Műterem az ágyban

Életük nagy részét az ágyban töltik. Ettől függetlenül mindennek létjogosultsága van a gyermekparalízisesek Baba utcai házában: táncestnek, művészetnek, szerelemnek, munkának meg egyetemnek. Markovics Ferenc húsz év alatt megörökített itt egy-két fekete-fehér és színes pillanatot. A fényképsorozatból most a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kisgalériájában (VIII., Reviczky utca 1.) rendeztek kiállítást.

A gyermekparalízises betegek különlegesen felszerelt, Baba utcai házában 1980-ban járt először *Markovics Ferenc*. Fekete-fehér fotókon örökített meg egy-két pillanatot a lakók életéről. A képekből akkor a Budapesti Műszaki Egyetem R Klubjában nyílt tárlat. Húsz éve figyeli, és 2000-ben újra lefotózta egykori modelljeit – koncentrált munka közben, mosolyogva, táncolva, csókolózva, tanulva. Kicsit öregebben.

Erdélyi Ica sálat sző (1980)

Sokféle kiállításélmény létezik. Az emberre hatással lehet egy patinás galéria, magával ragadhatja az ecsetkezelés, megérintheti egy szívhez szóló téma. A Reviczky utcában egy neonvilágos könyvtárszint végében ajtó nélküli szoba a Kisgaléria. Itt az olvasóterem benyüzsgi magát a fotók közé, amelyeket csak feszült figyelemmel, szigorú elvonatkoztatással lehetséges műalkotásként figyelni. Sejthető: a fotográfus mégsem bánja, hogy ennyire háttérben maradt.

Közös tévézés. A gyermekparalízis legsúlyosabb áldozatainak légzőszerveit is megbénította a kór. A képek között Sorsok feliratú A4-eseken Markovics Ferenc a betegséggel kapcsolatba kerülő emberek (orvosok, betegek, trénerek) életútját meséli el röviden. Az egyikből megtudom: a vastüdősök úgynevezett levegőnyelési technikát sajátítanak el. Így jutnak oxigénhez nappal – éjjelente gépre kapcsolják őket. A tévézéshez a vascsőben hanyatt fekvő betegek feje fölé kifordított tükröt erősítenek, amelyben – megfelelő szögből – jól látható a képernyő.

Markovics hengerben élő, szelíd tekintetű férfit fényképezett tisztálkodás, borotválkozás és reggelizés közben. A reggeli teendők után itt is elkezdődik a munka. A Baba utcában a munkaeszközök érkeznek a vastüdőhöz: rajztábla, festék, ecset. A tévénéző tükör helyébe fatábla kerül papírral. A szájba pedig vízszintesen egy tartórudacska. Az ecsetet ebbe szúrják merőlegesen.

Színes-szagos festményeket varázsolt a fekvő művész – ezekről is készített reprókat Markovics –, csupa impulzívat, mozgást ábrázolót. Bikaviadalt. Táncoló bennszülötteket. Csónakos evezősöket. Néha azért szünetet is kell tartani. Az egyik fényképen a vastüdős, vasakaratú rajzmester csukott szemmel pihen. Pihen az ecsettartó is – az orra és a szája közötti kis árokban. Arca csupa veríték. Meg festékpötty.

A következő pár felvétel húsz évvel ezelőtti farsangi bulin kattant el. A férfiak karjaikban tartják lassúzás közben a Baba utca szépen sminkelt hölgylakóit. A táncolók egyike – különösen bájos, fiatal lány – sálat sző hason fekve, szintén 1980-ban. Temperás tubusokkal és vizestálakkal bástyázza körbe magát az ágyban a kép ezredfordulón készült párján. Egy fiú rámába foglalt hímzésen dolgozik. Ugyanez a fiú ma férfi, és számítógép kézi vezérlésre tervezett klaviatúráját kezeli lábujjaival. Formula 1-es autót vezet.

A II. vatikáni zsinat tanítása, a Biblia és számtalan gépelt lap hever szanaszét az ágyon. A kép címe azt sugallja, van még csiszolnivaló azon az egyetemi szakdolgozaton, amelyet a Tízparancsolatról és az erkölcsi élet alapjairól készít egy leendő vallástörténész a Baba utcai házból.

Valaczkay Gabriella

Jeles világjárók nyomdokain

Akadnak még fehér foltok a földrajzi kutatók életművében

Az év első felében megjelent, a Jeles világjárók nyomdokain című munkája első részében korábbi úti beszámolóit gyűjtötte egybe Kubassek János, az érdi Magyar Földrajzi Múzeum igazgatója. A mű második kötetében a nagy utazók életművével ismerteti meg az olvasót a kiadó, a Dénes Natur Műhely jóvoltából.

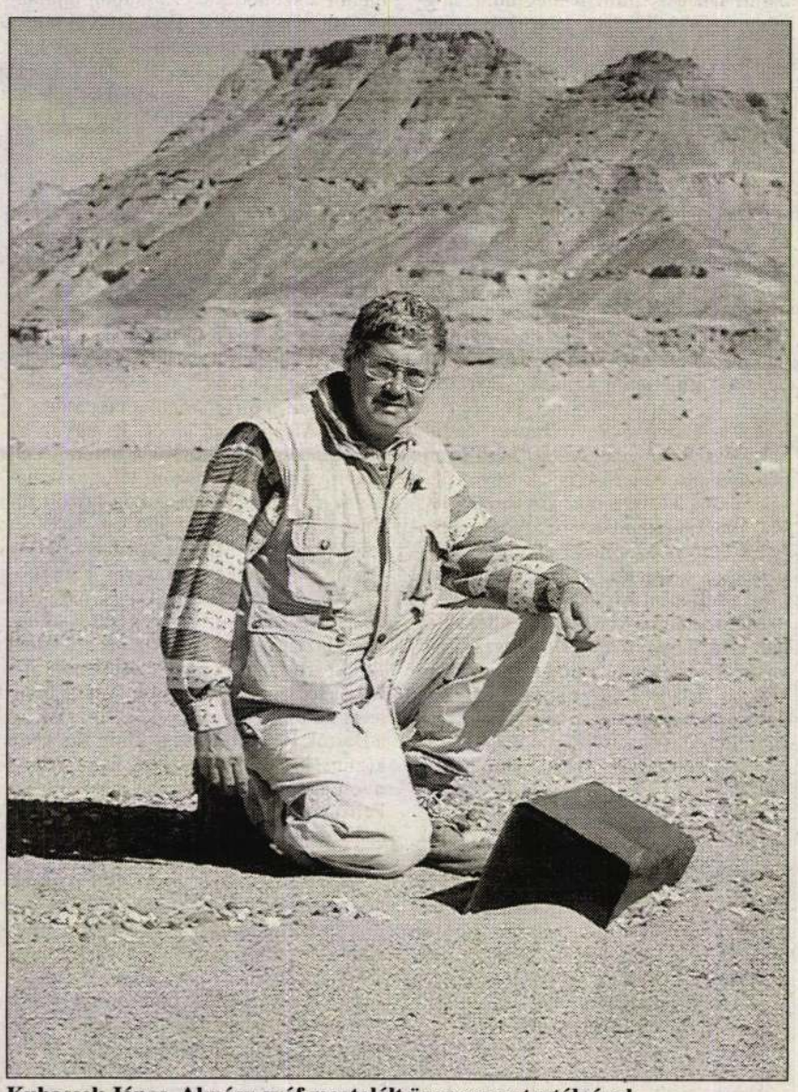

Kubassek János, Almásy gróf megtalált üzemanyagtartályával

Kubassek János ebben a kötetében egyrészt a nagy magyar földrajzi felfedezők tevékenységének eddig ismert adatait összegzi, másrészt kiegészíti saját kutatásainak eredményeivel, amelyek ismételten felhívják olvasói figyelmét Kőrösi Csoma Sándor, Reguly Antal, Lóczy Lajos, Teleki Sámuel, Cholnoky Jenő életművére.

A szerző több szenzációval is szolgál. A nyolcvanas években például rábukkant a brit Királyi Földrajzi Társaság archívumában Stein Aurél addig még publikálatlan leveleire, amelyekben a tudós többek között beszámol világhírű felfedezéséről, a tunhuangi barlangszentélyekről, a Belső-Ázsia titkainak feltárásáért folyt versenyfutásról.

Megismerhetjük a könyvből Kőrösi Csoma Sándor a Magyar Földrajzi Múzeum parkjában álló szobrának kalandos történetét. A kilenc Oscar-díjjal kitüntetett film, az Angol beteg hőse, a huszadik századi Afrika-kutató Almásy László valós portréja is a könyv része. A szerző egy magyar televíziós stábbal maga is járt a repülőgépről felfedezett Zarzura-oázisban, a Gilf-Kebir homokkőfennsík barlangjaiban, ahol Almásy rátalált a hét-nyolcezer éves sziklafestményekre.

A kiragadott érdekességek egyike a gróf Zichy Nándorral, Teleki Pál vejével folytatott beszélgetés, amely a tragikus sorsú, tudós miniszterelnök életének utolsó napjairól nyújt eddig ismeretlen adalékokat.

Kubassek János még debreceni egyetemistaként ismerkedett meg Balázs Dénessel, az ő felkérésére lett az érdi múzeum vezetője, és együtt kezdtek a magyar utazók, földrajzi felfedezők emlékeinek felkutatásába, megőrzésébe, a jelenlegi gazdag gyűjtemény megteremtésébe. A Magyar Földrajzi Múzeum alapításáról, a gyűjtemény gyarapításáról, a tudósok szoborpanteonjának létrejöttéről szintén beszámol olvasóinak.

A könyvhöz a Magyar Földrajzi Társaság főtitkára, Nemerkényi Antal írt bevezetőt, amelyet így zár: A szerző egyik írásában Orbán Balázst idézi: „Mindnyájunknak kötelességünk, ha csak egy homokszemet is odavetni a nemzeti műveltségünk pompás épületéhez." Kubassek János tanulmányainak gyűjteménye e kötelességtudat bizonyítéka.

V. S.

A pesti éjszaka baljós bája

(Felkészülés.) Készülj úgy, mintha túlélőtúrára mennél – hangzott Mikó Gabi baráti tanácsa, miután megtudta, hogy négynapos bevetésre készülök váltott partnerekkel a budapesti éjszakába, különös tekintettel a korszellemmel dacoló élőzenés helyekre. Gabira már csak előélete miatt is érdemes lett volna hallgatnom: az egykori profi thaí-boxbajnok ugyanis súlyos, pofonokkal terhelt éveket húzott le különböző helyeken, bár ő a legritkábban nyúlt a fegyelmezés salleralapú eszközeihez, mert neveltetése és alapvető szelídsége ezt a borzalmasan erős embert a szóbeli meggyőzés hívévé tette. Ezen a pénteki estén, maradék önbizalmam elpárologtatandó, kollégái hőstetteiről beszélt, puszta antipátiából szilánkosra futballozott kuncsaftokról, „hé, köcsög, ráléptél a kedvenc kavicsomra!" szintű belekötésekről, és szóba került egy pénzbehajtó ismerőse is, aki így szólt a félelemtől addigra már kocsonyás halmazállapotú, pánikszerű gyorsasággal fizető adóshoz, miután elvette a parabellumot a fejétől: „Ugye, mennyivel jobb adni, mint kapni?"

Megvontam a vállam, és emlékeztettem arra, hogy én még Dudás szkinhedvezér terrorkommandóját is megúsztam anno a Fekete Lyuk mögötti parkban, mert egy lendülettel a Nagyvárad térig futottam. Gabi elröhögte magát: „Ja, már akkor is ilyen szép, bátor gyerek voltál."

(Első nap, péntek.) Úgy döntünk, hogy ez az éjszaka a külvárosoké. Első állomáshely a csepeli Voodoo Music Club, ahol a körzeti legenda, a bluesrockban utazó Kontúr játszik. Rögtön beugrik egy Májuskert Rockkocsmabeli koncert, ahol az énekes Pankó a világ könnyűzenéjében máig egyedülálló módon elaludt éneklés közben. Első ránézésre a fiúk mit sem változtak, ipari mennyiségű ital hever az asztalon, és sajnos kiderül az is, hogy éjfélkor kezegymással meg velünk is, úgyhogy mire feleszmélünk, már nincs értelme átmenni a szomszédos Zuglóban található Columbus Pubba. Fájó szívvel konstatáljuk, hogy lemaradtunk életünk hatszázkilencvenhetedik Heaven Street Seven-koncertjéről, és kibekkeljük az első villamosig hátralévő időt. Ekkor még viszonylag frissek vagyunk.

(Második nap, szombat.) Bemerészkedünk a belvárosba. A módfelett felkapott Old Man's Pubban Ripoff Raskolnyikoff és a Muddy Shoes szorong az aprócska színpadon, tradicionális blueszal szórakoztatva az úgynevezett felső középosztályból verbuválódott publikumot, a levegőben enyhe sznobszag terjeng, viszont cserében nyoma sincs hirighangulatnak, ahogy a közeli Alcatrazban sincs. Itt ugyan az Old Man'sszel ellentétben belépőt kell fizetni, az összeg viszont lefogyasztható, az udvarias hangnemben közölt információt megköszönjük, az összeget lefogyasztjuk. Miután megszemléljük Budapest minden bizonnyal legimpozánsabb hidrogénszőkéjét, és majdnem elszuszókálunk a Szörp együttes álmosító jazzrockján, áttaxizunk a Bem Rockpartra, ahol éppen elérjük, amint a hely élő legendája, Török Ádám bejelenti az utolsó számot. Végállomásként a Bartók Béla úti Cafe Rolling Rockban kötünk ki, ahol klasszikus haknibrigád nyomja az átdolgozásokat, türelmünk a Petróleumlámpánál fogy el, fizetünk szépen, és hazamegyünk.

(Harmadik nap, vasárnap) Partner híján (lévén hétfő munkanap) rövidre fogom a kirándulást. Két csendes, nyugodt helyet veszek célba. A Zichy utcai Aloé kávézóban becsülettel végighallgatom az Irka-firka fantázianevű csoportosulás akusztikus szöszmötélését, és semmi kedvem megmozdulni a kényelmes fotelban, ám még le kell csekkolni, hogy a Körút–Baross utca

Megújult egy védett lakóház

Ötvenmillió forintot költöttek a felújításra

Többségében önerőből készült el egy fővárosi védettségű társasház felújítása a Budaörsi út 4–18. szám alatt. A kevés híján nyolcvanéves épületre idáig ötvenmillió forintot költöttek az épület lakói.

Az 1926-ban, öt háztömbből épült lakótelep 1990-ben alakult át állami tulajdonú bérlakásokból társasházzá. Hatszázan élnek a 194 lakásban, amelyek 95 százaléka magántulajdon. Annak idején igen rossz állapotban vették át az épületeket: a tetők beáztak, a vízvezetékek szivárogtak, az omladozó kémények, a tetőszegélyekről és a homlokzatokról lehulló súlyos vakolatdarabok pedig életveszéllyel fenyegették a lakókat. A halasztathatatlan feladatok elvégzése után kerülhetett sor épületfelújítási tartalékalap képzésére – számolt be a társasházak körében szokatlan sikertörténetről *dr. Borisza Gyula*, az intézőbizottság elnöke.

Az önfinanszírozó társasházi közösség tulajdonosai – önkormányzati segítséggel – három éve kezdték el a homlokzatok felújítását. A fővárosi védettség alá helyezett kis lakótelepen először az A, majd tavaly a B jelű épületre került sor, a D épület felújítása pedig a napokban fejeződött be. Ez utóbbi a legszebb: Schweidel utcai homlokzatán Márton Ferenc festőművész hat, székely házassági jeleneteket ábrázoló festménye található. Az ötmillió forintos felújítási munkálatok sikeres elvégzéséhez pályázat útján járult hozzá a fővárosi önkormányzat 1,4 millió forinttal, a XI. kerületi önkormányzat pedig 610 ezer forinttal. Tíz év alatt a társasház tulajdonosai ötvenmillió forintot tudtak fordítani felújításra, az összes szükséges beruházás költségeit pedig kétszázmillióra becsülik.

A társasház lehetőségeit szűkíti az 1997-es törvény, mert ezzel a jogi háttérrel, néhány lakó ellenkezése miatt nem módosíthatják az 1990-es alapító okiratot, és nem tudják hasznosítani a lakások céljára kialakítható tetőtereket. Pedig ezek árából például lifteket szerelhetnének azokba a házakba, ahol még nincsen. Előnytelen az is, hogy a nem lakás célú helyiségek önkormányzati tu- [illegible] maradtak, a bérleti díjnak pe-

Részleteiben is megszépült a Budaörsi úti épület FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

Borisza Gyula –, nemcsak a felújítási költségek 25 százalékos áfája, hanem a bevételeket terhelő forrásadó, iparűzési adó is. A lakáscélú állami támogatás pedig azért nem segítség, mert az egyharmad önrész mellett meg kellene kapniuk [illegible] harmad résznyi önkor-

léka lakik elavult, leromlott állagú idős házakban – hívta fel a figyelmet az intézőbizottság elnöke –, és többnyire nincs olyan hatékony érdekképviselete, amely közvetítené ezeket a gondokat a döntéshozóknak. Ezért nem képes elérni minden társasházi közösség azt, ami a Buda-

megirva

Erdélyi Imre

VI. éves művészi szakos hallg.

Ferk'pzomfoiskèvk

1936/37. 77 l.

1931 - 32 I
1932 - 33 II
1933 - 34 III
1934 - 35 IV
1935 - 36 V
1936 - 37 VI

Kés, kanál, villa, vés, díszes. 17·5 cm. XIX.
22.

Erdélyi Imre
festő

II. Hadapród u. 13
Bpest

MKSz 1947

Erdélyi Imre, festő. 1931–37. a bpesti képzőművészeti főiskolában tanult s ~~[illegible]~~ [Mint rajztanár (?) Győrben, utóbb Bpesten működott. Művei kiállításokon: Győri Képző- és Iparművészeti Társulat] 1941 cirkida, Tanulmányfej I–III. Önarckép I–II. Horgászás, Eder apám arcképe, Tájkép. — 1942.: Öreg emfordits

1931. ... 1940. ... kiállításon a Tanulmányfej megyvette egyik művét

Planországban volt tanulmánytan-

ember. Nôi fej, Tanulmány fej, Arno Firenze mellett, Virágok, Erendélet, of. Koldus, szénrajz. – 1943. Önarckép, Madonna, of. Öregember, rajz. – Pápai tárlat 1943. Önarckép, I. II.

] Kató S.: Képzőművészeti szemle. Győri Szemle. 1932. 65. l. – Pápai Hírlap 1943. szept. 11. (Beszámoló a Pápai tárlatról) – 1943. szept. 18. (U.a.) – Pápa és Vidéke 1943. szept. 12. (Pápai tárlat 1943.)

Erdélyi Imre

festő

l.

Győri kiáll. 1941 dec

Tanulmányfej I-II.-III

Önarckép I-II.

Horgonás

~~Pieretto~~

Tájkép

Edesapám arcképe

Győri Képző és Iparm. Tanulat

Kiáll

GRECES—

Erdélyi Imre

Győri festő

l.

Győri kiáll 1942

Öreg ember, Női fej, Tanulmányfej, Arno Firenze mellett, Virágok, Csendélet, of., Koldus rajz, szőn

Erdélyi Imre

21. Önarckép, olaj	500.—
22. Madonna, olaj	200.—
23. Öregember, rajz	150.—

A Győri Képzőművészek és Iparművészek Társulat 1943. évi téli tárlatának katalógusa

Erdélyi Imre

festő

győri ozi kiáll. 1931

vód

Kató Sándor

Képzőművészeti szemle

Győri szemle

1932. 65. l.

II/4. 383. l., III. 229—230. l. — KOLLÁNYI FERENC: A Széchényi Orsz. Könyvtár őrének kinevezése körül fölmerült kérdések 1812-ben. MKSz. 1904. 38. l. 4. sz. — HOFFMANN E. id. m. 71—72. l. — Régi Egyházművészet Orsz. Kiáll. 1930. 149. l. 582. sz. — BARTONIEK E. id. m. 189. l. — DERCSÉNYI D. id. m. 138—139. l. — RADÓ P. id. m. 71. l, 224 sz, — JÁGON EGON: Hét kéziratos pozsonyi Missale a Nemzeti Múzeumban. Bp., 1942. 8—11. l.

jellegű kis iniciálé látható a kódexben, vörös, kék, zöld, rózsaszín, sárga színekkel festve, néhol valódi arany vagy ezüst díszítéssel. Az iniciálékba kis figurális jeleneteket illesztett festőjük:

Erdélyi Imre

festő egyéni önarcképeiből vett részt az alábbi kiállításon

Pápai Hírlap

1943. szept. 11.

(Beszámoló a „Pápai tárlat" -ról.)

Erdélyi Imre festő

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: Pápai Hirlap

Megjelent: 1943 SZEPT. 18.

— **Beszámoló a „Pápai tárlat" eredményéről.** Egy héten át szép számú közönség kereste fel a kiállítást. 12-én d. e. még telt ház hallgatta a tárlatvezetést, este bezárult 1943 „Pápai tárlata". Az utolsó napokban néhány vásárló is jelentkezett. Az eladó képek 7%-a kelt el (tavaly 10%), összesen 5 darab, 780 P értékben. A győriek anyagából csak Erdélyi Imre múzeális értékü önarcképe talált vevőre. A vendégkönyvet lapozgatva, nem egy olyan vezető nevét kerestük hiába, amelynek viselője egy évben egyszer ilyesmire is találhatna félóra időt. A megjelentek lelkes érdeklődése az egyedüli biztatás a rendezők számára, hogy fáradozásaikat a jövőben is folytassák.

miniszter úr a Lichtenstern Lajos-féle tanulmányi segélydíj-alapítvány jövedelméből kiadandó 160 pengős segélydíjakat Kelemen László I. éves gépészmérnökhallgatónak és Vajthó Jenő I. éves állatorvostanhallgatónak, a Vizer Vilmos-féle jubileumi alapítvány kamataiból kiadandó ösztöndíjat, amelynek az összege 180 pengő 17 fillért tett ki, Auer Vilmos III. éves bányamérnökhallgatónak adományozta.

Örömmel teszek jelentést azokról az *adományokról* is, amelyekben a műegyetemnek az elmult tanévben része volt.

Dr. budai Buday-Goldberger Leó m. kir. kormányfőtanácsos, felsőházi tag, a Goldberger Sám. F. és Fiai R.-T. elnök-vezérigazgatója és a vezetése alatt álló vállalat a Kormányzó Úr Ő Főméltósága országlásának 20 éves évfordulójával kapcsolatban jubileumi alapítványt ajánlott fel a műegyetemnek és e jubileumi alapítvány törzsvagyonául 30.000 pengőt bocsátott a műegyetem rendelkezésére avégett, hogy minden tanévben 3 kiváló előmenetelű, szegénysorsú műegyetemi hallgató, aki a műegyetem vegyészmérnöki osztályához tartozó és ugyancsak a dr. budai Buday-Goldberger Leó és a vezetése alatt álló válla-

ERDELYI GÁBOR

Új Művészet
2004. január
XV. évf. 1.

25. old.

ERDÉLYI ILONA festő

1993

Február 22-én, hétfőn: 17,30-kor a Művészetbarátok Galériájában Erdélyi Ilona és Simon János naiv festők tárlatát Gomola György nyitja meg.

291.lap: Bauhütten - épitőpáh

Mordgange - gyilokjáró

quot capita tot sensus -

dou cum faciunt idem, nor

szik, az még nem ugyanaz

293.lap: holt természet - a c

forditása

294.lap: qui multum probat, n

semmit sem bizonyit

296.lap: Wie er sich rauspert

glücklich abgeguckt -

298.lap: Hünengraber - haloms

nuraghe - kup alaku szard

3ol.lap: mâle - férfias, erél

Erdélyi Imre

1954-ben a diósgyőri vasgyári művészeinek kiállitásán szerepelt.

Hajdu Béla: A diósgyőrvasgyári képzőművész körök kiállitása

ÉSza kmagyarország 1954 jan. 27.

Erdélyi Imre

Kézimunkázó nő, vajztanulmány c. alkotása szerepelt az újdiósgyőri vasas kultúrház kiállításán. 1953.

Hajdu Béla: A diósgyőri vasas képzőművészek kiál. Északmagyarország 1953. jan. 11.

MDK

Erdélyi Imre festőm.

Pápai tárlat 1943. Pápa és Vidéke. 1943.szept.12.

MDK

Erdélyi Imre, Erdély
Női akt, olaj
Tarcali táj, akv.
Ciklámen, akv.

Visszatért területek képzőmüv. főisk. ifjusága
kiáll. 1942. dec.

MDK

Erdélyi Imre
vás. 1940-ben

Győri Képző és Iparművészeti Egyesület vásárlásai.
/levélbeli közl. Győr, 1945. XI. 15./

MDK

Erdélyi Imre
vás. 1942-ben

Győri Képző- és Iparművészeti Egyesület vásárlásai.
/levélbeli közl. Győr, 1943. XI. 15./

MDK

Erdélyi Imre

A Győri Képzőm.és Iparm.Társulat képviseletében Erdélyi Imre műveivel résztvett a pápai rajztanárok képkiállitásán.

Cikk: Képkiállitás Pápán.

Győri Nemzeti Hirlap 1943.szept.12.

MDK

Erdélyi Imre

Beszámoló a Pápai tárlat-ról. Pápai Hirlap, 1943. szept. 11. 1 l.

al. Régi úrasztali edények. Épült
ítva 188o körül.

ítus templomok. Bp. 1942, 388 l, képe

Erdélyi Imre

A diósgyőrvasgyári képzőművészeti iskola növendékeinek munkáiból rendezett kiállitáson müve szerepelt.

Vasgyári dolgozók képzőművészeti kiállitása
Északmagyarország 1950. jan. 10.

276

A Diósgyőri Vasas Képzőművészeti Iskola évvégi kiállítása

A Diósgyőri Vasas Képzőművészeti Iskola, mint minden évben, ezúttal is megrendezte évvégi kiállítását a vasgyári vendéglő emeleti termében, hogy bemutassa a dolgozó képzőművészek egyéves munkájának, fejlődésének eredményét.

A kiállításon a régebbi ismerősök — Erdélyi Imre, Lakatos László, Simon József, Simkó János, Éles Béla, Torockói János, Pálmai Gyula, Kolozsvári Dezső, Krick József, Briczky József, Kiss Jánosné, Hungler Jánosné, Bukovenszki László, Wágner Dezső, Iván György festők, Tóth Lajos, Tóth Béla, F. Nagy Károly, Pléh Zoltán, Korompai Ildikó, Kuti István szobrászok és az iskola tanárai, Klaudinyi László, Csik Géza, Nyilas Samu (szobrász) — mellett újabb nevek tűnnek fel: Ifj. Fazekas József, Fazekas István, Bazsalicza, Mezőfi Ferenc, Juhász József, Kostyu János és az egész fiatal Papp Gábor, jeléül annak, hogy a művészettel foglalkozó dolgozók köre évről-évre szélesedik a Vasgyárban.

A vasgyári dolgozók — amint a kiállításon is tapasztaltuk — nagy szeretettel és érdeklődéssel kísérik a soraikból kinőtt képzőművészek munkáját, ez is sürgeti, hogy a szakszervezet, az üzemek nagyobb támogatást nyujtsanak a Képzőművészeti Iskolának, biztosítsák fejlődésének lehetőségeit: megfelelő műtermeket, nagyobbszámú oktatószemélyzetet és alkalmas kiállítási helyiséget.

A mostani kiállítási termet valósággal megtömi a 30 kiállító mintegy 200 munkája, emiatt a kiállításnak nincs távlata. De mindjárt szögezzük le, hogy a rendezőség hibát követett el, amikor nem zsürizte, nem válogatta ki a beérkezett anyagot és így igen sok jószándékú tanulmány, vagy kísérletszámba menő, de nyilvánosságot nem igénylő anyag terheli a kiállítás értékesebb részét. A válogatatlanul összehalmozott anyag folytán a tárlat közönségnevelő hatása elmosódik. Kevesebb, de jól válogatott anyag többet jelentett volna ebből a szempontból.

A vasas művészek közül sokan mutatnak jelentős fejlődést törekvésükben, hogy művészetükkel építő munkánkat, a szocializmusért, a békéért vivott harcunkat igyekezzenek elősegíteni. Éles Béla (Az új kohó építése, Nagyolvasztó), Simkó János (Csapolás), Simon József (Élmunkás), Pálmai Gyula (Nagyolvasztó, tussrajz), Britzki József (Nagyolvasztó, akvarell) és még jónéhány festmény, grafika tanuskodik arról, hogy a vasgyári festőművészek az üzemi dolgozók, a munka dicsőségét igyekeznek megörökíteni. Nem véletlen azonban, hanem a megfelelő irányítás, segítség hiányának tudható be, hogy témakörük sablonossá válik, négyen-öten is ugyanazt a témát festik meg különböző technikai felkészültséggel s a „szocialista tartalom" sémává jelentéktelenedik, vagy teljesen elmosódik.

Sokkal szélesebb területen mozognak témaválasztás és mondanivaló tekintetében a szobrászok, akik műveikben változatosan ölelik fel szocializmust építő népünk életének jelenségeit, haladó nemzeti hagyományainkat. Pléh Zoltán (Vasmunkások), Tóth Lajos (Népi táncosok, Munkamódszerátadás), Kuti István (Ujoncfogadás), a legigényesebb művészeti feladatokkal is sikeresen birkózó F. Nagy Károly (Hunyadi János, Esze Tamás) művei a vasas szobrászok elmélyült témakereséséről, művészi igényességéről tanuskodnak.

Igen sok a tájkép — főként akvarell, pasztell — és csendélet, ami sorozatosan a zsürizés mellőzésével rendezett kiállítások eredménye. Ezeknek a munkáknak egy része ugyanis csak mennyiségileg növeli a tárlat anyagát.

Simkó János (Dáliák), Lakatos László (Erdei út), Pálmai Gyula (Sajóparti, Girinesi tájrészlet), a sokoldalú és igen komolyan készülő Kalló János (Csendélet), a termékeny és biztoskezű Kolozsvári Dezső (sok akvarellje mellett „Sajóparti cigánytanya" című kis olajképe egyik legérettebb műve), Wágner Dezső (Tavaszi munka), Csik Géza, Torockói János, Hungler Jánosné, Kiss Jánosné, Iván György, Bukovenszki László, Krick József sikerült és legjobb munkái mellett olykor egészen hibás irányról tanuskodó és néhány gyenge munkát is látunk. Ezeknek a dolgozó művészeknek saját fejlődésük érdekében maguknak kell követelniök kiállításaik előtt a komoly és alapos bírálatot, kiválogatást, hogy tisztán lássák a helyes utat, amelyen tovább kell jutniok.

A szobrászok között Tóth Béla és Nyilas Samu egymásról készült szoborportréi komoly munkák. Helytelen azonban a gipsz-szobor bronzfestékkel való bemázolása.

Klaudinyi László, a csoport festő-grafikus tanára grafikai műveinek művészi kiforrottságával (különösen szép „A Duna Leányfalunál" című nyári képe) országosan is a legjobbak közt áll.

Ifj. Fazekas József, Fazekas István, Mezőfi, Juhász, Kostyu és Papp, az újonnan jelentkező tehetségek a jövő ígéretei.

A vasas képzőművészek további nagyarányú fejlődését az biztosítja, ha többet és alaposabban foglalkoznak a képzőművészet alapismeretével, a rajzzal, a színproblémákkal, a technikai kérdésekkel, továbbmenőleg főként a képzőművészet eszmei, elvi-politikai kérdéseivel és a bírálat kérdésével.

A kiállítás anyagában a jó, szép és értékes művek bizonyítékai dolgozó művészeink nagyszerű alkotókészségének, tehetségének és a vasgyári kultúrélet töretlenül emelkedő színvonalának. (hb)

Lap: .....
Megjelent: .....
1951 DEC 3 1.
Eszakmagyarország, Miskolc
MAGYAR TÁVIRATI IRODA
Külföldi Sajtószolgálat Főosztály
FIGYELŐSZOLGÁLAT
Budapest, VI. Dafszinház-u. 1.
Tel.: 227-651 és 227-483.

lózokat arra, hogy végülis leszállja-
nak.

Hogy az ítélet jogos és igazságos, azt senki nem tagadja, még az Amerikai Egyesült Államok kormánya sem. De hogy az amerikai háborús uszítók rendkívül elégedetlenek emiatt, azt megértjük. Az amerikai kormány a határsértő repülők rádióközléseiből pontosan tudta, hogy a repülőgép Magyarországon sértetlenül leszállt. Ennek dacára óriási nemzetközi felhajtást csapott, „kutató expedíciók" mentek az állítólag lezuhant repülőgép felkeresésére. Az amerikai kormány, bár jól ismerte a tényeket, odáig ment, hogy első jegyzékében, melyet Magyarországhoz intézett a letartóztatásba vett repülők ügyében, még azzal is megvádolt bennünket, hogy nem voltunk elég emberiesek és napokig hagytuk aggódni a légikalózok hozzátartozóit.

Ma már ország-világ tudja, hogy a hozzátartozókat az Egyesült Államok kormánya az első órákban megnyugtathatta volna, de „emberiessége" fölött győzött a politikai szempont, amely megpróbált új uszítást kicsiholni a repülőgép ügyéből. Az amerikai kormány, bár tudta, hogy a repülőgép ...osan került magyar légtérbe,

nak fejében fogesikorgatva megn... ezt a két konzulátust és most az ... látszó ürügyet felhasználják arr... adott szavukat, mint annyiszor, újr... szegjék.

Ami azt a fenyegetést illeti, ho... engednek Magyarországra utazni ... kai állampolgárokat, azt hisszük, ... rettenti meg valami nagyon a n... gozó népünket. Rendes, becsülete... kés demokratákat az Egyesült Államo... nem nagyon engednek külföldre. Am... megnyílt novemberben az Egyesült N... zetek Szövetségének ülése Párisban, ... derült, hogy ennek a szervezetnek am... kai tisztikarából egy sor munkat... nem kapott kiutazási engedélyt Párisl... mert az Egyesült Államok háborús usz... tói azt tartották, hogy a béke melle... fognak fellépni, vagy egyéb ilyen „bünt... követnek el. Azok az amerikai vendégek akik — a diplomáciai testület tagjain kívül — Magyarországra ellátogatnak, rendszerint éjjel osonnak át a határon, amerikai géppisztollyal, kézigránáttal és hamis papírokkal ellátva. Az ilyen vendégeket előbb vagy utóbb az Állam védelmi Hatóság veszi pártfogásába. Ismerve a viszonyokat, Acheson úr fenyegetése ezekre a vendégekre nem vonatkozik. Mi ezt előre tudjuk és ennek megfelelően felkészülve várjuk őket.

Fenyegetnek bennünket azzal is, hogy megszakítják velünk a kereskedelmi kapcsolatokat. Ez a fenyegetés is fogatlan,

...vek ...gal- ...res- ...nai- ...lye- ...n a ...zov- ...ske- ...jött ...rint ...adai ...eri- ...hogy ... a ...yar- ...n új ...né- ...y az ...nem ...gyét. ...énz- ...hogy ...gos, ...lo- ...y, a ...job- ...n a ...t. ...ból.)

...tak

...jesí- ...ádé- ...éllel ...van- ...ká- ...zta- ... söt ...gyá- ...vév ...zsef ...s.

... pártszerv... zete jól hasznosította a Megyei Pár... bizottság útmutatását. A Járá... Pártbizottság állandó ellenőrzésév... és irányításával

élénk lett a pártélet,

megszervezték a népnevelő hálóz... tot, kiépítették a pártcsoportokat, párttagság 48 százalékát bevonták pártoktatásba. A pártszervezet vez... tősége rendszeresen beszámoltatja ... műszaki vezetőt munkájáról ... nagy mértékben fellendítette a sza... szervezet régebben gyenge működ... sét. A szakszervezet egyre inkál... a verseny gazdájává válik, a ve... senytáblák napról-napra a dolgoz... legújabb termelési eredményeit h... detik. Ott olvasható Spander Istvá... Petkovics János, Tuza Lajos, Bo... nár Lajos, Szalmás István és a tö... bi termelésben élenjáró dolgo... neve.

A Megyei Pártbizottság értékelé... óta a termelésben elért emelked... megmutatkozik a bányászok keres... tének emelkedésében is. Az átlag... kereset az elmult negyedévben ált... lában 30 százalékkal emelkede... Nem ritkaság, hogy a legkiválól... dolgozók 70—80 forintos napi ker... setet is elérnek. A munkamódszerá... adás segítségével nagy mértékb... csökkent a bányaüzemnél a 100 sz... zalékon alul teljesítők száma. ... sztálini műszakon nem volt egyetl... dolgozó sem, aki 100 százalékon al... teljesítette volna tervét.

Mindezek az eredmények azt biz... nyítják, hogy a királdi bányaüzemn... megfogadták a Megyei Pártbizot... ság útmutatását és ennek eredm... nyeként igen szép sikereket ért... el. Meg kell azonban állapítanun... azt is, hogy

nem hasznosítják minden részletében a kapott értékes útmutatás

Elhanyagolják a ciklusos fejtés a... kalmazását. Még mindig igen maga... a munkából önkényesen távolmar... dók száma. A pártszervezetnek n... gyobb figyelmet kell fordítania ... tag- és tagjelöltfelvételre.

Nem fogadták meg a műszaki ve... zetők a Megyei Pártbizottságna... azt az utasítását, hogy az üres csill... ellátást azzal tudnák megjavítan... hogy az eddigi csillekapcsolókat h... rogrendszerű vagy más kapcso... lókkal cseréljék ki. A szénszállít... vonatok így nem szakadnának szé...

1967 SZEP 1 7.
1021

HÍRLAP — 1967. SZEPTEMBER 17., VASÁRNAP

Képzőművészeti körök VII. országos kiállítása Szegeden

ELSŐ ÍZBEN kerülnek a közönség elé *vidéken* a képzőművészeti körök országos kiállításának képei, szobrai, grafikái: a hat Budapesten megrendezett tárlat után *hetedszerre* most a vidéki kultúrcentrum, *Szeged* adott otthont a szokásos évi bemutatkozásnak.

A szegedi kiállítás azonban nemcsak ezzel a helyváltoztatással tűnik ki az eddigi tárlatok sorából, hanem azzal is, hogy — a szakemberek egyöntetű véleménye szerint — soha ilyen sok és ilyen rangos anyag nem gyűlt még össze hasonló bemutatkozások alkalmával. És még egy megkülönböztető, s egyben újabb rangot adó körülmény: ezúttal már *nemzetközivé* vált az országos szakkör tárlat; a szegedi Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárában ugyanis most *csehszlovák, lengyel, bolgár, és NDK-beli* amatőrművészek alkotásai is láthatók.

A kiállításról ilyenformán könnyű is, jó is beszámolni. Kezdjük azonban a krónikát mégis egy olyan, kissé zavaró körülménnyel, amely nem maradhat említetlenül.

CSONGRÁD MEGYEI kezdeményezés nyomán jöttek létre, s így különös örömmel fogadtuk azokat az országos *diáktárlatokat*, amelyek a hódmezővásárhelyi Tornyai Múzeumban vitték eddig a közönség elé középiskolásaink legrangosabb munkáit. Más kiállításokéhoz nem hasonlítható hangulata volt ezeknek a bemutatkozásoknak, mintegy *sűrítve*, szinte *szimbóliumszerűen* tartalmazták, s mutatták fel azokat az értékeket, amelyek ifjúságunkban rejlenek, s amelyek főképp az ország különböző városaiban megrendezett *diáknapokon* jutnak kifejezésre.

Hát ezt a már-már hagyományossá vált vásárhelyi diáktárlatot „olvasztották" most be az országos szakköri kiállításba, az amúgy is értékes anyagot ugyan még értékesebbé téve, ám a szép kezdeményezés folytatását — a jelek szerint — egyszer s mindenkorra megszakítva. Mit mondhatunk erre a különös tárlat-házasságra? Csak annyit, hogy *sajnáljuk* a diák-képzőművészek önálló országos fórumának megszűnését, hogy — véleményünk szerint — feltétlenül szerencsésebb megoldás lenne a képzőművészeti körökben tevékenykedő felnőttek munkáit továbbra is a diákok alkotásaitól *külön* bemutatni. *Más jellegű egy felnőtt amatőrtárlat és más egy diákkiállítás! Ez utóbbi* továbbra is felétlenül megérdemli a megteremtett, s igen jól megvont *önálló* kereteket.

De szóljunk most már arról, hogy mi is látható ezen a közös — mert közös, összevont, egybeolvasztott — kiállításon.

Mint fentebb jeleztük, valóban *rangos* alkotások! Aligha tévedünk, ha azt mondjuk, hogy *ez az amatőr-gyűjtemény bátran fölébe helyezhető nem egy „profi" tárlatnak.* A legmeglepőbb az *egyenletesen magas színvonal, a kigyensúlyozottság.* A jeles képzőművészeinkből álló zsűri igen szerencsés kézzel válogatott a hatalmas anyagból, mert éppen azokat a munkákat gyűjtötte egybe, amelyek nemcsak önmagukban való értékük, de *hangulatuk, látásmódjuk* szerint is többékevésbé egymáshoz kapcsolódnak.

VAN a szegedi kiállításnak egy *naiv-népi vonulata*, amely részben a primitívek világához kapcsolódik. Ez nevezhető annak az alapnak, amelyre a tárlat egésze épül, amelyből — mintegy egészséges talajból — a többi munka kinő. *Erdélyi* Imréné *Somló* című képére gondolunk itt többek között, *Aga* Béla *Ipari tájára* és *Durkó* Gábor vázlatára. A kiállítás többi alkotása ezt az egészséges erőt viszi, fejleszti, alakítja tovább, s jut el a képzőművészet olyan tájaira, amely már csak igen *távoli* rokonságot mutat formája, s szelleme szerint is az előbbi művekkel. Láthatunk ezek között kifejezetten *konstruktív* jellegű alkotásokat — például *Szilágyi* Imre vagy *Szentmiklósi* György munkái —, de felfigyelhetünk az *absztrakcióba hajló szürrealizmus* jelenségére is, amely például *Serényi* Zsigmond képein látható.

A *szobrok* esetében hasonló a helyzet: akár a képeknél, itt is igen *széles a skála*, s a natúrához szorosan kapcsolódó alkotások mellett olyan művek is vannak, mint például *Haraszti* István *Fejek* című domborítása, amely három dimenziós ritmusával, zárt és szabályos formarendszerével szembeszökően érdekes alkotás. De épp így nem hagyható említés nélkül *Albert* András átszellemült márványból készült női feje, *Farkas* Pál kifejező *Sophokles*-e és *Liptói* Tamás érett fejtanulmánya.

László Anna: Anya

Ami *Csongrád megye* és *Szeged* szereplését illeti, arra kifejezetten büszkék lehetünk. *Hajdú-Bihar* megye után „*mi*" adunk a legtöbb anyagot, s az anyag semmiképp sem marad le más országrészek termése mellett. A vásárhelyi *Antal* László szénrajza, a szegedi *Kovács* József faintarziája az ugyancsak szegedi — díjjal is kitüntetett — *László* Anna grafikája, a makói *Pethő* János olajképe, a székkutasi *Ungvári N.* Márton *Virágok* című képe, a mindszenti *Gyovai* Pál állatfigurája, az ugyancsak mindszenti *Mihály* Ibolya textíliája és a vásárhelyi *Tóth* Sándorné két szobra mindenképpen az országos kiállítás anyagának javához tartozik.

A FENTEBB JELZETT — a rendezés elveit vitató — megjegyzésünk mellett tehát jobbára csak *elismerő* szavakat mondhatunk a képzőművészeti körök VII. országos kiállításáról. Reméljük, a most elért színvonal a jövőben még tovább emelkedik, a diáktárlatok folytatásának ügyében pedig szerencsésebb megoldást találnak majd az illetékesek.

AKÁCZ LÁSZLÓ

Magyar Hirdető
SAJTÓIPARI VÁLLALAT
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

A társadalom és a vállalat számlájára

A köznyelv egyszerűen „borítékon kívülinek" nevezi a különböző társadalmi juttatásokat. Az esetek zömében ez a fogalmazásmód úgy értendő: a családi költségvetéseken kívüli, tehát bevételeink összegezésekor elhanyagolható jövedelemforrás...

Ez a láthatatlan jövedelmi tényező — az országos „pénztár" számára nagyonis érzékelhető. Kiderül ez az alábbi statisztikai táblázatból is, amely a lakosság 1965 évi jövedelemforrásait, és ezek egymáshoz viszonyított arányát mutatja be:

A LAKOSSÁG JÖVEDELMEINEK MEGOSZLÁSA FŐBB FORRÁSOK SZERINT:

Jövedelemforrás	%
Munkaviszonyból	50,3
Mezőgazdasági termelésből	20,0
Társadalmi juttatásból	24,2
Egyéb forrásból	5,5
Összes jövedelem:	100,0

Lényegében tehát a jövedelmeknek mintegy a negyede származik különböző „borítékon kívüli" bevételekből. Ám még ennél az aránynál is elgondolkoztatóbbak azok az adatok, amelyek mozgásukban mutatják be a közvetett juttatások változásait. Nos, 1960 és 1965 között az egy lakosra jutó összes jövedelem 21,9 százalékkal nőtt, de ha részleteire bontjuk ezt az átlagot, kiderül:

a társadalmi juttatások növekedési üteme az átlagnak mintegy kétszerese — 40 százalék — volt.

Ugyanezt forintban vizsgálva: öt esztendő alatt a lakosság összes jövedelme 28,6 milliárd forinttal emelkedett, viszont ebből 15 milliárd jutott a bérek növekedésére, és a többi: béren kívüli juttatás volt. Hadd zárjuk a szám-felsorolást néhány különösen figyelemre méltó adattal: 1965-ben összesen 34,9 milliárd forintot tett ki a társadalmi juttatások országos számlája, ebből egy lakosra átlag évi 3440 forint jutott.

Kérdés, hogy vajon igazságosan és a népgazdaság érdekeivel összhangban oszlanak-e meg ezek a tízmilliárdok?

A válasz meglehetősen bonyolult, mert hiszen mindenek előtt azt kellene meghatároznunk: hol a mérce, amely az elosztás igazságosságához valósághű támpontot adhat? Nos, ezúttal is csak a szocialista elosztás alapelve: a végzett munka minősége, mennyisége, színvonala, társadalmi értéke adhat ilyen irányt. Logikusnak és igazságosnak tekinthető, ha a társadalmi juttatásokat a jelenleginél jobban hozzáigazítanánk a munkához, a teljesítményhez. A valóság azonban korántsem ilyen egyszerű, mert figyelembe kell venni, hogy

vannak olyan, társadalmilag fontos és ezért közösségi számláról fizetendő szociális, egészségügyi, oktatási stb. feladatok, amelyek aligha köthetők a végzett munkához.

Nyilvánvaló például, hogy a sokgyermekes családok támogatása olyan elemi társadalmi feladat, amely a családító munkájától független anyagi hozzájárulást feltételez. Ilyen az ingyenes oktatás, a társadalombiztosítás, az öregekről való gondoskodásnak a befizetett nyugdíjhozzájárulás feletti állami kiegészítése és egész sor egyéb társadalmi juttatás is. Ha valamilyen módon ezeket is az egyéni (és ezzel együtt a kollektív, vállalati) teljesítményekhez kötnénk, akkor e társadalmi érdekek kielégítése esetleg háttérbe szorulhatna.

E néhány problematikus tényező szemléletesen jelzi, milyen feladatok rendezése hárul az új gazdaságirányí-

fontosabb csomópontja lesz az úgynevezett részesedési alap, amely a vállalatoknál szorosan a nyereség mértékéhez kapcsolódva képződik. Ebből fedezik majd a béremeléseket, jutalmakat, prémiumokat, a nyereségrészesedést és bizonyos béren kívüli juttatásokat is. A vállalatnál azonban önállóan dönthetnek majd arról, hogy az ide sorolt társadalmi juttatásokat átváltják-e bérre — tehát „borítékon belüli" pénzjövedelemre —, illetve meghagyják-e a munkától független elosztás kereteiben. (Egyetlen — rendkívül fontos — kivétel: a gyermekintézményekhez adott vállalati hozzájárulás nem váltható át pénzre. Saját körben döntenek viszont arról: hozzájárul-e a vállalat az üzemi étkezés költségeihez és mennyivel — illetve: inkább pénzben fizeti-e a hozzájárulást —; milyen mértékben fedezi a szociális, kulturális és sport kiadásokat.

Az élelmiszeripar a kiállításon

Az idei mezőgazdasági kiállításon külsőségeiben is tetszető az a pavilon, amelyben az élelmiszeripar vonultatja fel termékeit. Ez utal arra is, hogy jobb összhang alakult ki a mezőgazdasági termelés és az élelmiszeripar között. Van még egy figyelemre méltó tény ebben: jóminőségű élelmiszeripari terméket csakis jóminőségű nyersanyagból lehet előállítani. Ennek a minőségi követelménynek tesznek eleget mindinkább a tsz-ek és állami gazdaságok. A gazdaságirányítási reform előkészítésével vette kezdetét ez a tevékenység, s bár még csak a kezdeti lépésekné tartunk, e lépések kedvezőek.

A „Termelőszövetkezetek" felírást viselő pavilon bemutatja mi van jelenleg, de mérlegeli a lehetőségeket is és céloz a jövőre. Persze a szövetkezeti élelmiszer-feldolgozásának sok összetevője van. Hiszen az is sokat számít, hogy közel van-e a város a felvevő piac. Ennek ellenére sok helyen találkozhatunk már termelőszövetkezeti feldolgozó tevékenységgel. És különösen szembeötlő, hogy e kezdeti eredmények is milyen kedvezően segítik az élelmiszeripari termékek választékának bővülését. Hát még ha azt is számításba vesszük, hogy mennyi a kihasználatlan lehetőség! A zöldség- és gyümölcstermelő szövetkezeti gazdaságok jó együttműködést alakíthatnak ki a velük szerződéses viszonyban levő konzervgyárakkal. Minden különösebb gond és nagyobb beruházás nélkül elvégezhetnek úgynevezett konzervipari alapműveleteket: a válogatást, osztályozást és gyakran a pulp vagy lékészítést. De ugyanígy: szállíthatnak a tejiparnak nemcsak nyers tejet, hanem például tejszínt is. Szövetkezeti összefogással megszervezhetnek kis- és középméretű élelmiszeripari tevékenységet. Jó körültekintéssel haszonnal dolgozhatnak így nemcsak a szövetkezetben tömörült családok, hanem az egész népgazdaság számára.

MDK.

Erdélyi Imréné

Kiállitási kritkka

Délmagyarország 1967 szept.12.

Erdélyi Imréné, Jestő

MDK

A Hírlap kiadó klubjában látható kiállítása.

— : o Még a héten 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. máj. 18.

Erdélyi Imréné

naiv festő részt vett a kiállitásan

Bánszki Pála Népszőmüvészeti körök VIII. országos kiállitása

Népmüvelés 1969/7 32 old.

Erdélyi Imréné festő

Kiállítása nyílt a Hírlap Kiadó

Vállalat Klubhelyiségében

Pestmegyei Hírlap 1970 április 30

5. old.

Erdélyi Imre

Kiállítását megnyitják

Kiállítás
Erdélyi Imre, Bp. 1970. május 25.

Erdélyi Imréné

A Nemzeti Galériában rendezett „A magyar nár művészet a XX. században" c. kiállításon művei szerepelnek.

A pályázat egyik díjnyertese lett

(B.P.): A nár művészet és a közműlelődés.

Népművelés, 1972. ... 7.

Erdélyi Imréné
részt vett a „Magyar naiv mü-
vészet a XX. században kiállitá-
san a Nemzeti Galériában. Dij-
nyertes.

B.P. A naiv művészet és a közművelődés

Népművelés 1972/7 39 old.

Özv. Erdélyi Ignácné

Témaválasztását a földmüvelés, a falusi
szokások, a gyermekkori emlékek
hiteles néprajzi megörökitésének
szándéka vezeti.

Bánszky Pál: A naiv müvészet határai.
MÜVÉSZET, XXIX 1979.junius - 10.lap

ö. Erdélyi Ismeny festő

L: Szőrös József.

–: Hír 20.

Népszabadság Bp. 1980. márc 25.

1980. III. 22. Kossuth 12,00 Áné

1021

Déli Krónika

- Papp Endre zenés müsorajánlata következik.

- Ma utoljára láthatják a Kuriózum Körszinben Váradi Péter két egyfelvonásosát. Az üzlet cimü hátha borzongató históriát és Godó Edgár emlékeit 5 órától adják elő a Fővárosi Müvelődési Központban.

- Bohóctréfákból, büvészmutatványokból és artista számokból állitotta össze a Fars hang cimü müsort a gyöngyösi müvelődési központ. Az érdeklődő gyerekeket ma 2 órától várják.

- Giuseppe Patané vezényli a Manon Lescaut cimü Puccini operát ma este az Operaházban.

- Özv. Erdélyi Imréné és Szőllős József fafaragó kiállitása Kecskeméten a Naiv müvészek Muzeumában holnap 11 órakor nyilik meg.

-- Kedves hallgatóink a Déli Krónika véget ért, kellemes hétvégét kiván a szerkesztő Pintér Dezső. Viszonthallásra.

1021

Kosárfonó-munkák

Faragott tükör

Az ipari szövetkezetek zebegényi alkotótáborának kiállítása a Rátkai Márton művész–munkás klubban

(Jánosi Ferenc képriportja)

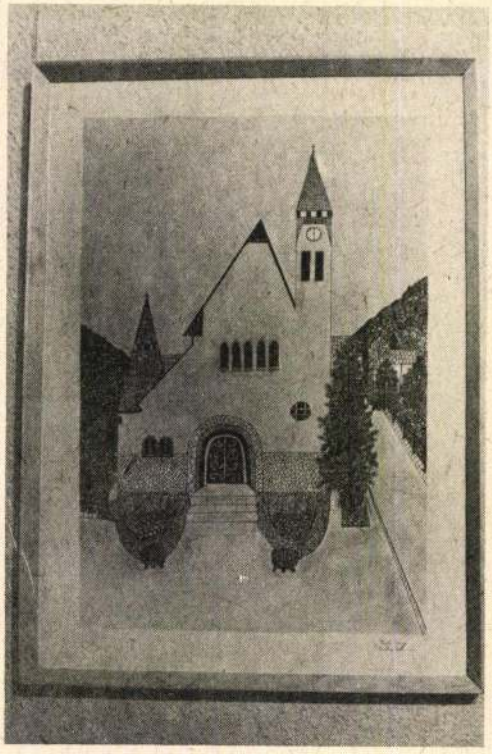

Erdélyi Imréné (Budapesti Könnyűipari Szövetség): Templom

ALKOTÓ MUNKÁSOK – M

Észrevétel a nyilvántartás megújításáról

Előttem egy kötet: *Nyilvántartó könyv a művelődési otthonok tevékenységéről az ... évre.* Talán nem haszontalan, ha szemügyre vesszük, kiváltképp tevékenységösszesítőjét, lévén a többi rész elsősorban helyi érdekű, alkalmi, szükségképpen egyedi.

A *nyilvántartó könyv* (a továbbiakban: a *könyv*) a régi, valóban avitt nyilvántartásokat (az ismeretterjesztő rendezvények munkanaplóját, az „egyéb rendezvények" nevűt stb.) meghaladva, a tevékenységformákat új módon csoportosítja. (A kiscsoportok naplóiról stb. itt nem szólok, ezeknél csak elnevezésbeli változást hozott az új nyomtatványkészlet.)

Ismeretterjesztés

„Minden nap tevékenységének nyilvántartására külön sor szolgál" – mondja a könyv vezetéséhez írt tájékoztató. A keltezés rovattal nincs is baj: beírjuk, ugye, a napot. De: a következő rovatba – *„A rendezvény címe, témája"* – e 75 × 11 mm-es helyre ugyan mi fér be „a" rendezvény... stb.-jeként, ha *utána ötfajta* tevékenység összesítendő számú rendezvényét kell(ene) bejegyezni, tehát az *aznap* tartott valamennyi előadást, filmvetítést, a kiállítás(oka)t, a komplex rendezvények adatait meg az előbbiekbe nem sorolható „egyebeket", végül az *„Összesen"*-be mindezeknek (!) összesített számát és az aznapi ismeretterjesztés valamennyi résztvevőjét?!

Ennyit az 1. fejezet formai (nyomtatványszerkesztési) kérdéseiről.

[redacted]ű bejegyzésekre szolgál(ná)nak rovatok: az első három oszlop a tudományágaké. A „vegyes" feltehetően az ún. alkalmazott tudományokat jelenti. (Sajnos, nem vagyok róla mélyen meggyőződve, hogy eldugott kis községek intézményvezetői is erre a következtetésre jutnak.) Most ismét *formai jellegű* rovat következik, s nem is egy, hanem három: sorozat; gyermekek részére tartott; intézményen kívül tartott rendezvények. Mindehhez: e három tartalmi és három formai jelleg az „Összesen"-re vonatkozik! Azaz: nem azt kell (és lehet!) bejegyezni, hogy az előadások vagy az ismeretterjesztő filmek közül volt-e *x* számú ilyen vagy olyan tudományos tárgyú, hanem számok kerülnek csak e tartalmi, majd (ismét) formai rovatokba, amelyek *nem mennyiségek* ekképp.

Lehet természetesen, hogy majd az 1984 vége előtt kiadandó statisztikai jelentést is e „vegyes" struktúra szerint szerkesztik meg. A könyvnek azonban – különösen a nagy intézményeknél – *korábban* is informatívnak kell(ene) lennie pl. a városi-megyei művelődési központ igazgatója számára, általában az operatív vezetés elősegítésére. Ezt így, ebben a formában-szerkezetben aligha vállalhatják e *számok*.

Műsorok

E fejezet – a rovatbeosztást illetően – azonos elv szerint szerkesztődött, mint amelynek gyakorlati nehézségeit fentebb igyekeztem vázolni. Az eltérés „mindössze" annyi, hogy a műsorfajták, illetve rovat-elnevezéseik homályosak, nem tükröznek egységes szemléletet. Pl.: *a)* az eddigi statisztikai kitöltési utasítás szerint „színházi előadások" közé csak (állami) színházak vendégjátékai vagy társulataik egy részének előadásai kerülhettek. Az új könyv e rovata hová várja mondjuk az amatőr irodalmi színpadok, együttesek produkcióinak regisztrálását? *b)* Mi az „egyéb zene" (5. oszlop), amely nem komoly zene, de könnyűzene sem?! *c)* Hányféle elem tesz egy műsort komplexszé? (Ami *műsor*, az többé-kevésbé komplex, ha már elkerülhetetlen ez a kategória...) *d)* A nagytermeink színpadain otthonos néptáncegyüttesek műsorai vajon az „egyéb"-be kerüljenek?

E tartalmi rovatok után ismét csak az „Összesen"-*ből* (?!) „olvashatók ki" bizonyos formai jegyek: sorozatok, gyermekeknek, hivatásos, amatőr stb.

Kiállítások – Táncos rendezvények

Egyéb művelődési és szórakozási alkalmak (a *Játszóház*tól az újabb *„Egyéb"*-ig)

E két táblázattal nincs tartalmi-formai probléma, de az *„Összesen"*-ből itt is gubanc lehet.

Nyitott formák, szolgáltatások

A nagyobb intézmények könyv-, film-, dia-, fotó-, hanglemez- stb. tárainak látogatói számára a könyv nem ad helyet. A valóság – az intézmények – szerencsére igen.

S ha már a nagyobb intézményeknél tartunk: az

Alkotó művelődési közösségek, rendszeres művelődési formák

nevű háromoszlopos táblába naponta be kellene jegyezni e korábban *kiscsoport*nak nevezett körök, közösségek, együttesek stb. *aznapi* foglalkozásainak adatait... Ez az előírás megtartható olyan intézményben, ahol egy-két ilyen közösség van. De komolyan gondolják-e a szerkesztők, hogy pl. egy nagyvárosi művelődési központ, ahol esetleg egy *tucat* csoport próbál, tart klubfoglalkozást, lép fel stb., stb., e bejegyzések *naponta* bekerülhetnek az aznapra rendelt sorba?!

A könyv *tájékoztatója* e közösségekkel kapcsolatban – többek közt – ezt is leszögezi: a közösségek*ben* tartott ismeretterjesztő stb. rendezvények *„adatai az évi összesített statisztikában nem jelentkezhetnek"*. Ha azonban feltehetően az újonnan rendszeresítendő statisztikában is jelentkezik majd az intézmény teljes költségvetése (s ebben pl. egész évi teljes tiszteletdíj-költsége!), akkor az adott esetben sok-sok közösség számára tartott költséges előadások, műsorok stb. mint „ellentétel", mint „ráfordítás"-eredmény hol szerepel majd? Véleményem szerint a teljes *kiadás*-összesítés mellett a teljes *„mire?"* kell, hogy álljon (s ez – mutatis mutandis – valamiképpen érinti a házon kívüli csoportszerepléseket, sőt a vándoroltatott kiállítások kérdését is...).

E részproblémák zöme kiküszöbölhető, némelyik pl. oly módon, hogy a tájékoztatóval ellentétben azoknál a tábláknál, ahol ezt szóvá tettük, nem egy nap „összesített" tevékenységét jegyezzük be, hanem *egy* rendezvényt *egy* sorba (így *valóban* beírható a cím s a téma). E módszer azonban fölöttébb költséges lenne, és a tájékoztató javallta fénymásolt pótlapokat nem mindenütt tudják elkészíteni.

Aggódván amiatt, hogy e könyv képtelen lesz híven tükrözni a tevékenységet, hadd jegyezzem meg: a *kartotékrendszer* (fillérekbe kerülő) *lebegő lapok*kal, könnyen kezelhető decimális kódrendszerrel a kisebb művelődési otthonokban éppúgy használható, mint a nagy központokban. Számrendszer segítségével országosan bevezethető lenne az egységes nómenklatúra, a közművelődési tevékenységfajták és formák értelmezésének egyértelműbb gyakorlata.

Annál mindenképp jobban, ahogy az új nyilvántartókönyvvel.

Niklai Ádám

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Erdélyi Ingrénné, náv művész
Népművelés
1984 ÁPR

Klasszikus formájú cserépedények

Fali tányér

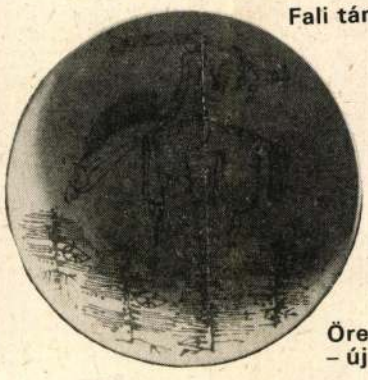

Öreg kezek – új munka

UNKÁSALKOTÓK

Egyesületi tudós

Február utolsó harmadában *három összejövetel*t is tartottak a *Magyar Népművelők Egyesületé*ben: 21-én az elnökség ülésezett, 22-én az esztétikai, 27-én pedig a képzési és kutatási szakmai szervezet hívta vitára tagjait.

Az elnökség *dr. Gyarmati Kálmán* vezetésével ezúttal a BMK-ban tárgyalt, első és legfontosabb napirendi pontként egy állásfoglalás-tervezetet

a közművelődési szakemberképzésről

a képzési és kutatási szervezet két vezetőjének, *Harangi László*nak és *Talyigás Katalin*nak előterjesztésében. Az időszerű téma megbeszélésén az MM illetékes főosztályának és több felsőfokú képzőintézetnek a képviselője is részt vett. Számos kérdés jelezte, mennyi tisztáznivaló van még e területen, s a hozzászólások csak aláhúzták ezt. A legégetőbb probléma, hogy sok a képesítés nélküli a pályán. A meghatározó nagy kérdés mégis az, hogy a *képzésnek milyen társadalmi szükségletet kell kielégítenie,* mi legyen tartalma, célja. Nem kis fejtörést okoz a szervezeti felépítés, a nappali és levelező tagozat, az alap-, közép-, felső, illetve posztgraduális fokozatok, szintek összehangolása is. A kibővített elnökségi ülés résztvevői abban rögtön egyetértettek, hogy a szintek között nem színvonalban, hanem *szakirányultságban kell különbséget vonni,* mert így az egyik képzési formából a másikba való átlépés lehetősége is adódik, s elkerüljük a fokozatonként ma tapasztalható fölösleges ismétlődéseket. Közép- (mások szerint inkább alap-) fokul vagy az itt-ott már megszervezett *tanfolyamok*at ajánlják, vagy a *középfokú oktatásban* a közművelődési ismeretek tanítását. A *levelező* képzésre is szükség van, de színvonalasabban, jobb módszerekkel; a *kiegészítő* szak jó, a *posztgraduális* képzést viszont nappali és levelező tagozaton egyaránt be kellene vezetni, s a szakosodás (tömegkommunikáció, felnőttoktatás stb.) irányában fejleszteni.

Egy- vagy kétszakos legyen-e a képzés? Ma igen eltérő szakpárosításban és keretszámokkal folyik a főiskolákon, egyetemeken. Az *értelmiségképző* elgondolás szerves részeként azonban minden más szak hallgatóit is föl kell készíteni a közművelődésben való cselekvő részvételre. Erre szolgálnak a *collegium artium* hagyományai meg a *közművelődési titkárságok* irányításával szervezett művelődési-szórakozási alkalmak, továbbá az őszi, téli, nyári *közművelődési gyakorlatok.*

Megismerhettük az MM álláspontját is. Az egyetem és a főiskola szolgáltatórendszer – hallottuk –, tehát ha van mire képeznie, megteszi. Három dokumentumot említettek. Az első az országgyűlés, majd a Minisztertanács elé kerülő *távlati fejlesztési terv,* amely a Politikai Bizottság 1981-es elveire épül. Ebből – lehetőségeink ismeretében – az tűnik ki, hogy az évtized végéig nagyobb változtatás nem várható. A távlati tervre alapozva az ősszel véglegesül kilenc *szakági fejlesztési terv* (már el is készültek), ezeknek egyike a bölcsészképzésé, s jóváhagyása után fogalmazzák meg saját hasonló tervüket a képzőintézetek. 1984 decemberében pedig a minisztertanács megtárgyalja *az oktatási törvény* végrehajtását, melyet jelenleg több mint száz rendelet szabályoz. Itt egyaránt foglalkoznak a *köz-* és a *felsőfokú* oktatással. Az eddigi előkészületekből annyi máris látható, hogy a tervek szerint

– a *középiskolában* a világnézeti és az osztályfőnöki órák (évi 120) keretében marad csak hely a közművelődési ismereteknek (300 másféle igény kielégítése mellett);

– a *tanítóképzőben* nem lesz hároméves a közművelődési szak, viszont

– tág teret kap a *bölcsészképzés* tervében;

– a *felvételi létszám* növelésének ugyan nincs akadálya, de a PM, az OTH és az MTA *együttes* egyetértése szükséges hozzá, s ennek elnyeréséhez meggyőző érvek (pl. arról, hogy van-e biztosíték az elhelyezkedésre);

– az új oktatási törvény(tervezet) bőséges lehetőséget kínál a felszabadulás előtt meglevő, de azóta és jelenleg is hiányzó *átjárásra, „áthallgatásra" a karok és szakok között,* így arra is, hogy a mostaninál jóval több szakkal párosítsák a közművelődést.

pályázatok, külföldiek fogadása és külföldi *utazások.* Változatlanul napirenden maradnak a *népművelők házával* kapcsolatos teendők, a *kedvezményes könyvvásárlás,* az MNE *területi és szakmai szervezeteinek* egymás közötti és a *bázisintézményekkel* való

Erdélyi/Irma MDK

Erdélyi Irma

festő

Született: ?

A Zsolnay-gyárban dolgozott: Pompár eozin festő osztályán.

34/44.o. és 75.o. 26. jegyz.

/Valószinüleg azonos Erdélyi Ernával. Lásd ott/MDK

NIKELSZKY GÉZA : A Zsolnay - gyár müvészete.
Pécs. 1959.

M.D.K.

Erdélyi István / Stefano di Settecastelli/ az udinei székesegyház számára faragott szobrokat / Szt. Jakab-szobra uo. /

Kampis antal: A képzőművészetek története 629.1.
A Kultura Világa Kp. 1963.

Erdélyi István /Stefano di Settecastelli/

az udinei néhereggyűlés számára faragott nobokat /Szt. Jakab noha n.o./

Kampis Antal: A magyar müvészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes./Minerva zsebkönyvek/

94.l.

Ásatalás megyre

Erdélyi István

festő 1475

láid

z

Stephano Transyl-

vanico

kezésekor, egy napot töltött Szegeden, de nem tudta magát meg akkor elhatározni, hogy a neki nyomban felajánlott hadügyminiszteri tárcát vállalja-e? Minthogy azonban Károlyi Gyula ragaszkodott ahhoz, hogy a nagyszerüen képzett katona, a sok nyelvet beszélő és Bécsben a legszélesebb külpolitikai látókörre is szert tett ellentengernagy helyet foglaljon kabinetjében. Horthy igéretet tett, hogy csak arról győződik meg, hogy a románok által már megszállt szolnokmegyei birtokain családja elég biztonságban van-e, s ha arról van szó, hogy a hazának tehet szolgálatot, s a nemzet hivja mint katonát kötelességteljesitésre, akkor rendelkezésre fog állani. Kitörő örömet keltett, amikor Horthy ellentengernagy esőköpenyegben, utisapkában betoppant a miniszterelnöki szobába, ahol Károlyi Gyula és Teleki Pál voltak jelen. Férfias arcán kemény elszántsággal, határozott rövidséggel mondotta: «Kemény lelki tusa után, de ejöttem. Vállalom.» Nyomban letette az esküt, amelyről az alábbi jegyzőkönyvet vették fel:

Erdélyi István

Eredetileg bognár: Autodidakta.

Fazrobrakról ~~[illegible]~~

Liábítása nyílt a hogazomági

munkások Gyermekbarát

Egyesületének nagytermében

Nemzeti Lipág 1938 XII. 20

magyar

Erdélyi István

tafaragó

bakonytamási bognár

mester, szül. 1908. Autodidakta festő, szobrász, hegedű készítő. Hunyádi a „Magyarország"-ban 1935-ben vezercikkben foglalkozott vele. 1936-ban a pápai kiállitáson képeivel, szobraival és hegedűivel aranyérmet nyert.

Kiállitása 1938-ban az Ált. Fogyasztási Következet Rákóczi-uti nagytermében. 12 mm.

l. Bajan Gyula grafgyűjt. katalogusát

mely az anyagba van beosztva és ide fog érni!

További-kassal

1-jén. H Bonda-Pesten 1896 március 29-én

u a pillanatban ábrázolva, a midőn az Gyarapodás.

és
konai jobbkezében csikóbőrös kulacsot
kat üdvözli. Körülötte, a teritett asztalnál,
kinek az udvaros piros bort tölt, az örömöl karján a szomszédasszonyt, a jegyzőt,
ény, a menyasszony és a bundát viselő nászközpontja a mosolygó menyecskea) Szemközt
ött kisfiu alakja tünik föl. Az előtérben
pányla telepedett le. A háttérben a szalmaése alól jobbra: Janko J. 859.

m.
ranyfi Weil Emmától 400 koronán (36y ~~346~~/901 .)
14-én (338/902)
z 1902: VII. 26-iki 27258 sz. leirat

872

Erdélyi István

nehász,

ösztehetség

lásd

Bajan Gyula

csomagjában

Erdélyi István 1938.

II.
ERDÉLYI ISTVÁN FARAGVÁNYAI:

1. Öreg Erdélyi István (mt.)
2. Anya gyermekével
3. Bakonytamási éjjeli őr
4. Hazafelé a munkából (mt.)
5. Bakonytamási cigánykoldus (mt.)
6. Favágó
7. Cserkésztrombitás (mt.)
8. Ordító oroszlán
9. Bakancsos újonc
10. Áldomás után
11. Gyermekfej (égetett agyag)
12. Önportré

(A 2., 3., 6., 8—11. szám alatti szobrok eladók.)

ERDÉLYI ISTVÁN

30 éves bakonytamási bognármester. Fiatal kora óta festeget, szobrokat farag és agyagból mintáz. Remek hegedűket készít. Hunyadi Sándor már 1935-ben a „Magyarország"-ban vezércikkben foglalkozott vele. Két éve a pápai kiállításon képeivel, szobraival, hegedűivel aranyérmet nyert. Igazi őstehetség a szó legnemesebb értelmében.

Kiadó: Ernst Sándor.
Világosság-nyomda Rt. Budapest. 14711 – Műsz. ig.: Deutsch D.

Derkovits Gyula rajza: Lábadozó

A MAGYARORSZÁGI MUNKÁSOK GYERMEKBARÁT EGYESÜLETE AZ ÁLTALÁNOS FOGYASZTÁSI SZÖVETKEZET NAGYTERMÉBEN (RÁKÓCZI ÚT 42) BEMUTATJA

BAJÁN GYULA GRAFIKAI GYÜJTEMÉNYÉT ÉS ERDÉLYI ISTVÁN FAFARAGVÁNYAIT

A KIÁLLÍTÁS JÖVEDELMÉT A GYERMEKBARÁT EGYESÜLET GYERMEKÜDÜLŐTELEPÉNEK JAVÁRA FORDÍTJUK

A KIÁLLÍTÁS MEGNYÍLIK 1938. ÉVI DECEMBER HÓ 18-ÁN, BEZÁRUL 1939. ÉVI JANUÁR HÓ 2-ÁN. A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ MINDEN VASÁR- ÉS ÜNNEPNAP D. E. 10–2-IG, HÉTKÖZNAP 10–1-IG ÉS 5–8-IG.

I.
A KIÁLLÍTOTT GRAFIKÁK A KÖVETKEZŐ MŰVÉSZEK MUNKÁI:

Aba-Novák Vilmos
Abonyi Ernő
Bardócz Árpád
Biró Henrik
Bor Pál
Brodszky Sándor
Bornemisza Géza
Bőhm Pál
Bálint György
Berény Róbert
Basch Andor
Bajor Ágost
Bacher Rózsi
Bellany L.
Balogh Gábor
Biró Mihály
Buti István
Cserhalmi Jenő
Csorba Géza
Czencz János
Csizik Gyula
Dezső Alajos
Damkó József
Dabóczi Mihály
Deli Antal
Diener-Dénes Rudolf
Derkovits Gyula (11 grafika)
Dömötör G.
Erdélyi Aranka
Egry József
Éder Gyula
Erdélyi István
Frank Frigyes
Feiks Jenő
Feszty Árpád
Fáy Dezső
Góth Móric
Gáspár Miklós
Gyertyányi Németh Gyula
Glatz Oszkár
Geiger Richárd
Gábor Móric
Gergely Imre
Glass Géza
Gaál Ferenc
Gáspár Miklós
Gőrösy Antal
Horváth Géza
Haranghy Jenő
Heller Andor
Halasi Horváth István
Hatvani Perlusz Gyula
Hermann Lipót
Hámory
Hevő István
Hay Károly László
Holló Endre
Hegedűs László
Istók János
Iványi-Grünwald Béla
Istókovits Kálmán
Johan Hugó
Katona Nándor
Körmendi-Frimm Ervin
Kacziány Aladár
Kocsis Andor
Körmendi-Frimm Jenő
Komáromi-Kacz Endre
Kézdi-Kovács Elemér
Kernstock Károly
Kmetty János
Kemény Nándor
Kató Kálmán
Károly Andor
Kőrösfői-Krisch Aladár
Komjáti Gyula
Kövér Gyula
Ligeti Miklós
Lux Elek
Lévay
Lázár Oszkár
Munkácsy Mihály
Molnár Tibor
Markup Béla
Major Henrik
maróthi Major Jenő
Májerszky Róbert
Báró Mednyánszky László
Mühlbeck Károly
Magyar-Mannheimer Gusztáv
Merész Gyula
Márffy Ödön
Márk Lajos
Mailinger Dezső
Mészöly Géza
Márkus Imre
Munkás-Mészöly Béla
Markó Lajos
Matisz (Teutsch) János
Neogrády Antal
Nemes György
Nagy Lázár
Náray Aurél
Novák József
Nagy Balog János
Oppel Imre
Paczka Cornélia
Perlrott-Csaba Vilmos
Pörge Gergely
Pállya Celestin
Pécsi-Pilch Dezső
Pólya Tibor
Patkó Károly
Rubovits Márk
Rippl-Rónai József
Raáb Ervin
Stubán István
Sennyei József
Somogyi Antal
Simon János
Scheiber Hugó
Schnitzler János
Szabó Vladimir
Szüle Péter
Szőnyi István
Szirmai Ili
Szobotka Imre
Szabó Béla Leon
Szentmiklóssy
Tull Ödön
Telcs Ede
Tarnay Andor
Vigh Bertalan
Vajda Zsigmond
Várady Lajos
Végh Gusztáv
Vidai-Brenner László
Várady Szilárd
Vágó Pál
Wagner Géza
Zádor István
Zajty Ferenc

VÁDAK

HUSZONNÉGY ÓRÁT alig ért meg még a totalitás Romániában s két magyar ujság máris áldozatául esett. Hatalmi szó némitotta el az erdélyi magyar élet szócsöveit s a nyers erőszak intézkedése ellen nincs jogorvoslat. Lehetséges, remélni szeretnők, hogy az elszakitott magyarság nagyszerü szelleme, áldozatos kiállása, pompás küzdőképessége ki tudja talán harcolni a rendelet visszavonását, de élet, vagy halál e lapok számára egyedül a parancsuralmi kormányzat kényétől függ. Törvénynek, jognak, igazságnak, közhangulatnak nincs szerepe abban a viaskodásban, melyet az erdélyi magyarságnak most fokozott erővel és még nagyobb lendülettel kell meginditania, mert a jog és közvélemény, igazság és törvény szerepét átveszi az egypárt, a mindent magába olvasztó totalitás. A két magyar lapot betiltó rendelkezés mellett joguk van a magyarországi szélsőségeknek rajongó lelkendezéssel üdvözölni Románia belső átalakulását s eszményeik diadalmas térhóditását. Mi, akik a nemzeti érzést nem szoktuk és nem kivánjuk vásári ponyván hengergetni, mély megdöbbenéssel és felháborodással bélyegezzük meg a felelőtlen önkény brutalitását az erdélyi magyar sajtóval szemben. Micsoda nevetséges vád, hogy akár ez a sajtó, akár irányitói, akár az erdélyi magyarság a Vasgárdával rokonszenvezett volna. Ezt akarják most ráfogni, menthetetlen cselekedetük magyarázataként. De hiszen mindenki tudja, az egész müvelt világ közvéleménye, hogy Codreanu kapitány hada tüzzel és gyilokkal üldözte a magyarságot, hogy román fajvédelmi elméleteit a gyakorlatban a magyarság kiszoritására igyekezett felhasználni a gazdasági, sőt testi életből. Igen, voltak magyar hangok, amelyek megértéstől olvadoztak a Vasgárda felé, de ezek a hangok itt szólaltak meg, Magyarországon, a védjegyezett hazafiság hasábjain; itt akadtak, akiket magával ragadott a kapitány antiszemitizmusa és eszközeinek vandalizmusa annyira, hogy lelkendezésükben nem hallották meg az üldözött magyarság panaszszavát s elkerülte figyelmüket Kolozsvár elpusztitásának terve. Ezek azok a honmentők, akik mindenkinek leckét akarnak adni, ezek azok, akiket semmiféle szabály és józanság nem köt. Ők lengettek kendőt a Vasgárda felé s most az erdélyi magyarságot éri az erőszakolt vád miattuk.

*

IGAZOLÁS

BIZONY sokan igazolhatják Reisinger Ferenc képviselő ur igazságát. A magyar munkás kint volt a harctereken; bátran és fegyelmezetten verekedett s amint magát Reisinger képviselő urat nem akadályozta polgári kötelességének teljesitésében s a legnagyobb áldozat kockáztatásában szociáldemokrata pártállása, ugy nem akadályozott más, ezer meg ezer munkást. De Reisinger képviselő ur, például, a vörös rémuralom idején sem mutatott kisebb bátorságot, mint a lövészárokban. Kerületének lakossága igazolhatja, hányat mentett meg közülük, hogy szállt szembe a dühöngő réммel, kockára vetve biztonságát, talán életét is. Mostanában olyan idők járnak, hogy őt oktatják magyarságra, hazaszeretetre olyanok, akik óvatosan távol maradtak a husz év előtti nagy viaskodásból, vagy akiket zsenge kor, egyéb körülmény akadályozott harcias erények igazolásában. A jelszavak, általánositások persze mindig szerepet játszottak a közéleti hangulatkeltésben. De a tisztességes lelkiismeret mindig fel tudja ismerni az igazságot a lármás szavalókarok zenebonája mögött. Reisinger képviselő ur elveitől, pártjának irányától és célkitüzésétől bennünket roppant távolságok választanak el; mi rendületlenül állunk polgári meggyőződésünk alapján s egy lépést nem hátrálunk, semmiféle szelek elől. De megértjük, hogy olyan ember, mint éppen Reisinger Ferenc, kissé csodálkozva néz körül a mai életben; hiszen programját ott látja szerepelni a hivatalos nyilatkozatok közt nem egyszer s viszont olyan nézeteket, amelyekkel hajdan ő fordult szembe, mikor az nem volt éppen kockázat nélkül: a legelhivatottabb nemzetieskedés harsogó süvöltözésében lát viszont; régente égő piros nyakkendőt viseltek ezek a nézetek, ma szines inget hordanak; hajdan burzsujoztak, ma marxistáznak és zsidóznak; de a felszines különbségek alatt a kutató szem meglátja a kisérteties hasonlóságot, sőt azonosságot, a kapitalista termelési rend s polgári életforma ellen lendülő, romboló készséget. Ezektől tanulja hazáját szeretni és védeni Reisinger Ferenc, a világháboru vitéz szakaszvezetője, kommün alatt veszélyeztetett életek megmentője? Ezeknek higyje el, hogy hazátlan bitang mindenki, aki nem áll be üvölteni a farkasok közé?

*

VILÁGOSSÁGOT

Ő SZINTÉN sajnáljuk, hogy a fővárosi tanácsnok ur az interpellációra adott válasza után nem maradt még egy percig a közgyülési üléstéremben, nem hallgatta meg az ellenvetést s nem szolgált felvilágositással egy felmerült kérdésben. Ő leszögezte a hivatalos álláspontot, hogy tudniillik az emlékezetes autobusz-sztrájk miatt elbocsájtott gépkocsivezetőket joggal s törvény szerint távolitották el állásukból. Mire az interpelláló bizottsági tag ur megjegyezte, hogy egy részüket viszont már visszavették. Csodálkozó arcok fordultak a tanácsnok ur felé, akinek helye azonban ebben a pillanatban már üres volt, a csodálkozásban kifejezett kérdésre nem érkezett felelet. Távol legyen tőlünk, hogy az engesztelhetetlenség álláspontjára helyezkedjünk, különösen félrevezetett, megtévesztett kisemberekkel szemben. De mégis: szeretnénk világosan látni az ügyben. Visszahelyezték-e hát állásukba a tüntető szélsőséges sztrájk miatt elbocsájtott alkalmazottakat, vagy sem? Ha igen: miért? A közvélemény hajlandó minden indokolt magyarázatot tudomásul venni, de legelsősorban: magát a tényállást kivánja ismerni. A válasz nélkül maradt állitás igy egymagában megint csak arra jó, hogy fokozza a mesterséges ködöt, a kétértelmüséget, azt az érzést, hogy a nyilt szin események nincsenek mindig összhangban a szinfalak mögött lejátszódó párhuzamos cselekménnyel.

A HAJTÓ-TRAFIK REGÉNYE

Szemben a merénylet helyével nyitotta meg trafikját a hős rendőrfőtörzsőrmester

— Megint csak azt tenném, ami minden rendőrnek a kötelessége... — mondotta e sorok irójának mintegy esztendővel ezelőtt kórházi betegágyán *Hajtó* Antal, a sulyosan sebesült pestszentlőrinci rendőrfőtörzsőrmester.

Most civilruhába öltözve, sápadt arccal, testében örökké viselve a mindenre elszánt gonosztevők re-

Hajtó Antal kórházi betegágyán a merénylet után.

volvergolyójának roncsoló nyomát, *csak ugyanazt tudja mondani:*

— Nem volt hősiesség, amit tettem... Minden kötelességteljesitő rendőr ugy viselkedett volna a helyemben *és ha most ujra az adott helyzetbe kerülnék, a sulyos és fájdalmas tapasztalatok után is csak azt mondhatom, hogy ugyanazt tenném...*

A sulyos törvényszéki itélet után a merénylők, *Pongor* László és *Bodó* Imre bünügyét

tegnap tárgyalta a tábla

Márton Albert-tanácsa. A törvényszék *Pongort* gyilkosság büntettének kisérlete, hatósági közeg elleni erőszak és egyéb bünei miatt *tizenhárom esztendei szigoritott dologházra, Bodor* Imrét pedig szándékos emberölés büntettének kisérlete miatt *hétévi fegyházra itélte.* A tábla a rendőrmerénylők ügyében

december 22-én fogja kihirdetni itéletét.

Ami a rendőrnek legjobban fáj

Hajtó Antal, a hős pestszentlőrinci rendőr felgyógyult sebesüléséből, *de egészséges teljes mértékben soha többé nem lehet,* legalább is annyira nem, hogy a nehéz, fárasztó és felelősségteljes rendőri szolgálatot a veszélyekkel teli pestszentlőrinci éjszakákban elláthassa. A rendőrmerénylők revolvergolyója, amely a reundőrfőtörzsőrmester hasába furódott, olyan rombolásokat végzett, amelyeknek következtében

a rendőrségi orvosok kénytelenek voltak Hajtó Antalt a rendőri szolgálatra képtelennek minősiteni.

— Közel két hónapig voltam a kórházban s azután még több hónapig álltam kezelés alatt — mondja most *Hajtó* Antal a kis pestszentlőrinci trafikban —, de őszintén kijelenthetem, hogy *minden testi szenvedésnél jobban fájt, amikor megtudtam, hogy nem vehetem magamra többet a sötétkék rendőrruhámat, amelyre szégyent sohasem hoztam* és nem köthetem fel oldalamra kardomat...

Hajtó Antalnak megindult nyugdijazási ügye. Az,

hogy most a pestszentlőrinci Üllői-ut 183. számu ház kis trafikjában szolgálhatja ki udvariasan a vevőket, külön mesébe tartozik.

Amikor megtudtam, hogy nyugdijazásom végleges lesz, alázatos *kérvényt irtam a Kormányzó ur Őfőméltóságához* — meséli felcsillanó szemekkel — és kértem pártfogását ennek a trafiknak a megszerzéséhez.

A Főméltóságu Ur, aki annakidején kegyes volt meglátogatni engem a kórházi ágyon és személyesen adta át nekem a magyar ezüst érdeméremet, megható jósággal gondoskodott rólam,

mert bámulatraméltó rövid idő alatt meg is kaptam ezt a kis trafikot...

Mindig a kötelesség utján...

Hajtó Antalnak három „családja" van. A két nagyobb fiu iskoláztatása sok pénzbe kerül és bizony a 19 évi szolgálat után *még aránylag igen kevés nyugdijat kap* a kötelességtudó rendőrfőtörzsőrmester. Rajongva beszél *Török* János rendőrfőparancsnokról, aki — mint meséli — kilátásba helyezte, hogy *ugynevezett kedvezményes, vagyis százszázalékos nyugdijat fog kapni.* Fel is szólitották, hogy errevonatkozó kérvényét nyujtsa be.

— A főkapitány ur és a főparancsnok ur is atyai jósággal bántak velem — mondja még *Hajtó* Antal, — de kijelenthetem, hogy *mindenkitől csak jót és szépet kaptam. Vajjon nincs okom hát arra tanitanom fiaimat, hogy mindig és mindenkor csak az igazság és a kötelesség utján haladjanak?* Szomoru és fájdalmas élményeken mentem keresztül, de mégis

azt a tanulságot kell, hogy levonjam, hogy a kötelességteljesités mindig elnyeri jutalmát...

Hajtó Antal kinéz a kis trafik ablakán. Amikor követem tekintetét, *épen a pestszentlőrinci Szarvascsárda keritésére esik pillantásunk.*

— Különös.. — sóhajtja —, hogy most talán hosszu, hosszu évekig kell *mindennap látnom azt a helyet, ahonnan egy évvel ezelőtt vérbefagyva szedtek fel* hajnalban rendőrtársaim...

Loránt László Endre

Elfogtak egy sikkasztó vállalati igazgatót

Ma délelőtt a főkapitányság intellektuális osztályán letartóztatták *Fülöp* Gyula 43 éves vállalati igazgatót, aki ellen *Grauss* Sándor gabona- és terménykereskedő tett feljelentést. *Fülöp* Gyula, a *Frux Gazdasági Szövetkezet* igazgatója a *Hazai Banknál* 7145 pengőt vett fel, amelyet egy nagyobb zabszállitási üzlet kapcsán folyósitottak a *Frux Gazdasági Szövetkezet* részére.

Grauss Sándor, a vállalat tulajdonosa néhány nappal ezelőtt a *Hazai Bank* számláján fel akarta venni az átutalt összeget és ekkor közölték vele, hogy *Fülöp Gyula igazgató azt teljes egészében már kivette* és a banknak cégszerü nyugtát adott az összegről. Ezután *Grauss* Sándor megtette a feljelentést a rendőrségen, néhány nap mulva *el is fogták a sikkasztó igazgatót,* akiről kiderült, hogy *az összeg nagyrészét már el is költötte,* utlevelet váltott és külföldre akart szökni. *Fülöp* Gyula a sikkasztást beismerte. Vallomása után letartóztatták.

— Rozgonyinál propagandaárak.

x Saját érdekében elolvasandó, hogy mértékutáni télikabát v. férfiöltöny csak 58 P-ért rendelhető, őszi és téli divatszövetekből, elegáns és izléses kivitelben az országos hirü Ruhakereskedelmi K. T.-nál, Ferenc-körut 39, I. em.

Néhány árszenzáció

LÁSZLÓ és FEKETE

nagy karácsonyi vásárából:

Marocain imprimé extra minőség, 90 cm széles — P **2.58**
Satin-pettyes marocain — P **2.98**
Rayé marocain pazar színekben, 90 cm széles — P **2.90**
Marocain imprimé gyönyörü mintázatokban — P **1.88**
Gyapjuszövet divatszinekben, sima és ecossais, jó minőség, 70 cm sz. P **2.90**-től
Gyapjuszövet külföldi és hazai, 130 cm széles P **6.80**-tól
Férfiruhaszövet kiváló minőség, 150 cm széles... P **9.80**-tól
Sport-flanell kitünő minőség — P **-.58**-tól

TISZTELETTEL MEGHIVJUK ÜZLETÜNKBE, AHOL AZ **OLCSÓ RUHAANYAGOK** TÖMEGÉBEN VÁLOGATHAT

LÁSZLÓ ÉS FEKETE

IV., PETŐFI SÁNDOR-UTCA 14-16.

Legszebb ajándék uraknak

karácsonyra

Lustig ing
Lustig nyakkendő
Lustig házikabát
Lustig pizsama
Lustig uridivat

Hölgyek számára finom

női fehérnemüek

csak Rákóczi-út 4 sz. alatti üzletünkben!

Lustig Ede

Erzsébet-krt 20, Rákóczi-ut 4

TESSÉK NYOMOZNI!

Teljesen ujszerü, páratlanul érdekes rejtvényjátékot közöl napról napra az Esti Kurir. Ramsey Kenyon, a Scotland Yard detektivje Amerikában tartózkodik és onnan küld naponként ravaszul megfogalmazott távirati jelentéseket főnökének, Sir Albert Wiggin főfelügyelőnek Londonba. A jelentésekből rekonstruálható egyes szenzációs bünesetek egész tényállása a nyomozással együtt — és az olvasó feladata, hogy megtalálja a fogas bünügyi problémák megoldását, amely a táviratok szövegének alapos tanulmányozása és némi fejtörés árán mindig megállapitható. A táviratokat és a problémák megoldását felváltva közöljük.

Ramsey Kenyon távirata:

New-York. 1938 december 2

Sir Albert Wiggin, Scotland Yard London stop Tegnap üldözőbe vettem Henry Watsont akit liverpooli rendőrség gyilkosság miatt köröz stop Miközben áthaladt hidon észrevette hogy követem s ramlött stop Utánavetettem magam mire hid közepén felkapaszkodott a korlátra s leugrott a folyóba stop Folyó azon a ponton hét méter mely stop Hid korlátja három és fél méter magasságban van folyó fölött stop Watson egy méter nyolcvan magas stop Fényes nappal volt Watson esés közben nem ütközött bele a hidba sem más targyba hid és folyó között stop Mikor testét megtaláltuk kiderült hogy nem fulladás okozta halálát hanem nyakcsigolyáját törte stop Eset rejtélyesnek látszik de ön rá fog jönni hogyan lehetséges ez stop

Ramsey Kenyon

*

A későbbi vizsgálat megállapitotta, hogy a hidról leugró ember nem érhette el a viz fenekét. Mégis, hogyan volt lehetséges, hogy Watson halálát nem fulladás, hanem nyakcsigolyatörés okozta?

Tretorn Wimpassing **HÓ-SÁRCIPŐ** nagy választékban, olcsó árban
Neumann Géza sportszaküzlet, most csak Rákóczi-ut 34. Rókus-kórházzal szemben. — Hó- és sárcipő-javitás

Növekednek az amerikai Musica-botrány bonyodalmai

Newyork, december 16.

A *Musica*-ügyben óráról órára fokozódnak a bonyodalmak. *Röviddel Coster öngyilkossága után*

George Vernard bünrészesben Coster ifjabb fivérét, Musica Arthurt ismerték fel. A hatóság azt hiszi, hogy George Dietrich helyettes pénztárnok, a harmadik vádlott szintén Musica fivére.

Mindkettőjüket letartóztatták és a biztositékot százezer dollárra emelték fel

A hatóságok most vizsgálják azt a közlést, hogy *Coster volt a pénzelője a spanyol köztársasági kormány részére az elsüllyesztett „Marcantabrica" hajóval történt lőszerszállitmánynak.* A hajóval együtt

ez az ötmillió dollár értékü lőszerszálitmány is elsüllyedt.

A cég valamennyi 750 alkalmazottját beidézték.

STREISINGER ANDORNÉ VÁCI-UTCA 9 III. em. 3.
Kötöttáru, fehérnemü, kész ruhák, kabátok, Gyermekruha különlegességek **Karácsonyi vásár. Mélyen leszállitott árak!**

A Gyermekbarát-egyesület kiállitása

A Magyarországi Munkások Gyermekbarát Egyesülete, a Rákóczi-ut 42. szám alatt levő szövetkezeti ház nagytermében, nemes céljaira kiállitást rendez *Baján* Gyula magángyüjteményéből és bemutatja *Erdélyi* István, bakonytamási bognármester faragásu szobrait.

Baján Gyula gyüjtése a magyar alkotóművészek grafikai lapjaiból áll. Közel százötven művész még eddig ismeretlen müve kerül a nyilvánosság elé, s a *sorozatban minden magyar mester szerepel.* Művészettörténeti nézőpontból is nagy érdekesség és jelentékeny művészi esemény, hogy *Baján* Gyula megismerteti a nyilvánossággal ezeket a remekműveket. **Külön figyelmet érdemel *Derkovits* Gyula tizenegy darab grafikai lapja,** amelyek legékesebb bizonyitékai a korán elhalt művész nagyrahivatottságának. A fafaragásu szobrok mindegyike művészi meglepetés. *Erdélyi* István autodidakta szobrász, ösztehetség, a tehetség szó igaz értelmében. Körtefából és a sulyos technikai nehézségeket okozó puha nyárfából faragja szobrait, amelyek a teljesen kiforrott szobrászművészt mutatják meg.

Formabiztos, néhol problémamentes, másutt stilizált előadásu figurái a legnagyobb figyelmet fogják *Erdélyi* István mü-észete felé forditani.

A kiállitás holnap, vasárnap nyilik meg.

— **Adományok.** A *Baráti Kéz Asztaltársaság* a *„Magyar a magyárért!"* akció céljaira 40 pengőt küldött be hozzánk. N. N. tiz pengőt küldött tetszésszerinti jótékony célra.

BAJTÁRSKERESÉS

A Károly-csapatkeresztre való jogosultságuk igazolása végett az alábbiak kérik azon volt bajtársaikat, akik tanusithatják a harctéren teljesitett szolgálatukat, közöljék velük cimüket a szerkesztőség utján:

A felhivást és a válaszokat diftalanul közöljük.

Weisz József az 1. honvéd gyalogezred 3-ik zászlóaljával 1914-ben a Kárpátokban teljesitett harctéri szolgálatot, ahol 1915 február 2-án orosz fogságba esett. — *Pápay* Károly 6-os vártüzér szakaszvezető 1914-ben, a mozgósitáskor a komáromi tüzérezred negyedik menetével ment a szerb frontra, résztvett Belgrád bevételénél, majd a Potiorek-féle visszavonulásban, mely alkalommal egy-két óra alatt kétszer fogták el, de sikerült Zimonyba eljutnia. A második szerbiai bevonuláskor a 15 cm.-es Mörserbatterienál Knyezsovácnál, majd a Topcsideren volt állásuk. Ezután Romániában a 15. cm.-es Haubitznál, a Szerethnél folyó harcokban vett részt, innen 1918 január 20-án az olasz frontra ment. — *Heller* Ödön a pozsonyi 72-ik közös gyalogezred 18-ik menetszázadával 1915 december végén Kutarik hadnagy századparancsnok vezetésével ment az albán frontra, hol a 7-ik tábori században szolgált. Parancsnoka *Kniha* százados volt. Emlékszik még *Pecsenka* főhadnagyra, *Deutsch* zászlósra, *Ungéher* tizedesre, *Müller, Bun* és *Kertész* telefonistákra. 1916 áprilistól 1917 augusztusig az olasz fronton volt Levaniban. — Back *Jenő* hadapródjelölt őrmester 1918-ban a veszprémi tiszti iskolából a *Russ*-kikülönitett zászlóaljhoz került *Borbély* Lajos tanitó és *Farkas* önkéntes őrvezető volt bajtársaival együtt, kiknek cimét kéri.

Karácsonyra Hölgyeknek
A legcélszerübb ajándék a selyemharisnya, karácsonyi dobozokban. Uraknak. Fertiharisnyák és zoknik a legnagyobb választékban a legolcsóbb árban.
SALGÓ szaküzlet
IV., Kristóf tér 2.

Konrád József, a nagyváradi 34-es közös tüzérezred egyéves önkéntese a temesvári tisztiiskolából a 71-ik tábori tüzérezred 3-ik batteriejával a román frontra került. — *Adler* Árpád 1916 május 9-től szeptember 20-ig a 313. honvédgyalogezred második zrj. géppuskás osztagának telefonistája volt Volhyniában, keresi bajtársait, különösen *Varga* telefonistát, aki Beszkárt-kalauz volt a 6-os villamoson. — *Fried* Miklós a Fliegerkomp. Nr. 101-nél az olasz fronton teljesitett harctéri szolgálatot. Keresi különösen *Dékány* Ferenc és *König* pilótákat, továbbá *Chur* törzsőrmestert. — *Virágh* Sándor a F. J. B. Nr. 26-nál 1915 junius elejétől az olasz fronton teljesitett szolgálatot, majd 1915 októberében a szerb frontra ment, ahol több offenzivában vett részt. 1915 október 15-én az Avala-hegységnél megsebesült. — *Rosenfeld* Árpád 1915 februártól szeptemberig az 52. közös gyalogezred géppuskás osztagánál *Strinovics* százados parancsnoksága alatt a bukovinai fronton volt. — *Lesetár* Dávid 10. honv.-gyalogezred müszaki (fényszóró) századánál teljesitett harctéri szolgálatot. Emlékszik *Misik* János századparancsnokra, *Mihelstätter* Péter hadnagyra, *Straub* Lajos tizedesre és *Vereb* István tizedesre, *Szklay* szakaszvezetőre. — *Wild* Miksa 13. honvédgyalogezredbeli zászlós 1917 februártól 1918 szeptemberig teljesitett harctéri szolgálatot az olasz fronton, hol Asiagónál a 11-ik offenzivában vett részt. Parancsnoka *Ernyey* százados volt. Emlékszik *Bartosik* főhgy és *Polgár* hadnagy bajtársaira. — *Friedmann* Benjámin szakaszvezető 1914 augusztus 8-án a 65. gyalogezred 15-ik századával Munkácsról *Makaszi* százados parancsnoksága alatt ment az orosz harctérre. Résztvett a ravaruszkai, a tomasovi ütközetekben.

Papp Alajos, a szabadkai 6. gy. e. hadaprődj. őrmestere 1916 őszén a román fronton, Csik megyében volt a tüzvonalban. Századparancsnoka *Vida* Jenő fhdgy. volt. Emlékszik még *Heinrich* Károly, *Thuman* Lajos és *Riemann* zászlósra, *Papp* János hdgyra. A zljparnok *Zala* őrnagy volt. — *Barna* Károly 1. népf. gy. e. 5. századának volt szakaszvezetője a szerb harctéren 1914 október 8-án megsebeült, 1915 jan.-tól a fenti ezred 3. századánál szolgált. Keresi dr. *Kurzbachek* főorvost, *Ditzgen* fhdgy., *Goldmann* és *Herz* hdgy-ok cimét. — *Iritz* Sámuel önk. tiz. 1915 április, május és junius hónapokban a Kárpátokban teljesitett harcvonalbeli szolgálatot az 1. honvédeknél, Hegyzávod és Oroszvágás között. A gorlicei áttörés után résztvett az üldöző harcokban, majd az olasz harctérre került a karintiai Alpesekbe. Emlékszik *Mihók* zászlós és *Braun* önk. tizedesre. Kéri továbbá *Lugossy* és *Tóth* százados és *Kemény* István fhdgy. cimét, akik a 39. honv. gy. hadoszt.-paruál teljesitettek szolgálatot az Uz völgyében, majd a Hétközség fensikján.

CÉLSZERÜ AJÁNDÉK
Ia Puplin ing 7.50
Házikabát, diszes .. 15.—
Köntös, meleg 10.80
„ICA" fehérnemü Erzsébet-körut 29
Royal Szinház mellett

Király János 1915 október 1-én vonult be a debreceni 16. huszárezredhez s 1918 január 17-ig volt az orosz fronton, ahol akkor megsebesült. A sambori kórházba került, majd Odesszába. Utóbb ujra megsebesült. Parancsnoka *Obermayer* Alfred von Marnach őrnagy volt. — *Boros* Emil 1914-ben a mozgósitáskor a munkácsi 65. közös gy. e. 14. századában *Lapos* Géza százados parancsnoksága alatt teljesitett harctéri szolgálatot az orosz harctéren. Résztvett a Jaroslav, Ravaruszka, Belzec, Tomasov, majd 1915-ben a Kárpátokban, Stanislau, Kolomea, Bucac és Haraszimova körüli harcokban. Parancsnokai voltak még *Dávid* fhdgy., *Gáthy* hdgy. és 1915-ben *Müller* fhdgy. Keresi még *Székely* Adolf tiszth., *Mühlrath* Dezső számv. őrm., *Gloneczy* századkürtös és *Heimlich* bádogos bajtársát. — *Faragó* Sándor e. é. ö. tiz. 1914 aug.-ban a 12. közös gy. e. 3. századával az orosz harctérre ment, ahol szept. 12. körül a kraszniki ütközet után a bihavai támadásnál megsebesült. Eredetileg a 26. gy. e.-nél szolgált, sebesülésekor a kötözőhelyen találkozott *Hajós* László 26. gy. e.-beli volt önk. társával, akit most különösen keres. 1915 febr.-ban a 26. gy. e. 8. menetszázadával ismét az orosz frontra ment, ahol résztvett a Sanon való átkelésben. Parancsnoka: *Nagy* Emil, majd *Reisinger* Rudolf fhdgy. volt. Emlékszik dr. *Kaiser* Lajosra.

Kerekes Lőrinc volt 1-es huszártizedes Károly-csapatkereszt igazolványát folyó hó 5-én a XI. kerület elöljáróságánál elvesztette. Ezért kéri az 1. honv. huszár bajtársakat, közöljék vele, hol van az Ukrajnából hazahozott ezredlevéltár. Eredeti igazolványát *Roskoványi* őrnagy és *Topits* főhadnagy aláirásával Romániában kapta. Az ottani hadállásban a Plesuty-hegyen *Orbán* őrmesterrel volt egy fedezékben. Emlékszik *Lipcsey* Márton századosra. Ukrajnában *Hanusz* százados volt a parancsnoka. Együtt volt még *Erdős* törzsőrmesterrel, *Keserü* őrmesterrel és *Vincze* tizedessel.

Nem lesz gondja,
hogy mit ajándékozzon, ha megnézi „JOLIE" divatékszerboltjának tündöklő kirakatait, ahol a hölgyek által legjobban áhitott ajándékokat fogja találni. A vásárlást megkönnyiti, hogy a kirakatainkban elhelyezett gyönyörü
tenyésztett gyöngyök, cirkongyürük, különleges poudrierek
olcsó szabott árakkal vannak megjelölve. Máshol érdeklődjön. — **Nálunk fog venni!**
Jolie divatékszerbolt Kigyó-utca 4-6

VÁLASZOK

Horváth István volt 4. nehéz tábori tarack ezredbeli tüzér felhivására közlik, hogy vitéz *Bicskey* Sándor rendőrfelügyelőhelyettes cime Budapest, XIV., Gizella-ut 38, 2. számu rendőrőrszoba. — *Neumann* Benőt kéri *Vas* Oszkár, keresse fel V., Vilmos császár-ut 32, IV. 203 alatt bármely hétköznapon 8—15 óra között, mert pusztán név szerint nem emlékszik rá.

Farkas Imrével *Schlesinger* Béla (Földeák) közli, hogy a China geb. Kanonenbatt. No. 3. (G. A. E. 6. és nem 2. mint ő irja) kötelékében az 1914 októberi drinai harcoktól kezdve a december 13-án befejeződött visszavonulásig vele együtt volt és sok ütközetben vett vele részt, szivesen áll rendelkezésére. — *Fürst* József felhivására *Kövesi* Károly szakaszvezető közli, hogy *Szita* László százados parancsnoksága alatt a felsorolt helyen vele együtt volt. Cime: Budapest, Szív-utca 14, II. 3. A felsorolt őrmesterek csoportképe is megvan tulajdonában.

Guttmann Emil felderitő tüzérnek a III/32. tábori ütegnél üzenik, hogy *Geizler* zászlós cime: vitéz dr. *Gallay* Béla ügyvéd, Budapest, I., Krisztinakörut 141. — *Köffler* Józseffel tudatják, hogy egykori parancsnokának cime: vitéz *Matus* Gyula e. e. őrnagy, Esztergom, Ferenc József-u. — *Deutsch* Vilmos 37. gyalogezredbeli felhivására közlik, hogy *Lorenz* Rupert őrmester cime: Wien, X., Puchbaumgasse 50, II. Stock, vagy üzleti cime: Wien, VII., Lerchenfelderstrasse 39. — *Lauffer* Dezső kérelmére özv. *Mészáros* Jenőné (Budapest, VIII., Teleki-tér 6) csemegekereskedő közli, hogy keresse fel sürgősen üzletében, mert rokona vele együtt ment ki a frontra, emlékszik rá s ha felismeri, készséggel igazolja.

Klein Lipót 6-ik honvédhuszárezredbeli bajtársát *Morgenstern* Hugó értesiti, hogy cime: Budapest, VII., Szondy-utca 55, földszint 2, szintén a fenti ezrednél volt abban az időben s este 8—9 óra között szivesen áll rendelkezésére. — *Deutsch* Alfréd 32-ik gyalogezredbelinek üzenik, hogy *vasárnap délelőtt* jelenjen meg a Kovács-vendéglőben, Baross-utca 105. sz. alatt, a 32-esek bajtársi találkozóján, nevére többen emlékeznek és ismerik.

TOKAJI FUCHS A BOROK KIRÁLYA TOKAJI A KORONÁJA
LERAKAT V. NÁDOR U. 5 TEL. 181-2-74 TOKAJI MINTAPINCE FUCHS LÁSZLÓ.

x **A margitszigeti Palatinus Hotelben töltse a karácsonyt és a Szilvesztert. Szobarendelés 120—620.**

— **A Gazette de Hongrie** december 17-én megjelent legujabb száma folytatja *Lukács* György érdekes tanulmányának közlését, amely Magyarország és Franciaország történelmi kapcsolatait ismerteti. Beszámol a francia nyelvü hetilap az elmult hét politikai eseményeiről és irodalmi, müvészeti tájékoztatót is tartalmaz.

— **A legszebb karácsonyi ajándék az életbiztositás kötvény, mely megóvja szeretteinket a gondtól és nélkülözésektől.**

— **Erőteljes, kövér egyéneknek, köszvényeseknek és aranyérben szenvedőknek** reggelenként éhgyomorra egy-egy pohár **természetes „Ferenc József" keserüviz** gyakran felbecsülhetetlen szolgálatot tesz. **Kérdezze meg orvosát.**

Erdélyi István

Magyarországi Munkások

1938-1939

ci

1939-40.

Továbbítánd

Dec. 21.22.23. · de 10-1

5-7

Kasitzky Ilona rajza: Teher.

Baján Gyula grafikai gyüjteményének

II. sorozata

Erdélyi István fafaragványai

Kanja István agyagszobrai

A kiállítás jövedelme a Magyarországi Munkások Gyermekbarát Egyesülete üdülőtelepének célját szolgálja. — A grafikák nem kerülnek eladásra. A kiállítás megtekinthető Budapesten VII. kerület, Rákóczi út 42. sz. alatt a II. emeleti nagyteremben.

A kiállítás megnyílik 1939. évi december hó 24-én délelőtt 10 órakor és bezárul 1940. évi január hó 7-én. Megtekinthető minden vasárnap és ünnepnap délelőtt 10—1 óráig, hétköznap 10—1 és 5—7 óráig.

Mult év őszén 142 magyar művész grafikáját mutattam be, most 97 művész 160 rajzát állítottam ki. Néhai Derkovits Gyula mult évben kiállított 11 rajzával szemben most 30 rajza kerül kiállításra.

Grafikai kiállításokat ma csak szórványosan és kisebb terjedelemben rendeznek, pedig a közönség érdeklődése ezek iránt figyelemre méltó. Az újabban kiállító művészek közül nagy figyelmet érdemel E. Kasitzky Ilona rajzsorozata, mely az élet mélységeit és erősen borús oldalát tárja nagy erővel elénk. Erdélyi István bakonytamási bognármester multévi nagy sikere után újabb fafaragványaival további elismerésre méltó fejlődésről tesz tanuságot. Munkái igazi bakonyvidéki falusi életnek megnyilatkozásai. Kanja István téglagyári munkásnak vaskos szobrai az igazi életnek hű ábrázolásai. Kisebb kiállításokon már megmutatta oroszlánkörmeit, mostani munkái egy újabb állomást jelentenek fejlődésében. E kiállítással régebbi neves művészek munkáinak bemutatásán kívül az volt a célom, hogy néhány fiatal erőnek alkalmat adjak a bemutatkozásra. Őszintén hiszem, hogy megérdemlik a közönség érdeklődését és pártfogását.

Baján Gyula.

I.

A kiállított grafikák a következő művészek munkái:

Ábel Pál
Bardócz Árpád
Barta Ernő
Bálint Endre
Baránszky Ede László
Boros Antal György
Berón Gyula
Biai Föglein István
Bánovszky Miklós
Bodzásy István
Beér Dezső
Bakos Tibor
Cserna Jenő
Conrad Gyula
Csont Ferenc
Csengery István
Derkovits Gyula (30 grafika)
Dobay Székely Andor
G. Erdélyi Aranka
Edvi Illés Aladár
Erdélyi István
Farkas Eszter
Füredi Richárd
Feszty Árpád
Gehl Zoltán
Garay Ákos
Gergely Imre
Holló Alajos
Horváth Géza
Haranghy Jenő
Hell Ottó
Hell Márton
Horváth Jenő
Iványi-Grünwald Béla
Karlovszky Bertalan
Karlovszky Bertalanné
Kelen ~~Hugó~~ Imre
Kató Kálmán
Kapossy György
Katona Nándor
Körmendi-Frimm Jenő
Komáromi-Kacz Endre
Kernstok Károly
Knopp Imre
Kandó László
Kőrösfői Kriesch Aladár
E. Kasitzky Ilona (10 rajz)
Korb Erzsébet
Lénárt Róbert
Lotz Károly
Lühnsdorf Károly
Magyar-Mannheimer Gusztáv
Major Henrik
Mattis-Teutsch János
Molnár Tibor
Májerszky Róbert
Merényi Rudolf
Mérő István
Mihalovits Miklós
Mailinger Dezső
Mészöly Géza
Magyar Gábor
Mankó Lajos
Nemes György
Nagy Vilmos
Náray Aurél
Noé Lajos
Őrsi Jenő
Perlrott-Csaba Vilmos
Pörge Gergely
Pérely Imre
Pólya Iván
Pólya Tibor
Pál Hugó
Pauly Erik
Péczely ~~Andor~~ István
Rippl-Rónai József
Rácz Sándor
Rápolti Lajos
Stiasny Aladár
Scheiber Hugó
Szamosi Sós Vilmos
Szabó Vladimir
Szőnyi István
Szenes Fülöp
Tull Ödön
Tarnay Andor
Tury-Jobbágy Miklós
Vanczák Ferenc
Vaszary János
Vértes Marcel
Wagner Géza
Zala György
Zórád Géza
Férfifej 1553-ból (francia)
Rajzok a 18. század elejéről
Gracza-illusztráció: Március 15

II.

Erdélyi István fafaragványai:

1. Anya gyermekével
2. Menetelő katona
3. Pipázó falusi
4. Magvető munkás
5. Teknőt vájó cigány
6. Katona roham előtt

III.

Kanja István agyagszobrai:

1. Férfifej
2. Turista (gipsz)
3. Játszó gyermek
4. Gyári munkás
5. Koldus

Kiadó: Ernst Sándor. Világosság Rt. Budapest, 16312. Műszaki ig.: Deutsch D.

Súlyos kardpárbajt vívott Landauer Eduard és Collas Tibor báró

Csütörtökön este izgalmas párbaj ment végbe báró *Collas* Tibor ügyvéd és *Landauer* Eduárd dr, a KMAC vezértitkára között. Egy

régóta húzódó ügy adott okot a párbajra, amelyet most rendkívüli súlyos feltételekkel, bandázs nélkül vívtak meg.

Báró *Collas* Tibor segédei vitéz *Vértessy* Károly huszárszázados és *Maszlay* Lajos huszárszázados, Európa kardvívó bajnoka volt.

Landauer Eduard részéről *Ibrányi* Béla huszárszázados és *Martinovits* Kálmán huszárszázados jelentek meg, mint segédek.

A párbajt az Európa-bajnok Maszlay Lajos vezette és rendkívül heves lefolyású volt.

A felek tizennégy menetben csaptak össze. A párbaj végül is Landauer Eduardnak, a KMAC vezértitkárának harcképtelenségével végződött.

A felek a párbaj után nem békültek ki.

Megszigorítják a fürdő-alkalmazottak kiképzését

A *Budapesti Központi Gyógy- és Üdülőhelyi Bizottság* évek óta figyelemmel kíséri *a fürdős segédszemélyzet kiképzésének kérdését, amely a külföldi államokban már mindenütt törvényes intézkedésekkel van szabályozva.* Nálunk ez a probléma csak most áll rendezés alatt és így *szükségmegoldásnak kell tekinteni a központi bizottság által évek óta rendezett tanfolyamokat.* Ezek a tanfolyamok az első években három hónapig tartottak, idén már négy hónapig és

a hallgatók valamennyien el tudtak helyezkedni különféle fürdőkben és gyógyintézetekben.

Az eddigi tapasztalatok alapján a központi bizottság arra az elhatározásra jutott, hogy január 2-án

új tanfolyamot nyit a fürdősök részére, de ez alkalommal a tanterv beosztását, a tanfolyam időtartamát és a felvétel feltételeit megszigorítja.

A bizottságot az az elgondolás vezeti, hogy *megfelelő számú, jól képzett és kellő alapműveltséggel rendelkező segédszemélyzet álljon a gyógyfürdők, szanatóriumok rendelkezésére.* Felmerült az a gondolat, hogy *a jövőben csak olyan fürdősöket alkalmazzanak, akik legalább ezt a tanfolyamot elvégezték és megfelelő elméleti és gyakorlati kiképzésben részesültek.*

Szilveszter a mentőké!

A *Budapesti Önkéntes Mentő Egyesület Szilveszter napján gyűjtést rendez.* A mentők ezúton is arra kérik a nagyközönséget, hogy

fogadja jó szívvel a gyűjtést önzetlenül végző házfelügyelőket és a nemes cél érdekében támogassák adományaikkal a mentőket.

A gyűjtést *csak a házfelügyelők végzik, kávéházakban, vendéglőkben, mulatóhelyeken és hivatalokban nem gyűjtenek.* Kérik a mentők mindazokat, akikhez bármely okból nem jutott el a gyűjtőív és támogatni óhajtják az embermentés nemes célját,

adományukat postautalványon vagy a 20.779-es csekkszámlán juttassák el

a Budapesti Önkéntes Mentő Egyesülethez.

Baján Gyula grafikai gyűjteménye

Erdélyi István, Konja János szobrai

Második sorozatát állítja ki *Baján Gyula* grafikai gyűjtésének a Rákóczi-út 42 szám alatt lévő emeleti nagyteremben. A maga nemében páratlan magyar gyűjtemény talán abban is egyedül áll, hogy a teljesség mellett, a kiválóak önmagukban is kerek egész anyaggal vannak képviselve. Ez a sorozat a nagymesterek közül *Karlovszky, Iványi-Grünwald, Kernstock, Körösfői-Kriesch, Magyar-Mannheimer, Rippl Rónai* grafikus munkáit hozza s bemutat egy új tehetséget E. *Kassitzky* Ilonát A nyomor és szenvedés, a bánat drámai erejű ábrázolása, mintha az egyéni tragédia előadása lenne. Igen nagy figyelmet és támogatást érdemelne.

Erdélyi István bakonytamási bognár hársfafaragásait már tavaly értékeltük. Újabb faragásai már bátrabbak, gazdagabb vonalzásuak. Föltétlenül halad.

Kanja István óbudai téglavetőmunkás agyagszobraival először jelenik meg a nyilvánosság előtt. Meglepő a formabiztos portréja, a jó súlyelosztású „turista"-szobra s különösen a meglepően érett „Játszó gyermek"-szobor mutatja az ősi, elvitathatatlan szobrászi tehetségét.

A kiállítás tiszta jövedelmét a *Munkások Gyermekbarát Egyesülete* kapja. *(—sly.)*

30 év óta

bírja a Darmol sok millió ember bizalmát. Ez legjobban bizonyítja, hogy milyen jól bevált. — Székrekedés ellen a kedvelt hashajtó: DARMOL

Elítéltek hét kémet

Magyar Távirati Iroda jelenti:

A m. kir. honvédtörvényszék idegen államok javára elkövetett hűtlenség, illetve kémkedés büntette miatt

1. Tóth (Langeckert) Gyulát 14 évi fegyházra, 10 évi hivatal- és politikai jogvesztésre;

2. Lehóczky Józsefet 13 évi fegyházra, 10 évi hivatal- és politikai jogvesztésre és Budapest székesfőváros területéről, valamint az összes határmenti helységekből való kitiltásra;

3. Vörös Istvánt 10 évi fegyházra, 10 évi hivatal- és politikai jogvesztésre, továbbá Budapest székesfőváros területéről és a határmenti összes községekből való kitiltásra;

4. Cseusesik Józsefet 8 évi fegyházra, 10 évi hivatal- és politikai jogvesztésre;

5. Torba Istvánné született Gyüre Viktóriát 5 évi fegyházra, 6 évi hivatal- és politikai jogvesztésre, továbbá Budapest székesfővárosból és az összes határmenti községekből való kitiltásra;

6. Gyalog Pétert 5 évi fegyházra, 10 évi hivatal- és politikai jogvesztésre és

7. Karakas Imre jugoszláv állampolgárt négyévi fegyházra, nyolcévi hivatal- és politikai jogvesztésre, továbbá az országból való kiutasításra ítélte.

Valamennyi ítélet jogerős.

Letartóztatták az amerikai német népszövetség titkárát

Newyork, december 29.

(Német Távirati Iroda.) **James Wheelerhillt, az amerikai német népszövetség titkárát, letartóztatták. Az a vád ellene, hogy a szövetség vezetője, Fritz Kuhn, ellen folytatott per tárgyalása során egymásnak ellentmondó vallomásokat tett.** *(MTI.)*

Dán önkéntesek jelentkeznek Finnország támogatására

Kopenhága, december 29.

(Havas.) **Dániában egyre több önkéntes jelentkezik Finnország támogatására.**

Kopenhágában és vidékén egyaránt sok jelentkezés történt. Egyedül Aarhus városában több mint harmincan jelentkeztek a finn konzulnál. *(MTI.)*

Jugoszlávia külkereskedelmi mérlege

Belgrád, december 29.

(Bud. Tud.) **Hivatalos kimutatás szerint Jugoszlávia novemberben 623.7 millió dinár értékű árut exportált, az elmult év novemberének 527.9 millió kivitelével szemben. A behozatal 369.3 millió dinár, a mult év novemberében 375.5 millió dinárt tett ki.**

Ez év első tizenegy hónapjában 4792.7 millió dinárt tett ki a kivitel. Az elmult év ugyanezen időszakában 4521.1 millió dinár értékű árut vittek ki, ami az export 6.01 százalékos emelkedését mutatja. Érdekes, hogy ugyanekkor az exportáruk mennyisége 331.890 tonnával volt kevesebb, ami azt jelenti, hogy jobb árakat sikerült elérni. A behozatal értéke ez évben 4357.3 millió, a mult évben 4575.5 millió dinár volt.

A behozatal ez évben 4.75 százalékkal csökkent. A kereskedelmi mérleg ez év tizenegy hónapjában 335.4 millió dinár aktívumot mutat, míg a múlt év ugyanezen időszakában 53.4 millió dinár passzívum volt.

Az ESTI KURIR angol nyelvtana megjelent könyvalakban is!
„Lingua vidám nyelvórák"
ANGOL NYELVKÖNYV
Írta: HONTI REZSŐ DR.
Byssz Róbert humoros rajzaival.
Ára fűzve P 5.— Kötve P 6.50.
Kapható az Esti Kurir könyvosztályánál, VI., Vilmos császár-út 34. Tel.: 125—405.

Ma estétől
Szilágyi Marcsa
új műsorral.
Szilveszterkor:
TÜRK BERTA
HALMAI IMRE
VÉRTES TIBOR
telléptével, kabaré a
Parisette
kávéházban

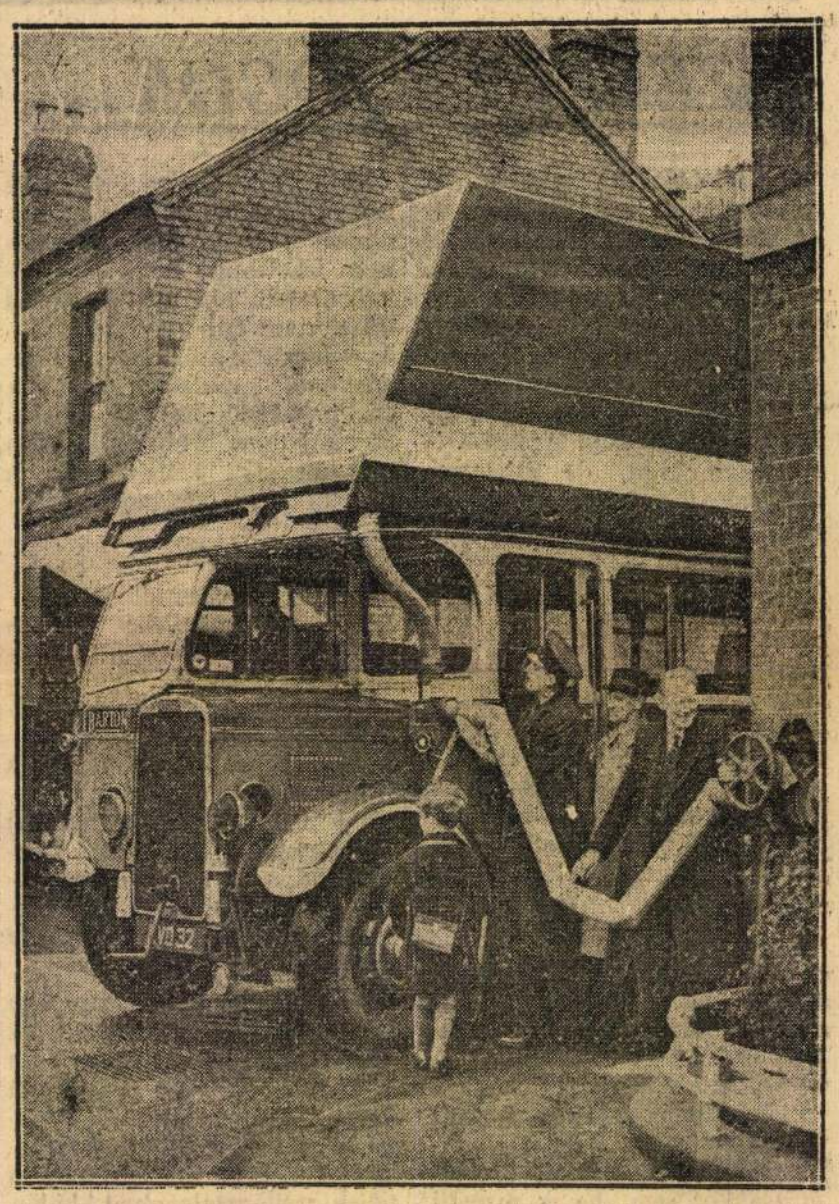

Ballonokba töltött széngázzal hajtott autobuszokat állítottak forgalomba Angliában. A kép az autobusz „megtöltését" ábrázolja

Az exportcikkek közül lényegesen emelkedett a gabona, az aszaltszilva, bor, ópium, kender, állatok és állati termékek, fa exportja, viszont csökkent a friss gyümölcs, vörösréz és bányatermékek exportja. Az exportcikkek fele állati termék.

A kimutatás szerint csökkent a franciaországi és az angliai behozatal, de visszafejlődött a németországi behozatal is. Németországból kétmilliárd dinár értékű árut hoztak be. Mögötte második helyen Olaszország következik.

Német és francia hadijelentés a nyugati frontról

Berlin, december 29.

(Német Távirati Iroda) **A véderő főparancsnoksága a következőket közli:**

Az ellenséges tüzérség csekély zavaró tüzétől eltekintve, az egész arcvonalon nyugodtan telt el a nap.

Páris, december 29.

(Havas) **A december 29-én reggel kiadott hadijelentés így szól: Semmi említésreméltó esemény nem történt.**

Hideghullám Olaszországban

Milánó, december 29.

(Német Távirati Iroda.) **Olaszországba hideghullám tört be, amely helyenként nagy hősüllyedést okozott. Trieszt fölött több mint százkilométeres sebességgel jéghideg szélvihar vonult el, aminek következtében a hőmérséklet 6 fokra süllyedt a fagypont alá.**

A felkorbácsolt tenger veszélyeztette a kikötőben álló hajókat, úgyhogy meg kellett erősíteni tartóköteleiket.

Az olasz-jugoszláv határon Pie di Colle-nál —16 fokot mértek. Az Isonzó felső folyásánál egy 68 éves ember megfagyott.

Menfalconenál a tavak befagytak.

A Lago Maggiore-t környező hegyeket egészen a hegyek lábáig hó borítja.

Milánóban is —5 fok volt a hőmérséklet az elmult éjjel. *(MTI.)*

Elloptak egy félmillió lei értékű Joan Crawford-filmet

Krajova, december 29.

(Bud. Tud.) **A krajovai pályaudvar érkezési raktárából ellopták a «Fehér karnevál» című Joan Crawford filmet, amelynek értéke több mint ötszázezer lei.**

A rendőrségnek eddig nem sikerült a tettesek nyomára jutnia, a nyomozás érdekében azonban őrizetbe vették a raktárnokot és két más tisztviselőt.

MI A TEENDŐ?
10.000 pengős PÁLYÁZAT
a ma megjelent
KÉPES CSALÁDI LAPOK
(Zeldó [illegible]) legújabb számában.
Vágja ki és ragassza fel egy levelezőlapra és küldje be a K. Cs. L. kiadóhivatalába, Budapest, VI., Teréz-körút 27.
Pályázati szelvény
Kérek díjtalan ismertetést, mert részt óhajtok venni a 10.000 pengős pályázaton.
Név _____
Cím _____

SZERZETT JOGOK...

A zsidótörvény végrehajtási utasításának a zsidó magánalkalmazottak szolgálati jogviszonyára vonatkozó rendelkezései a magánalkalmazottak között rendkívüli megdöbbenést keltettek. De még mielőtt ez intézkedések tartalmát és hatásait ismertetnők, rá kell mutatni arra, hogy ezek nemcsak az érdekeltek jogait sértik, de általában alkotmányjogi sérelmet jelentenek.

Alkotmányjogi alapelv, hogy végrehajtási utasítás nem teremthet a törvény keretén túlmenő új jogszabályt. Már pedig a jelen esetben nyilvánvalóan ez történt. A zsidó magánalkalmazottak szolgálati jogviszonyaira vonatkozó végrehajtási utasítás újabb anyagi jogi rendelkezést jelent, amelynek alkotására a végrehajtási utasítás szerzőinek semmiképpen sem volt alkotmányos jogkörük.

*

Ilyen intézkedése a rendeletnek az, amely kimondja, hogy az olyan zsidónak tekintendő alkalmazottnak, akinek már van nyugdíjjogosultsága, elbocsátás esetén a munkaadó nem köteles a felmondási időre eső járandóságokat fizetni. Nem köteles még akkor sem, ha a nyugdíj nem a munkaadó nyugdíjpénztárától jár. Erre az intézkedésre magában a törvényben a legcsekélyebb alap sincs. Tegyük még hozzá, hogy ez a rendelkezés nemcsak az említett alkotmányjogi alapelvet töri át, de félrelöki az állandó bírói gyakorlatban kialakult és a magánjogi törvénykönyv javaslatában kifejezetten megformulázott jogszabályt is, amely szerint határozottan időre szóló szolgálati szerződést csak felmondással lehet megszüntetni és hogy nyugdíjjogosultság esetén is szabály szerint csak a felmondási idő lejártával következik be a nyugdíj fizetésének időpontja.

Egy példán szemléltetjük, hogy a gyakorlatban mit jelent ennek a jogszabálynak az áttörése. Tegyük fel, hogy valakinek havi 400 pengő fizetése van, nyugdíj fejében pedig havi 120 pengő illeti meg. Állását most január 1-én a zsidótörvény alapján felmondják. A felmondási időre nem kapja korábbi járandóságát, hanem azonnal csak a nyugdíjat. Tehát nem áll rendelkezésére még az a három vagy hathónapi átmeneti idő sem, amely alatt például korábbi nagyobb jövedelmének megfelelő lakása bérletét felmondhatná és általában még idején igyekezhetne alkalmazkodni életszínvonalának keserves korlátozásaihoz.

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a munkaadónak — ha az emberi és szociális belátás erre készteti — módjában van nyugdíjjogosultság esetén is folyósítani a felmondási időre járó javadalmazást. Helyes értelmezés szerint ezt a rendelet nem tiltja, csupán a peres, vagy panaszeljárás lehetőségét vonja el az alkalmazottól, aki a felmondási időre nem kap javadalmazást. A munkaadó azonban saját jószántából tiszteletben tarthatja alkalmazottai szerzett jogait. Természetesen ebben az esetben is szem előtt kell tartania a zsidótörvény általános rendelkezéseit.

*

Csak a legjellemzőbbeket említjük a végrehajtási utasítás méltánytalan intézkedései közül. Kimondja a végrehajtási utasítás, hogy az elbocsátott alkalmazottaktól, ha nyugdíjjogosultságuk van, a végkielégítés is visszakövetelhető. Sőt visszakövetelhető a kifizetett nyugdíj egy bizonyos összege, ha a megállapított, vagy a szabályzat szerint járó nyugdíjat a Közérdekeltségek Felügyelő Hatósága csökkenti.

Megtörténhet tehát, hogy egy és ugyanaz a személy köteles visszafizetni 1. a végkielégítést és 2. a nyugdíj csökkentett mennyiségét meghaladó összeget.(!) Merőben fölösleges igyekezet ennek az intézkedésnek a teljes méltánytalanságát külön magyarázni.

*

De talán a legsúlyosabb sérelem az, hogy az esetek legnagyobb részében a jogosult panaszával nem fordulhat a rendes bírósághoz, hanem csupán a pénzügyminiszteri döntőbizottsághoz, tehát egy közigazgatási fórumhoz. Nem kell részletesen bizonyítani, hogy a sérelmes anyagjogi intézkedéseknek ez az eljárás jogi megtetézése az érdekeltek jogainak újabb csorbítását jelenti. Nemcsak különböző és egymásnak ellentmondó munkajogi szabályok vannak tehát egymás mellett hatályban, de a végrehajtási utasítás alapján előáll majd az a helyzet, hogy ugyanannak a munkavállalónak ugyanabból a jogviszonyból származó igényei különböző ítélő fórumok elé fognak majd tartozni; az egyik a rendes bírósághoz, a másik a döntőbizottsághoz.

*

Szándékosan kerültünk fejtegetéseinkben minden érzelmi szempontot. A magánalkalmazottakra, erre a fejlődésre hivatott értékes társadalmi rétegre súlyos megpróbáltatást mérnek a végrehajtási utasítás rendelkezései. A kérdés nagyon is komoly társadalmi kihatásairól az adott keretek között nem szólva, csak annyit állapítunk meg, hogy ezek az intézkedések a szerzett jogok megvonásával széles körökben kelthetnek nyugtalanságot és nem szolgálják a jogbiztonságba vetett hitet.

Dr. Berczel Aladár

Beleesett a forró vízbe

Súlyos szerencsétlenség történt a Vilmos császárút 50. számú házban. *Kiss József* tizenkilenc éves pékinas a ház mosókonyhájában felült a mosókonyhában lévő katlanra. A *pékinas a katlan felett melegedett, közben azonban*

a katlan megbillent és az inas beleesett a forró vízbe.

A szerencsétlenül járt pékinast a *mentők harmadfokú égési sebekkel szállították a Szent István-kórházba*

Betörők kifosztottak egy magánlakást

Ma éjjel ismeretlen tettesek betörtek *Dániel* Ervin magánzó Menyét-utca 11. szám alatti lakásába. *A betörők a lakást teljesen kifosztották.*

Mintegy ezerötszáz pengő értékű ékszert és ruhaneműt vittek magukkal.

A nyomozás megindult.

A Légoltalmi Liga közgyűlései

A Légoltalmi Liga budapesti I—XIV. csoportjai januárban tartják közgyűléseiket az alábbi időpontban és helyeken: Az I. csoport január 13-án (határozatképtelenség esetén január 22-én) fél öt órakor a Krisztina-körút 4. sz. alatt, a II. csoport január 11-én (január 19-én) délután hat órakor a Halász-utca 1. szám alatt, a III. csoport január 11 (19)-én délután öt órakor a Fő-tér 3. sz. alatt, a IV. csoport január 11 (19)-én délelőtt 11 órakor a Kossuth Lajos-utca 4. szám alatt, az V. csoport január 12 (20)-án délután hat órakor a Honvéd-utca 20. szám alatt, a VI. csoport január 11 (19)-én délután hat órakor az Aradi-utca 21. szám alatt, a VII. csoport január 12 (19)-én délután hat órakor a Rottenbiller-utca 12. szám alatt, a VIII. csoport január 11 (19) délután hat órakor a Mária Terézia-tér 8. szám alatt, a IX. csoport január 11 (19)-én délután hat órakor a Bakács-tér 14. szám alatt, a X. csoport január 12 (19)-én délután hat órakor a Szent László-tér 29. szám alatt, a XI. csoport január 12 (19)-én délután hat órakor a Verpeléti-út 3. sz. alatt, a XII. csoport január 11 (18)-án délután hat órakor a Németvölgyi-út 46. szám alatt, a XIII. csoport január 12 (21)-én délután öt órakor az Üteg-utca 15. szám alatt, a XIV. csoport január 11 (19)-én délután öt órakor a Szabó József-utca 3. szám alatt.

A vonat elgázolt egy altisztet

Halálos vasúti gázolás történt a Szegedi-út és a rákosrendezői vasútvonal kereszteződésénél. A korareggeli órákban *Vizváry* József negyvennyolc éves altisztet *u. kereszteződésnél egy tehervonat elütötte.*

A szerencsétlen embert mintegy tizenöt méterre vonszolta magával a vonat.

Mire a balesetet a mozdonyvezető észrevette és a szerelvényt leállította, már csak *Vizváry borzalmasan összeroncsolt holttestét tudták a vonat kerekei alól kiszedni.*

Megindult a vizsgálat

annak a megállapítására, hogy a halálos gázolásért terhel-e valakit felelősség.

„Gyorskocsi" lesz az autóbusz

A *Magyar Tudományos Akadémia* nyelvművelő bizottságának értékes folyóirata, a «Magyarosan» legújabb számában *Pásztor* Emil az autóbusz magyar elnevezéséről ír. Az autóbuszra eddig még nem sikerült megfelelő magyar szót találni. Próbálkoztak a *«társasgépkocsi»* elnevezéssel, de ez rendkívül hosszúnak bizonyult. A cikkíró a *«gyorskocsi»* elnevezést ajánlja, melynek szótagszáma is azonos az autóbusz szótagszámával és azért is alkalmas lenne a köztudatba való átvitelre, mert régen a gyorskocsi szerepe azonos volt a mai autóbusz szerepével.

Tartásdíjat ítélt a bíróság az öreg szülőknek tíz évvel ezelőtt agyonlőtt fiukért

Klein Antal Rákóczi-úti kereskedő barátja, *Fischer* Jenő társaságában tíz esztendővel ezelőtt *pisztollyal játszott.*

A revolver elsült s a golyó Fischer Jenőt találta, aki sérüléseibe néhány nap multva belehalt.

Több mint tíz esztendő eltelte után *Fischer Jenő édesapja, Fischer Mór volt személyfuvarozó kártérítési perrel lépett fel Klein Antal ellen.* Keresetében előadta, hogy szerencsétlenül járt fia vezette az ő fuvarozó üzletét, de

fiának váratlan halála után az üzlet rohamosan elsorvadt, amihez hozzájárult még az is, hogy feleségének súlyos idegbaja támadt, annyira bánkódott fiának váratlan elhúnyta felett.

A feleségét *szanatóriumban kellett ápoltatni* és ez még fokozta az anyagi tönkremenetelét. Előadta még a keresetében a felperes, hogy elmúlt hetvenéves, a felesége is ugyanilyen idős, most *teljesen megélhetés nélkül állanak, épp ezért*

kártérítést igényelnek Klein Antaltól, mert az ő gondatlansága okozta, hogy a támogatásukról gondoskodó gyermeküket elvesztették. Havi 300 pengő kártérítést igényelt.

Dr. *Márffy* István törvényszéki bíró lefolytatta ebben az ügyben a bizonyítási eljárást és a beszerzett összes adatok szorgos méltatása után olyan ítéletet hozott, amely

végrehajtás terhével kötelezi az alperest, hogy 1938 április 21. napjától kezdődően havi 40 pengő járadékot fizessen a felperesnek,

még pedig a lejárt részleteket egyösszegben, a később lejáró részleteket pedig minden hó 21-én.

Hetvenmillió bejelentőlap a főkapitányság pincéjében

Érdekes adatok a hatvan éves budapesti bejelentőhivatal multjából

Hatvanéves az a törvény, mely a budapesti bejelentőhivatal felállítását elrendelte. Az évforduló alkalmával sok olyan dolgot tudtunk meg a közigazgatásnak erről a hibátlanul működő intézményéről, ami eddig a nagyközönség előtt ismeretlen volt. Ki is gondolta volna, hogy

a főkapitányság pincéjében körülbelül hetvenmillió be- és kijelentőcédula fekszik. Az elmúlt évben másfélmillió be- és kijelentőlap futott be a főkapitányságra, mely naponta átlag ötszáz darab lakáscím-érlesítést ad ki hatóságoknak és magánosoknak.

Bizonyos, hogy a bejelentőhivatal hasznos munkát végez és jól végzi feladatát. Az elmult esztendő ugyancsak próbára tette életrevalóságát, tcherbirását és a budapesti bejelentőhivatal fényesen kiállotta a próbát. A bejelentőhivatal történetét dr. Illyefalvi I. Lajos, a fővárosi statiszikai hivatal kitünő igazgatója adta közzé a bejelentőhivatalról szóló törvény megszületésének évfordulója alkalmából a szerkesztésében megjelenő Statisztikai Közlemények cimü tanulmánysorozatban Pásztor Mihálynak, a kiváló írónak a tollából.

A rendkívül érdekes műből megismerjük az intézmény múltját és jelenét. Megtudjuk, hogy *minők voltak a cselédviszonyok Pesten Mária Terézia idejében és a XIX. század első felében.* De még ennél is érdekesebb az, amit *Pásztor* Mihály tanulmánya *a mai cseléd-viszonyokról mond el.* A be- és kijelentő cédulók alapján ugyanis külön statisztika készül a háztartási alkalmazottakról is. Ebből a statisztikából derül ki, hogy

1937-ben válságos viszonyok voltak a háztartási alkalmazottak frontján.

Az év első hét hónapjában ugyanis csaknem tízezerrel több «leány lépett ki a helyéből», mint ahány elszegődött. Vajjon mi okozta ezt a válságos állapotot? Az bizonyos, hogy a gazdasági viszonyok megromlása miatt egy sereg háztartás «leépített. Viszont a gazdasági válság már hosszabb idő óta tartott, tehát érthetetlen, hogy mitől ijedtek meg egyszerre a cselédtartó háziasszonyok. Nehéz ezt megállapítani már azért is, mert biszen akkoriban még híre-hamva sem volt a zsidótörvénynek. Az is érdekes, hogy

1938-ban, vagyis az első zsidótörvény évében megint helyrebillent a budapesti háztartási alkalmazottak forgalmának mérlege.

Ebben az esztendőben már tíz és félezer háztartási alkalmazottal több «állott munkába», mint 1937-ben és ebben az esztendőben már több lány szegődött el, mint ahány kilépett a helyéből. Azt lehet tehát mondani, hogy tavaly már normális állapotok voltak a háztartási alkalmazottak forgalmában, noha ebben az évben is voltak hónapok, amikor több volt a helyből kilépő, mint a belépő lány.

Júniusban és júliusban csaknem ötezerrel több leány lépett ki a szolgálatból, mint ahány elszegődött; decemberben viszont a szolgálatból kilépő leányok száma kétakkora volt, mint a szolgálatba lépőké, vagyis

decemberben egymagában ötezer háztartási alkalmazottnak nem jutott szolgálati hely.

Megállapitható az is, hogy 1937-ben 95 és fél ezer főbérlős háztartás változtatott lakást Budapesten. 1938-ban viszont csak 82 és fél ezer.

Természetesen még mindig május az a hónap, melyben a legtöbb háztartás cserél lakást.

Tavaly körülbelül 21 ezer háztartás költözködött májusban.

— **Az „Országjárás"** sok képpel díszített, 12 oldalas ünnepi száma Szveteney György báró biztató horoszkópját közli 1940 idegenforgalmi és politikai kilátásairól. A karácsonyi szám vezető cikke a hercegprímás és az egyház idegenforgalmi súlyát méltatja és interviút közöl vitéz Keresztes-Fischer Ferencnétől az Egyesült Női Tábor országjárásáról. Rengeteg cikk és kép ismerteti a Balaton téli szezónját, az Úttörők rovatban Széchenyi Károly gróf portréját adja és jelenti, hogy készül Magyarország műemlékeinek katasztere. Bemutatja a főváros legújabb szobrát: Szondy Györgyét. Gazdag hír- és színház-rovat egészíti ki az „Országjárás" számát, amely kapható az IBUSz-pavillonokban és dohánytőzsdékben 20 fillérért. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, IV., Párisi-utca 1., I. emelet 6. Telefon: 186—724.

Letartóztatták a „kaszáskeresztes" Oláh Árpádot, akit zsarolás miatt köröztek

Tegnap délután előállították a főkapitányságra Oláh Árpád volt hírlapírót.

Oláh Árpád a Böszörmény-féle kaszáskeresztes mozgalomban szerepelt, majd később a Hungarista-párt tagja volt és állandó rendőri felügyelet alatt állt.

1937-ben kiszökött Bécsbe és 1939 julius közepe táján jött vissza. Budapesten a Kender-utca 28. számú házban bérelt lakást és Szegedi Árpád álnéven jelentette be magát. Tegnap véletlenül

az egyik detektív felismerte és előállította a főkapitányságra.

Kiderült közben, hogy Oláh Árpádot a budapesti ügyészség zsarolás miatt körözte és eddig tizenegyszer volt büntetve. Oláh Árpádot letartóztatták és átkisérték az ügyészség fogházába.

— **Epekőrohamok után** hosszabb ideig reggel éhgyomorra egy pohár természetes «Ferenc József» keserüvizet iszunk, mert az a bélműködést szabályozza, és az epelefolyást igen hathatósan elősegíti. Kérdezze meg orvosát!

AMBASSADEUR
Dancing Bár Podmaniczky-u. 8
Nemzetközi műsor
Tánc reggel 5 óráig Vasárnap 5 órai tea

NAPI HÍREK

JÓ REGGELT!

Szombaton megérkezett a kemény hideg Oroszországból. Igazán kár volt neki beutazási engedélyt adni.

Jó üzletet remélnek a kereskedők az aranyvasárnaptól. Ha aranyat nem is, de sok papirost szeretnének összeszedni.

Beszélgetés a kávéházban: »Olvasta? Meghalt Belden, aki azt propagálta, hogy a házasságokat csak bizonyos megszabott időre kössék. Az eszmét tanítványai tovább hirdetik.« »Hollywoodban sokkal jobban bevált az eddigi »holtomiglan« rendszer. Ennek az alapján gyorsabban el lehet válni.«

A nap aktuális kérdése: »Vajjon a romániai politikai pártok között szétütő kormányt lehet-e pártütőnek nevezni?«

A nap hőse: Szabó Gyula Európa-bajnok, aki mint hordár búcsúztatta a pályaudvaron a túrára induló Ferencvárost. Nem vitték magukkal, nem számítanak annyi gólt hazahozni, hogy hordárt is fogadjanak.

Uj kaszát talált fel egy úrlovas. A találmánnyal sokkal többet lehet dolgozni. Reméljük, hogy az új kasza a feltalálónak sokat hoz a kasszára.

Beszélgetés a villamos perrónján: »Olvasta? Amerikában négy Musica-fivér elsikkasztott egy százezerdolláros részvénytársaságot.« »No ez a négy Musica igazán elhegedülte a részvényesek pénzét.«

Mindenben első a Pesti Napló

— **A Szentatya gyémántjubileuma.** December 20-án lépi át pappá szentelésének 60-ik évét XI. Pius pápa. Don Achille Rattit 1879 december 20-án a laterani bazilikában szentelték pappá és a következő nap a San Carlo al Corso bazilika egyik mellékoltáránál celebrálta az új pap első miséjét.

— **Gróf Sigray Antal nyilt levele választóihoz.** Gróf *Sigray* Antal, a körmendi választókerület országgyűlési képviselője ez évben választóihoz nyilt levelet intéz, amelyben beszámol a politikai helyzetről és állást foglal az időszerű politikai kérdések tekintetében.

— **A felvidéki képviselők résztvesznek a hősi halottak rekviemjén.** A Magyar Tudósító jelenti: Kedden délelőtt 11 órakor a ferencrendiek belvárosi templomában a hősi halottak emlékére rekviem lesz, amelyen az egész nemzet háláját akarják leróni a közelmult hetek névtelen halottai iránt. Uzdóczi Zadravecz István püspök mondja a szentmisét és a szentbeszédet. A rekviemen résztvesznek a felvidéki képviselők, az egyetemi ifjúság és a volt lövészalakulatok tisztjei, utóbbiak egyenruhában.

— **December 21-ig megkapják a fővárosi alkalmazottak a karácsonyi segélyt.** *Szendy* polgármester most rendelkezett a fővárosi alkalmazottak karácsonyi segélyéről. A közigazgatási alkalmazottak a IV. fizetési osztálytól kezdve kapnak segélyt, az üzemi alkalmazottak közül azok, akiknek fizetése 594 pengő alatt marad. A karácsonyi segély a csökkentett törzsfizetés 10, illetve 15 százaléka és a családi pótlék fele. A munkások kétnapi bért kapnak és minden 17 évesnél fiatalabb gyermekük után öt pengőt.

— **A IV. Károly király volt 1. honvédgyalogezred** özvegy- és árva segélyalapja szerdán este 7 órakor (VIII., Esterházy ucca 4.) Karácsonyfaünnepéllyel egybekötött szeretetdélutánt, azt követőleg pedig ugyanott bajtársi társasvacsorát rendez. Kérjük mindazokat, kik a nélkülöző bajtársakat természetbeni szeretetadományaikkal megörvendeztetni kívánják, azokat IV., Kossuth Lajos ucca 14—16. félemelet 6. ajtószám alatti bajtársi irodánkba minél előbb eljuttatni szíveskedjenek. A volt 1-es honvéd bajtársak nevében: *Bartha* Lajos altábornagy.

Legszebb ajándék a
VÁRADY
NEHÉZSELYEM NYAKKENDŐ
(6.— pengőtől) IV., Váci ucca 5

Karácsonyi Vásár
DEC. 11-24 IG
összes osztályai
Ma, vasárnap egész nap nyitva!
FENYVES ÁRUHÁZ, Kálvin-tér 7.

— **A hercegprímás bíborossá kreálásának évfordulója.** Vasárnap 11. évfordulója annak, hogy XI. Pius pápa dr. Serédi Jusztiniánt a nyilvános konzisztóriumban bíborossá kreálta. Az évfordulót a bíboros egyházfejedelm, aki szombaton délután Budapestre érkezett, a fővárosban tölti.

— **A Neue Freie Presse a magyar külpolitikáról.** *Bécsből* jelentik: A *Neue Freie Presse* vezércikkében foglalkozik Magyarország külpolitikájával, amelyről megállapítja, hogy csaknem két évtized óta az ugyanegy irányvonal mellett való változatlan kitartás jellemzi. *A külügyminisztérium felelősségteljes vezetői már kezdettől fogva kitűzték céljukat, határozottan kijelölték Magyarország helyét a mozgalmas európai küzdőtéren és számításba vették a megbízható barátokat és a természetes ellenfeleket.* A magyar külpolitikát így kevés kellemetlen meglepetés érte s a természetes fejlődés útján legutóbb eljutott a hatalmas belvederei sikerhez. *A külügyminisztérium új vezetője, gróf Csáky István talán még határozottabb hangsúllyal vezeti az elődei által követett irányban a magyar külpolitikát.* A berlin—római tengelyre való legszorosabb támaszkodás, a Varsó iránt érzett őszinte barátság: ezek a nagyon helyes célkitűzések a tevékeny magyar külpolitika természetes adottságai, amelyek mellett Csáky külügyminiszter ugyanolyan meggyőződéssel kitart majd, mint hivatali elődei. *(MTI.)*

— **Baján Gyula grafikai gyüjteménye és Erdélyi István faragványai.** Ma nyílik meg az Általános Fogyasztási Szövetkezet nagytermében (Rákóczi út 42.) a *Magyarországi Munkások Gyermekbarát Egyesületének* kiállítása, amelyen *Baján* Gyula grafikai gyüjtése és *Erdélyi* István 30 éves bakonytamási bognármester eredeti faragványai kerülnek bemutatásra. A Bajánféle kitűnő, értékes darabokból álló gyüjteményben a régebbi és újabb mesterek müveit egyaránt megtaláljuk. Az akvarellek, tollrajzok és szénrajzok közül kiválik *Derkovits* Gyula 11, most először kiállításra kerülő grafikája, — köztük a művész önarcképe, a *Lábadozó* és a *Serlegavatás* — *Egry* József badacsonyi rajza, *Aba-Novák* Vilmos önarcképe, *Rippl-Rónai* József *Marcsa néni mosolyog* című rajza, *Simon* György János padon ülő három alakja és *Zádor* István *Somogyi nagyitató*-ja. A kiállított grafikák művészei között találjuk meg *Bor* Pált, *Bornemisza* Gézát, *Berény* Róbertet, *Csorba* Gézát, *Diener-Dénes* Rudolfot, *Feiks* Jenőt, *Fáy* Dezsőt, *Glatz* Oszkárt, *Herman* Lipótot, *Iványi-Grünwald* Bélát, *Istókovits* Kálmánt, *Kmetty* Jánost, *Komjáti* Gyulát, *Major* Henriket, *Máffy* Ödönt, *Matisz (Teutsch)* Jánost, *Náray* Aurélt, *Perlrott-Csaba* Vilmost, *Pécsi-Pilch* Dezsőt, *Patkó* Károlyt, *Szabó* Vladimirt, *Szüle* Pétert, *Szőnyi* Istvánt, *Szobotka* Imrét és *Telcs* Edét. *Erdélyi* István, a bakonytamási bognármester már fiatal kora óta festeget, szobrokat farag, agyagból mintáz és hegedükészítéssel is foglalkozik. Két éve a pápai kiállításon szobraival, képeivel, hegedüivel aranyérmet nyert. Most kiállításra került fafaragványai közül kiválik az *Anya gyermekével.* A *Bakancsos ujonc* készítőjének ötletességét, humorát mutatja. A Gyermekbarát Egyesület a húszfilléres beléptidíjakból származó jövedelmet gyermeküdülőtelepének javára fordítja. A 174 darabból álló grafikai gyüjtemény és a 12 faragvány vasárnap és ünnepnapokon 10—2, hétköznapokon 10—1 és 5—8 óra között tekinthető meg.

— **Kedves gond a karácsonyi sütés-főzés.** Most a karácsonyi sütemények készítésének módját és a villamoskészülékek (tűzhely, sütő stb.) kezelését mutatják be az Elektromos Müvek Honvéd ucca 22. sz. alatti bemutatójának gyakorlati főzőelőadásain. Délelőtti főzőbemutató: hétfőn, csütörtökön és pénteken fél 10 órakor, délutáni főzőelőadás szerdán 5 órakor. Program: diósmákostekercs, foszlóskalács, rigójancsi, bécsikocka, habkarika (karácsonyfadísz), pudding, hal- és különféle húsételek készítése. Ruhatár- és belépődíj nincs.

Igazolvány
képek azonnal. 3 darab rendelésnél
DARABJA 50 FILLÉR.
Párisi Fotó - Kolb
Párisi Nagy Áruház épületében

— **Két halottja van a síkos járdának.** A szombatra virradó éjjelen előbb havaseső, majd hó esett Budapesten, síkossá téve a gyalogjárót és a kocsiutat. A síkos úttesten több járókelő elcsúszott. Óbudán a Bolgár tér 4. számú ház előtt egy hatvan év körüli nő esett el. *Koponyaalapi törést szenvedett és meghalt.* Iratokat nem találtak nála, személyazonosságát még nem tudták megállapítani. A mentők többször vonultak ki első segélyt nyujtani a sebesülteknek. *Tóth* Sándor, *Harrer*

[redacted]

est sikere érdekében.

— **Leesett a karzatról a látcső, háromcentiméteres sebet ejtett egy egyetemi hallgatónő fején.** Sajnálatos baleset történt szombat délután az Operaházban a *Bahémélet* ifjúsági előadásán. A második felvonás vége felé *a harmadik emeleti karzatról leesett egy látcső a tokjával együtt.* Zuhanás közben a tok kinyílt, a látcső kiesett belőle, a tok berepült az első emelet 2. számú páholyba. A látcső a földszint 6. sor 5. székén ülő *Omelka* Györgyi 18 éves egyetemi hallgatónő fejére esett és *3 cm-es sebet ejtett rajta.* A színház orvosa részesítette első segélyben az egyetemi hallgatónőt, akit ezután taxiba ültettek és a Rókus kórházba vittek. A kórházban összevarrták a sebet, majd Omelka Györgyit hazaszállították Torontál ucca 4. szám alatt levő lakására. A tokból kiesett tükör a földszint 7. sor 6. székén ülő *Révész* Jenőné fejét találta el, azonban csak kis karcolást ejtett. Megállapították, hogy a látcsövet a harmadikemeleti karzaton ülő egyik kislány a karzat párkányára helyezte, ahonnan *könyökével véletlenül lelökte.*

SCHNUR BUNDA
Valódi nutria-bundák
Valódi pézsma-bundák
Valódi opposum-bundák
Valódi mormota-bundák
Seal- és nutriette-bundák
Télikabátok és öltönyök
rendkívül olcsó árakon,
Mértékutáni szabóság
SCHNUR HENRIK
ÚRISZABÓSÁG ÉS FÉRFIRUHAHÁZ
BUDAPEST, VIII, RÁKÓCZI UT 15.

Új házaspárok figyelmébe

ÚJ ÜZLET, OLCSÓ ÁR
TEHEL
PAPLAN
VÁROSHÁZ-UTCA 2
Kossuth Lajos-utca sarok

OROSZ
FŰZŐSZALÓN
VII., Erzsébet körút 18.

HA NYUGODT AKAR LENNI
csipkét, függönyanyagot
Mógánál VÁSÁROLJON
DEÁK FERENC UCCA 17.

B. STEINER GIZI
NŐI DIVATSZALON
V., LÉGRÁDY KÁROLY UCCA 44/b, I. EM. 1.
TELEFÓN: 292-531

Nászutasoknak
telejthetetlen utazásokat összeállít
Az Est Utazási és Menetjegyirodája
VII. ker., Erzsébet-körút 18—20. sz.

— **Hódmezővásárhely bizalmat nyilvánít a kormány iránt.** *Hódmezővásárhelyről* jelentik: A város törvényhatósági bizottsága szombat délelőtt ülést tartott, amelyen az elnöklő *Kászonyi* Richárd főispán javaslatára egyhangúan tudomásul vették az *Imrédy*-kormány újjáalakításáról szóló leiratot, *majd bizalmat szavaztak a kormánynak.* Gróf *Teleki* Mihály földmüvelésügyi miniszternek külön is bizalmat szavaztak, *amihez hozzájárult Kun Béla független kisgazdapárti és Takács Ferenc szociáldemokrata országgyülési képviselő is.* A bizottság határozata szerint helyesli a földreformot; a föld azé legyen, aki megmüveli. *(MTI)*

— **Címadományozás.** A kormányzó nyugalomba-helyezésük alkalmából *Kolozsvári* Béla nyugalmazott postafőfelügyelőnek a postahivatali igazgatói és *Majer* Béla nyugalmazott postafelügyelőnek a postafőfelügyelői címet adományozta.

— **A Budapesti Orvosi Kamara rendkívüli választmányi** ülésén behatóan foglalkozott a kormány reformjavaslatainak orvosi vonatkozásaival. A Kamara feliratával fordul a kormányhoz, hogy nemcsak az OTBA, hanem a kötelező betegbiztosítás általános megreformálása, valamint a mezőgazdasági munkások betegbiztosításának megteremtése céljából az orvosi érdekképviselet bevonásával sürgősen ankétot hívjon egybe és addig a vármegyei, városi és községi alkalmazottak betegbiztosítására vonatkozó törvény végrehajtását *függessze fel.*

— **Reggel 9-től este 6-ig készülnek kedvezményes** áron Angelo műtermében (IV., Váci **ucca 24. Tel.: 18—07—21)** a legszebb karácsonyi felvételek.

— **Házasság.** *Várnay* Edith és *Schuk* István m. kir. kormányfőtanácsos házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Takács Lajos tanár, a Meteorológiai Intézet tisztviselője és *Domonkos* Ilona december 12-én házasságot kötött.

Dr. *Horváth* Edith és dr. *Boros* András házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Kovács Grete és dr. *Nagy* Tamás folyó hó 17-én házasságot kötöttek.

Pillitz Edith és dr. *Burger* József házasságot kötöttek.

Spitzer Iboly (Lébény) és *Kövesi* György (Budapest) 1938 december 18-án Lébényben házasságot kötnek.

Mezei Herz Veronka és *Breuer* Gábor Tamás, a Ganz-gyár mérnöke Buenos-Airesben házasságot kötöttek.

Szentirmai Gyula malomosztálykönyvelő, e. e. tüzérhadnagy (Sátoraljaújhely) és *Sági* Olga (Budapest) folyó hó 17-én délután 6 órakor tartották esküvőjüket Budapesten a Bakáts téri plébániatemplomban. (Minden külön értesítés helyett.)

Popper Magda (Kistelek) és *Greif* Ferenc (Csongrád) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Grünberger Klára (Barcs) és *Weinberger* Tivadar (Budapest) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Kramer Vera és dr. *Goldberger* György jegyesek.

— **50 év óta üveg-, porcellán-, háztartási cikkek** *Handelsmanntól, Rottenbiller ucca 35.*

Csillárt Meteor csillárgyár üzleteiben vásároljon!
Központ: Podmaniczky-utca 27.

Parasztszoba

Irta: STELLA ADORJÁN

(Történik délután hat órakor a házaspár lakásán. A fél hazaérkezik, az előszobában leveti a kabátját, belép a hallba és dermedten csodálkozik.)

Férj: Viola! Viola!

Feleség: Itt vagyok drágám! *(Megjelenik.)*

Férj: Mi történik itt?

Feleség: Hol, szívem?

Férj: A hallban?!

Feleség: Mint látod, hazahozattam az új bútorokat. Mit csodálkozol, hiszen mondtam reggel, hogy ebédeljél vendéglőben, mert hazahozzák a hall új bútorait.

Férj: Miféle bútorok ezek? Miféle szoba lett a hallból?

Feleség: Ezek, szívem, parasztbútorok és a hallból lett a parasztszoba. Nem is szóltam neked előre, mert meglepetésnek szántam.

Férj: A legnagyobb mértékben és a legkínosabban meg vagyok lepve! Úgy fest a szoba, mint egy belvárosi söröző.

Feleség: Hogy mondhatsz ilyet? Nézd meg ezt az asztalt és a kökörcsinszínű székeket a hátában szívalakú dekoltázzsal.

Férj: Mi az a kökörcsin?

Feleség: Virág vagy madár, mindenesetre néprajzi dolog.

Férj *(ijedten):* Csak nem hozták át hozzánk a tájkutató kiállítást?

Feleség: Ne túlozz, szívem, mert most ez a divat. Minden jobb lakásban berendeznek egy parasztszobát esztergapaddal, ládafiával és almáriummal.

Férj: Mi az az almárium? Eddig csak szilvóriumról hallottam.

Feleség: Nézd meg. Olyan mint egy szekrény, de sokkal praktikusabb, mert semmit sem lehet benne tartani. Mit szólsz a tányérokhoz?

Férj: Hol?

Feleség: Ott a falon! *(Felmutat.)*

Férj: Szent Isten! Oda mászunk fel ebédelni?!

Feleség: Ezek a tányérok nem étkezéshez valók, hanem dísznek.

Férj: No ahhoz elég rózsások. És az a másik cserép mellette, mi a csuda?

Feleség: Köcsög.

Férj: Mit csinál?

Feleség *(megfogja):* Nem látod? Köcsög.

Férj: Ha rázod, persze hogy köcsög. De ha nem nyúlsz hozzá, hogy hívják?

Feleség: Köcsög a neve. Ez a másik a szilke.

Férj: Hogy lehet egy ilyen ócska cserépedényt becézni. Szilke! Erősen hasonlít az új kalapod formájára. *(Ámul és bámul.)* Micsodák itt ezek a micsodák?

Feleség: Kulacs. Ott meg az a színes a lámpa alatt: bödön.

Férj: Ödönről már hallottam, bödönről soha!

Feleség: Sokat tanultam, amíg berendeztem ezt a szobát. Meg fogod látni, milyen sikerünk lesz vele, amikor az első magyaros vacsorát adjuk.

Férj: Bödönben fogod felszolgálni a kaszinótojást?

Feleség: Mondom, szívem, hogy teljesen népies vacsorát rendezek. Pusztai ételekkel.

Férj: Itt a hallban?

Feleség: Átkereszteltem. Mától kezdve szólítsd pitvarnak.

Férj: Kicsodát?

Feleség: A hallt. Sokkal stílusosabb. *(Körülnéz.)* Ugy-e, milyen édes? De még sok minden hiányzik!

Férj: Hiányzik? Még az hiányzik! Mit költöttél el rá? *(Dühösen.)* Vagy nem érted, csak ha népiesen kérdezem: mit kóstált ez a ripityom?

Feleség: Nyolcszáz pengő az egész. Cak-pak!

Férj: Ne mondd, hogy cak-pak, mert meghasad a szívem. Mondd azt, hogy pityóka, mondd azt, hogy ángyomadta, mondd azt, hogy csalamádé!

Feleség: Mi az?

Férj: Népies kifejezés, lehetséges, hogy a disznók diétikus kosztját jelenti. *(Haragosan.)* Most azonban összetett kezekkel kérlek, vitesd vissza az egész csürdöngölőt sallangostól ballangostól és várjál addig a népies berendezéssel, amíg nem vásárolunk magunknak a Dunántúl egy gazdaságot és hozzá egy ítélőtáblát.

Feleség: Micsodát?

Férj: Pardon, kúriát akartam mondani, tudtam, hogy valami felsőbb bíróság! Nyolcszáz pengőt kiadni a mai világban?! Vitesd vissza!

Feleség: Először is havi nyolcvan pengős részletre vásároltam.

Férj: A tulajdonjog fentartásával?

Feleség: Persze!

Férj: Akkor hadd maradjon. Ahogy én a bugyellárisom jelenlegi fundamentumát esmérem édes komámasszony, egy megveszekedett karajcárt sem fogok elsején leguberálni, mire az árendás úgy vissza viszi az egész miskulanciát, hogy csuhaja!

— **Ma minden könyvkereskedés este 6 óráig nyitva van.** A karácsonyi könyvpiac átütő sikerei: *Harsányi Zsolt:* »Magdolna« című hatalmas társadalmi regénye, *Zsigray Julianna:* »A római százados« című magyar történelmi müve, *Duff Cooper:* »A nyugati hadszíntér« című világsikert elért alkotása, *Foster:* »Amerika álma« című bestseller könyve stb. megvásárolhatók ma, vasárnap, egész napon át, este 6 óráig minden könyvkereskedésben.

Alapítva 1885
Színes hall, villa, kombinált szoba, konyha részletre is, Lapidesnél, Nagymező ucca 8. Teréz-templomnál)

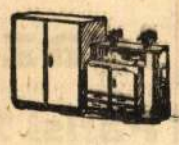

Az öregkorral járó makacs székrekedéseknél és emésztési zavaroknál gyakran már egész kis mennyiségű természetes »Ferenc József« keserűvízzel is nagyon kielégítő eredmények érhetők el. Kérdezze meg orvosát.

— **Pacelli bíboros államtitkár levele Serédi hercegprímáshoz.** A legutóbbi hálaadó magyar zarándoklás alkalmával *Serédi* hercegprímás átnyujtotta XI. Pius pápának a májusi eucharisztikus kongresszus emlékkönyve egy díszesen kiállított példányát s az emlékkönyv egy másik példányát Pacelli bíboros államtitkárnak adta át. A pápa Pacelli kardinális útján levelet intézett a magyar hercegprímáshoz, Pacelli XI. Pius legmagasabb tetszését tolmácsolja. A Szent Atya dicsérte a könyv ízléses összeállítását és képeit és apostoli áldását küldte. Pacelli bíboros államtitkár egyúttal köszönetet mondott az emlékkönyv nekiajándékozott példányáért és hangoztatta, hogy újra átélte azt a sok boldog eseményt, amely azokban a rövid, de felejthetetlen napokban nagy lelkiörömöket szerzett neki.

— **Izlandban 15 fok meleg van.** *Párizsból* jelentik: Amíg Franciaország és egész Észak-Európa felett hideghullám vonul végig, addig rejkjaviki jelentés szerint Izland szigetén a hőmérő plusz 15 fokra emelkedett. Izlandban december havában emberemlékezet óta nem volt még ilyen meleg. A meleg oka az, hogy a sziget belsejében fekvő Iyng Jug Joell vulkán váratlanul működésbe jött.

— **Fischer Bélát tiszteletbeli elnökükké választották a baranyamegyei gyümölcstermelők.** *Pécsről* jelentik: A Baranyamegyei Gyümölcstermelők Egyesülete szombaton tartotta közgyülését. *Teleky* Sándor kormányfőtanácsos, alelnök megnyitó beszéde után *Fischer* Béla felsőházi tagot a baranyai gyümölcstermelés körül szerzett érdemei elismeréséül az egyesület örökös tiszteletbeli elnökévé választotta.

— **A »Jó emberbarátok« asztaltársasága és** *Radványi* József igazgató csütörtökön a királyuccai Sipos-vendéglőben 13 gyermeket felruházott és uzsonnával, süteménnyel vendégelt meg.

= **Meg van már a karácsonyi ajándék?** Sokaknak okoz fejtörést ez a kérdés, pedig a modern technika sok hasznos dolgot produkál, mely ajándékozásra igen alkalmas. Ilyen elsősorban a rádió, komoly, értékes, ünnepi ajándéktárgy. Rádióvásárlás esetén okvetlenül kérje a 88-as és 99-es Orion rádiók bemutatását. Minden Orion rádiókereskedő készséggel bemutatja.

= **Nem mindennapos az a rendkívüli kedvezmény,** amelyben az olcsó árairól közismert Grünfeld Testvérek szőnyegkereskedő cég (Budapest, V., Bálvány u. 8.) vevőit karácsonyra részesíti. Ha kivágja nevezett cégnek mai lapunkban megjelent hirdetését és azt a cégnél való vásárlása alkalmából bemutatja, akkor mindennemű szőnyeg, takaró, paplan és vászonáru vásárlásánál Ön is 20% pénztári engedményben részesül!

= **Ha nincs hermelin belépője vagy keppje estély, bál, esküvő stb. alkalmakra, kölcsön is ad Palugyai** Győző Viktor szűcs kölcsönosztálya, Bécsi ucca 5. Telefón: 380—121. Óriási választék! Csekély díjak!

= **Villamoson** és mindenütt, ahol sok ember fordul meg, fennáll a fertőzés veszélye. Jól teszi, ha védekezésül Torokkört szopogat. Ize is kellemes.

= **Könnyű,** élvezetes, kényelmes a borotválkozás a világhírű Nivea borotvakrémmel. Beiersdorf-gyártmány.

= **Sovány lett a kövér,** mert veszélytelen kúrát tartott. Naponta reggel éhgyomorra 3 deci langyos Mira glaubersós gyógyvizet ivott, mely fokozza a zsíremésztést és így nem gyarapszik a testsúly.

= **Erma párnát,** függönyt, szőnyeget, terítőt és sok más ajándékfélét vásároljon karácsonyra rokonainak és ismerőseinek. Dús választékból olcsó árért válogathat. Angol vászonpárna 4.50 P, kézzel hímzett tüllterítő 3.90 P, tiszta selyem musszlinkendő 55 fillér stb. Rózsa Gyula kézimunka- és divatüzlet, Teréz körút 4.

= **A nagy érdeklődésre** való tekintettel tanácsos a karácsonyi vásárlásokat lehetőleg a kora délelőtti órákban eszközölni *Katz, Pfeffer és Társa* cégnél (Bécsi ucca 7.), hogy a nagy választékban és olcsó árakon eladásra kerülő selyem-, bársony- és női szövetújdonságokból választhasson.

= **A finomízlésű,** harmonikusan öltözködő urak férfidivat- és fehérneműbeszerzésénél a régi bizalommal keresik fel Brachfeld cs. és kir. udv. szállító céget, V., Nádor u. 8. Pazar divatcikkei mindig a legújabb kreációkkal haladnak egy nívón.

= **Rövidhullámú állomásskálán** az adóállomások egymáshoz igen közel jelentkeznek. Egy új magyar szabadalom segített ezen és az egymáshoz közelálló állomásokat szinte széjjelhúzta a rövid hullámsávon. Ezen új találmány először az egész világon az idei Standard Super Super rádióban szerepel. Super Super a rádiók rádiója.

= **A 35 éves fennállását ünneplő »Szőnyeg Forrás«** *(VII., Rákóczi út 8.)* az ország egyik legrégibb szaküzlete. Karácsonyi ajándékul t. vevőinek a magyar perzsa, torontáli stb. szőnyegeit, paplanátvetőit és paplanait még az eddiginél is *olcsóbb* áron árusítja.

= **Tangóharmonika** az úrhölgyek legkedveltebb szórakozása. Összejöveteleken, házibálokon mindgyakrabban szól a bájos hölgyek kezében a *Sternberg Hangszergyár* modern, ékszerszépségű hangszere, a tangóharmonika. Mindenki elragadtatással állapítja meg, milyen kellemeshangú ez a hangszer. Ingyen ismertetőt és árjegyzéket szívesen küld a Sternberg királyi és udvari hangszergyár, Budapest, VII., Rákóczi út 60.

Vasut mozi, »Märklin« építőjátékok
CHMURA
IV., Ferenciek tere 2. sz.
Uj 5s árjegyzé kingen

ÚJ FILM

ASSZONYFALÓ

Divatos játék ócsárolni a magyar filmeket. A szakértők pedig jól tudják, hogy más országban a sztárszínész nagyobb gázsit kap, mint amennyibe a magyar film szőröstül-bőröstül kerül. Akik azt állítják, hogy a magyar film sablonokba fullad, nézzék meg a német filmipar Budapesten készült legújabb termékét, az »Asszonyfalót«. Tessék meghallgatni egy mondatban a mesét: A harisnyakirály milliomos fia beáll komornyiknak, majd köszönőembernek és megismerkedik a milliomos cipőkirálynővel, aki viszont manekennek adja ki magát. Nem megható! Bolváry Géza rendezői zseníje sokszor megcsillan és helyenkint lehet méltányolni Anny *Ondra* komikai tehetségét is. A többiek? Mennyivel szebben, természetesebben játszanak ma már a kiváló magyar filmszínészek, mint ez a híres német »együttes!

A film különben kellemesen, sőt hibátlanul gördül. Aki szereti a túlcukrozott limonádét, nyugodtan megkóstolhatja. Két aranyos trükkfilm egészíti ki a Forum műsorát. Az állatkerti kép elragadó. (s.)

PIRANDELLO:
A kitaszított

Pirandello a huszadik század olasz irodalmának legkiemelkedőbb színdarabírója és egyik legizgalmasabb és legeredetibb írói jelensége. Első fellépésével azonban nem keltett annakidején különösebb feltűnést. Az irogató tanárt a század elején kevesen méltatták kitüntetőbb figyelemre, kritikusai mint Verga tanítványt beosztották a realisták közé. Pedig Pirandello legelső munkáival is kitűnt furcsa, gyakran megdöbbentően eredeti mondanivalójával és éleslátásának röntgenszerű könyörtelenségével. A realizmusból kinövő metafizikai elem, az egész szemléletében és írásmodorán végighúzódó izgalom Pirandello legelső műveinek is külön rangot adott s az író neve később, a »Hat szerep keres egy szerzőt« és többi színdarabja révén méltán futott végig villámhír szárnyával a világon.

Pirandello írásainak és dualisztikus emberszemléletének magva a külső és belső élet közötti kiegyeztethetetlen feszültség. Az élet rálottyantja a maga ömleteg gipsz-szokványformáit az emberre, aki egy darabig fulladozik a rámerevedett anyag börtönében, amíg egyszer szétveti. Ennek a felszabadulási harcnak története és izgalma jelenti legtöbbször Pirandello írásainak meseszövetét.

A színműíró Pirandello lázassága, merészsége és eredeti szemlélete mutatkozik meg magyarul most megjelent regényében is, melynek a cime »*A kitaszított*«. A regény tárgya a társadalomból méltatlanul kiüzött fiatal asszony grandiózus küzdelme a butaság, a pletyka és a nyomorúság ellen. A délolasz kisvárosok tündöklő légkörében és komor erkölcsű társadalmában vagyunk. A méltatlanul megvádolt nő, a gőgös, tiszta és nagyvonalú lélek, akit az ocsmány vád egyenesen ahhoz kerget, akivel gyanúsítják. Pirandellónak, a léleklátás mesterének elsőrangú elemzésre nyujt alkalmat. Az örvény gravitációs erejétől lehúzott *ember* s a meg nem engedett, becstelen viszonyban vergődő *lélek* döbbenetes harcban töri magát a fölemelkedés, az egyensúly után. *A kitaszított* a társadalom sötét erőitől a sárba legyűrt tiszta ember feltörésének regénye a szellem erejével a fénybe.

A könyvet számtalan különc figura népesíti be. Feledhetetlen jellemrajzokat, metsző iróniával ábrázolt portrékat találunk benne. *Déry* Tibor a kitűnő művet nagy megértéssel fordította magyarra.

F—r

Dr. Enzländer Árpád
Visszeres láb. Visszértágulat.....P 1.60
Kapható Az Est könyvkereskedésében, Erzsébet körút 18

A CIGÁNY ÉS A ZSANDÁROK

Irta: Hunyady Sándor

Én is ott voltam a debreceni dandár sajtócsoportjánál, amikor a csapatok bevonultak a Beregszász—Ungvár—Munkács felé eső, viszacsatolt területre.

Sok gyönyörű emlékem van ezekből a napokból. Engedjék meg, hogy elmondjak most utólag egy kis epizódot, amely tragikomikus színe miatt nem is illett volna belé az első tudósítások ünnepélyes hangulatába.

A beregszászi bevonulás délelőttjén a menetelő csapatok technikai okból megálltak egy félórára a város előtt, illetőleg a város szélén, ahol az országút melletti lapályon a cigányok nyomorúságos putrijai húzódtak meg, füstös gödrökben.

Néhányan kiszálltunk az autóból, nyujtózni egyet, beszélgetni a környékbeli néppel, amely fölkokárdázva, teli nemzetiszín szalaggal áttört a cseh kordonon, fogadni a honvédeket.

Észrevettem egy vén cigányt, aki mint a kutya, ott ólálkodott körülöttünk. Rajta nem volt kokárda. Mezitláb volt, didergett, csupa rongy. Kedves, gonosz, öreg pofa, megrögzött kocatolvaj, aki elől visítva menekül a malac, dögevő, vén bicskás, kóbor farkas, abból a leglustább fajtából, amelyik még arra sem kapható, hogy a bőgőt cipelje.

Fázott, reszketett, meztelen lába lila a fagytól. Mégis örült fütyült magában, röhögött, a levegőbe dobta rongyos kalapját.

Néztem, bámultam. Mi a fenének örül úgy ez a cigány? Hiszen ez olyan mélyen van, hogy inkább ürge, mint ember, ennek a sorsán igazán nem ront, nem javít, hogy milyenre vannak körülötte festve a sorompók.

Meg is kérdeztem:

— Mitől olyan boldog, atyafi?!

— A *változás miatt!* — rikkantotta a cigány. Úgy éreztem, hogy e néhány spontán szó igen mélyre nyul, bizonyítva, hogy a léleknek vannak dolgai, amelyeket nem magyarázhat meg semmi rezon.

Éppen egy zsandároszlop haladt előttünk méltóságos lassúsággal. A gyönyörű, nagy szál, vállas, komoly férfiak, félelmesen és elegánsan, fehér kesztyű a kezükön, csákójukon a páncélfényű kakastoll.

A cigány majd megette őket rajongó tekintetével. Felémfordult, lelkesedve mondta:

— Hej, nagyságos úr! Micsoda borzasztó kemény legények ezek!

Furcsa mondat volt. Nem érzett belőle semmi vád vagy panasz, inkább büszkeség, hódolatteljes elismerés, sőt szeretet, az »ismerős«, a megszokott kéz szeretete.

A zsandárok nagyon méltóságosan lépkedtek, de a szélsők körül néhányan odavágtak a szemük sarkából a cigánynak. Mintha azt mondanák komolyan, de a régen látott ismerőst megillető barátsággal: »Megjöttünk, more! Vigyázz magadra!«

A cigány majd megbolondult az örömtől, hogy észrevették. Odakiáltotta a zsandároknak:

— Na, hála Istennek, csakhogy újra itt vannak!

Azzal megindult az országút szélén az oszlop mellett, majd, amikor a mars gyorsult, még szaladt is, mint a kutya a szigorú gazdája oldalán, akihez rettegő szeretettel és tisztelettel ragaszkodik.

Többszöri halogatás után karácsonyra mutatja be a Városi Színház az Abrahám—Földes operettet

Karácsonykor kerül színre az idény első operettje. A Városi Színház kétszer kitűzte már *Abrahám* Pál és *Földes* Imre »*Fehér hattyú*« című új operettjének bemutatóját, de a technikai előkészületek miatt a premier dátumát elhalasztota és most december 23-ára állapította meg a végleges terminust.

A szerzők eddigi darabjai Európának úgyszólván összes színpadjain szinrekerültek. Ezt a darabot is lekötötte már több külföldi színház. Földes Imre ezúttal *orosztárgyú darabot írt.* Az ujdonság hősnője egy híres ballerina, akit *Honthy* Hanna alakit a színpadon.

Rajtakívül *Sziklai* Szeréna, egy új szubrett, *Szondi* Biri, *Delly* Ferenc, *Köpeczi-Boócz* Lajos, *Solthy* György és mások játszanak vezető szerepeket. *Tihanyi* Vilmos, a Hollandiából hazatért rendező rendezi a darabot, *Nagypál* Béla vezényli a zenekart. December 22-én zártkörű sajtófőpróbát tartanak az ujdonságból.

Grafikai kiállítás és egy falusi fafaragó

A *Magyarországi Munkások Gyermekbarát Egyesülete* az Általános Fogyasztási Szövetkezet (Rákóczi út 42) nagytermében kiállítást rendez. Bemutatják *Baján* Gyula grafikai gyüjteményének 174 válogatott darabját és egy bakonyi bognármester faragásait. A kiállítás pár darab kivételével magántulajdon, tehát alig van eladó tárgy, a jövedelem csupán a 20 filléres beléptidíjakból tevődik össze, melyet teljes egészében a munkás gyermeküdülőtelep javára fordítanak.

Finom élvezetben lesz része mindazoknak, akik végignézik a értékes magyar grafikai gyüjteményt. A régebbi nemzedék (*Munkácsy, Mészöly, Mednyánszky, Feszty, Rippl-Rónai, Körösfői-Kriesch, Katona Nándor*) színes és tollrajzai mellett szokatlan bőségben szerepelnek különböző stilusok útjain járó modern mesterek munkái: *Aba-Novák, Berény, Basch, Egry, Csorba, Derkovits* (10 darab most elsőizben kiállított remek szénrajz) *Fáy, Glatz, Kernstok, Kmetty, Lux, Major Henrik, Dezső Alajos, Mühlbeck* (bájos Ocskay brigadérosa), *Márffy, Náray, Nagy Balogh János, Szőnyi, Szobotka, Vidai-Brenner, Zádor* kitünő lapjai.

A harmincéves bakonyi bognármester, *Erdélyi* István, 12 kis szobrot állít ki. Faragásaiban benne van az ősi népművészet ötletessége, humora, összefogó formaképzése. Nem akarjuk az »őstehetség« gyanusan elkoptatott megjelölését használni Erdélyivel szemben, de az az érzésünk, hogy ha akadna egy mecénás, vagy az állam lehetőséget nyujtana neki, hogy képezze magát, *tehetsége túl tudna nőni a népművészet határain. (d. m.)*

Egy öreg színész halála

Polgár Sándor, a nyolcvanas évek színházának kimagasló egyénisége, Aradon 79 éves korában meghalt. Több mint 40 évig működött a nagyobb vidéki városokban mint operaénekes és mint rendező. Leghíresebb szerepe volt »Faust« Mefisztója. Aradon temetik ma délután. A budapesti színészegyesület koszorút küld a sírjára.

MOST JELENT MEG!
A kereskedelmi ügynök foga
Irta: *dr. Brachfeld Dezső*
Ára 8.- P
Kapható Az Est könyvkereskedésében, Erzsébet körút 18

A BKE vezet a jéghokki bajnokságban

A jéghokkibajnokság második mérkőzésére tegnap este a BKE és FTC állt ki. Az FTC-t válogatott kapusának, dr. *Csáknak* elvesztésén kívül még az is erősen meggyengítette, hogy *Erdődi* éppen a mérkőzés előtt jelentette be, hogy nem marad az FTC-ben, hanem átlép a BBTE-be. A BKE is tartalékosan állt fel, mert *Jeney* sérülése miatt nem játszhatott.

A BKE azonban Jeney nélkül is fölényben volt és az első harmadban *Róna* révén, a második harmadban *Miklós* révén már 2:0-ra vezetett. A harmadik harmadban az FTC már egyenlő ellenfél volt, aminek részben az is az oka, hogy *Miklóst*, a BKE támadósorának lelkét a bírók — dr. *Lator* és dr. *Bikár* — két percre kiállították.

A BKE-ben éppen a »hűtlen« kapus, *dr. Csák volt a legjobb*, de az FTC legjobb része is a védelem volt.

A BKE most elutazik téli túrájára, a BBTE és FTC azonban még lejátsszák egymás elleni mérkőzésüket szombat este és csak azután utaznak el. A bajnokság második fordulóját a túrák után bonyolítják le.

Zsengellér „délamerikai szerződése" a világsajtóban

Elrepült a kövér kacsa, ki tudja, hol száll le...

Az egyik német lap kezdte és a többi sportlap folytatja.

Most a francia L'Auto-ban olvashatjuk azt a hírt, hogy az argentinai futballbajnok, *Bocca Junior 8000 pézót ajánlott fel Zsengellérért egyesületének, az Ujpestnek.*

Mondanunk sem kell, hogy Ujpesten mit sem tudnak erről az ajánlatról, *nem tud erről Zsengellér sem*, aminthogy a 8000 pézós argentinai ajánlat is vagy egy témahányban szenvedő ujságíró, vagy egy ambiciózus futballmenedser fejében született meg.

x A vese-, hólyag-, prostata- és végbélbajok kezelésében reggel éhgyomorra egy pohár természetes »*Ferenc József*« keserűvíz kiadós, híg székürülést és kielégítő anyagcserét eredményez, aminek következménye azután gyakran igen jóleső megkönnyebbülés szokott lenni. Kérdezze meg orvosát.

Mindenkinek alkalmas ajándék-könyvek

legnagyobb választékban kaphatók

AZ EST könyvkereskedésében

VII., Erzsébet-körút 18—20.

A Ferencváros tárgyalásai Szoykára vonatkozóan tegnap véglegesen meghiúsultak

A Szeged most már elfogadta az ősz elején a Ferencváros által kínált összeget, de most már a Ferencváros kevesebbet ajánlott

A Ferencváros szombat reggel utazik Zágrábba, téli túrájának első állomására. Senki sem tudta, hogy a csapatösszeállításban még a tegnapi napon is történhetett volna változás. *Még tegnap is tárgyaltak a Ferencváros vezetői a Szeged vezetőivel* Szoykának, a jeles fiatal válogatott hátvédnek átvételéről s ha megállapodás jött volna létre, akkor el is vitték volna Szoykát a Ferencváros téli túrájára.

A zöldfehérek — mint ismeretes — elégedetlenek a védelmükkel, amely, azóta, hogy Korányi elment a Ferencvárostól, *nem tudott olyan egységes és megbízható lenni, mint Korányi idejében.* De nemcsak a védelem ellen felmerült kifogások, hanem az az elgondolás is késztette a Ferencvárost tárgyalásokra, hogy *esetleg Sárosi III-at előreviszik a csatársorba, ekkor viszont Polgárnak kell középfedezetet játszania.* Igy tehát hátvédre van szüksége.

Először Korányi visszavételére gondoltak, *Korányiban meg is volt a hajlandóság*, hogy visszamenjen a Ferencvároshoz és ebben a Phöbus-szal kötött megállapodás sem gátolta volna, mert a Phöbus nem gördített volna akadályt Korányi visszamenetele elé. A Korányival való tárgyalások *tisztán anyagi különbségeken hiusultak meg*, miután szerette volna magát jobban biztosítani s olyan feltételeket kért, amelyeket a Ferencváros nem tudott megadni. *A Korányi-kombináció tehát meghiusult és Korányi már a válogatott túra idején is Franciaország felé tájékozódott.*

A Ferencváros vezetősége pedig újabb tárgyalásokat kezdett a Szegeddel. Szoykát, akinek a Ferencvároshoz való jövetelérő már többször volt szó, kérték a Szegedtől.

Az ősz elején már tárgyaltak a Ferencváros és a Szeged, nem is voltak egymástól nagyon messze, *de a Szeged ragaszkodott ahhoz a mintegy ezerpengős különbséghez is, amely a két tárgyaló felet akkor elválasztotta.*

Most a Szeged a Ferencváros által ősszel ajánlott összegért már hajlandó volt Szoykát átengedni. A Ferencváros azonban hivatkozott arra, hogy a futballmérkőzések bevételei erősen lecsökkentek, az őszi bevétel csak egyharmada volt annak, mint amennyi tavaly ősszel befolyt, így tehát *nincs most módjában azokat a feltételeket megadni, amiket az őszi idény megkezdése előtt ajánlott.* Számítani kell ugyanis arra, hogy tavasszal, bár talán némi javulás fog mutatkozni, még mindig nem lehet elérni azokat a bevételeket, mint amiket az idén tavasszal a futballcsapatok elértek.

A Ferencváros és a Szeged között most ismét előállott az a különbség, mint az ősz elején és a Szeged ismét ragaszkodott az általa kért összeg megfizetéséhez, amit a Ferencváros nem teljesíthetett. *Igy azután a tárgyalások tegnap ismét és most már — azt lehet mondani — végleg meghiusultak.*

A Ferencváros tehát Szoyka nélkül utazik el holnap reggel Zágrábba, még pedig a következő csapattal: *Háda — Polgár, Tátrai — Lázár, Sárosi III., Pósa — Biró, Jakab, dr. Sárosi, Toldi, Gyetvai.* Mint tartalék *Horváth* utazik a csapattal. Belgrádba a csapat után megy még *Keményi*, ha szabadságot kap vagy pedig *Magda.*

Bryn Jonest, a 14.000 fontos angol csatárt az Arsenal tartalékba helyezte

London, december 16.

Anglia futballsportjának ismét nagy szenzációja van. Talán még nagyobb ez a szenzáció, mint volt az, amikor az Arsenal úgy határozott, hogy átveszi *Bryn Jonest* a Wolwerhampton Wandererstől és megfizeti a Wolwer mindenható menedsere, *Buckley* őrnagy által előírt óriási lelépési díjat, a 14.000 angol fontot. Ilyen nagy összeget pár év előtt még a mesék birodalmába tartozónak gondoltak, amikor a 10.000 font is csodának tűnt fel. *De Buckley* őrnagy tanítványai olyan hírnévnek örvendtek egész Angliában, hogy még a nagymultú Arsenal sem sajnálta ezt a rekordváltságdíjat.

Az Arsenalban azonban *Bryn Jones szereplése nem vált be.* Mint ismeretes, az Arsenal az úgynevezett »védekező futballt« játszotta, amelynek előírt merev szabályai vannak. Bryn Jones nélkül az Arsenal csatársora bajnokságot nyert.

Amikor *Bryn Jonest* megvették, csettintettek az Arsenal hivei:

— *Milyen jó lesz majd ez a csatársor Bryn Jones-szal, ha már nélküle is jó volt...*

Kitünt azonban, hogy ha a jót még tovább »javítani« akarják, akkor a jó is elromlik.

Bryn Jones egyáltalában nem tudott belenyugodni az Arsenal játékrendszerébe, és *a londoni csapat egymásután veszítette el mérkőzéseit.* Volt olyan futballforduló, amikor már egészen a kiesési zóna közelébe került. A mult héten legyőzte az utolsó helyen lévő Birminghamot, de ezen a héten az Arsenal újabb vereséget szenvedett. A csapat most a 10—14. helyen fekszik 17 ponttal, de csak három pont választja el az utolsó helyen 14 ponttal tanyázó négyes csoporttól.

A Arsenal vezetősége most radikális lépésre határozta el magát: *Bryn Jonest kitette a csapatából és a holnapi ligabajnoki mérkőzésre a 14.000 angol fontos csatár nélkül áll ki.* Bryn Jones csak az Arsenal tartalékcsapatában fog szerepelni.

Ugyanakkor az Observer sportrovatában ezt olvassuk: Az Arsenal-csatársor legutóbbi játéka bizonyos taktikai revízióra mutat. Az Arsenal hívei remélik, hogy az új támadótaktika több sikert fog hozni, mint amennyiben a piros-fehéreknek a közelmultban részük volt.

Most azután folyik a vita Angliában: mi okozta az Arsenal »lecsúszását«, az, hogy Bryn Jones-szel »túljavították« a csatársort, vagy pedig az, hogy akkor is ragaszkodtak a védekező játékhoz, amikor hiányzottak a védekező játékhoz szükséges játékosok.

A francia teniszezők udvariasságukba buktak bele

Franciaország teniszcsapata Koppenhágában 3:2 arányú vereséget szenvedett a svéd király teniszserlegéért folyó fedettpálya-mérkőzésen és *kiesett a további küzdelemből.*

Ez a váratlan csapás nagy megdöbbenést okozott Franciaországban. Azt már régen tudták, hogy a francia tenisz nem olyan erős, mint volt a »négy muskétás« idejében, de azért biztosra vették a svéd király serlegének megvédését, hiszen nem nevezett több csapat a védőn kívül, mint három, Svédország, Dánia és Németország. A németek Cramm kiesésével meggyengültek, a svédek az idén nem mutattak jó formát, de — leggyengébbnek a dánokat tartották.

Franciaországnak a szabályzat értelmében nem kellett volna az előmérkőzésben résztvenni. Amikor azonban csak három csapat nevezett, a franciák udvariasan felajánlották, hogy sorsolják be őket is az előmérkőzésbe, hogy ezzel a küzdelmeket érdekesebbé tegyék. Miután Párizsban nem lett volna nagy az érdeklődés, azt is felajánlották, hogy *elmennek ellenfelükhöz játszani.*

A franciák súlyosan fizették meg ezt az udvariasságot. Játékosaik közül *Boussus* teljesen csődöt mondott és az öreg *Borotra* is váratlan vereséget szenvedett *Jacobsentől.* Igy történt Franciaország kiesése, úgyhogy *a döntőben éppen a védő nem vehet majd részt.*

Megismétlődött tehát a régi sportigazság: *az ellenfelet sohasem szabad lebecsülni...*

Az olasz ökölvívásban csak árják szerepelhetnek

Az olasz ökölvívó szövetség körlevélben értesítette összes egyesületeit és bizottságait, hogy 1939 január elsejétől kezdve csak olyan versenyzők, rendezők, bírók és menedserek szerepelhetnek, akik igazolták árja származásukat.

RÖVID HÍREK

A Zugló—Nemzeti ligabajnoki mérkőzése vasárnap délután félkettő órakor kezdődik az övuccai pályán.

Nem a luxemburgi válogatottal játszott a B-válogatott csapat a francia sajtó szerint, hanem az FC Spora-val, Luxemburg bajnokcsapatával. A magyar csapat játékával egyébként meg voltak elégedve.

A párizsi Racing-ot meghívta a temesvári Ripensia és a Racing el is fogadta a meghívást. Valószínű, hogy Budapest is látni fogja a jeles párizsi csapatot, amely legutóbb 1:1 arányban döntetlenül mérkőzött a londoni Arsenal-lal.

Cochet megkezdte működését mint tenisztréner, első leckéjét a párizsi Tenis Club de France-ban adja s azután körútra megy egész Franciaországban.

Nem szerepel a magyar mérkőzés az olasz futball jövő évi naptárában, mert csak Németország, Jugoszlávia, Románia, Anglia és Finnország ellen játszik Olaszország.

Ma magyar vizipólókupa elődöntő mérkőzés lesz este háromnegyedhét órai kezdettel a fedettuszodában az UTE és a BEAC csapatai között.

Tizenegy jugoszláv úszó és vizipólózó jön vasárnap Budapestre, a Beszkár versenyére, amelyen a teljes úszógárda részt vesz.

Megkezdődött Budapest asztalitenisz-bajnoksága, amelyet ma este is folytatnak a VAC Wesselényi uccai termeiben. Vasárnap kerül sor a döntőkre.

x **Háziasszonyok!** Nem kerül pénzbe, mégis a legjobb tésztarecepteket megkapja, ha még ma kéri a *dr. Oetker-féle* világhírű *fényképes receptkönyvet.* Dr *Oetker A.*, Budapest, VIII., Conti ucca 25

MDK

Erdélyi István

Kapuban, r.
Tájkép I-II. paszt.

Pécsi és baranyai munkásfestők és szobrászok kiáll.
Pécs, 1948, dec.

Erdélyi István festő

Neve megemlítve.

Martyn Ferenc: „Pécsi munkásfestők és szobrászok kiállítása"

Dunántúli Napló 1948 V. évf. dec. 18. 4.

Erdélyi István
építész

H.D.K.

A Prinz palotát építette.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959. 129 l.

Erdélyi István festő. MDK.

Dunántúli Napnaca 1945. évf. szept. 30.
„Vasárnap nyílik meg a Gebauer festőiskola kiállítása"
C. L.

Útutalás megírva.

Erdélyi Janos ötvös
(Bécs XV. z.) l.
Siebenbürger
Hans

Ábrutalás megírva

Erdélyi II. János

festő (Bécs XV, 7)

l. Siebenbürger

Hans

Erdélyi II. János

festő

l

A Mikarát

1923. 17.

Pozsony V. 184.

megvia

Erdélyi III János

várépítő

l.

Takrajzok

II. 47. l.

hiteléül:

iadáskép számolja el.

állanti tkár.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
107 1922 szám
Érk.: 922 évi III 21. hó

Mintalái megírva

Erdély IV. János

Jörásmester (Bécs XVII. 2) 1.

Siebenbürger Johann

megírva

Erdélyi János

V.

piktor

1748-ban pécsi városi tanácsnok és a szab. kir. városi kiváltság kivivása ügyében Bécsbe küldött bizottság tagja volt. Ezt megelőzőleg városbíró is volt Pécsett. Művészi működéséről itt semmi adat sincs.

Cserkuti Adolf: Pécsváros a török hódoltság után. A Pécs-Baranyamegyei Muzeum Egyesület Értesítője. 1913. 68, 69. l.

a egyik vezető

Tűzérek.

Egész alakban, három s
és gyakorlat közben van ábráz
ka és bő nadrág kék posztóból
csizma és ~~xxxxxx~~ rövid kard.
fölül balra: C.S. és K. T
jobbra: K.u.K. ART
jelzése pedig alól balra: JRF
jobbra: 81

Szines kőnyomat, mére

Sz.n.
189-91
Át.le

Erdélyi János
piktor
1753-ban másodszor
választották városbíró-
vá Pécsett két ezre.

Fejes György dr
A pécsi iparosok mint
városbirák.
A Pécs-Baranyamegyei
Múzeum-Egyesület
Értesítője 1928. 78. l.

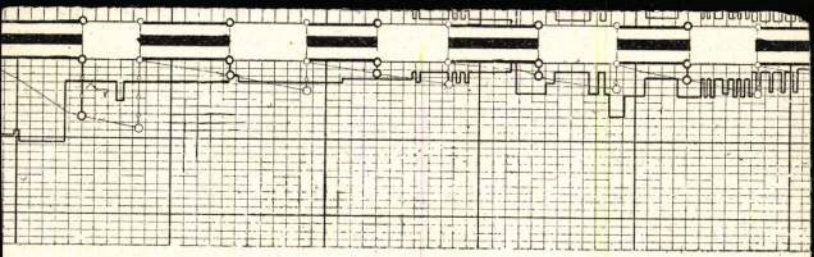

1885 1886 1887 1888 1889

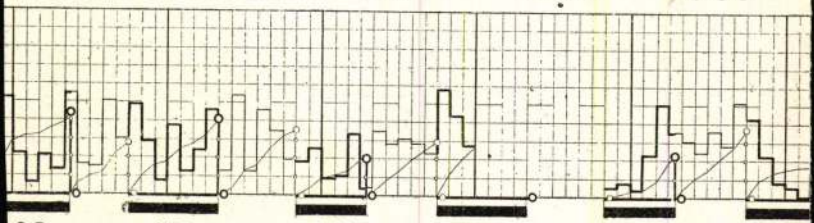

02 82 110 85 75 74 79 94 78

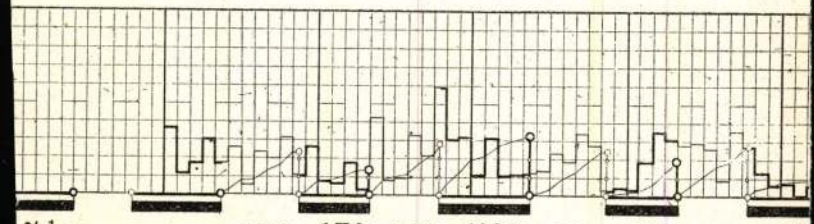

% ban. 70% 67% 89% 110% 72 92 87 56

megírva

VI

Erdélyi János

Műasztalos

1841. ben készítette a marosvásárhelyi ref vártemplom művészi szószéket s valószínűleg urasztalát is -

M. Kiss Pál: Marosvásárhely művelődés tört. Marosvásárhely, 1943. 20. l.

Erdélyi József

asztalos

A marosvásárhelyi ref. vártemplom mű-vészi nőrzéket és Uraszta-lát 1841-ben fenti Készítette.

Ki P. 27. l.

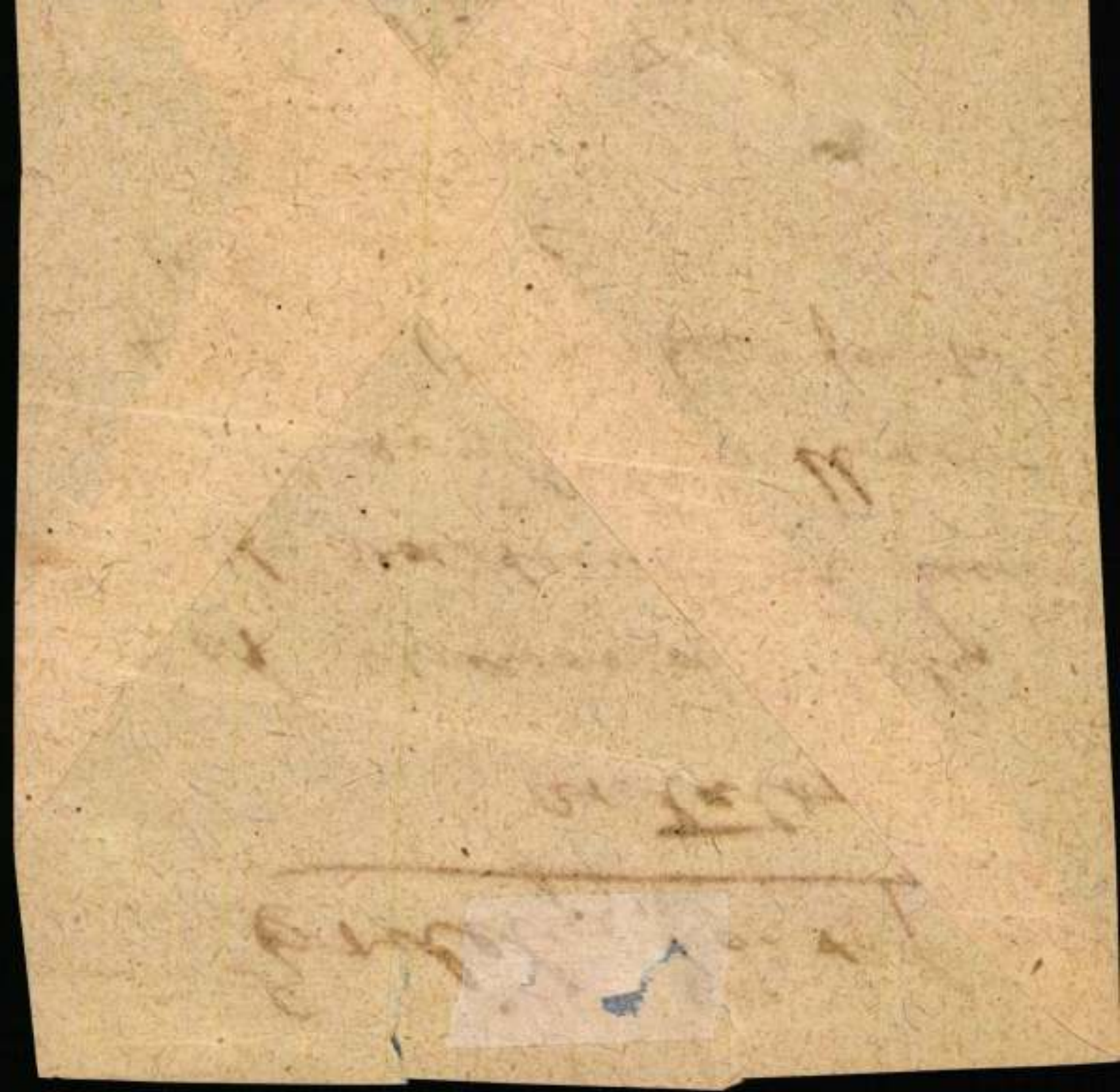

megírva

Erdélyi (Hrz) János

festő

szül. 1902.

Erdélyi *Béla*, festő, *1891. Középiskolai tanár Ungváron; a Kárpátaljai Képzőművészeti Egyesület elnöke. Párizsban is dolgozott. Kárpátaljai tájképeivel és arcképeivel jelentős sikereket ért el. Öccse, *E. János*, festő, *1902, ugyancsak a modern festőművészet képviselője.

Uj Idők Lex.

IX k. 2111. l.

Idezve

Erdélyi B. cikke az ungvári monografiából.

Ifj. Erdélyi János

festő Munkács

Téli táj

repr.

Művészet.
1940. 31. sz. 21.

A Kárpátaljai Képző-
művészek Egyesületének
kiállításáról Ungvár

v február 13.-án kelt 77.150/1942.
ntkereszti középkori templom feltá-
t 500 pengőnek a tápéi rk.templom
sználása tárgyában az alábbiakat van

középkori templomromot a műegyetem
ját költségével felmérte és rajzait
rendelkezésére bocsájtotta.Igy tehát

Erdélyi János

festő

szül. 1902.

Expresszionista

irod

Nemesvám 37. C.

Fig. 4. Ältere Bauweise bis 1883.

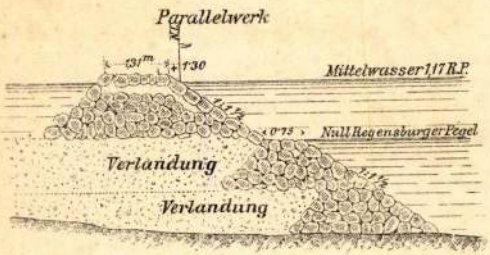

Fig. 5.

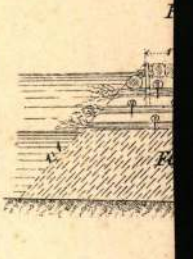

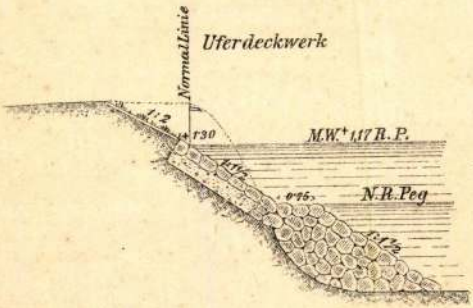

Fig. 3 . Quai-Profil mit Baugerüst und Geleise für

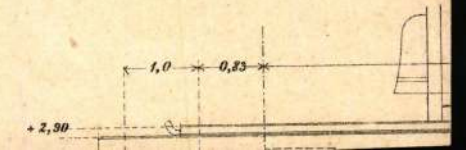

Erdélyi János

festő

1926.

Éinnisk 1930.82.l.

Délmagyarországi festőművészek

II. 210.

Ø Erdélyi János

önöntő

XVIII. n.

Kannácska, Bar-

csay Amant Zoltán

tulajd.

Ynul

Indás: Szeged-alsóváros

I. FESTMÉNYEK, RAJZOK, METSZETEK.

(1-től 607-ig.)

	Kikiáltási ár pengőben
1. ABA NOVÁK VILMOS, Fekvő női akt. Rézkarc. 19×23.	5.—
2. —, Tanulmányfej. Vízfestmény. 26×28. (Jelzett.)	32.—
4. ACHEMBACH, A., Mulató halászok. Tollrajz. 8×15. (Jelzett.)	8.—
5. ADAM, FRANZ, I. Ferenc József lóháton. Színezett kőrajz. 90×60.	20.—
6. ADLER MÓR (1826—1902), Csendélet. Olajfestmény. 45×55. (Jelzett.)	120.—
7. ANGELI HENRIK (1840—1925), Búzatáblák között. Olajfestmény. 50×60. (Jelzett.)	95.—
8. ÁRVAY, SIEGMUND, Nő rózsákkal. Olajfestmény. 63×50. (Jelzett.)	64.—
9. AUBERTIN, FRANCOIS (1773—1821), LOO, JULES CÉSAR DENIS VAN (1743—1821), Utszéli Mária kép. Színezett aquatinta. 32×45.	12.—
10. BADITZ OTTÓ (1849—1936), Legelő tehenek. Olajfestmény. 75×105. (Jelzett.)	32.—
11. BÁLINT B., Étteremben. Vízfestmény. 20×28. (Jelzett.)	15.—
12. BALLÓ EDE (1859—1936), Alt-Aussee. Olajfestmény. 35×50. (Jelzett.)	30.—
13. BARABÁS MIKLÓS (1810—1898), Női és férfi képmás. Két olajfestmény. 75×58.	100.—
14. —, A Szabin nők elrablása. Ceruzarajz. Másolat. 17×11. (Jelzett.)	10.—
15. —, A menny megérkezése. Színezett kőrajz. 60×80.	15.—
16. —, Történelmünk korszakalkotói. Színezett kőrajz. 60×75.	15.—
17. BARDÓCZ ÁRPÁD (1882—1938), Tengeri fürdő. Olajfestmény. 25×15. (Jelzett.)	14.—
18. BARKÁSZ LAJOS, A Zugliget télen. Olajfestmény. 38×48. (Jelzett.)	40.—

	Kikiáltási ár pengőben
19. BARTA ERNŐ, Elhagyatva. Tempera. 70×62. (Jelzett.)	60.—
20. BASCH ÁRPÁD, A földgömb. Gouache. 50×50. (Jelzett.)	15.—
21. BATÓ JÓZSEF, Tehénpásztorleány. Olajfestmény. 60×55. (Jelzett.)	30.—
22. BECCARUZZI, FRANCESCO, Oltárkép. Olajfestmény. 81×46	500.—
23. BENCZUR GYULA (1844—1920), Enyelgés. Olajfestmény. 36×22. (Jelzett.)	900.—
(Illusztrálva az V. táblán.)	
24. BENE GÉZA, Szénhordók. Színes tusrajz. 70×50. (Jelzett.)	8.—
25. BENYOVSZKY, Csikós. Olajfestmény. 80×60. (Jelzett.)	55.—
26. BENEDEK PÉTER, Téli hangulat. Olajfestmény. 70×100. (Jelzett.)	95.—
27. BERÉNY RÓBERT, Tájkép lovassal. Olajfestmény. 75×95. (Jelzett.)	200.—
28. —, Lóusztatás. Olajfestmény. 70×110. (Jelzett.)	120.—
29. —, Cséplés. Olajfestmény. 80×100. (Jelzett.)	120.—
30. —, Interieur részlet. Olajfestmény. 95×68. (Jelzett.)	95.—
31. —, Zebegényi táj. Olajfestmény. 50×70. (Jelzett.)	95.—
32. —, Tájkép. Olajfestmény. 80×65. (Jelzett.)	50.—
33. —, Könyöklő nő. Olajfestmény. 92×68. (Jelzett.)	20.—
34. BERÉNYI, Két női akt. Olajfestmény. 45×35. (Jelzett.)	2.—
35. BERNÁTH AURÉL, Festő asztala. Olajfestmény. 65×80. (Jelzett.)	120.—
36. —, Vágvölgye. Olajfestmény 70×100. (Jelzett.)	180.—
37. —, Tájkép. Olajfestmény. 72×100. (Jelzett.)	200.—
38. BIAI FÖGLEIN ISTVÁN, Hódolat a termékenység előtt. Tempera. 32×66. (Jelzett.)	15.—
39. BICSÉRDY JÁNOS, (XIX. SZÁZAD.), Tájkép alakokkal. Olajfestmény. 36×47. (Jelzett.)	150.—
(Illusztrálva a IV. táblán.)	
40. BIHARI SÁNDOR (1855—1906), Tanulmányfej. Olajfestmény. 55×43.	40.—
41. —, Korsóból ivó paraszt. Olajfestmény. 70×45. (Jelzett.)	80.—
42. —, Elhagyatva. Olajfestmény. 25×34. (Jelzett.)	32.—
43. —, Cigánylegény. Olajfestmény. 53×40. (Jelzett.)	80.—
44. BON, A. DAL, RUSSELL, J. UTÁN, Kis parasztleány. Színezett rézmetszet. 48×56.	20.—
45. BOR PÁL, Spéziai táj. Vízfestmény. 28×37. (Jelzett.)	12.—

RUCZ GYULA RUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 27-29
Piarista palota TELEFON: 1—862—25
Régiség- és műkereskedő **Antik bútorok és lakberendezések**

		Kikiáltási ár pengőben
46.	~~BORSOS JÓZSEF~~ (1821—1883), Könyöklő nő. Olajfestmény. 85×90.	700.—
	(Illusztrálva a VII. táblán.)	
47.	BRAND, G., Tengerparti részlet. Olajfestmény. 65×130	120.—
48.	~~BRENNER NÁNDOR~~, Krisztus. Olajfestmény. 50×40. (Jelzett)	20.—
49.	BRUCK LAJOS (1846—1910), Tengerparton. Olajfestmény. 55×76	65.—
50.	—, A levél. Olajfestmény. 45×40	300.—
51.	BRUCKNER G., Hegyvidék. Olajfestmény. 120×140. (Jelzett.)	200.—
52.	BURGHARDT REZSŐ, Tájkép tehenekkel. Olajfestmény. 65×100. (Jelzett.)	80.—
53.	—, Párisi híd. Olajfestmény. 42×52. (Jelzett.)	50.—
54.	CHAILLOT, Falurészlet. Vízfestmény. 16×24. (Jelzett.)	30.—
55.	CONSTABLE, JOHN (1776—1830), Templom belseje. Olajfestmény. 40×50	1900.—
56.	CONRAD GYULA, Berat. Albánia. Színes rajz. 22×35. (Jelzett.)	10.—
57.	—, A Kalimegdan kapuja. Színes rajz. 34×24. (Jelzett.)	14.—
58.	CSÓK ISTVÁN, Zivatar. Olajfestmény. 88×104. (Jelzett.)	230.—
59.	—, Virágcsendélet. Olajfestmény. 60×70. (Jelzett.)	600.—
60.	—, Tájkép. Olajfestmény. 60×70	220.—
61.	—, A mézevők. Olajfestmény. 50×60. (Jelzett.)	400.—
62.	—, Interieur. Olajfestmény. 93×83. (Jelzett.)	340.—
63.	—, Balett-táncosnő. Olajfestmény. 75×60. (Jelzett.)	300.—
	(Illusztrálva a IX. táblán.)	
64.	—, Tájkép. Olajfestmény. 60×70. (Jelzett.)	200.—
65.	—, Tájkép. Olajfestmény. 68×82. (Jelzett.)	200.—
66.	—, Villámcsapás. Olajfestmény. 80×90. (Jelzett.)	280.—
67.	CSUK JENŐ (1887—1927), Alföldi táj. Olajfestmény. 22×19. (Jelzett.)	10.—
68.	—, Faluvége. Olajfestmény. 18×25. (Jelzett.)	30.—
69.	—, Kazlak. Olajfestmény. 21×26. (Jelzett.)	20.—
70.	CZENCZ JÁNOS, Leány gitárral. Olajfestmény. 30×22. (Jelzett.)	30.—

Árv. Csaru. 1939
5. rk

Kikiáltási ár pengőben

71. —, Fürdő nők. Olajfestmény. 56×70. (Jelzett.) . 62.—
72. —, Háremhölgy. Olajfestmény. 48×28. (Jelzett.) 35.—
73. CZIGÁNY DEZSŐ (1883—1938), Önarckép. Olajfestmény. 93×84. (Jelzett.) . . . . . 32.—
74. CZOBEL BÉLA, Női képmás. Olajfestmény. 64×48. (Jelzett.) . . . . . 32.—
75. DEÁK-ÉBNER LAJOS (1850—1934) (?), Dülőút. Olajfestmény. 16×23. (Jelzett.) . . . . . 35.—
76. DELI ANTAL, Kézimunkázó nő. Krétarajz. 30×21. (Jelzett.) . . . . . 7.—
77. —, Tanulmány. Olajfestmény. 58×38. (Jelzett.) 30.—
78. —, Catania-i utcarészlet. Vízfestmény. 40×30. (Jelzett.) . . . . . 10.—
79. —, Tájkép. Olajfestmény. 58×72. (Jelzett.) . . 24.—
80. DERKOVITS GYULA (1894—1934), Falusi temetés. Vizfestmény. 36×30. (Jelzett.) . . . . 30.—
81. DESMAISONS, EMILE (1812—1880), Patti Adelina képmása. Szinezett kőrajz. 46×34 . . . . 12.—
82. —, Marie- Antoinette. Szinezett kőrajz. 46×32 . 12.—
84. DUDITS ANDOR, Nő rózsákkal. Olajfestmény. 65×75. (Jelzett.) . . . . . 60.—
85. ÉDER GYULA, Tanulmányfej. Olajfestmény. 40×30. (Jelzett.) . . . . . 40.—
86. EDVI ILLÉS ALADÁR, Falurészlet. Olajfestmény. 14×22. (Jelzett.) . . . . . 30.—
87. —, Tájkép. Olajfestmény. 14×22. (Jelzett.) . . 30.—
88. —, Tehenek. Olajfestmény. 60×80. (Jelzett.) . . 180.—
89. EGRY JÓZSEF, Tájkép. Olajfestmény. 46×55. (Jelzett.) . . . . . 40.—
90. —, Rakodó munkások Ostende-ban. Olajfestmény. 50×55. (Jelzett.) . . . . . 40.—
91. —, Vak katona. Szénrajz. 40×28. (Jelzett.) . . 10.—
92. —, Brügesi hajómunkások. Olajfestmény. 44×70. (Jelzett.) . . . . . 50.—
93. —, Munkások. Olajfestmény. 40×50. (Jelzett.) . 20.—
94. —, Rakodó munkások. Olajfestmény. 50×70. (Jelzett.) . . . . . 60.—
95. —, Önarckép. Olajfestmény. 80×55. (Jelzett.) . 25.—
96. —, Édesanyám. Olajfestmény. 45×50. (Jelzett.) . 30.—
97. EHRLICH, Bolondok. Rézkarc. (Próbanyomat.) 55×45. . . . . 8.—
98. EINSLE, ANTON (1801—1881), Női képmás. Olajfestmény. 70×55. (Jelzett.) . . . . . 100.—
99. EISENHUT FERENCZ (1857—1903), Rabszolganő. Olajfestmény. 52×42. (Jelzett.) . . . . 150.—
100. ERDÉLY J., Tanulmányfej. Olajfestmény. 70×50. (Jelzett.) . . . . . 35.—

MDK

Erdélyi János: Kárpátok, olf.
Egy pohár viz, olf.
Latórca, olf.

A Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének
Kiállitása, Ungvár, 1939. dec. 194o. jan.

Erdélyi János

festő

Művészet. 1940. V. köt. 31. sz. 19. l.
Erdős Imre: A Kárpátaljai Képzőművének Egyesületének kiállítása.

MDK

Erdély J., festőmű.

Tanulmányfej. Olf. Jelz.

Árv.Közl.1940.1.rk.sz. 20.1.

Erdélyi János

fotó

sz. 1902 -

E. Béla testvére

l. Új Idők lex.

A bpesti iparművészeti iskolában tanult.

Tájképfotó.

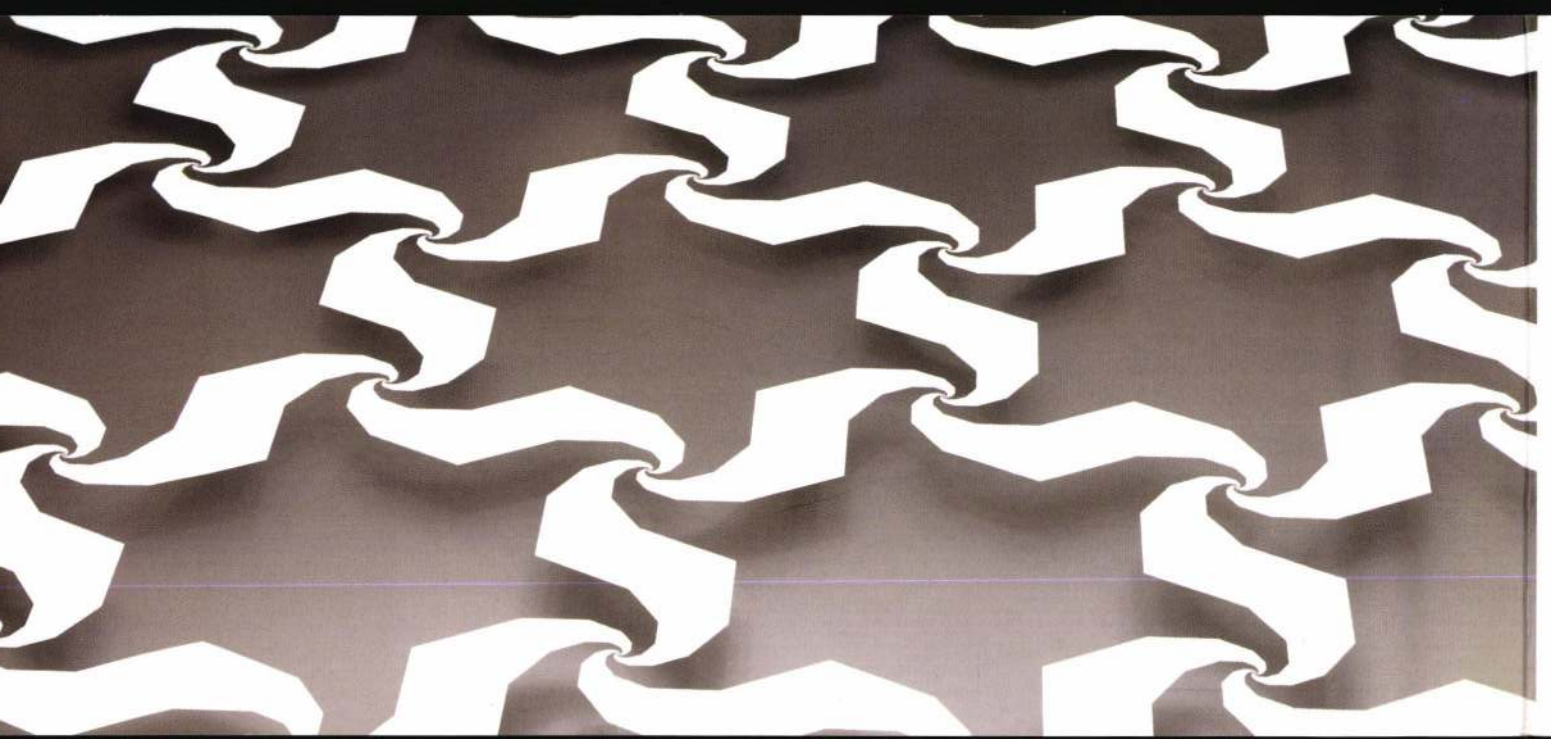

Erdély Dániel

Spidron

A hátsó borítón szereplő kép Rinus Roelofs közreműködésével készült.

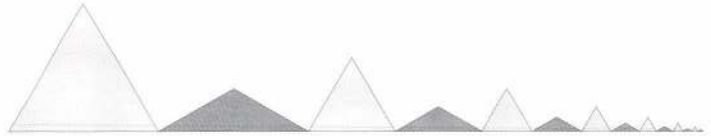

Egy egyenlő oldalú és 120°-os csúcsszögű egyenlő szárú háromszögek sorozatából felépített komplex geometriai forma vizsgálata a matematika különböző területeit érintő következtetésekhez vezetett el minket. A síkparkettázástól a térkitöltésen át egészen dinamikus deformációkig sok érdekes vonatkozása derült ki az alakzatnak. Dr. Szilassi Lajos közreműködésével sikerült megalkotnunk azt a matematikai modellt, amellyel leírhatóak azok a térbeli mozgások, amelyeket a (merev) háromszöglapokból álló Spidron-konstrukció végez.

A complex geometrical shape constructed from sequences of equilateral and 120 degree isosceles triangles has led us to a number of conclusions in various fields of mathematics. From plane tessellations through space-filling solids all the way to dynamic deformations the complex has revealed a number of strikingly interesting properties. With the assistance of Prof. Lajos Szilassi we have succeeded in creating the mathematical model that describes the spatial movements of this complex of (rigid) triangular faces called the Spidron system.

A Budapest Galéria meghívja Önt

Erdély Dániel
képzőművész

Spidron

című kiállításának megnyitójára

2005. október 12-én 17 órára a Budapest Kiállítóterembe (1056 Szabad sajtó út 5.)

A kiállítást megnyitja
Szántó Borisz egyetemi magántanár

Megtekinthető 2005. november 20-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

A kiállítás támogatói:
Nemzeti Kulturális Alapprogram, Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága, PTE Kultúratudományi PhD Iskola, Varinex Rt., Gravír Expressz Kft., Digit Bt. Szinhaz.hu, Fenyő-furnír Kft.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 APR 17

Daily News

János Erdélyi

GRAPHISCHE ARBEITEN VON J. ERDÉLYI

1021

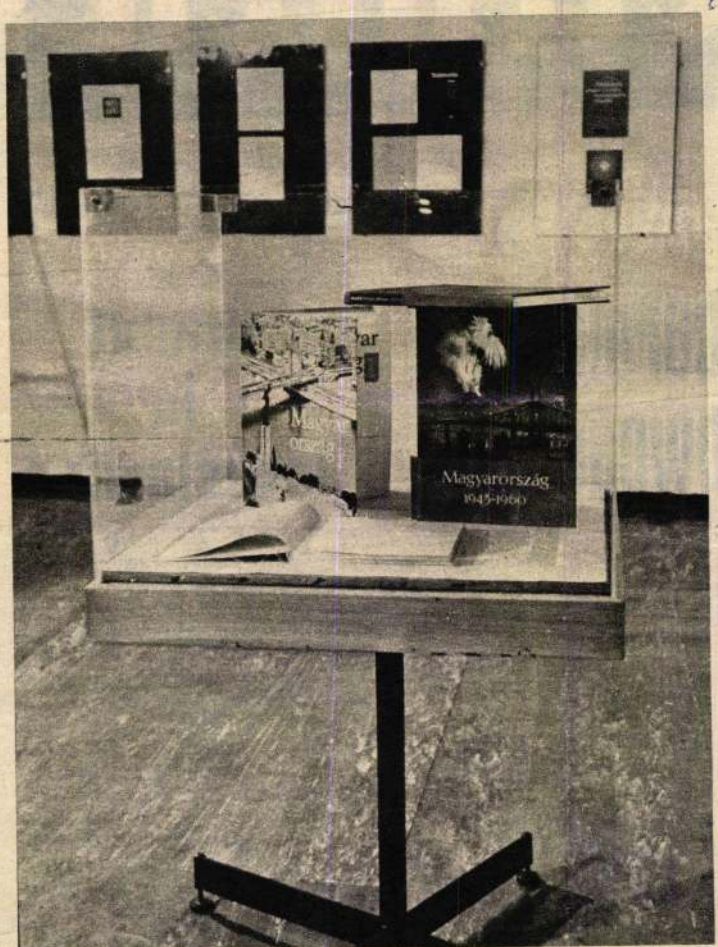

Eine interessante Ausstellung wurde dieser Tage im „József Attila"-Klub in Miskolc (Nordungarn) eröffnet: Der Graphiker János Erdélyi, einer der bekanntesten Typographen des Landes, zeigt seine Arbeiten — Entwürfe, Einbände, Titelblätter u. ä.

János Erdélyi ist übrigens Direktor der Budapester Druckerei Zrínyi (in der auch die NN/DN gedruckt wird) und ist bereits 40 Jahre im Druckereigewerbe tätig. Die letzten zwei Jahrzehnte befaßte er sich mit Buchgraphik. Die Ausstellung enthält die prächtigsten Druckwerke des Hauses Zrínyi, Mini-Ausgaben, Einband- und typographische Entwürfe, Schutzumschläge und verschiedene andere Arbeiten des Graphikers. U. B. zeigt zwei Schutzumschläge von Erdélyi für Bücher über Ungarn.

rich...

Dienstag, 17. 4. 1973
7. Janrgang, Nr. 89 2 Ft

bardieren bwege um

Über die Invasion südvietnamesischer Truppen nach Kambodscha lagen am Montag einander widersprechende Angaben vor. Aus südvietnamesischen Militärkreisen verlautete inoffiziell, daß „einige Züge der Regierungseinheiten" am Sonntag die Grenze zu Kambodscha überschritten hätten, um einem brennenden Versorgungsschiff auf dem Mekong zu Hilfe zu eilen.

Von anderer Seite verlautete wiederum, es sei möglich, daß südvietnamesische Truppen „vielleicht einige hundert Meter" in kambodschanisches Gebiet vorgedrungen seien, da die Grenze ja nicht sichtbar gekennzeichnet sei.

In Südvietnam fand etwa 160 Kilometer westlich von Saigon ein heftiges Gefecht statt.

kooperation

Brandt in Jugoslawien

Belgrad, 16. April (DPA) — Zum ersten Besuch eines Bundeskanzlers in Jugoslawien ist Willy Brandt am Montag in Belgrad eingetroffen. Auf dem Flugplatz wurde er von seinem jugoslawischen Gastgeber, Ministerpräsident Djemal Bijedic, empfangen, mit dem er am Dienstag politische Gespräche führen wird.

In einer Erklärung bei seiner Ankunft hob Brandt die besondere Bedeutung der engen Zusammenarbeit zwischen der Bundesrepublik und Jugoslawien für die Bemühungen um den Abbau von Spannungen [illegible] Europa hervor.

Brandt erinnerte an die Wie[illegible]nahme der diplomatischen Beziehungen zwischen beiden Ländern vor fünf Jahren und erklärte, seitdem [illegible] beide Seiten die damals vereinbarte umfassende Zusammenarbeit gut genutzt.

Höhepunkt des Besuchs wird ein politischer Gedankenaustausch Brandts mit Staatspräsident Tito am Mittwoch und Don[illegible] auf der Adria-Insel [illegible]oni sein. Im Anschluß daran wird der Kanzler in der

Erdélyi János

Hajós: Bevezetés a geometriába c. könyv borítóját tervezte
Diszérettel kapott

A vég magyar könyv, 1962, 32 red.

Erdélyi János

A magyar szocialista munkáspárt
VII. kongresszusának jegyzőkönyve
kötéstervét készítette
I. díjat kapott

A szép magyar könyv, 1960, 23 old

Erdélyi János

A biennálék eddigi balsan legszebb katalógusát és a plakátot Erdélyi János tervezte.

B. Balázs Judit: VII. országos grafikai biennále

Szabad Magyarország 1973/288 4 old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Erdélyi János

1973 FEB 24

1021

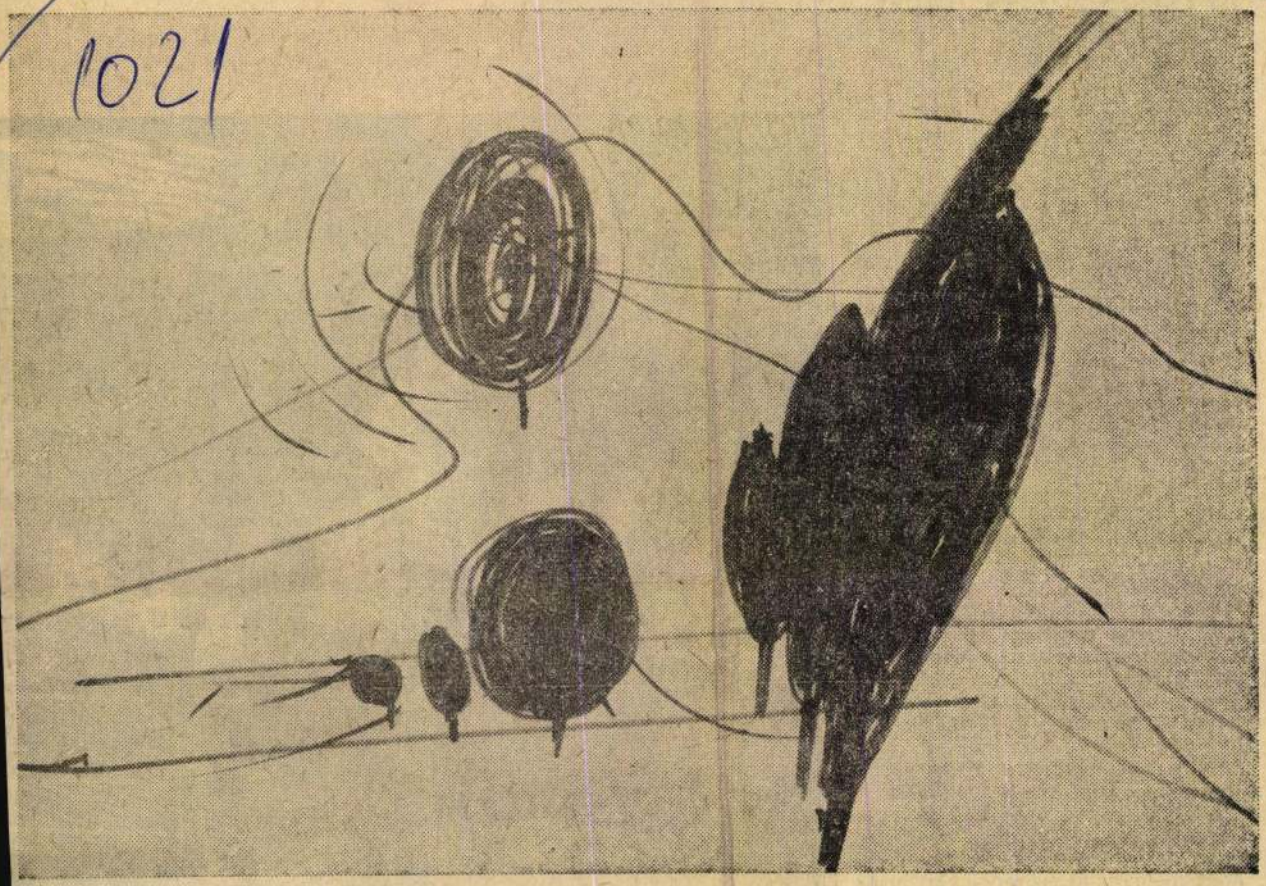

Erdélyi János: Táj

fenntartásáról, fejlesztéséről? Távlatban miért csupán nagyváros és város formációban gondolkodjunk?

b) Azt hallhatjuk manapság, hogy megszűnt a tanya gazdasági alapja. Indok: megszűntek a paraszti gazdaságok. Ezt nehezen lehetne kétségbe vonni. Képződött azonban egy másfajta, *létbiztonsági* fundus, a szocialista nagyüzemi mezőgazdaság (vagy az ipar a közeli városban, nagyközségben), felnőtt munkavállalói révén egzisztenciális biztonságot kap a család, míg az otthonmaradottak, de szabad idejükben az eljárók is, pótlólagos gazdasági tevékenységet űznek, új értékeket állítanak elő. Nehezen lehetne vitatni, hogy ez az újfajta alap mennyivel biztosabb a réginél, a kisparaszti egzisztenciánál — amellett, hogy amit előállítanak, az milyen jelentős mennyiségű, és belátható ideig az össztársadalmi termelés nélkülözhetetlen része.

c) Nagyon erős az az érv, hogy a legkorszerűbben technicizált és technologizált mezőgazdaság nem „tűri" a közbeékelődött kistelepüléseket, mert a száz lóerőn fölüli erő- és munkagépek számára hatalmas, egybefüggő táblák szükségesek, és mert az agrokémiai szerek alkalmazása veszélyes az emberi életre... Kérdés azonban, hogy az ország *egész* területén lehetséges-e ez a szuper-nagyüzemi „menet", vagy pedig mindig ma-

A cikk első része múlt heti számunkban jelent meg.

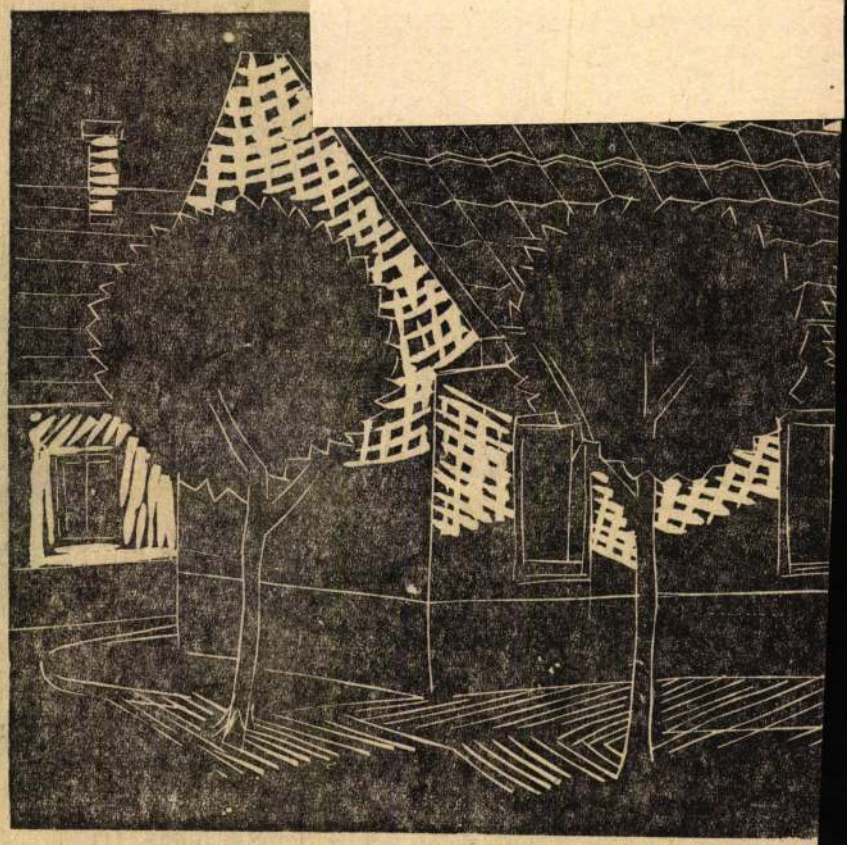

Gerő András metszete

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

VIGILIA
Budapest

1972 SEP

1021

Erdélyi János

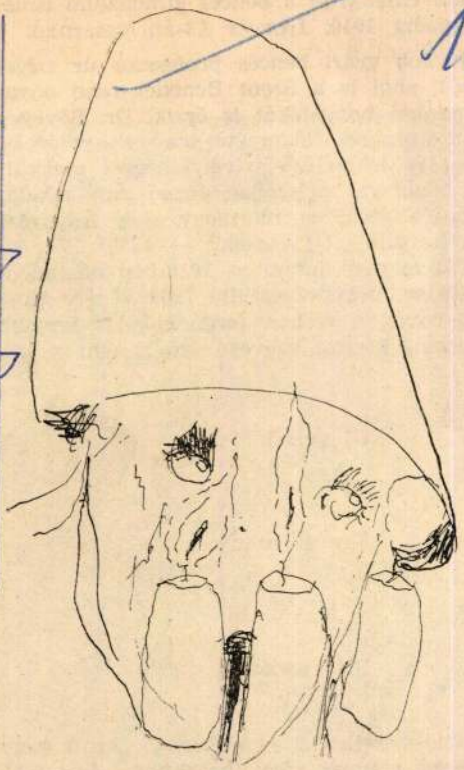

Erdélyi János:
Sinka István emlékére
(tollrajz)

gom, Esztergom és vidéke, Esztergo
münikék alapján megállapítottuk, h
jelzett, Adyról szóló szabad előadás
retterjesztő előadásainak sorozatába

Nyomozásunk másik szála — E
közvetítésével — Pannonhalma felé
monostorában Prikkel Marian kéziratos irodalmi hagyatékát is őrzik. Dr. Bovegs
Dávid, a pannonhalmi Szent Benedek-rend központi főkönyvtárának könyvtárosa, valóban talált is a Prikkel-hagyatékban — és lekötelező szívélyességgel megküldött — egy kéziratlapot, amely minden bizonnyal a szóban forgó Ady-előadás vázlata. A kézirat ugyan nincsen dátummal ellátva, de minthogy csak Ady első három reprezentáns verskötetének alapján készült („Új versek" — 1906, „Vér és Arany" — 1908, „Az Illés szekerén" — 1909) és nem jut el az 1910-ben megjelent „Szeretném ha szeretnének" kötetig, kétségtelen, hogy elkészülte 1909 végére vagy 1910 elejére datálható, s ez az időpont egybevág a szóban forgó előadás fentebb említett időpontjával. A cím és dátum nélküli kézirat szövege szó szerint a következő:

1. *A vár fehér asszonya*	
2. *Lelkek a pányván*	Új versek
3. *Temetés a tengeren*	
4. *Közel a temetőhöz*	
5. *Egy ismerős kisfiú*	
6. *Halál a sineken*	Vér és arany
7. *A fekete zongora*	
8. *Jó Csönd herceg előtt*	
9. *Lédával a bálban*	
10. *Mária és Veronika*	
11. *A Halál lovai*	Illés szekerén

Adynak és híveinek szűk, alacsony ez a szerencsétlen Magyarország: „ez a nagy sivatag, ez a magyar puszta", „ez a szomorú magyar róna, halálszagú, bús ma-

Erdélyi János

Sinka István emlékezése

(Kolbroyz)

Vigilia 1972/9 627 old.

1973 APR 4

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Erdélyi János könyvművész

Magyar Nemzet

Erdélyi János könyvművészeti kiállítása április 6-án, pénteken délután hatkor nyílik meg a miskolci városi könyvtár bemutatótermében. A bemutatót Feledy Gyula grafikusművész nyitja meg.

1021

és a boldogságban.

Elnémult az ecsetje is Rubl-

Erdélyi János

"Táj" cimmel a lap bemutatja a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. febr. 24.
XVII. évf. 8. sz. 3. lap.

Erdélyi János, tipográfus

A Galaktika tipográfusa.

Morvay István: Hess András Chronicája 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. jun. 1.

Erdélyi János, fizikus

† Munka Érdemrend arany fokozatát kapta.

— : Hír — 8.

Népszabadság, Bp. 1973 aug. 26.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Erdélyi János
Déli Hírlap Miskolc
1973 MÁJ 26

Százegy új könyv

1021

Ünnepségek, találkozók, kiállítások

Miskolcon: június 1-től 8-ig

Az előrelátók már részben megismerkedtek az ünnepi könyvhétre megjelenő művekkel; előjegyeztettek a könyvesboltokban néhány kötetet. Ezúttal ennek nem volt semmi akadálya, hiszen a könyvhétre megjelenő 101 kiadványból már 80 megérkezett, s az árusítás első napján bizonyára itt lesz valamennyi.

■ ■

Miskolcon egy nappal harabb kezdődnek az ünnepségek, mint szerte az országban. A könyvnyomtatás 500. évfordulója, illetve az ünnepi könyvhét alkalmából a József Attila klubkönyvtárban június 1-én nyílik a *Könyvművészet* című kiállítás, melyen 11 alkotó (híres tipográfusok, illetve grafikusművészek) — köztük *Erdélyi János, Lengyel Lajos, Szántó Tibor, Kass János, Reich Károly* és *Würtz Ádám* — műveiben gyönyörködhet a közönség. A kiállítást *Bárczi Béla*, Miskolc megyei város Tanácsának elnöke nyitja meg.

Az ünnepi könyvhét megyei megnyitójára június 2-án kerül sor. A rendezvénysorozatot *Hegyi Imre*, a Hazafias Népfront Borsod megyei titkára nyitja meg, majd *Bertha Bulcsu* mondja el könyvheti gondolatait. Az est író-, illetve költővendége lesz még *Gulyás Mihály* és *Papp Lajos*. Műveiket *Zoltán Sára* és *Kulcsár Imre*, a Miskolci Nemzeti Színház művészei tolmácsolják. A könyvhét időtartama alatt egyébként nyolc írót látunk vendégül a megyében, akik általában két-három író—olvasó találkozót tartanak Borsod járási székhelyein, illetve városaiban. Pillanatnyilag Rákos Sándor, Kertész Ákos és Végh Antal érkezéséről kaptunk hírt. Természetesen találkozhatnak az olvasók a Borsodban, Miskolcon élő szerzőkkel is.

■ ■

A városi könyvtár — sok olvasónak bizonyára különleges örömet szerez ezzel — két lengyel alkotót is meghívott a könyvhétre. A nálunk is nagyon népszerű *Stanislav Dygat* és *Tadeus Konwicki* június 5-én és 6-án tartózkodik Miskolcon; 5-én a Művészklubban találkoznak magyar olvasóikkal, a következő napon pedig dedikálják műveiket. A városi könyvtár 8-án még egy szerzői estet rendez, melyre *Kertész Ákos* és *Rákos Sándor* kapott meghívást. (Kertész valószínűleg többször lesz vendégünk a jövőben, hiszen a Miskolci Nemzeti Színház a következő szezonban mutatja be drámáját.) Az írók munkásságát *Kristó Nagy István* méltatja. Közreműködik *Szentpál Mónika* előadóművész.

■ ■

Befejezésül térjünk vissza a most megjelenő művekre, melyeket a tervek szerint — az Ady-hídtól a Tanácsház téri pihenőparkig — 12 könyvpavilonban is árusítanak majd a könyvhéten. Talán nem érdektelen, ha első benyomásként elmondjuk, hogy a magyar könyv félévezredes ünnepén rendkívül szép kivitelben láttak napvilágot a különböző művek. Ennél már csak az érdekelheti jobban az olvasót, hogy az évről évre megjelenő *Körkép*, a most is nagyon érdekes és izgalmas *Rivalda*, valamint a *Szép versek* című kötet 50 százalékos áron vásárolható a könyvhéten. Ugyancsak féláron juthatunk hozzá a mai szovjet elbeszélésekhez, melyek *Tengeri szél* címen jelentek meg. Az előzetes felmérések szerint két sorozat, a *Magyar Remekírók* („... könyvkiadásunk történetének egyik legnagyobb vállalkozása" — állapítja meg a sorozatról Féja Géza) és *A Szovjet Irodalom Könyvtára* számíthat különös sikerre. Az utóbbiból *Leonov* Orosz erdője és *Solohov* Feltört ugar című műve lát most napvilágot. Máris sokan érdeklődnek *Örkény István* Időrendben című negyedik kötete iránt, mely az elmúlt 30 esztendőről vall. Érdekesnek ígérkezik *Nemes György* Írószemmel 1972 című kötete, mely az elmúlt év riportjait tartalmazza. Megjelenik a könyvhétre *Fekete Sándor* Petőfi Sándor élete I. című könyv, mely a költő gyermek- és ifjúkorát mutatja be, s olvashatjuk *Illyés Gyula* összegyűjtött verseinek II. kötetét, mely 1946-tól 1968-ig Teremteni címmel foglalja egybe a nagy magyar költő verseit. A gyerekeknek *Móra Ferenc* A hatrongyosi kakasok című mese- és elbeszéléskötetét ajánljuk, melyet Reich Károly illusztrált. Az eddig még nem közölt Móra-mesék egy újabb sorozatot vezetnek be.

GY—

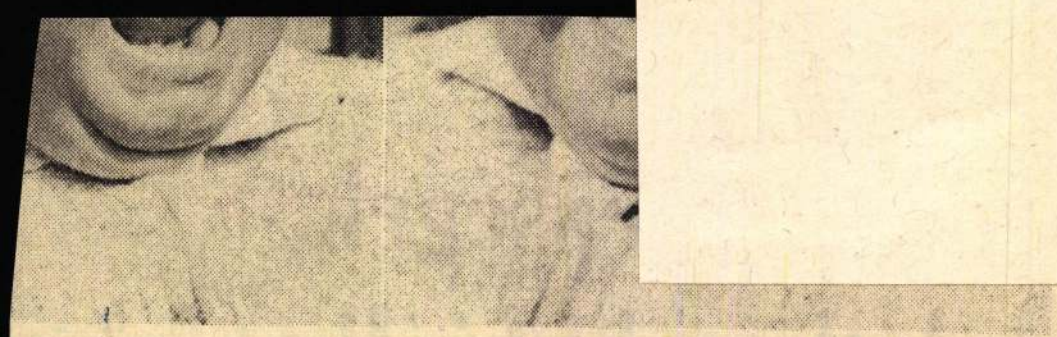

NÖVEKEDHESSENEK... A nemzetközi gyermeknap alkalmából felhívást tett közzé a kori mozgalmak nemzetközi bizottsága. A felhívás egyebek közt leszögezi: a világ sok tá- a gyermekek milliói. Indokínában alig hallgattak el a fegyverek, még nem teljes a béke, nvednek az izraeli agresszió következményeitől; Angolában, Guinea-Bissauban, Mozam- nak a portugál gyarmatosítók, Afrika, Ázsia és Latin-Amerika sok országában gyermekek kolonialista és neokolonialista politikájától, a faji megkülönböztetéstől, a diktatúrától. Gö- gyermekek százai, ezrei nevelkednek szülők nélkül, mert azokat bebörtönözték a fasiszta t felelős azért, hogy minden gyermek harmonikusan, alkotó képességeit sokoldalúan fej- sadalmának építőjévé. A szocialista országok jó példát mutatnak e téren. Felhívunk min- növekvő nemzedék sorsát: együtt tegyünk meg mindent, hogy a gyermekek békés, kiegyen- senek, tanulhassanak.

(Ágotha Tibor felvétele)

s-küldöttség)K-ból

i pártbizottságon

zottság titkára, *Theo Naumann*, a Drezda megyei pártbizottság osztályvezetője, *Erika Gründer*, az eberswaldi járási pártbizottság titkára, továbbá *Jochen Hampel*, a Központi Bizottság munkatársa.

Útban Miskolc felé, a delegáció tegnap reggel Mezőkövesden rövid látogatást tett a Matyók Háziipari Szövetkezetében.

Az NSZEP küldöttségét

A „Dániel" jutalma

A színházi évadvéget egy rangos kitüntetés teszi kellemessé a Miskolci Nemzeti Színház művészei számára. A Művelődésügyi Minisztérium 20 ezer forintos nívódíjban részesítette a Dániel és a krokodilok című produkciót. Gosztonyi János ősbemutatóként színre került darabját jelenleg Egerben játssza nagy sikerrel színházunk. Itt adták át ünnepélyes külsőségek között tegnap este a minisztérium nívódíját.

** Új létesítménnyel gyarapodott népgazdaságunk: tegnap felavatták Visontán a harmadik és negyedik ötéves terv egyik legjelentősebb nagyberuházását, a Gagarin Hőerőművet és a Thorez külfejtéses bányát. Képünk az ünnepségen készült. Dr. Szekér Gyula nehézipari miniszter avatóbeszédet tart a Gagarin Hőerőműben, mellette Kádár János, az MSZMP KB első titkára és Oláh György, a Heves megyei pártbizottság első titkára. Az ünnepség vendége volt V. J. Pavlov, a Szovjetunió magyarországi nagykövete, Günter Kohrt, a Német Demokratikus Köztársaság nagykövete, valamint az MSZBT meghívására hazánkba érkezett B. V. Volinov űrhajós ezredes, a Szovjetunió hőse, a Szojuz—5 parancsnoka.*

Erdélyi János

a miskolci „József Attila" klub helyiségeiben
mutatta be grafikáit.

Népszabadság: Graphische Arbeiten von J. Erdélyi.
Neueste Nachrichten, Budapest, 1973. április 17.

21

Erdélyi János, [típográfus:]

A Zrínyi Nyomda miniatűr
Könyveit tervezte.

T. R.: Könyvnemle

7.

Népszabadság, Bp. 1973. máj. 4.

Erdélyi János

Erdélyi János könyvművészeti kiállítása Debrecenben megnyílt az Tudományegyetemen.

H. Gy.: Erdélyi János könyvművészeti kiállítása. Tükör, 1977. június 26–3 lap

Erdélyi János

1957–1967

TÍZ ÉVES A MUNKÁS ŐRSÉG

Három kötized politikai plakátjaiból

Társadalmi Szemle, 1975. ápr.

21 (1967)

SZAVAZZ A NÉPFRONTRA!
MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJA

18 (1950)

19 (1951)

SZÖVETKEZET A BŐ TERMÉS ÉS JÓLÉT UTJA!

ERDÉLYI JÁNOS

könyvmüvész

Kiállitása nyilt febr.26-án
a Petőfi Irodalmi Muzeumban

— **Erdélyi János**, a kiváló könyvművész munkáiból nyílik kiállítás február 26-án a Petőfi Irodalmi múzeumban. Erdélyi — aki fél évszázaddal ezelőtt nyomdai kifutóként kezdte, s jelenleg a Zrínyi Nyomda művészeti vezetője — nemcsak könyveket, hanem folyóiratokat, katalógusokat, plakátokat is tervez. Több mint félszáz miniatűr könyv megformálása is bizonyítja kiemelkedő tipográfiai felkészültségét, művészi ízlését.

NÉPSZAVA, 1976.febr.24. -e 4.oldal.

Erdélyi János

Tótfalusi Kis Miklós-díjas

E cikkel megkezdjük a lap hasábjain a *Tótfalusi Kis Miklós-díjjal* kitüntetettek munkásságának, életútjának ismertetését. Úgy érezzük, hogy ők többet tettek annál a tipográfia, a nyomdaipar területén, többre érdemesek, mint amit a díjak átadásáról szóló néhány soros közlemény elmond róluk.

Szerkesztő Bizottság

Erdélyi János munkásságáról beszélni – olyan feladat, amit boldogan vállal, aztán kétségektől körülvéve végez el az ember. De hát hogyisne volna kellemes az ilyesfajta munka! Jó művekről jót mondani, remek könyveket, példás tipográfiai kompozíciókat elemezni, s közben egy nyomda megújulásáról is szót ejteni – hálás dolog. Csak a papiros előtt ülve kapja el aztán a félsz az embert, amikor képzeletben maga elé húzza Erdélyi immár könyvtárnyira tehető munkáit, és válogatni kezd a kötetek, folyóiratok, alkalmi nyomtatványok, plakátok, katalógusok, miniatűrök között, hogy félrerakja azokat, amelyekről föltétlen beszélni szeretne. Egyhamar rájön ugyanis, hogy egyikről se mond le könnyen, hisz mindben van valami, ami új, ami fontos, amiről beszélni kell. Hiszen a magyar nyomdászok előtt a magyar nyomdászat és tipográfia egyik legjobb szakemberéről beszélni nem is olyan egyszerű dolog. Majdhogynem vizsgakérdés. De olyan, amelyikre csak jól szabad felelni. Egy szó, mint száz: kötéltánc ez – s a végére csak úgy juthat az ember, ha nem jobbra-balra nézeget, hanem a dolgára ügyel, s arra, hogy a gondolatmenet száláról valahogy le ne lépjen.

A pályaképeket rajzoló írások jó hagyománya szerint ez a szál az életrajz kezdőpontjához csomózva áll a legbiztosabban, s innen vezet a lehető legegyenesebben a másik pillérhez, a mához. Ettől a kezdőponttól indulva el, Erdélyi élete és munkássága imponálóan tiszta képet mutat. 1913. augusztus 26-án született Budapesten, egy sokgyermekes proletárcsaládban. Sorsa tizenhárom esztendővel később dőlt el, amikor az akkori *Egyetemi Nyomdához* került kifutónak: munkahelyén megismerkedett az ólombetűvel, megfogta a nyomda varázsa; s a szedőszekrények közt ámuló, majd hamarosan betűrajzolással „játszó", tudásra szomjas fiúra hamarosan felfigyelt első „mecénása", *Tokaji Szabó István*, a nyomda műszaki igazgatója. Pártfogásával Erdélyi megvalósíthatta álmát, tanulhatott. Elvégezhette a polgári iskolát, 1931-ben pedig betűszedő tanoncnak szegődhetett az *Egyetemi Nyomdához*. Ettől kezdve életrajzát az előrelépések dátumai írják. Felszabadulása után nem sokkal már *Bíró Miklós* sokoldalú munkákat vállaló officinájában lett művezető, majd – e kis intézet megszűntével – a *Terézvárosi Nyomdához* került, onnan pedig 1950-ben, a nyomdák államosításakor, a *Zrínyi Nyomdához*, először szedőnek, majd művezetőnek, a gyártáselőkészítő osztály szervezőjének és vezetőjének. A továbbiakban aztán 1957-ben főmérnöke, 1969-ben igazgatóhelyettese, 1972-ben vezérigazgató-helyettese, 1976 januárjában pedig művészeti igazgatója lett a *Zrínyi Nyomdának*. Írjuk ide még kitüntetéseinek jegyzékét is: 1957-ben, 1963-ban és 1971-ben a Könnyűipar Kiváló Dolgozója lett; 1970-ben a Haza Szolgálatáért érdemérem aranyfokozatát kapta; 1966-ban a Munka Érdemrend ezüst-, 1973-ban aranyfokozatával tüntették ki; számos díjat nyert a hazai Szép Könyv versenyeken, továbbá az 1959-es, az 1965-ös, az 1972-es, az 1975-ös és 1977-es lipcsei IBA-kiállításokon, valamint a moszkvai könyvkiállításon. Végül: 1975-ben megkapta a magyar könyvművészek legmagasabb kitüntetését, a *Tótfalusi Kis Miklós-díjat*.

Ezek az előrelépések és ezek a kitüntetések – az imént sorba állított évszámok – azonban csupán a keretét adják életének. A tartalmát pedig: a munka, melyhez valamennyi posztját alkalomnak tekintette, elismerését pedig biztatásnak, s egyben újabb kötelezettségek forrásának.

Munkájáról s egyben e munka eredményéről beszélve két réteget kell megkülönböztetnünk. Az egyik a munkahelyek falain belül, a különféle, egyre magasabb posztokon végzett; a másik pedig a tipográfusi tevékenysége és oeuvre-je. Ez a két rész csak bizonyos fokig választható el, hisz nyilvánvaló, hogy szervezői és vezetői megbízatásainak eredményes teljesítéséhez tipográfusi munkásságának fejlődése teremtett bázist

Fotó: Lengyel Lajos

Erdélyi számára, és viszont, tipográfusként mindig eredményesen kamatoztathatta tapasztalatait.

A tipográfus életművét állítva most az előtérbe munkásságában, folyamatának nemcsak áttekintéséhez, de megértéséhez is a kezdetekhez kell visszanyúlnunk. Józerével ahhoz az áhítathoz, amellyel a húszas évek második felében ismerkedni kezdett kenyerének és örömének forrásával, az ólombetűvel. Mert igaz, olyasmit állítani, hogy Erdélyi már akkor tipográfusi elhivatottsággal nyúlt a szedőszekrényhez, valóban túlzás. Ám az, hogy a kezdetektől mostanáig egy célt (persze mindig magasabb igénnyel megfogalmazott és megvalósított célt) követett: hogy jó – gondolkodó, alkotó – nyomdásszá akart válni, bizonyos. S az is bizonyos, hogy ezt a napjainkra valóban kimagasló eredményeket hozó szakmai és emberi tervet kétségkívül tanulóidejében alapozta meg.

Korai tipográfiai munkái, jobban mondva a korai évekből fennmaradt, s további művek sokaságát sejtető kompozíciói – szerénységére jellemzően – hosszú ideig nem kerültek elő mesterük emlékőrző fiókjaiból. Csak oeuvre-kiállításainak 1973-ban, Miskolcon kezdődött sorozata csalta őket újra napvilágra.

Felfedezésük, megismerésük ettől fogva sarkpontja

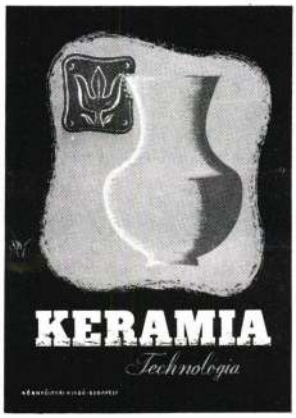

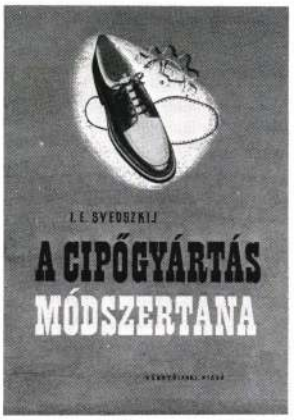

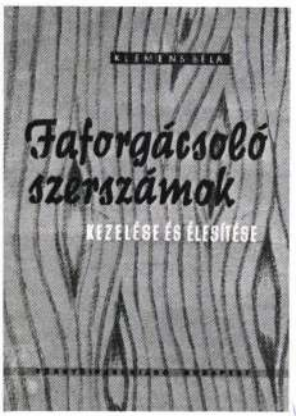

lett az Erdélyi-életmű méltatásának. A tárlatokat ismertető kritikák (köztük a legkonkrétabb terminológiával *P. Brestyánszky Ilona, Rényi Péter* írásai) rámutattak, hogy a *Bauhaus*-tipográfiához közeli elemeket is tartalmazó, konstruktív karakterük mily jól készítette elő a talajt az érett alkotások számára. Jelentőségük azonban mégsem vált kellőképpen világossá. Csoportjukat vizsgálva, megoldásaikat elemezve, majd tanulságaikkal a hatvanas-hetvenes években formált kompozíciókhoz közeledve ugyanis bizonyossá válik, hogy éppen itt, e korai kompozíciókban, az első tapasztalatait összefoglaló, első feladataira felelő tipográfiai művekben teremtette meg stílusának alapvonalait. Hiszen – mindenekelőtt – az adott terület beosztásában, a szedések csoportosításában, a hangsúlyok meghatározásában különösebb nehézség nélkül ismerhetjük föl az érett Erdélyi jellegzetes tipográfiai elképzeléseit. De meglelhető ez az összefüggés a részletekben is. Tetten érhető például a karakterjegyekben, a különböző betűtípusok egységet teremtő szembeállításának készségében, az írott betűkhöz való vonzódásban, a pozitív és negatív írásképek tudatos használatában és végül, de nem utolsósorban, a léniákkal való koncepciózus bánásban.

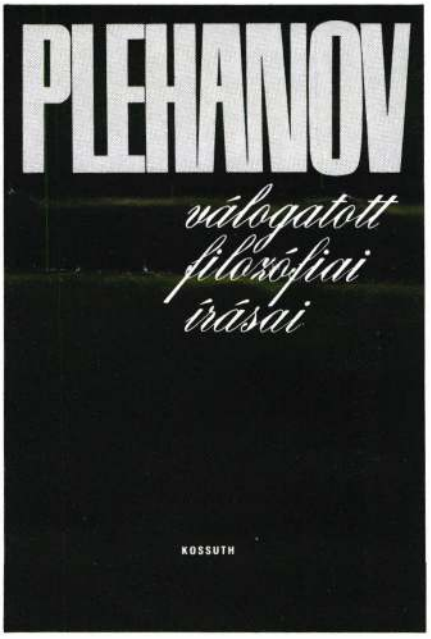

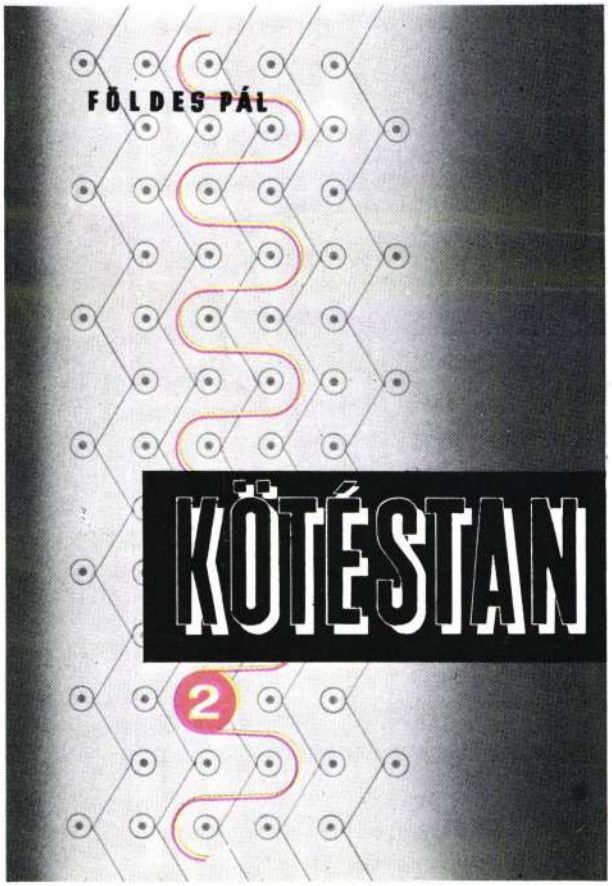

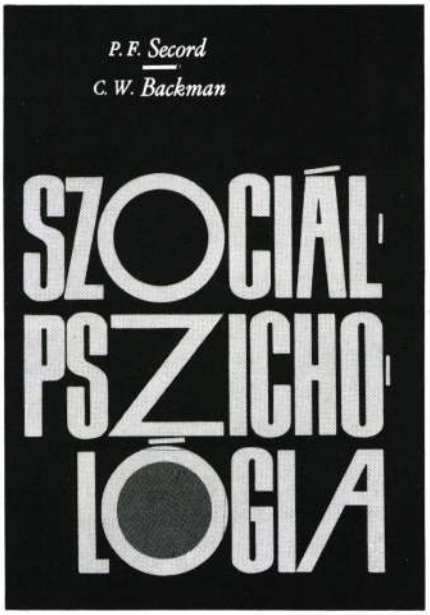

KÖNNYŰIPARI • KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST

Egy tipográfus stílusa természetesen sokkal több az általa használt eszközök összességénél. Meghatározója a kézjegy s a gondolatmenet, mely a kézjegy jellegzetességeiben kifejeződik – azaz nemcsak a felhasznált jelek képe fontos benne, hanem, mint futólag utaltunk is rá, az alkalmazott elemek viszonya, e viszony állandó kötései és a feladatokhoz hajló változatai.
Ha így, e komplex közelítéssel vizsgáljuk meg műveit és műveiben stílusát, nyilvánvaló lesz, hogy az utóbbi két évtized kiteljesedő korszaka nem egyszerűen a „könyvművészetünket váltakozó erősséggel megtermékenyítő új európai stílusáramlatok" bátorítása révén jutott eredményeihez, hanem legelsősorban önmaga törvényeit követve érkezett el hozzájuk. Hiszen az ifjúkori munkákon fölfedezett jegyek – a többnyire aszimmetrikus tördeléssel megvalósított egyensúlyképlet, a különféle betűkarakterek céltudatos szembeállítása, a megírt és megrajzolt betűk gyakori és jó érzékű használata, a léniákkal való sokoldalú, ritmust író, összekötő és elválasztó bánás – segítik ma is kompozícióinak megformálásában. Igaz, Erdélyi tipográfiája mostanra – természetes módon – *kiirtabb* lett. Hajlékonyabb, alkalmazkodóbb, a kézbe vett munka követelményeit rugalmasabban követő, ám ugyanakkor egyéni és összetéveszthetetlen, nem kis mértékben éppen az imént fölsorolt, folyamatosan meglevő és folyamatosan megújuló eszköztár jóvoltából.
Ez a többszörösen hangsúlyozott folyamatosság azonban – nem ok nélkül beszéltünk minden alkalommal megújulási képességéről! – nem teszi merevvé tipográfiai stílusát. Nyitott világ az, mely az új feladatok minél jobb megoldása, az adódó lehetőségek minél jobb kihasználása érdekében szívesen szerez új tapasztalatokat, s épít rendszerébe újonnan megismert elemeket. Ilyen új tapasztalat, illetve új stilisztikai elem életművének újabb korszakaiban a színek – egyre precízebben meghatározott szereprendszerű, a komplementereket és az ellentétes hangulatúakat egyre pontosabban árnyalt szerkezetekben alkalmazó – használata; a grafikai elemek rugalmas – egységet teremtő, ám a méltó művek szuverenitását az új mű szerves egységén belül is tisztelő, megőrző – alkalmazása; és a klasszikus egyensúly törvényeinek – elsősorban az oeuvre legutóbbi szakaszában jelentősen előtérbe került miniatűr kötetek tervezéséhez szükséges – adaptálása.
A példák segítségéhez nyúlva, befejezésül tekintsük át Erdélyi János életművének változatait s főbb műfajait. Első korszakában művei főképpen kisnyomtatványok voltak. A következőben, az ötvenes években – már nagyüzemi háttérrel – jóval kiterjedtebb a skála, hiszen ekkor már alkalmat teremtett magának nagyobb igényű kompozíciók, például könyvborítók, -kötések tervezésére is. Stílusára ebben az időszakban erősen rányomta a bélyeget a technikai lehetőségek megcsappanása és a követelmények evvel párhuzamos megszigorodása. De azért teremtett ő figyelemre méltó dolgokat ebben az időben is! (Például: *Földes Pál* Kötéstan című könyvének borítólapját, melyen a raj-

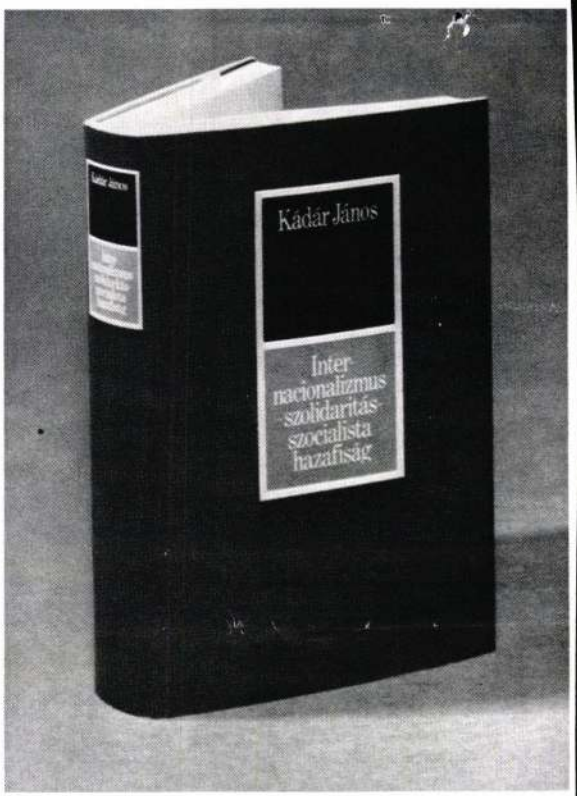

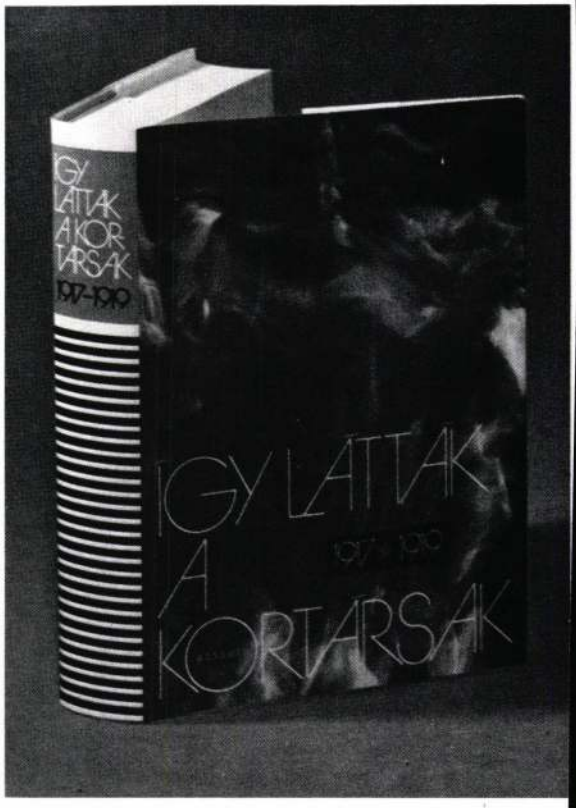

zolt elemek szervesen egészítik ki a közléseket hordozó részek együttesét, s függőleges hangsúlyú csoportjuk mintegy ellenpontja a vízszintes szedett soroknak.)
Újabb munkáit, érett korszakának műveit nehezebb is, meg könnyebb is az előbbieknél elrendezni, sorba állítani. Nehezebb, mert bővülő soruk egyáltalán nem teszi egyszerűvé a választást. És könnyebb, mert a munkák egyszerű sorolása is felidéző erejű, lévén túlnyomó többségük jól ismert, többször méltányolt kompozíció.
Legnépesebb csoportjukat részint érdeklődésének e térre való irányulása következtében, részint a mai kiadói struktúra könyvtervezési mechanizmusának működése miatt – a könyvborítók adják. Körük sokféleképpen tagolható, hiszen e művek tervezésében is találkozhatunk rokonítható eszközökkel, közeli megoldástípusokkal. Célunk azonban ezúttal semmiképpen sem lehet e változatos csoportok egyenkénti elkülönítése, csupán az általa tervezett könyvburkolók és -kötések leglényegesebb eszközeinek és leggyakoribb hangsúlyainak megemlítése. Több ízben beszéltünk már Erdélyi stílusjegyeinek felsorolásakor az eltérő karakterű betűk szembeállításának kompozíciós módszeréről – nos, műveinek ebben a csoportjában ez vált

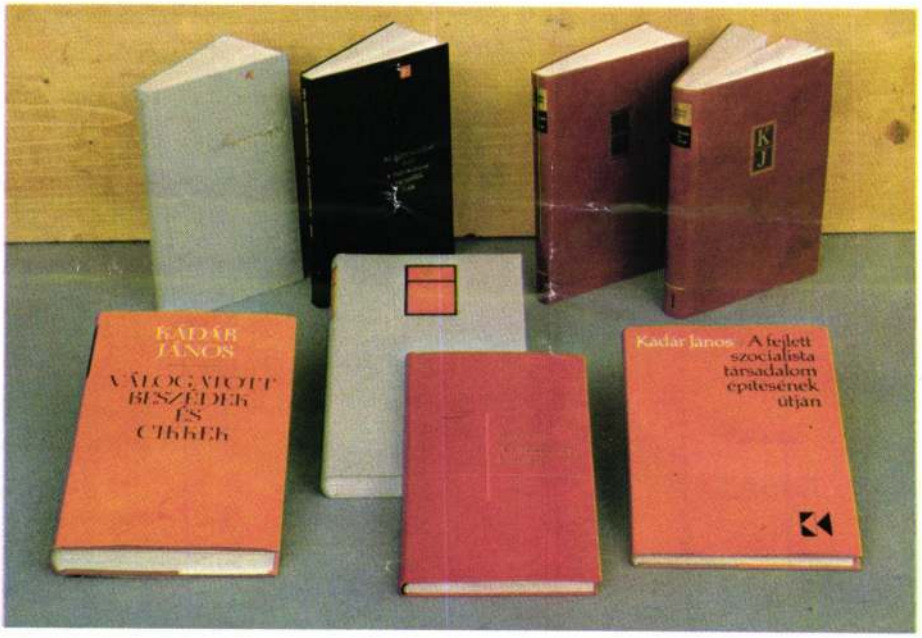

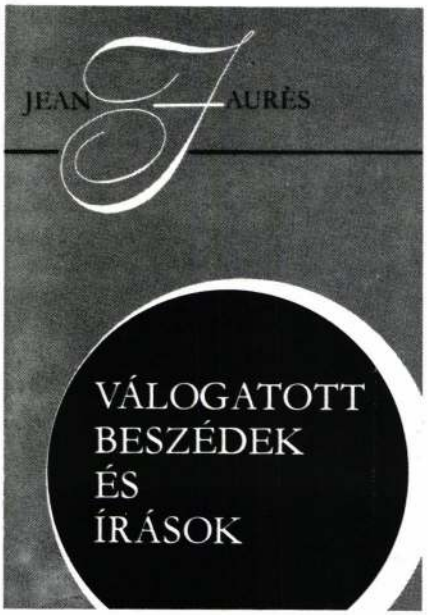

az idők folyamán egyik legtöbbet használt megoldássá (vö.: *Varga József:* Ady és kora, *Plehanov* válogatott filozófiai írásai, *Kádár János:* Válogatott beszédek és cikkek). Változatai, mint az említett kötetek bizonyítják, rendkívül sokfajták, s eszközei közt nemcsak az eltérő típusok, illetve az antikva-kurzív változatok szembesítéseinek van szerepe, hanem a pozitív és a negatív szedésváltozatok alkalmazásának és az egyéni változatú írott betűknek. Sőt, ez utóbbiaknak egyre nagyobb, mint azt hirtelen példaképpen a *Devecseri Gábor* írásaiból gyűjtött Lágymányosi istenek, s a *Secord–Backman*-féle Szociálpszichológia borítói mutatják: az elsőn az emblémává emelt monogram, a másikon a leleménnyel osztott (egy kiemelt betűsorához zárt) cím dokumentálja betűformáló és jelteremtő képességét, és a színdramaturgia fokozatosan növekvő szerepét kompozícióiban. De ennek emlegetése már egy másik témakörhöz vezet át. Műveiből egyre nyilvánvalóbban olvasható ki új törekvése: kötéseit a jelek s a jelképek rendszerét megteremtve törekszik megoldani – s egyre nagyobb sikerrel, mint azt a régebbi Nemzetközi Almanach, illetve az újabb keletű Korszerű Társadalmi Ismeretek Könyvtára összevetése világosan mutatja.

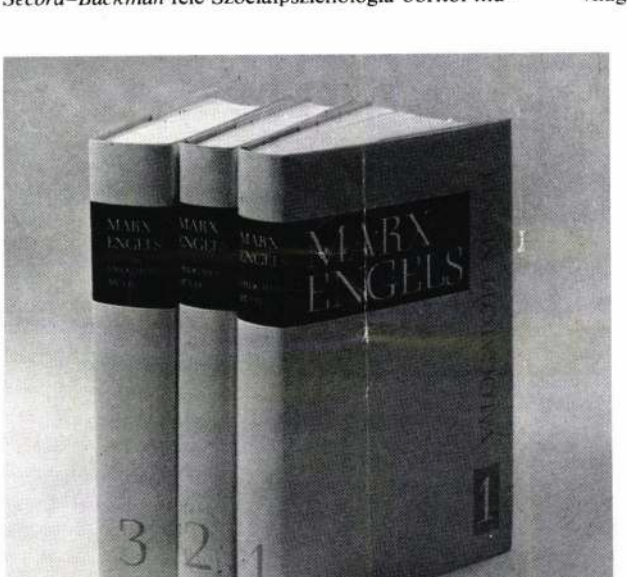

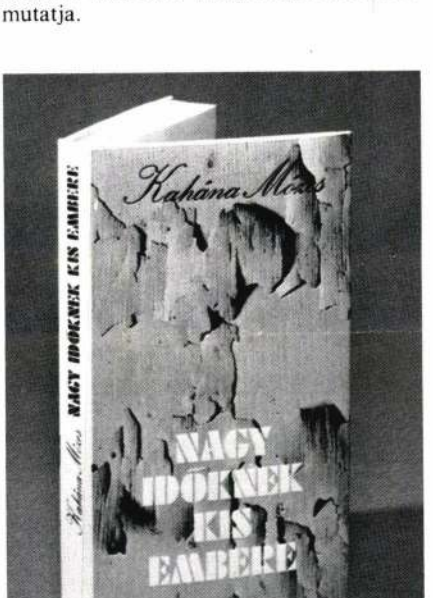

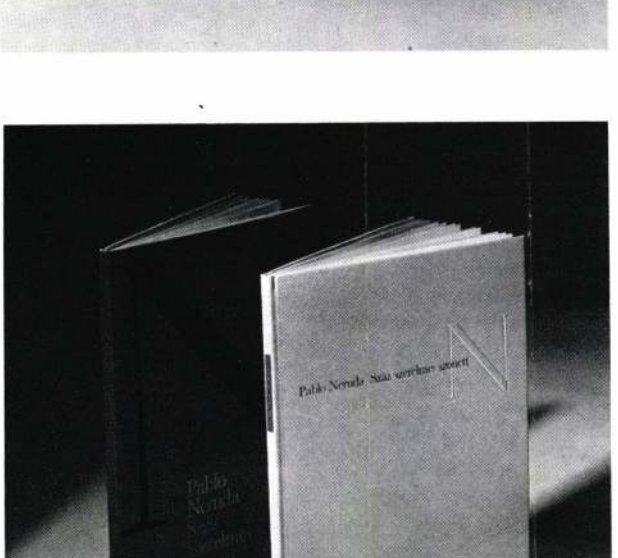

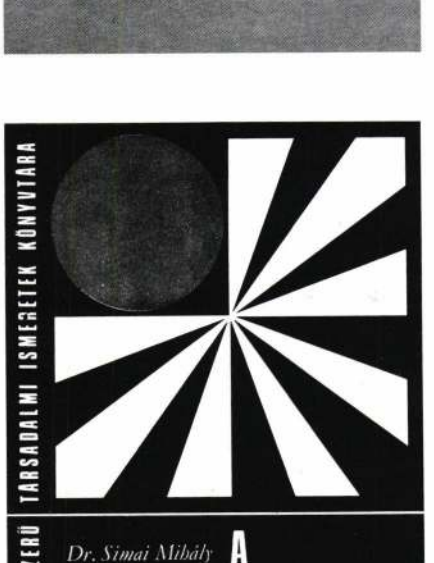

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1978
3
MAGYAR GRAFIKA
Budapest
Erdélyi János, Tolfalusi Kis Miklós-díjas tipográfus

Persze nemcsak könyvburkolókat – teljes könyveket, egész testeket is gyakorta tervez. Ha szabad így mondanunk: két végletben, hisz köteteinek egyik része reprezentatív album, a másik ékszerfinom miniatűr nyomat. Nyilvánvaló dolog, mind a két fajta feladat más típusú koncentrációt kíván. Az első – ebbe a körbe tartoznak például a felszabadulásunk évfordulóit köszöntő díszkiadványok, a különböző testületek által összeállított képes albumok – az egyensúlyteremtés művészetét mélyítette el Erdélyiben: a képek gondos méretezésén, vágásán túl az adódó szövegtömbök szabadabb (csak előrezárt) szedésképével, az aláírások megformálásával való nyugodt ritmizálás készségei révén. A második – e kis könyvek száma túlhaladja a kétszázat – nemhiába szerzett európai nevet Erdélyinek. Bennük a kiegyensúlyozott szedés és tördelés, a klasszikus erényekhez hajló számos részmegoldás felbukkanása mellett az eredendően meglevő Erdélyi-stílusjegyek megőrzése és a felhívó izgalom után a nyugalom ugyanoly intenzív és eredményes szolgálatába való állítása a leginkább figyelemre méltó teljesítmény – s az a nemes ötvözet, amely ebből mindegyik aprómunkán kialakul, a *Kommunista Kiáltvány*on, a *Votum Petőfianum* és *Az apostol* rokon szellemű kö-

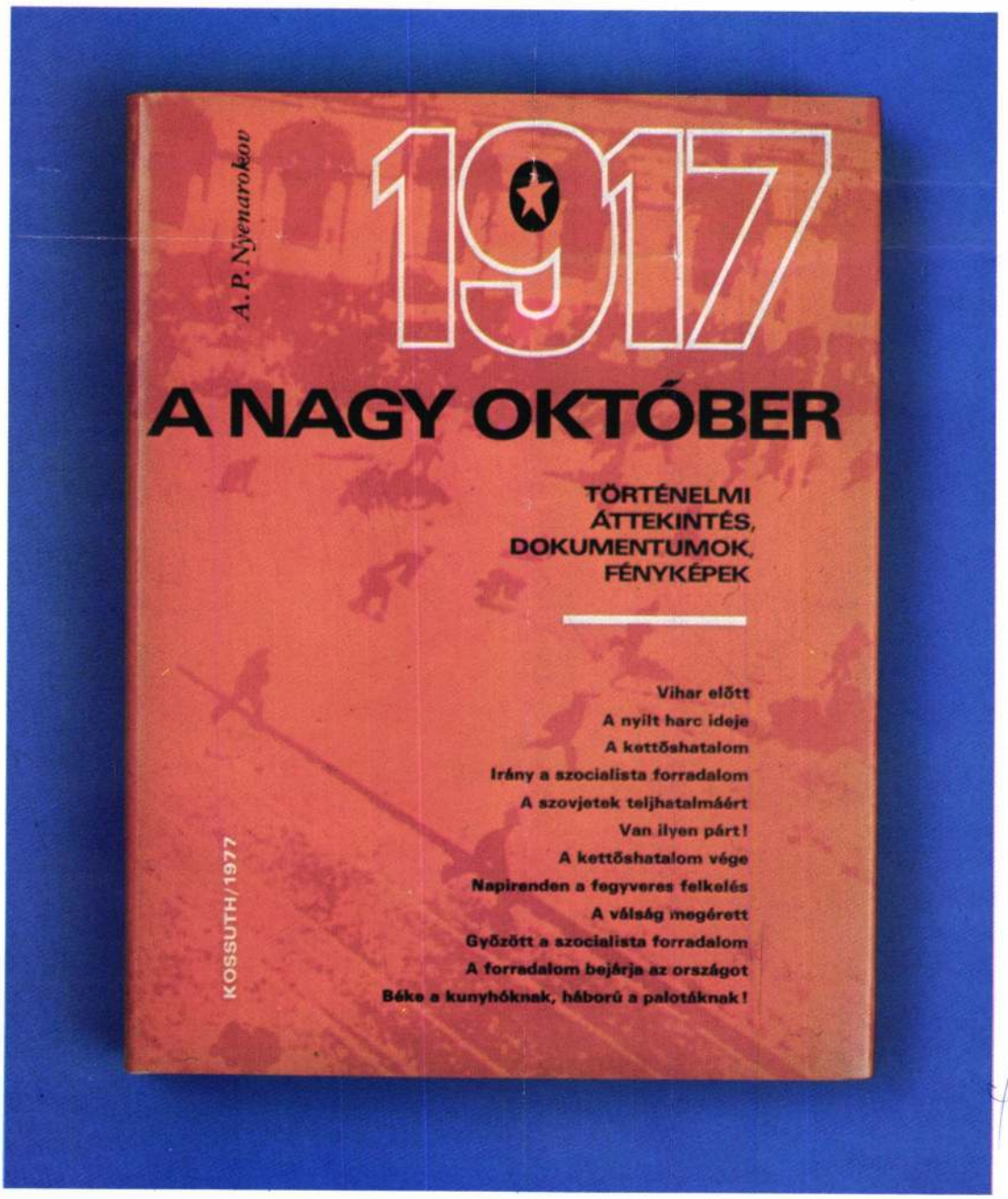

tetein át a *Könyvnyomtatás Magyarországon*ig s a *Madrid határán*ig követhető.

A könyvcsinálás azonban – mondjuk el befejezésül – ma sem köti le teljes egészében figyelmét – éppen ezért sokszor szabadabb feladatokat keres magának. Ezért tervez plakátokat és katalógusokat – amilyen a Nemzeti Galéria 1972-es *Dózsa*-kiállítását kísérte, s most már évek hosszán a miskolci grafikai biennálékat –, ezért formál különféle kisnyomtatványokat – elsősorban a *Zrínyi Nyomda* számára, mert a „háztáji" munka magas igényű kialakítását fiatal munkatársai részére az egyik leghatásosabb biztatónak ítéli –, és

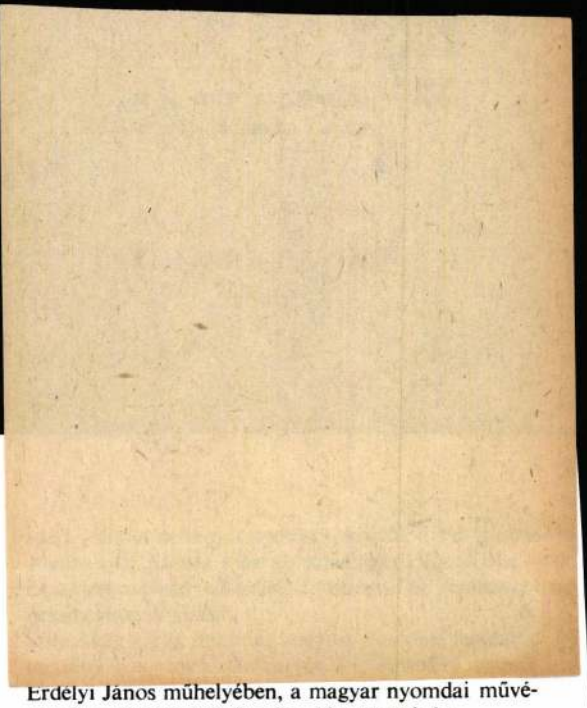

Erdélyi János műhelyében, a magyar nyomdai művészet és a vizuális kultúra nem kis nyereségére.

Horváth György

Grafika: Kass János

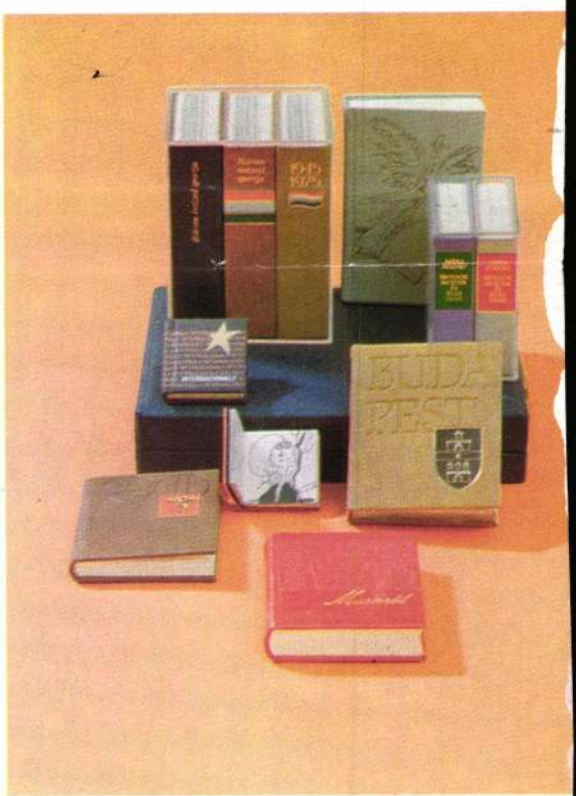

MOK

Erdélyi Sanos

tipografus

„Kilép a készelemek területéről, hogy szabad vonalaival, rajzaival szolgálhassa őket."

Melléklet. Ábrák; könyvburkoló, kiadói emblémа, betümintakönyv stb.

Moricz Miklos: A tipográfia művészei

Magyar Grafika 1959, 3 évf. 1 sz 31 l. 32

mok

Erdélyi János tipografus

1959 lipcsei nemzetközi tipográfiai versenyen
bronz érmet nyert Ábra 85 l-on

Szántó Tibor-A „legszebb-költemény" tipográfiai világ-
verseny.

Magyar Grafika, 1960, 4 évf. 2. sz. 84-85 l

Erdélyi János, grafikus

MDk

Kardos Ferencnek, az Országgyűlési Könyvtár Könyvkötészetének vezetőjének munkatársa volt. Munkájukkal egy első, három második s egy harmadik díjat nyertek Lipcsében.

Vigh Károly: Magyar Könyvek a lipcsei Nemzetközi Könyvművészeti Kiállításon 507.l

A Könyvtáros

IX/7.

[KÖNYVBARÁT] 1959. július

Erdélyi János

Dr. Gábor László: Épületmekkeréltan c. könyv kötésterve (szepró)

A szép magyar könyv, 1960, 75 old.

Erdélyi János

A magyar szocialista munkáspárt VII. kongresszusának jegyzőkönyve kötésterv (szepró)

A szép magyar könyv, 1960, 79 old.

Ezdélyi János

Gábor Épületnekkezettani c.
könyv kötéstervét kénitt.
I díjat nyert.

A szép magyar könyv, 1960, 14 old

Erdélyi János

A marxista leninista

esztétika alapjai c. könyv

kötését terverte

Dinsére tet kapott

A szép magyar könyv, 1961, 22 old.

Erdély János

Magyaromég története III. c.
könyv kötését és bosítóját
terverte
Diszeretet kapott

A szép magyar könyv, 1961, 23 old.

Erdélyi János

h. SzKP XXII kongresszusa
könyv kötését tervezte
Dicséretet kapott

A nép magyar könyv, 1962, 23 rész

Erdélyi János

Dr. Maria Fogel - Dr Zoltán Nagy:
Röntgenatlas, védőborítója.

Emlétve.

A szép magyar könyv, 1963 27. lap.

Erdélyi János

Marxizmus-leninizmus
kiskönyvtára könyvek
bosítóját tervezte
díjat kapott

A nép magyar könyv, 1962. 33 ed.

Erdélyi János, tipográfus

L.: Hess András

Rókás I.: fél . . . . 7.

Népszabadság, Bp. 1977. jan. 28.

Erdélyi János, tipográfus

L: Haiman György

-: Haiman György 2

Esti Hírlap Bp. 1981 jan. 27

Erdélyi János

A megjelen sok volt a kiállítás, ezért a kép, amelyet látogatásaink során kaptunk, változatos lehetett, Bakó Ilona ruhaterveitől Erdélyi János könyvművészetéig.

Szabó Ernő: Kiállítások, 1977.
Hajdu-Bihari Napló, 1978. jan. 1.

Erdélyi János

Tipográfiáit mutatták be a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem könyvtárának rendezésében a kiállításon.

Tarczy Péter: Wiertz Adrián grafikái.
Új Tükör, 1979. február 25-3. lap.

Erdélyi Jairos

Méltatás.

Székely Tamás: Kemény Zoltán „tipografikái"
Új Tükör, 1978. augusztus 6 - 3. lap.

Erdélyi János

"Könyvek a könyv müvészetéről" cimmel
Két müvész kiállitásáról ir Bodri Ferenc.
Lengyel Lajos és Erdélyi János könyvmüvész
az első Nemzetközi Könyvév tiszteletére
előadássorozatot kezdtek. Az első előadás
Lengyel Lajos életmü kiállitásán hangzott
el, melyen a müvész a mai könyvmüvészetünket
mutatta be. /1976./
A másik kiállitáson Erdélyi János életmüvét
mutatták be. Itt a müvész a könyv esztétikáját mutatta be.
Bodri Ferenc fenti cimü beszámolóját lásd:
Lengyel Lajos nevénél. Élet és Irodalom, Bp.
1978. aug. 26. XXII. évf. 34. sz. 8. lap.

Erdélyi János

Méltatás.

Szekely Tamás Kemény Zoltán „tipográfiái"
Új Tükör, 1978. augusztus 6 - 3 lap.

Erdélyi János, Tipográfus

FORRADALMÁR NEMZEDÉKEK
címmel az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat ízléses miniatűr kiadványt jelentetett meg. A magyar kommunista ifjúsági mozgalom történetéből vett dokumentumokat, visszaemlékezéseket Végh Oszkár válogatta; a kötésterv és a tipográfia Erdélyi János munkája.

–: Hú

Népszabadság, Bp. 1978 nov. 15. 8.

Erdélyi János, Tipográfus

Erdélyi János díszudvara

Kiállítás a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen

Különféle módon lehetne leírni Erdélyi János útját. Mint szociális pályát is, utóvégre ő is, akár Lengyel Lajos, a mai magyar könyvgrafika nesztora, egészen alulról futott neki a tipográfiai művészet emelkedőinek és igen magasra jutott. Sokgyermekes pesti proletárcsalád gyermekeként — kifutóként mellesleg — az Egyetemi Nyomdában kezdte, ott tanoncoskodott, ott szabadult a harmincas évek legelején. Ma már nem szeretjük az ilyen pályarajzok romantikáját kiszínezni, pedig aki mostanában betér a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem főépületébe és letekint a mellvédről a gyönyörű díszudvarra, ahol Erdélyi könyvcímlapjait, burkolóit, plakátjait (nagyon ízléses elrendezésben) kiállították, az éppenséggel erre is gondolhat: mire vitte, mire vihette — hála az idők változásának is — egy tehetséggel megáldott és szorgalommal dolgozó munkás: ebben a pompás kiállítóhelyiségben megcsapja az embert erről az oldalról is egy kis történelmi, ünnepi lehelet.

De tudván, hogy Erdélyi János szerénységétől semmi sem idegenebb, mint az efféle ünneplés, hadd közelítsem meg munkájának méltatását inkább egy másik oldalról.

Mi a próbatétele, mi a mérendő teljesítménye a hozzá hasonló tipográfiai-grafikai formaalkotónak, tervezőnek, mitől lesz művész, mitől emelkedik az iparos mesterség fölé? Egyszerűen szólván — talán kicsit szimplifikálva is — attól, hogy a hagyományosan kialakult, a készen kínálkozó formákat túlhaladja, pontosabban: képes bennük olyasvalamit kifejezni, ami több, mint akár a legjobb tradíció, a legnemesebb szokvány. Csakhogy: *alkalmazott* művészetről lévén szó, ez a plusz nem lehet extravagáns, nem lehet sohasem látott, semmi ismertre nem hasonlító eredetiség. Az alkalmazott művészet, legyen az a régi értelemben vett iparművészet vagy modern formatervezés, *kötött* művészet. A tárgy, amelynek formát ad, meghatározott funkciót szolgál, attól nem szakadhat el. Ez a funkció a lényege, ezt kell, méghozzá alázattal, szolgálnia; a forma pillanatra sem tolakodhat a funkció elé. A funkciót pedig — a könyv, a nyomtatvány esetében különösen — erősen kötik a konvenciók is. Az írás, a betű nem arra való, hogy önmagában gyönyörködjünk rajzában, hanem hogy elolvashassuk, ami írva vagyon; a könyvcímlap vagy -burkoló tervezője sohasem feledkezhet meg arról, hogy a dolga elsősorban és mindenekelőtt azt közölni az olvasóval, hogy miről szól a könyv, mi a címe, ki írta.

És nemcsak a betű olvashatósága, a szöveg értelmi logikája köti meg a tervező kezét; több mint fél évezred óta kikristályosodtak a különféle könyvfajták hagyományos típusai: a tudományos könyvtől a verseskötetig, a népkönyvtől a díszkiadásig egész rendszere van a konvencionális könyv- és tipográfiaformáknak. A XX. század elején a tipográfiában lejátszódott egyfajta reneszánsz: az ősnyomtatványokig visszamenőleg feltámasztották az összes korábbi stílusok tiszta formáit. (A ma használatos legszebb betűk is a XVI. és XVII. századból valók!) Azóta is roppant sokoldalú fejlődés ment végbe a könyvkultúrában, aminek eredményeképpen ma minden feladatra rendelkezésre áll a formák sora, csak éppen le kell másolni őket. Két veszély adódik ebből. Az egyik, hogy a tervező hátat fordít a hagyománynak, esetleg meg sem tanulja, el sem sajátítja azt a mérhetetlen tapasztalatot, amelyet generációk itt felhalmoztak. A másik, hogy megelégszik a megszokott formákkal. Erdélyi János — az érett, a mai művészt értem persze ezen, nem a kezdőt, akit néhány zsengéje reprezentál — mindkettőt elkerülte.

Páratlan szívóssággal, odaadással, tanulnivágyással elsajátította mindazt, amit ebben a mesterségben ismerni kell, tudni kell. Aki valaha foglalkozott ezzel a szakmával, az tudja: jó betűrajzolónak, tipográfus tervezőnek majdhogynem akkora kitartásra és önfegyelemre van szüksége, mint a középkori kódexíró szerzeteseknek, akkora pontosságra és arányérzékre, mint az ékszerkészítőknek, és úgy kell éreznie-értenie a különféle stílusokat és formákat, mint a legjobb képmásolóknak. Ám mindezzel együtt is csak jó iparos lesz belőle. Művésszé csak akkor válik, ha mindennek birtokában, mindennek értékeit összegyűjtve, tömörítve hozzá is tud tenni valamit a hagyományhoz. Viszont ez a valami sohasem lehet gyökeresen más, mint a folytatandó, sohasem állhat vele szöges ellentétben. Ez a művészet, akár az iparművészet, sokban hasonlít a népművészethez, amely olyan organikusan

„Korszerű társadalmi ismeretek könyvtára" — Erdélyi János terve.

fejlődik, mint ahogy egy növény szárba szökken, bontogatja leveleit; pedig a népművészet újításait is egyedek hozzák létre, népi művészek. Erdélyit valahová ezek közelébe sorolnám. Magába szívott, amit csak szívhatott a múltból, benne él a hagyományban, de műhelyének csendjében alakítja is, meg is újítja, amit a régiektől, az elődöktől megtanult.

Természetesen, nüanszokról lévén szó, nagyon nehéz szavakba foglalni, mi is az ő sajátossága, mitől „erdélyis" az, amit ő csinál. Mégis, aki végigjárja „díszudvarát" Debrecenben, mire a végére ér, érzi, hogy nem egyszerűen szép munkákat látott, nem egyszerűen egy sokoldalú mester alkotásainak széles spektrumában gyönyörködött, hanem egy művészegyéniséggel találkozott. Először talán csak olyan szavak jutnak az eszébe, hogy „tisztaság", „áttetsző", „világosság". De aztán mindinkább rájön arra, hogy e formai benyomások mögött egyfajta szellemiség is kiolvasható; olyan emberrel ismerkedett meg, különösen újabb keletű grafikáiban, akinek szenvedélye az áttekinthetőség, az egyértelműség, ha úgy tetszik, a ráció. Idegen Erdélyitől minden, ami esetleges, ami tisztázatlan, ami homályos. Szigorú művészet az övé, szigorú rendje, kérlelhetetlen precizitása szemlélésmód — igényes szóval úgy is mondhatnám: — egyéni világszemlélet kifejezése.

Az keresi így a tömör, tökéletes formákat, akit egyebekben is a világosság vonz, akinek a munka, az alkotás értelme a nagy rendteremtés, az élet, a társadalom rendezettsége, geometriája.

Erdélyi Jánosnak, mint a legtöbb autodidaktának, igaz, hosszú évekre, évtizedekre volt szüksége, míg ahhoz a klasszikus letisztultsághoz eljutott, amely a legutóbbi évek alkotásait jellemzi: neki többet kellett fizetnie, mint szerencsésebb körülmények között indult pályatársainak. De szerencsére, a kemény munka, a végtelen türelem, amellyel kiművelte önmagát, most vissza is fizet: évről évre tisztábbak, egyénibbek és mégis egyszerűbbek lesznek a munkái — a hazai tipográfia hírét öregbítve és egyúttal a magyar nyomdászok büszkeségét is, akik egyik legjelentősebb küldöttjükként tartják számon Erdélyi Jánost a könyvművészetben.

Rényi Péter

a magnes, amely magához szívja a pénzt a világ minden tájáról. Ez persze csak nagyon óvatos feltételezés. Ami bizonyos: a külvilág, mindenekelőtt riválisok kaptak az alkalmon, hogy bepillantást nyerjenek a svájci bankrendszert védő, naggyá tevő titokzatosság sűrű fátyla mögé.

A „zürichi gnómok"

Ebben az országban aligha létezik nagyobb titok a banktitoknál. Éppen a banktitok nyomán kapták gúnynevüket — *„zürichi gnómok"* — a svájci pénzügyi hatalmasságok. A gnóm szó eredeti jelentése: olyan mondabeli teremtmény, aki a föld alatt él és a föld mélyén levő kincseket hordja össze barlangjába. A „zürichi gnómok" akár jelszavuknak is megtehették volna: *pecunia non olet — a pénznek nincs szaga.* Tudniillik a svájci banktitokrendszer sajátossága, a számmal jelzett betétek teszik lehetővé, hogy tulajdonosaik megőrizzék inkognitójukat. Gyakorlatilag mindenki, felesleges kérdés nélkül, elhelyezhette pénzét számozott bankszámlára. Jelentősége könnyen felismerhető: *a „piszkos pénzt"* bárhonnan is jött, bármiből származott is, tisztára mosták. Így nyeltek el összerablott nácivagyonokat, latin-amerikai, afrikai vagy ázsiai diktátorok által jó előre kihelyezett nemzeti kincstárakat, adózás elől kimenekített amerikai és brit tőkét a svájci bankok. Mind fontosabb kliens lett a nemzetközi alvilág.

A bankban legfeljebb két-három vezető tisztviselő tudja, kit vagy kiket rejtenek a számok. Csak a svájci állam legfőbb szerve, a szövetségi tanács adhat engedélyt a nevek kiszolgáltatására, de nagyon ritkán ad.

A hetvenes évek elején új „vendégek" érkeztek a svájci bankokba, legfőképp az *olajdollárok.* A bankok az olajdollárokat persze befektették, közép- és hosszú lejáratú kölcsönöket nyújtottak belőlük. Addig általában nem okozott gondot a betétek és a bankok által nyújtott hitelek közötti „szakadék" áthidalása. *Az olajdollárroham azonban elmélyítette a szakadékot a rövid lejáratra elhelyezett bankbetétek és a közép- és hosszú lejáratra adott hitelek között.* 1974-ben ebben a szakadékban keletkezett az a hiány, amely a Svájci Hitelbank összeomlását okozta. Ez a bank volt az első, amely a svájci bankrendszer történetében nem tudta kifizetni betéteseit, s ezzel pánikhangulatot idézett elő.

Ha Svájc nem lenne...

Hogy a felfedezést miért nem követték tettek? Egy svájci szakértő szerint *„amíg az üzlet sikeres volt, senki sem akart zavarba ejtő kérdéseket feltenni, inkább mindenki befogta a száját és becsukta a szemét".*

A chiassói skandalumnak máris van közvetlen következménye. Június elején a Svájci Nemzeti Bank, több éves huzavona után, egyezményt írathatott alá a Svájci Bankszövetséggel, amelynek tagja az országban működő pénzintézmények döntő többsége. A példa nélkül álló egyezség célja annak megakadályozása, hogy a banktitkot, a számozott bankszámlákat törvényellenes pénzügyi műveletekre használják fel. Elvben ezt szolgálná. *Ám aligha hihető, hogy a svájci pénzügyek állami irányítói „öngyilkosságot" követnének el, kidöntenék azt a pillért, amelyre a nemzetközi pénzvilág eme fellegvára épült.* A bank, banktitok legalább annyira kötődik Svájchoz, mint például a semlegesség. Ennek megfelelően a megállapodás eléggé kétértelműen fogalmaz. Például így: *„egyetlen bank sem köteles, hogy tudakozódjék az ügyfél kiléte felől, viszont köteles megszakítani kapcsolatait az ügyféllel, ha törvénysértést gyanít".* Ha nem kell informálódni az ügyfélről, hogyan lehet törvényszegést gyanítani?

Az egyezmény valószínűleg egyszerre kíván mindenkit megnyugtatni: homályos kitételeivel a betéttulajdonosokat, a szigorításokkal azokat, akik azért zúgolódtak, mert a legutóbbi 50 évben Svájcban talált menedékre a piszkos pénzek többsége; az állami ellenőrzés beígért növelésével pedig azokat, akik a több száz milliárd dollárt forgató, elburjánzott, áttekinthetetlen nyugati bankvilág sorsáért aggódnak.

A Hitelbank egyik vezére — mintha mi sem történt volna — máris magabiztosan nyilatkozott: — Ha Svájc nem lenne, ki kellene találni. Legalábbis a pénzügyi világnak.

Zalai István

Ahol a botrány kirobbant: a chiassói bankfiók.

Félelem nélkül. 1966. Magvető (Új termés)
Fegyvertelenül. 1968. Magvető
Egy kenyéren. 1970. Magvető

1021

Erdélyi János könyvművész-tipográfus kiállítása Miskolcon

„A jó könyvet örömmel veszi kézbe az ember, a szép könyvet féltő csodálattal, mert a tartalom szépsége a forma szépségében, a nyomdai-tervező-grafikusi tevékenységben a legmagasabb fokon tükröződik" — olvassuk a vendégkönyvben Erdélyi János könyvművész-tipográfus kiállításán, a Miskolci Városi Könyvtár József Attila Könyvtárában.

A városi könyvtárhálózat művészi fogékonyságú, ambiciózus vezetője, *Győri Erzsébet* munkatársaival együtt nem csupán a tudás terjesztésére törekszik, hanem a Miskolci művésztelep alkotóival összefogva nagyszabású ízlésnemesítő munkába is kezdett. A modern kiállítási teremben gyorsan változó program szerint a könyvvel kapcsolatban álló művészek, műfajok kiállításait rendezik meg. Úttörő kezdeményezésük a vendégkönyv bejegyzései szerint nem marad hatástalan az olvasókra, munkájuk nyomán a könyvtár jelentékeny kulturális központtá válik. Érdemes céltudatos törekvéseiket a bemutatott kiállítások magas színvonalú művészplakátjain át követni: 1971. november 5. Reich Károly, 1971. december 12. Irodalmi Arcképcsarnok, 1972. február 18. Würtz Ádám, 1972. március 31. Kass János, 1972. május 25. Mai Magyar Rajzművészet, 1972. október 10. Csohány Kálmán, 1973. március 2. Ex libris. A rangos bemutatók sora egy modern galériának is dicséretére válnék.

A könyvtár a magyar könyvnyomtatás 500. évfordulójának ünnepi eseményeit Erdélyi János könyvművész-tipográfus kiállításával indította meg. A nyomdai művészetünk formai kialakítóinak vezérkarához tartozó, műveinek hátterébe szemérmesen visszahúzódó művész ez évben ünnepli 60. születésnapját. A bemutató életének első kiállítása. Nagy adósságból törleszt ez a tárlat. Könyvvel foglalkozó művészeinknek, tipográfusainknak majd félévszázadot kellett várniuk, míg a magyar nyomdászat 500 éves jubileuma megteremtette számukra is a minden művész számára éltető kapcsolatot a közönséggel. A magyar könyv művészeti forradalma ugyan már az 50-es évek végén megalkotta a kor színvonalán álló, külföldön is elis-

gyarság természetes állapot, bárhol él. Az általános emberinek egyik, a magyarok számára egyetlen kifejeződése, megfogalmazódása. Bartókra hivatkozom, akit Lendvai Ernő zseniális könyveiből értettem meg igazán. Bartók éppen azért óriás, mert a magyar nép-(paraszt)-zenében föllelhette és zenéjében fölmutatta azt, ami közös a magyarságban nemcsak a többi néppel, hanem az egész élő világgal.

— Költészetében is állandóan jelen van a falusi élet élménye. Nagykállóban lakik, dolgozik. Mikor vált tudatos vállalásává a Nyírség?

— *Csak annyira vagyok idevalósi, ahogy az akácfa vagy a kő. Kivághatóan, elhajíthatóan. Nem a Nyírséget vállaltam én, nem a különbséget, hanem a hasonlót. Mindenkinek keresnie kell egy fix pontot a világban, amelyen lábát megvetve kimozdíthatja, elmozdíthatja helyéről az embert. Ennyit, s nem többet jelentett, jelent számomra ez a vidék. A szegények rengeséit, a gondok epicentrumát innen is be lehet mérni.*

— Ma sok szó esik a közösségek szerepéről, a közösségben élő ember, férfi, nő kötelességéről? Hogyan vélekedik erről?

— *Bármilyen közösségben éljen is az ember, írott és íratlan törvényekben meghatározott jogai és kötelességei vannak. Ilyen kutyakötelesség nálunk a munka, aki kibújik alóla, büntetik, a közösség, a társadalom érdekében. És ilyen kötelesség a közösséggel szemben a szülés is. Aki ez alól kibújik, válhat pillanatnyilag szabaddá, szabadabbá, de hosszú távon veszélyezteti önmaga és a közösség sorsát is. A mi nyugdíjunkat gyermekeinknek kell megtermelniök, az ölebek, az ondolált szőrű szobakutyák nem foghatók munkára. A nők szabadsága sem egyéb a felismert szükségszerűség irányába ható cselekvésnél. Egy közösség, egy nemzet életerejének, fenntartó erejének rombolása a tömeges kaparásokkal szocialista társadalomban nem szükségszerű.*

— Az elmúlt két évben írott verseiben sokat foglalkozik a halottakkal. Mi az oka ennek?

— *Igen, sokat írok a halottakról. Negyedik kötetem, a Törvénytelen halottaim is róluk és talán a szerelemről szól majd. Nem a halál izgat, gyűlölöm, és félek tőle — azokról beszélek én, akiket háborúra ítéltek és rákra ítéltek, infarktusra és tüdővészre ítéltek, a korahalottakról, a zabi-halottakról, törvénytelen halottainkról akarok én beszélni, katonákról és parasztokról, a földbe és égbe temetettekről, s azért róluk, mert rosszul bánunk azzal az örökséggel, amit ránkhagytak. Történelmünk legmegrázóbb tanulsága, tanítása: Mindenütt lehet élni. Mindenütt kell élni. El kell foglalni, meg kell hódítani ezt a hazát, magunkévá kell laknunk ezt a hazát, meglakni minden talpalatnyi helyét, s művelni azzal is, hogy belehalunk.*

— Munkaköre: járási könyvtárigazgató. Könyvet ad, olvasóvá nevel. Véleménye szerint a művészet, a könyv szerepe változott-e? Mi a helyzet az otthont adó megyében?

— *Véleményem szerint a könyv szerepe semmit sem változott a könyvnyomtatás föltalálása óta, mindössze annyi történt, hogy a könyv kommunizálódott, közösségibb lett. Feladata ugyanaz, mint kezdettől: hordozni, felmutatni azokat az emberi normákat, törvényeket, amelyekről a tudomány, a politika nem tudott vagy nem akart beszélni. S ezért nagyobb az írástudó, de a kiadó felelőssége is. A mi megyénkben nagyon nagy a szomjúság az emberi szóra. S noha könyvtáraink, kultúrházaink anyagi feltételei rosszak, sokan és szívesen olvasnak. Annyi szellemi éhséget sehol nem tapasztaltam, mint Szabolcsban. Országos statisztikák szerint ez a megye élen jár a könyvkölcsönzésben. Azt hiszem, ez ennek a „leg"-megyének legszimpatikusabb vonása.*

— Mind több művész — különösen a fiatalok közül — vesz részt a közművelődésben, közéletben. Új kezdeményük az olvasótábor. Ennek a munkának is részese. Mi a véleménye erről?

MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720
1973 JUL 7
KÖNYVTÁROS
Erdélyi János könyv-
művész-tipográfus

mert szép magyar könyvet, de formálóinak — még várniuk kellett a felfedezésre.

Kik e késő utódai a középkori kódexmásoló barátoknak? Magas kultúrájú, korszerű művészek. Közös bennük fiatalságuk élményvilága, mindannyian a küszködő szegénység mélyvilágából emelkedtek fel, a szedőgép mellől jöttek, a nyomdagépek zakatolása ivódott sejtjeik mélyébe mindazokkal a kézműves kismesteri munkafolyamatokkal együtt, melyeknek művészi tökélye évszázadok hagyományait közvetítette számukra. A szakma szeretete, a „céhes remek" műgondja emelte őket az átlag fölé, mint Kner Imrét is, tette őket művésszé és közösségi emberré a két háború közti időszak embertelen küzdelmeinek, hányódásainak közepette.

Erdélyi János is józsefattilai mélységekből érkezett. A sokgyermekes család fiának — akit szerencséjére a nagy hírű Egyetemi Nyomdába vettek fel kifutónak, majd nyomdászinasnak — a könyvek világa az elérhetetlen szépség, bölcsesség és szerencse bűvös szelencéje volt. Vasszorgalommal, megfeszített akarattal tanult, figyelt, képezte magát. Felszabadulása után az Egyetemi Nyomda, majd Biró Miklós nyomdájának szedője, később művezetője lett. 1943-tól a felszabadulásig a Terézvárosi Nyomdában dolgozott. A felszabadulást követő politikai-társadalmi változások során a Zrínyi Nyomdába került, ahol nagy szakmai tapasztalatai és kitűnő szervezőképessége folytán gyorsan emelkedett. Előbb művezető, majd a gyártáselőkészítő osztály vezetője, 1957-ben főmérnök, 1972 áprilisában a nyomda vezérigazgatóhelyettese lett. Igényes munkája a Zrínyi Nyomda nagyüzemmé fejlődésében az egész üzemre rányomta bélyegét.

A szakmai előrejutás egyben a szélesebb körű tervezési és kivitelezési lehetőségeket is meghozta számára. A két háború között a kis nyomdákban az ún. apró tipográfiai feladatok (levélpapír, cégkártya, embléma, üdvözlő kártya, reklámlap) szűkre szabott határai ugyancsak próbára tették a tipográfusi fantáziát, ha igényesebb megoldásokra tört. Erdélyi János fantáziája itt szokta meg a korlátok szabályozó erejét, itt ismerte meg az anyag, a funkció át nem hágható törvényeit. Itt alakult ki gazdag variációs képessége.

A különféle nyomdai pályázatokon egyre nagyobb igényű pályamunkákban remekelt, míg Biró Miklós nyomdájában könyvtervezésre is alkalma nyílt. Munkássága ma már sok száz könyvre és borítóra terjed, a nyomdai művek széles skálájának avatott művésze a folyóirat-

tól és katalógustól kezdve a könyvön át szívének melengetett kedvenceiig, az új reneszánszukat élő „mini"-könyvekig, melyeknek virtuóza. Megbízásai főleg a politikai és az ismeretterjesztő művekre szólnak, munkái között ezért kevés a szépirodalmi jellegű. Munkásságában a legnagyobb szerepet a csupán tipográfiai eszközöket alkalmazó megoldások játsszák, szabadabb kompozíciókra képzőművészeti katalógusaiban volt módja, melyekben sajátos, modern hangvételű stílust alakított ki.

Eszköztára kevéssel mond sokat. Színharmóniái általában visszafogottak. A sok apró tipográfiai feladat a kötöttségek művészévé tette. Munkásságában sehol sem találunk látványos lázadást sem a formátum, sem a használt betűtípusok területén, sem a gyakran alkalmazott képzőművészeti vagy más, tartalomra utaló elem montázsként applikált felhasználásában, de a korszerű kifejezési eszközöket munkáiban előszeretettel alkalmazza. Már pályakezdése elején elhatározó befolyást gyakorolt felfogására az ún. Bauhaus tipográfia. Ehhez az irányzathoz az ötvenes évek végén újra visszatért. Minden stílustörekvésre érzékenyen reagál, s ami belőlük hajlamaival összecseng, művészetébe olvasztja. Így a neo-avantgarde, a szecesszió szín- és formatörekvései saját tapasztalatain átszűrve, a hazai hagyományokkal gazdagodva jelennek meg művein hol a betűk rajzában, kompozíciójában, hol a formátumban, hol a színelhelyezésben, a belső tipográfiában,

vagy a tartalomra utaló grafikai elemekben. Borítóin és kötéstervein mindig találunk egy fix pontot, egy tartalomra utaló, figyelemfelhívó ötletet, mely megindítja az emlékezetben az asszociációk sorát. Ez lehet a szerző nevének színnel vagy méretben megkülönböztetett kiemelése (Plehanov válogatott filozófiai írásai), vagy a tartalmat jelképező, de művészileg átalakított szimbólum, mint az ötágú csillag a Kommunista és Munkáspártok Nemzetközi Tanácskozása című könyv címlapján vagy egy aszimmetrikusan elhelyezett kristályszerkezet, mint Lakatos B.: Bevezetés a komplex vegyületek kristálytér és ligandumtér elméletébe c. művének borítóján, vagy raszterpontokra bontott képzőművészeti ábrázolás, mint Ady: Költészet és forradalom c. művének borítóján, esetleg Vasarely négyszögei és körei, mint azt

általában jellemzőek a nagy grádusú címsorok aszimmetrikus elhelyezésben, a rajzolt betűk és betűkompozíciók gyakori használata. Színmegválasztásában általában a tört harmóniák kedvelője, az ötvenes évek végétől kezdve ezeket a feketével állítja kontrasztba — frappáns, figyelemfelhívó hatást keltve.

Az utolsó években stílusa kiteljesedett, nagyléptékűvé vált. Sikereit a nemzetközi könyvművészeti pályázatokon elért kitüntetései is jelzik. Erdélyi János művészete ma a modern irányzatok és a hazai hagyomány sajátos, megkapó szintézise.

P. Brestyánszky Ilona

Navigare necesse est

Bognár Sándor a falu legvégén lakik. Az ő háza után már a szántók következnek, s mögöttük, ahol szőlők kaptatnak föl az enyhén hajló dombra, a Bakony. Nagyvelegen, a Perczel Mór utca utolsó házánál végetér az út: az erre járónak vissza kell fordulnia.

A könyvtár a régi kastélyban, néhány kanyargós utcával arrébb, talán egy kilométerre van innen. Ha nem siet az ember, fiatalos lábbal is negyedóra a járás. Nem sokkal több kell ehhez Sanyi bácsinak, aki az elmúlt tizenkét esztendő alatt ki tudja, hányszor megtette ezt az utat, hetenként legalább háromszor, s volt, hogy naponta kétszer. Ha nem is épp kölcsönzési napon, de nagyon kellett a könyv. Ha este volt, ha reggel. Amikor csak hívták. Nem panaszkodott, szívesen ment, maga szoktatta rá az olvasni szeretőket. Arra is, hogy kicsiben házhoz szállította a könyvtárt: néhány kötetet azoknak, akik csak így juthattak hozzá, a mozgásképteleneknek.

— Meghalnék, ha nem tehetnék valami hasznosat itt az emberekért — mondta még 1960-ban, amikor hazajött nyugdíjba.

Néhány hónapja már, hogy Bognár Sándornak nincs gondja se a leltárkönyvre, se a különféle nyilvántartásokra; azon a bizonyos három napon már más fogadja a régi olvasókat. Kedd, csütörtök, szombat — azelőtt ezeken a napokon ült a kölcsönzőpulthoz. Most elég, ha lemegy hetenként egyszer vagy kétszer, amikor ott találja az utódját. Mert a kulcsokat már át kellett adni. Megy mégis, mint aki szívében meg soha nem nyugodhat. Megy új könyvekért, másoknak, magának is. Kezét táska, hatalmas szatyor húzza, könyvekkel megrakottan. Pedig nem könnyen emeli a lábát. Kicsit meggörnyed most is, ahogy lassan fölemelkedik a dikóról.

— Hajós betegség — mondja —, reuma a víztől. A víz idővel az ember csontjáig hatol. Sanyi bácsi, aki 1916-tól volt uszálykormányos, az idén lesz hetvenhárom éves.

Az ősszel, hogy beállt a lucskos, influenzás idő, kályhacső híján sokáig nem lehetett fűteni a könyvtárban. A gyerekek, emberek meg csak jöttek, majd szinte futottak el a könyvekkel, de neki a statisztikát és a leltározást is meg kellett csinálnia. Nem maradt el egyetlen kölcsönzés és könyvrendelés sem, amíg rá nem tört a láz. Nyomta az ágyat három hónapig, mozdulni is alig tudott. Orvosa megmentette az életnek, de az ő akarása is sokat segített: folytatnia kell, még nem hagyhatja abba.

Amikor meghallottam, nem akartam elhinni: igaz lehet, hogy nem Sanyi bácsi már a falu könyvtárosa? Más sem hitte el, így érzik ezt a nagyvelegiek mind. Odakünn, a rendbe tett kis udvaron az első meleg tavaszi nap hegyezi a gyümölcsfák kedvét.

— Mostanában sokat álmodom — mondja. — Bolyongok szerte idegen ki-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRKÖZLŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796

Erdélyi János

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1971 OKT 9 -

1021

Erdélyi János rajza

el-
és
ozó
an:
rög
jól
ég-
ebb
do-
en-

A

KÖ

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Erdélyi János

MAGYAR GRAFIKA

meghívók és egyéb nyomtatványok ízléses elkészítése az Athenaeum Nyomda érdeme.

A szakszervezet 38. kongresszusa alkalmából kiadott beszámoló jelentést elsőrangú nyomdai kivitelben készítette el a Kossuth Nyomda. A borítót és a belső tipográfiát Erdélyi János tervezte. A kongresszusi

Erdélyi János

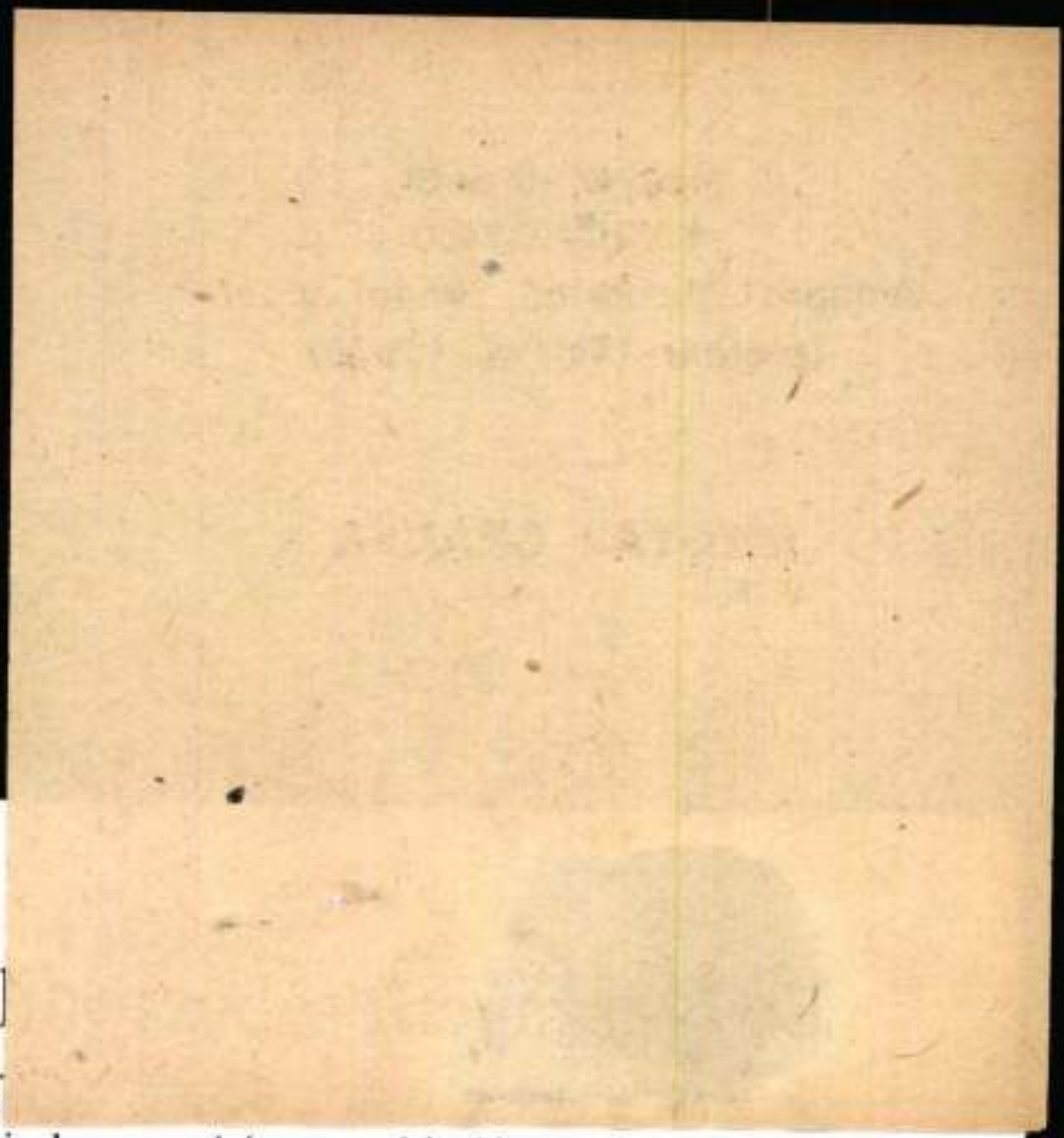

A

stabilizál

valósítani, hogy a kész sor kitolása után lehetőség legyen az öntőforma intenzívebb lehűtésére.

A leöntött sor és betű pontosságának ellenőrzésére célszerű statisztikai módszereket alkalmazni, amelyek-

MDK

Erdélyi József, {költő / grafikus

Weöres Sándor c. rajz:

Repr

[Türkés Tibor]: A pécsi irodalom kistükre (12).

605 – 608.

JELENKOR, Pécs. 1970. június

XIII/6.

Erdélyi János

Oklevelet kapott a nemzetközi könyvművészeti kiállításon Lipcsében

N.N.: Szavy, - ezüstdíj és oklevél

Négyszabadság 1971 VIII. 4

Erdélyi János

a Lenin művek tipográfiai pályázatán oklevelet kapott.

Dunántúli Napló, 1941. aug. 4.

Erdélyi János

Cimnélküli rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. okt. 9.
XV. évf. 41. sz. 7. lap

Erdélyi János

A müvész fotomüvét hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. jan. 8.
XVI. évf. 2. sz. 5. lap

Erdélyi János, tipográfus

A Lenin-művek tipográfiai pályázatán oklevelet nyert. (Lipcse.)

– : Arany-, ezüstdíj és oklevél 9.

Népszabadság, Bp. 1971. aug. 4.

Erdélyi János

Rajzának repr.-ját hozza a lap "Illusztráció" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1970. nov. 21.
XIV. évf. 47. sz. 3. lap

Erdélyi János

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDEGYŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

NOV 21

1021

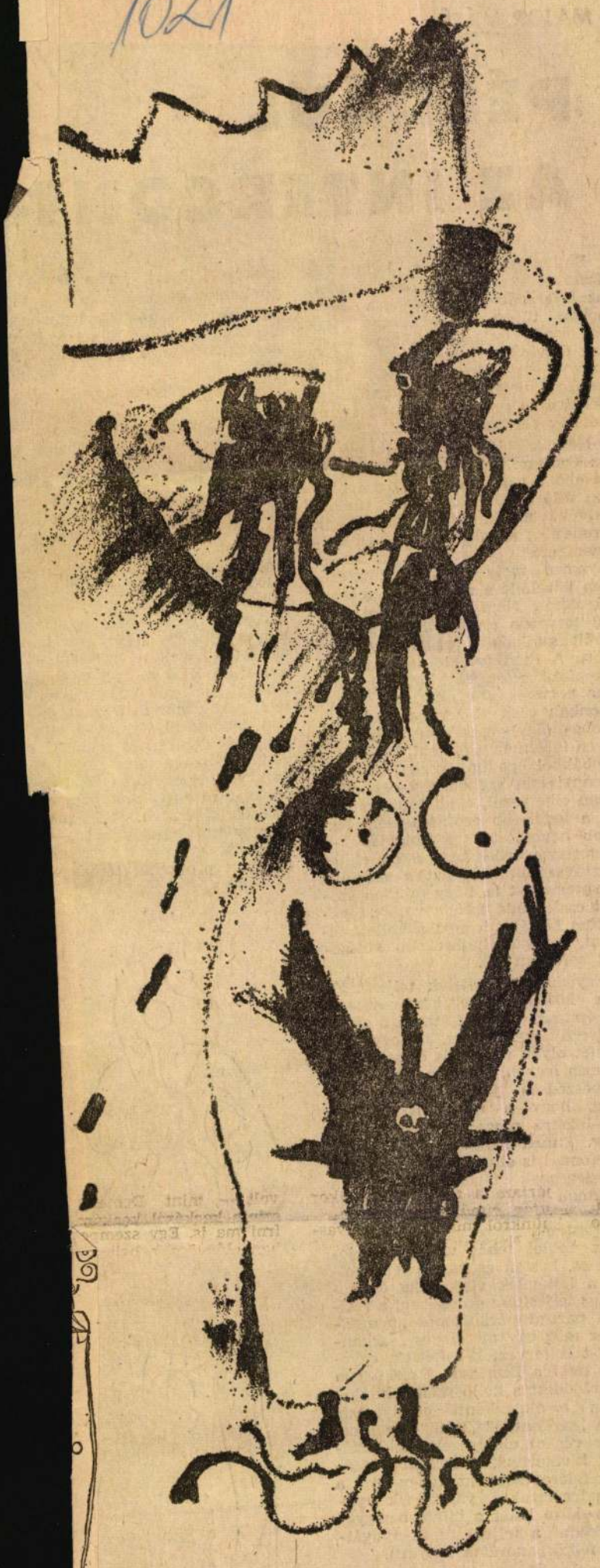

Erdélyi János: Illusztráció

MAJOR MÁTÉ:

PÉLDÁUL AZ INTERCONT

Említettem már a laikus és szakmai közvélemény észrevételeit az *Intercontinentalról*. Azt, hogy sokan túlzottan magasnak, terjengősnek tartják, csaknem teljesen tömör hátsó homlokzatát pedig „tűz"-, sőt „börtön"-falnak, mely mintegy belefojtja a lélegzetet a belváros e részébe. Ezek az észrevételek részben helytállók.

Nézzük először a magasságot. Ez az épület kétségtelenül jóval magasabb a mögötte, és végig a parton álló épületek mindegyikénél (kivéve a Parlament kupoláját). Eredetileg azonban nem ilyen magasságúra terveztetett, hanem olyanra, mely nagyjában-egészében közelállt a *megszokott* magasságokhoz. Nem a tehetséges, fiatal tervezőn múlott, hogy a megépült szálloda jóval a terv fölé nőtt. A rendkívül időszerű szállodaépítést elősegítő külföldi partner normái és gyakorlata szerint azonban csak bizonyos nagyobb szoba- (ágy)- számmal rentábilis ilyen intézményt építeni. Ezekből a szobákból pedig csak bizonyos mennyiséget szabad egy-egy emeleten elhelyezni, a jól funkcionálás — a legkisebb erőfeszítéssel legjobb használat és kiszolgálás — biztosítása érdekében. S ha ehhez hozzávesszük még azt a speciális követelményt is, hogy minden szobát csak Buda felé, a valóban páratlan látvány irányába kellett tájolni, a legmeghatározóbb kötéseket soroltam fel.

Egyedül e feltételek teljesítésének kötelezettsége kényszerítette az építészt és az építkezést engedélyező szakszervet, hogy az épület olyan magas és olyan terjedelmes legyen, amilyen lett. (Az a szóbeszéd is járta, s talán járja még, hogy a megépült legfelső emeletekre nincs is építési engedély. Ennek igazsága persze egy telefonnal is ellenőrizhető lenne, de feleslegesnek tartom; csupán a szakmán belüli, ezzel az épülettel kapcsolatos hangulat jellemzésére említettem).

Az épület tehát valóban terjedelmes, hosszú és magas lett, holott a feltételek viszonylag ökonomikus teljesítése érdekében, a szálloda parttal párhuzamos „pengé"-jéhez még egy merőleges „sarkantyú"-t is terveztek-építettek, egyenest neki a Dunának. Ezzel ugyan megoldódott a kellő számú kilátószoba emeletenkénti elhelyezése, de a „sarkantyú" „bütü"-jén (keskeny végén) elhelyezett lakosztályok kivételével, a szobák kilátása a felére csökkent, (vagy csak a nyugatra-északra, vagy csak nyugatra-délre lehet a kilátásban gyönyörködni a teljes észak-nyugatdéli félkörpanoráma helyett).

A magasság egyébként véleményem szerint, csak a *megszokás* léptékében túlzott. (Sőt! Sűrűn járok az épület körül, s az az impresszióm, hogy, ha kicsit is, napról napra *zsugorodik*. Ez nyár-

szokásé?) Mert, ha a Duna k
partjának beépítése közötti, mi
egy négyszáz méternyi távolsá
vesszük, a térköz és az épületn
gasság aránya még mindig n
rossz.

Egyébként pedig egy kicsit a
is kellene gondolni, hogy az ell
rülhetetlen és egyre gyorsuló
rosnövekedés következtében a g
daságos fejlesztés egyik iránya
magasba mutat. Erre utal a tö
nelmi Pest Duna-parti beépíté
nek mútbéli változása is. A XV
században a beépítés átlagos
gasságát földszintes, legfelj
egyemeletes házak szabták meg
XIX. század első felében, ami
kiépül az egységes, szép, klasszi
ta, parti „palota"-sor, az átla
magasság két-, legfeljebb hár
emeletes házak magasságából
kul ki. A XIX. század második
lének historizáló építészei és é
tetői pedig már nem átallják r
ben lebontatni, részben elépí
ezt a valóban szép házsort, n
pedig öt-hatemeletes kevésbé s
és kevésbé egységes épülete
parksáv létesítésének még
tőségét is kizárva. Mi,
ellentétben elődeinkkel
tőleg figyelemmel vagy
előttünk produkált tényle

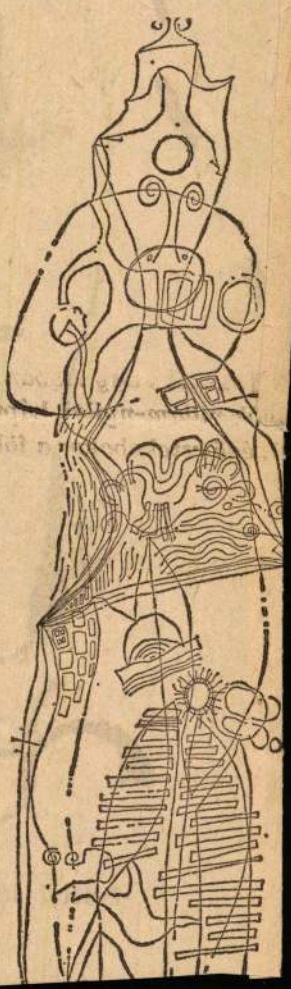

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

VIGILIA
Budapest

Erdélyi János

1972 JUN

1021

cogok rendőrszobán,
yházudvaron,
zókamrában,
aházban.
dióaktívan szennyezett vagyok,
nak tőlem, meg ne fertőzzem őket.

én hirdetlek majd testvéreimnek,
ed dicsérlek a gyülekezetben,
nuszaid zengem a nép között.
lakomára gyűlnek a szegények.
most-született nép,
i népünk
ünnepet ül majd egy napon.

Erdélyi János:
A siratóasszonyok mosolya
(tusrajz)

Ezt a kötelezettséget közösen kell a

asságkötés katolikus formája alól. Ebben az
ő is érvényes szentségi házasság (8—9. pont).
gyesek általában igeszolgálat, püspöki enge-
k ki egymásnak a házasság szentségét. Nincs
vagy egyszerre két keresztény egyház szer-
az úgynevezett ökumenikus esketés tilalma,
amikor vagy közösen kidolgozott egységes rítus, vagy a vendéglátó lelkész egyházának a szertartása szerint kötnek házasságot.

A pasztorális szempontból rendkívül hasznos rendelkezés lehetővé teszi az alkalmazkodást az egyéni helyzetekhez. A katolikus egyház nagy utat tett meg a zsinat óta a vegyes házasságokra vonatkozó rendelkezéseiben. A vegyes házasság problémája nem oldható meg azonban egyoldalúan, valamennyi érdekelt egyház előírásainak továbbfejlesztése nélkül.

SZÍNHÁZI KRÓNIKA

Williams tagadhatatlanul megfogott valamit a modern ember problémáiból. Az esendő emberéből, a szexuális bódultság áldozataiból csinált látványos kirakatot Az ifjúság édes madarában, *az* Orfeusz alászáll *és* A tetovált rózsa *című darabjaiban is. Mint kötéltáncos libegett közben az amerikai konvencionalizmus, a freudi lélektan és a jóízlés buktatói között. Legutolsó hozzánk elkerült darabja mintha új korszakot jelezne művészetében. Williams* Az iguana éjszakájában *megpróbál megoldást keresni a szexuális tévelygés útvesztőjébe került ember számára. Félénken és nagy óvatossággal teszi ezt. Mintha botrányhős hírét sem akarná föláldozni, am színpadi kelendőségét nagyban előmoz dította.*

Miről is szól ez a háromfölvonáso dráma, melyet inkább középfajú szín műnek neveznénk? Alapszimbólum meglehetősen rejtett: a megkötözött é fölfalásra szánt iguána föloldozása é a szenvedélyei kötelékében vergőd férfi megszabadítása saját rabságábó — nem mindenki előtt válik kéz zelfogható megoldássá. Pedig a szerz rejtett célja ez, csak éppen a szimbó lumot nem tudja elég közérthetővé ten ni. Egy ilyen belső megtérés, protestán nyelven szólva megigazulás mindig n

Erdélyi János

A siralóasszonyok mosolya
(hiszrajz)

Vigilia 1972/6 419old.

Erdélyi János

Ilona Banga: „Structure and function of elastin and collagen" c. könyve burkoló és kötéstervét hénítette

Digazott / „hégo magyar könyv 66"/

Magyar grafika 1967 III. n.

MOK

Erdélyi János
grafikus

Kölcsönzve, August Bebel, a nő és a szocializmus c. könyvhöz
(Kossuth)

Az 1957 évi könyvművészeti versenyen
Magyar Grafika 1957, 1-sö évf. 9-10 sz 26 l.

MDK

Erdélyi János
grafikus, iparművész

Kötés és borító tervei: Sz. K Gil: Hat év Lenin mellett, Karl Obermann: A Kommunisták szöv. tört., Klara Zetkin: Visszaemlékezések Lenivre (Kossuth) e. Könyvekhez

÷ Az 1957 évi könyvművészeti versenyen
Magyar Grafika 1957 1sö évf 9-10 sz 26 l. (részt vett)

Erdélyi János

Komáromi László: Voszkritie golovnovo mozga c. könyv kötésteve.

Reprodukció

A szép magyar könyv, 1961

Erdélyi János

Szentágotai - Flerkó - Hess:
Hiphothalamic control of the
anterior pituitary c. könyv
kötését és védőborítóját
tervezte
Discéretet kapott

A még magyar könyv, 1962, 29 old.

Erdélyi János

Komárom: Voszkritie golovnovo mozga, és

Szabolcs: A virrendérések...

... könyvek kötését tervezte

Dicséretet kapott

A még magyar könyv, 1961, 2 Gold.

MOK

Erdélyi János
tipografus

anamális tipográfia, magas szinten.
Kessler Hubert: „Az Örök Ejszaka Világában"
c. könyben; Erdélyi János tipografálta.
(Díjnyertes könyv)
A szép magyar könyv 1958 Részletes Értékelés
Magyar Grafika 1959, 3 évf. 2. sz. 37. l.

Erdélyi János

Szovjet irodalom i könyv
Kötéstervét készítette
Diszéretet kapott

A szép magyar könyv, 1959, 24 old.

Erdély János

Vazárskút c. könyv kötéstervét
készítette

Dr. Sékelet kapott

A szép magyar könyv, 1960, 22 old.

MDK

Erdélyi Sanos és Kardos Ferenc

Tipografus — könyvkötő

terv — kivitel

közös munkája

a Kompaktor (59") kötéstervhamadik díjat nyert. Kép, ábra 211 l-on

Haiman György: Jó eredménnyel zárult a könyvkötésre kiírt pályázat.

Magyar Grafika 1959, 3 évf. 3 sz. 211 l

Erdélyi János

Borítója diszéretben részesült

A könyvkiadók 1964. évi díjazott és diszé-
retben részesült kiadványainak értékelése

Magyar Grafika 1965 5 n. 28. l.

Erdélyi János

Kötéstervét és védőborítóját díjazták

A könyvkiadók 1964. évi díjazott és dicséretben részesített kiadványainak értékelése

Magyar Grafika 1965 5. m. 24. l.

m. D. K.

Erdélyi János
nyomdász

Tervezési: cégjegy, könyvcsulap
Sakk a-b-c. Ábrák 182, 183.-lapon

÷ Följegyzéseink. Szedésmellékleteinket

Grafikai Szemle 1937 évf 8 sz 1951.

Erdélyi János, tipografus MDk.

Egy vers tipografizálásáért bronz=
érmet nyert.

–: Huszonhét díjat nyert Magyarország a
lipcsei nemzetközi könyvművészeti kiállításon

Népszabadság, Bp. 1959. okt. 6. 8.l

Erdélyi János

Fogel - Nagy: Röntgenatlasz
c. könyv borítója (rajzó)

A régi magyar könyv, 1963

MDK

Erdélyi János

levélfej terve

Grafikai Szemle, 1936. 8. sz. 2o8 l.

elye:

MDK

MM és ÉE Közl. 1924.VII. 6.

Erdélyi János

Szabolcs István: A vízrendezések és öntözések hatása c. könyv kötésterve és borítója.

Reprodukció: kötésterv és borító.

A szép magyar könyv, 1961

Erdélyi Tamás.

Neve említve Szántó Tibor ~~[illegible]~~ tanulmányában.
„Az új magyar típográfia" címen.

említve.

Magyar Grafika, 1964, 4. szám,
232. lap.

Erdélyi János

A marxista-leninista esztétika alapjai c. könyv kötetésterve.

reprodukció.

A szép magyar könyv. 1961

Erazmi Fabios

A mas xista - leninista estéti-
lisa alegoria i lacunas lec-
tores

reproducciones

A seis mensajes lacunas 1961

MBK

Erdélyi József
tipografus

fedőlap tervezése 573 l. melléklet

Nyomdaipari Kísérleti Üzem és Laboratórium.
(fedőlap cím)

Magyar Grafika 1958. II évf 6 sz. 573 l

ERDÉLYI János ács

NYAKAS Miklós: A hajdukerületi székház épitésének megszervezése : Mesterek, segédmunkások, bedolgozók, anyagbeszerzők. In. A Hajdusági Muzeum Évkönyve, VII. 1990 149-15o.p.

Uj Forrás,1986.6.

ságát nemcsak védeni, hanem ápolni és fejleszteni is kell. Hiszen leginkább az érzelmek és gondolatok árnyalt megfogalmazása révén tanulhatunk meg értelmesen élni az ingatag földdarabon, amely a változó világban nekünk jutott s amelyet — mivel a hazánk — féltett kincsként óvunk és szeretünk. A kulturális környezetvédelem részére nálunk és most aligha képzelhető el fontosabb feladat, mint annak a leghathatósabb eszköznek — az anyanyelvnek s általában a nyelvi műveltségnek — a gondozása, fejlesztése, erősítése, amely az itt élők tudatában a tájat hazává, a népet nemzetté lényegíti át.

A budai Szilágyi Erzsébet fasorban elnézem néha a szennyezettségtől fenyegetett, pusztulásra ítélt vadgesztenyefákat. Hogy küzdenek még az életért!; ősszel is, szinte már lombtalanul, virágot hajtanak, úgy érzed, kétségbeesetten: hátha nő még termés, hátha érik folytatódás...

Némileg így vagyunk a mi ügyünkkel is. Tudjuk: harcunkat a kulturális és erkölcsi környezetvédelemért kevés eséllyel vívjuk. Hiszen annyi más bajjal is szembe kell néznünk: demográfiai pangással, gazdasági-termelési nehézségekkel. Ezek azonban — láttuk — nem függetlenek a művelődési ökológia közvetett vagy közvetlen hatásától. Ezért kell nálunk is újra meg újra vállalkozni — esetleg a közeli siker reménye nélkül is — a teljességi eszmény megvalósítására. Így kívánja ezt a szellem — és a szellemi ember — becsülete.

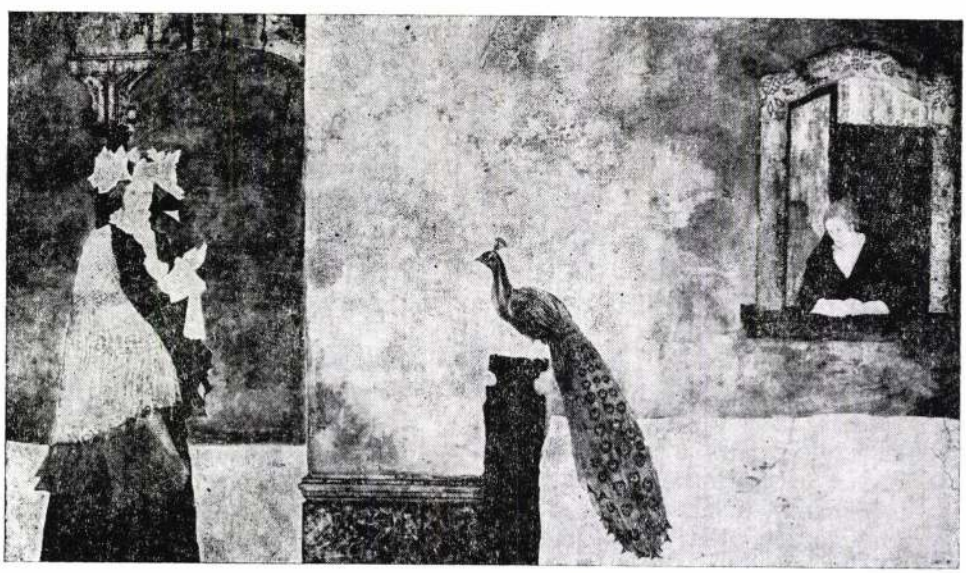

Erdélyi János György: Emlékezés

HOLLÓ ANDRÁS

Magyar hegyormok

Csokonai Vitéz Mihály

Szivárványos szappanbuborékokat köhög föl sipoló tüdejéből; utat enged a hajnal bölcsődéjéből kiguruló, rózsákkal megrakott gyermekkocsiknak; vállára vetett bakancsának talpa csillogó tükörként bevési az ország állapotát, és egy beteg pávát tükröz minden belenézőnek; egy útmenti nyárfa szerelem-szótárába iktatja Lilla nevét; a viharfelhők orgonabúgása huzatként söpör végig agyán; kulacsa üres, mert a legátus-társaknak ízlett Héliosz teheneinek teje, amit még Homérosz fejt, és a költő egy ásatásnál talált egy korsóban; álmainak palettáját kérte édesanyjától feje alá párna helyett a koporsóba; kérvényt fogalmaz a Szellemek Tanácsának az első somogyi oskola ügyében; tűbe fűzi a párkáktól visszakapott sorsa fonalát, és megfoltozza vele tarisznyáját; szeméből hátraveti őzbakmozdulattal esőtől csapzott haját; a sarat átlábalni az arcán rombadőlt katedrális tégláit helyezi talpa alá; zekéjéről letép két gombot, és a tarisznyájába teszi, hogy ott vöröshagymává érlelődjenek; ruháját súroló fagyott kezétől serceg a vászon, mint mikor a nádparipák a friss füvet ropogtatják; botjával ütéseket mér a nyomában lopakodó tolvaj sötétség fejére; megy megköszönni a balatoni hegyeknek, hogy egyszer az ő életében Debrecenig nyújtották a tihanyi ekhót.

Berzsenyi Dániel

Vaskoponyát tördel a kezével, mint egy diót, hogy kiszedje belőle jegygyűrűjét; pipája füstjétől szürke gémek rajzanak föl, és kiáltásukkal ébresztgetik a káosz lelkiismeretét; leplébe burkolózva didereg, mint a télen született borjú; virraszt, hogy diófája alhasson; barna akáchüvelyhajfürtjeiből kiperegtek a magvak, és elgurultak a fűben; egy gordonkahang játszik a türelmével: hol elhallgat, hol fölerősödik; nyújtózkodás közben szétpattannak mellén a vasabroncsok, mint egy űrtartalmának kétszeresét befogadó hordón; a megásott sírjának szagára összegyűlő lángokat kiveri hússzeleteknek; pohár borral kínálja az elégiák rabkenyerén tengődő árnyékát; szívét odatartja a gyertyalánghoz, és tüskéket szedeget belőle; várja, mikorra olvad már meg a Ság tetején a jégkoporsó, hogy kiszállhasson belőle az eltiporhatatlan tavasz; megbontja ágyát, melybe úgy fekszik le minden este, hogy egyszer megitathatják vele ál-

Erdélyi János György

Wehner Tibor: Képzőművészeti Kronika
Komárom megye 1985. márc, ápr

Uj. forrás, 1985. 4. szám

Erdélyi János György

Wehrer Tibor: Képzőművészeti krónika
Kolozsvár magyar, 1984. szept, okt

Új Forrás, 1985. 1. sz.

Erdélyi János György

Sors - ilonosztáz III. Fájdalom olaj 70x40cm

Két „vadászat" olaj 55x100 cm

Őszi Tárlat 1975, Tata, Vár, 1975 december-1976 január

Erdélyi János, amatőr festő

Tatán, a megyei művelődési központban látható az amatőr képzőművészeti kiállítás. Erdélyi János és Keller József mindketten tehetséges, erős festői egyéniség. – Erdélyi János az elmúlt évek divatos formavilágát próbálja követni, feltűnően nagy rajzi és festői biztonsággal.

Zámbó Kornél: Amatőr alkotók.
Dolgozók Lapja, 1982. febr. 25.

Erdélyi János György festő
a tatai várban rendezett őszi-téli
tárlaton szerepelnek művei, két képe.

Jenkei János: Jegyzetek az őszi-téli tárlatról.
Dalgozók Lapja /Kanárom/, 1975. dec. 21.

Erdélyi János, amatőr képzőművész

Megnyílt Tatán a X. országos amatőr képzőművészeti kiállítás, melyen az esztergomi művész műve is szerepel a kiállításon.

Gambrinus Lábor: Merre tart az amatőr képzőművészet?
Dolgozók Lapja, 1978. júl. 6.

Erdélyi János festőművésző

Az esztergomi Vármúzeumban rendezett tárlaton szerepelnek a művész művei. Két újnak mondható alkotóval gyarapodott az esztergomi festők tábora: Erdélyi János és Kántor János szeniéjével.

Neuberger Róbert: Az V. esztergomi Tárlat. Dolgozók Lapja, Komárom, 1979. máj. 11.

Erdélyi János György

Mive szerepel a Tatai Kuny Domokos Muzeum
Őszi Tárlatán

Tata, Vár, 1977. december -1978. január

-katalógus a könyvtárban-

Erdélyi János György

A Tatai Várban megrendezett hagyományos kiállításon szerepelnek a művész munkái. „Memento" c. kompozíció (említve)

Jenkei János: Észrevételek az Ősi-Téli tárlatról. Dolgozók Lapja, Komárom, 1977. dec. 18.

Erdélyi János György, festőművész

A Komárom megyei képzőművészek tavaszi tárlatát Veszprémben, a Vegyipari Egyetem aulájában rendezték meg. A tárlaton szerepelt e kép is.

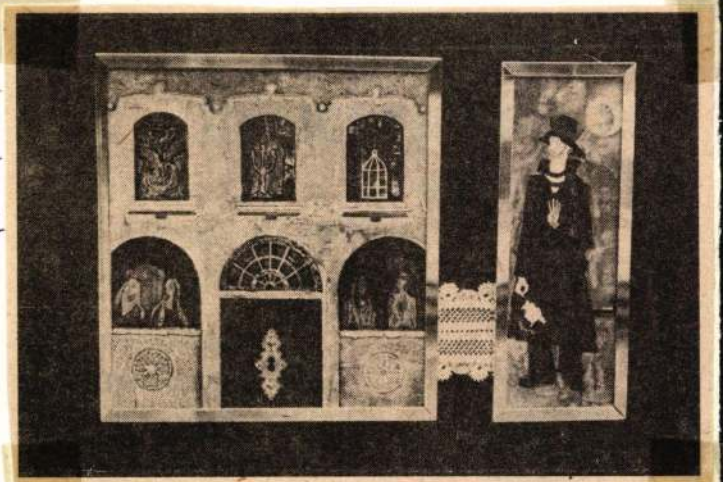

Erdélyi János György: Kékszakállú herceg vára.

Napló /Veszprém/, 1982. jún. 5.

tési föld-
gépek el-
a villamos
ház, d) az
cserépké-
mos hajtó
gépeknek
epen levő
észitése és
ő c
v
és
alás
ő é
k 61
munk
y kö
török
ár é
3-á
zentn
on a
ek a
ési ü
szeg-
áránál
olanc
a va
ek, t
eltéte
letők
zetel
lal
erve
44-

Ujverbász. (Gimnázium kibővités.) Az ujverbászi főgimnázium kibővitése és az e célra szükséges épitkezések biztositása céljából október 29-én d. e. 10 órakor Ujverbász köz-

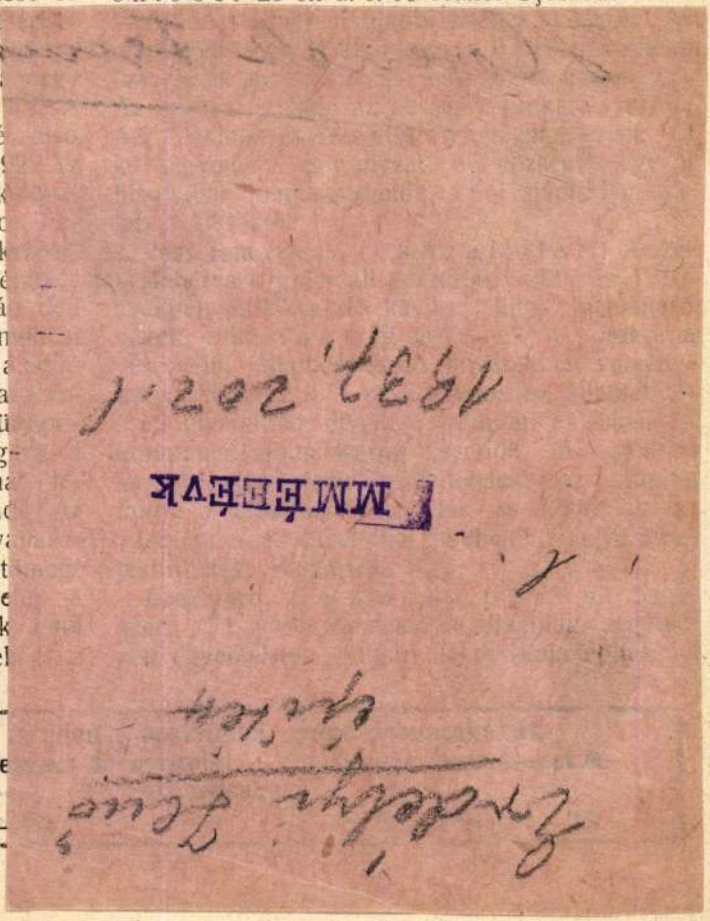

landó. Kézműiparosoktól bánatpénz csak az 5000 koronát meghaladó munkák után követeltetik. A műszaki művelet és részletes feltételek a magyaróvári m. kir. államépitészeti hivatalnál megtekinthetők. Az ajánlati költségvetés nyomtatványa ivenkint 50 fillérért az államépitészeti hivatal irodájában megszerezhető.

Pécs (Templom és paplak helyreállitás.) A baari róm. kath. egyházi épületeken, ugymint templom és paplakon teljesitendő helyreállitási munkálatok a hitközség részéről természetben kiszolgáltatandó 391 kézi és 38 igás napszámon felül 5031 kor. 28 fillérben engedélyeztetvén, e munkálatoknak biztositása céljából versenytárgyalás hirdettetik. A versenytárgyalás október 9-én d. e. 10 órakor a r. k. püspöki iroda helyiségében, Pécsett, (Scitovszky-tér 23. sz.) fog megtartatni. Az ajánlatokhoz az ajánlati összeg 5%-ának megfelelő bánatpénznek valamelyik kir. adóhivatalnál történt letételét igazoló nyugta csatolandó. Az ajánlat boritéka a következő felirással látandó el: „Méltóságos és főtisztelendő gróf Zichy Gyula pécsi r kath. püspök urnak Pécsett Ajánlat a 3169/908. számu árlejtési

építészeti
Zalae
tása.)
a zalaeg
ban o k
gyalás
napon:
d. e. f
hályi th
számu h
d. e.
nári th.
sz. Mura
tása 295
d. e. f
területén
35 f. elő
Az aj
ának me
nál tört
landó.
lek neve
kinthetők
Torda
állami k

KRATOCHVILL ÁGOSTON
MŰ- ÉS CIMTÁBLA ÖNTŐDÉJE
Budapest, VII,. Cserhát-utca 22. szám.

REICH és FELDM
mű-, épület-, vasszerkezet és tűzhely-laka
Budapest, VII., Murányi-utca 5

Dr Erdélyi Jenő

Erdélyi Jenő okl. építészmérnök,
XIV. Aréna-út 19. 424-327

Bptávb 1940 szept.
– 1942 jan.

TANT

Ker. szá

193 - 3

Törv. védve.

ERDÉLYI József

Takács Tibor

Erdélyi, az engesztelhetetlen

A márciusi böjti szelek se veszettebbek a házakra csapó februári szélnél. Tépi, rángatja a kabátot, kalapot hajigál jókedvében, jobb a meleg szobába menekülni előle. Erdélyi Józsefnél azonban nincs meleg, csak a kisebbik szobát fűtik, a belső, sarokerkélyes szobában bizony farkasordító a hideg. Így hát a kis szobába invitál.

— Látod, ez itt most a műhelyem — mutatja a telezsúfolt szobát. Az asztalon szótárak, könyvek, félbehagyott, kézzel írt füzetek, tollak és ceruzák. — Gyere, tedd le a kabátod. Mikor is kellett volna átmennem hozzád? — kérdezi s összehúzott szemmel néz rám. Ritkás, fehér haja fönt, a homlok fölötti mezőben már erősen letarolt, fehér az egészen rövidre nyírt kecskeszakáll is. A vastagon meredő kálvinista nyakat a strúma teszi valószínűtlenül szélessé. Kibontott ingnyak, az ing fölött pulóver, hideg, savós szem, mélyenülő, kutató, démonikus. Láttam már sokszor megszállott perceiben, de most nevetős, enyhe, szelíd.

— Nem beszéltük meg legutóbb — emlékeztetem —, csak arról volt szó, hogy jövök s megmondom, mikor a legalkalmasabb. Például a ma este megfelel? Megnézed magad a filmen?

— Örömmel — feleli, mint ahogy a filmezésre is készségesen vállalkozott. Már mennék, hiszen amiért jöttem — telefon híján én vagyok a kérlelő hang —, azt már teljesítettem. De nem enged. A falhoz húz, emlékeztetve arra, hogy a filemzés előtt éppen festményeiről beszélgettünk.

A falon függő képre mutat.

— Ezt nézd meg. Látod? Párizs. Ennél franciásabb képet senki sem csinált. Kréta. Üveg alá kellene tenni, de csak így akasztottam fel, hogy lássam, mit ér.

Közben kis asztali lámpát állít a kép elé. Még kint is világos van, de megvilágítva mégis jobban mutat a krétarajz. Pasztellszínek, jellegzetesen párizsi kép, a Szajna egyik hídja, apró, tolongó házacskákkal.

— Szép — mondom, mert valóban tetszik.

— Még az idén nekikezdek komolyan. Hatalmas festő leszek, majd én megmutatom...

Visszaül asztalához, ceruzát vesz a kezébe azután hegyezi gyors mozdulatokkal, faragja a ceruzát zsebkésével. Az asztalra mutat. Mindenütt jegyzetek. Kiterítve, egymásra rakva, szétszórva.

— Látod, ezt csinálom ősz óta. Írom a szótáramat. Most írom át tizenegyedszer. Milliókat ér majd, millókat.

A szavak szabatosak, pontosak, világosak. Csak közöl velem, időt sem hagyva a válaszadásra. Beszéd közben mosoly fut át az arcán. Nevetgél. Heherészik. De arca hirtelen vált át. Minden külső ok nélkül. Igyekszem érdeklődést mutatni, ismerem már, tudom, miképpen kell viselkedni, hogy ki ne hívjam haragját. Mert néha fortyog benne a lélek. Csak úgy. Magától. Még itt a szobában csak istenes dühkitörései vannak, de az utcán... Úgy ragadja meg a grabancomat, mintha én volnék felelős a világ vélt bűneiért.

Már égnek, lobognak a szavai. Lángolnak a mondatai. Villámlik a szeme. Őrület ragyog rám:

— S ezt nevetik ki a gyalázatosak! Ez nem kell nekik, az én világraszóló tudományom — emelke-

dik hangja négy oktávval és harsog, üvölt, szinte őrjöng. — De mit értenek hozzá, ugyan mit? Képzeld, Horváth Istvánnal hasonlítgatnak össze, azzal a délibábos nyelvésszel. Azzal az őrülttel. Nem hiszik el, hogy milyen fantasztikus tudomány van bennem. Világraszóló dolgokat tudok. És ezt senki nem tudja, csak én. Érted?

Szemközt ülök vele, mert hirtelen menedéket kerestem, az íróasztala túlsó oldalára huppantam le az előbb. Hiába pattog, én nyugodt maradok. A nyugalom előbb-utóbb lecsendesíti. De most nem. Most mindennél erősebb benne az indulat.

— És ezt nem adják ki, ezt, amit csak én tudok, egyedül. Jaj, Tibor, nekem mindig így kellett a pénz után szaladgálnom. Nekem, érted, nekem! Leveldi Kozma két hülye fiának napi háromezer pengőt adott, s én, Erdélyi József, a legnagyobb magyar költő, igen, én mindig csak nyomorogtam. Nem volt pénzem még villamosra sem. Gyalog jártam be Erzsébetről. Nekem mindig gyalogolnom kellett!

Már majdnem sír. Arca eltorzul, szemében vihar kavarog. Nekifeszül a semminek, mintha láthatatlan ellenfelek vennék körül, s már üti is a levegőt. Démonokkal hadakozik. Rémeket kerget.

Felesége, ez az ijedt, csöndes, görbe hátú nénike, akit soha észre nem venni a lakásban, most se, pedig bent ül a szobában, megkockáztatja síró hangon.

— Halkabban, Jóska, nem kell mindent tudni a szomszédoknak.

— Kifelé — üvölt a költő. — Ki innen! Istenem, mit tud maga a világ gondjairól? — legyintbosszúsan. — Semmit sem tud. És így él velem, mióta is...

Az asszony kimenekül. Nincs felelet.

Üti a levegőt. Mintha szélmalmokkal harcolna. Gondolatai összevissza kergetik egymást. Arcán félelem. Riadalom. Csatázik, viaskodik, országot mérgező epehalmokat fröcsköl magából kegyetlenül, fájdalmasan, szenvedőn. Most a múltba akad bele.

— Kossuth is! — emeli hangját még egy fokkal —, annak a gazember Rózsa Sándornak kegyelmezett meg, annak a hitvány lacibetyárnak, kötélrevalónak, de a földet kérő parasztokat agyonlövette! Az ilyenekből csinálunk nemzeti hősöket, az ilyen... — és kimond egy leírhatatlan szót, s néz rám, feleletet várva, s tudom, most felelnem kellene, hiszen engem bánt, engem sért, mert most megy a rádióban a 14 részes Rózsa Sándor-sorozat, az én dramatizálásomban.

Ha szólok, baj lesz belőle. De a hallgatást se tűri. Idegesen pattintgatja a bicskáját. Kinyitja, becsukja, azután leteszi, elém ugrik. Félelmetes a mozdulata. A karomat veri, széles, erős, lendítő ütések ezek, alig állom.

— Avar átok ez! — hergeli magát —, a tetves urak mind így csinálták ezer éven át.

Itt aztán megakadunk.

Biztos, hogy nem az ezer esztendős múlttal van baja, hanem a mával.

— Én mindig az igazságot kerestem — figyelmeztet s hozzáteszi: — az én igazságomat!

Bólogatok, s igyekszem visszavinni a beszélgetést a realitás talajára.

— És min dolgozol most? Mit írsz?

— Most? — lélegzik nagyot s ledobja magát a székre —, most ezt a füzetet írom! Látod a címét? Na, olvasd csak el. Fejtett szavak! Igen, ez a címe.

Kinyitja, mutatja, kézzel írt sorok hadirendje sorakozik.

— Kincs van a kezedben — figyelmeztet. — Ezt senki sem tudja, csak én! Nem tudják, hidd el nekem, egyszerűen nem tudják a szavak jelentését. Fogalmuk sincs nyelvészeinknek, hogy mit jelentenek ezek a szavak: arany, ezüst, réz. De én tudom! Te például tudod, hogy mit jelent Győr neve?

Nem várja meg a válaszomat.

Teljesen mindegy lenne, mit felelek, máris papírt vesz elő, kezében az előbb faragott ceruza. S ír. Rám önti tudományát. Logikája — első hallásra — félelmetes. Következtetéseiben talán sok igazság is van, hiszen a nyelv a mestersége, ért hozzá, ezt még ellenfeleinek vagy a költészetét nem becsülőknek is el kell ismerni, igen, lehetnek igazságai, valahol a mélyben a költői megérzés mások által talán nem is látható igazságokra tapint, de a szakértői megállapítás egyértelmű és közismert: a legteljesebb hozzá nem értés vezeti ilyenkor Erdélyi József tollát. Kétszer egy-egy kötete is megjelent a magyar nyelv titkairól. 1937-ben az Eb ura fakó, Egy költő gondolatai a magyar nyelvről, és 1939-ben az Árdeli szép hold. Mivel nem ismerem, nem tudom, hogy ide lehetne-e csatolni a Látjátok feleim című kötetét, melynek alcíme: A Halotti Beszéd költészete. Esszé, jelzi a műfajt a lexikon.

Okol, magyaráz. Német, francia, finn, latin szavakat vet össze, gyököket mutat ki, ezeket sokféleképpen értelmezi, s mindebből horváthistvános magyarázattal mindig a magyarság vagy elődeinek világra terjedő ősiségét bogozza ki. Rejtvényfejtő módszerességgel dolgozik, olyan megszállottsággal, amely tiszteletre méltó. Nyelvészkedő zsenijét többre tartja költészeténél. Ez és a festészet, ebből vél milliókat előbányászni, anyagi jólétet teremteni.

Már mennem kellene. De nem enged. Magyaráz tovább olyan hévvel, olyan lendülettel, hogy nem tudok felállni.

— No, figyelj csak ide — kezd egy újabb magyarázatba, s felírja az ablak szót. Előbb magyarul, azután latinul, németül, törökül, finnül. — Tudod mit jelent ez? — kérdezi s már felel is, nem várja meg, hogy mit mondok erre. — Senki sem tudja! Na, nézzük meg, mit ír erről ez a megveszekedett bolond — és már gyűri, tépi, markolássza az asztalán heverő nyitott könyvet.

— Ki írta ezt a könyvet? Miféle könyv van előtted?

— Hogy ki írta? — kérdez vissza. — Hát ez a... — és olyan szavakat fröcsköl, amelyek nem papírra valók. — Bárczi írta, az a Bárczi, aki nem érti a nyelvet, tehát professzor. Nézzük csak — üti fel a könyvet —, vajon mit ír róla, hehe... a marha. Azt írja, látod, hogy egy horvát tájszóból származik: oblok, hallod, ebből. Egy horvát tájszóból, éppen egy tájszóból, amit alig beszél valaki. Hát menjen az ilyen... — és kimondja, hogy hová, csak úgy zeng a ház.

Aztán ennek a felindulásnak is vége.

Újra a papírra hajol és megint magyaráz. Egy pillanatig értem, hiszen olyan logikusan kezdi magyarázatát, de a harmadik mondata után nem tudom követni. S nem is figyel rám. Nekem beszél, de magának mondja, írja a szavakat, egyiket a másik után, félelmetes biztonsággal, s egyszer csak ott is az eredmény, az, amit ő akar igazolni, vagy az, ami őt igazolja.

De hát a Győr szavunkat akarja végigmondani, kibogozni, belekezd hát. S egyszercsak ott vagyunk, hogy mondja, állítja, lelkesen rajzolja a papírra feltevését, ami már nem is nyelvészet, hanem valami más: óriási napkörök, régi gyűrűsvárak vannak a magyar föld alatt. Egyszer majd őt igazolják a régészek. Őt, egyedül őt.

— Látod, Tibor, milliókat ér a tudományom. Ha ezt kiadnák, vennék belőle egy írógépet. Tudod, hogy mennyire vágyom egy írógépre? Nekem, Erdélyi Jóskának még sosem volt írógépem! Majd a szívem szakadt, amikor a nyilasok 1944-ben dunai uszályra rakták a városban fellelt, elkobzott, összeszedett írógépeket. Menekítették nyugatra. És én ott álltam és rimánkodtam magamban: istenem, ha nekem írógépem lehetne. Azt hiszed, adott valaki? Azt hiszed, adtak nekem? Vitték a nemzeti vagyont, menekítették, és senki sem gondolta, hogy a szegény költőt is meg lehetne ajándékozni egyetlenegy írógéppel. De hát nekem sosem volt írógépem. Pénzem sem volt. Tudod, hogy milyen iszonyatosan szegény voltam? Gyalog jöttem be a városba a harmincas években, Pilisszentiványról. Kinyomattam a verseimet újságpapíron, újságformában s azt árultam. Mint a koldusok. Én, aki a legnagyobb költő voltam! Tudod, ki volt jó hozzám egyszer az életben? El sem hiszed. Fenyő Miksa. Egyszer írtam egy verset. Na, gondoltam, ez sokaknak nem fog tetszeni. Másnap, vagy harmadnap kaptam száz pengőt Fenyő Miksától. „Köszönöm a szép verset" — írta. De hát Fenyő Miksa gavallér volt. Úr volt. Értette a verset. Ő értett engem. Egyedül ő.

Ülünk és hallgatunk.

Már menni kellene, de nem enged.

— Tudod, mire gondoltam a múltkor? Hogy visszamegyek románnak. Ha nem kell a magyaroknak Erdélyi Jóska, talán kell a románoknak Ioszif Argyelán. De hát megtagadhatom én a múltamat? Letagadhatom a verseimet? Engem nem lehet kitörölni az irodalomból. Én beleírtam magam, olyan gyöngyökkel, mint a... Te miket szeretsz tőlem legjobban?

Mondom sorban a kedvenceimet, a Dal a Bakony aljánt, a Duanparti emléket, az Ibolyalevél, a Lovaspóló a Vérmezőn meg a Magányos csillag címűt.

Izgatottan keres a papírjai között.

— Te tudod-e, hogy én újságrajzoló is voltam? Igen, igen. Rendszeresen csináltam portrékat művészekről, írókról, s ezek rendre-sorra megjelentek. De szeretnék mutatni valamit. Épp tegnap került a kezembe. Várj csak, itt is van. Ha már az előbb Fenyő Miksát emlegettem, nézd meg ezt a rajzot — találja meg hirtelen s teszi elém —, ezt róla csináltam, mikor is — tétovázik — talán 1931-ben vagy 32-ben, már nem is tudom.

— Megkaphatnám? — kérdezem.

Fel sem fogja, mit kérek tőle. Mintha nem is hallaná. Aztán nagysokára mégis felel.

— Hogy ezt, én, neked? De ez rengeteget ér! Ha már mindenáron rajzot akarsz tőlem, lerajzollak téged. Jó? Meglátod, milyen jól elkaplak, a szemed, a pillantásod, a hajad állását, igen, várj csak, ezt aztán elteheted emlékbe, hogy Jóska bátyád megörökített.

— Egyszer már lerajzoltál, 1958 januárjában — emlékeztetem. — *A Földmívelő* szerkesztőségében. Nem emlékszel? Nagyon kövérnek rajzoltál. Nem is én vagyok!

Megsértettem.

Már teszi is el Fenyő Miksát. Elteszi, mint jó zsákmányt, pedig mennyire áhítoztam rá.

— Tudod, mikor volt pénzem? Amikor kijöttem a börtönből. Illyés Gyula küldött egy nagyobb összeget. Meg Németh László is. Nem felejtettek el. Megbűnhődtem, Tibor, mindenért. Azt írtam, és a szívemből írtam: *„Ember, hajadon fővel és mezítláb, / üres kézzel, hogy szinte meztelen, / gondo-*

latban ma keresztútra állok, / a mindenséget úgy engesztelem. // Kitárt karral kiejtek minden gőgöt / nyílt szívemből és önként, szabadon, / magamból az önös, írigy, közetlen, / embertelen embert kitagadom. // Leborulok a négy égtáj iránt, / ismerős arc és idegen előtt, / s megcsókolom por és sár arcodat, / népek hazája, közös anyja, föld. // Egy vagy te és egy tengelyen forogsz, / kerengsz a fénylő, izzó nap körül, / szíved minden nép minden gyermekének, / minden embernek egyenlőn örül. // Egy vagyok én két és félmilliárd / gyermekedből, ki nem oszt, nem szoroz; / társai nélkül senki, senki semmi, nem szám, / fületlen gomb, hasztalan, hiú, rossz. // Megtagadom magamban azt a költőt, / ki különbséget tett nép s nép között, / ki vak dühében tévelyegve, olykor / ártatlanokat sértett, üldözött."

Mondja a versét.

Átéléssel, hittel, őszintén. El kell hinnem őszinteségét. Pedig tudom, hogy megjelenésekor, 1954-ben, az *Irodalmi Újság* szenzációt jelentett, sokan nem értették, hogyan lehet Erdélyit visszahozni az irodalmi életbe.

— Szép a versed, nem mondod tovább?

— A lényeg eddig tart. Meg kellett írnom. És nem esett nehezemre. Miért, ki meri azt mondani, hogy nem változhatok? Minden ember változhat. Én is. Ezt a gesztust megtettem, hogy a többi versem is megjelenhessen. Hogy írhassak, élhessek.

— Kiadták a köteteidet — állapítom meg. És sorolom nemrégen megjelent köteteit: — Megjelent a Visszatérés, a Csipkebokor, az Arany ménes, a Csillag és tücsök...

— Megjelent, megjelent, de a múltkor is bemegyek az egyik könyvesboltba és kértem az egyik verseskötetemből. Nem adtak. Hogy nincs, elfogyott. És megláttam a polcon. Olyan vihart még nem látott senki, amilyet én csináltam. Eldugják a verseskötéteimet, letagadják... üldöznek... — és már újra felugrik, az ablakhoz fut, visszarohan, felállok, nekemesik, fogja a ruhámat a mellem fölött és rángat, rángat s kiabál: — a piszkos csirkefogók, engem üldöznek, engem... — elereszt, visszahuppanok és nézem, hogy ezt a 67 éves embert rázza a zokogás.

Megyek, határozok hirtelen.

Felállok.

Lecsillapodik.

— Várj csak adok neked valamit ajándékba... Hogy ne menj el üres kézzel... — és előkeres valahonnan egy megsárgult, negyedrét hajtott, írógéppapír nagyságú nyolcoldalas, újságpapírra nyomott újságot:

Ára 10 fillér

FELKELT A NAP

ERDÉLYI JÓZSEF

36 verse

Nem lehet megállapítani, hogy mikor adta ki, nincs rajta évszám, és bizony ő sem tudta már. Felelős kiadóként a Napvilág irodalmi vállalat van megjelölve, persze magánkiadás ez, mert a felelős kiadó senki más, mint Erdélyi József. A Hungária Hírlapnyomdában készült. A Tiborc a villamoson és a Dunaparti emlék című verseire már emlékeztem későbbi köteteiből.

— Köszönöm — mondom —, otthon beteszem majd az Emlék című kötetedbe.

Néz rám. Begyulladt szeme kandin, szúrósan vizsgál.

— Ha nyolckor megyek, jó lesz?

— Várunk nyolc órakor... tudod, itt vagyunk a második utcában.

Erdélyi József a Királyhágó utca és az Alkotás utca sarkán lévő házban lakik, innen mihozzánk három perc az út.

Búcsúzom.

Nem enged. Újra a kép elé húz.

— Csodálatos, ugye?

— Mikor festetted?

— Régen. Az eredetije elveszett a háborúban. De maradt egy színvázlatom. Most újra csináltam. Szép, egyszerű, tiszta színekkel. Ez Párizs. Meglátod, Tibor, nagy festő leszek én még! Nagy festő! Milliókat keresek vele.

Erős kézfogás.

Végre elereszt.

— Akkor nyolckor várlak. Jó?

Hatra értem haza. Besötétedett. Azóta írok. Ha nem írom le azonnal a beszélgetést, holnapra nekem is hihetetlen lesz, s talán holnapután le sem merem írni.

Csöngetnek.

Sári megy ajtót nyitni.

Az órára nézek.

Nyolc óra van. Erdélyi József nem késett el.

*

Ez a házimozi remek találmány. Olyan szórakozás, amihez nincs fogható. Felteszem a gyöngyvásznat. Jóska bátyám a kávéját issza.

És én nem ismerek rá.

Virággal köszönt be az ajtón. Botját az előszobában hagyta, kedves, figyelmes, bókokat mond a feleségemnek, s úgy beszélgetünk hosszú perceken át, hogy híre-hamv sincs a a vulkánkitörésnek. S egyszercsak, mikor éppen bort töltök, elővesz valamit a tárcájából.

— Ezt a kedves Sárikának hoztam — s látom, hogy saját rajzát veszi elő, titokban reménykedem, hogy a délután annyira megáhított Fenyő Miksát ábrázoló rajzát hozta el, de nem, ez „csak" egy tájkép, ceruzarajz, átadja kellő hódolattal.

Én a filmvetítőt készítem elő. S hallom, hogy most ketten azon örvendeznek, hogy a feleségem együtt járt hajdanán leányával, Erdélyi Honorral Kecskeméten, a református leánygimnáziumban, csak éppen egy évvel alatta.

— Jóska bátyám — kérdezem —, láttad már magad valaha is filmen?

— Még soha!

Elindítom a vetítőt. Pereg a film. Tavaly ősszel találkoztunk össze, éppen nálam volt a filmfelvevő, valahonnan jöttem hazafelé, s azzal álltam eléje.

— Mi lenne, ha filmre vennélek?

— Állok elébe! — felelte. — Feljössz a lakásomba?

— Jobban szeretnélek valami szép környezetben megörökíteni s feltétlenül a szabadban.

— Ahogy gondolod — egyezett bele. — Akár most is! Azonnal.

— Menjünk le a Vérmezőre! — ajánlottam.

— Hogy én, oda? Mit gondolsz rólam? Erdélyi Jóska nem parkba való. Nyírott fák közé. Én népi költő voltam, vagyok és leszek. Dombra való, szemétdombra vetett. Hát ha oda való vagyok, akkor itt filmezz le. Nézd csak, ott, szemközt, az utca túlsó oldalán van egy kis dombocska.

Az Alkotás utca és a Márvány utca sarkán törmelékkel borított, nyitott telek. Rajta csakugyan domb, picinyke emelkedő, el nem vitt tégla és törmelékhalom, amit benőtt a fű. (Mára, 1990-re majdnem ennek a helyén áll az Intranzmas épülete. *T. T.*)

— Csakugyan itt gondolod?

— Itt hát.

Körülöttünk zajlik az élet. Itt jár a 61-es villamos, buszok, autók sietnek, délutánonként a Márvány utcai iskola gyerekei játszanak e dombocskán, de most csak mi foglaljuk el.

— Majd én megrendezem a te filmedet — nevet rám s örül a játéknak. Látod, kezemben ez a könyv, íróhoz könyv való. Azután majd jövök az iskola felől, felmegyek a dombra s mondom a versemet. Jó? Mondhatom azt, amit a legjobbnak tartok?

— Mondhatod. És melyik ez?

— A Magányos csillag című versemnél már nem írhatok szebbet a világon. Ezt mondom, jó?

— Jó — felelem s előkészítem a felvevőt.

Jön Erdélyi József. Legényesen. Peckesen. Jön és felmegy a dombra. Leül. Már mondja is a versét.

Néha beletekint a könyvbe, mintha onnan olvasná ki. Pedig a szívéből mondja.

Magányos csillag fénylik odakint
a messzeségben, és felém tekint.
Hunyorgat, mint egy titkos égi szem,
színeit váltja. Vajon mit izen?

Magányos csillag izen valamit,
ha nem is értem titkos jeleit,
szívem a fénynek, a fénynek örül,
s mint ő, hamar fellobban és lehül.

Újra húzom a rugót.

— Ez nem hangosfilm ám — figyelmeztetem.

— Ezt miért mondod? — kérdezi. — Erdélyi Józsefet nem lehet másként lefilmezni, csak versmondás közben. Ha valaki egyszer majd látja, a számról olvassa le szavaimat. Mondom is tovább. Mehet a felvétel.

És mondja tovább a verset.

Fel-feltekintek: ott ragyog-e még?
Mint egy magányos lámpafénybe rég,
gyerekkoromban, kint, a vén tanyán,
ha éjidőn teknőhöz kelt anyám.

Szívemben úgy járkál a jó remény,
mint egykor ő, csak lábujja hegyén,
hogy fel ne költse négy kis gyermekét,
s ne szűkölködjön kenyérben a hét.

A túloldalról felfigyelnek ránk. Sokan ismerik e budai részen Erdélyit. Tisztelettel kitérnek máskor előle. Most felmegy a domb tetejére. Mintha győztes tábornok lenne, aki szemlét tart serege fölött.

Ott mondja tovább.

Alig pitymallott, már indul apám,
zörgetni béresnépek ablakán.
Hallottam elmenő lépéseit,
lépéseit és köhintéseit.

Magányosan bolyongok idelenn,
nem is tudom, mi történik velem,
csak a te titkos, távoli szemed
bíztat, mint árva csillagizenet.

Áll a szemétdomb tetején. Tudja magáról, hogy most önmaga jelképe. Maga tehet róla, hogy ide került. Nem, nem erre a budaira, hanem arra a másikra, ahová gyilkos indulata vezérelte. Hallottam erről sokszor beszélni, asztalt verve, mellem ráncigálva, a múltat szidva és átkozva.

Erdélyi József hallgat.

Néz, merőn néz a kamerába, elhallgat a vajákos költő, aki rossz próféta volt valamikor.

Mire gondol? A múltjára, amikor még hittek a szavainak, amikor szépen szólt és igazat. Vajon mire gondol?

— Mondjam tovább? — kérdezi nagysokára.

— Kérlek, Jóska bátyám — mondom. Fel akar állni. Leintem. — Maradj csak itt, a fűben ülve —, mert közben leült a fűre, talán elfáradt.

Filmeztem tovább.

És mondta a versét.

Álmaim anyja, lámpám olaja,
magányos éjem hajnalcsillaga,
bíztass, ragyogj, hadd keljek, mint apám,
zörgetni alvó népek ablakán.

Ébredjetek, ti alvó béresek,
az új napon vezéretek leszek,
fel! fel! a harcok csillaga ragyog!...
Jaj, be magányos csillag is vagyok!...

Becsukta a könyvet. Szemüvegét levette orráról.

Vége volt a varázslatnak.

Vége lett a filmnek is.

— Még sosem láttam magamat — mondja. — Furcsa az ember, nem ilyennek képzeltem magam. Hát ilyen öreg ember vagyok én? Elmúlt az idő.

Bort töltök.

— Igyunk az egészségedre!

Megcsendesedve ülünk. A feleségemet hallgatja, a kecskeméti iskolai évekre emlékezünk. Odakint zajong a február. Az ősszel készült film most került szereplője elé.

— Majd csinálok neked egy szép képet. Gyönyörű festményt, amit csak én tudok. Arany festő vagyok én, a legnagyobbak közül való. Csak még nem tudják. De majd megmutatom...

Aztán visszatér a filmre.

— Az volt a furcsa, hogy miközben néztem a filmet, hallottam a versemet. Mintha egy másik Erdélyi Jóska mondta volna nekem: *„Fel! fel! a harcok csillaga ragyog... jaj, be magányos csillag is vagyok..."* Hát hány ember lakozik bennünk? Ha az egyikkel békességben vagyok, a másik dühöng, ha lecsillapítom, újra egy másik áll elém. Miféle költő vagyok én? Miféle ember vagyok én? Kellek-e egyszer, igazán? Kellenek-e valaha a verseim?

Hallgatott.

Hallgattunk mi is.

Erre csak az utánunk jövő kor felel.

(1963—1964—1990)

Őszi vízparti kép, 1984

Siklós Olga

A Papucshős Veszprémben

Egy dramaturg följegyzéseiből

Harminc évvel ezelőtt kezdődött és hét esztendeig tartott... E rövidnek tűnő időszak második otthonommá varázsolta Veszprémet. Hogy is volt? Szeretném a régi emlékeket visszahozni, de azok bújócskát játszanak: így volt, kiált valaki messziről — vagy mégse?

A színház mindig az adott pillanaté. Mit markolhatunk belőle? Hangulatokat, pillanatfoszlányokat, s ha idézzük is, kik nem velünk élték át, azoknak jelent-e valamit? Végül is leírhatjuk, milyen, amikor süt a hold s a fénye a tengeren hídként ragyog, de ki sose látott holdfényt a tengeren, az elképzelheti-e? A holdat felhő takarja — s amit egy perce még káprázatos, titokzatos varázslatnak láttunk, eltűnt, mintha sose lett volna.

Kérem, senki ne várjon se színháztörténetet, se kritikusi összefoglalót. A színház egykori dramaturgja próbálja emlékeit megosztani az olvasóval.

*

A Veszprémi Petőfi Színház a '60-as években éppen olyan volt, mint a kissé lerobbant Püspökkertben a csúnyácska szálloda, a keskeny és zajos 8-as főút, az egykori istállóból átépített színészház. Kívülről málló vakolatú, belül kopott, nincs se zsinórpadlása, se süllyesztője, de még kézi meghajtású forgója sem. Azt a csodát, amit színháznak nevezünk — belülről, a darabnak, a színészeknek és a tervezők tehetségének kellett megvalósítani!

Az első évadjáról még alig hallani valamit (1961/62), de a másodikat *Lendvay Ferenc* vezetésével sikerrel indítja *Németh László*: Nagy család, Shaw: Szent Johanna, a *Piscator*-féle Háború és béke meghozza a színház ismertségét a szakmában és megalapozza a közönség-kapcsolatait. A Petőfi Színház életképes! 1966-ban a színház vezetősége kicserélődik — én is ekkor kerültem a társulathoz dramaturgnak —, de folytatja a jó hagyományokat.

A hét évadban (1966—73) hatvanhét bemutatónk volt, többségükre jó szívvel gondolok vissza. (Az új Horizont 1990. 5. és 6., 1991. 1. számában már részletesen írtam Illyés: A különc, Németh: Győzelem, Gorkij: Kispolgárok és Miller: Az ügynök halála című darabokról — vagyis Latinovits Zoltán veszprémi szerepléséről.) Most első veszprémi bemutatóm, a Papucshős története foglalkoztat.

Működésének hatodik évadját a színház immár a negyedik igazgatóval kezdte meg. *Pétervári István* nem akarta a társulatot felforgatni. Jelentős színész nem ment el a színháztól, az újak pedig erősítették a társulatot (Bege Margit, Dobránszky Zoltán, Tánczos Tibor). Bicskey Károly a korábbi évadokban rendezett is — most csak színészként működött — igaz, hogy igen fontos szerepekben és sokat játszott. Az előző évad rendezői közül Pethes György maradt a társulatnál, s két új vendégrendezőt szerződtetett Pétervári: Horvai Istvánt, Horváth Jenőt, és maga is rendezett.

A társulat többségét jól ismertem, s ezt figyelembe véve állítottam össze az évad műsortervét —

ERDÉLYI József

Ekkor említette, hogy antológiát akar szerkeszteni fiatal, induló költők verseiből, és engem is bevenne. El is küldtem néhány versemet. Választ nem kaptam, és tudtommal az antológiából se lett semmi.

A következő évben Pesten járva a villamoson futottunk össze. Emlékezett rám, mondta, keressem fel valamelyik délután a Centrál kávéházban, a törzshelyén.

Nem mentem el a Centrálba. Többet nem találkoztam vele.

Vagy mégis?

Erdélyi kitűnő rajzoló volt. Kivált portréban jeleskedett. A veszprémi irodalmi est után csaknem két évtizeddel találkoztam egyik rajzával — Brazíliában.

A harmncas évek elején Erdélyi lerajzolta atyai barátomat, dr. Bródy Sándor ellenzéki politikust, a háború utáni koalíciós idők szociáldemokrata képviselőjét. A rajz alá ezt írta: *„Ha rajzom nem sikerül — Még a rím is elkerül."*

Sándor ezt a képet magával hozta Brazíliába, amikor el kellett hagynia Magyarországot. 1963-ban bekövetkezett halála után az Erdélyi-rajz hozzám került. Itt van londoni dolgozószobám falán. Egyszerre emlékeztet Erdélyi Józsefre és Bródy Sándorra...

London, 1995

Kutasi Kovács Lajos

Erdélyi József rajza dr. Bródy Sándorról

Erdélyi József aznap délelőtt érkezett meg Pestről. Zágon Alajossal vártuk az állomáson és elkísértük a Korona szállóba, ahol szobát foglaltunk számára. Aztán átjött velem apám éttermébe, a Hungáriába ebédelni. Áttanulmányozta az étlapot, de a választást végül is apámra bízta. Erdélyi akkoriban negyvenes éveinek közepén járt. Ahogy most elnézem László Gyula 1955-ben róla készített rajzát az Arckép és kézírás első kötetében, a kínai mandarinra emlékeztető arcon keresem a régi Erdélyi arcvonásait. Jókiállású, gondosan öltözött férfi volt s életkörülményei is kedvezően alakultak. Megjelentek verseskötetei, életrajzi írásai.

A mozit megtöltő közönség szeretettel fogadta, melegen ünnepelte a költőt, aki az est végén a Villám és virág című kötetét dedikálta. Majd néhányan átvonultunk vele az *Elit*be.

Tükörablakos, klasszikus kávéház volt az Elit, márványasztalokkal, bársonyzsöllyékkel. Méltó a nevéhez. S volt egy kis szeparé is, ahol helyet foglaltunk.

Természetesen irodalomról, írókról, költőkről faggattuk Erdélyit, aki halálos biztonsággal mondott ítéletet nemcsak kortársairól, az előtte járó nemzedékről is. Emlékezetem szerint nem hízelgett Babits Mihálynak, különösen nem kedvelte Kassákot, de még Adynak se kegyelmezett. Sinkával szemben volt a legelfogultabb, akivel a sajtóban is voltak kemény polémiái.

Sűrű cigarettafüstben éjfélig voltunk együtt.

Másnap délelőtt érte mentem a Koronába, hogy megbeszélés szerint elkalauzoljam a múzeumba. Akkoriban a múzeum földszinti csarnoka rendkívül látványos volt és tüstént megragadta a belépőt. Ott volt a híres balácai mozaik egy része, Csikász Imre bronzszobra Kinizsi Pálról, a falakon pompás fegyverek, sisakok, pajzsok — már amire emlékszem.

Erdélyit elsősorban a bakonyi-balatoni népművészet érdekelte. Hosszan elgyönyörködött a cifraszűrökön, kulacsokon, fafaragásokon, melyek az eltűnt világ szépségét tükrözték.

Amikor kijöttünk a múzeumból és a liget fái alatt lépdeltünk, Erdélyi egyszerre megállt. Felém fordult.

— Tudod — mondta —, a magyar Himnusz dallama olyan, hogy azt csak operaénekesek tudják jól elénekelni. Én szereztem hozzá egy igazi magyar, pentatonikus dallamot.

És halkan énekelni kezdte az általa megzenésített himnuszt.

Vajon elénekelte-e másoknak is, vagy az egyetlen vagyok, aki hallotta Erdélyi pentatonikus himnuszát?

Természetesen megmutattam Erdélyinek a verseimet. A kötött formában írtakra rábólintott, de szabadverseimre csak annyit mondott:

— Szabad verset nem szabad írni.

Megtartva tanácsát, át is írtam minden szabadversemet, amelyek persze így se lettek jobbak.

Kora délután indult vissza Pestre. Amíg az állomáson — Veszprém belső pályaudvar — a vonatra vártunk, beültünk a restibe. Erdélyi nagyfröccsöt rendelt, én, nem lévén borissza, kisfröccsel koccintottam.

Erdélyi József

Ø tordai fazekas

l.

Ezredévi skiáll

XIII cs. 20-l.

MDK

Erdélyi József, disz.szobr.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

Némethy: Series parochiarum et P

mDK

Erdélyi József, gróf.

Boross Sándor. 1921.I.5. Rajz. Kepr.

Perély. 85.1.

Erdélyi József MDk

Restaurátor- kasirozómester

Magyar László: Hogyan gyógykezelik a Szépmüvészeti Muzeum "beteg" remekmüveit?
Pestmegyei Hirlap. 1958. dec.25.

Erdélyi József

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPAKARAT

1957 DEC 12.

139

Teljesen helyreállítják a városligeti Vajdahunyad várát

A ligeti Vajdahunyad várának szépítésén hosszabb ideje dolgozik a Kőfaragó és Épületszobrász Vállalat és a 43-as Építőipari Vállalat. A kőfaragók összesen négyszázezer forint értékű javítást végeznek el az év végéig a vár művészi kivitelű faragványain.

— Az utóbbi időben sok emberünk dolgozott a körúti építkezéseken — mondja *Erdélyi József*, a Kőfaragó és Épületszobrász Vállalat építésvezetője. — Ezért csökkentett tempóban haladt a vár rendbehozása. A halászati, vadászati és erdészeti pavilon belső munkáit azonban már a második negyedévben befejeztük. A csonka- és a kínzótorony is még ebben az évben megszabadul az állványzattól; már csak egy zárt erkélyt javítanak.

Petrovics János művezető elmondta: — A Károlyi udvar »gyógyításához« a jövő évben tudunk csak hozzákezdeni, mert október végén kaptuk meg a tervet és szakemberhiánnyal is küzdünk. A javításhoz szükséges anyag nagy része már megérkezett, a jövő évben a Károlyi udvarban is befejezzük a munkát. (*t. k.*)

rmetre eladó.
29—337.

ák, kulikabát
bások. Haszn
át veszek. Som
szűcs, Kossu
s u. 5.

alábbunda, leg
minőség, mode
lett nagyságb
tnak eladó. Le
t 76, III. 2. De.
ráig. Este fél 9.

IÓ, HANGSZER

ora, hangszer el-
ánál, vételénél nem
dhat, sokat meg-
rithat REMÉNYI

ba, konyhabútó és kü-
lönböző bútordarabok
eladók. 310—02.

Rekamiék, szikek, fo-
telek garanciával, fi-
zetési kedvezménnyel,
VIII. Baross utca 17

dó. Ve-
utcai tra-

fótállás-
kedvez.
szítőnél,
zállítok.
I., Ba-
Telefon:

schmi-
útor, ko-
lár, vas-
os faágy,
, képek,

Vállalatokat, Köztisztasági Vállalatokat, Téglagyárakat és Ingatlankezelő Vállalatokat, hogy vállalatunk az alanti cikkek gyártásával foglalkozik: 2,7 m³ billenőtartályú szemeteskocsi, 4 m³ billentőtartályú szemeteskocsi, szénszállítócsille, vontatókuli, fekália szállító, vagonkirakó gép-lapát, billenőcsille, iszapszállító tartály, különféle utcai szemétgyűjtő, szemétgyűjtő targonca, nagy és kicsi nyerstéglakocsi, különböző méretű házi szemétgyűjtő bödön, utcai és parki hulladékgyűjtő, gyógyszertári kenőcsfőző berendezés, textilipari gépek és élelmiszeripari gépek gyártása és javítása. A felsorolt cikkekre gyors határidővel

ERDÉLYI József ács. Egerben a XIX. század elején működik, az 1814. évi városi adókönyv említi.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Erdélyi József. ác

nevét az 1814-ei
egri adókönyv említi.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 322. old.

ERDÉLYI JÓZSEF, térképész, /1914/

ULBRICH könyve II.részében Burgenlang és környező államok községi térképek,legtöbb 1770 után.A korabeliek méret arányai premetrikus korból valók,a későbbiek legtöbbje méterrendszerben készült és nagyrészük a bpesti Állanyomda terméke.A térképek szerzői többségükben magyarok, így Erdélyi József is. 289.old

BENDEFY LÁSZLÓ: Karl Ulbrich: Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes 287.old

VASI SZEMLE, XXVIII.évf. 1974. 2.sz. Szombathely

Erdélyi József, restaurátor

a Magyar Nemzeti Galériában, Műhely-sorozatában az 1978.-ban végzett általános tárgyrestaurátorok diplomamunkái fáthatók. – Erdélyi József, Horváth Mária, Nagy Katalin és a többi restaurátor mind más és más jellegű anyagú tárgyakkal foglalkozik, tanuságót téve a szakember biztonságáról és a művész alkotó vágyáról.

Balia Erzsébet: A restaurálás-mesterség és művészet.

Tükör, Budapest, 1978. aug. 6.

Erdélyi József
restaurator

Méltatás.

Balla Erzsébet: A restaurálás . . .
Új Tükör, 1978. augusztus - 3 lap.

Erdélyi József
restaurátor

Méltatás.

Balla Erzsébet: A restaurálás — ...
Új Tükör, 1978. augusztus 6 – 3. lap.

ERDÈLYI JÓZSEF

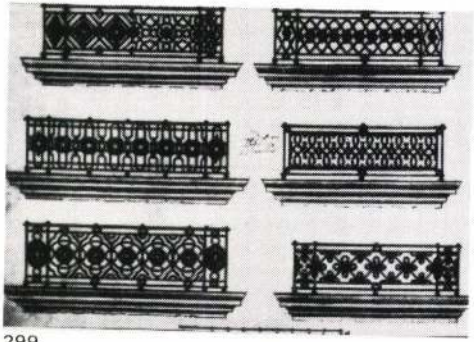

299

Bibó István
ÉPÍTÉSZET, ÉPÍTÉSZETI RAJZOK

ERDÉLYI JÓZSEF

Életrajza ismeretlen.

299 Erkélyrács-mintarajzok

86. TÁBLA

színezett tus, 46,5 x 62,3 cm
Jelezve a lap közepén fejjel lefelé: Comparatum pro Schola graphidis per Jos. Erdély 784.
BML, Pécsi rajziskolai rajzok, 3/11

Hat db kovácsoltvas erkélyrács-minta, mindegyik erősen tagolt profilú párkányon. Szép későbarokk rácsok gondos kivitelben.
Publikálatlan

bormű Charles Le Brun, XIV. Lajos udvari festőjének kompozícióját követi, amelyet Szentpétery Jean Andreu rézmetszetében ismert. Azt a jelenetet örökíti meg, amikor Nagy Sándor a kisázsiai Lampsacus városának elfoglalása után a Granicus folyóig előrenyomulva, Parmenion tanácsa ellenére vakmerően átvezeti seregét a folyón. A balról jobbra átlósan szerkesztett kompozíción Szentpétery több mint 100 alakot mozgat. A fő jelenet a folyó partján emelkedő parti részen zajlik. Középen Nagy Sándor lovon ül, kezében kard, mögötte az egyre toluló partralépő seregének tagjai. Kissé jobbra az ellenálló perzsa lovasok és harcosok. A kép jobb szélét erősen kihangsúlyozott lombos fa és erdős részlet látható. A szereplők a rézlap alapsíkjában erősen kiemelkednek, s ezáltal öntöttcizellált domborművek hatását keltik. Az ilyen típusú alkotások nemcsak Magyarországon, de egész Európában egyedülállóak voltak. Elkészültekor Pesten hamarosan híre ment, gazdag főurak, többek között Széchenyi István is meg akarta vásárolni a Casinó társaság részére. Szentpétery a művet a bécsi kiállításra vitte, ahol J. Klieber szakvéleménye alapján antik darabnak vélték. Végül is a császár vásárolta meg s az I. világháború után a magyar illetőségű műkincsek hazahozatalakor a MNM-ba került. Számos kiállításon szerepelt, legutóbb a Budapest 100 éves centenáriumi kiállításon mutatták be.

Irod: Mihalik 1954, 15–19.; Molnár 1962, 6–8.; Zádor 1964, 86–88.
Kiáll: „Budapest 100 éve" centenáriumi kiállítás. 1973.

Dr Erdélyi József

pozsonyi építőmester

Pártos Gyula tervei
szerint 1911—12-ben
építette a pozsonyi
kir. postaigazgatósági
és 1. r. városi posta-
hivatal épületét.

Bierbrauer

67. l.

Erdélyi Judit, tipográfus

A Lenin-művek tipográfiai pályázatán oklevelet nyert. (Lipsze.)

— : Aranyi-, ezüstdíj és oklevél

9.

Népszabadság, Bp. 1971. aug. 4

Erdélyi Judit

A Lenin művek tipográfiai pályázatán oklevelet kapott.

Dunántúli Napló, 1971. aug. 4.

Erdélyi Judit

Oklevelet kapott a nemzet-
közi kompmuvészeti kiállítás
lipsében

N.N.: Szany, erüstdij és
oklevél

Négszabadság 1971 VIII. 4

Erdélyi Judit

A művész a fiatal könyv-
tervezők kiállításán részt
vett.

Miklós Pál: Fiatal könyvtervezők kiállítása.
Tükör, 1977. augusztus 14 – 3 lap.

Erdélyi József

Költő

szamos élethű portrét

rajzolt.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
Érk. 1938 Szám 1938 Ér. 13.

Tábori Kornél

Rajzolt és festett

kuriozumok. Litera

Aura. VII. 1932. 453. l.

Dr. GEDŐ BÉLA
ügyvéd
BUDAPEST
VII. Rózsa-utca 40/a.
Telefon: 1-319-98

Budapest, 1938. október 7.

Tekintetes

Műemlékek Országos Bizottsága,

Budapest.

Hajdu és Bokor

ügyfelem megbizásából felkérem, hogy

Erdélyi József

rajzoló

l.

Pérely 153,154 l.

Erdélyi József; rajzoló.
vö. 12. 1896.

ROS POLGÁRMESTERE

y Emdre Úrnak,

rművész

~~Budapest.XI.~~

KASSA

Lágymányos ut 14.

Erdélyi József

PORTRÉK. Magyar írók arcképei. Eredeti rajzok keretben.
Mohácsi Jenő arcképe. Rajz. Erdélyi József 3.— — *Palágyi* Lajos arcképe. A költő sajátkezű 10 strófás versével. Rajzolta Pérely. 10.— — *Surányi* Miklós. Az író sajátkezű soraival. Rajz. Pérely. 10.— — *Szabó* Lőrinc. Rajz. Erdélyi J. 4.— — *Turcsányi* Elek. Rajz. Erdélyi J. 3.— — *Várnai* Zseni. A költőnő sajátkezű kétstrófás versével. Rajz. Pérely. 10.—

Dr Benedek Elek
könyvárjegyére
1939 Karácsony

Tisztelettel van szerencsénk bejelenteni, hogy

katalógusunk kinyomatása után nagyobb könyvtárt vásároltunk,

amely történelmi, erkölcstörténeti, filozófiai, vallásbölcseleti, régészeti, művészeti, classica-philologiai, memoire-irodalmat, kosztümkönyveket, bibliofil kiadásokat stb., stb. tartalmaz.

Nagyon kérjük igen t. Vevőinket, hogy ezek megtekintése végett üzletünket nb. látogatásukkal mielőbb megtisztelni szíveskedjenek.

Kiváló tisztelettel

Dr. BENDETZ ÉS TÁRSA
könyvesbolt és tud. antiquarium,
Budapest, VI., Andrássy-út 15.
Telefon: 128—027.

Melléklet 12. sz. katalógusunkhoz.

Pérely 85. f.

Boross Sándor *Erdélyi József rajza*

Egyúttal megalakult a testőrbizottság Fehérváry báró, Bencur, Marcali, Szalay báró, Radisich, egy vezérkari tiszt és mint előadó és tervező jó magam. A kivitelnél sok akadékoskodó kritikát hárított el katonásan utamból Fehérváry báró. Csak a kard és alabárd bojtjánál vitázott velem. Én tiltakoztam az ellen, hogy fekete-sárga, tehát osztrák császári színű legyen. Ő hivatkozott arra, hogy a honvédségnél is fekete-sárga a tiszti bojt. Felkértem végre, hogy kérje ki errenézve a király véleményét. Ez hamarosan meg is történt és Fehérváry diadalmasan jelenti, hogy: no maga kuruc, gratulálok; *a király beleegyezett, hogy ne legyen hát fekete-sárga, de piros-fehér-zöld sem, mert azt meg ő nem akarja.* Igy lett aztán a bojtok színe arany és veres, az Árpádház színeiből.

Erdélyi József

festőibb, de egyszersmind legnemzetibb is.

1906-ban szintén legfelsőbb megbízásból *a rendőrség és határőrség* díszruháit terveztem meg régi magyaros formában. Persze a közrendőrök az ősi jász sisakhoz nem szivesen szoktak hozzá. A közönségnek is meglepetés volt az első bemutató napon az új díszruhás rendőrség. Akik történeti érzékkel bírtak, azokra azt a hatást tette, mintha valamely történeti képből szöktek volna ki ; különösen a lovasrendőrök, míg a hétköznapi gondolkozásúak tűzoltóparancsnokokat véltek látni bennük.

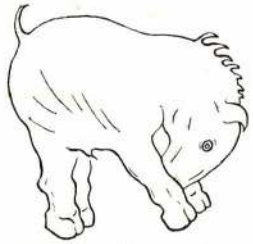

Erdei Viktor rajza

Ugyanezen évben hozták haza *II. Rákóczi Ferenc* nagy fejedelmünk és társainak hamvait. Milyen boldog voltam, hogy a magyar szabadság vezérének én rendezhettem Budapesten és Kassán a kuruckori történethű utolsó díszmenetét, mely a vármegyék és törvényhatóságok bandériumaival fölért egy régi magyar koronációs menettel.

Bizonyos ősi történeti jelleget sikerült a nemzeti hadsereg tisztikarának tábori díszébe is beletervezni. Az új lovastestőrséget, továbbá a parlamenti őrséget felkérésre szintén átstilizáltam ősiesebb formába.

Ha szabad megemlíteni még azt is, hogy 1928-ban egy pár lelkes legitimista úr Ottó királyfi részére királyi magyar díszruhát terveztetett velem

Erdélyi József
író

M.D.K.

A vidám Babits Mihály
(riport)

N.L.: Költők kirándulásán
Élet és Irodalom, 1963. okt 5 - 11 lap

Erdélyi József

Erdélyi József rajza Etiről

Erdélyi József, költő

grafikus

Legendáros egy ceruzarajza, amit Weöres Sándorról kénített 1942. VIII. 26-án.

Harcos Ottó: Az elárvult szobában 497-499.

JELENKOR, Pécs, 1975. június

XVIII

6.

Erdélyi József

szinte valamennyi kortásrát megörökitette.

Forrás 1975/7-8/89

Gál: Balázs Béla rajzai

Erdélyi József

Uj irás 1976/7/1

Kombs Aladár

Erdélyi József rajza

MDK

Erdélyi József

... de nem müvelték a rajzot, mint amilyen mértékre a jó Istentől való ebgedélyük volt...

Egészen egyéni meglátásai vannak Erdélyinek és minden rajza komoly. Meghapóan hangulatos tájrajzai vannak. Még nem jelentek meg. / Rajzai között egy tehén, - meg is jelent ujságban./

Akik félbemaradtak.
Pérely. 153,154.l.

Erdélyi József

A költő egyik akvarellje /Döbrentei ház/ Szij Rezső tulajdonában van.

Losonci Miklós - Látogatás Szij Rezsőnél; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 32. l.

ERDÉLYI Jozef Zoltó, prof.

rajzai

Honismeret, 1997/4. 16.

A sorozatot Önök közül sokan ismerhe
megvásárolták.

A sorozatot változatlan áron most ismé
közérthető nyelvezet és az áttekinthető
filmeket hitoktatás keretében történő has
az egyes történetek élményszerű megisr

A teljes sorozat fogyasztói ára: 3.390,- F

A sorozat kitűnő ajándék lehet családi és

Szíves megrendelésüket várva,

Budapest, 1997. augusztus T

Erdélyi József grafikái

301. Bébi. 1954. Pélfürdő. cr. 180×145 mm. J. j. l.: Rózsikának nesetlenel jóska bácsi, Pélfürdő, 1954. I. 11

302. Férfi portré, cr. 124×90 mm. J. j. l.: Erdélyi 1954. I. 11

303. Portré. (Sz. R). 1954. Pélfürdő. cr. 125×90. mm. J. j. l.: Erdélyi 1954. jan. 11/ és dedikáció.

304. Női portré. cr. 180×150 mm. J. b. l.: Pélfürdő, 1954. I. 11/ és dedikáció

Szij Rezső, Szüstemajem (Katalógus) Olaj, temp. akv. gouache. Bp. 1966 32. l

Erdélyi József

~~Ut Fal~~

16. Falusi ház, atv. 183 × 255 mm
7. j. l.: Erdély 1932.

Szíj Rezső,
Gyűjteményem (Katalógus) Bp. 1966.
Olaj, temp. atv. gouache.

12. l.

Erdélyi József grafikái

305. Rózsa. cr. 220 x 150 mm.
J. j. l.: Pélfundó. 1954. I. 11./ és
dedikáció.

Szíj Rezső, gyűjteményem (Katalógus) olaj, temp.,
arv. gouache. Bp. 1966.

32. l

Erdélyi József, festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekü gyüjteményét. A 19.-20.sz. magy. képzőmüvészetének keresztmetszete. 388 mü, 180 müvés Erdélyi egy müvel szerepel. 227.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Bemutatjuk Erdélyi Klárát

Festmények Velencéről

A Virányosi Közösségi Ház Galériája október 13-án nyitja meg *Erdélyi Klára* festőművész Velence című kiállítását. A Budapesten született és kerületünkben lakó művész már gyermekkora óta foglalkozik a rajzzal és a festészettel.

– Ezt követően hogyan folytatódott művészi pályája?

– A Képzőművészeti Középiskolát 1978-ban fejeztem be, majd magánúton folytattam a tanulást. Ennek során *Barcsay* mester korrigált. A '90-es évek elején hollandiai tartózkodásom alatt az amszterdami Vrij Festészeti Akadémián folytattam tanulmányaimat.

– Úgy tudom, a festészet mellett más irányba is kiterjedt érdeklődése?

– Mivel tanítással is foglalkozom, a későbbiekben pedagógiai diplomát is szereztem Győrben. Ezen felül kultúrtörténeti írással, művészettörténettel és vitavezetéssel is foglalkozom.

– Mikortól és hol mutatja be festményeit?

– 1984-től veszek részt – elsősorban egyéni és egy-egy csoportos – kiállításon. Budapest, Szeged, Hódmezővásárhely mellett Hollandiában, Franciaországban és Olaszországban tekinthette meg a közönség képeimet. 1987-ben az MTV 2-n zongoraművészekről készített portrérajzaim kapcsán került sor egy hosszabb tévéinterjúra. Munkásságom során foglalkoztatnak az emberábrázolástól kezdve az élet mindazon területei, melyeket közvetítő csatornának érzek az igazság keresésében.

– Melyek ezek?

– Nagyon érdekel a szellem és a szépség viszonya. A hit. A küzdelem értelme, a drámaiság, vagy a líraiság kifejeződése.

– Most kiállított alkotásai közül miért esett a választása Velencére?

– A puszta tengerből teremtett város, a hosszú évszázadok óta virágzó Velence, mint festményeim témája már régen érdekel. Sokat olvastam történelméről, művészetéről, kultúrájáról. Anyaggyűjtés céljából több alkalommal jártam a városban, mely minden alkalommal új és új oldalát mutatta meg. Ez tükröződik vissza mostani kiállításom színeiben, témájában. A bemutatott képek három fő fejezetre tagolhatók. Ezek: a város tájképi megjelentése, a palotai enteriőrök, valamint a velencei karnevál bemutatása. Remélem, hogy alkotásaim a nézők elé varázsolják az általam is látott, és átélt olasz hangulatot, az évszázados szépséget, pompát, a tánc ismert, de minden percében más-más oldaláról bemutató forgatagát.

Kahlich Endre

•

Erdélyi Klára festőművész Velence című kiállításának megnyitójára október 13-án, szombaton 16 órakor a Virányosi Közösségi Házban (XII., Szarvas Gábor u. 8/C) kerül sor. A kiállítás megtekinthető: 14-én 11-18-ig, 15-én 9-17-ig, 18-án 9-12-ig, 20-án 12-19-ig, 21-én 11-18-ig. A közösségi ház megtalálható a Moszkva térről induló 156-os autóbusz Dániel úti végállomásánál.

Erdélyi Klára

A százéves Bilicsi

Gyerekkoromban, ami nagyon ré
rendszeresen hallgattam kis cimbo
bumm" cirkuszának kacagtató műs
tő, nevettető Kelemen bohóc volt:
aztán a sorsom úgy alakult, hogy eg
csival.

A hatvanas évek elején ismerten
rainak. Sokat utazott, gyakran fell
kultúrházakban. Népszerűsége hat
valósággal sugárzott a színpadról.
mek dalai az ő színes előadásába
szmokingban lépett fel még a legk
együtt énekelt: „Asszonykám adj e
verkli…", „Mi muzsikus lelkek…"
nem eljátszotta, előadta. Nyúlánk t
ja, kedves mosolya beragyogta a sz
ataloknak Bill bácsi volt.

Sokat tanultam tőle. Hányszor
don!" „Állj meg a mikrofon előtt,
jebb a kezeidet!" „Ne hadarj, ne s
nácsait olyan kedvesen mondta, h
nagyobb városban léptünk fel, estj
tünk, táncoltunk. Tánc közben cs
alkalommal annyira, hogy beleest
mon néhány púppal megúsztam. A
tönzésemet", sokan azt hihették, h

Bill bácsi Siófokon (Újhelyen
szeretett feleséggel, mindig ked
köztük Marikával, aki fiatalon el
lányát, Évikét is, akiről az a nép
előadásában: „Apu hod med b
ballangjába…?"

Az árnyékos teraszon pihenget
jó ismerőst szeretettel fogadott.
Ha nem volt odahaza, akkor a köz
Kamillkához ugrott át egy kis ba

Soha nem felejtem el. A Pesti S
gi utolsó előadását játszották. Ali
ültem. Bill bácsi azonnal „kiszúrt"
angyal, angyali, angyalian, angya
kis nővérkét: Venczel Verát. Vég
zásba, hogy kiesett szövegéből. Ő
hoz, aki a fekvő beteget „alakított
tudom, mi következik?… Az előa
göny elé, rám pillantott és huncut
Őrzöm a pillantását.

ERDÉLYI Klára

NÉMET-, angoloktatás, -korrepetálás, kezdőtől középhaladóig. Tel.: 06-20-350-4119.

VEGYES

A HEGYVIDÉK Bevásárló Központban (XII., Apor V. tér 9-11.), a Konyhafelszerelési boltban október 7-én 10–16 óráig kertibútor végkiárusítás, biztosan megegyezünk. Várjuk kedves vásárlóinkat! Ny.: H-P 9-18, Sz: 8-14-ig. 224-0607.

OPERA Antikvárium (VI., Hajós u. 7.) vásárol könyveket, könyvtárakat, képeslapokat, kéziratokat, régi fényképeket, térképeket, CD-ket, kerámiákat, porcelánokat, kisbútorokat, bármilyen régi reklámtárgyakat, plakátokat. Ingyenes kiszállás, készpénzfizetés. Telefon: 332-0243.

RÉGISÉGÜZLET (Bp. VI., Szondi u. 32. sz. alatt) magas áron vásárol: IWC Schaffhausen, Patek, Vacheron, Jager Le Coultre, Rolex, Breitling, Omega stoppere, ütős, naptáros karórát, zsebórát. Telefon: 06-80-200-914, 06-80-200-916.

OPERAHÁZ melletti boltunkban mindenféle régiséget, kisbútort, porcelánt, kerámiát, ezüst és bronz dísztárgyakat készpénzért vásárolunk. 302-0862, 332-0243.

KLAPKA György vásárol műtárgyat, festményt, bútort, ékszert, hagyatékot, régiséget. Érd.: 217-0109, 10-14-ig.

BÉLYEGGYŰJTEMÉNYEKET, régi képeslapokat, levélborítékokat, reklámnyomtatványokat állandóan vásárolunk. Bp. VIII., Szentkirályi u. 6. Telefon: 267-2494, 485-5060.

BÉLYEG, régi képeslap, régi, használt levélboríték, papírrégiség vétel-eladás. Marnitz bélyegüzlet. Bp. XII., Nagyenyed u. 9. Tel.: 213-9230, Déli pályaudvarnál.

GORKA-Gádor-Zsolnay és más márkás kerámiákat vásárolna budai gyűjtő, magas áron. 339-8084. www.gorkashop.hu

MEGNYÍLT! Női, férfi és gyermekhajvágás, szolárium. XI., Érdi út 14. (59-es villamos végállomásánál.) Mácsik Erzsi, telefon: 319-1598, mobil: 06-20-462-7220.

155X150 CM-ES kétszárnyú, dupla, üvegezett ablak, tokkal, elszállítás fejében átadó. XII. ker., Kakukk u. 24. sz. alatt. T.: 395-2303.

Telefon: 214-9167, [illegible]
na főorvos.

SZORONGÁSOS állapotok, depresszió, alvászavar, pánikbetegség kezelése. Dr. Novák Judit. T.: 395-9555.

DR. KÖRMENDY Miklós bőrgyógyász főorvos magánrendelésén: a legkorszerűbb ránckezelések, anyajegyek analízise, zavaró növedékek eltávolítása, pattanásos arcbőr kezelése, orvosi hajgyógyászat. Fény- és lézerkezelési szaktanácsadás. Gyermekbőrgyógyászat, fogászati és kozmetikai allergiavizsgálatok. XII., Németvölgyi út 30/A. II. 3. Kedden-csütörtökön: 16-19 óráig. 06-309-660-979.

FOGSORJAVÍTÁS reggel 8-tól, a Széna tértől 2 percre, Csalogány u. 34/B. 06-30-27-26-185.

BŐRGYÓGYÁSZATI, onkológiai magánrendelés. Hétfő-szerda 16-18. XII., Alkotás u. 7/A. Bejelentkezés: 466-8328, dr. Bánfalvi.

LÁBSZÁRFEKÉLY, érszűkület gyógyítása, értágulatok (visszerek, hajszálerek, seprűvénák) megszüntetése, szemölcsök eltávolítása, megbeszélt időpontban. Dr. Magera Judith adj. XII., Krisztina krt. 2-4. II. 23. T.: 356-3073.

FOGYJON akupunktúrával! Hetente 2-3 kg-ot fogyhat fül-akupunktúrával, szakképzett orvossal. T.: 06-30-242-7248.

LÉZERTERÁPIA, reumatológia, akupunktúra: fogyasztás, szénanátha, gerincferdülés, csontritkulás, csípő- és térdkopás kezelése, fejfájásellátás, agyvérzés utókezelése, lakáson. 1122 Városmajor u. 18. Tel.: 3686-349.

TANULÁSI beilleszkedési problémák kezelése, tanácsadás klinikai pszichológus-gyógypedagógusnál. Tel.: 35-50-413 este, 06-30-957-0355.

DR. MÓNOS Zsuzsa bőrgyógyász-onkológus, dr. Csatár Éva sebész-proktológus rendelője a Németvölgyi út 30/A-ból, II. ker., Margit krt. 5/B-be költözött. Bejelentkezés dr. Mónos: 274-2554, 06-309-820-999, dr. Csatár: 06-309-717-340.

TALPMASSZÁZS, talpdiagnosztika, fülgyertyázás, számítógépes lúdtalpbetét-készítés, reiki, orvosi háttérrel. „Vivien-talpai" orvos-természetgyógyász rendelő. II., Fillér u. 10. Tel.: 316-2596.

KOLON-HIDROTERÁPIA, vastagbél tisztítása, immunrendszer erősítésére, emésztési zavarokra, fogyókúra kiegészítéseként, góctalanításra. „Vivien-talpai" orvos-természetgyógyász rendelő. II., Fillér u. 10. Tel.: 316-2596.

30-248-4199.

ÁLLÁST KERES/KÍNÁL

DIPLOMÁS munkanélküliek, egészségügyiek, pedagógusok mellékkeresete. Telefon: 215-8237, 202-4728.

NEMZETKÖZI pénzügyi tanácsadó cég vezetőket és munkatársakat pályáztat, uniós képzéssel és karrierrendszerrel. Schmidt: 268-1754.

ÉRETTSÉGIZETT fiatalt keresünk most nyíló cukrászdába. Jelentkezés írásban, bemutatkozó levéllel: 1112 Bp., Barackfa utca 2. Aguszt.

PÓTMAMÁT keresek gyermekeim mellé heti több alkalommal, hosszú távra. T.: 30-270-3816.

KISISKOLÁS gyereket különórára vagy hazakísérne, korrepetálna frissnyugdíjas, értelmiségi nő. Tel.: 201-4381.

RENDSZERES gyermekfelügyeletet vállal 42 éves, gyakorlattal rendelkező, leinformálható nő, kulturált családnál. Éjjel-nappal. Tel.: 06-70-251-1488.

NYUGDÍJAS hölgy gyermek iskolába, óvodába kísérését, otthoni felügyeletét, nem egész napos elfoglaltsággal vállalja. Tel.: 3563-870.

MEGBÍZHATÓ, csinos, 34 éves, budai hölgy, angol középfokkal, számítógép-ismerettel, érdekes, kreatív munkát keres – szerkesztés, szervezés, iparművészet területén. Ügynökösködés kizárva. Tel.: 06-30-352-9621.

VI.-OS fiam mellé keresek tanár(nőt) délutánra, aki matekból és másból is segít a felvételire. 06-30-245-0492, 06-30-2900-868.

MOZGÁSKORLÁTOZOTT hölgy, naponként egy-két órára segítséget keres. 356-1076.

TÁRSKERESŐ

SZÍNVONALAS társközvetítő, rendezvényekkel. 269-45-89.

KÁNYA Kata társközvetítő és programiroda. 214-9441.

87 ÉVES, gyermektelen özvegyasszony, hasonló korú férfit keres, akinek szintén nincs senkije. T.: 319-55-59.

KÖNYV

TELJES könyvtárakat, régi és modern könyveket, levelezőlapokat, grafikákat, festményeket, hagyatékot korrekt áron vásárolunk. Díjtalan kiszállás! Nosztalgia Antikvárium (1027 Bp., Varsányi u. 24.) Telefon: 214-7015, ifjabb Nagy László.

VÁSÁROLOK Leslie L. Lawrence, Vavyan Fable, Wilbur Smith, Valhalla, fantasztikus és szerelmes könyveket, krimiket, Asterix újságokat. 06-20-922-0001.

dr Erdélyi Lajos
régész
(agyonlövés)
+1944. XII. 28
X. her ujhöztemető
70 éves

Halotti főkönyv 1948
108

Erdélyi Lajos

iparmúvész szurszabó

Derecske

Györffy István dr

Magyar népi hunré-

sek. I. A cifraszur

Bp. 1930. 3. l.

oglalkoztak, általában elfogadták Divald
ó szállt szembe az eddigi hipotézisekkel
a XIII. század végére helyezte el őket,
a pilisszentkereszti kő kapcsán még

zprémi emlékek előkerülésüktől fogva
szép számu elmélet magyarázza keletkezé-
igyekeztek elhelyezni. Vizsgáljuk meg
téziseket. Két kiinduló pontunk lehet
i és a kődiszitmények stilusa.
restaurálásról ~~xxxxxxxxx~~ tudomásunk
án Ádám Iván tanulmányát használhatjuk.
sorozat első izben a Veszprémi Hirlapba
rmájában, és ha nem is pótolja egy rest

Endélyi Lajos

derecskei szürszabó

l.

Györffyszür

60. l. - 61.

65. l. 75. l.

MOB 1976

Erdélyi Lajos

derecskei nür-
nabó

Györffy 3 l.

Erdélyi Lajos:
Vizuális kultura - képes folyóirat nélkül?
/Válasz Mezei József irására/

Korunk, LXI. évf. 6.sz. 1982. június,
473-474. old.

ERDÉLYI LAJOS
fotóművész

Ágoston Vilmos:
Kezek és arcok. /Erdélyi Lajos képzőművészekről készitett fotóportréinak marosvásárhelyi kiállitásáról./

Utunk, XXXVII.évf.50.sz. 1982 dec.10.
2.old., képpel.

Erdélyi arcok kéregcsarnoka

Két hónapra azzá változott a Petőfi Irodalmi Múzeum három terme. Erdélyi Lajos fotóművész portréiból, hetven romániai magyar író, képzőművész, tudós, színész arcképéből rendeztek itt kiállítást. Élők és holtak, külhonba távozottak és itthon maradottak valóságos és varázslatos kis panteonja ez a tárlat. Hogy miért varázslatos? Mert ahogyan azok az arcmások egymás mellett sorjáznak, ahogyan körülveszik, körbefogják a szemlélőt, az ember úgy érzi hirtelen, az erdélyi szellemiség kisugárzásának kellős közepébe csöppent. Különös hatása ez a kiállításnak. Bodor Pál — maga is a fotós egyik alanya — erről így ír a tárlatról készült szép albumban: „S miközben kiderül rólunk, hogy gyarlók is vagyunk, meg pózolók, hiúk, tetszelgők és gyanakvók, zárkózottak és magunkat-mutogatók, rátartiak és félszegek, megalkuvók és vitézkedők, dölyfösek és alázatosak — az összkép, a teljes galéria messze fölénk emelkedik (miként patakok és városok, mocsarak és paloták rajzaiból: egy ország) és kitetszik: a magyar szellemiség erdélyi-romániai világa pusztulásában is elpusztíthatatlan, mert erős, eredeti egyéniségek kisded világegyeteme.

Erdélyi Lajos portréinak ez a titka: az (akár olvasatlan, a néző előtt ismeretlen) életműveket mutatja fel.

Elküldhető e tárlat Grönlandba is, a Fokföldre: aki e képeket végignézi, ha sosem is hallott Kós Károlyról vagy Böszörményi Györgyről, ha egy sorukat sem olvasta, ha fogalma sem lehet arról, kiféle, mifélék — nyomban szíven üti őket a fölismerés: kivételes szellemi erejű alkotókkal találkozott... Számomra Erdélyi Lajos fotói egész könyvtárat, életműsorozatokat közvetítenek. Kísértetiés többletük éppen az, hogy nemcsak emberarcokat, művészarcokat vetítenek elém, de magukba sűrítik a művek lényegét is".

Az a fotós, aki ilyen hatást tud kiváltani a nézőből, igazán elégedett lehet munkája eredményével. Erdélyi Lajos megfelelt a feladatnak, amelyről ekképp vall: „Portrézásra félelemmel vegyes örömmel vállalkozom. Minden ilyen alkalom kihívás; senki sem ad arra garanciát, hogy a fényképész és a portré-alany együttműködése nyomán érvényes kép is születik". A tárlat képeinek érvényességét senki sem vonja kétségbe. Persze az itthoni szemlélőben a külföldinél sokkal összetettebb, áttételesebb gondolatokat, érzelmeket vált ki ez a kiállítás. Egy adott pontban pedig csomósodik a felismerés: istenem, mekkora veszteség megfogyatkozott nemzetiségünk számára! Mert azok között, akiket e portrék megörökítettek, ma már alig több, mint egyharmados arányt tesznek ki a szülőföldön élő és dolgozó alkotóegyéniségek. Nem csak a halál, az exodus is kegyetlenül elbánt szellemi életünkkel. De ez már egy másik történet.

Most örüljünk annak, hogy ez a bemutatkozás létrejöhetett és a budapesti s az ott megforduló nemzetközi közönség elé tárja nagyjainkat. Sokan vannak mifelénk, akik jól ismerik az egykori Új Élet képeslap-oldalairól és a Közelképek című interjúkötetből Erdélyi Lajos portréit. Ez az arckép-galéria az eddig látottaknál jóval gazdagabb. Mély benyomást hagy a felvételek részleges ismerőiben is. Csak ajánlani tudom hogy aki arra jár, iktassa be programjába a tárlatlátogatást. S ha teheti, a katalógust is szerezze meg. A képek mellett életrajzi összefoglalót és az életmű valamelyik jellegzetes darabjából kiragadott szemelvényt talál.

(nmk)

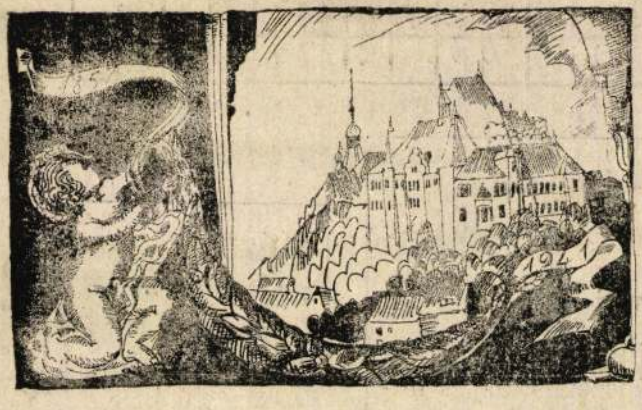

Segesvár — PORZSOLT BORBÁLA rajza

Nyugat, Mohács 1991. nov. 1.

zetben személyneve kezdőbetűjével, 45. [illegible] Végtelenül tesz. 51. Légnemű anyag, 52. Egymás közé illesztetem, 53. Végtelenül liánosl, 54. Isten nevével életre keltett agyagszobor, 56. A tetejére rakád, 58. Azonos betűk, 60. Csendesen hált!, 61. Éles szóváltás, 63. Gyapjúból tömörített vastag, posztószerű anyag, 64. Kén, uránium, ittrium, 65. Igeképző, 66. Egyesületi egyed, 67. Valaminek a megjelölésére használatos szó (ék h.), 69. R.E.R., 70. Magyarországi labdarúgó, 71. Mohón iszik, 73. [illegible] öröme, 47. Veszteség, 48. Gépkocsimárka, 50. Taszít, 52. Nőstény állat, románul, 54. Mellett, németül, 55. Régi bélelt felsőkabát, 57. ...et: egymás után kiterít, 59. Bűneit megvalló, 61. Faraghatő szilikát, 62. Céltalanul bódorog, 64. Arab törzs tagja, 66. Angol férfinév, 68. Gabonát földbe szór, 70. Becézett női név, 71. Vranceai autójelzés, 72. Üres lik!, 73. Bizony, 74. A -ve párja, 75. Lám.

Készítette: PETELEI CSABA

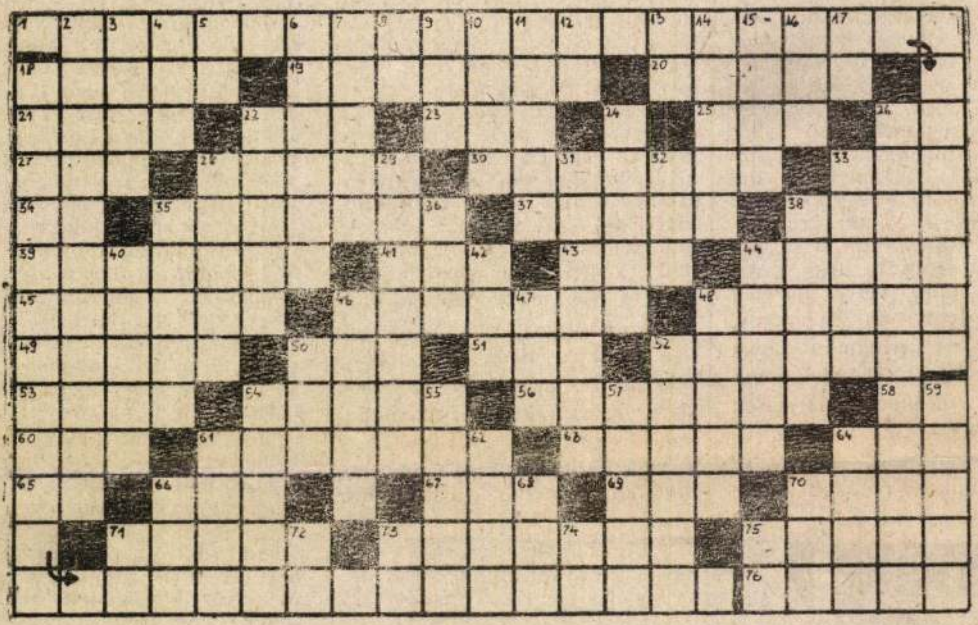

A HÉT 24 KARÁTOS KÉRDÉSE:

Mi köze a gitárnak Hawaii-hoz?

(Jutalomban részesítjük — közöljük is — a legfrappánsabb vála[illegible]okat. Tudománynépszerűsítők és humortalanok kíméljenek!)

Múzsa rejtvénypályázat 2.

ERDÉLYI Lajos: Muzeumot a diszpóra müvészeinek. = Magyar Nemzet, LIV.évf.36.sz. 1991 febr.12. 8.p.

Arról, hogy alapítsanak muzeumot a határainkon tuli, ill. egykor emigráns magyar képzőművészeknek

tanto i movimenti politici quanto a
urbanistica (che vide l'estensione
il rafforzamento della classe borgh
derne tecnologie applicate all'arre
rale l'adeguamento agli standard di
tutte le dovute differenze, sia Nap
locazione di metropoli, di capitali
di pensiero emblematiche delle rispe

Erdélyi Lajos fotóművész

Zöldi László: „Irodalomtörténet – két hangra" cimmel Marosi Ildikó interju-gyüjteményét ismerteti, melyet az erdélyi magyar irókkal folytatott.
A kötet illusztrálására a fotóművész több képet készitett egy-egy iróról.
Az irók között szerepelnek: Kós Károly, Méliusz József, Olosz Lajos, Balogh Edgár.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. márc. 29.
XIX. évf. 13. sz. 10. lap.

Erdélyi Lajos, [ ]

L.: Kántor Sándor

Horváth Hanló: Világhírű .... 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. júl. 5.

Erdélyi Lajos

„Nyéri üdvözlet"

-farapás

A Hét. 1976. jan 9.

mak

Erdélyi László

szerint 1001-ben a veszprémi szt.
Mihály egyháznak már volt püspöke

Gutteil Lenő: Veszprém Szt. Imre Városa.

1930. 12. l

MDK

Erdélyi László

A m.kir.dohányjövedék pavillonját terv.a budapesti nemzetk.vásáron.

Kende Ferenc: A kereskedelem és ipar épitészetéről III.

Tér és Forma, 1933. 6.sz. 189-192.l.

Ordélyi László

építész

a m. kir. dohányjö-
vedék pavillonja az
1933. évi Budapesti
Nemzetközi Vásáron

Kende Ferenc

A kereskedelem és
ipar építészetéről. III.
Tér és Forma

1933. 192. l.

zazadok“ Budapest, I. ker., Béc[illegible] 4. sz.

A Műemlékek Országos Bizottsága nagytekintetű elnökségének

IX., Rákos-utca 10. **Budapest**

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PEDAGÓGUSOK LAPJA
Budapest

1973 SEP. - 7.

V. Erdélyi Lenke

1021

NAPRAFORGÓK

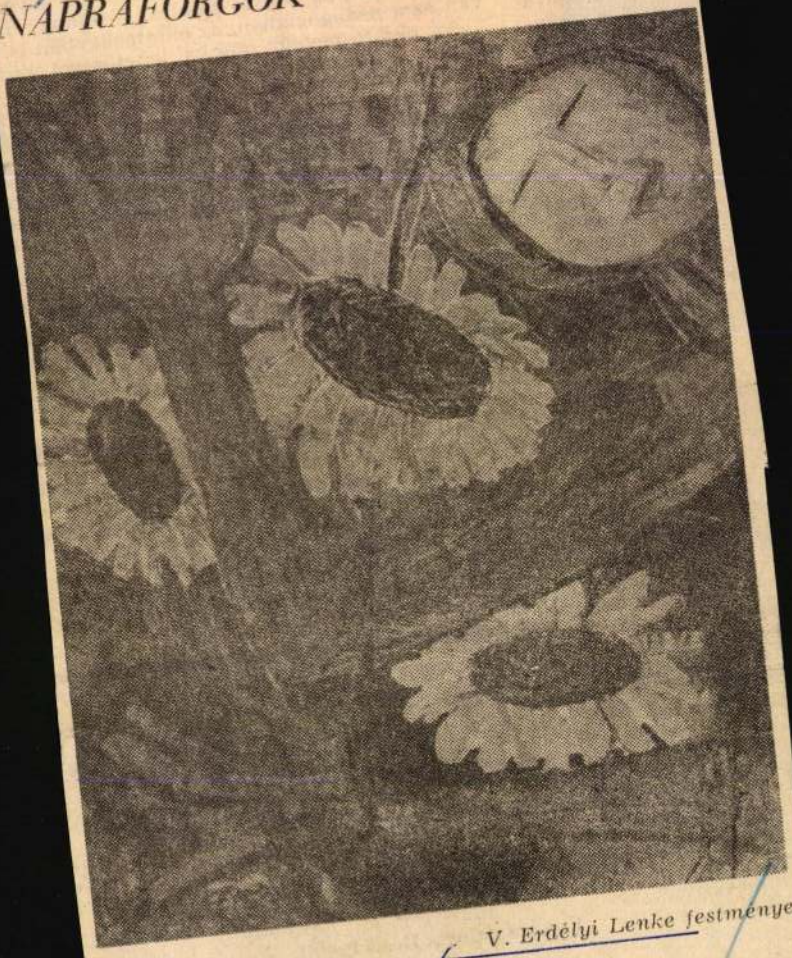

V. Erdélyi Lenke festménye

világosak — ezeket egy bizonyos időtartamo belül nem kívánjuk újra vitássá tenni; a hoz zájuk vezető utakat és módszereket keressü — ezekben minél több vitát szeretnénk ind tani, minél több javaslattal szeretnénk talál kozni.

Sokat várunk az országos kutatási főirány ként megindúló pedagógiai kutatásoktól kísérletektől. Nevelőink közt sokan vanna akik érzékenyek az új iránt, szívesen kísérl teznek; joggal várják és számítanak rá, hog a kutatásba és kísérletekbe bevonják őket. D az is jogos igénye a pedagógusoknak, hog mindennapi munkájukhoz több gyakorlati se gítséget, közvetlenül felhasználható eszköz ket, eljárásokat, útmutatást kapjanak. Egyi legfontosabb teendőnknek tartjuk, hogy a eddiginél részletesebben és pontosabban meg határozzuk a tantárgyi követelményeket, ezeket a felügyeleti szervekkel, továbbá a ma gasabb fokú intézményekkel is elfogadtas suk. Ez is jelentős hozzájárulás lesz a nevelő szabadság megvalósításához.

Lukács Ágnes: Beszélgetők

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 NOV 8.

PEDAGÓGUSOK LAPJA
Budapest

V. Erdélyi Lenke

Tokaji látkép

V. Erdélyi Lenke festménye

sok ugyanis meg-
ogy két esztendő-
menjenek tanulni,
vidékiek, s lakó-
közel szereznek
mát, nem költöz-
fővárosba, vagy
zándékukban el-
kebb környezetü-
üket, megyéjüket.

megoldásként a
Tanítóképző Inté-
ecskeméti Óvónő-
et „kihelyezett ta-
ködik. Ez a „kihe-
rmészetesen csak
ezik. A kecskemé-
k semmilyen for-
s és nem is lehet
pesti óvónőképzés-

egy félévre. Eléggé nehezen sikerült „összehoznunk" a tagozat tanári testületét, hiszen a nappali tagozat oktatóira túlterheltségük miatt csak kevéssé számíthattunk. Három év elteltével azonban elmondhatjuk, hogy *az esti tagozat oktatói már testületté szerveződtek.* Az óraadók szoros kapcsolatban állnak szaktárgyuk intézeti szakcsoportjaival, s így a tanítás a lehetőségekhez képest színvonalas. Természetesen *sok gondot is jelent az esti óvónőképző tagozat működése, hogy mást ne mondjak, kevés a hely, túlterheltek a könyvtáraink.* Kapunk azonban segítséget is.

Erdélyi Lukács ötvös M.D.K.

Tirolban és Ausztriában működött.
1509 ben Miksa császár dicséretekkel
halmozza el

Bóka L. – Somogyi Á.: kuvészi fémművesség.
Bp 1956 5.

Erdélyi Lukács

ötvös (Bécs XV. n)

l

Siebenbürger Lucas

Erdélyi Lukács

molnár

1552. Tömörkény

Bal Hel 122. l.

— 26 l.

Zsilinszky Mihály

Csongrád vm. tört.

I. Ap. 1897 26 l.

Erdélyi Margit

sikdiszítés

1919–1920.

Éimisk

1930.82.l

Rátzabó, V. 178.

magyarkáblási

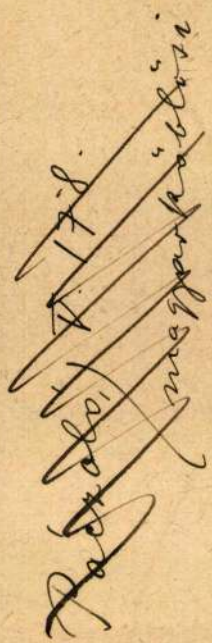

Dénesné
Kovacsics Gizi
Gest.
Ilka u. 9.
Miskolc
1920-21

Ø Erdélyi Márta

nobrán

l.

Grőri kiáll. 1919–1929

43. l.

BUDAPEST
12 V 11 11

Ábrahám megirva.

Erdélyi Márton udvari
Ötvös (Bécs XVI.
n.) l.

Siebenbürger
Merten.

Szutalás magyar

Erdélyi Márton

lengyel kir. udvari ötvös

(Kraka, XVI. sz.), l.

Siebenbürger M.

Erdélyi Márton

kisplasztikus

1900–3.

Éimisk 1930. 82. l.

Darázs Gáspár, zebrán,
Mél. 1874 Budapesten, meth.
1908 IV. 21. M. O.

Kisfaludy Mihály, püspöki prefektus

VI. 142. — Mihályné

Sándorffy Anna VI. 142.

Erdélyi Múzeum

iparművészeti tervező

Rajzminták 1904/5

18 db.

KIR. MAGY.
EGYETEMI NYOMDA
BUDAPEST VIII,
MÚZEUM-KÖRÚT 6
GÓLYAVÁR
TELEFON: *46-1-45
KÖNYVESBOLT
ÉS MAGYAR
KÖNYVBARÁTOK
BUDAPEST IV,
KOSSUTH LAJOS-U. 18
TELEFON 89-5-40

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

LEVÉLCÍM:
BUDAPEST IV, 242. FIÓK

Erdélyi Márton

300 kar EMKE-tól.

Értimisk 1902/3. 59. l.

~~Agaṇḍa dárdavég VI. 19.~~

Erdélyi Mátyás

kisplasztikus

isk. pályázaton dicsérő

oklevél

Értesítő 1902/3. 52. l.

~~Arad Kölcsey Egyenlet IV. 262~~

Erdélyi Máton

Kisplasztikus

Váza terve

Repr

Értímisk 1902/3. 45. l.

25. Ip.
2 db.

I:
447.

25. Sienai festő.

A XIV. századból

Diptychon. (Luk. 1. r. 28.)

Az oltárkép két szárnya az angyali üdvözletet tünteti fel. A jobb szárnyon díszes oszlopos teremben Mária ül térdein nyitott könyvvel, melyre bal kezét tette. A balszárnyon a térdre ereszkedett Gábor arkangyal látható, ki baljában olajágat, virágokat és mondatszalagot tart, mig jobbját fölemeli. A mondatszalagon az »AVE GRATIA PLENA DOMINVS . . .« szavakat olvassuk. A balra fordult Mária előtt, kit a feléje röpülő Szentlélek árnyékol be, díszes edény áll virágokkal; Gábor felett pedig angyal-fej lebeg. Mindnyájok fejét dicsfény övezi.

Fa, méretei 70 : 31·5 cm. — 1880: IV. 2-iki jegyzék 47—48.

Ramboux J. A.: 297—298, pag. 50. Altital. Meister: Zwei Flügelbilder eines Triptychons. 1. Der Engel der Verkündigung. 2. Maria im Gebet begriffen.

Erdélyi Márton

Kisplasztikus

Végbiz. jó eredm.

Értünisk 1903/4.

35. l.

Erdélyi Márton

Álló tükör terve,
repr.

Magyar Iparmüvészet

1902-66. l.

Loránfi Antal
tanítványa az
Iparmüv. Iskolába.

Erdélyi Márton

100 k államsegély

Értimisk 1903/4. 32. l.

Considérant que
la séance du Com
d'histoire se réuni
rait à Bukarest
le 13 avril et ce
prolongera jusqu'
au 18. Je vous prie
aussi de bien vouloir
noter dans l'invita-
tion que nous aurons
outre les deux jours
de séances, outre
la visite de la ville de
et des musées de Rj
deux jour d'excursion
au Provence pour
visiter les importants

Erdélyi Márton

EMKE-től 300 k

Értimisk 1903/4. 32. l.

Thurmhalle mit der Durchsicht gegen
Thurmhalle von Südost gesehen.
Inneres Feststiegen-Vestibule.
Volkshalle.
Detail des Portals in der nördlichen Stirnwand der Volksh
Ansicht des grossen Hofes mit dem Polygonausbau.
Arcadenaufgang auf der südöstlichen Ecke.
Polygonausbau im grossen Hofe. Parterre.
Eine der vier Bureau-Stiegen. Erster Stock.

Partie supérieure du milieu de la façade principale.
La portique ayec la vue vers l'Eglise-Votive.
La portique, yue du sud-est.
Intérieur du Vestibule de l'escalier.
Salle du pas perdue.
Détail du portal dans la façade du nord de la salle du
Vue de la grande cour avec le bâtiment polygonal.
Montée-d'Arcades au coin du sud-est.
Bâtiment polygonal dans la grande cour. Rez-de-Chaussé
Une do quatres Escaliers du bureau. Premier étage.

Toppart of the middle in the principal facade.
Porch, with the view towards de Votive-Church.
Porch, seen from south-east.
Interior of the Staircasse-Vestibule.
Public-Hall.
Detail of the portal in the northern front-wall of the
The large yard with the projecting polygon.
Arcades-ascent at the south-eastern corner.
Polygon in the large yard. Ground floor.
One of the four Office-Staircasses. First flight.

Erdélyi Márton MDK

Szerepelt az Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezete által rendezett kiállitáson, melyen orvosk és elü dolgozók müveit mutatták be.

"Badacsony " c. képe

Cséri Lajos: Gondolatok a II. Képzőművészeti és Iparművészeti Kiállitásról.

EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZO 1963 okt. 1.

71° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

1021 **20129 MILANO**

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - 20100 Milano
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

IL MARGUTTA
VIA GERMANICO 203
00192 ROMA

Erdélyi Múzeum
Maestro Transilvano

MAG 1972

ARTE UNGHERESE A PALAZZO VENEZIA

di Dénes Radocsay

Maestro Transilvano:
Dormitio Virginis, 1514
pittura su tavola di abete
cm. 108,5 x 103
Budapest, Museo delle Belle Arti

Maestro Transilvano:
Adorazione dei Magi, 1514
dipinto su tavola
legno di abete
cm. 109 x 102,5
Budapest, Museo delle Belle Arti

La mostra dell'arte antica ungherese è la prima presentazione del genere che avviene in Italia, in quanto non era mai stata organizzata finora un'esposizione così ampia. E' un'occasione rara che al centro di Roma possano essere ammirate, nel quadro di una unica esposizione, le opere d'arte custodite in Ungheria in vari musei, biblioteche, tesorerie ecclesiastiche, che altrimenti non potrebbero mai essere viste insieme. La molteplicità dell'esposizione è dimostrata anche dal fatto che, oltre che dai grandi musei nazionali ungheresi, come il Museo Nazionale, il Museo di Belle Arti, il Museo di Arti Applicate, le opere sono state prelevate da circa 30 raccolte d'arte. I capolavori artistici giunti dall'Ungheria sono stati integrati con altri custoditi in Italia, ungheresi o riguardanti l'Ungheria (nella Galleria di Ferrara, nel Museo Nazionale di Firenze, ecc.).

L'esposizione presenta lo sviluppo delle arti ungheresi dal IX secolo fino alla fine del periodo che risentì dell'influsso rinascimentale (metà del secolo XVII).

Come integrazione a questo processo storico organico si accompagna un piccolo gruppo di prodotti dell'arte popolare provenienti dal Museo Etnografico di Budapest, che illustrano adeguatamente la sopravvivenza dello stile e della forma rinascimentali — che hanno avuto una funzione così grande in Ungheria — nella fantasia artistica popolare. L'esposizione offre un quadro completo dello sviluppo artistico nei vari secoli. Getta una luce vivida anche sugli stretti rapporti che intercorrevano tra i capolavori ungheresi e quelli dei popoli europei grandi creatori d'arte.

Le correnti che svolgevano un importante ruolo intermediario tra la cultura dell'Italia e quella

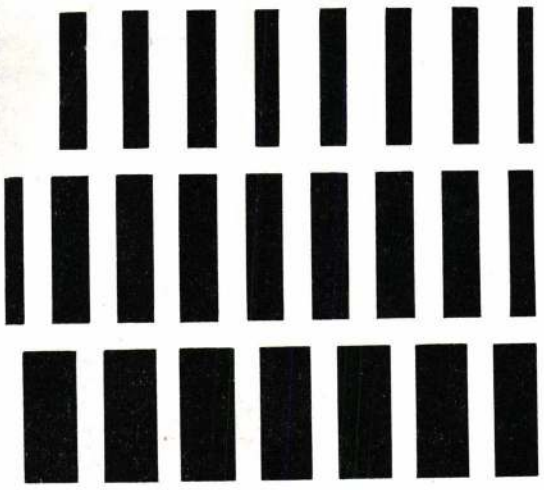

OLIVETTI ARREDAMENTI METALLICI

Gli arredamenti metallici che, in diverse serie, la Olivetti propone agli uffici rispondono a una triplice esigenza. Essi concorrono alla creazione di ambienti di gusto moderno che, ad ogni livello, esprimano il prestigio dell'ufficio e la personalità di chi vi lavora. Consentono una razionale utilizzazione e una sostanziale economia dello spazio. E, grazie alla loro concezione modulare, offrono la possibilità di soluzioni e combinazioni diverse, variabili ed avvicendabili col variare delle necessità e dei luoghi.

MARIO LATTES: DISEGNI PER DON CHISCIOTTE

Mario Lattes:
La Morte di Don Chisciotte
(particolare)

In occasione del primo decennio di vita della *Galleria Don Chisciotte,* Mario Lattes ha elaborato una serie di disegni e di tempere aventi come tema quello del Cavaliere dalla triste figura.

Eluse le secche dell'ovvietà illustrativa, questo Don Chisciotte tende a porsi come emblema di una condizione umana non generica o, altrimenti eterna, ma implicativa della coscienza di un esistere qui ed ora. In un certo senso l'operazione si presenta come fatto culturale o meglio critico, per via che l'artista ha selezionato e rimosso tutte le nozioni, spesso a livello anedottico, che hanno usurato l'immagine del Cavaliere della Mancha fino ai limiti di una proverbialità da bempensanti e, dunque, come dato gratificante e liberatorio. Lattes riporta il personaggio dentro il tessuto della sua pittura che impropriamente è stata definita nera, mentre penso che sarebbe più giusto definire notturna cioè come indice del mistero che è attorno a noi, dentro il quale è, comunque, possibile penetrare adoperando mezzi di approccio conoscitivo qual'è l'arte.

Il Don Chisciotte di Lattes fa parte di questo mistero, è di esso intriso e sul punto di perdersi in esso. Così l'omogeneità tra luogo della storia e personaggio emerge come rapporto dialettico in seguito al quale le zone o le parti che compongono l'opera tendono a porsi su uno stesso piano eludendo una sorta di gerarchia compositiva. Certo, l'atmosfera è determinata dal tema, ma l'esito figurale è quello di una tragedia che si consuma nella trama del disegno, nella casualità controllata di una tessitura cromatica gremita di una miriade di episodi segnici, dei suggerimenti e suggestioni di una cultura figurativa, in conseguenza dei quali il tema del Don Chisciotte si tramuta in vicenda e storia di una coscienza inquieta e turbata che ha rimosso il dato rappresentativo per un intervento che nella funzione operativa trova le sue ragioni per cui i segreti misterici possono essere contaminati e ricondotti a uno stato di realtà esistentiva.

Ed è in forza di tanto che se la morte di Don Chisciotte è la morte di un mito, è anche la calma testimonianza di una presenza umana che non è necessariamente quella dell'uomo come è stata fornita da tutta una maldiretta concezione di privilegio antropomorfico. Infatti, la sequenza della morte del cavaliere si chiude con un atto d'amore dell'altro protagonista della storia, Ronzinante che si piega quasi a baciare non il padrone, perché il padrone non suscita amore, ma un compagno.

Erdélyi Mihály, festő; sz.
1894. Szegeden. 1921–23.
a bpesti képzőművészeti fő-
iskola Helsheméti művész-
sclepén tanult – 1924.
Szeged város Ferenc
József ösztöndíjával kül-
földi tanulmányutra
indult. Évekig élt Olasz-
országban (Firenze, Roma
Nápoly, Palermo, Taor-
mina, Velence Pádua)
T (Párizs) Francia-T, majd Né-
metországban (München,
Berlin s végül Svájc-
ban (Bern, Basel) stb.
Számos külföldi kiál-
litáson vett részt, s több
önálló kiállítást is ren-
dezett. ~~Legjelentékeny~~
1936. a velencei ~~kiál~~
biennalen az a kitün-
tetés érte, hogy az

alasz ztöri az Olaszország-
ban huzamosabban dol-
gozó idegen művészek
kiállításában három
portréját állította ki az
angol pavillonban,
~~[illegible]~~ a ~~Mint~~ Első izben
jelentkező művésznek
a szabályok értelmében
csak egy képe lett volna
kiállítható.
1936. nagyott s ekkor
a) Tömörkény Társaság
szegedi 134 művéből rendezett
gyűjt. kiállítást.
Utóbb 1942. volt ön-
álló kiállítása szülő
városában. Több
képe van Némedy
Gyula szegedi gyűjtő
tulajdonában

T a bicsmalakban

Dulcsinyi Tamás

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 14.
Telefon: 188-296, 188-207

Erdélyi Mihály

MAGYAR NEMZET
1962 AUG 11

1021

Ma

Szegedi Nyár

Szeged helyét jelöli ki hazánk képzőművészeti életében az a tárlat, amely a szabadtéri játékok adta művészeti keretben nyílt meg. A tárlat országos, de ezúttal nem elsősorban azért, mert országosan ismert művészeink is elküldték képeiket, grafikáikat, szobraikat és plakettjeiket erre a kiállításra. Országosnak érezzük e kiállítást azért, mert a helyben és a várostól nem messze fekvő, nagy hagyományokkal rendelkező Hódmezővásárhelyen alkotó művészek maguk is országos rangúvá emelik ez érdekes, jelentős seregszemlét. Miután ez a III. Szegedi Nyári Tárlat elsősorban a helyieket és az Alföld: Békéscsaba, Gyula, Szolnok, Vásárhely jó felkészültségű művészeit mutatja be, velük kezdjük az ismertetést.

A kiállításnak már mérete is imponáló: kilencven művész 170 képe és szobra került a látogatók elé. És ebben a keretben a vendéglátók, a szegediek nem méltatlanul mutatkoznak be. *Erdélyi Mihály* két kedves olajfestménye a Bodrog partjáról, *Kovács Margit* festőművész nagyon hangulatos, bensőséges, térhatású Veszprémi utcája, *Pintér József* nagyobb méretű olajfestménye, a paraszti munkát erőteljesen és hitelesen ábrázoló *Krumplivetők* című műve, *Buday Lajos* nem teljesen eredeti hangú, de mégis megragadó gyári ábrázolása, *Vlasics Károlynak* egyénien megfogalmazott, egyszerűségében is érzékletes Kukoricamorzsolók című képe, a finn Aino *Hakulinennek* a Tiszát ábrázoló, de a téli magyar tájban finn emlékeket ébresztő, hazáját a mi tájunkba beleérző két festménye egy-egy olyan fontos tényezője a tárlatnak, melyre felfigyelni sem a nézőnek, sem az újat kereső kritikusnak nem haszontalan. És a szegedi grafikusok: Cs. *Pataj Mihály*, tetszetős, hangulatkeltő, folthatásokkal megoldott két akvarellje, a Kertben és a Gázgyár környéke, *Horváth Mihálynak* a tájat újszerűen átíró Víztornya, vagy a szobrászatban *Majorossy* Sarolta rendkívül vonzó három terakotta nő-portréja, valamint *Tóth Sándor* intim érzelmeket sugárzó rézdomborítása, a Szerelmesek ugyancsak a Tisza-parti város fejlődő művészeti kultúrája mellett szól.

A hódmezővásárhelyi művészek közül ezúttal *Kohán György*, Tanya boglyával című olajfestménye, a rendkívül tehetséges *Szalay Ferenc* három képe közül különösen az Asszonyok a rizsföldön, a maga nagyon szuggesztív hatásával és ökonomikus képszerkesztésével, s *Németh Józsefnek* a falusi életet, gondot és örömet újszerűen életre keltő Estefelé című képe ragadott meg bennünket. Felfigyeltünk egy eddig kevéssé ismert, eredeti hangú, első képeivel töprengő egyéniségről tanúskodó festőre, az Üllésön élő *Fontos Sándorra*, akinek a Rózsa Tsz-központot ábrázoló képe, vagy Téli tája országos érdeklődésre is számot tarthat.

A békéscsabai *Lipták Pál* grafikái, köztük eleven, életteli Vasárnapja, a kecskeméti *Udvardy Gyula* szerény eszközökkel megfogott, kissé rezignált Festő utcája, a szolnoki művésztelepet képviselő *Chiovini Ferenc* Kukoricatörése, s a feltűnően tehetséges, a portré-festésben jelentékeny erényeket felmutató fiatal, gyulai *Koszta Rozália* bájos leány-képével egyaránt jótékonyan tágítják ennek a figyelmet érdemlő tárlatnak területi és művészi határait.

Örülünk, hogy néhány budapesti, országosan ismert művészünk is leadta tisztelgő névjegyét a kiállításon, növelve e tárlat színvonalát és értékeit. Megemlítjük *Csáki Maronyák József* nagyméretű olajfestményét a tihanyi révnél épült új kikötőről, *Kmetty János* három kisebb képét, *Konfár Gyula* szép Csendéletét és tájképét, *Kass János* szellemes, a művekhez jól társuló Móricz-illusztrációit, *Kurucz D. István* mozgalmas Cséplését, Aratását és Hortobágyát, *Gádor Emil*, *Szentgyörgyi Kornél* képeit, *Szabó Iván* ötletes plakettjeit, és Lóitatását, *Herczeg Klára*

gyar Nemzet

i Tárlat

Kövér meg, a festők e tájak sajátos
obrát, optikáján át szemlélik ta-
nyáinkat, városainkat, füze-
seinket és bensőséges hangu-
latú folyópartjainkat. Gazda-
godó, szerteágazó tematika, a
világra kitekintő, szélesebb
látásmóddal, sok-sok egyéni
hanggal, színmegoldással és
érdekes kompozíciós készség-
gel — íme ez egyik jellemző-
je ennek a tárlatnak.

Nem állítjuk, hogy az egész
kiállítás egységesen ilyen. Van
itt középszerű, provinciálisan
megoldott, sőt a dilettantiz-
mus kézjegyeit magán viselő
kép, előfordul gyengébb, kon-
vencionális megoldás, ismert
mestereket gyenge epigoniz-
mussal idéző, vagy hamis bie-
dermeier-hangulatot árasztó
mű is. Mindez azonban nem
változtatja meg kellemes össz-
benyomásunkat a Móra Fe-
renc Múzeum képtárában ren-
dezett tárlatról, amelynek lét-
rejöttében a szegedi tanács
művelődési osztályának, a szö-
vetség szegedi munkacsoport-
jának, a helyi múzeumnak és
a Hazafias Népfront városi
bizottságának egyaránt jelen-
tékeny szerepe van.

Gábor István

sú nemzetközi konf-
zzenek elő és vég-
en kirobbantsák az
orút. Willy *Brand*
ini polgármester
nul rikoltozza,
lni kell a végső
s«. Így jut kifeje-
szélsőséges kalan-
amely régóta jel-
net militarizmust
zik, tetszik az

uss létszám
omfegyver
a Bunde

lenti az *MTI:*
tnémet hadügy-
atkozatot adott
r Allgemeine
ebben Bonn
éljait ismerteti.
hogy a *Bun-*
na szakadatla-
a hadseregben
b mint négy-
szolgál. A
ai buzdításra
dolgozott ki,
ében a nyu-
létszámát
főre növe-
gyminiszter
r hozzá is
ztályok fel-

A napokban viszont újabb jelentések is napvilágot láttak, amelyek szerint Washington arra ösztökéli a bonni kor-

Argentínába
a hadsere

Buenos Airesből jelenti az *MTI:* José Luis *Cantilo* argentin hadügyminiszter, aki *Loza* tábornok lemondása óta ideiglenesen betölti a hadseregügyi miniszter tisztét is, csütörtökön éjfélkor sajtóértekezletet tartott. A hadügyminiszter kijelentette, hogy véleménye szerint a *hadsereg válsága véget ért.* Közölte, hogy *Montero* tábornok, aki szerdán a hadsereg főparancsnokává kiáltotta ki magát, és Loza hadseregügyi miniszter távozását követelte, fő céljának kivívása után csütörtökön üzenetet in-

Az Egyesü
„megtörni k

Washingtonból jelenti az *MTI:* Az amerikai kormány akcióba kezdett, hogy Katangát egy *szövetségi alapon* felépítendő kongói államhoz való *csatlakozásra* kényszerítse. Első lépésként az amerikai ENSZ-delegáció csütörtök este tervezetet nyújtott be az ENSZ titkárságához. A tervezet válasz *U Thant* ügyvezető főtitkár augusztus 1-i körlevelére, amelyben U Thant megkérdezte a tagállamokat, milyen lépéseket hajlandók foganatosítani Katanga kényszerítésére, hogy *csatlakozzék a kongói központi kormányhoz.*

Az Egyesült Államok kormányának döntése mögött világos gazdasági okok állnak. Washington abból indul ki, hogy Nagy-Britannia a katangai *réznek* csupán 5 százalékát vásárolja, a réz 70 százalékát Belgium veszi meg, egy másik nagyobb részt Nyugat-Németország. Katanga legnagyobb felvevő piaca *kobaltban* az Egyesült Államok, az *urániumról* nincsenek hivatalos adatok, de valószínű, hogy itt

Az indonéz k
ismét New Y

Még ebben az évben rend

Djakartából jelenti az *MTI:* Nyugati hírügynökségek közlése szerint, *Subandrio* indonéz külügyminiszter pénteken *Harsono* külügyi szóvivő és több más kormánytisztviselő kíséretében *New Yorkba utazott,* hogy Hollandia képviselőivel tárgyaljon a nyugatiriáni kérdésről.

Elutazása előtt újságíróknak kijelentette: »Másodszor megyek New Yorkba abban a re-

Külpoliti

△ *(London, AP) Eisenhower,* az USA volt elnöke, feleségével együtt csütörtökön Párizsból 12 napos angliai látogatásra Londonba érkezett.

△ *(Párizs, TASZSZ)* Pénteken egész Franciaországban megemlékeztek a vasutasok 1944 augusztus 10-én tartott nagy sztrájkjának 18. évfordulójáról. E sztrájk vezette be a párizsi felkelést, amely véget vetett a francia főváros hitlerista megszállásának.

1) Erdélyi Mihály
festő

Szegeden gyűjteményes kiállítása volt.
Műveinek jórésze külföldi és hazai múze-
umokban és magángyűjteményekben van. E-
zek nem szerepeltek a kiállításon.
1894-ben született. Az I. V. Hl. idején
hadítengerész volt. Bak a Tanácskitársa-
ság után került a Képzőműv.-i Főisk.-ra.
B. Varga József: Egy életmű összegezése
Tiszatáj, Szeged, 1968 XII. 1113. – 1114.

2) Erdélyi Mihály
festő

Külföldi tanulmányátva megy. Megfordul a firenzei és palermói akadémiákon, jár Szájban, Németországban, Franciaországban és más, Európai országokban. Képei véjigkísérik utazását – megörökítve az egyes országok jellegzetes tájait és karakterét. Külföl-

B. Varga József: Egy életmű összegezése
Tiszatáj, Szeged 1968. XII 1114.

5) Erdélyi Mihály

festő

de tárlatokon szerepelnek képei.

12 évi távollét után tér haza M. o.-ra.

1934-ben Szegeden telepedik le. †

1936-ban gyűjteményes kiállítást rendez Szegeden, a szülővárosban.

1936-bana a Velencei Biennálén jelentős sikert ér el. Műrészetének alaphangja

B. Varga József: Egy életmű összegezése

Tiszatáji Szeged 1968. XII. 1114.

4) Erdélyi Mihály
festő

a bizakodás, az optimizmus. Műrészetét az hétköznapi életből meríti.

Műrei: „Női arckép" /1932/; „Szirén" /1933/; „Mulandóság" /1934/; „Béplés" /1945/; „Olajkitörés Tápén" /1965/; „Üdülők a Tiszán" /1946/; „Béke" /1944/ – a háború vízió.

B. Varga József: Egy életmű összegezése
Tiszatáji Szegedi 1968. XII. 1114.

5) Erdélyi Mihály
festő

inak kivetítése; „Temetőút" /1948/;
Foglalkoztatja 45 után az újjáépítés: „tíd-
építés" /1948/; „Tűzijáték a Tiszán" /1949/;
stb.

Egyéb művei: „A hit víziói" /1939/; „Kutya
jár a kertben" /1963./ Művészi alapállása i-

B. Varga János: Egy életmű összegezése
Tiszatáj, Szeged 1968. XII. 1114.

6) Erdélyi Mihály
festő

Ugyan sokrétű, gazdag. Egyelmének központ-
jában azonban minőleg az emberáll.
Kivételes karaktereréke a legjelentősebb
magyar portréfestők köré emeli.
Archépei: „Mára Ferenc archépe"
„Önarchépe" /1953/

B. Varga József: Egy életmű összegezése
Tiszatáj, szeged 1968. XII. 1115.

7) Erdélyi Mihály
festő

A kiállításon több, mint ötven grafika szerepelt.

Erdélyi Mihály, szegedi - szinte - valamennyi jelentős kollektív tárlatán szerepelt.

A groteszk vánti érzékét bizonyítják: „Velencei vagányok", „Genovai boszorkányok", „A pokoládégyárosok", „Kilátóban" stb... cím

B. Varga János: Egy életmű összegezése
Tiszatáj, Szeged 1968. XII. 1115.

8) Erdélyi Mihály
festő

műve.

Rajzainak többsége pillanatokat rögzít. Jelentős része rajzainak festm.-ek előtanulmányaként készült: „Előkészület a hídépítéshez", „Hábosú és béke".
„Ostrom után" c. vázlatából bontakozott ki „Béke" c. /1944/ kompozíciója.
B. Varga József: Egy életmű kivetítése Tiszatáj, Szeged 1968 XII. 1115.

Erdélyi Mihály

szegedi festő gyűjteményes kiállítása szeptember 8-án nyílik a Móra Ferenc Múzeum képtárában.

Kulturális kórnika (Kultura-Művészet)

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 7. 9. l.

Erdélyi Mihály festő

A szepedi vásárt hamántól alkotói díjat kapott

Művészet 1969 XII. sz.

Erdélyi Tihódy

Kiállít

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat

Hajdú-Bihari Napló, Debrecen, 1970.
aug. 18.

Erdélyi Miklós

Szegeden él. Szerepel a Mezőgazdasági Kiállításon Bp-en

Dél-Magyarország 1970 VIII. 13

ERDÉLYI MIHÁLY

Szegedi művész. Művei kiállítva a Bartók Művelődési Központban, a Szegedi Műgyűjtők Kiállításán.

Lacza Katalin: Kiállítási Napló.

Tiszatáj, 1970. szept. 988. l.

Erdélyi Mihály

Rémtrem az odessai kiállítá-
son

Katalógus

Csongrád megyei Hízlap, Szeged
1970. már. 19.

Erdélyi Mihály

Szegedi művész: „Vizen dolgozók"

c. képe szerepelt a X. Szegedi Nyári Tárlaton

Rozványi Márta: A X. Szegedi Nyári Tárlatról
Tiszatáj, Szeged 1969. XII. 1112.

Erdélyi Mihály, [festő] M DK

Érdekesek művei:

Csizmadia György: Szegedi szines szőttes 2. l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. júl. 20.

Erdélyi Mihály
festő

Egész életművét reprezentáló kiállításáért műrészeti díjat kapott.

Szegedi idei műrészeti díjasai
Tiszatáj, Szegedi 1969. XI. 1041.

Erdélyi hitály

Díjat kapott az elmúlt évben Szegeden

Ridep Gábor: Képzőművészeti jubileum Szegeden

Nyszava 1969 VIII. 6

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

ERDÉLYI Mihály festő
Szeged
résztvett a kiállitáson
két olajfestmény / Bodrog part

Gábor István: Szegedi Nyári Tárlat

Magyar N emzet 1962. augusztus 11. 4.l.

MDG

Erdélyi Mihály festő

Festészete a modern külföldi törekvésekkel tart rapsodiafot.

(Szücs): Beszélgetés Vinkler László festővel képzőművészeti életünkről.

Tiszatáj, Szeged, 1960. április. 14. l.

MDK.

Erdélyi Mihály

Kiállitási kritika

Tiszatáj 1965 nov.86o lap.

MDK

Erdélyi Mihály

Szegedi kenderfonógyár

Magy. művészet 1800-1861. Szépm.Műv. 1949.

14. l.

Erdélyi Mihály festő M.D.K.

Művei a kiállitáson

Akácz László: Téli tárlat Szegeden
Csongrádmegyei Hirlap 1965. febr. 28.

M.D.K.

Erdélyi Mihály, festő

„Mezei virágok", „Idővállóris" és „Kompozíció" c. képeivel szerepelt a VI. megyei Képzőművészeti Kiállításon.

Viharsarok, Hódmezővásárhely, 1956.jul.22.sz.

M.D.K.

Erdélyi Mihály

"Vidéki müvészek monstre kiállitása" cimmel ir Berend Ilona az Ernst muzeumban rendezett tárlatról, amelyen szerepel a müvész is müveivel.

"Szinház Szeme Füle" c. rovat
Szinház, Bp. 1947. juli. 8-14. III. évf.
28. sz.

Erdélyi Mihály, grafikus

Szerepel a szegedi nyári tárlaton.

Rózsa Gyula: Hárry János nyomában

8

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1966. júl. 31.

M.D.K.

Erdélyi Mihály festő

Kérvényt ad be a VKM-hez 1946-ban a Szegedi Müvésztel
lep létesitése ügyében

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 371.1.
A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II.
Bp. 1965.

MDK

Erdélyi Mihály

Tiszapart Tokajnál, o.

Maros-torkolat, o.

Eső után, o.

lo. Vásárhelyi Őszi Tárlat 1963.
Tornyai J.Muz.

Stifter, Adalbert /0
jun. 28.T: osztrák köl
Az 184o-es években töb
tájképei közül néhánya

Stijl, De: holland f
lapitotta Leidenben é
port.

MDK.

Erdélyi Mihály

Kiállitási kritika

Pestmegyei Hirlap 1967 aug.24.

M.D.K.

Erdélyi Mihály
festő

„Tyúkok" cimű kiállitáson
„szereplő" műve díjat nyert
„Marostorkolat" cimű műve
is szerepel a tárlaton, ez a po-
zsonyi naiv festők tárlatán
is részt vett.

Szelesi Zoltán: A VIII. Szegedi Nyári Tárlat
Művészet, 1967. november – 42 lap.

Erdélyi Mihály

Farsangi muri o. 62×60

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat
Dési Múzeum, 1970. júl. 19.–aug 9.

11. Omega

Erdélyi Mihály

MDK

Mezei virágok,o.p. 4ox32

Tornyai János Muzeum 1965. 2o év szerzeményei

Erdélyi Mihály

1. Vizen dolgozók repr. olaj 67x80
2. Őszi kapsütés 50x70
3. Ládagyár bejáró olaj 56x66

Szegedi nyári tárlat

Erdélyi Mihály

Szegedi művész szerepelt a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumban rendezett IV. dél-alföldi Tárlatos. Rendezte: a Magyar képzőművészek Szövetségének Dél-magyarországi Szervezete.

A IV. dél-alföldi Tárlat (Dömötör János ille)

Magyar Hírlap, 1968 május 31. 9. l.

Erdélyi Mihály,

festőművész

A művész hozzájárult az alföldi festészet gyarapításához.

Heresi Szemle

„Irodalom, Művészet"

1951. 1., 4-old.

Szelesi Zoltán: Medgyessy és az alföldi művészet.

Erdélyi Mihály

(szerepel a csoport felvételen)

12. Reverslat - olaj
13. Tokaj - Hegyalja, olaj
14. Kirándulót, olaj
15. Mezőspart kikötőnél, olaj

Tiszántúli festőművészet kiállítása (vándor) Bev. Kákai Ferenc, Békéscsaba. 1957.

művészet

1970 SEP

Egy úttörő kezdeményezés Hajdúszoboszlón

JEGYZETEK AZ I. ORSZÁGOS VÁZLATKIÁLLÍTÁSRÓL

A szándék, a kezdeményezés feltétlenül dicsérhető: teremtsünk képzőművészeti kultúrát olyan kisvárosban is, mint Hajdúszoboszló, ahol régebben alig merült fel igény a színvonalas művészet megismerése iránt. A túlságosan közeli Debrecen monopolhelyzetével szemben vagy inkább annak ellensúlyozására a három hajdúváros új kulturális létesítményekkel akarja bebizonyítani – szinte egymással is rivalizálva –, hogy a provinciális igénytelenség nem megváltozhatatlan, nem törvényszerű. Hajdúböszörmény évek óta képzőművészeket lát vendégül néhány hétre, nemrégiben hetilapot indított, újjáépíti a Hajdúsági Múzeumot. Hajdúnánás a művelődési otthonát és könyvtárát fejleszti, korszerűsíti, fiatal művészek kiállításait rendezi. – Hajdúszoboszló elsősorban híres gyógyfürdőjének köszönheti gyorsabb ütemű városiasodását. Az sem utolsó tényező, hogy nemzetközi vasútvonal és országút mentén fekszik. A fürdővárosi jelleg s az évente százezrekre tehető üdülőközönség megköveteli a kommunális ellátottság fokozását, a modern, esztétikusabb városkép kialakítását. De a külsődleges urbanizáció nem elég. Meg kell teremteni a város sajátos szellemi-kulturális karakterét is. Kedvező atmoszférát, lakható hajlékot, alkotásra alkalmas műhelyt kell biztosítani a kultúra munkásainak s a művészi alkotásoknak.

Bizonyos, hogy ilyen szándékok és elképzelések valósultak meg – jónéhány jeles művészünk egyéni tárlata után – az először megrendezésre kerülő Országos Vázlatkiállításban, melyet biennáléként akar rendszeresíteni Hajdúszoboszló városa. Maga az ötlet – a művelődési házat igazgató ifj. Tóth Béláé – kitűnő, de mindjárt meg kell mondanunk, hogy az országos jelleg az idén még csak a törekvésekben látszott. Hiszen még a sokkal gazdagabb és impozánsabb Debreceni Nyári Tárlat országos jellegét is megkérdőjelezték egyes műkritikusok, mivel például a pécsi, szegedi, vásárhelyi művészek is hiányoztak többek között, sőt azt is felvetették: lehet-e, érdemes-e egyidejűleg három-négy városban országos tárlatokat szervezni? A szoboszlói kiállítás agilis és lelkes rendezőinek azzal is számot kell vetniük: van-e vagy később épül-e városukban olyan méretű kiállítási helyiség, melyben zsúfoltság nélkül elhelyezhető volna mintegy 300–400 festmény és grafika, továbbá 150–200 szobor és kisplasztikai alkotás? Mert hozzávetőleg ezek a számok jelentik azt a mennyiséget, amelyet egy országos tárlattól megkívánunk – a minőség normáiról nem is beszélve. Egy ilyen méretű biennálé megrendezése azonban a mostaninál többszörösen nagyobb anyagi ráfordítást követel, amit a város csak a felsőbb szervek segítségével biztosíthat. Ezenkívül hathatós eszmei-erkölcsi támogatás is szükséges (a meghívandó művészek kijelölése, a művészek meggyőzése a részvételre, a magas szintű, pártatlan zsűrizés és a jelenleginél korszerűbb rendezés elősegítése stb.). Az is meggondolandó: hogy a tárlat időpontját nem kellene-e későbbre tenni, pl. augusztus közepétől szeptember végéig, amikor az üdülőkön kívül a helybeli diákság szintén látogathatná a tárlatot.

lusok változásai érdekelnek, akkor három vagy négy napon belül szolgáltassák a forrásmunkákat akkor is, ha Mikepércsen vagy Görbeházán lakom.
S ezek az elvárások teljesíthetők is, ha jól szervezettek a hálózatok!
Ezzel összefüggő probléma, hogy a különböző közművelődési intézmények valóban csak akkor tudják – együttesen is – betölteni azt a feladatot, amit társadalmilag elvárunk tőlük, ha fejlesztésükben céltudatos, s egységes központi akarat érvényesül, s ha következetesen valósítjuk meg a hálózati felépítés elvét. Erre int minden nemzetközi tapasztalat, az ökonómiai megfontolás, s az eddigi hazai gyakorlat is.
Egy-egy intézménytípus hálózati felépítési elveinek fejtegetésére, a kétségtelen előnyök bizonygatására most nem térek ki. Azért került szóba ez a probléma, mert még nyitott kérdés hogy mi lesz a járási intézmények sorsa. Ha pl. közigazgatásilag a központi községhez fognak tartozni, mi a biztosíték, hogy a hálózati funkció ellátására meglesznek a feltételek?
Írásommal csak érinteni kívántam néhány problémát, kifejtése, megvitatása terjedelmes tanulmányt igényelne. Nem is lehet egy ember feladata. Kívánatos volna, ha az egyes közművelődési intézmények szakemberei elmondanák véleményüket saját intézményhálózatuk jövőjéről, funkciójáról, más intézményekhez való viszonyáról, a közművelődésben vállalható szerepéről.

ELEK SÁNDORNÉ

Erdélyi Mihály: Farsangi muri

Első alkalommal huszonkilenc művésznek mintegy 120 vázlatát, illetve kész alkotását láthattuk az aránylag szűk helyiségekben. A résztvevő művészek száma megfelelne az adottságoknak, ha bizonyos aránytalanság nem volna nagyon is szemet szúró. Így pl. *Hincz Gyulát* egyetlen gobelin-terv és két artisztikus üvegablak-terv, *Holló Lászlót* a Vihar c. szenvedélyes tónusú kép és annak egyetlen vázlata, *Kurucz D. Istvánt* két igen régi és jellegtelen vázlat képviseli, ellenben *Fett Jolán* gobelin-művészt a Faültetők című, különben nemes hatású kész művén kívül annak 21 vázlata s még 19 más témájú vázlat.
A kiállítás színvonalát jelentősen emelték *Barcsay Jenő* már iskolát teremtő művészetének jellemzően markáns, de sajátosan kevés számú vázlatai. *Bernáth Aurél* monumentális freskótervei visszafogott színeikkel, lassított mozgalmasságukkal tűntek ki. *Reich Károly* jeles illusztrátorunk újabb grafikáinál olykor már bántó a picassói hatás. *Moldován István* színes mozaiktervei intimek és frissek. *Józsa János* kiállított munkái közül a Monika nyújtott bensőségesebb élményt. A gobelin-művészek közül a már említett Fett Jolánon kívül *Túry Mária* tervei egy új szecesszió irányába mutatnak, bár színvilága eléggé matt; *Tassy Klára* vázlatai reálisabbak, tetszetősebbek, de zsúfoltak, míg *Szántó Piroska* népmesei ihletésű tervei kavargóan, olykor harsányan színesek.
A szobrászok közül *Szabó Ivánt* kell először említenünk. Gerelyese és Női feje teljesen elkészült mű benyomását kelti, az alakok könnyedségükben is dinamikusak. *Gömbös László* gyermekfigurái harmonikusak és rugalmasak. *Várady Sándor* több tárlaton látott Csokonaija hagyományos eszközökkel, de finoman megformált alkotás, *Grandtner Jenő* Thököly-je azonban a régen túlhaladott akadémizmust juttatják eszünkbe. Mintha Huszár Adolf vagy Holló Barnabás retorikus-fellengzős szobrait akarná másolni. *Pándi Kiss János* Hajógyári munkás-ának mindkét változatában inkább külső vonásokkal akar jellemezni, a robusztusságra való törekvés azonban eltakarja a belső arcot. Kívánatos volna, hogy a jövőben a szobrok vázlatai mellett egy-egy eredeti alkotást is kiállítanának, ha pedig ez a nagyobb méret miatt megoldhatatlan, legalább egy-két különböző beállítású, nagyobb fotót is láthassunk.
Az első lépés után arra kell törekednie a város vezetőinek és a tárlat szervezőinek, hogy a biennálék méltóbb keretben, egyre színvonalasabban szolgálhassák a képzőművészeti ízlésnevelést, a népművelés legelmaradottabb területét.

TÓTH ENDRE

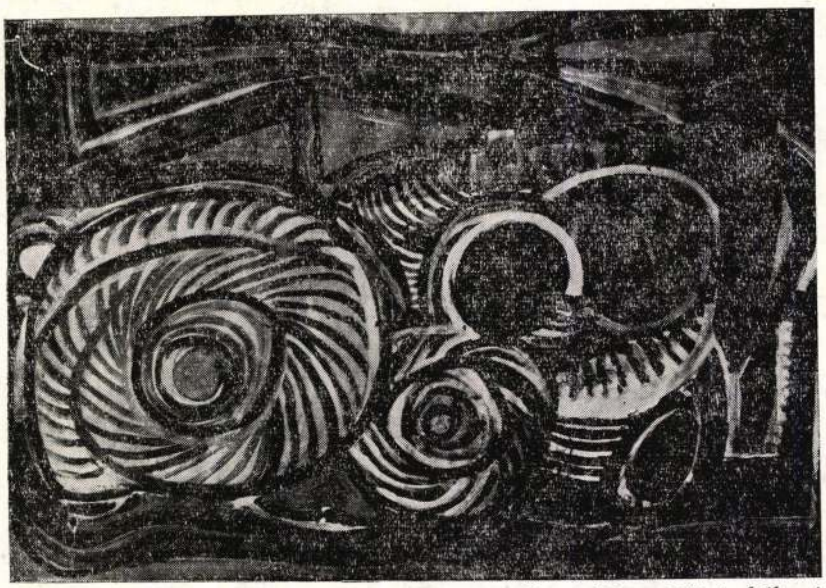

Orosz János: Vörös háború

Mindenki váro

MOCSÁR GÁBOR SZATIRIKUS JÁTÉK

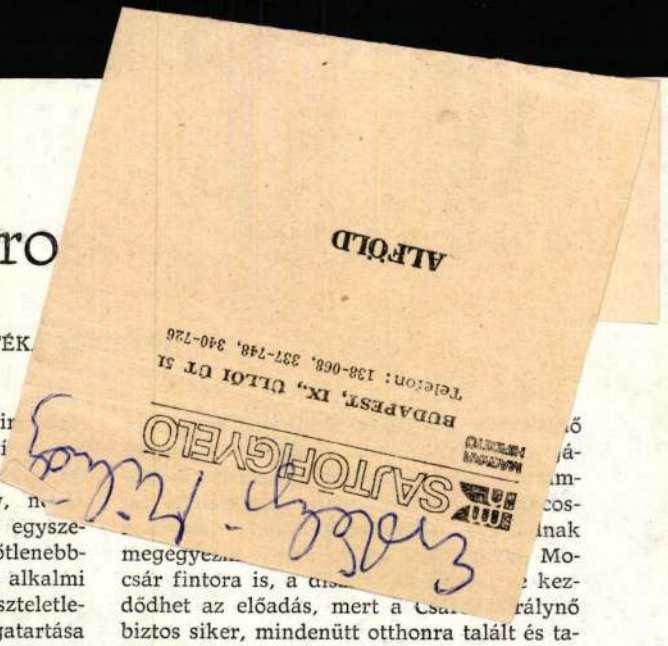

A nagy angol, William mester szavair… ő ször is hivatkoznak a darabban: szí… já- egész világ. S valóban, Mocsár G… m- fajta játékossággal beszél komoly, n… cos- dolgainkról. Az ünnepi alkalomra egyszer… nak rűbbnek, kényelmesebbnek, felhőtlenebbnek tűnt volna fennkölt, magasztos alkalmi darabot írni. Mocsár kihívóbb, tiszteletlenebb, de őszinte, rokonszenves magatartása okán mégis az ő oldalán az igazság. Nagyon ideje már, hogy végre színpadon is – a filmek és regények után – megkezdjük az őszinte számvetést.

Mert a 25 év immár történelemmé lett.

Ebben a negyedszázadban sok nagyszerű tettre hivatkozhatunk, de mennyivel előbbre tartanánk, ha az emberi gyarlóság nem akasztotta, nehezítette volna, a bensőben már megfogalmazott nagy terveket, szép ideákat! Erről szól Mocsár Gábor szatirikus játéka.

Itt a felszabadulás, itt a nagy pillanat, és az emberek tehetetlenkednek, nem értik a szituációt. Éretlenek a feladatra. A darabbeli színtársulat lassan egybegyűl a háború vihara után, de a tehetségesek és a ripacsok közt nem mutatkozik az érték. Káosz van és fejetlenség. Mert mindenki azt játszaná, amihez kedve van, s amire nem alkata, tehetsége és adottsága predesztinálná, hanem más szerepre áhítozik. Kuzma, a derék, emberséges szovjet tiszt rendet csinálna, de a bonviván, a szubrett, az intrikus nem áll össze társulattá, hanem a maga szerepét próbálja sikerre vinni. A káoszban, az egyéni ügyeskedésben elvész a lényeg, késlekedik az új minőségű kollektívum. A történelem megteszi a maga igazságát, hiszen a Csugariak, Móricz Zsigmond Úri muri-jának parasztjai, akiknek Csörgő tekintetes adós maradt a rigolírozás árával, megkapják a tartozást, birtokba vehetik a földet, tehát a sok évszázados per véget ért. De az emberi magatartás már nem mindig tudja az ütemet tartani. Mégcsak nem is mindig nyílt, őszinte lépésekkel követi, hanem koslat, kullog, sompolyog az események után. Védekezésből, gyávaságból, számításból, a maga biz-

… megegyez… Mocsár fintora is, a d… kezdődhet az előadás, mert a Cs… rályné biztos siker, mindenütt otthonra talált és talál, mindenkinek tetszésére való. És elmarad az új darab bemutatója és a társulat se változott igazán . . .

Mocsár a felszabadulást követő idők szatíráját írta meg, de valójában: a csárdáskirálynés megoldások napjainkban is bosszúságunk és nagy gondunk. És már nem színházi vonatkozásban. Istenkedünk ez ellen eleget, de mégse lehet elégszer protestálni, épp egy tisztultabb jövendő érdekében. Mocsár Gábort is ezért feszíti az indulat. Szavában és szándékában nem kételkedhetünk, hiszen kevesen vannak, kik nálánál jobban ismerik az elmúlt negyedszázadot és a jelen világot is. Nagyon is élte, és más sorsán át is gyűjtötte és gyűjti a tapasztalatokat, hordozza a közösség gondjait, s ha csak teheti, hallatja szavát. Ha az idő nem másként kalapálná emberét, Mocsár Gábort bizonyára Veres Péter szerepére predesztinálná. Mert alkata, természete késettségében is Veres Péter-i.

A valóságanyag vezette Mocsárt a darab írásakor. Ismeri, nagyon ismeri a tényeket, legutóbb az *Égő arany*ban bizonyította. Szenvedélyes, amikor nagy lehetőségek elszalasztását tapasztalja. S hogy szatíra, néhol már groteszk játék sikeredett az életanyagból? Nem idegen ez Mocsártól, hajlama is közelíti a szatíra felé, mint a Pávatoll című regényben is. De mégis, leginkább az idő, a távolság, a történelem munkálta ilyenné mondandóját.

Mint a múltkoriban a Németh László-dráma bemutatásakor, most ismét jó ügyben buzgólkodott a Szegedi Nemzeti Színház dramaturgiája. Feladta a rendelést, s az írót nem hagyta nyugton, nem tudott ellenállni; a

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
1968 NOV 23

Erdélyi Mihály

1021

SZOMBATI

MOZAIK

VASÁRNAP NYÍLIK ERDÉLYI MIHÁLY KIÁLLÍTÁSA VÁSÁRHELYEN

A Tornyai János Múzeum rendezésében november 24-én, vasárnap déli 12 órakor nyílik meg Erdélyi Mihály, ismert szegedi festőművész több mint másfélszáz munkáját magábafoglaló gyűjteményes kiállítása. Erdélyi művészete nem ismeretlen a vásárhelyi közönség előtt, hiszen az elmúlt években rendszeres résztvevője volt a Vásárhelyi Őszi Tárlatoknak.

A kiállítást dr. Dömötör János múzeumigazgató nyitja meg.

Cé
terveszeruen
valósulnak

Tájékoztató a kormány és a Szakszer
Országos Tanácsa vezetőinek megbe

Erdélyi Mihály
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ALFÖLD
1970 SEP

1021

Erdélyi Mihály: Farsangi muri

szemben vagy inkább annak ellensúlyozására a h
nyekkel akarja bebizonyítani – szinte egymássa
igénytelenség nem megváltozhatatlan, nem törvé
zőművészeket lát vendégül néhány hétre, nemrég
sági Múzeumot. Hajdúnánás a művelődési ottho
fiatal művészek kiállításait rendezi. – Hajdúszo
köszönheti gyorsabb ütemű városiasodását. Az se
vonal és országút mentén fekszik. A fürdővár
üdülőközönség megköveteli a kommunális ellátottság fokozását,
városkép kialakítását. De a külsődleges urbanizáció nem elég. Meg kell teremteni a vá
sajátos szellemi-kulturális karakterét is. Kedvező atmoszférát, lakható hajlékot, alkotásra alkalmas műhelyt kell biztosítani a kultúra munkásainak s a művészi alkotásoknak.

Bizonyos, hogy ilyen szándékok és elképzelések valósultak meg – jónéhány jeles művészünk egyéni tárlata után – az először megrendezésre kerülő Országos Vázlatkiállításban, melyet biennáléként akar rendszeresíteni Hajdúszoboszló városa. Maga az ötlet – a művelődési házat igazgató ifj. Tóth Béláé – kitűnő, de mindjárt meg kell mondanunk, hogy az országos jelleg az idén még csak a törekvésekben látszott. Hiszen még a sokkal gazdagabb és impozánsabb Debreceni Nyári Tárlat országos jellegét is megkérdőjelezték egyes műkritikusok, mivel például a pécsi, szegedi, vásárhelyi művészek is hiányoztak többek között, sőt azt is felvetették: lehet-e, érdemes-e egyidejűleg három-négy városban országos tárlatokat szervezni? A szoboszlói kiállítás agilis és lelkes rendezőinek azzal is számot kell vetniük: van-e vagy később épül-e városukban olyan méretű kiállítási helyiség, melyben zsúfoltság nélkül elhelyezhető volna mintegy 300–400 festmény és grafika, továbbá 150–200 szobor és kisplasztikai alkotás? Mert hozzávetőleg ezek a számok jelentik azt a mennyiséget, amelyet egy országos tárlattól megkívánunk – a minőség normáiról nem is beszélve. Egy ilyen méretű biennálé megrendezése azonban a mostaninál többszörösen nagyobb anyagi ráfordítást követel, amit a város csak a felsőbb szervek segítségével biztosíthat. Ezenkívül hathatós eszmei-erkölcsi támogatás is szükséges (a meghívandó művészek kijelölése, a művészek meggyőzése a részvételre, a magas szintű, pártatlan zsűrizés és a jelenleginél korszerűbb rendezés elősegítése stb.). Az is meggondolandó: hogy a tárlat időpontját nem kellene-e későbbre tenni, pl. augusztus közepétől szeptember végéig, amikor az üdülőkön kívül a helybeli diákság szintén látogathatná a tárlatot.

SZEGEDI UJ NEMZEDÉK R.T.

TÖMÖRKÉNY A. TÁRSASÁG

által

ERDÉLYI MIHÁLY

festőművész külföldön összegyüjtött müveiből és hazai munkásságából rendezett

ÖSSZEFOGLALÓ ÉS VISSZATEKINTŐ

REPRESENTATÍV KIÁLLÍTÁS

KATALÓGUSA

és a müvész eddigi munkásságának

ISMERTETÉSE

Összeállította: **Dr. Némedy Gyula**
a Tömörkény Társaság rendes tagja

SZEGED, IPARCSARNOK, I. EMELET

1936. aug. 23-tól szept. 8-ig

TÖMÖRKÉNY A. TÁRSASÁG

által

ERDÉLYI MIHÁLY

festőművész külföldön összegyüjtött müveiből és hazai munkásságából rendezett

ÖSSZEFOGLALÓ ÉS VISSZATEKINTŐ

REPRESENTATÍV KIÁLLÍTÁS

KATALÓGUSA

és a művész eddigi munkásságának

ISMERTETÉSE

Összeállította: **Dr. Némedy Gyula**
a Tömörkény Társaság rendes tagja

SZEGED, IPARCSARNOK, I. EMELET

1936. aug. 23-tól szept. 8-ig

A szegedi, alsóvárosi Erdélyi Mihály Szeged város Ferenc József ösztöndijával indult művészi pályájára. Akik akkor intézték Szeged művészet-pártolásának ügyét már biztak Erdélyi Mihályban. Nagy örömmel állapitom meg, hogy nem csalódtak, mert Erdélyi Mihálynak az idei, velencei, nemzetközi kiállitáson elért átütő sikere delelőpontot jelent értékes és kivételes művészi pályáján. A velencei, biennális kiállitás képzőmüvészeti olimpiásznak számit. Az itt kapott babérkoszoru Szegednek külön olimpiai öröme. Akik most intézik Szeged város müpártolásának ügyét, épen ugy biznak Erdélyi Mihályban, mint az elődök és tudják, hogy Ő még sok elismerést fog szerezni Szegednek ugy a külföldön, mint a szépért lelkesülő csonka-hazában. A legmelegebben ajánlom Erdélyi Mihály művészetét a szegedi müértők és érdeklődők figyelmébe. Erősen remélem, hogy nagy, összefoglaló és fényes jövőt mutató kiállitásának jelentős sikere lesz.

Szeged, 1936 augusztus hó 20-án.

Dr. Pálfy József
polgármester

Keserű igazságok

Irta: Lugosi Döme a „Tömörkény A. Társaság" elnöke.

Valljuk be, hogy mig a szinházi kulturát mód felett, a zenét némileg, a képzőmüvészetet alig, az irodalmat épenséggel nem támogatja Szeged város. Vajjon mi ennek az oka? Elszigetelt szegedi jelenség ez, vagy országos tünet? Ahogy én látom az idők forgatagában nem állandó ez a sorrend, s épp ezért ma elszigetelt szegedi jelenség. Az országos bemutatók és szabadtéri előadások előretolták a szinpadot, s háttérbe szoritották a szegedi irókat és szegedi képzőmüvészeket, — mert a kivitelben ez azt jelentette, hogy Szeged *„Budapest cég"*-nek fióküzlete lett és itt most csak azt lehetett el-, illetve előadni amit a budapesti főüzlet portékái közül leküldött. Ebben a nagy iramban elveszett a szegedi jelleg és még az a kiváló *Buday György* sem jutott szóhoz, akinek gazdag képzelmi világát a mai kor müvészi átélése tette világsikerré, Ma már az számit, hogy a laikus szavazatok mit kivánnak, — a szakértők és a hivatásosak a háttérből tanácsolnak, — ha ugyan hallgat rájuk valaki.

A Tömörkény A. Társaság (TAT.) célja, hogy Szeged müvészi és irodalmi életében mindenki a megfelelő helyen álljon őrt Szeged azon rendkivül magas kulturájáért, amely már a törökvilág előtt ötvösmüvészekkel népesitette be az Iskola-utcát és kispalotákkal, templomocskákkal hintette be a város területét a falakon kivül és belül. Az a városkultura, mely a törökök kiüzetése után is nagy volt és amelynek védőpajzsa alatt Szeged az ország legelső, vi-

déki zenevárossává küzdötte fel magát a korális városi zenekarral és a muzsikusok kvártélyházával, otthona lett céhbeli képiróknak is — és kitermelte magából az uj magyar irodalmat megteremtő Dugonics Andrást. A TAT. célja, hogy a város müvelődésének harcaiban az egyensúlyozó és kiegyenlitő szerepet töltse be, s minduntalan hivja fel a Metropolis tekintélyes számu lakóinak figyelmét arra, hogy Szeged irodalmi és müvészi életében hol nyilvánul meg leginkább az elhivatottság, — mert e téren sem az érdekcsoportok, sem a mükedvelők, hanem Szeged város érdeke szabja meg a kötelességeket. A kötelesség pedig az, hogy ez a város ne majmolja le sem az idegen, sem a fővárosi kulturát, hanem a külföldi befolyástól mentes szüz, magyar kulturát terjessze és *szabja meg a nemzeti irányu fejlődés vonalát.*

Azt gondolom, hogy a klébelsbergi, alföldi gondolattal mindez egyuton való haladást jelent, azzal a külömbséggel, hogy — szerintem — *az alföldi gondolat megtestesülése, csak alföldi ember munkájával érhető el.*

Épp ezért örömmel karolta fel a TAT. *Erdélyi Mihály* festőmüvész tagtársának kiállitási tervét, mert az ő nagy szerénységében még akkor sem akart a nyilvánosság elé kerülni, amikor már a külföldi szakkörök és müértők, évek óta, babérkoszoruzták homlokát.

ERDÉLYI MIHÁLY

(Adatok a szegedi képzőművészet történetéhez.)

Irta: DR. NÉMEDY GYULA

Nagy köteg levelet vettem ki az iróasztalom fiókjából. A keltezések 1924-ben kezdődnek, s egészen mostanáig tartanak. Firenzéből, Rómából, Nápolyból. Palermóból, Taorminából, Velenczéből, Páduából, Veronából, Párisból, Münchenből, Berlinből, Bernből, Baselből stb. iródtak. Ki ez az európai vándor, aki ezt az utvonalat 12 év alatt többször is megtette, aki távol volt ennyi ideig hazájától, s aki nekem olyan hüségesen irogatott? Mindegyik levélnek aláirása: *Erdélyi Mihály*, magyar festőművész, aki szegedi hus, szegedi vér. Alsóvárosi lélek, az ottani busongó, édesillatu akácokkal rokon.

Ez a rengeteg levél oknyomozó, lelki, müvészfejlődési panorámát ad. Mindegyik levél egy-egy ablak, melyen át, 12 év távlatából, tárgyilagosan szemlélhetjük a müvész hányattatásait, hősi küzdelmeit, amelyeket a megélhetési és müvészi szinvonalért, az elismertetésért, a kintmaradás és kibontakozás lehetőségéért vivott. Amikor már kész, beérkezett müvész lett, akkor jött csak haza. Nem volt terhére megcsonkitott nemzetének, annak legválságosabb idejében. Nem szaporitotta itthon a nélkülöző müvészek hosszu sorát, ő minden irányban csak hozott és nem vitt. Kivitelre csak egyet szánt, 12 évvel ezelőtt és pedig az akkor még szunnyadó, nagy képességeit!

Nem tudom megállni, hogy a csirázás, a kezdés nehéz idejéből ne idézzek egy részt 1926. julius

21.-iki keletü leveléből, amivel igazolom, hogy a szegedi alsóvárosról vitt *„kemény derék"* és keleten nőtt fájának törzsökéről állandóan ölébe hulló, záporozó szinálmok és a feledtető humor tették csak lehetővé, hogy el nem porlódott, a külföldi magyarok proletariátusába bele nem szürkült, s hogy hazajöhetett! Ez a nagyon jellemző pár sor igy szól: *„A katalógust igéretem szerint nem küldhettem előbb, mert hiányokban szenvedett a művész, azóta azonban egy kicsit változtak zsebének viszonyai, s ruhájának kopott részeit és foltjait kinai tussal kenhette be."* Hasonlóan humorizált a művész a velencei, *„csuszpejz-gyárról,"* ahol már Hitler előtt kitalálták az *„egytálétel"* rendszert. Ebben a gyárban ette Erdélyi a déli *„egy"*-fogását, de minden nap erre sem jutott. Példaképül állithatjuk őt csonka hazánk küzködő fiatalságának.

* * *

Előveszek egy másik köteget is iróasztalomból. Képzőművészeti kiállitások katalógusai. Valamennyi külföldről való. Ezeknek a kiállitásoknak javarészét Erdélyi Mihály önállóan rendezte, de vannak olyanok is, ahol nagyobb gyüjteményes kiállitásokon, többekkel együtt vett részt. Itt van a hires páduai *„Salone della ragione"*-ban, a világ egyik legnagyobb termében rendezett *„Delle Tre Venezie"* kiállitás nagy katalógusa, ahol önarcképével vett részt a művész, 1926-ban, s amelyet a külföldi kritika igen melegen fogadott. Palermói, nápolyi, római, berlini, zürichi stb. kiállitások katalógusai sorakoznak időrendben e kötegben. Találhatók itt olyan dokumentumok, amelyeket ma már Erdélyi nem küldene el nekem, de annak idején eredetiben megkaptam tőle, hogy annál jobban örüljek sikerein. A *„Circolo artistico di Venezia"*-nak, a velencei képzőművészek társaságának, a berlini képzőművészeti társulatnak értesitései ezek arról, hogy az egyesületek taggá választották.

Mindezeknek betetőzése az idei, velencei bien-

nális, nemzetközi kiállitás katalógusa, amely vastag, majden 500 oldalas könyv, közel száz müvészi képmelléklettel. Hogy megérthessük ennek jelentőségét s azt a nagy kitüntetést, amely Erdélyi három portréját ezen a kiállitáson érte, röviden el kell mondanom, hogy mi is ez a kiállitás? Ez Velencében minden második esztendőben (ezért biennális) a képzőmüvészetek világhirnévre és sulyra emelkedett hatalmas, összefoglaló kiállitása, a képzőmüvészetek világ-seregszemléje. Minden nemzetnek megvan a maga pavillonja, a velencei „*giardino publico*"-ban (tündérszép közkert), s itt állitja ki, minden második második esztendőben, a két év alatt összegyült, képzőmüvészeti termése legjavát. Biennális kiállitás ez évben már huszadszor csillog a lagunák városában, most is állandóan rengeteg külföldit vonz, a világ minden részéből. A biennális kiállitásokat nagy szervezet irányitja, melynek elnöke Volpi miniszter. A szervezet a Dogepalotában székel. A nemzeti pavillonokba olyan képzőmüvészeti anyag kerül, amelyeket minden nemzet delegált kormánybiztosa gyüjt össze, „*meghivás*" utján. Néha a gyüjtésnek ezen módjából nem hiányzik az egyoldaluság és elfogultság, Erdélyit azonban nem igy érte a kitüntetés. Minden „*biennálison*" van egy gyüjtemény, amelyet az egész világ képzőmüvészeinek munkáiból nemzetközi zsüri válogat össze és rostál ki, azoknak a legkiválóbb müvészeknek müveiből, akik Olaszországban több időt töltöttek, s ott kitüntek. Ezen szigoru nemzetközi zsüri utján, kivételes képességekkel, kivételes uton került be Erdélyi „*három*" portréja a kiállitásra. Ez annál inkább kitüntetés, mert, szinte áthághatatlan szabály, hogy az első izben kiállitó, fenntemlitett minőségü, külföldi müvészek csak „*egy*" képet állithatnak ki. Egyszerre három kép elfogadása a nemzetközi zsüri által, döntő siker. Olasz és Angolország éveleji elhidegülése folytán Nagybrittánia nem állitott ki pavillonjában az idén, igy a világ minden részéből, a nemzetközi zsüri

által megbirált és összegyüjtött, 34 müvész müvei, — itt vannak elhelyezve. Ezek közőtt vannak Erdélyi képei is.

* * *

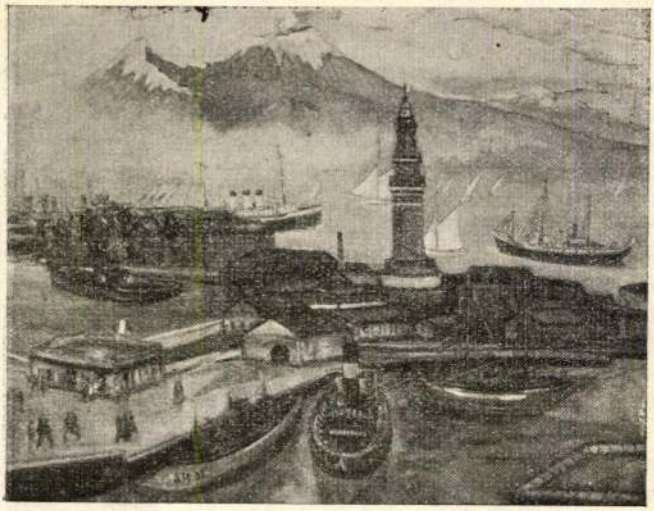

A kikötő bejárata

Harmadik köteget is előveszek, Nagy csomó külföldi ujság. Forgatom ezeket, s az „Il Giornale D' Italia", — Cronaca di Roma", — „Il Messagero Dell' Arte", — „Giornale di Sicilia", — „L' Ora", — „Arte", — „L' Avvento Fascista", „Il Mattino", — „Arte Nova", — „National Zeitung", — „Basler Nachrichten", — „Der Bund", — „Neue Züricher Zeitung", — „Die Berner Woche", — „Berner Tagblatt", — „Neue Berner Zeitung" lapszámai és páduai lapkivágások vannak a kötegben. Amelyikbe belekukkantok, könnyen megtalálom benne az Erdélyi Mihály müvészetével foglalkozó cikket. Mindegyik elismeréssel adózik a szegedi, magyar festőnek, ünnepli őt. A nyomtatott sorok élénk vetületei

annak a kivételes müélvezetnek, amit festőművész földink a külföldi olasz, német, schweizi nézőknek szerzett.

* * *

Kezembe akad az „Il Giornale D' Italia" 1929. junius 14-iki száma s látom benne Erdélyi Mihály önarcképét, fapipával a szájában, háttérben a füstölgő Vezuvval. Olvasom a róla szóló cikknek cimét. „*A Vezuv festője.*" Tovább olvasom: „*Szegedi, magyar ember. Erdélyi Mihálynak hivják. Most Rómában tartozkodik, nápolyi sikeres kiállitása után. Meg kell ismerni ugy a müvészt mint alkotásait. Mint ember a legkülönösebb, mint müvész a legkiválóbb!*" Majd igy fejeződik be a cikk: „*A pokol völgyében, a Vezuv kráterének közelében, a kis obszervatoriumban találta fel refugiumát, boldogságának partját, itt álmodja nekünk müvészi álmait, itt teszi ezeket vászonra, s itt szivja örökkön égő kis pipáját, amelyet a szintén öröktüzü Vezuv gyujtott meg!*"

Nem csoda, hogy a Vezuv megihlette, mert az „*ars longa*" öröktüze forrong lelkében, s ezért vágyódik mindig ujra, eredetire a szinek birodalmában. A kitartás, az akaraterő a képről-képre való ujjászületés lelki „*Vezuvja*" ő, akiről irtam már egyszer, hogy a magacsinálta ember tipikus példája. A „*Vezuv*" egyik kitörése sem hasonlit a másikhoz, hol itt, hol ott ujabb kráterek keletkeznek s az örök-természet fenséges tüzijátékai ujabb és ujabb bámulatba ejtik a nézőket. Figyeljék meg Erdélyi képeit. Mindig más és más szinkráterek ezek, keleti szinpompában, az igazi müvész szerves elrendezésében. Meglepő, hogy mindegyik képe olyan önálló alkotás, hogy a többi képével csak annyiban rokon, hogy „*egy*" lélek, „*egy*" paletta müve. De mindegyiknek magját külön élmény vetette, mindegyiknek külön lelki gyökere van, s a müvész minden képénél külön alkotja meg, csak arra a képre érvényes, önálló szintörvényeket. Minden egyes festménye egy töké-

letesen átélt, kis „*mikrokozmosz*". Soha nem ismétli önmagát.

Az a szerencse nekünk magyaroknak, hogy a Vezuv, mint külföldi téma, magyar lelket, magyar ecsetet hozott mozgásba, magyar szinekkel, magyar ritmussal, magyar komponáló erővel! Ezt a friss fajiságot, magyar eredetiséget érezte meg az olasz kritikus. Csak az ok volt olasz, az okozat tősgyökeresen magyar...

* * *

Ha most már, ilyen előzmények után, megkérdezzük, hogy miért nem ismerik Erdélyi Mihály festőművészt annyian és „*ugy*", amint azt megérdemelné, — azt válaszolhatjuk, hogy ennek a megokolása igen sokágu, Az okok között vannak személyiek és tárgyiak. Nem akarom ezeket bővebben elemezni, ezért rámutatok a két legfontosabbra. Személyi ok: tartozkodó szerénysége, a tárgyi ok: hogy nem ismerik eléggé. Az elsőt legyőzte a Tömörkény Társaság akkor, amikor rábirta a müvészt összefoglaló, nagy reprezentativ kiállitásának megrendezésére, mely a szegedi „*Iparcsarnok*" emeleti termeiben 1936 augusztus 23-tól — szeptember 8-ig lesz nyitva. A másodikat legyőzni ezek a sorok volnának hivatva. Ha ezek képzőmüvészeti szemüvegünk nehéz látásának bepárásodását csak egy nagyon kicsit is letörlik s az érdeklődést felkeltik, már elérték céljukat.

Erdélyi Mihály erényei a változatosság, az eredetiség, uj szinmegoldások, képeinek különleges bőséggel ömlő magyaros szinpompája (ősgyökérben a matyó és egyéb népmüvészeti szineséggel rokon), — a nagy ellentétekben is a szinösszehangolás nem mindennapi képessége, a képfelépitès és komponálás magyaros ereje, vonalainak fajunkat jellemző, lendületes ritmikája. a portréiból és egyéb képeiből is kisugárzó lelki élet, a szemekből kivillanó, kiváló egyéni jellemzés, amely sokszor a mai sulyos élet, tragédiáiról fejezeteket beszél. Erdélyi benne

él a mai élet nehéz sodrában, megérti annak forrongását s amint most egyik nap sem hasonlit a másikhoz, meglepetés-meglepetésre halmozódik, az éles kontrasztok kergetik egymást, ugy Erdélyi képei is ezen élet vetületei, ha néha témában nem is, de a kép mögött élő belső lelkiségben, a szinek szinte kirobbanó feszültségében, egymással való küzdelmében: igen! „*Modern*" a szó legjobb értelmében, a korával együttélő és érző ember. Betartja azt az elemi szabályt; „ha azt akarod, hogy sirjak, előbb magadnak kell átérezni a nagy fájdalmat". — Erdélyi érzi korunk fájdalmát, küzködéseit, maga is átélte és átéli ezeket, ezek rezegnek portréinak sokszor szuró, sokszor fájdalmas tekintetében, — szineinek hol hideg, hol pedig egyenesen forró sugárzásában.

Ezek közül az erények közül most főképpen a változatosságára mutatok rá.

A portré: Érdélyi főerőssége. De itt is milyen változatosság. A piroskabátos nő, órával és üres, hálós gyermekággyal, az élet bajaitól remegő, de mégis elszánt tekintetével elsőrangu alkotás. Nem hiába reprodukálta ezt egyik számában a „Cronaca di Roma" cimü lap. Önarcképének hideg szinei, a büvölő, konok, szinte lelkünkbe furódó szemei sokat beszélnek külföldi harcairól, eltökéltségéről, nehéz perceiről. A kékruhás nő portréján a figyelő, együttérző, életbe indulást jelző szemek kapnak meg. A halvány rózsaszin tónusban tartott, fiatal nő arcképén a háttérben koltákkal és csontkezekkel, szintén a mai élet tragikuma borong, mint sok más képén. Nagyon érdekes ezen megfigyelni, hogy a művész szinnel, tónussal, szinösszehangolással hogyan tud jellemezni lelki jellembeli jelenségeket. És igy tovább folytathatnám hosszu sorban, — a pierrottval együtt lefestett nő, az olasz tiszt stb. arcképein keresztül.

A tengeri képei: a változatosság ki nem meríthető skáláját mutatják, a nap minden szakában, a

fény, a szin és vonal nagy gazdagságával. A bárkák és a tenger régi szerelmei, nem hiába volt évekig tengerész.

A tavaszi képein: a zöld szinek üdeségével, harsogó frisseségével hat. A kora tavasz küzködő zsendülése világosan látszik képein. Ezek mutatják, hogy nemcsak a mai élettel, de a természettel is együtt él. Ide tartozik egy szimbolikus képe, amelyen a kora tavaszt, a kép többi részével bravurosan zölbe hangolt, nővel jelképezi. A női alakon látszik, hogy gondolkozik, elmélkedik, s nem veti magát meggondolatlanul a tavaszi felpezsdülésbe. A zöld szinről eszembe jut egy képe, amely lehunyt szemü, a mulandóságról mélázó nőt ábrázol, aki előtt pohárban rózsa busong. Sugalló erővel ébreszti fel bennünk ez a kép azt a gondolatot, hogy a nő csak a rózsa holnapi biztos hervadásáról busonghat. Az egész sejtelmes, hidegzöldben van megfürösztve.

Vezuv-képeiről: már szólottam. Ismerek belőlük vagy 50 félét, egyik sem olyan, mint a másik

A Velencét ábrázoló képei: Schweizban nagy keresletnek örvendettek, de maga Velence is nagyfogyasztó volt. Nem lehet csodálkozni ezen a jelenségen, hiszen annyi ujat látott meg ebben a sokszor megfestett témában. Konvencióktól való irtózása e témakörben van legjobban hasznára. Egész sorozat uj képpel lepi meg ezirányban a nézőket s a müvész annyira akarta a meglepetést, hogy ezeket a képeit még nekem sem mutatta meg. Csak titokban nézhettem meg s igy irhatok róla. A velencei-tárgyu képeknél a „*Redentore*" ünnepi képek külön értékek. A bombaszerü tüzijáték rakétázásának visszaadása kevés müvésznek sikerült ugy, mint Erdélyinek. Móra Ferencz is szerette Erdélyinek ilyen tárgyu képeit.

Szimbolikus képei: néha tulmerészek, de mindig jellemzőek és érdekesek. Fantáziája olykor formákban elragadja, de a szinek ujsága, a megoldások eredetiségére való törekvés mindig izgatóan hat.

A jelképes képeiben, ha a kivitelnek néha-néha ellentmondunk, akkor is a lelki, gondolati tartalom csattanós volta kárpótol a merészségért. Van egy képe, amely imádkozó nőket ábrázol, egy magában álló, vezérlő kalauzul szolgáló, egyenes pásztorbottal, amelyet ujjak fonnak görcsösen köröl. Egyszerü, tiszta, nemes eszközökkel jelképezi, szugerálja az „ima" égbevezérlő, segitő, életelvül is szolgálható erejét.

A vallásos képei közül: a „Keresztrefeszités" ujszerü, mégis megható megoldása, tompa s a hangulatnak megfelelő, mégsem egyhangu szürke szinei kaptak meg. A kép alján az esengő kezek, a megváltásért epedő emberiség kitünő jelképei. Olyan képe is van, amelyen viziószerüen, a mindenen eluralkodó, misztikus kereszt, a katolicizmus nagy erejét, világot átfogó jelentőségét szimbolizálja. A vallásos festészet terén is szép reményeink lehetnek Erdélyi jövendő fejlődésével kapcsolatban.

A vallásos képek mellett *a csendéletek:* szerényen, de annál meggyőzőbben mutatják a müvész eleven, változatos szineit, s azt, hogy majdnemcsak kéttenyérnyi helyen is lehet festeni eredeti, egyéni stilussal rózsákat, amelyek a természet háztartásában a verset jelentik. Erdélyi csendéletei nagyon kedves és értékes szin- és virágszonettek.

Örömmel tapasztaltam legutóbbi müteremlátogatásom alkalmával a kiskunmajsai *szélmalom-témákat* és szinmagyar felhőtanulmányokat. Itt már az ok és a müvészi okozat is „*magyar*".

A „Giardino Publicoban.“*)

(Velencei emlék, Erdélyi Mihálynak ajánlom.)

Irta: NÉMEDY GYULA.

Velence hivott! Neked menni kellett!
Csonka hazánk nem döbbent meg ján.
Hisz akkor minket büneink levertek,
S igy sok-sok évre elcsalt Tizián.

Firenze, Nápoly, Róma ege látott,
Csodálkoztál sok, hires francián,
De Velencébe szived visszavágyott
És lebilincselt mindig Tizián.

Engem is hivtál Velencét csodálni
És oly erő volt lelkesitő szódban,
Hogy nem volt csoda minket együttlátni:
A velencei giardin' publicoban!

E csodás kert a képek birodalma,
Ezt övezi a rengeteg virág:
Minden két évben nagy a sokadalma,
Képet csodálni itt a nagyvilág . . .

Fényszomjas lélek ilyenkor arat,
Együtt kutattuk: — a szin mit takar?
És lestük, hogyan állja a sarat
A szines álmot álmodó magyar!

Sürün jártunk a szép eozin-házba,
— A boldog béke büszkén összehordta, —
„UNGHERIA“ van irva homlokára,
Ilyent nem állit soha, — balkán horda!

Tódultak sokan világvándorok,
Az eozinos „Hungária"-házba
És akkor voltunk nagyon boldogok,
Ha „RUDNAYT" némelyik megcsodálta.

Itt vitatkoztunk egypár piktoron,
„CSÓKOT" csodálni itt tanultuk, itt, —
Itt lett a lelkünk teljesen rokon,
Mig bámultuk a szinek titkait . . .

Rég volt! Azóta bátor ecseted
Schweizban növelte müvészi hired.
A dicsőséget bátran keresed,
De nem veszted el jó, magyar szived

Szegednek lelke, alsóváros szine
Csillog, parázslik ecseted hegyén.
A szegedinek helyén van a szive,
Ezért vagy mindig olyan nagy legény!

Most is kivágtad bátran a rezet,
— Elmondható ez egypár rövid szóban, —
Három képed — mindegyik müremek, —
Ottan függ most: a giardin' publicoban!

---

*) Felolvasta a szerző a Tömörkény Társaság 1935. aug. 6-iki összejövetelén, amelyen a TAT. Erdélyi Mihálynak a velencei biennális kiállitáson elért sikerét ünnepelte.

Összefoglaló kiállitásom küszöbén, amelyet határkőnek érzek életemben, lelkiszükségletnek tartom a következő szavakat:

Ha nem lettek volna lelkes barátaim, olyanok, akikat a legnehezebb idők sem riasztottak el tőlem, olyanok, akik mindenkor szenteltek nekem annyi időt, amennyi szükséges volt ahhoz, hogy sokszor borus napjaimat lelkes pártolásukkal, lelkesedésükkel és bennem való bizásukkal derüsebbé tegyék, ma nem szolgálhatnék hazám kulturájának semmivel.

Köszönetemet fogadják mindazok, akik valaha a legcsekélyebbel is, elősegitették müvészi törekvéseimet.

Erdélyi Mihály.
a TAT. rendes tagja.

A kiállitott mütárgyak jegyzéke.

I.

Az első emeleti nagyteremben:

1. Vihar után — — — 150 P
2. Eremo templom a Vezuvnál — 150 „
3. A hit viziója (A pápa először lép ki a Vatikánból, 1929.) — — „
4. Csendélet — — — 150 „
5. Kék tó (2000 m. magasból) — 150 „
6. Tengerpart — — — 200 „
7. Eső után — — — 200 „
8. A kertész — — — 600 „
9. Tavasz — — — 200 „
10. Világító torony — — 150 „
11. Orosz balett pár (Női arckép pierott-val) — — — — 200 „
12. Alsóvárosi részlet, eső után — 400 „
13. Vizhordó lányok — — — 350 „
14. Róza (kékruhás női arckép) — — „
15. Szélmalom — — — 150 „
16. ~~Tavasz~~ — — — — 350 „
17. Lovak a tengerparton — — — „
18. Mulandóság (Női arcképtanulmány rózsával) — — — — „
19. Lovak a vizparton — — 300 „
20. Virágok a tengerparton — — 150 „
21. Kompozició — — — 300 „
22. Menekültek — — — 200 „
23. Tanulmány egy arcképhez — 250 „
24. Hullámzó tenger — — 400 „
25. Halász bárkák — — — 600 „
26. Arckép — — — — — „

27. Bejárat a kikötőbe — — 500 „
28. Vezuv kitörése (kráter) — — 600 „
29. Utolsó ut (Temetés Velencében) — 300 „
30. Tajtékzó hullámok — — 150 „
31. Vénus és Neptun — — 300 „
32. Velencze — — — 600 „
33. Lányok a tengerparton — — 200 „
34. Tipusok — — — — 200 „
35. Malladra professzor arcképe (A Vezuvi obszervatorium igazgatója, hires vulkanologus) — — „
36. Vasárnap reggel — — 250 „
37. Világító torony (Genova) III — 500 „
38. Kikötőben — — — 250 „
39. Önarckép I–IV — — — — „
40. Iskola hajó — — — 200 „
41. Tanulmányfej — — — — „
42. Vezuvi krátere I–II — — 450 „
43. ~~Arckép~~ — — — — — „
44. Kálvária — — — — 100 „
45. Szélmalom Majsán — — 150 „
46. Holdvilágos est — III–IV — 150 „
47. Halászbárka — — 500 „
48. Felföldi szélmalom — 150 „
49. Egy barátom — — — — „
50. Esthangulat — — — 100 „
51. Szent Antal teher bárka — — 350 „
52. Signora Flóra — — — — „
53. ~~Önarckép~~ — — — — „
54. Szegedi halászbárkák — — 250 „
55. Arckép tanulmány I–III — — „
56. Ádám és Éva — — — „
57. Török nő — — — „
58. Hullámzó tenger — — 300 „
59. ~~Arckép~~ — — — — — „
60. Napsütés télen — — — 400 „
61. Virágzó tavasz — — — 400 „
62. ~~Arcképtanulmány~~ — — — „
63. Naplemente II — — — 300 „
64. Ködös nap — — — 300 „

65. Velence este — — — 500 „
66. Szürke nap — — — 300 „
67. Atléta (tanulmány) — — — „
68. Teher bárkák — — — 300 „
69. Önarckép — — magántulajdon
70. Positánó — — — — 300 „
71. Nyár I-II — — — 250 „
72. Tavasz ébredése — — — „
73. Május — — — — — „
74. Két erő (kompozició) Krisztus és Vezuv, reprodukálva a római Giornale D' Italia-ban, magántulajdon
75. Krisztus beteget gyógyit (Páris) magántulajdon
76. Kálvária — — — magántulajdon
77. Karneváli muzsikusok — magántulajdon
78. Tanulmányfej (Kecskeméti művésztelep 1922.) — — magántulajdon
79. Pierott (karneváli bohóctan.) magántulajdon
79. Tanulmány egy arcképhez I-II — 150 „
80. Positánoi székesegyház — — 250 „
80/a. Első bűn (vázlat) — — 100 „
80/b. Kálvária (Kiskunmajsa) — 150 „
81. Gyengélkedő — — — 250 „
82. Menekülés a láva elől — — — „
83. Tanulmány egy arcképhez — 200 „
84. Imádságos asszony — — — „
85. Arckép — — — — — „
86. Móra Ferenc arcképe (kompozició) — „
87. Ünnepély a zürichi tavon — 700 „
88. Keresztfa előtt (vázlat) — — — „
89. Krisztus a keresztfán — — — „
90. Vírág-csendélet — — — 300 „
91. Ceruzarajz — — — — „
92. Rózsák — — — — 100 „
93. Ádám és Éva (vázlat) — — 100 „

II.

A lépcsőházban:

94. Egy délelőtt — — — 100 „
95. Matrózok — — — 350 „
96. Csepereg az eső— — — 300 „
97. Müterem ablakából (vázlat) — — „
98. Tengerparton — — — 100 „
99. Napsütés — — — 100 „
100. Gyerekek a tengerparton — 100 „
101. W. Il Duce — — — 300 „
102. Öreg csikós — — — 100 „
103. Velence (kanális részlet) — 400 „
104. Fábián kőfaragó telep — — 450 „
105. Kikötő este (Nápoly) — — 100 „
106. Tiszapart — — — 100 „
107. ~~Tengerpart~~ — — — 100 „
108. ~~Holdvilágos est (1928)~~ — — 250 „
109. Fördőzők — — — 150 „
110. Veteményeskert — — — 300 „
111. ~~Nyár~~ — — — — 100 „
112. Gondolás felesége — — 100 „
113. Tavasz kezdete — — — 100 „
114. Szélmalom Kiskunmajsán — 150 „
115. Tórészlet — — — 250 „
116. Halászgyerekek a tengerparton 150 „

III.

Az előcsarnokban:

117. Esik a hó — — — 150 „
118. Hullámzó tenger — 100 „
119. ~~Arcképtanulmány~~ — — 150 „
120. Vihar előtt — — — 200 „
121. Wann — — — — 150 „
122. Zuzmara — — — 150 „

123. Téli hangulat — — — 250 „
124. Halászbárkák a kikötőben — 250 „
125. A mi kabinunk a Lidón — 200 „
126. A templomban — — — 100 „
127. Alföldi táj — — — 100 „
128. Vezuv krátere — — — 100 „
129. Önarckép (1927) — — — 300 „
130. Sirokkó — — — 100 „
131. Vezuv krátere — — — 150 „
132. Müterem ablakából — — 200 „
133. Egy tavaszi nap — — 100 „
134. Oázis — — — — 250 „

IV.

Tápai Antal szobrászmüvész munkái:

135. Fej — — — — Árak a müvésszel való megegyezés szerint
136. Fej — — — —
137. Összeeső hős — — —
138. Gyermekfej — — —
139. Tanulmányfej a müvészről —
140. Fiatal lány mellszobor —
141. Sebek — — — —
142. Akt — — — —
143. Akt — — — —

V.

Temesváry Józsefné kerámiák.

Az árak minden darabon fel vannak tüntetve

A szőnyegek a Linoleum Iparból valók.

A kiállitás növény- és virágdísze
Szeged Város kertészetéből való

tal sem téveszti hatását. Két Radnóti-illusztrációja maradandó értékű. *Gacs* Gábor kiállított lapjai az állandóan kísérletező emberre vetnek világot. Munkások-ja újszerű ábrázolásával, Madonná-ja a népművészeti elemek kavalkadszerű felsorakoztatásával hat. *Rékassy* Csaba Népmesék sorozatjának két lapja is abból a tiszta forrásból merít, ahonnan alkotóink nemzetünk ezernyi értékét bányászták a felszínre: a nép képzeletvilágából.

Utaltunk már arra, hogy a szoboranyag számszerűségében ezúttal nőtt fel a táblaképekhez. És ami örvendetes: fiatalokról van szó. De hogy mégis *Szabó* Ivánnal kezdjük a sort, annak oka, hogy a Bartók életművet megjelenítő négy fa domborműve tisztaságával, tömörségével és áhítatával mély hatást gyakorol. Bár nem illő, mégis összehasonlítást kell tennünk *Orosz* János Emlékezés Bartókra című vásznával. Míg Orosz kuszáltsága, zaklatottsága szinte az érthetetlenségig feszül, Szabó „hommage"-a megkapó és életközeli. *Fekete* János Falu sorozata a művész új vonását mutatja — anyaga struktúráját jól használja ki rajzossága erősítésére. *Németh* Mihály ezúttal is tömbszerű, zárt alkotásaival jelentkezik, amelyek mintha eddig látott munkáinak tisztaságát nélkülöznék.

A fiatalok közül *Kampfl* József és *Kő* Pál tűnik fel. Előbbi Támaszkodó-ja, utóbbi A festő-je szellemes, kifejező és jó statikai érzékre vall. *Rátonyi* József Esernyősök-je, *Oláh* Éva portréi kiváló karakterérzékre mutatnak. *Tóth* Sándor portréi is figyelmet felkeltőek. *Veszprémi* Imre Ülő lány-a sajátos látásmódjának jól megformált darabja. Mint ahogyan eddig, úgy a most bemutatkozók alkotásai is azt a reményt keltik, hogy találkozunk velük az elkövetkezendő tárlatokon. Érleli szobrászainkat is az idő...

Talán kevesekben váltott ki megérdemelt visszhangot az érmék, plakettek sora, holott ritkán látni a mostani tárlatéhoz hasonlóan gazdag anyagot. Az ötletek pazarlása és a megmunkálás ötletessége a magyar éremművészet igen magas — európai — színvonalát példázza. *Ligeti* Erika, *Asszonyi* Tamás és *Tóth* Sándor érmei e műfaj minden adottságát kihasználják. A kiállított érmék gondolatgazdagságához járulnak hozzá *Csikszentmihályi* Róbert, *Gáti* Gábor, *Szöllősi* Enikő és *Lisztes* István munkái.

A kerámiák közül *Végvári* Gyula két alkotása az említésre méltó. Mintha Virág-ja és Fá-ja új szakasz nyitányát jelentené művészetében. Nagy érdeklődéssel várjuk a folytatást.

A múlt és a jelen igazolt és igazol. A vásárhelyiek valóságlátása pedig a jövő záloga. Sem bezárkózásról, sem kiürülésről Vásárhelyen nincs szó, de annál több jel mutat az újra és újra megújhodás képességére. Erről tanúskodott ország és világ előtt tizenöt őszi tárlat, cáfolva a borúlátókat, erősítve a reménykedőket. Az elkövetkező munkás hétköznapok egy újabb másfél évtized aranyfedezetét rakják már most le. Gondolatgazdagon és dús színekkel teli palettákkal léptek át a következő másfél évtizedbe. A reménységek — bizonyosak vagyunk benne — ezúttal is igazolódnak, és még vitathatatlanabbá válik, hogy Hódmezővásárhelyen fészkel új szocialista társadalmunk realista igényű képzőművészetének központja.

SZABÓ ENDRE

EGY ÉLETMŰ ÖSSZEGEZÉSE

ERDÉLYI MIHÁLY GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSÁRÓL

Szeged képzőművészeti közélete néhány év óta örvendetesen megélénkült. Az országos és nemzetközi jellegű anyagokon pallérozódó szegedi igényekkel lépést tartani igyekvő helyi képzőművészet a kollektív és a kisebb méretű egyéni kiállításokon izmosodott a vidéki képzőművészeti élet jelentős tényezőjévé. Ezt a tényt demonstrálta meggyőzően az elmúlt évben Szeged képzőművészeinek a Magyar Nemzeti Galériában történt bemutatkozása. A továbblépés logikája az impozáns kollektív demonstráció után most a mai fejlődést kétségkívül megalapozó, és még hiányaival is jelentősen motiváló helyi hagyományok minél teljesebb számbavételét és az élő alkotóművészek egyéni eredményeinek, az alkotó pályák tanulságainak felmérését követeli meg.

Hogy mennyire fontosak ezek az életművet összegező, visszapillantó tárlatok, azt Erdélyi Mihály méreteiben is impozáns kiállítása bizonyítja. Az életmű egészének szemlélete, így a teljesség igénye nélkül is — hiszen alkotásainak nagy része külföldi és hazai múzeumok, illetve magángyűjtemények tulajdonában van, és nem került bemutatásra — alkalmat ad arra, hogy a művészi eredményeken túlmenően né-

Erdélyi Mihály

Tiszatáj 1968 XII sz.

hány művészi-morális következtetést is levonjunk. Erre elsősorban a képek tematikai sokszínűségén is lemérhető kalandos életút tapasztalatai szolgáltatnak alapot.

Az a tény, hogy az 1894-ben született Erdélyi — kétségtelen tehetsége ellenére is — csak 1920-ban, egy, a haditengerészet kötelékében végigharcolt világháború és forradalmak férfivá érlelő évei után jutott el a rendszeres művészeti ismereteket magas színvonalon nyújtó Képzőművészeti Főiskolára, többféle módon befolyásolhatta volna egyéni életútját. Ő a választási lehetőségekkel élve a nehezebb, de kétségkívül eredményesebb út mellett döntött. Kialakult emberi egyénisége és önerejéből kiharcolt művészi eredményei ugyanis nem tudnak már csak egy műhelyhez kötődve harmonikusan továbbfejlődni, ezért, ha csak saját erejére is van utalva, a szakmai tájékozódás tágabb horizontját, de a nélkülözéseket is jelentő külföldi utat választja. A firenzei és a palermói akadémiák; Svájc, Németország, Franciaország és más európai országok ezen a tárlaton is szemléltető tájai és karakterei, a különböző nemzetek tárlatain elért eredményei jelzik e nyughatatlan, mindent megismerni vágyó, minden megismertet önmagába szívó és képi eredménnyé ötvöző, 12 évi távollét után mégis haza igyekvő művész útját.

Az emberi és művészi tanulóévek után 1934-ben végre Szegeden letelepülő művész két év múlva már gyűjteményes kiállítással lép a szülőváros közönsége elé, hogy az eseményekben és élményekben gazdag életút emberi és művészi eredményeit bemutassa. Bizonyára nem sejtette, hogy 32 évet kell várnia újabb retrospektív kiállítás megrendezésére. Ennek ellenére művészi útja, városához való ragaszkodása — a Velencei Biennálén 1936-ban elért jelentős siker után is — töretlen maradt mind a mai napig. Művészetének alaphangja mindvégig a bizakodás, az optimizmus. Valaminő, mindent átható derű, valami nagy harmóniának a keresése, a lehetőségekbe vetett remény, a kilátás boldogsága teszi annyira szimpatikussá művészetét. Pedig távol áll tőle a világ felszínes, vagy idealizált szemlélete; nem tér ki a súlyos problémák elől, nem válogatja ki magának a kellemesebb jelenségeket, nem kerüli ki az élet nagy kérdéseit. A művészt az élet a maga teljességében foglalkoztatja, aki mint ember is a teljes életet éli. Ehhez a teljességhez a fiatal test kirobbanó szépségének ábrázolása — *Női arckép* (1932), *Szirén* (1933) — éppúgy hozzátartozik, mint a magány kísértetének képi megfogalmazása — *Mulandóság* (1934), a kétkézi munkások küzdelmes életének átélt szemlélete — *Cséplés* (1945), *Olajkitörés Tápén* (1965) stb. — éppúgy alkotó munkára serkenti, mint a pihenés nyugalma — *Üdülők a Tiszán* (1946); a háború pusztításának vagy a halál víziójának kivetítése — *Béke* (1944), *Temetőút* (1948) —, éppúgy foglalkoztatja, mint az újjáépítés, az élet folytatásának nehéz és ünnepi órái — *Hídépítés* (1948), *Tűzijáték a Tiszán* (1949), hogy csak néhány ellentétpárral érzékeltessem ihletkörének végtelen skáláját.

Művészetének lényegéhez nemcsak az ihletkörök sokrétűsége tartozik, hanem az a művészi alapállás is, amely hol a vallásos áhítattal — *A hit víziója* (1939) —, hol a kaján mosollyal — *Kutya jár a kertben* (1963) — közeledik a megfigyelt jelenségekhez, hogy csak végső pólusaival jelezzem művészi alapállásának sokszínűségét. Ám bármi is foglalkoztatja, figyelmének középpontjában mindig az ember áll, és jelképi rendszerének — amelyben a propagatív realizmus hatására született motívumok éppoly természetesen válnak egyéni hangúvá, mint a szakrális jelképek — *mindig egy mélyen humanista tartalom vizuális megjelenítését valósítja meg.* A 12 évi külföldi vándorút ellenére életművének alaphangját mindvégig a szegedi színek és érzések határozzák meg. Úgy ötvözte harmonikus egységbe saját eredményeit és európai tapasztalatait, hogy sajátos, a lokális ihletet is hangsúlyozottan megőrző, de az egyetemességig felnövő festője lett városának.

Az életmű egységét a mozgalmas életút emlékeinek, élményeinek teljes képi megfogalmazási igénye sem töri meg. Gazdag fantáziája ugyanis a kiapadhatatlan emlékképeket nem egyszerűen felidézi, hanem új képösszefüggésbe helyezi őket, aminek következtében a valóság nem statikusságában, hanem a lehetségek egyidejű megvalósulásában szemlélhető képein. A bizonyító példák vég nélküli felsorolása helyett az egyik legutóbb festett, *Farsangi muri* (1966) című képén figyelhetjük meg a legtisztábban ezt az alkotásmódot. Az új lakásba költözött művész látja e képen vendégül mindazokat a barátait: matrózokat és civileket, szép asszonyokat, fehér és színes bőrű ismerőseit, akik máig is maradandó emlékként élnek benne. Mindez a színes kavargás egy új bérház szűk szobájában, amelynek ablakának perspektívájába az új lakótelep és az ünneplő égbolt is belefér.

Az elképzelt lehetőségek ilyen, egy pillanatba való sűrítését a művészi fantázia jogán kívül a képépítés fegyelme is hitelesíti. Az adott lehetőségek közötti érzékeny válogatás mellett a vízszintes és függőleges szín- és motívumritmusokkal tagolt festmények még ha első pillanatra zsúfoltnak is tűnnek, egy öntörvényű világ belső rendjének engedelmeskedve állnak szilárd képi egésszé. A zsúfoltság érzetét egyrészt

a már említett sűrítési szándék, a tér és az idő sajátos egymásba játszása, másrészt a háttér mozgalmas kiképzése adja. Erdélyi ugyanis a fő gondolati tartalmat kifejező motívumok érvényesülését a háttér részleteinek elhagyása helyett inkább azok fokozott, de a mondanivalót kiemelő kidolgozásával segíti. E képépítési módszer legszebb példáit a portrék szolgáltatják. Erdélyi kivételes karakterérzéke ellenére — amely a legjelentősebb magyar portréfestők közé emeli —, nem bízza magát csupán az arcvonásokban megragadható belső lényeg rögzítésére, hanem sokszor a háttér részleteinek jellegzetes kidolgozásával is segíti az ábrázolt életutat átélhetővé tenni. *Móra Ferenc* arcképének hátterében például az ásatás motívumai támogatják a karakter vonásaiban is tükröződő mondanivalót, vagy 1953-ban festett önarcképét a művész felesége és fia félprofilja fogja intim keretbe; s a családi hármas boldog együttese magyarázza azt, ami az arckép derűjében tükröződik.

Külön kell beszélnünk a kiállított több mint ötven grafikáról. Nemcsak a művek jelentős száma miatt, hanem azért is, mert ezek az alkotások a felfedezés igazi örömét jelentették a tárlatlátogatók nagy tömegei, de a művész tisztelői számára is. Annak ellenére ugyanis, hogy Erdélyi Mihály Szeged szinte valamennyi jelentős kollektív tárlatán évtizedek óta szerepelt, mindeddig nem állította ki gazdag grafikai anyagának egyetlen darabját sem. Így következett be az a furcsa jelenség, hogy bár kétségkívül az olajképek viszik a vezérszólamot Erdélyi életművében, most mégis a rajzok — a jellegükből adódó kisebb igényűség ellenére is — az érdeklődés középpontjába kerültek, míg a képek elsősorban a korábban már megfogalmazott igazságok elmélyültebb kifejtésére adnak alkalmat az életmű keresztmetszetét nyújtva. Persze a grafikák egyes pontokon hozzá is járulnak a korábbi megállapítások még határozottabb rögzítéséhez. A groteszk iránti kétségtelen igényére pl. egész sor portré — *Velencei vagányok, Genovai boszorkányok* — és életkép — *A csokoládégyáros, Kilátóban* stb. — szolgáltat értékes bizonyító anyagot.

A rajzok többsége a nagyobb kompozíció létrehozásának komolyabb ígérete nélkül csupán a pillanat rögzítésének feladatát vállalja, ennek ellenére éppoly műgonddal, a henyeségnek, a felületességnek még a látszatát is elkerülve készítette el őket alkotójuk, mint legjelentősebb festményeit.

Jelentős hányada azonban nem önálló műalkotásnak készült — bár kivétel nélkül megállnák helyüket bármely tárlatunkon —, hanem műhelytanulmányok; egy kép felépítésének első lépései, így bepillantást nyújtanak Erdélyi alkotói „titkaiba". Ezt a tanulmányjelleget némelyik rajz címében is jelzi — *Előkészület a hídépítéshez, Háború és béke* —, de arra is találunk példát, hogy egy néhány motívumból álló vázlat hogyan terebélyesedik képpé — hogy csak az *Ostrom után* c. vázlatból kibontakozó, hatalmas *Béke* c. (1944) kompozíciót említsem.

Meggyőző erővel mutatja ez a példa, hogy az ihletgyűjtés első lépései meghatározzák ugyan, de nem kötik meg a művész fantáziájának szárnyalását az alkotás perceiben.

B. V. J.

zíciójának. Ez más szóval azt jelenti, hogy ilyen esetben az alkotás folyamata mintegy kívülről meghatározott erőtérben játszódik le, és a gesztusérzelmi feltöltődés ellentétpárosrral jellemezhető mozgás iránya szükségszerűen elhajlik.

Éppen ezért a feladat megoldására más módszert kellett választani, olyan módszert, amely kirekeszti a külsőleg adott téma torzító hatását, és a legkevésbé korlátozza a gesztus kiváltotta érzelmi feszültséget kísérő asszociációk, az eleve adott érzelmi diszpozíció megfelelő, spontán elrendeződését.

A vázolt gondolatmenet sajátos módon rokon a tudományos kísérleteknél alkalmazott gondolatmenettel, ott is ugyancsak alapvető követelmény az esetleges, véletlenszerű tényezők kizárása. A szabadesés törvényszerűségei csakis egyértelműen definiálható környezetben, légüres térben tárulnak fel a maguk tisztaságában.

Nos, az ebben az esetben bevezetett módszer lényege az, hogy hengerfelületre bizonyos festékfoltokat viszünk fel, amelyek ott bizonyos konfigurációban helyezkednek el. E konfiguráció persze még nem a kép, csupán annak mintegy a „programja". A hengert elindítjuk a papíron: a program lenyomata megjelenik a felületen, de minden egyes körülfordulás után némi változást szenved: az ábra módosul, fejlődik. Ugyanakkor azonban e változások a hengerpalást geometriai jellemzői által megszabott kristálytiszta rend keretein belül mennek végbe.

Az ilyen módon létrehozott nyomat még természetesen nem tekinthető teljes értékű művészi alkotásnak, hiszen

tésének módját, irányát és mértékét, azaz a következő gesztust.

A továbbfejlesztés történhet berajzolással, takarással, újabb áthengerléssel, vagy akár más módon is. A lényeg azonban az, hogy itt már tudatos alakítással, formálással állunk szemben, ami természetes is, hiszen a művész célja nem csupán a folyamat diagramszerű rögzítése, hanem annak művészi erejű megjelenítése.

Az alkalmazott technikával kapcsolatban azonban még néhány sajátosságra rá kell mutassak. Egyrészt, szemben más hasonló eljárásokkal — gondolok itt különösen a tasisztákéra —, az ilyen módon létrehozot nyomat meghatározott, mégpedig objektíve meghatározott struktúrával rendelkezik. A szükségszerű és a véletlen sajátos együttléte jön létre, és ez olyan feszültséget teremt, amely helyettesíti azt az erőteret, amelyre a tematikus festészettel kapcsolatban már utaltam. Ez az erőtér azonban belsőleg meghatározott és pontosan definiálható. Másrészt a szükségszerű és véletlen olyan együttélésével állunk szemben, amely pontos megfelelője a szerves világ rendjének és nem is véletlen, hogy a képek címei gyakran utalnak a növényvilágra, ami persze a szemlélőben kialakuló asszociációs folyamat lefutását nagymértékben megkönnyíti.

Végül, de nem utolsósorban, az ismétlődő, de egyszersmind fejlődő ábrasorok a filmhez hasonlóan alkalmasak a mozgás, a történés ábrázolásra. Ha most már meggondoljuk, hogy az eredeti cél éppen a művészi alkotás folyamatának leképezése volt, akkor belátható, hogy az alkalmazott technika nem valamiféle technikai trükk, hanem az

Erdélyi Mihály
festő

Az elmult években a „naiv festők" pozsonyi nemzetközi kiállítás ám-több művét bemutatták. Szeged festészeti díját 1969-ben kaptra meg.

Szelesi Zoltán: Szeged festő Szindbádja.
Művészet, 1973. március - 27 oldal.

Erdélyi Mihály

A negyedi Horváth Mihály utcai Pártházban megrendezett II. Dél-alföldi Tárlaton nem szerepel.

Dél-Magyarország 1966. jún. 1.

Erdélyi Miklós

Szerepelt a II. Dél-Alföldi Tárlaton.

Csongrádmegyei Hírlap 1966. május 15.

a II. Dél-Alföldi Tárlat Vásárhelyen. Gabó Endre

Adélyi Mihály, festő

KÉPLÁTÁS.

KÉPNÉZÉS,

KÉPSZERETET,

életrajzi adatok!

IRTA: NÉMEDY GYULA DR.

— Különlenyomat a Szegedi Napló 1936. évi karácsonyi számából. —

Kiadja: a Szegedi Napló kiadóhivatala
1937.

Ára: 50 fillér.

moniája, az »együttes« festői hatása. A festőművész, ha fényképezi a természetet, ha annak kis részleteit »mütyürkézi« igen sokszor alapvető hibában szenved, mert nem tud komponálni, egységbe foglalni, esszenciát adni, szóval »festőileg« festeni.

Ne keresd hát kedves képlátásra törekvő képnéző, hogy a festő fotografált-e, hanem, hogy festett-e? Kutasd, hogy egyénileg, ujszerüen egységbe foglalt-e, a természetnek, saját lényének, élményének leglelkét adta-e? Állapitsd meg, hogy a müvész festményén betartotta-e, csupán ezen festményre érvényes, önmagának felállitott, technikai, tónus-, valeur-, harmonia-törvényeket? Ha ugy találod, hogy igen, ugy sürgősen vedd meg a képet, még ha egy kicsit nélkülözöl is, mert tiz év mulva százszorosát is megérheti az.

Szegeden örvendetesen szaporodnak a képlátók s fogynak a puszta képnézők, amit bizonyit Erdélyi Mihály összefoglaló tárlatának nagy sikere, amelyet a Tömörkény Társaság rendezett.

Ezt a szegedi fejlődést váltja csengő nyomdafestékbeli valutára Magyarország legelőkelőbb, müvészeti, havi folyóirata, a Budapesten megjelenő »Magyar Müvészet«, amikor novemberi albumában igy ir:

»Szegeden, a Tömörkény Társaság által Erdélyi Mihály festőmüvész müveiből rendezett kiállitás, amely a Szegedi Iparcsarnok termeiben 1936. augusztus 23-tól szeptember 8-ig tartott, kinőtt a rendes vidéki kiállitások kereteiből. Szegednek és kulturkörzetének ünnepe lett. Erdélyi Mihály 12 évvel ezelőtt ment

külföldre, mint Szeged Ferencz József ösztöndijának nyertese. Tizenkét év alatt többször bejárta Európát, különösen Olaszországban és Svájcban sok sikert aratott, amelynek betetőzése volt, hogy az olasz zsüri Velencében, az idei biennális kiállitáson, három jeles portréját elfogadta és ezek, az Olaszországban huzamosabban müködő idegen müvészek gyüjteményében, az angol pavillonban voltak láthatók. Tizenkét év után most jött haza Magyarországra és szülővárosába, Szegedre. A szegedi irók és müvészek Erdélyit ezen a tárlaton öt irodalmi és zenedélutánon ünnepelték, mindig igen nagy közönség előtt. A Tömörkény Társaság által kiadott katalógusban és ismertetőben az előszót dr. Pálfy József Szeged város polgármestere irta, aki a város nevében méltatta Erdélyi müvészetét.

Szegedi müvészeti megmozdulásnak ilyen országos visszhangja még alig akadt, amely annál értékesebb, mert a *Magyar Müvészet* egyéni tárlatokról, 12 évi fennállása alatt tapasztalhatóan, nem szokott irni.

Ezt a szokatlan cikket és az abban foglalt dicséretet azonban a szegedi képlátók és képértők gárdája és a müvész is nagyon megérdemelték. Hogy a müvész mennyire rászolgált, ujabb sikerei is mutatják. Most Svájcban, ottani magyar követünket fogja lefesteni.

Legyen Szegednek sok olyan müvésze, mint ő s akkor a szegedi képszeretőkből, képnézők helyett, rövid idő mulva, *»képlátók«* lesznek.

—»o«—

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Erdélyi Mihály
TISZATÁJ
1967 SZEP

1021

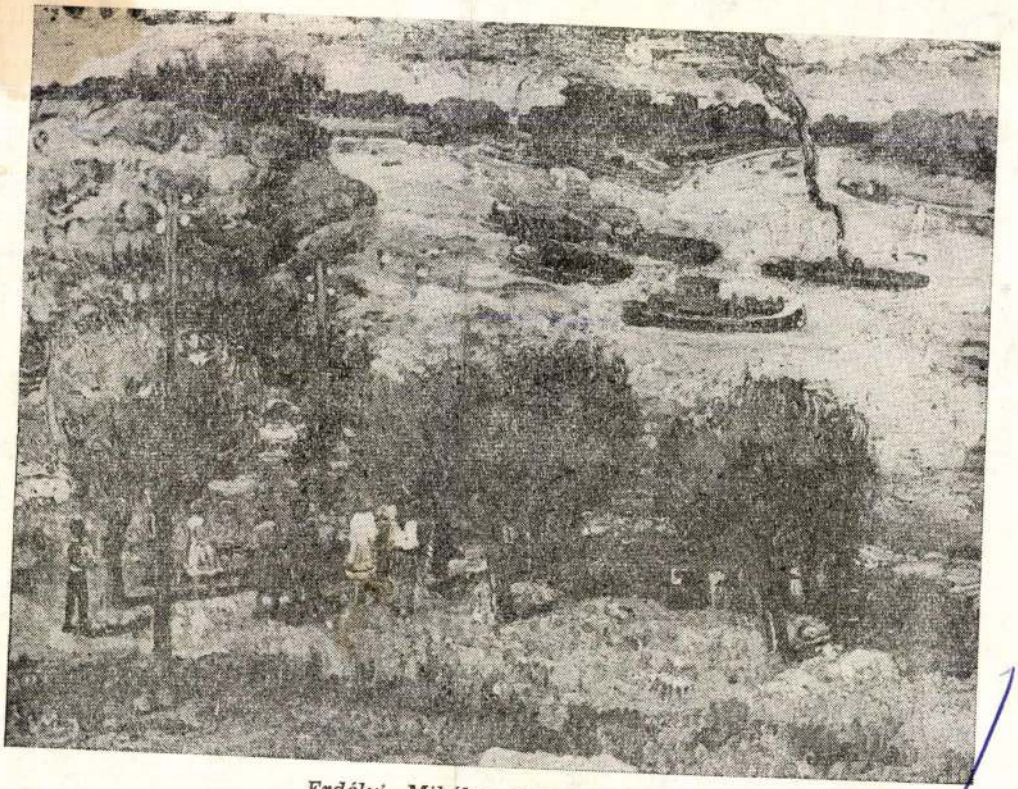

Erdélyi Mihály: Maros-torkolat

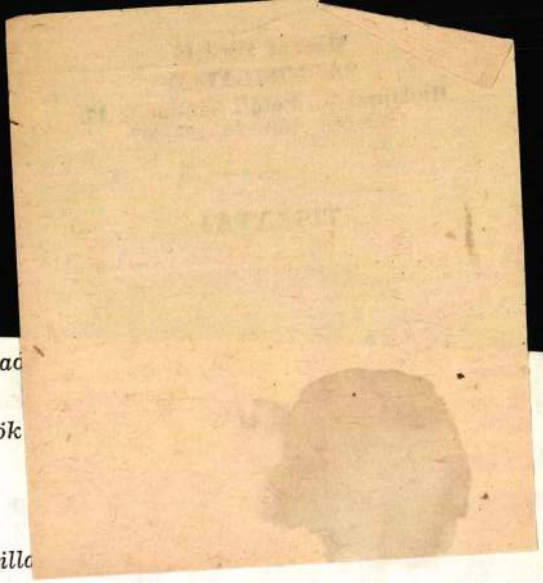

tojásait hegyes
s elszállt a harminc csodamad
elszálltál ifjúságom,
de nem sírok, nem könyörgök
kardsuhogású távozásod én
sose bánom.

Vigyed a lélek gazdátlan pill
mikor határozatlanul ingott
mint a mérleg nyelve
a pattanásig hevült, felhőtlen nyarakat
az őszi nosztalgiát viheted
messze, messze.

Tavaszok folyékony, libazöld áradatát
s csábító ezüstjét a rabló teleknek
viheted a bamba eperfák alatti susogást
hiszen csak kiszolgáltatottja voltam
a szerelemnek.

Jöjjön az igazi próba. A férfikor.
A munkával bélelt napok lankája, meredélye
ahol az értelem egyszál pengéjével kell
kiállani a térre.
Ahol a bikafejű gondot szarvánál fogva
kell visszavezetni a karámba
sajgó derékkal, de felizzó szívvel
hordani követ, gerendát
az épülő jövő állványzatára.

Erdélyi Mihály

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAPKIADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

Budapest

1969 OKT 17

HORIZONT

— Szeged felszabadulásának negyedszázados évfordulóján alkotói díjat kapott dr. Csetri Lajos irodalomkritikus, Tóth Béla író, Fenákel Judit író, Karikó Teréz operaénekes, Erdélyi Mihály festőművész, Tápai Antal szobrász, Sz. Simon István újságíró és Bertalan Sándor építészmérnök.

1021

Vidéken sok helyütt
sorban állnak az emberek
a tüzelőanyag-telepek

Erdélyi Mihály

Bejárat a kikötőbe, repr.

20.sz. M.festészet és szobrászat. M.Gal. és Móra F.Mus. Szeged 1966.

Erdélyi Mihály festő

A Hódmezővásárhelyi Tornyai Múzeumban kiállítása nyílt

Kovalista Művészetért 1969 I. sz.

MDK

Erdélyi Mihály

Bejárat a kikötőbe, o.

20.sz. M.festészet és szobrászat. N.Gal. és
Móra F. Muz. Szeged, 1966.

Erdélyi Mihály (1894 -) -2-

Emlitve: Szekely (1938) Ünnep a Dunán (1945) Hidépítés (1948) Dorozsmai tájkép (1950 körül) Idegen fergalom (1964) Farsangi mulci (1966)

Anya és leánya (szepkó

Tengelspaktom "

Vidos Zoltán: Erdélyi Mihály

Tiszatáj 1968 II. n. ~~#~~ 168 old

Erdélyi Mihály

alföldi festő.
Művei a kiállításon: Paprikamalom
Szegénytemető
Ünnep a Dunán
Brigádtanácskozás
Kutya jár a kertben.

P.A.: Szegedi képzőművének tárlata a Nemzeti Galériaban
Pest megyei Hírlap, 1967. aug. 24. 4.o.

Erdélyi Mihály

szerepel a Tx. negedi Nyár. Tárlatou

Szelesi Zoltán. A Tx. negedi Nyár. Tárlat

Tiszatáj 1968 Tx. n. 824 old.

Erdélyi Mihály

festő, Sz. 1894. Szegeden

Szegeden él, kb 50 éves. Sokat élt Olaszországban, Párisban, Svájcban. A szegedi Némety-gyüjteményben több képe van, velencei, párisi tárgyuak, Vezuv-tanulmányok, 1 önarckép. Impresszionista.

türelmetlenkedő csoportok időelőtti kirobbanásától eltekintve, végeredményében mégis csak a kommunista uralom megdöntésére vezetett.

A kommunisták hatalmát, kik alatt halálbüntetés terhe alatt tiltva volt keresztény hitünket, hazánkat, szent nemzeti hagyományainkat emlegetni, szívós küzdelem és aknamunka által sikerült megdönteni, s 1919. évi július hó 31-én lemondásra kényszerült. De ez még csak félgyőzelem volt, mert a budapesti mun-

A „FEHÉR HÁZ" és a „FEHÉR H

MEGHÍ

az 1919. évi augusztusi események

EMLÉKEZZÜNK É

Kilencéves évfordulón a Mindenhat
künk **JÓZSEF királyi herceg Őfenség**
hogy hazánkat a bolsevizmus fertőjéből ki

A hálaadó szentmise folyó évi **augu**
az V. kerületi Szent István Bazilikában les

Az emlékezés fáklyáját gyujtjuk meg
haltaknak, valamint a „Fehér Ház" elhalt tá

A „Fehér Ház" ünnepi vacsorája **aug**
Hungária a Dunapalota (Pitz) szállóban. Egy terítés

A hálaadó szentmisére és az ünnepi
légeikkel együtt tisztelettel meghívjuk.

A templomban a meghívottak részére
meghívó felmutatása kívánatos.

Az ünnepi vacsorára jelentkezni lehe
utca 1. Tel.: Aut. 259-48, és az egyesületi iro

A jelentkezéseket augusztus hó 6-án
telefonszámra.

Öltözet mindkét alkalomra sötét utcai

Budapest, 1928. évi julius hó.

Hazafias tisz

Bakó László
Dr. Balogh Ferenc
Dr. Battlay Ákos

Damjanovich László
Dinich Vidor
Garay Károly

D
Il
K

vitéz ÁRONFFY (UNTE
rendezőbizottsá

nemes Schopf Tivadar
rendezőbiz. alelnöke.

Dr. Avedik Félix
alelnök.

M

vitéz Rátvay Imre
győri csoport elnöke.

Dr. Pekár Gyula
elnök.

Dr.

Erdélyi Mihály

festő Szeged

lásd ohv.

M.)

Némedy Szeged 417. l.

418. l.

képm.-e.

Várm. fvc. I.

Csonkréd om

1939

Erdélyi Mihály

Dorogi Imre:

Erdélyi Mihály képkiállítása.

Délvidéki Szemle

1942, 576. l.

koll. kiáll. bejeden
E cikk fenti művészetének alapos ismertetése. Esetleg felhasználandó.

Igen tisztelt Előfizetőnk!

A Délvidéki Szemle immár harmadik esztendejét kezdi meg a következő számmal. Az elmult 2 év munkája bizonyítja, hogy hézagpótló kulturális munkát végeztünk. Az egyre nehezülő gazdasági viszonyok arra kényszerítenek, hogy eddigi előfizetési díjainkat a K. M. 42.664/1943. sz. rendelet alapján 50%-al felemeljük. Eszerint 1944. januártól előfizetési díjak:

az Egyetem Barátai Egyesülete tagjainak 12·— P. (mely összeg az évi 4·— P. tagdíjat is magábafoglalja),

nem tagoknak 15·— P.,

jogi személyeknek (iskolák, könyvtárak, egyesületek)

Erdélyi Mihály

Szegeden él. Vizen delgozók c. képe (eml.) szerepel az alább. Tárlatos

Rozvány: Karta: A X. szeged. Nyár. Tárlatról

Tiszatáj 1969 XII. sz. 1111 old.

Erdélyi Mihály

festő

lásd okv

MAGYAR MUVESZET

1936. 351. l.

Muvészeti hírek

(vyjít. kiáll.-ról

Szegedi életrajzi adatokkal

Ferenc József

~~[illegible]~~

12 évig élt külföldön

(1924-1936) főleg Glaszorszégban

Svájcban-

Erdélyi Mihály

negedi festő

ivod

z

Vinkler (látzló) tregedi képem-ek a

Délvidéki

trellemi Találkozón 330. l.

Délvidéki trenll

1944.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Köztudomású, hogy az egyetem
dolgokra túlkorán, másokra meg túlké
ifjú. Ezért rendesen az történik, hogy
mára az értékek addigi egyensúlya. M
kezd s nem menekülhet ettől a kritiká
hozott hitélet és vallásos ismeret sem.

Ez még önmagában nem lenne baj,
megtisztulást eredményezhet. A kritik
vesztett értékeket nem szabad sajnálni,
kapunk helyükbe. Igaz ugyan, hogy a
temen belekerül a *krisztusi élet és emb*
óriási feszültségű küzdelmébe, de itt r

jelentős része kozadakozasbol gyult ossze.
ezt véghezvihette a lélekszámban kicsiny,
égben annál nagyobb egyházközség, az egy-
József nyug. lelkipásztor hosszú éveken
ott komoly megalapozó munkájának, más-
sef jelenlegi lelkipásztor lendületes apostoli
presbitérium megértő támogatásának és az
zatkészségének köszönhető.

ATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

egyházmegye lelkipásztorai, tanítói és gyü-
ai számára csendes napot tartott Dr. Fe-
egyházkerületi missziói lelkész Fehérgyar-
Első alkalom volt ez, amikor lelkészek és
éje körül letelepedve beszélgették meg az
lás akadályait, az akadályok elhárítását
a kérdésre: minek kell meghalni bennem,
en új emberem.
tek össze ez áldott napra, de a jelenlévők
és elhatározással távoztak, hogy rendsze-
lyen találkozásokat.
gyülekezet dec. 5-én szentelte fel nemrég
ri és ifjúsági otthonát. Kimondhatatlan
öröme, hogy most a nagy világégés idején,

Erdélyi Mihály

1921/22 - 1922/23 Kecskeméti telep

Ferkèpzomfoiskèvk

1932-33. 79. C

Jelzett képei még: Ker. János (Cassel), Bűnbánó Magdolna (1686 Bécs, Mauritshuis). További képei: Mária Czernin-képt., ismétlése Hága, Mauritshuis). További képei: Mária mennybemenetele (Prado), Szt. Ferenc látomása (Burgos, székesegyház), Szt. Jeromos (Lipcse, München), Krisztus a kereszten (Berlin).

CERQUOZZI (ejtsd: *cserkvocci*), *Michelangelo*, másképp *M. delle Battaglie* vagy *M. delle Bambocciate* is, olasz festő, * Róma 1602, † u. o. 1660. Előbb Cav. d'Arpino, majd az akkor Rómában híres Jakob de Hase csatafestő tanítványa. Később a Pieter van Laer által divatba hozott népies jeleneteket (ú. n. *bambocciate*) fest. Fogorvos a Piazza Navonán Rómában. Utcai énekes, Parasztok a kocsma előtt (Róma, Galleria Nazionale), Masaniello fölkelése Nápolyban (egyik főmunkája, Róma, Pal. Spada), Egy pápa kivonulása Rómából (Berlin). Csataképei igen gyakoriak a különböző képtárakban: Csatajelenet, Temetés a csatában (Drezda). Festett vadászjeleneteket: Vadászok pihenője az erdő szélén (München), továbbá csendéleteket is: Gyümölcs-csendélet (Páris, Louvre). Egyike az elsőknek, aki Olaszországban a XVII. sz.-ban genreképeket fest. Kevésszámú vallásos tárgyú képén is inkább a genrejelenetek a fontosak (Ker. János prédikál a népnek, Róma, Galleria Nazionale). Legjelentékenyebb tanítványa a Rómában élő francia csatafestő, J. Courtois volt.

CERTOSA, az olaszországi karthausi-kolostorok neve, speciálisan azonban a Pavia melletti karthausi-kolostort értik alatta. Ennek alapítását Gian Galeazzo Visconti feleségének, Katalinnak tulajdonítják, aki végrendeletében hagyta meg a kolostor létesítését (1390). Az építkezést Gian Galeazzo indította meg nagy apparátussal 1396-ban; vezető építész Bernardo da Venezia

Erdélyi Mihály

festő

Dorogi Imre: Erdélyi Mihály képcsállítása. Délvidéki Szemle 1943 dec. szám.

Y

LA

BUDAPEST

ORSZ BIZOTTSÁGA

YES ENDRE U 1o.

Erdélyi Mihály

festő Szegeden

külön fala volt az alábbi kiállításon

Délmagyarország

1937. dec. 5.

(v.: Szegedi képzőmű-vészek kiállítása a muzeumban.)

Phönizische Priesterstatuen von assyrischer und griechischer Beeinflussung.

Weißer Kalkstein. Aus dem Tempel von Athieno auf Cypern.

Endélyi Mihály

festő Szeged.

Nőd

Pfeifer Elek (Szeged):

Budapest - Szeged baráti kézfogása, Művészet -

1938. 72. l.

Erdélyi Mihály

Lásd
2

Művészet
1937. 10. sz.
116. l.
2 helyen
emlitve

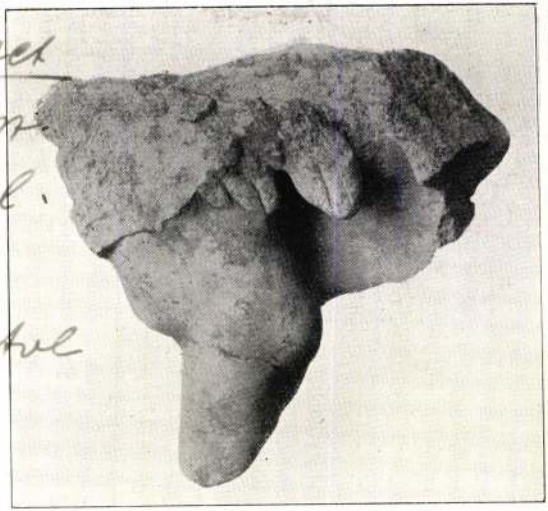

86.

lándzsával szúr a mögötte levő lovas felé. Figyelemre méltó a változatosság, amelyet a művész nemcsak a lovas és gyalogos alakok csoportosításával és a különféle testmozdulatokkal ér el, hanem még a harcosok különböző öltözetével is fokoz: az egyik vértes, a másiknak csak rövid chitonja van, a harmadik mezítelen. Föltehető, hogy eredetileg még színezés élénkítette a frizt, bár festék nyomai most már nem látszanak. Görög munka a Kr. e. III. századból.

Paul Arndt: Teil eines Tempelfrieses. Griechisches Original. IV.—III. Jahrhundert vor Christus.

Erdélyi Mihály

Pesto

l. szül. Szeged

1894

Velence Biennale

1936 362. l.

2035. A. Krafft:

Krisztus.

Egész alak, áll, szembe néz és
áldásra emelte, a töviskoronát vise
teste lesoványodott, kezein és lába
ja letörött.

Gipszszobor, mag. 62.5 cm.

Göschel János ajándéka 1901.

M. képren [illegible]

Erdélyi Mihály

1947 márc (Fővi képt)

A hit víziója III
kompjárat a Tisián III of

---

vidéki ez. p. I. hall

1947 jul (v. Trust)

Munka zenéje II of
Halászbárkák IV
Földséges kert II
Béke

1948 nov (képren a bájakról, az üremekről és az ugyácp-ről (r. Mues)

Előkészítés a tugadi kiállítás-hez, of

1948 dec (Pécs) Vár. Mus

Téli kert III
Hanzulat a Tisián
születésnapi ajándék
Tavaszi kép

Gábor Jenő 126
Gádor Emil 72
Gárdos Miklós 137-140

Félegyházi Kisló 105

Erdélyi Mihály

festő

Kettős arckép

repr.

Csíkvári A. keped

88. 1 ütém

kep

Várm. tvcioge. III.

1939

Erdélyi Mihály

festő Szeged

Hidromcsok II–III

Buvárruszály

Hidépítés

Buvár

Tiszakép

Hidalapkő letétel

Kompjárat

Szeged 1948. nov

Szeg. kiszt. [illegible]

(Hungária szálló)

A m. kir. vallás- és közokta

ügyszám alatt a keb. számv.

deletének másolata:

költségvetési év: 1933/34. S

tása". Rendes kiadások. Rova

költségek. Lerovandó bélyegi

Utasitom

K á l m á n mob. tag részér

Budapest-Zsámbék és vissza t

Erdélyi Mihály

festő

Előkészület a hidépitésher

A munka zenéje

Tétikert II

Cséplés III

Tiszapart II

Halászbárkák III

Szeged XV. ipari vásár

1947 jul

Szegedi képz. tr. Sz.

és szegedi XV. ipari vásár

Beszerzési költségekre. .

Elhelyezési " , .

Egyszázötven pengőt a 127.

utaljon ki. Budapest, 1928

letéből: Tihamér Lajos s.k.

A hi

mini

Szépre Mucz

1949. M. Nův. 1800-
Tól napj-ig

tragedi kendertonóvár

Erdélyi Mihály

Gyermekek

Szakasits Árpád

Rákosi ~~Mátyás~~ I–II.

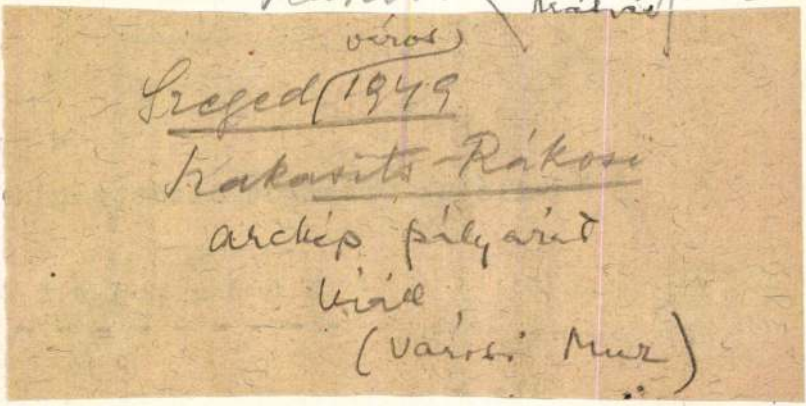

város)

Szeged 1949

Szakasits–Rákosi

arckép pályázat

kiírás

(városi mű)

FRIGYES

ÉS DISZITŐ

KIRÁLY-UTCA 16. SZ.

májába vágó munkák izléses
legujabb minták szerint

ALAPITVA
1876

Budapest 1934. julius 12.

GVETÉS

mla

tsága Nagytekintetü Igazgatóságának,

Budapest.

z é s	Ár	Összeg	
		Pengő	fillér
sztóval való bevonása.			
s 95 cm. széles,			

Erdélyi Mihály

festő

of

Archép VI

Fürdőzők V

Kompjárat a Tiszán III

Megrongált hajók a Tiszán II

A Hit víziója III

Hidak a Tiszán II

Majus

Szeged 1947 febr.-márc

M. Mihó Hetek

Tételszám	
3o drb. kép 18x24 cm. /Magyarországi müemlékekrő azaz hatvanpengő.- ---------- A m. kir. Pénzügyminisz- terium 18 [illegible] rendelete alapján fázisban kifizetés. Kasprusch	

Fizetendő: számla vételével

Erdélyi Mihály

Misike álma
Tiszaparti gyermek arc-
képe
Arcképek (vázlat)
Oroszok Szegeden 1944.
okt. 12. (vázlat)
Hidak a Tiszán
Bombatölcsérek II
Megrongált hajók a
Tiszán
Marosparton
Fürdőzők a Holttiszán

Szeged 1946. okt

M. Kiprem h. h.

[illegible]

	294 -	
	60 -	
	3 -	
	2.40	
	3 -	
	9 -	
	120 -	80 -
	30 -	
	30 -	
	6 -	
	18 -	
	720	
	6 -	
	9.60	
	9 -	
	4.50	

Rigler r.-t. 1917. I.

Erdélyi Mihály
szegedi festő

Győző és legyőzőtek (1944)
Orosz hid a Tiszán (1944)
Tiszai kép (1944)
Velencei kép
Positáno III
Vadvizek
Téli kép II
valamennyi of

Szeged 1945. márc

Szóh, Nyszvák és képem
Sz. Sz.

A vall. és közokt. m. kir. mi
alatt a budapesti IV. ker. áll
másolata:

Utasitom az állampé
prépostsági templomrom őre ré
lettel kiut alványozott évi 80
szüntesse meg s e helyett nev
kezdve az emlitett rendeletbe
egyszázhatvan /160/ K dijat f

~~Detvid~~ Szegedi képzet

1944 máj – 1 ne

graf. mäll.

Hódolat a hitnek II. Sz. r.
Vezuvio II.
U.S. Sailer
Az ördög elszabadult
Giovanni e Pietro
Ora és mérmeka
Fogoroosnál
Velencei vagyok
Terv
Vezuv kráter III – IV
Vezuv III
Reklám
Pregiera
Kompozicio – vázlat
Szynora Flora II

Mozdulatok 1 rajz

Szines rajzok

Erdélyi Mihály

Tájkép
Kompjárat a Tiszán I
Naplemente III
Bombatölcsérek
Tehergőzös az Adrián
Virágzó fák II
Marostó

Szeged 1946. szept

M. képzőm 62 ty

Másolat.

Magyar királyi belügyminiszter

Valamennyi törvényhatóság

Utalással az 1921. évi ju
rendeletemre, tudomás és mihez
urat, hogy a szerencsi ref. eg
temmel 192 /?/ évi junius hó 1
át az ország egész területére
nevezett ref. egyház kérelmére
hosszabbitottam.

A gyüjtés csak az idézett
tételek pontos betartása mellé
1921. évi december hó 2-án. Rá

Erdélyi Mihály

festő Szeged.

Lárd

Szeged (Kép: Ener) Tárl. 1943

Csiplés I., of

Szeles idő

Virágzó fák I.

300/19

Erdélyi Mihály

Szeged, Oroszlán u. 4

festő

Kálvária II

Lido (Velence)

Vetemenyes Ecsi II

Téli hangulat

Arckép V

1939.

Szeg. kép. Tyes

Szeged XXX.

áros polgármestere

gis Bizottságának

BUDAPEST,

VI. ker., Aréna-ut §§§§ sz.
Szépmüvészeti Muzeum

sz. mintája. — 9639

Erdélyi Mihály
negedi festő.

Szeged 1944 máre
Délvidéki szellemi találk-
Reggel. – Téli táj. –
Szobában. – Csepelés II.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Erdélyi Mihály

Velence IV-VI.

Positanoi nékesegy-
tiáz

Positano II

Virágok

A kertész III
valamennyi of.

Szeged 1938/febr.-
máre

Bpi és nagyobb hiszen
reprez. tárlate

107.900.27
34.297.26

73.603.01
33.743.81

3985920
30.000.—

65.859.20
47.509.91

22.349.29
70.000.—

92.349.29
41.907.12

50.442.17
40.000.—

90.442.17
55.041.29

35.400.88

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
5/4/1910.
Érkezett: VT. 21.

Erdélyi Mihály

szegedi festő

Tavasz IV–V

Reggeli hangulat

Időváltozás

Vízió

Vasárnap reggel

Velence III

Szeged 1937 dec.

szegedi képem Gacs

Jegy

Mosz. 127/1934. sz. a.
dó könyvekről.

Selbári sánma:

5474. Flemming: Textilwerk
5475. Köster: Dekorative Skulpt.
5476. Rom, die ewige Stadt
5477. Haman: Gesch. d. Kunst
5478. Lempertz: Wesen d. Gotik
5479. Flemming: Textile Künste
5481. Mailand

= 7 db. elszámoltatott, MO

Erdélyi Mihály

Szeged 14, 89, 92, 96.

Ítélet után, of.
Reggeli hangulat III, of.
Eső után III of.
Halászbárka II, of.

Szeged 1938/ Ápr-máj

Délmorsi-i képem kiáll

est 1909 április hó 8-án.

r!

kéréssel járul Méltóságodhoz, hogy
kiadásában, Méltóságod szerkesztése
Müemlékei" cimü münek eddig megjelent
5 köteteit is társulatunk könyvtára

Erdélyi Mihály
szegedi festő

Tavasz, of VI–VII.
Reggeli hangulat, of
Időváltozás, of
Vízió, of
Vasárnap reggel, of
Velence, of

Szeged 1937/b

Városi mus és tag. képe
tiges

u. az mint előbbi

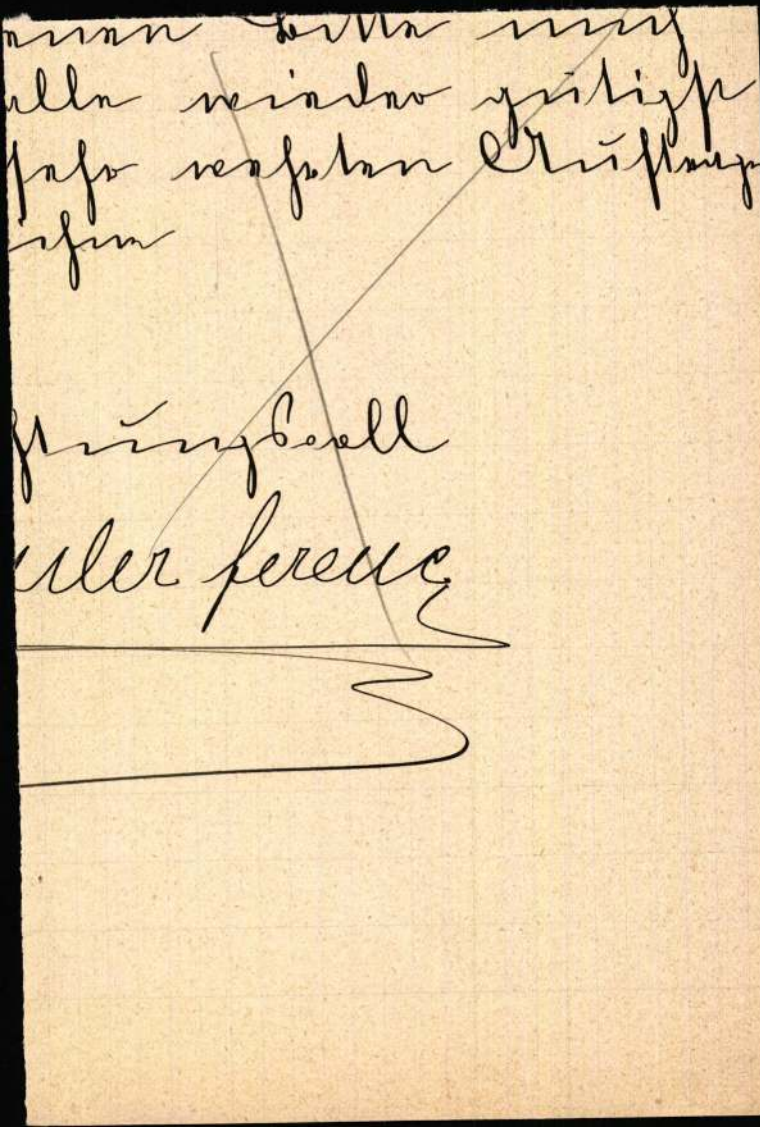

neme	Egységár		Összesen	
	kor.	fill.	korona	fill.
Áthozat ·				

Tétel-szám	Méretek és mennyiség	A munka
		Tüllapon –
		Felsorolsmunkák elvégez
		Petőszinnye 1913. Jun 11-én
		Kifizetendő: négyezer egyszá
		Budapesten 1913. Junius 12-én

Erdélyi Mihály

festő Kecskemét

Holdvilágos est, II Erdőrészlet, Öreg asszony, Kártyások (vázlat), Őszi napsütésben, Naplemente I Falu vége, Öreg juhász, Egri Cornel (akttanulmány).

Nyukosz 1921

(kalturpalota)

11319/1932.szám.

III.

Hivatkozás

alatt kelt felterjesztésére

az egri vár felmérésére még

sát ide beterjeszteni szives

Budapest,

A mi

D

Erdélyi Mihály

festő

Tengerpart I of

Eső utan I of

A kertész I of

Tavasz I of

Világító torony I of

Szeged 1936

Szegedi képzm. reprez. kiáll

(Sparcsara)

jus havi dologi kiadásaira pótellát -

00,000.000 P-t,
30,000.000 P-t
30,000.000 P-t, azaz: Egyezerkettő-
a Müemlékek OrszágosBizottsága Elnök-
. Hőgyes Endre u.10.sz./.
évi május hó 17.-én.

A miniszter rendeletéből:

Dr.Pogány Károly

miniszteri tanácsos

él:

Szegedi kiállítások:

Erdélyi Mihály

festő

Szeged 1919

Holdvilágos est I/ szi-
nes rajz.

Szegedi képző- és
Iparm. kiáll.
(Kulturpakte)

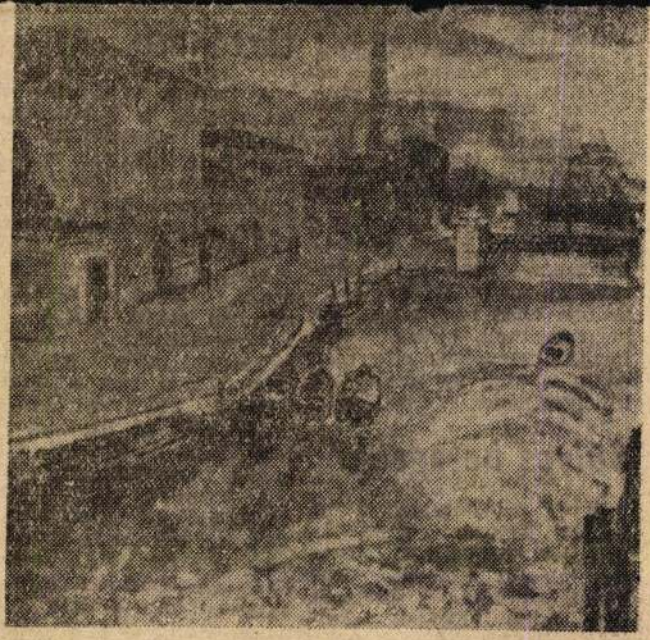

BEJÁRAT A KIKÖTŐBE

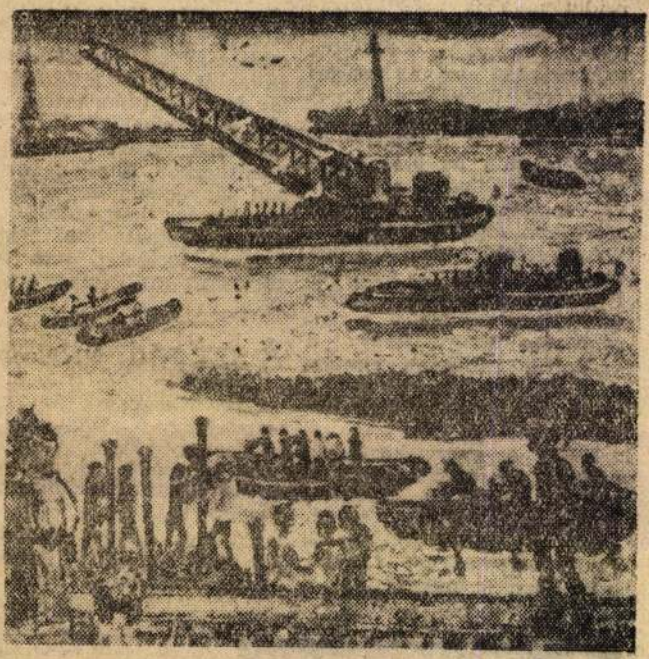

ÁRAD A TISZA

városi gyermek-egészségügy ügyének képviselői — köztük dr. Boda Domokos, a gyermekklinika igazgatója, dr. Dux Ernő főorvos, dr. Kiss Ilona epidemiológus, dr. Széll Éva főorvos és dr. Vetró János a KÖJÁL igazgatója — az oltással kapcsolatos teendők megbeszélésére a gyermekklinikán tanácskozásra jöttek össze.

A kanyaró elleni védőoltás szerves része a víruskutatásban az utóbbi két évtizedben elért nagyszerű sikersorozatnak, amely más fertőző betegségek ellen már eddig is több új oltóanyag kidolgozásához vezetett.

Súlyos betegség?

Egyik legáltalánosabban ismert fertőző gyermekbetegség. A betegen előzetes hurutos tünetek, bekövetkező lázas időszak után foltos kiütések jelennek meg. Ezután a láz még néhány napig tart, a kiütés letisztul, a gyermek egyhét —10 nap alatt gyógyul. A nép ezt a betegséget „rizli"-nek, „pettyes"-nek nevezi. Addig nem is volt kifogásolható az a szokás, hogy az ilyen kanyarós, kiütéses gyermekeket az egészséges testvérrel összefektették. A betegséget ugyanis mindenki előbb-utóbb átvészelte és jobb is volt, ha erre gyermekkorban került sor, mivel felnőtteken a betegség súlyosabb lefolyású volt.

Az esetek többségében azonban a kanyaró nem súlyos betegség. Ez a viszonylagos enyhesége a magyarázata annak, hogy a védőoltás szélesebb elterjedése is lassabban haladt előre, mint más fertőző betegségeknél.

Pedig a gyermekorvosok nagyon jól tudják, hogy a helyzet valójában távolról sem ennyire kedvező. A magas láz, a kínzó köhögés és egyéb kellemetlen tünetek magukban is megviselik a

története

A hatásos védőoltás kidolgozására a kutatás már régebben elkezdődött. A vírusok tenyésztési módszerét felfedező Nobel-díjas kutatócsoport tagja, Enders a gyermekbénulásos vírus kitenyésztése után elsőként a kanyaróval kezdett foglalkozni. Ebbe a kutatásba azonban sokan mások is bekapcsolódtak. A kezdeti nehézség után egyszerre több helyen járt a munka sikerrel. Főleg a Szovjetunióban és az Egyesült Államokban kidolgozott oltóanyag bizonyult hatásosnak.

A kanyaró elleni oltóanyag élő, gyengített kanyaróvírust tartalmaz, amely csak injekció után indít el ellenanyagtermelést a szervezetben. Az eljárás különösen szerencsés annyiban, hogy a természetes fertőzést utánozza, a beoltott vírus azonban nem képes a fertőzést tovább adni.

A kanyaró elleni oltóanyag, akár csak a himlő elleni oltás, lázat okoz. Az oltottak mintegy felében kisebb-nagyobb lázzal kell számolni. Mivel a természetes fertőzés utánzásáról van szó, nem meglepő, hogy kivételesen enyhe kiütés is jelentkezhet. Mindez azonban lényegesen enyhébb a természetes kanyarónál és ami a legfontosabb, semmi további fertőzést, sem szövődményt az oltás nem okoz.

A szegedi oltások

Gyermekorvosok és közegészségügyi szakemberek kezdeményezésére sikerült most elegendő mennyiségű oltóanyaghoz hozzájutnunk. Hazánkban erre a célra a leningrádi szovjet oltóanyagot alkalmazzuk. Az első hazai védőoltások kedvező

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG

1021

Erdélyi Mihály festményei

SÁROSPATAKI UTCARÉSZLET

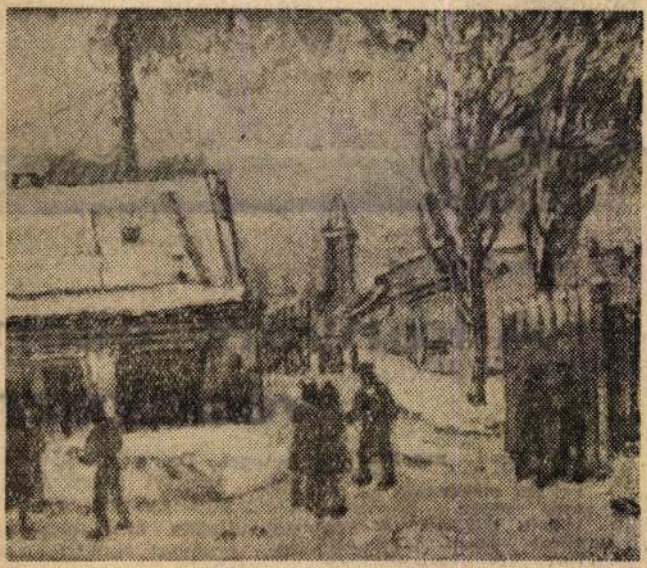

LÁDAGYÁRI BEJÁRAT

CSAL KÖRBENIŐ

ej

A narancsszínű heverőn l
zöld és fekete párna (balolda
a játszadozó gyereknek, vagy
kényelmes ülőalkalmatosság (
nek megfelelő díszpárna a m
általán nem csupán dísz, hane
gyen szép, de ne sajnáljuk „

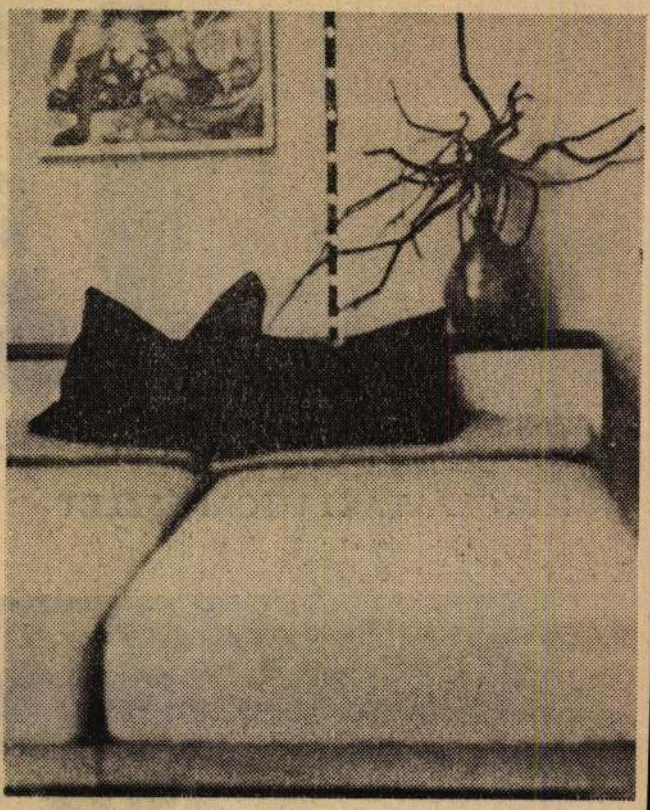

Az orvos tanácsa

A kanyaró ellen
védekezn

A közeli napokban a gyermekorvosi szakrendelések megkeresik az 1—8 éves szegedi gyermekek szüleit, hogy a kanyaró elleni védőoltáshoz adják meg hozzájárulásukat és adott időpontban oltásra gyermekükkel a rendelőkben jelenjenek meg. Az új védőoltási terveket megelőzően az Egészségügyi Minisztérium, az Országos Közegészségügyi Intézet, a szegedi KÖJÁL és Szeged

beteget. De a tulajdonkép
peni veszélyt a szövődmé
nyek adják. A kanyarós tü
dőgyulladás, ami nagy ha
tású gyógyszerek birtokába
is mindig aggasztó, sőt, a
ilyen esetekből országosa
évente 80—200 körüli halál
eset is adódik.

A védőoltás

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG

1960 SEP 22

Erdélyi Mihály

1021

ERDÉLYI MIHÁLY
CSALÁDI KÉP

A művésznek
a Horváth Mihály
utcai képtárban
rendezett kiállításából

Másodszor virágzik

Minde
tisz

Mint hírül adtuk, több napig tartó országos tanácskozást rendeztek a héten Szegeden a vizek szennyezés elleni védelmének időszerű kérdésekről. Az emberek túlnyomó többsége olyan természetesnek tartja a víz mindennapi használatát, fogyasztását, mint másik nélkülözhetetlen éltető elemünkét, a levegőét. Ugyanakkor kevesen tudnak róla, hogy a huszadik század gyors technikai fejlődésével arányban, éppen ennek következtében milyen veszélynek van kitéve a víz minősége. Nem eléggé ismeretesek azok az erőfeszítések, amelyeket világszerte tesznek a víz használhatóságának és fogyaszthatóságának védelméért. Ezért, hogy lehetőségeinkhez mérten tájékoztathassuk olvasóinkat, kérdéseket tettünk fel *Pásztó* Péternek, az Országos Vízügyi Hivatal vízkészletgazdálkodási központ vízminőségi felügyelete veze-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI
HÍRLAP

1967 SZEP 17.

Pesti tárlatok

Ha pillanatnyilag érezhető is az őszi tárlatokra készülődés erőgyűjtése — francia, mongol anyagot várnak és Ultz Béla életművének bemutatását szervezi a Galéria —, igen változatos a nyár végi kiállítások sorozata, főleg az egyes rendezések új tevékenységi formáit illetően.

A *Szépművészeti Múzeum* aktivitására gondolok elsősorban, s arra a nagyvonalúságra, hogy a múzeum törzsanyagára támaszkodva mutatta be a holland mesterek világát, a varsói gyűjteménnyel kiegészítve. Az aulában impozánsan jelenik meg a XVII. századi Hollandia, s a varsói novumok mellett a hatást fokozzák a festmények köré elhelyezett korabeli iparművészeti tárgyak — bútorok, edények. A népek közötti barátság — a lengyel—magyar összefogás muzeális téren is érezteti hatását, s figyelemre méltó esztétikai örömmel ajándékozza meg az érdeklődőket. A tömörített anyag keresztmetszetben mutatja be a barokk Hollandia realista festészetét, s a tájélmény mellett a szorgalom és dolgos hétköznapi élet szeretete közös Ostade, Cuyp, Ruysdael képein. Varsóból *Rembrandt* is érkezett — a portré igen gazdag a jellegzetes barnákban, s külön értéke a gondos csipkekompozíció. A varsói társítás révén pontosabban ítélhetjük meg saját remekműveinket is — és többek között Pieter de Hooch „Levelet olvasó lány"-a még intimebbnek tűnt a varsói képek társaságában.

Igen tanulságos azon ablaknyitás, mely eljuttatta a bécsi Albertinába a budapesti Szépművészeti Múzeum legszebb metszeteit. Most ez a felbecsülhetetlen érték nagy sikert aratva visszakerült a grafikai osztály tárlóiba, s Leonardo, Rembrandt, Rodin, Picasso révén nagy közönséget vonz a csupa mesterművekből komponált kiállítás. A képzőművészet *rajzban* felvonuló évszázados lépteit látjuk, s az eszközök szüntelen fejlődése révén a gazdagodó szépség teremtődését figyelhetjük meg a Raffaello-metszetekben, Cézanne-akvarellekben. Múzeumunk imponáló kerek anyaga nyomán követhető az európai fejlődés a reneszánsztól a modern művészet létrejöttéig. Ritka kiállítás, hiszen itt minden sallang nélkül valamennyi század, valamennyi európai műhely remekművekben társalog.

Hasonlóan igényes és fontos a *Nemzeti Galéria* azon tárlatsorozata, mely a magyar festészet kiemelkedő állomásait vette számba, s körültekintően mérte fel a *vásárhelyi, szentendrei, szolnoki* festők és szobrászok eredményeit. Most a szegedi képzőművészek legfontosabb műveit gyűjtötte csokorba a rendezés. A meglepetés erejével hat a posztszecessziós *Erdélyi Mihály* festészete, de egészséges távlat jelentkezik *Vinkler László, Tóth Sándor, Pintér József* műveiben is. *Dér István és Szücs Árpád* újszerű törekvéseinek komoly jövője lehet kellő elmélyülés esetén.

Igen nagy a közönségsikere a kissé kényelmesen hagyománytisztelő *Cziráki Lajos* képeinek, amelyek a *Csók István Galériában láthatók.*

Érdekes színfoltja a főváros képzőművészeti életének a *Dürer-terem*, mely szeptember első napjaiban *Gácsi Mihály* grafikáit fogadta. Groteszk fintorral és kedvességgel idézi az élet valamennyi arcát szellemes rajzi ötletekkel, s vonalai csak az embertelenség ábrázolásánál komorodnak el, mikor a könyvégetést invitálja grafikai lapra. Rokonszenvesek azon metszetei, ahol lírai hévvel, ironikus hangvétellel jeleníti önmagát vonalvariációiban.

Festőknek, szobrászoknak fenntartott helyen egyszerre két fotokiállítás nyílt. A *Fényes Adolf terem* falát bolgár tájakról készült színes fényképek népesítették be. A kollekció részletezi Bulgária centrális helyeit, Szófiát, a tengerpartot, a rilai kolostort, a rózsás hegyoldalt, s a kellemes színezés révén szórakozást és kultúrát ígérve hívja a magyar turistát is az Aranyhomokra. A *Műcsarnok* kamaratermében müncheni és budapesti fotók rivalizálnak az elsőségért. A müncheni fényképek szárazak és merevek, hiányzik a báj, s csak a mesterség szempontjából megoldottak. A budapesti fotók határozottan jobbak — főként a kompozíció ereje és mértéktartó költőiségük miatt. *Gink Károly* alkotásai a tárlat kimagasló művei.

A nyár végi pesti tárlatok változatos repertoárja után nagy érdeklődéssel várjuk az őszi kiállításokat, melyek igényes felvonulása a kitűnő *Gerzson Pál* festményeinek bemutatásával megkezdődött. Az *Ernszt Múzeum* termeiben színeinek és formáinak gazdagsága rohamozza ünnepi sugárzással a szépségre szomjas embert, s művészetének bátor kísérletező kedve, korszerű és igényes eszközei meggyőzően bizonyítják, hogy csak a gondolatokban gazdag kompozíciók közelítik meg az igazi festészet távlatait.

Losonci Miklós

— Tessék, uljon le.

A fiatalasszony úgy fordult meg, hogy ne kerüljön szembe a férjével. Az előbbi határozottsággal tette meg a néhány lépést, s ült le a terem elején, néhány sorral a férje mögött.

Janik lehajtotta a fejét. Az egyik fegyőr az asszony után fordult, arcán értetlenség és rosszallás volt. De Janikné nem törődött ezzel — tempós mozdulatokkal a táskáját rendezgette. Mintha utazás előtt kényelembe helyezkedne egy üres vasúti kocsiban.

Ha vallomást tesz, elmondhatta volna: akkor, április 30-án este többször is kérlelte a férjét, hogy baj lesz, sokat ivott, menjen haza. De Janik csakazértis maradt. Kereste a támadóját, aki kificamította az ujját. Nem találta, dühöngött, tam, amikor egy ismere fiú félrehívta. Alig me pár métert. A fiú ütni a Janik védekezett. De már ben is rátámadtak. Mi mentünk egy páran a K titkárral, és szétválaszt őket. Ekkor Janik dühéb földre lökte a KISZ-tit Csitították — közben a támadói eltűntek. Ekkor mondta, Janik, hogy az, aki félrehívta, kificamította az ujját.

— Ezután mi történt?

— Visszamentem menyasszony-jelöltemhez. Janik felesége éjjel fél egy tájban szólt: „Gyertek, segítsetek hazavinni a férjem, mert részeg".

— Annyira részeg volt?

— Igen. Részegen aludt egy padon. Hazatámogattuk —, de a kiskapujukban fölébredt. Kiugrott a kezünkből, visszaszaladt a mulatságra, de ott

— Még nem értünk ki az útra. Ekkor egy bokor mögül valaki előugrott. Ugy éreztem, hasba ütött, aztán láttam, hogy kés van nála. Kiabáltam a barátomnak: vigyázz, kés van nála és szaladtam ki az útra... — mondta Nagy Imre.

Janik rögtön a másik fiúra támadt. Ő a kerékpárjával hárítani tudott — így megúszta egy karcolással.

— ...ott éreztem, hogy a ruhám csupa vér a hasamnál. A biciklit elengedtem...

Kiabálás, csoportosulás. Janik azt ordította: „Én szúrtam meg, kit szúrjak még meg?" A KISZ-titkár rákiabált: „Hallgass! Nézz oda! Segíts!" Janik ekkor kötszerért rohant...

— ...Két nap múlva tértem magamhoz — fejezte be Nagy a vallomását.

Az ügyész a történtekkel együtt Janik személyiségét is boncolgatja. Ha iszik, kötekedik; két utóbbi munkahelyén többször volt kifogás ellene. Öltözői lopásért háromhavi felfüggesztett börtönre ítélték. Az enyhítő és a súlyosbító körülmények felsorolása után szigorú ítéletet kér.

A védő pillanatnyi tudatzavarra hivatkozik. Mert hol van az az épeszű ember (még ha részeg is), hogy egyszerre öt késsel akarjon bosszút állni?

Janik az utolsó szó jogán bocsánatot kér a sértettektől.

A bíróság négy évre ítéli Janikot. Plusz az a felfüggesztett három hónap, amit most a négy évvel együtt kell letöltenie. A bíróság a szúrás eszközét, a tőrkést elkobozza.

A védő és a vádlott enyhítésért fellebbez. Az ügyész súlyosbítást kér. A bíróság a vádlott előzetes letartóztatását meghosszabbítja a Legfelsőbb Bíróság tárgyalásáig.

A tárgyalásnak vége.

Janikné arca vörös a sírástól.

Nagy Imre még betegállományban van. Se hajolni, se emelni nem tud.

Sápadt, megviselt, csöndes:

— Kőbányán, a gyárban, kétszáz kilós hengereket emelgettünk.

Murányi József

nulni

vetkezik be, ha a gyerek értelmi összefüggéseket jegyez meg, tehát logikusan tanul.

Rövidebb anyagrésznél ez úgy történik, hogy az *egészet* többször elolvassa, a lényegesebb szövegrészeket *aláhúzza* és így kísérli emlékezetébe vésni a feladatot. Nagyobb anyagrésznél, vagy olyan tananyagnál, amelynek a megértése is több időt vesz igénybe, ez a módszer nagyon fárasztó, túlságosan igénybe veszi a gyermek figyelmét, kifárad és így éppen a legnehezebb ré-

A GYEREKNEK akkor segítünk legjobban és akkor érzi azt, hogy mi nem akarunk mindenáron számonkérni és alkalmat keresni a büntetésre, ha a hiányos ismereteknél nem azzal utasítjuk el, hogy „tanuld meg rendesen", hanem megmutatjuk, *hogy hogyan kell tanulni.*

A kisebb gyermek nehezebben látja meg a lényeget, neki meg kell mutatni hogy hogyan emelje ki a fontosabb részeket. Készítsünk számukra vázlatot a lecke felmondásánál.

„AZ ISMÉTLÉS a tudás anyja", ezt a mondást mindannyian ismerjük, mégis kevéssé alkalmazzuk. Amikor gyermekünk többször elolvassa az anyagrészt, ismétel, amikor nekünk felmondja, ismétel. Eredményesebb az ismétlés azonban akkor, ha a gyerek a leckét nem úgy készíti el, hogy mindig a következő naron soron következő tananyagot tanulja, hanem azt veszi elsősorban elő, amelyiket aznap tanultak az iskolában. Ilyenkor még a tanár magyarázatára is jobban visszaemlékezik. Amikor beszámolnia kell róla, elegendő, ha csak egyszer elolvassa. Ilyenkor, év elején, ennek még nem nehéz eleget tenni, mert nincs elmaradás vagy torlódás. Most érdemes ezt a követelményt felállítani és későbbiekben kevesebb lesz a nehézség.

Dr. H. A.

Erdélyi Mihály: Szirén

Erdélyi Mihály: Farsangi muri Odesszában

Erdélyi Mihály é p i t é s t
XIX szd.

Religio 1900 I.fv. 48 sz.
Vegyesek 412 old.

ERDÉLYI MIHÁLY építész XIX szd.
Szeged , Mátyás templom.

Religio 1900 I.fv. 48.sz.
Vegyesek 412 old.

Erdélyi Mihály (szegedi) építési M.D.K.

Vállalta el a nagy-körösi muletó építését. Ugyanezzel végzi az 1300-ban épült szegedi Barátok templomának gyökeres átalakítását

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI évf.
jun. 20. sz, 5. old.

Ø Erdélyi Mihály

építész

1899-ben Kreisányi Ignác felkérésére elkészítette a szegedi nyári szinkör tervét. Erdélyi hajlandónak nyilatkozott a szinkört 60.000 K költséggel, 15 évi szavatosság mellett felépítem, ha neki ez idő alatt a város évi 8000 K bert biztosít. Ez a terv sem valósult meg.

Szmollény Nándor. A szegedi magyar nemzeti szinészet szárévés története. Bpest, 1906. 152. l.

Erdélyi Mihály, szegedi építész

VII. 2. 42.

Muz. és Kvt. Ert.

ÚJABB JUHÁSZ GYULA-VERS KERÜLT ELŐ SZEGEDEN

Nemrégiben halt meg egy idős szegedi asszony, és Vértanúk tere 5/a. szám alatti lakásában a hagyatékok között találták meg Juhász Gyula eddig ismeretlen versét. Az említet házban volt a Sándor nővérek kocsmája — Sándor Nusi és Sándor Gizella —, akiknek Juhász Gyula gyakori vendége volt. Nem tudni, a városszéli kiskocsma hangulata, vagy a szomszédos alsóvárosi temető vonzotta-e ide a költőt, vagy mind a kettő, hiszen versei beszélnek erről.

A most megtalált verset Sándor Nusinak ajánlotta a költő, aki a vers születésének — 1923. — évében 16—17 éves viruló leányka volt, akinek szépségén megakadt a költő szeme „Mert szép lány piros bort ad itten".

A versnek első címként „A temető..." kezdetű első sort szánta a költő, majd ezt áthúzva változtatta a címet „Ami fáj"-ra. A temetők énekesének az a most megtalált verse újabb gyöngyszem — amit most mi is megismerhettünk. Az alábbi verset a Csongrád megyei Hírlap szeptember 15-i számában adta először közre Rácz Lajos.

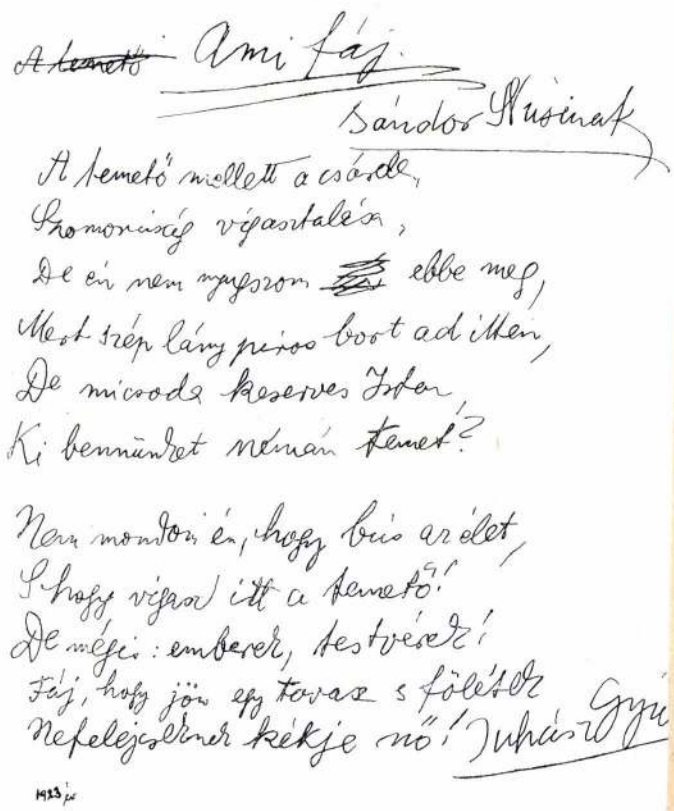

~~A temető~~ Ami fáj.

Sándor Nusinak

A temető mellett a csárda,
Szomorúság vigasztalója,
De én nem nyugszom ~~ebbe meg~~,
Mert szép lány piros bort ad itten,
De micsoda keserves Isten,
Ki bennünket némán temet?

Nem mondom én, hogy bús az élet,
Sohogy vigasz itt a temető!
De mégis: emberek, testvérek!
Fáj, hogy jön egy tavasz s fölétek
Nefelejcsként kékje nő! Juhász Gyula

1923

KÉPEK ERDÉLYI MIHÁLY GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSÁRÓL

(A kiállítást következő számunkban méltatjuk)

ÖNARCKÉP

KROKI

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

TISZATÁJ
1963 NOV

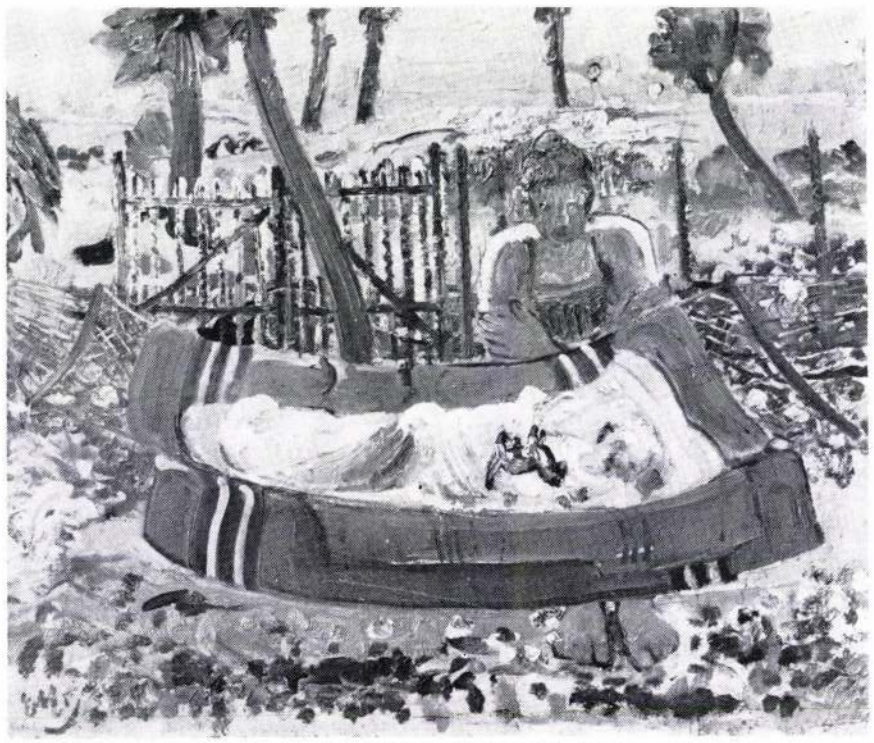

ERDÉLYI MIHÁLY: TISZA MENTÉN

DÉR ISTVÁN: PARASZTUDVAR

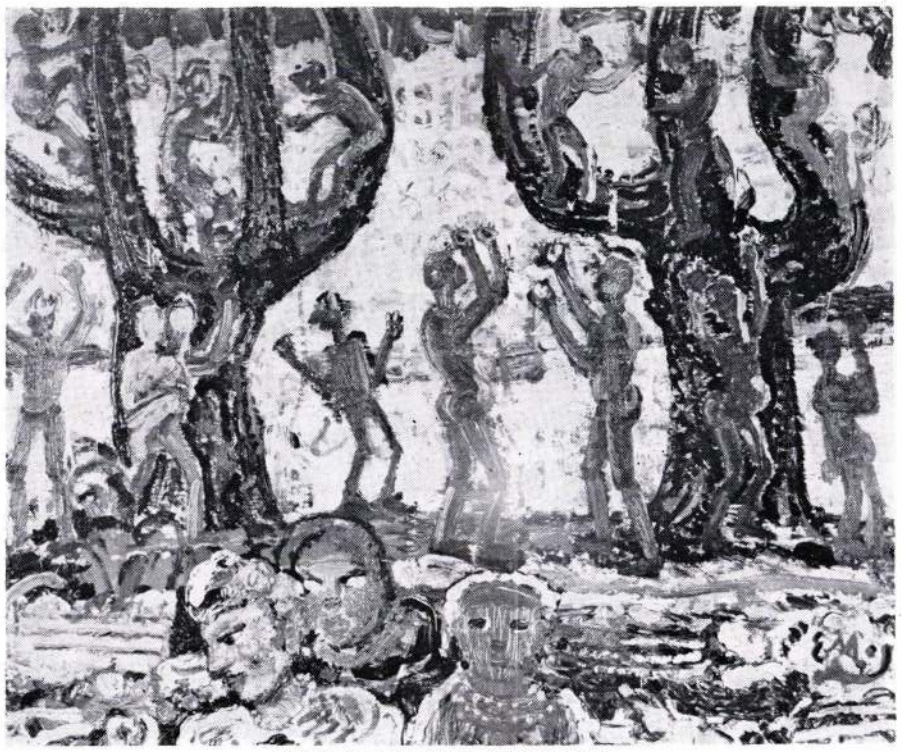

ERDÉLYI MIHÁLY: ATOMCSEND

ZOMBORI LÁSZLÓ: ÖREG HALÁSZ

Erdélyi Mihály

Farsanyi muzi Ogyesszábanii festménye (emlí) szekepel az alábbi tárlaton

Bánszki Pál: Gondolatok a Debreceni II. Orsz. Nyári Tárlátról

Alföld 1970 VIII. sz. 84 old.

Erdélyi Mihály

Képekkel

szerepel az alábbi Táslaton

Akácz László: A VI. szeped. Nyári Táslat

Dél-Magyarország 1970 VIII. 4

Erdélyi Mihály

1. Az élet folytatódik olaj, 49×69
2. Török nő arcképe olaj, 60×52

Szegedi nyári tárlat

ERDÉLYI MIHÁLY
FESTŐ

APRÓ FERENC: ERDÉLYI
MIHÁLY — A TISZA SZEGEDIVÉL

SZEGED 1595, JÚN, hátsó
borító

Rényi Péter

Még egyszer a két avant-garde-ról

Kritika, 1970. 11 sz. 3-18.

ERDÉLYI Miháj fertő

Antó Ferenc: Erdélyi Miháj: A Tisza Szegednél.
= Szeged, 1995/6 hátsó borító

MDK

Erdélyi Mihály

a szegedi nyári tárlat dijazottja 1967.

9. szegedi nyári tárlat. Móra F.Muz.1968.aug.

Erdélyi Mihály

P. G.: Szegedi művének kiállítása a Nemzeti Galériában.

Magyar Nemzet, 1967. IX. 9. 4. o.

Erdélyi Mihály

Ovarchép /prepró/
Broki "
Tiszamentén "
Atomsend "

Tiszatáj 1968 XI n. I. II. műmell.

Erdélyi Műhely

festőm. elnyerte a VIII. Szegedi
Nyári Tárlaton Szeged város díját

Magyar Nemzet, VIII. 5.4.o. hangó

Erdélyi Mihály (1894-

Szegeden született. A bp-i kép. Főis-
kolára szegedi öntöndíjjal került
1920-ban. Révész Imre tanítványa-
ként 1923-26 között a kecskemeti
művéntelepen dolgozott. Sokat
utazott, majd 1934 ben végleg Szegeden
telepedett le.

Vidos Zoltán: Erdélyi Mihály

Tiszatáj 1968 II. n. 168 old.

MDK

Erdélyi Mihály

Kiállitási hir

Délmagyaro szág 1968 márc.22.

Erdélyi Mihály

MDK

Olajkitörés, o.

Romházudvar, o.

12. Vásárhelyi őszi tárlat, Tornyai J.Mus.

1965. okt.

Erdélyi Mihály

Hidépítés; Tűrizák) a Tiszán c. munkákkal (eml.)

nerepel a szegedi tér. mův. kiállításán a Nemzeti galériában

Tasnádi Attila: Kiállítási jegyzetek

Kortárs 1968 IV. 666 old.

Erdélyi M.

„Szegedi festő" művei a budapesti Nemzeti Galériában, 1967. aug. 12 – szept. 12-ig rendezett kiállításon.-

Ismertető cikk „-bm-" jellel, „Szeged Painters' works on show in Budapest" címmel

Daily News, Budapest, 1967. aug. 27
6-ik ~~oldal~~ l.

MDK

Erdélyi Mihály

Bejárat a kikötőbe, o.

20. sz.i m. festészet és szobrászat N.Gal. és
Móra F.Muz. Szeged 1966

Erdélyi Mihály

Temetőrész	olaj,	30×40
Városrész	"	" "
Vadvirág	"	" "
Árad a Tisza	"	" "
Jotoróban	"	40×50

Csongrádmegyei Képzőművészeti Kiáll.
Szeged, 1959. Kat. bev. Osváth Béla.

Erdélyi Mihály
festő

M.D.K

Műveit bemutatták a tárlaton.
„Este az alagútnál" (repro)

Vinkler László: Szegedi festészet
Művészet, 1968. január – 24 lap.

MDK

Erdélyi Mihály

Bejárat a kikötőbe, repr.

20.sz.i m. festészet és szobrászat. N.Gal.
és Móra F. Muz. Szeged 1966.

Erdélyi Mihály
festő

M.D.K

1923-26 között tanulmányait
a párizsi és palermói akadémiá-
ákon végezte. Sok külföldi utazás
után 1934-ben, 40 éves korában
Szegeden telepedett le.

Vidor Zoltán: Erdélyi Mihály
Művészet, 1968. január - 29 lap.

Erdélyi Mihály
festő

M.D.

1932-ben festette Az élet folytatódik
cimü lépét, 1938-ban készült az
„Archép", 1945-beli mü az „Ünnep
a Dunán"

Vidos Zoltán: Erdélyi Mihály
Müvészet, 1968. január - 29 lap.

MDK

Erdélyi Mihály
festő

1920-ban került a budapesti Képző-
művészeti Főiskolára, mint Szeged
baros ösztöndíjasa. Majd a kecske-
mete Művésztelepre került.

Vidos Tóltán: Erdélyi Mihály
Művészet, 1968. január - 29 lap

M.D.Y.

Erdélyi Mihály
festő

1948-ban készült a „Hídépítés",
1950-ben festette a „Dorozsmai
tájkép"-et. 1964-beli sorunk az
„Szegenforgalom"

Vidos Zoltán: Erdélyi Mihály.
Művészet, 1968. január – 29 lap.

Erdélyi Mihály, festőművész

Sági Sándor festőművész 1944-49 között Szegeden a Madách Gimnáziumban, a képzőművészeti iskola tagozatán Vinkler László és Erdélyi Mihály festőművének vezetésével tovább képezte magát.

Tiszatáj, 1984. máj. 18.-old.

Erdélyi Mihály
festő

M.D.K.

1966 helterészi a „Farsangi
muri" cimű műve.

Vi dos Toltán: Erdélyi Mihály
Művészet, 1968. január - 29 lap

MDK

Erdélyi Mihály, festő

F.A.E: Képzőművészek a bányáról... Szab.Nép, 1948. nov. 23. 6 l.

Erdélyi Mihály
festő

M.D.Y

1894-ben született Szegeden.
18 éves korában a haditengeresszet kötelékébe lépett. Ebben az időben tanult meg magánúton festeni.

Vidoskoltán: Erdélyi Mihály
Művészet, 1968. január – 29 lap.

Erdélyi Mihály

Szerepelt a kiállításon.

Szelesi Zoltán: Szegedi Országos Képzőmű - vészeti Kiállitás.

Tiszatáj. 1964. szept.

MDQ

Erdélyi Mihály (festő)

Köszöntő lányok az állomáson c. műve repr.

(képaláírás.)

Tiszatáj, Szeged, 1959. január 8. l.

Erdélyi Mihály

1. Részlet a fzárugyárból
olaj 67×57
2. Hídépítési előkészületek
olaj 90×66

XII. Szegedi Nyári Tárlat

MDK

Erdélyi Mihály

szerepelt a tárlaton.

"Télapó az ablaknál"
"Kollégium udvar"

Dankó Imre: A VII. Alföldi tárlat Gyulán.
ALFÖLD 1964 jun. 569-570.lap.

Erdélyi Mihály
festő

1920-ban Erdélyi elnyerte Szeged
város Művészeti ösztöndíját és
innek segítségével képezte tovább
magát

Sz. Z.: In memoriam Erdélyi Mihály
Művészet, 1972. június - 15 oldal.

Erdélyi Mihály

Szegedi mester. Kék tó 2ooo m magasból c. műve szerepelt a szegedi műgyüjtők kiállitásán.

Szelesi Zoltán - A szegedi műgyüjtők kiállitása; Műgyüjtő, 1971. 4. sz. 42. l.

Erdélyi Mihály
festő

A 78 évvel ezelőtt született Erdélyi, fiatalemberként a kiadóengerészet-hez került, ekkor kezdett festeni, hogy ütéknyomat megörökítse.

Sz. Z.: In memoriam Erdélyi Mihály
Művészet, 1972. junius - 15 oldal.

Erdélyi Mihály

A szegedi tárlaton 1965 óta évenként négy művész kapott eddig díjat. kilencedik a sorrendben: Erdélyi Mihály részt vett a X. tárlaton is

B. Varga József: A X. szegedi nyári tárlat tanulságai

Népművelés 1969/10 41 old.

Erdélyi Mihály
festő

1968 őszén gyűjteményes kiállítása volt, ezután elnyerte Szeged festészeti díját és a Képző- Művészek Szövetségének tagja lett.

Sz. Z.: In memoriam Erdélyi Mihály
Művészet, 1972. június - 15 oldal.

Erdélyi Mihály
festő

Szeged Művészettársadalmat veszte-
ségért Erdélyi Mihály festőművész
váratlanul elhunyt. A művész
78 éve működött Szegeden.

Sz. Z.: In memoriam Erdélyi Mihály.
Művészet, 1942. június – 15 oldal.

Erdélyi Mihály
festő.

A 12 évig tartó külföldi tartózkodás találatsikeret, az 1936-os Velencei Biennálén való eredményes szereplése koronázta.

Sz. I.: In memoriam Erdélyi Mihály

Művészet, 1972. június - 15 oldal.

Erdélyi Mihály
festő.

Erdélyi Mihály 1971 nyarán
közel félszáz olajfestményét
és nagyszámú rajzát Szeged
városának adományozta.

Sz. Z.: In memoriam Erdélyi Mihály
Művészet, 1972. június - 1/5 oldal

Erdélyi Mihály
festő

Képeiből derű, emberszeretet árad. Öt évvel ezelőtt a Nemzeti Galéria negyedik tárlatain egyik legkiemelkedőbben szereplő művésze volt.

Sz. Z.: In memoriam Erdélyi Mihály
Művészet, 1972. június - 15 oldal.

Erdélyi Mihály
festő

A harminczas évek közepén tért vissza Erdélyi Mihály Szegedre és azóta is ott élt. Részt vett helyi, vidéki, fővárosi és külföldi tárlatokon.

Sz. Z.: In memoriam Erdélyi Mihály
Művészet, 1972. junius - 15 oldal.

Erdélyi Mihály
festő

Erdélyi Mihály alkotásainak legnagyobb része a szegedi Móra Ferenc Múzeumban van elhelyezve.

Sz. Z.: In memoriam Erdélyi Mihály
Művészet, 1972. június - 1/5 oldal

Erdélyi Mihály
festő

Képei magukon viselik a Tiszatáj
természeti jellegzetességet, vala-
mint Szeged és környéke megújho-
dásának lényeges momentumait.

Sz. Z.: In memoriam Erdélyi Mihály
Művészet, 1972. junius - 15 oldal.

Erdélyi Mihály

festőművész gyüjteményes kiállitása, Szeged, Móra Ferenc Múzeum. - Rend. és kat.összeáll. Szelesi Zol. tán. - Ism: Varga József, Élma gyarország,1968. szept.lo.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért.1971.2.sz.149-182.l.
167.l.

Erdélyi Mihály

Vidos Zoltán: Erdélyi Mihály. - Tiszatáj, 1968. 2.sz. 168-169.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Írt. 1971.2.sz149-182.l.

159. l.

Erdélyi Mihály
festő

Erdélyi Mihály festői stúdiumait
a ferenczei és palermói akadé-
miákon fejezte be.

Sz.I.: In memoriam Erdélyi Mihály
Művészet, 1972. június - 15 oldal.

Erdélyi Mihály
festő.

Festészeti tanulmányait előbb
a Képzőművészeti Főiskolán,
majd 1923-ig a Kecskeméti Mű-
vésztelepen Rudnay Gyula mellett
folytatta.

Sz. L.: In memoriam Erdélyi Mihály.
Művészet, 1972. június - 15 oldal.

Erdélyi Mihály, Szeged

Munka zenéje, olaj
Halászbárkák, "
Zöldséges kert, "

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I. kiáll.
Ernst Múz. 1947. jul. 6 1.

Erdélyi Mihály

9. Vénasszonyok nyara olaj 40×50

10. Árost a Tisza -"- 55×65

Szabadkai és szegedi képzőművészek

I. közös kiállítása 1970.

Szeged, Móra F. Múzeum képtára

MDK

Erdélyi Mihály

Kiállítási lev.

Szociológia Minvezetést

1968 okt.

Erdélyi Mihály, festő

MDK

Farsangi muri c.

Repr

— : Kép

69.

ALFÖLD, Debrecen. 1970. szept. XXI/9.

Erdélyi hikály festő

Szepeden él

Nikolényi István: A minősítő vidék

Délmagyarország 1971 V. 19

Esdélyi hihály festő
gyűjteményes kiállítása volt
Kapeden

Akácz László: Sikek és vidéke

Délmagyarország 1970. XII. 11

Erdélyi Mihály

neve emlétve, ceruve szerepel

a X. szegedi nyári tárlaton

Mágyszava 1969 augusztus 6

2. old.

MDK

Erdélyi Mihály. [festő]

Új művek c. kiállítás. Műcsarnok.

Rózsa Gyula: Stabil mobil 7.

Népszabadság, Bp. 1971. márc. 11.

Erdélyi Mihály
festő

Nemzetközi motorcsónakverseny"-e
"Szeged vízhez hőtött életét mutatja be.

Szelesi Zoltán: A XI.szegedi tárlat.
Művészet, 1971.január - 29.lap

Esdélyi hitály

Szerepel a téli táslatok szegedem

Szelesi Zoltán: számvetés a téli táslat után

Dél-magyarország 1970 XII. 22

MDK

Erdélyi Mihály

Kiállitási kritika

Magyar Hirlap 1968 máj.31.

Erdélyi Mihály

MDK

olajf.:

Török nő arcképe

Az élet folytatódik

Női arckép

Szegedi képzőműv. tárlata, N.Gal. 1967.aug.

Bakonycsernye

Heiczinger János dr, 65 é.k
körzeti orvos
1939 óta itt, megyei és
községi tanácstag

ideológiai, tudatképző hatása?

yesernyén igen kicsi a hatása.

mélyi, nem ideológiai oka van. A

alában a pártban nem volt olyan em-

k mentek volna. Itt van például a

: Nyevrikel, olyan családból szár-

yón megvetnek. Anyjának nyolc tör-

, mind más apától. A másik, oka,

léggé tudatformáló hatása: a tanács

i rendőrmegbizott is hamar a fejé-

összefoglalóan: a KISZ és a párt azért

mert a vezetőségben kontraszelek-

MDK

Erdélyi Mihály

neve emlitve

Szegedi képzőmüv. tárlata, N.Gal. 1967. aug.

MDK

Erdélyi Mihály

Tsukok, repr.

Szegedi nyári tárlat, Móra F.Muz. 1967.jul.

ció volt, az emberek ne
oka is van: 1945-ben, a
delegáltakat küldött a
nyilasok voltak. Egyetl
Zemann. Ő szovjet fogsá
s 1945-ben szociáldemok
fuziója után félreállit
a falu népére. A többi
kedtek. Lejáratták a pá
főleg a begyüjtésnél, s
az is, hogy a begyüjtés

1956-ban a mosta
paraszt megpofozta. Enn
kor Szuhács elragadtatt

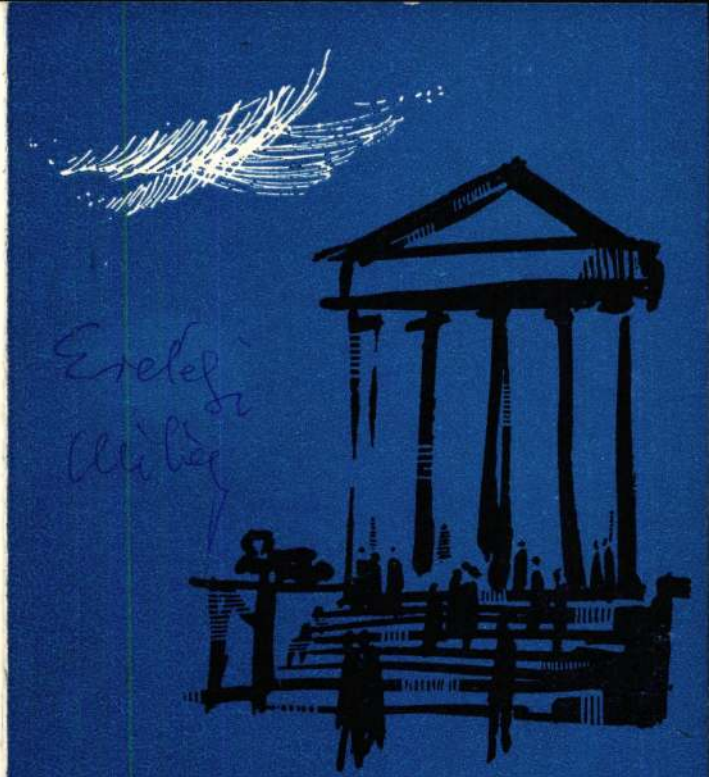

MÓRA
FERENC
MÚZEUM
SZEGED

Szeged megyei jogú Városi Tanács V. B. Művelődésügyi Osztálya,
a Képzőművészek Szövetsége Szegedi Csoportja
és a Móra Ferenc Múzeum
meghívja Önt

1968. szeptember 8-án déli 12 órakor
a Móra Ferenc Múzeum Képtárába (Horváth Mihály u.)

ERDÉLYI MIHÁLY

festőművész gyűjteményes kiállításának megnyitására

Megnyitó beszédet mond: KOVÁCS JÓZSEF
művelődésügyi osztályvezető

F. k.: Kovács József — s. sz

MDK

Erdélyi Mihály

Téli kert, festm.
Hangulat a Tiszán, "
Születésnapi ajándék, "
Tavaszi kép, "

Szegedi müvészek a pécsi Városi Muz.ban. M.Képzm. Szabadszervezete XLVII. pécsi kiáll. 1948. dec.

Erdélyi Mihály

M.D.K.

(szegedi) épitész terverte és épitette a szegedi vasuti internátus épületét.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1895. XVI. évf.

dec. 24. sz. 3. old.

Erdélyi Mihály

MDK

olajf.:

Indulás a halászatra

Signora Flora

Móra Ferenc arcképe

Szegedi képzőműv. tárlata, M.Gal. 1967.aug.

Bakonycsernye
Heiczinger J.dr

ete a két háboru között: Az egy-
között nem volt földje, az egyház nem
zért nem kellett "simulnia". Az e-
ő volt a leventeoktató, s bizonyos
zatetszést szült, de már csak ak-
llágossá vált, hogy a leventéket
Povászait ma is dicsérik. Szlovák
leg ember nem volt. Az embereket
iaépités távolitotta el az egyház-
elején épitették az uj egyházi is-
volt tiszta ügy, rés ben nagyon meg-
az egy ázi adózkal és az iskolaépi-

ERDÉLYI Mihály festő

NN: Megalakult a déli Mamvo-i kép zám. Alk. közössége

Művelt Nép 1955 VI évf. 33. n. aug. 14. 8 l.

Erdélyi Mihály

MTK

olajf.:

Nagymama arcképe

Tiszamentén

Szabadban

Szegedi képzőműv. tárlata, K.Gal. 1967.aug.

Bakonycsernye
Heiczinger J.dr

tot egy "braziliai hadsereghez" le-
csak tábornokok vannak, de nincse-
olnában nőttem fel. Ott a bíróválasz-
na senki semmi sem akart lenni. Tu-
is volt politikai harc. Ez a pasz-
falu szlovák jellegéből is.
népművelésre: a népművelésnek nin-
.télése szerint az emberek minősé-
változtak. Amit változtak, az sem
.ónyükre változtak. Igen megnőttek
y k, de alapjában pozitiv. Igen
.tura a községben. Ha bemegy az em-

MDK

Erdélyi Mihály

Hangulat a Tiszán
Elkísért
Születésnapi ajándék

Nikelszky G: Szegedi festők tárlata a Városi Muz.ban
Dunántuli Napló 1948. dec. 7.

Erdélyi Mihály

Említve

Szabó Ernőtre: A X. Szegedi Nyári Tárlatról
Csongrád megyei Hírlap, Szeged 1969. aug. 17.

G. l.

Erdélyi Mihály
festő

M.D.4

„Lugasban" című képét mutatta
be a negedi tárlaton.

Szelesi Loltán: Határon negedi tárlatról.
Művészet, 1965. szeptember – 47 lap.

Erdélyi Mihály

Ujjáépitès, of.

Képzőművészetünk a felszab. után kiáll. Szeged. 1960. jul.

MDK

Erdélyi Mihály

Sárospataki táj, repr.

Szegedi képzőművészek retrospektiv kiáll.
1945-58. Móra F. Muz.

M.D.K.

Erdélyi Mihály (szegedi) épitész

Tervei nyomán diszes, emeletes házat épittet Kuzmán József Szegeden a Somogyi- és Zrinyi-utcák sarkán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.
febr. 20 sz. 2. old.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG

Erdélyi Mihály

— **Erdélyi Mihály Vásárhelyen.** A szegedi festőművész gyűjteményes kiállítását nyitja meg dr. Dömötör János múzeumigazgató ma, vasárnap délt 12 órakor Hódmezővásárhelyen, a Tornyai János Múzeumban. Erdélyi Mihály képeit a múzeum földszinti és emeleti termeiben állítják ki.

100

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1963 SZEP 7.
CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Erdélyi Mihály

ERDÉLYI MIHÁLY FESTŐMŰVÉSZ GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA SZEGEDEN

Az Alföld déli részén élő képzőművészek egyik „nagy öregje" Erdélyi Mihály. Piktúrája nem kötődik sem a Tornyaiék, sem az 50-es évek óta kibontakozott alföldi festészetéhez, de sajátos látásmódja, karakterizáló képessége és rendkívül fejlett színérzéke egyik legtehetségesebb festőegyéniségévé tette nemcsak szűk patriájában, Szegeden, hanem országosan is. Rég időszerű Erdélyi oeuvre-jének bemutatása, — „ami késik, nem múlik" — jelszóval üdvözöljük a szegedi városi tanács vb művelődési osztálya, a Magyar Képzőművészek Szövetsége Dél-Magyarországi Területi Szervezete és a Szegedi Móra Ferenc Múzeum készségét, időt és energiát szentelt a 74 éves mester alkotásainak összegyűjtésére és gyűjteményes kiállításának megrendezésére. A szeptember 8-án, vasárnap déli 12 órakor nyíló kiállítást, mely egész megyénk képzőművészetet szerető lakosságának érdeklődésére számot tart, Kovács József, a szegedi városi tanács vb művelődési osztályának vezetője nyitja meg a múzeum Horváth Mihály utcai képtárában.

kodjanak az e
1928. január 29.:
városi képviselőt
ző napi üléséről.)
mester 10—12 ez
kér nyomorenyhí
da Imre keveseli
„Intézzék el a m
ek ügyét is." S a
külieket *„... ne*
hanem munkásk
jék."

Alföldi Újság 1931. december 15.: *„1150 szegény szorul az ínségakció támogatására Szentesen."* A második és a negyedik kerületben lakik a legtöbb szegény.

Amint látható, a hatóság küzdött a nyomor ellen.

De voltak, akik másképpen harcoltak. Közülük való Rózsika, az illegális kommunista mozgalom összekötője, akiről a „kapcsolat" mindössze annyit tudott: 7777.

*

Vass István bácsit, meg másokat, ha volt valami gyűlés. Titokban persze. Később bekapcsoltuk a nagyobb gyerekeket is. Rózsikámat sokszor elküldtük egy-egy helyre — mondd, hogy jöjjenek Gulyásékhoz.

— Ez valami fedőnév volt?

— Dehogy. Itt a nagyhegyi szőlők szélén laktak Gulyások, ahol sokszor gyűléseztek

Erdélyi Mihály

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG
1963 SZEP. 7.

Erdélyi Mihály

megbízta a berni nagykövetség vezetésével.

— **Erdélyi Mihály gyűjteményes kiállítása.** A Szeged m. j. város tanácsa vb művelődésügyi osztálya, a Képzőművészek Szövetsége szegedi csoportja és a Móra Ferenc Múzeum rendezésében szeptember 8-án vasárnap délben nyílik meg Erdélyi Mihály festőművész gyűjteményes kiállítása a múzeum Horváth Mihály utcai képtárában. Megnyitó beszédet mond Kovács József, a művelődésügyi osztály vezetője.

1021

Móra
Petőfi
színv
termé

Seg

A
latán
volt,
gyelr
tészeti kultúrák, ezen belül
a szőlőtermesztés jónak ne-
hezen nevezhető helyzetére,
s felhívja erre az országos
szervek figyelmét is. A já-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG

Erdélyi Mihály

1968 MÁJ. 7

1021

Dél-alföldi Tárlat

Szegedi előretörés

Amikor vasárnap délben, húsz perccel a *IV. Dél-alföldi Tárlat* megnyitása előtt beléptem a vásárhelyi Tornyai múzeumba, hogy a termek nyitás előtti csendes nyugalmában nézzem végig a kiállítás anyagát, az első kép, ami fogadott, a fiatal szegedi festő, a legfiatalabb szegedi kiállító, *Zoltánfy* István *Én és a guattrocento, szürrealista modorban* című műve volt; jó nyitánya a rangos kiállításnak. A bravúros formakultúrával komponált, ikonszerű, hármas tagozódású, modern szellemű képen — évszázadok szakadékait áthidalva harmonikusan ölelkezik a múlt és a jelen világa.

Aztán léptem egyet és ismét szegedi művész alkotásaival, *Tóth* Sándor érmeivel találkoztam, amelyek közül legjobban az intenzív hangulatú *Fény* tetszett; a nyitás utáni nyüzsgésben kiderült, hogy a mű *általános feltűnést* keltett.

Ismét léptem egyet és ismét szegedi művészek munkáival találkoztam. A szegediek anyagának ez a kiemelkedően nagy mennyisége — számomra legalábbis úgy tűnik — *meghatározó tényező* a kiállításon; ez volt tárlatnézésem első és jó érzéssel elkönyvelt legfontosabb tanulsága. A katalógus alapján csináltam egy kis statisztikát. E szerint a képzőművészek dél-magyarországi területi szervezete, valamint Békés, Csongrád megye és Szeged város tanácsának művelődésügyi osztálya, továbbá a vásárhelyi, a szegedi, a gyulai és a szentesi múzeum által rendezett kiállításon 47 művész 94 alkotása látható. *Ebből 19 művész és 39 mű szegedi.* Közreműködésünk mennyisége tehát *közel 40 százalékos.* Ennyi szegedi művésztől ennyi képet eddig még egyetlen Dél-alföldi Tárlaton sem láttam, s azt hiszem, *soha nem is szerepeltek ennyien.* Nyugodtan írhatom tehát, hogy a kiállításon *a szegediek előretörtek*, bár elismerem, hogy e kifejezés minden szemléletessége ellenére jobban illik egy hadijelentésbe, mint egy képzőművészeti tudósításba.

E fontos számoknál azonban lényegesebbnek érzem a színvonalat, a szegediek munkájának *minőségét.* Azt nem állítom, hogy közreműködésük ilyen szempontból is meghatározó értékű, vagyis, hogy Szeged képzőművészei robbanásszerű újdonságokkal léptek volna a közönség elé. Azt viszont igenis nyugodtan mondhatom, hogy műveik jól rímelnek a rangos kiállítás bravúros és elmélyült tartalmat hordozó verssoraira.

Erdélyi Mihály sajátos naivitású festményei *(Tisza mentén, Tyúkok, Indulás a halászásra)*, *Dorogi* Imre realista víziója *(Halászok a vízparton)*, *Vlasics* Károly oldott finomságú képei *(Kösörűs, Paradicsomszedők)*, *Vinkler* László klasszikus szépségű grafikái *(Fej, Tavasz)*, *Dér* István monumentális, a görög tragédiákat idéző paraszti világa *(Kerítés előtt, Parasztudvar)*, *Fontos* Sándor dekoratív intenzitása *(Halottsiratás, Varjak)*, *Cs. Pataj* Mihály érdekes képe *(Tehenes fiú)*, *Zombori* László eredeti elképzelésű konstruktivizmusa *(Asszonyok, Álló nő, Virágöntöző)*, *Pintér* József festői szépségű képei *(Csendélet, Domboldal, Gyertyák, lámpák)*, *Szűcs* Árpád jellegzetes látomása *(Tiszapart)*, az egyre inkább saját hangján megszólaló *Papp* György *(Család)*, *Vincze* András drámai hatású metszetei *(Juhász, Kaszás)*, s a többiek — *Hemmert* János, *T. Nagy* Irén, *Dénes* János — alkotásai egyként bizonyítják a sokféleségében is bizonyos szempontból egységes szegedi képzőművészet erejét, prosperitását.

E harmonizáció értékét növeli, hogy rangos anyaggal cseng össze. A vásárhelyi iskola képviselői figyelemreméltó alkotásokkal vesznek részt a tárlaton. *Németh* József sajátos világú festményei, *Szalay* Ferenc remekbekészült rajzai — sajnáljuk, hogy a művész festményekkel most nem jelentkezett —, *Almási* Gyula és a saját mondanivalóit új színekkel gazdagító *Hézső* Ferenc képei ennek az anyagnak a legkvalitásosabb alkotásai.

A fiatal *Fejér* Csaba művei *(Tanya, Öreg ház, Szakajtó)* is ehhez az anyaghoz tartoznak, de tekintve, hogy a művésznek a tárlatnyitón adták át — Szentes város jutalmaként az *idei Koszta József-emlékérmet*, külön említendők.

A tárlat anyagát *júniusban Szegeden*, júliusban Gyulán, augusztusban pedig Szentesen mutatják be.

Ökrös László

...s
...ntés

...ELMI VÁLLALATNÁL!

...az árhatóságok által

... kismennyiségi

...us 1-i hatállyal

...en

...acélcsövekről, szegáruknál,

...aknál.

...ÁBBI HIRDETÉSEINKET.

DI. 31.

MI? HOL? MIKOR?

1968. MÁJUS 7., KEDD — NÉVNAP: GIZELLA
FELHŐS IDŐ

Várható időjárás kedd estig: változóan felhős idő, inkább csak a Dunántúlon szórványosan záporok, zivatarok. Időnként élénk délnyugati szél. Nyugaton a meleg kissé mérséklődik. Legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet 12—16, legmagasabb nappali hőmérséklet 25—30 fok között.

A Nap kel 4 óra 19 perckor, és nyugszik 19 óra 04 perckor.
A Hold kel 12 óra 35 perckor, és nyugszik 2 óra 11 perckor.

VÍZÁLLÁS

A Tisza vízállása Szegednél hétfőn +345 cm. (Áradó.)

ÖT ÉVE

halt meg Kármán Tódor (1881—1963) gépészmérnök, a hangsebességen túli repülőgépek kifejlesztésének úttörője.

SZÍNHÁZ

Nemzeti: Mathis, a festő. **Ady-.** Laborfalvy-b. (7). **Kamara:** Nyári szünet.

MOZIK

Szabadság: Azok a csodálatos férfiak (70 mm változatban). **Vörös Csillag:** Szép idők, csodálatos idők. **Fáklya:** Phaedra.

VIDÁMPARK

Nyitva 13 órától 21 óráig.

INSPEKCIÓS ÁLLATORVOSI SZOLGÁLAT

Szeged város területére

Május 3-tól 11-ig este 6 órától reggel 6 óráig (vasárnap nappal is) elsősegély és nehézellés esetére ügyeletes dr. Palotás Gyula állami állatorvos. Lakása: Szeged, Partizán u. 7. sz. Telefon: 12-694.

Az állatorvos kiszállításáról a hívó fél köteles gondoskodni.

RÁDIÓ

szimfonikus zenekarának hangversenye. Közben: 20.35 Könyvszemle. 20.50—20.55 Hírek. 21.35 Népi muzsika. 22.00 Hírek. 22.20 A csehszlovák kultúra hete. Karel Gottal a világ körül... 22.50 Meditáció. 23.00 Istenek alkonya. Zenedráma-részletek. 23.35 Könnyűzene. 24.00 Hírek. 0.10—0.25 Schütz-kórusok.

Petőfi

4.30—7.57 Azonos a Kossuth Rádió műsorával. Közben: 6.20—6.30 Torna. 10.00 Ez is, az is 120 percben... 12.00 Pompadour. Operettrészletek. 12.40 Házunk tája. 13.00 Zenekari muzsika. 13.47 Vízállásjelentés. 14.00 Kettőtől hatig... 18.00 Hírek. 18.10 A modern csillagászat problémái. 18.35 Zuzana Růzicková Bach-műveket csembalózik. 19.13 Az Állami Népi Együttes műsorából. 19.54 Jó éjszakát, gyerekek! 20.00 Esti krónika II. 20.30 Közvetítés a Kecskeméti Katona József Színházból. Mózes, a szabadító. Dráma két részben. 22.51 Cherbourgi esernyők. Filmzenerészletek. 23.00—23.20 Hírek.

TÉVÉ

Budapest

8.05—10.25 Iskola-tv. 13.35—15.55 Iskola-tv. 17.58 Műsorismertetés. 18.00 Hírek. 18.05 A Magyar Hirdető műsora. 18.15 Zebra. 18.30 Utazás Gourmandiában. Magyarul beszélő francia rövidjátékfilmsorozat. Touraine. 18.55 Esti mese. 19.15 Túlélők. Dráma és emlékezés két részben. A Katona József Színház előadása, felvételről. A szünetben: 20.25 Tv-híradó. 21.35 Zenei Figyelő. 22.20 Tv-híradó. — 2. kiadás.

Belgrád

1745 Rajzfilmek. 18.05 Hét nap. 18.20 Telesport. 19.00 Zene. 19.15 Lépést tartva a korral. 20.35 Krek — rajzfilm. 20.50 „Jó éjszakát, ügyvéd úr". 22.50 Róma — lóversenyek.

Bukarest

16.30 Legkisebbek műsora. 17.00 Tv-közvetítés az ipar specialistáiról. 17.30 Angol nyelvtanfolyam — 14. lecke. 18.00 Tv iskolásoknak. 18.30 Esti híradó. 18.50 Időjárásjelentés és hirdetések. 19.00 Filmsorozat: Thierry la Fronde. 19.26 Közvélemény. 19.45 Színházi est: Az angyal háznál van. 21.45 Panoráma. 22.00 Éjszakai híradó.

...hiányában 32 ... pedagógusnő ...érfi ismeret... házasság ...eretet" 6481 ...Sa...házba.

...gzett 21 ...megjelenésű ...megismer... ...g hiányá... ...ó megjele...

Bejárónőt keresek ...előtti órákra, **József** A. sgt. 24., sz. 1. ajtó.

Butángázsütő (rezsóra), **petroforsütő, koksz, fa** (Zephir), fűrészporos ...káyhák készítését, ja...vítását vállalja: Kellner Telefon: 318-701. Budapest VI., Bajcsy-Zsilinszky u. 41.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

Erdélyi Mihály festő

1972 MAJ

1021

IN MEMORIAM

Szakszervezeti tagtársaink sorából a két lapzárta közötti időszakban a következők hunytak el:

MEDGYASZAY VILMA Kossuth-díjas, kiváló művész színművész 87. évében. — ERDÉLYI MIHÁLY festő (Szeged) 78. évében — VADÓCZ JÁNOS, a Képcsarnok Vállalat szakmunkása — RESCHOFSKY SÁNDOR zeneszerző, a Zeneművészeti Főiskola ny. tanára 85. évében. — DR. FORGÁCS ANTAL, a Nemzeti Színház ny. tagja 73 éves korában — FARKAS ILDIKÓ énekes 24 éves korában — KOMÁROMI GIZI primadonna a Jászai Mari Színészotthon lakója 89. évében — SZ. VÁSÁRHELYI MAGDA zongoraművész, a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola tanszékvezető zongoratanára 62. évében — ASZTALOS GYULA festőművész — BALASSA IMRÉNÉ, DÖMJÉN TERI aranydiplomás zongoratanár.

Emléküket kegyelettel megőrizzük!

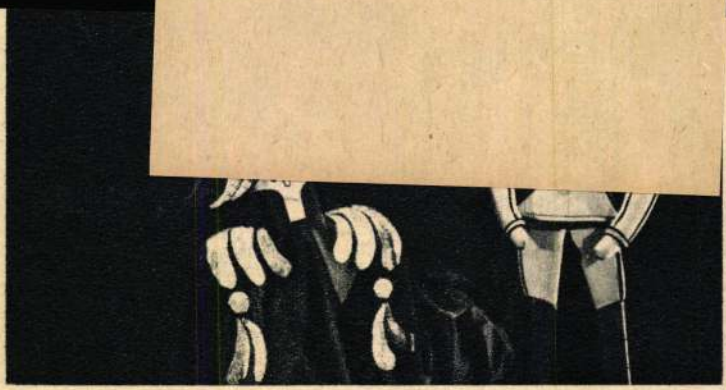

Az Állami Bábszínház nagy sikerrel mutatta be Kodály—Paulini „Háry János"-át Szilágyi Dezső adaptálásában április 17-én

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1983 SZEP. 7.

MAGYAR HÍRLAP

Erdélyi Mihály

ERDELYI MIHALY szegedi festőművész műveiből rendeznek gyűjteményes kiállítást. A kiállítás szeptember 8-án, vasárnap a Móra Ferenc Múzeum képtárában nyílik.

1024

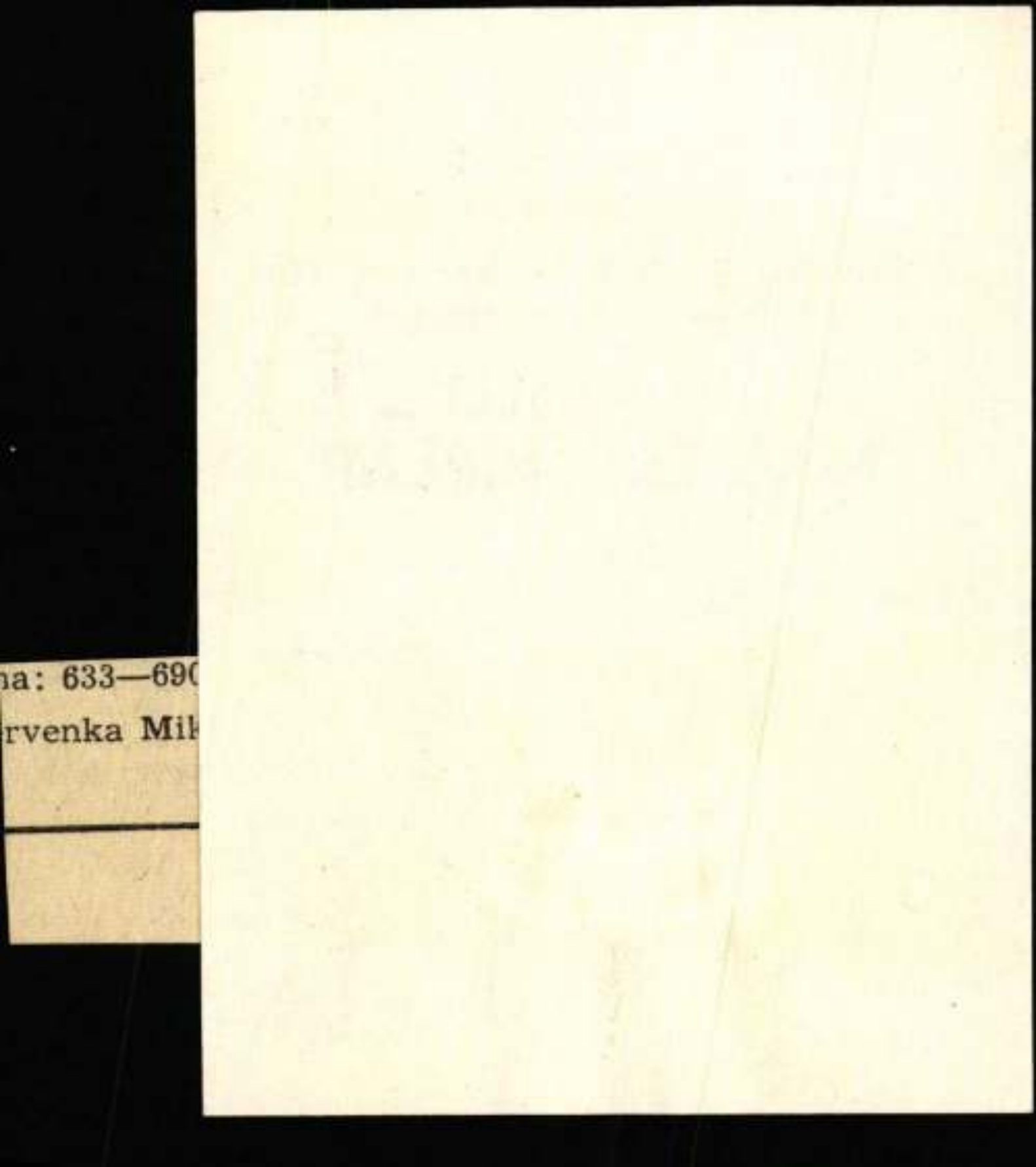

na: 633—690

rvenka Mik

Erdélyi Mihály

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG

Erdélyi Mihály kiállítása Vásárhelyen

Erdélyi Mihály szegedi festőművésznek — mint ismeretes — nemrég zárult egész életművét átfogó gyűjteményes kiállítása a Horváth Mihály utcai képtárban. A 110 festményből és 50 grafikából álló hatalmas anyag most a vásárhelyi Tornyai János múzeumba került. A vasárnap délben nyílt kiállításon, amelyen ott voltak Erdélyi Mihály szegedi művészbarátai, tisztelői és vásárhelyi kollegái — közöttük Pintér József, Tóth Sándor, Németh József, Füstös Zoltán és Szalay Ferenc — dr. Dömötör János múzeumigazgató mondott megnyitót, meleg szavakkal méltatva a szegedi festő művészetének sajátos világát.

maga komoly magya
Gyűjtögetéssel, forint
rintra való rakásával
ez a hosszú idő. A zsc
ugyanis a *maguk*
hozták tető alá közs
épületdíszét. Igaz, n
könnyű a szükséges
millió forint előterem
innen is el kellett cs
ezret meg onnan is —
látta a frissen „tisztába tett
falakat, az igazolhatja: ér-
demes volt egy évtizeden át
takarékoskodni ...

váró művelődési otthont.
Mint a tszcs elnöke, *Vass*
Zoltán elmondta, ők utaztak

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉL MAGYARORSZÁG

Erdélyi Mihály festőművész

1972 MAR 25

1021

ényképezőgép így látja a

ELTEMETTÉK ERDÉLYI MIHÁLYT

Tegnap délután a Belvárosi temető központi ravatalozójából eltemették a 78 éves korában elhunyt Erdélyi Mihály festőművészt. A ravatalozónál Szelesi Zoltán művészettörténész búcsúzott az elhunyttól. A városi tanács által adományozott díszsírhelynél Radnóti Tamás, a Szeged városi tanács művelődésügyi osztályának helyettes vezetője mondott búcsúbeszédet. Mentes József, a Szegedi Nemzeti Színház Garai Gábor versidézeteket mondott. A búcsúztatáson az ének-zene tanárképző főiskola kórusa működött közre.

A Csongrád megyei Állatforgalmi és Húsipari Vállalat felvesz bádogos, vízvezeték-szerelő, villanyszerelő szakmunkásokat, valamint közgazd. techn. végzettségű női munkaerőt adminisztratív munkakörbe.

-én (szombaton) az
SI HALÁSZCSÁRDÁT
TTUK.

Ex Hélyi Ilona

Emlitve

Dénes Gizella: Magyar Velence

Vigilia, Bp. 1970. jun. 1.

Erdélyi Mihály festő M.D.K.

Bedrog-part. repr.

Szeke si Zoltán: Szeged uj képzőművészetének bibliográfiája 1945-1960.
Móra Ferenc Muzeum Évkönyve 1960-1962.
Szeged ,1962. I/1.1.

Erdélyi Mihály festő.

M-D-K

Részt vett a tárlaton.

Pogány Ö. Gábor: A Dékalföldi Tárlat
Művészet, 1965. aug - 45 lap.

Erdélyi Mihály

Díjat kapott az 1967 es szepedi nyári táslatou

B. Varga József: A X. szepedi nyári táslat tanulságai

Népművelés 1969 10 s. 41 old.

Erdélyi Mihály
festő.

Szeged felszabadulásának 25.
évfordulója alkalmából a vá-
rosi tanács alkotói díjjal
tüntette ki.

—: Kitüntetések
Művészet 1969 december - 10 lap.

Erdélyi Mihály

MDK

szerepelt a tárlaton.

-s -n: Gondolatok a X.Vásárhelyi Őszi Tárlat.

Csongrádmegyei Hirlap. 1963. okt. 27.

MDK

Erdélyi Mihaly

Résztvett a vidéki művészek I.kiallitasan.

Rabinovszky Máriusz: Vidéki művészeink.

Szabad Művészet, 1947. 8.sz. 154.lap

MDK

Erdélyi Mihály

Szerepelt a tárlaton.
"Tiszapart,","Maros-torkolat", "Eső után"

Dér István: A X. Vásárhelyi Őszi Tárlat.
Dél-Magyarország. 1963. okt. 15 / A második
szám nem jól ol-
vashat-, lehet 3
vagy 9 is. /

MDK

Erdélyi Mihály

szerepelt a tárlaton.

Dömötör János : A X. Vásárhelyi Őszi Tárlat.
Tiszatáj. 1963. 10.

Erdélyi Mihály MDK

szerepelt a kiállitáson.

Szelesi Zoltán: A IV.Szegedi Nyári Tárlat.
Keletmagyarország,1963. aug. 4. 6. lap.

Erdélyi Mihály festő MÓD.K.

Művei a szegedi nyári tárlaton

Gáber István: Szegedi tárlatok

Magyar Nemzet 1963. augusztus 2. 4.l.

Erdélyi kiháty festő

MDK

Bodrog-part című képe a szegedi tárlaton szerepel.

Kovács Gyula: A negyedik szegedi Nyári Tárlat
Művészet, 1963. november – 43 lap

mdk.

Erdélyi Mihály

részt vett a kiállításon

Dömötör János. a X. Vasárkolyi Őszi Tárlat
Tiszalök. 1963. 11. sz

S. L

Ez délyi Mihály festő

Képző művészek a bányáról,
az üzemekről, az ujjáépítésről

Szabad Nép 1948 nov. 23 – 6

MDK

Erdélyi Mihály

Kiállitási kritika

Délamggarország 1967 dec.2o.

Erdélyi Mihály, fertő

Műgyűjtő 1930. VI-VII. 194,

mdk.

Erdélyi Mihály szegedi festőm.

„Paprikamalom" c. képe a tárlaton.

L.F. Festményekről a tódmezővásárhelyi tárlaton

Tiszatáj. 15. évf 12. sz 1961 december 9. l

MDK

Erdélyi Mihály, festő

A hit viziója. Olf.

Kompjárat a Tiszán. "

Föv.Kpt.-MKSzSz.-II.Szabad Nemz.Kiáll. 1947.márc.16.-
ápr.6. Kat. 9.1.

Erdélyi Mihály MDK

Szerepelt a szegedi Móra Ferenc Muzeumban megnyilt kiállitáson.

Szines vonalas dekorativ készség jellemzi.

Szelesi Zoltán: Séta a Tiszántuli Festőművészek Vándorkiállitásán.
DÉLMAGYARORSZÁG, Szeged. 1957. máj. 8.

M.D.K.

Erdélyi Mihály.

Festőművész megfestette Móra Ferenc iró portéját 2 évi házbér fejében Szeged város Oroszlán utcai bérházában 1000 pengő értékben.

Városok Lapja 1935. XXX.évf. 6.szám. Hirek. 133.o

MDK

Erdélyi Mihály festőművész

Hét szegedi festőművész - köztük Erdélyi Mihály — műveiből kiállítás nyílt a Szegedi Kábel- és Sodrony-kötélgyárban.

Néhány sorban.

Tiszatáj, Szeged, 1961. január. 2. l.

Erdélyi Mihály
festő

M.D.V.

Méltatás.

Végh János: A hetedik ősz tárlat Hódmezővásárhelyt – 32 l.
Művészet, 1961. január. – 1 szám.

MDK

Erdélyi Mihály, Szeged

Cséplés, of.

Szeles idő, of.

Virágzó fák, of.

Szegedi Képzőműv. Egyes. kiáll. Hungária-szálló. 1943. okt. 5 l.

ky-ház, egyemeletes, 19 ablakos,
ló érdekes udvarral, emléktáblával,
en itt tartotta üléseit.

épeskönyv. Bp. é.n. 1934, 93 l, képe
l, 9 l/

Erdélyi Mihályné festő MDh

„Kapubejárata" jelentős. Szegedi festő.

Dr. Harcos Ottó: „Rajstanárok kápkiállítása".

Dunántúli Napló. 1954. XI évf. aug. 15. 6. l.

MDK

Erdélyi Mihály (festőművész)

Szegedi művész. Tájképeket fest. Formalista szemléletű.

Szeleti Zoltán: Szeged új képzőművésze. Tiszatáj, Szeged, 1955. dec. IX. évf. 5-6. sz. 379. l.

Molik

Erdélyi Mihály

műve a Tárlaton

Szelei Zoltán: A 3. szegedi Nyári Tárlat

Tiszatáj 1962, 8. sz 6. l.

MDK

Erdélyi Mihály festőm. Szeged

Munka zenéje, of.

Égig nőnek az árak... Kis Ujs. 1947. jul. 1o.
1o 1.

MDK

Erdélyi Mihály festő

Szerepelt a Dél-alföldi képzőmű-vészek kiállításán, Szegeden.

Szeleki Zoltán: Dél-alföldi képzőművészek kiállítása Szegeden.

Tiszatáj, Szeged 1961. szeptember. 9. l.

Erdélyi Mihály
festő

M.D.K.

A Tisza-t ábrázoltam munkáim

Szolnoki Galéria: Képzőművészeti napok Szegeden.
Művészet, 1961. október — 43 l.

Erdélyi Mihály

MDK

szerepelt a Vásárhelyen rendezett VII. megyei képzőművészeti kiállításon.

-szo-: Néhány szó a VII. megyei kiállításról. CSONGRÁDMEGYEI HIRLAP. 1957. aug. 15.

MDK

Erdélyi Mihály festő

Képei: Ládagyárban, Hídépítés, Ünnepi műszak – szerepeltek a szegedi felszabadulási képzőművészeti kiállításon. (Festészete néhány szóban jellemezve.)

L. J.: A Felszabadulási képzőművészeti kiállítás mérlege.
Tiszatáj, Szeged 1961. május. 11. l.

Erdélyi Mihály
festő

M.D.K.

„Hídépítés" c. képét megvásárolták a szegedi Felszabadulási kiállításon.

Művészeti életünk.
Művészet, 1961. május. — 112.

MDK

Erdélyi Mihály festő

Említve: Béke és háború c. képe.
(A kép rövid leírásával.)
(Szegedi születésű.) (szegény szülőktől származott)
18 éves korában behívták matrózinak a hadiflottához. Szegedre visszatérve pályázik a város képzőművészeti ösztöndíjára.

Szabó Endre: Műtermem. Erdélyi Mihály.
Tiszatáj, Szeged 1961. június. 10. l.

Erdélyi Mihály festő

Palermoban avatja élete első nagy sikerét a tengerről festett alkotásaival. Párizsba megy, majd ismét Olaszországba. 1931-ben Rómában állít ki. Következő állomásai: Nápoly, Palermo, Firenze.

Szabó Endre: Műterem. Erdélyi Mihály.

Tiszatáj, Szeged 1961. június. 10.l.

MDK

Erdélyi Mihály festő

Pályaművével elnyeri a város (Szeged) ösztöndíját. Három évet tölthet a keszkeméti művésztelepen Révész Imre kezei alatt. Utána Olaszországba utazik. Milánóban, Firenzében, Párizsban időz.

Szabó Endre: Műterem. Erdélyi Mihály

Tiszatáj, Szeged 1961. június. 10. l.

4D4

Erdélyi Mihály festő

Az 1936-os Velencei vernisszázson mindhárom beküldött művét kiállítják. Velence művészettársasága örökös tagjává választja.

Szabó Endre: Műterem. Erdélyi Mihály.

Tiszatáj, Szeged 1961. június. 10. l.

MDK

Erdélyi Mihály festő

A felszabadulás új korszakot nyit festészetében. A város felszabadulásának pillanatától fest és szervez. Mint a szegedi képzőművészeti csoport vezetője, kiállítást hoz öltze. Ehhez a szovjet városparancsnoktól kér segítséget.

Szabó Endre: Műterem Erdélyi Mihály.
Tiszatáj, Szeged 1961. június 10. l.

MDK

Erdélyi Mihály festő

(Közvetlen a felszabadulás után) számos táblatot vezet, rendületlenül dolgozik. 1945, 46, 47-ben keletkezett művei az új élet megértéséről tanuskodnak.

Szabó Endre: Műterem. Erdélyi Mihály.

Tiszatáj, Szeged 1961. június. 10. l.

MDK

Erdélyi Mihály festő

Lakása a Római körúton van.
(Néhány szó festészetéről.)
(Két műve: Brigádtanácskozás,
Ifjúság* — valamint a művész
fényképe repr.)
Szabó Endre: Műterem. Erdélyi
Mihály.
Tiszatáj, Szeged, 1961. június. 10. l.

MDK

Erdélyi Mihály (festőművész)

Részt vett a szegedi ipari vásárral egybekötött képzőművészeti kiállításon.

Dorogi Imre: Képzőművészeti kiállítás a szegedi ipari vásáron. Tiszatáj, Szeged, 1947. július. I. évf. 5. sz. 43. l.

Erdélyi Mihály festő

Amikor egy anketa keretében, 1951-ben Hódmezővásárhelyen kiértékelték a megyei képzőművészeti tárlaton kiállított műveket, Paprikamalom című képét a pesti küldöttek elítélték. A vásárhelyi művészek kiálltak mellette. Évekkel keresztül nem vettek részt tárlatokon.

Szabó Endre: Műterem. Erdélyi Mihály. Tiszatáj, Szeged 1961. június. 10. l.

MDK

Erdélyi Mihály festő

Nyilari halála után a város (Szeged) hazahívja. Műtermet, öröklakást ígérnek neki. Néhányszor kiállít Budapesten és Szegeden. Több tanulmányutat tesz, majd 1938-ban végleg Szegeden telepszik le.

Szabó Endre: Műterem. Erdélyi Mihály. Tiszatáj, Szeged 1961. június. 10. l.

MDK

Erdélyi Mihály festő

Több éves mellőzés után szerepelt a hódmezővásárhelyi Őszi tárlatokon. Volt egy gyűjteményes kiállítása is. Megnyerte az 1960-as (szegedi?) felszabadulási pályázatot. Alkotó-levülete ma a tádagyár, a cipőgyár, ahogy a felszabadulás előtt a ~~[illegible]~~ Tisza.

Szabó Endre: Műterem. Erdélyi Mihály. Tiszatáj, Szeged 1961. június. 10-l.

MDK

Erdélyi Mihály festőművész

részt vett a hódmezővásárhelyi
Őszi Tárlaton.

Képzőművészeti Figyelő.
Tiszatáj, Szeged, 1957. november. [2. l.]

MDK

Erdélyi Mihály (festőművész)

Személyes emlékeiről beszélt a Szegeden október 24-én tartott Károlyi Sajos-emlékesten.

Képzőművészeti figyelő:
Tiszatáj, Szeged, 1957. nov. (2. l.)

MDK

Erdélyi Mihály (festő)

Műve: Tiszaparti részlet – repr.

(képaláírás.)

Tiszatáj, Szeged, 1958. augusztus. 11. l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG

1960 DEC 24

sem kell. Semmi sem kell. — Reméljük.

1021

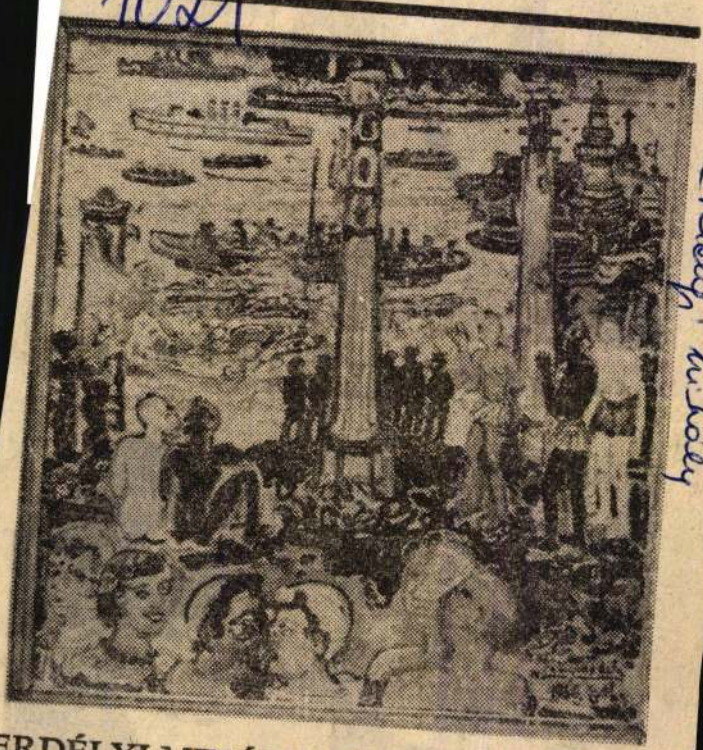

Erdélyi Mihály

ERDÉLYI MIHÁLY DALOL A TENGER

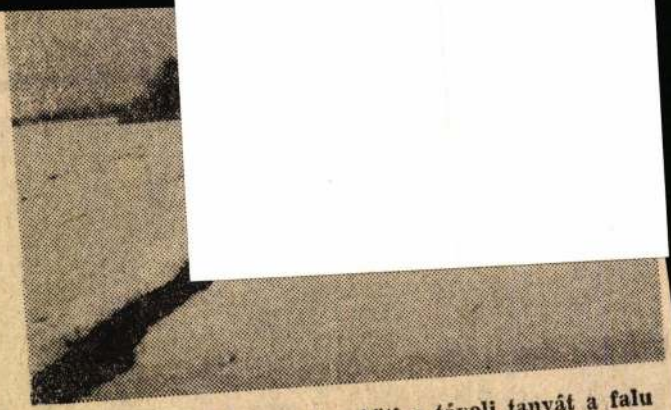

Csak egy keskeny ösvény köti a távoli tanyát a falu áramköréhez

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG
1968 SZEP 1

1021 Erdélyi Mihály

Erdélyi Mihály gyűjteményes kiállítása

Vasárnap délben a Móra Ferenc Múzeum Képtárában nyílt meg Erdélyi Mihály reprezentatív, gyűjteményes kiállítása. Több évtizedes adóssága ez a tárlat mindazoknak, akik felelősséggel munkálkodnak a látáskultúra szegedi fejlesztésén. A megnyitóra összesereglett nagyszámú érdeklődőket *dr. Bálint* Alajos, a múzeum igazgatója a házigazda szívélyességével köszöntötte, majd *Kovács* József, az m. j. városi tanács vb művelődésügyi osztályának vezetője méltatta Erdélyi munkásságát.

Erdélyi Mihály festészete senkiéhez nem hasonlítható öntörvényű világ. Színes, sokrétű, mint a művész életútja, aki 12 évi európai vándorút után tért meg szülővárosába. Élményei, emberi és művészi tapasztalatai most alkotásaiban szemlélhetők. Az első évtized képei és rajzai ugyanis azt mutatják, hogy sajátos látásmódjának kialakulása erre az időre esik, s változatlanul őrizte ezt meg a hazai alkotó évtizedekben. Ezért olyan egységes ez az életmű. Képeit szemlélve az élet teljessége jelenik meg előttünk. Minden érdekli, minden ihlető erővel hat rá: az emberi test megfáradtsága, ünnepélyes nyugalma, vagy fiatalságának kirobbanó szépsége éppúgy, mint a táj, az emberi munka, a pihenés, az élet ünneplő idilli órái vagy tragikus pillanatai.

Gazdag fantáziája a kiapadhatatlan emlék-képekre támaszkodva, az alkotás pillanatában nem egyszerűen felidézi a motívumokat, hanem új képösszefüggésbe helyezi őket. Ennek következtében a valóság nem statikusságában, hanem lehetősége egyidejű megvalósulásaként szemlélhető képein. Ez a lehetőségek teljességének képi megfogalmazási vágya és ugyanakkor az idő pillanatnyiságának kötöttsége teszi zsúfolttá Erdélyi némely képét. Jelentős számú, a vízen dolgozók életét ábrázoló képein érhetjük leginkább tetten ezt az alkotásmódot. A képek feloldják, egymásba kavarják az időt, ugyanakkor azonban a csónakok és különböző vízijárművek mozgási irányának egy célra törése egységes kompozícióba fogja az ábrázolt teret. De a lazább képszerkesztés esetén is a különböző tényezők komplex összhatása mindig meggyőző — a lehetőségek közötti érzékeny válogatás és a művészi formába öntés eredményeként.

Világlátása, képépítése meghatározza festészetének technikáját is. A világ jelenségeinek minél teljesebb megjelenítése a képfelület kidolgozásában nem enged meg semmi felületességet, henyeséget. Erdélyi számára nincsenek kevésbé fontos képrészletek, mellékes színfoltok, csak a kép egysége, egész volta létezik, ahol egy öntörvényű világ egymásmellé-rendeltségében élnek a fő- és részletszépségek.

Az előbbiek nemcsak életképeire és tájképeire, hanem portréira is jellemzők. A mintegy 32 évvel ezelőtt megnyílt gyűjteményes kiállításának katalógusában már leszögezi dr. Nemédy Gyula: „a portré Erdélyi fő erőssége. De itt is milyen változatosság". Munkásságának későbbi méltatói is kiemelik kivételes karakterérzékét. Ezeket a képeket is éppen az teszi naggyá, amit már korábban elmondtunk, hogy egyetlen pillanatban egész életutat tud átélhetővé, átérezhetővé tenni.

A rajzok új színfoltként jelentkeznek ezen a kiállításon. Nagyban segítenek bennünket Erdélyi Mihály kalandos életútjának a művek alapján történő rekonstruálásához. A pillanat rezdüléseinek érzékeny dokumentumaiként kísérik a művészt a Vezúv tövétől hazai tájakig. Ugyanakkor ezek a rajzok közelebb is visznek műhelytitkainak megértéséhez — a kompozíciók fogantatásának pillanatára éppúgy példát találunk közöttük, mint a karakter eltúlzásaként megszülető groteszk portréra. Többségük azonban azoknak a részletszépségeknek a rögzítése, amelyek a később kialakuló nagy alkotások darabjaiként egy varázsos mesevilág epizód-alakjaiként élnek tovább.

Erdélyi Mihály kiállításának megrendezésével nagy adósságot törlesztett a városi tanács művelődésügyi osztálya, a Képzőművészek Szövetségének szegedi csoportja és a Móra Ferenc Múzeum.

Varga József

Magasodnak az új lakóházak

Kemény és szorgalmas m
városnegyedének, Tarjántel
perem zsaluzását végzik a
közül néhány –

Döntő Kisteleken

Vasárnap Kisteleken találkoztak a pusztamérgesi, balástyai területi verseny győztesei; ugyanis a polgári védelmi hetek alkalmából itt rendezték meg a járási döntőt. Reggel Selyben Antal a községi tanács végrehajtó bizottságának titkára nyitotta meg a pártházban a polgári védelmi kiállítást, s a látogatók megszemlélhették képeken, grafikonokon a modern rakétaelhárító berendezéseket, ismerkedhettek a legszükségesebb tudnivalókkal, a radioaktív fertőzés elleni védekezés különböző módjaival.

Délután a sportpályán a pusztamérgesi és a balástyai egészségügyi szakasz vetélkedőjéből a pusztamérgesiek bizonyultak jobbnak és jutottak a megyei döntőbe, amelyet október 6-án tartanak Makón.

Este a művelődési otthonban népes közönség előtt kezdődött a polgári védelem vetélkedő, a Ki mit tud? Nyolc

Tanévnyit

Ünnepélyes keretek között nyitották meg tegnap, hétfőn délben a Dugonics téri központi egyetemi épület aulájában *a Szegedi Orvostudományi Egyetem idei tanévét.* Az orvosegyetem tanácsa előtt, az egyetem rektora és két dékánja társaságában helyet foglalt az elnöki asztalnál *dr. Perjési* László, az MSZMP Szeged városi bizottságának első titkára és *dr. Biczó* György, a Szeged m. j. városi tanács vb elnöke is.

Dr. Tóth Károly egyetemi tanár, az orvosegyetem rektora mondott üdvözlő beszédet, tanévköszöntőt; az elsőéveseket *dr. Annus* János orvosegyetemi KISZ-titkár is köszöntötte. Az egyetem rektora több fontos bejelentést tett. Elmondta, hogy az egészségügyi miniszter *dr. Szontágh* Ferenc egyetemi

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
Szeged
1969 OKT 1 11

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT LAPJA

26. ÉVFOLYAM, 236. SZÁM ÁRA: 80 FILLÉR 1969. OKTÓBER 11. SZOMBAT

1021

Felszabadulási ünnepségek Szegeden

Szeged felszabadulásának negyedszázados évfordulója alkalmából rendeztek ünnepséget tegnap a Csongrád megyei és Szeged városi és járási BM-szervek, a BM karhatalmi zászlóalj, a Magyar Néphadsereg szegedi helyőrségben állomásozó alakulatok pártbizottságai. Délelőtt 10 órakor a fegyveres erők szegedi klubjában nyitotta meg Szórád János, a helyőrség parancsnoka azt a nagyszabású dokumentációs kiállítást, amelyet „25 év a nép szolgálatában" címmel rendeztek. A kiállítás megnyitásán részt vett *Győri* Imre, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a megyei pártbizottság első titkára, *Török* László, a Csongrád megyei tanács vb elnöke, *dr. Komócsin* Mihály és *Rózsa* István, a megyei pártbizottság titkárai, *Tarcsai* Tibor vezérőrnagy, továbbá a hazánkban ideiglenesen tartózkodó szovjet, valamint a magyar társ-fegyveres alakulatok képviselői, és számosan azok közül, akik 1944-ben, Szeged felszabadulása után tevékeny részt vállaltak az új élet építéséből.

A kiállítás dokumentumait, számos képanyagát a volt polgárőrök, nyugalomba vonult rendőrök bocsátották közre Szegedről és Csongrád megyéből. A kiállítás megtekinthető október 16-ig, délelőtt 10 órától este 7 óráig.

A fegyveres erők emlékünnepsége délután, a szegedi Szabadság Filmszínházban folytatódott. Az elnökség soraiban helyet foglalt *Győri* Imre, *Sípos* Géza, az MSZMP Szeged városi bizottságának első titkára, *Kőrösi* György vezérőrnagy, belügyminiszter-helyettes, *dr. Farkas* György ezredes, a tűzrendészet országos parancsnoka, valamint a hazánkban ideiglenesen tartózkodó szovjet alakult, a honvédség, a karhatalom, a munkásőrség, a rendőrség számos képviselője.

A magyar és a szovjet himnusz elhangzása után Tandi Lajos főiskolai hallgató szavalta el Fodor József Piros fejfák című versét, majd Szórád János alezredes üdvözölte az emlékünnepség valamennyi résztvevőjét. Ezután dr. Kelemen Miklós ezredes, a Csongrád megyei rendőr-főkapitányság vezetője mondott ünnepi beszédet. Hangsúlyozta, hogy e napon forró szeretettel köszöntjük a hős szovjet hadsereg képviselőit: elesett apáik, hozzátartozóik vére nem hullott hiába, mert felszabadított hazánk népe, Szeged és Csongrád megye lakosai is hálával adóznak emléküknek és megőrizzük kivívott szabadságunkat. A kommunisták pártja mindig nagy figyelmet szentelt a fegyveres erőknek. Felhívására mindenütt a néphatalomhoz hű munkások és parasztok fogtak fegyvert. Igérjük, hogy példájukból, áldozatkészségükből, a dolgozó nép iránti szeretetükből mindig merítünk, amikor fiatal harcosainkat képezzük, amikor a nehézségek leküzdésére, szocialista hazafiságra, fáradhatatlan szolgálatteljesítésükre hivatkozunk.

Ezt követően a hazánkban ideiglenesen tartózkodó szovjet alakulat képviselője üdvözölte Szeged és Csongrád megye lakosságát, a magyar fegyveres erők képviselőit, a volt polgárőröket, nyugalomba vonult rendőröket. A szónok után Kőrösi György belügyminiszter-helyettes kitüntetéseket nyújtott át. A nyugalomba vonult rendőrök közül 14-en kapták a Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozatát, 40-en részesültek a Közbiztonsági Érem arany fokozatában. A kitüntetetteket köszöntötte Győri Imre, s hosszú, boldog életet kívánt valamennyiüknek.

Az ünnepség az Internacionálé hangjaival ért véget.

*

Szeged felszabadulása alkalmából központi vasutas ünnepséget rendezett tegnap a MÁV Szegedi Igazgatósága a szegedi Petőfi Sándor Művelődési Otthonban. Az ünnepséget Virág János, az igazgatóság pártbizottságának titkára nyitotta meg. Az elnökségben a meghívott vendégek között *Bite* Vincze nyugdíjas vasutas képviselte a megyei pártbizottságot. *Kiss* Károly, a MÁV Szegedi Igazgatóságának vezetője tartott ünnepi beszédet. Az ünnepségen kitüntetéseket adtak át: 17-en nyerték el a Szakma Kiváló Dolgozója kitüntetést és a vele járó jutalmat. Emléklapot adtak át 60 veteránnak, akik 1944—1945-ben az igazgatóság területén teljesítettek szolgálatot. Színvonalas kultúrműsor után az ünnepséget fogadással zárták a művelődési otthon zenetermében.

Képünkön: Szórád János megnyitó beszédét mondja a kiállításon

Szabadka jubileuma

Szabadka, Szeged jugoszláv testvérvárosa ugyancsak most ünnepli felszabadulásának 25. évfordulóját. A szabadkai szkupstina ebből az alkalomból tegnap délelőtt ünnepi ülést tartott. Az ülésen Szeged pártbizottsága és tanácsa képviseletében részt vett *Sípos* Géza, az MSZMP Szeged városi bizottsága első titkára és *dr. Biczó* György, az m. j. városi tanács vb elnöke. A szegedi vezetők látogatását ma viszonozza a jugoszláv testvérváros küldöttsége.

Művészeti és műszaki díjak átadása

Tegnap délelőtt Szegeden ünnepélyes keretek között osztották ki Szeged város művészeti és műszaki díjait. A díjak átadásánál jelen volt *Sípos* Géza, a városi pártbizottság első titkára is.

Dr. Biczó György, Szeged m. j. városi tanács vb elnöke beszédében méltatta a díjazottak munkásságát, majd átnyújtotta a díjakat *dr. Csetri* Lajos irodalomtörténésznek, *Fenákel* Judit és *Tóth* Béla írónak, *Karikó* Teréz operaénekesnőnek, *Erdélyi* Mihály festőművésznek, *Tápai* Antal szobrászművésznek, *Bertalan* Sándor építészmérnöknek és *Sz. Simon* István újságírónak.

A szegedi képzőművészet fejlődésének érdekében „Képzőművészeti ház"-at alapított a városi tanács. A műtermes lakásokat is ezúttal adták át a művészeknek. Műteremlakást kapott *Erdélyi* Mihály, *Pintér* József, *Zombori* László, *Dér* István, *Fontos* Sándor, *Cs. Pataj* Mihály, *Zoltányi* István, *Pataki* Ferenc festőművész és *T. Nagy* Irén iparművész.

Alekszej Koszigin (jobbról) fogadja Schumann francia külügyminisztert

Nyikolaj *Podgornij*, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa elnökségének elnöke pénteken fogadta Maurice Schumann francia külügyminisztert, aki —, mint jelentettük — csütörtökön érkezett a szovjet fővárosba, hivatalos látogatásra. *Fogadta a francia külügyminisztert Alekszej Koszigin, a Szovjetunió Minisztertanácsának elnöke is. A szovjet államférfiak és a francia külügyminiszter megbeszéléseiken a két ország kapcsolatainak továbbfejlesztéséről és a közös érdekű nemzetközi kérdésekről folytattak eszmecserét.*

Schumann és Gromiko pénteken ismét találkozott. Folytatták csütörtökön megkezdett tárgyalásaikat.

A pénteken megjelent francia lapok központi témája természetesen Schumann moszkvai látogatása. *A Combat című párizsi lap Schumann moszkvai útjában az új francia kormány politikájának folytonosságát látja megnyilvánulni.* Bár az utazásra a francia—szovjet együttműködési nagybizottság esedékes ülésszaka alkalmából került sor — állapítja meg a lap — mégis *a tárgyalások technikai vonatkozásai kevésbé lesznek érdekesek, mint azok a politikai megbeszélések, amelyeket Schumann Kosziginnal, Podgornijjal és Gromikóval folytat.*

Az APN moszkvai sajtószolgálat Schumann látogatását kommentálva rámutat: *Moszkva és Párizs között rendszeres politikai konzultációk folynak*, amelyek lehetővé teszik egy sor nemzetközi kérdésben az álláspontok közeledését.

más városban és kerületben olyan híreket terjesztenek, amelyek szerint hétfőn pénzreformot vezetnek be Csehszlovákiában, s az esetleges megmozdulások elfojtására katonaság kivezénylését tervezik.

A kormány elnöksége leszögezi: *az ilyen és ezekhez hasonló „információkat" felelőtlen és ellenséges elemek terjesztik, akiknek az a céljuk, hogy megnehezítsék a gazdasági konszolidációt, nyugtalanságot keltsenek és félrevezessék az embereket.*

A kormány elnöksége erélyesen elutasítja ezeket a próbálkozásokat. Egyidejűleg kinyilvánítja és biztosítja az állampolgárokat, hogy *nem készül semmiféle pénzreform*, s az ilyesfajta hírek nem egyebek *rosszindulatú koholmánynál.*

A Szlovák Szakszervezetek Központi Tanácsa Pozsonyban egynapos plénumot tartott. *Megvitatták a Szakszervezeti Tanács elnökségének az előző plénum óta kifejtett tevékenységét, továbbá a szlovák kormány és a Szakszervezeti Tanács között az életszínvonal emelésére vonatkozólag létrejött egyezmény végrehajtásáról szóló beszámolót.*

Világgazdasági hírek

A SZOVJET KÖNNYŰIPAR DINAMIKUS FEJLŐDÉSE

Az *Ekonomicseszkaja Gazeta* című szovjet gazdasági hetilap legutóbbi számában elemzi a 3500 vállalatot összefogó és több, mint 3 millió dolgozót foglalkoztató szovjet könnyűipar fejlődését. A lap cikkében megállapítja, hogy a *könnyűipar termelte árucikkek mennyisége évenként 9,6 százalékkal emelkedik, jóllehet az SZKP 23. kongresszusa 7,8 százalékban határozta meg ezt az ütemet.*

Más szavakkal ez azt jelenti, hogy a *különféle kelmét, cipőket, bőrárukat és ruházati cikkeket illetően az ipar már az idén elérte az ötéves terv végére, vagyis az 1970. decemberére kitűzött szintet.*

A könnyűipar fejlődésére rendkívül kedvező hatással van a gazdasági reform — írja cikke további részében az *Ekonomicseszkaja Gazeta.* Jelenleg körülbelül 3000 könnyűipari vállalat dolgozik a tervezés és ösztönzés új rendszerének megfelelően. Ők szolgáltatják az árucikkek 75 és a jövedelem 90 százalékát.

VILÁGSZÍNVONAL FELETT AZ NDK BÁNYÁSZATA

A viszonylag kis területű NDK bányászatban a világ legfontosabb országai közé tartozik — állapította meg az elmúlt héten a nyugat-berlini *„Német Gazdaságkutató Intézet"* elemzése. *Bár az NDK kis területű ország, hiszen területe az egész földterület 0,08 százaléka, mégis 1967-ben* (egységárakra átszámítva) *a világ bányaipari termelésében 0,8 százalékkal vett részt. Barnaszéntermelésben például első helyen áll a világstatisztikában,* de nemzetközi jelentőségű a világ kálisótermelésében mutatkozó 14 százalékos részesedése is — mutat rá a nyugat-berlini intézet elemzése.

NIXON ÉS AZ AMERIKAI MUNKANÉLKÜLISÉG

A *Reuter* angol hírügynökség jelentést közöl az Egyesült Államokban október első napjaiban uralkodó gazdasági helyzetről. Rámutat a jelentés arra, hogy *a Nixon-kormánynak hosszú hónapok után valamennyire sikerült lefékeznie az inflációs folyamatot, ezzel szemben viszont megnőtt a munkanélküliség, amely immár a munkaképes lakosság négy százalékát sújtja.*

Figyelemre méltó a jelentés azon megállapítása, hogy *mindig nő az Egyesült Államokban a munkanélküliség, amikor a Köztársasági Párt van hatalmon. Eisenhower „uralkodásának" utolsó éveiben a munkanélküliség elérte a 8 százalékot is, míg Kennedy és Johnson elnöksége során sohasem volt a 3 százalék felett*

TERMELÉS ÉS MEGÉLHETÉS SZERBIÁBAN

A Szocialista Szövetség (a mi Hazafias Népfrontunknak felel meg — a szerk.) szerbiai községi elnökeinek október 6-án tartott tanácskozásán Milenko *Bojanics*, a szerb köztársasági kormány elnöke *kedvező kilátásúnak mondotta ezt az évet*, mivel Szerbiában *mind az ipar, mind a mezőgazdasági termelés erőteljesen nőtt, kivitelben és*

...zetek

a második világháború meghiúsította. *Az ez időben készült épületek merevek, ridegek, az ókori, klasszikus építészeti hagyomány lélektelen felhasználásának szerencsétlen kísérletei.* Az ugyanitt újabban épült három-négy emeletes bérházak és ezekhez jól kapcsolódó kétszintes magánvillák azonban már nemcsak kényelmesek, hanem szépek is.

Egyetlen megjegyzés még Róma legújabb építészetéről magyar vonatkozás miatt: *Csurgóról elszakadt világhírű hazánkfia, Amelot ugyanis Róma há-*

Jellegzetes olaszországi kút a perugiai városháza előtt

mennyiben számíthatók a sélték — dühében belerú- művészet körében, az már gott az „alkotásba". *Az ő* erősen kérdéses maradt *rendőrért akart szaladni a*

Erdélyi Mihály

Résztvon a kiállításon
A katalógust ld. Alexin
Andornál

Délalföldi Táslat I–X/
1965–1974.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Erdélyi Mihály
DÉL-MAGYARORSZÁG
1965 ÁPR 27.

szállítását, igen olcsó áron. F. L. | nősítették bronz fokozattal. | eszperantó szemináriumon

Szegedi művészek

1021

ERDÉLYI MIHÁLY

Egyike a legrégebben Szegeden élő, s dolgozó festőknek. Neve jóformán minden tárlat kiállítói közt szerepel. Képei friss alkotókedvről, szenvedélyes művészetszeretetről vallanak.

A század elején indult el az akkor szokásos festőúton. Három évig a kecskeméti festőtelepen dolgozott, s tanulta a festészet mesterségbeli alapjait. Majd Firenzében, Palermóban folytatta tanulmányait. A hosszú évekig tartó bolyongások — Európa majd minden országát bejárta — érlelték, gazdagították művészetét. Többször szerepelt képeivel nemzetközi kiállításokon. Így például 1936-ban a velencei biennálén három arcképe, a firenzei nemzetközi kiállításon — ugyancsak a harmincas években — egy 3x2,5 méteres képe (Hódolat a hitnek) szerepelt.

Hazatérve Szegeden telepedett le. Itt fejtette ki minden iskolától, s a különböző divatos irányzatoktól független, sajátos munkásságát. Mindenkor kereste gondolatainak, egyéni látásmódjának a legmegfelelőbb, legkifejezőbb megjelenítési formát. S ebből a keresésből érdekes dolgok születtek. Képein ugyanis két, szinte teljesen különböző stílus jelenik meg. Míg egyiket egy bizonyos fokú gyerekes naivitás, játékosság, az egyszerű, tiszta formák szeretete jellemzi, addig a másik stílust képviselő képei — szerkezeti felépítésüket, kivitelezési módjukat tekintve — szembetűnően bonyolultabbak, gazdagabbak, maibbak. Ami azonban mindkét fajta képeiben közös, az a feltétlen őszinteség, s gazdag, kifinomult szinkultúra.

Legszebb képein a szegedi tájat, a Tiszát, a halászhajókat, gyümölcsöskerteket, s természetesen a bennük élő s dolgozó egyszerű embereket ábrázolja. Az utóbbi évek legsikeresebb, több tárlaton bemutatott képei, a Hídépítés, Béke, Homokoshajók a Tiszán, az Udvarunk télen, Csendélet, a Kutya jár a kertben.

Igaz ugyan, hogy munkásságát elismerik, megbecsülik — hiszen több ízben ajánlották fel önálló tárlat rendezésének a lehetőségét —, ez azonban nem elég. Az állandó, eleven érdeklődés, törődés, inspiráló hatása nélkül nehéz alkotó munkát végezni. S egy szűkablakos, dohos, inkább raktárra, mint műteremre hasonlító szobában dolgozni sem a legkönnyebb dolgok egyike. Ám minderről az idős művész alig vesz tudomást. Rajzol, vázlatot

vetélkedésében Tóth Sándor (Sz) ellen Puskás a második menetben feladta. 6:2. Kisváltósúlyban Tóth Mihály (Sz) a harmadik menetben döntő fölénnyel győzött Szilaskival szemben. 8:2. A következő mérkőzésen a váltósúlyú Unyi (B) ugyancsak döntő fölénnyel nyert Bense ellen. 8:4. Nagyváltósúlyban Klem (B) ellen a szegedi Nagyot sorozatos szabálytalanságok miatt leléptették. 8:6. Középsúlyban Bolba (Sz) már az első menet elején hatalmas ütéssel Schoblohert kiütötte. 10:6. A félnehézsúlyúaknál Gozsity (B) az első menetben kiütötte Csermákot. 10:8. Nehézsúlyban Hamza (Sz) nem

SZEGEDI
KALOCS
1:0 (0:0)

SZAK-p
zette: Ho

Építők:
Molnár I.
váth. Zs
Molnár I
Veréb.

Szünetig csapkodó, hullámzó játék folyt. A kapuk csak ritkán kerültek veszélybe és kifejezetten unalmas volt a mérkőzés. Fordulás után erősített az Építők, nagy mezőnyfölénybe került, de gól csak nem esett. Igaz, helyzet sem nagyon volt, mert a kalocsai védelem legtöbbször jókor lépett közbe. Az utolsó perc-

OROSHÁZI KINIZSI—ÚJSZEGEDI TC 2:0 (2:0)

Orosháza, 700 néző. Vezette: Mácsai.

UTC: Gyürki — Magyar I., Bakó, Pusztaszeri I. — Meggyesi, Havrincsák — Varga, Fehér, Óvári, Hegyes II., Galambos.

Alacsony színvonalú mérkőzésen az újszegedi csatárok sok helyzetet kihagytak. Góllövő: Polyák, Berta.

SZEGEDI HONVÉD—MAKÓI VASAS 2:0 (0:0)

=S=O=R=O=K=B=A=N=

NB I-es női röplabdamérkőzésen a Szegedi Kender a Bp. Előre ellen 3:0 (3, 9, 5) arányban győzött. A szegediek közül Miklós Ibo-

yert a SZEAC

tek góllá. Szabó L. üres kapura dobott labdája centiméterekkel suhant el a kapufa mellett. Az utolsó percekben az Előre bizonyult eredményesebbnek, s végül is egy góllal győzött.

A szegediek góljait Hunyadkürti (6), Ábrahám (2), Szabó L. (2) és Fülöp (1) szerezte. A vendégek legjobb góllövője Varga (4) és Vámos (3) voltak.

Az Sz. Előrében Boroczki, Hunyadkürti és Szabó L. nyújtott átlagon felüli teljesítményt.

BP. ELEKTROMOS—SZEAC 8:5 (4:1)

SZEAC: Ézsiás, Zentai, Csordás, Ponicsán, Lázi, Bokor, Csirik. Csere: Újvári, Mészáros, Gaál.

Az egyetemista lányok ezúttal is elfogódottan léptek pályára, s az Elektromos két gyors játékosát nem tudták tartani. A játékvezető három hetest ítélt a szegediek ellen, amiből a hazaiak kettőt értékesítettek is. A második félidőben 6:5-ös budapesti vezetésnél a szegediek

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

MŰVÉSZET
Budapest

1973 MÁR

Erdélyi Mihály festőművész

Erdélyi Mihály: Önarckép

Erdélyi Mihály: Tiszagát Szegednél

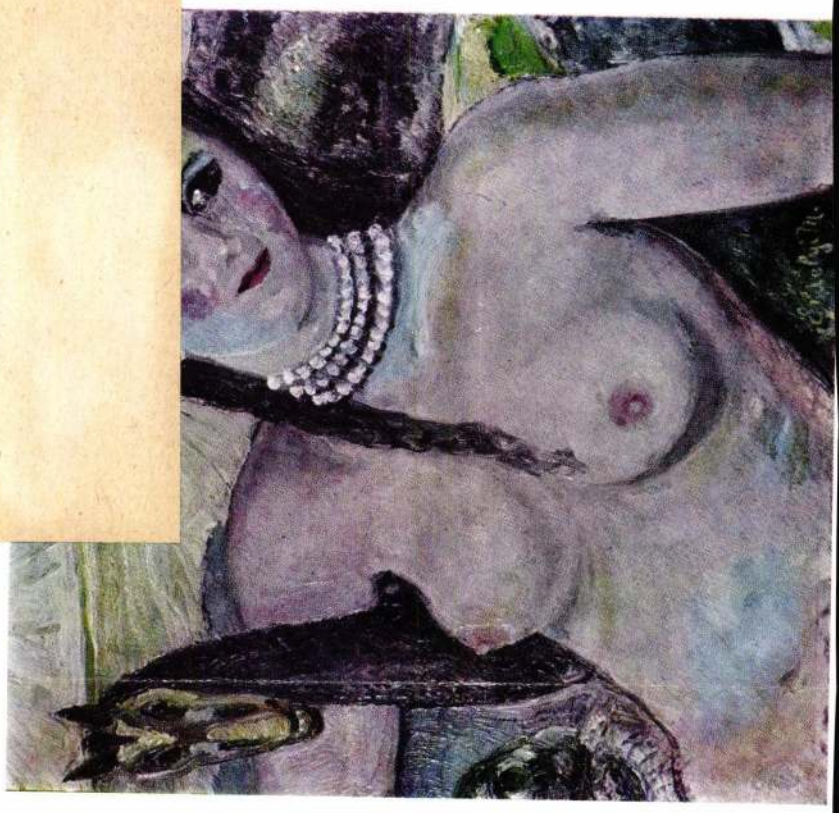

Erdélyi Mihály

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1970 FEB 2 2

1021

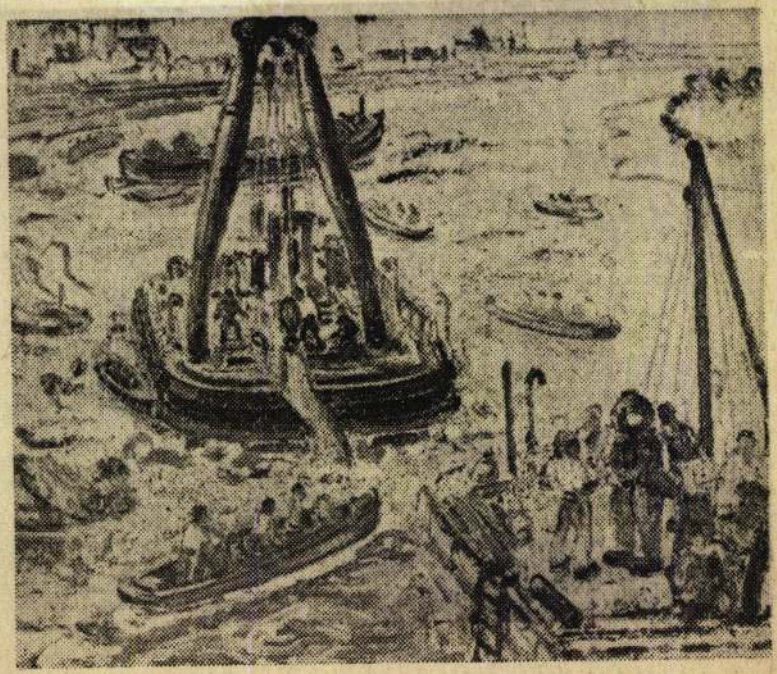

Erdélyi Mihály — Vízen dolgozók

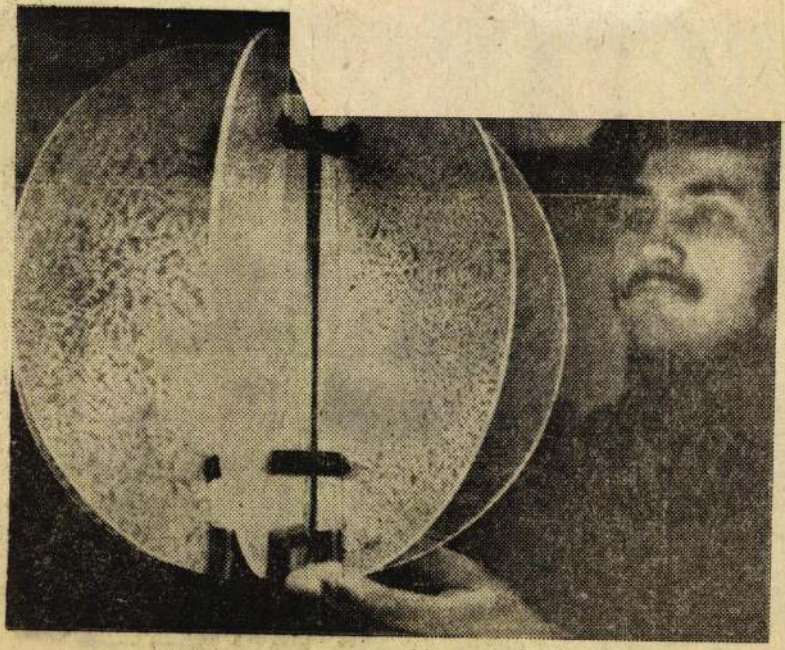

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉLMAGYARORSZÁG

Erdélyi Mihály
1014

Szegedi képző-művészek tárlata

Szépszámú érdeklődő jelenlétében nyílt meg tegnap délután a múzeum Horváth Mihály utcai képtárában a szegedi képzőművészek hagyományos téli tárlata. Az ünnepi megnyitón részt vett Deák Béla, a városi párt-vb tagja, a pártbizottság osztályvezetője és Papp Gyula, a városi tanács vb elnökhelyettese. A tárlatot dr. Lőkös Zoltán, a Magyar Hírlap helyettes főszerkesztője nyitotta meg.

A képzőművészeti élet hagyományai szerint a szegedi művészek téli tárlatai az összegezés seregszemléi. Az a hatvan műalkotás tehát, amely ezen a kiállításon látható, önmaga értékein felül abból a szempontból is érdekes és fontos, hogy bepillantást nyújt a szegedi képzőművészet fejlődésének folyamatába, bemutatja, hol áll, hol tart most Szeged annyit vitatott képzőművészete.

Ez a tárlat — bár nem törekszik mennyiségi értelemben monumentalitásra: a 60 mű 29 művész alkotása, tehát átlagosan mindenki csak két munkával szerepel — ismét azt bizonyítja, amiről a szegediek legutóbbi szereplései és az említett viták már meggyőztek. Nevezetesen a határozottan érzékelhető *fellendülésről.*

Nem egységes ez a művészet olyan értelemben, mint például, mondjuk akár a vásárhelyi, aligha beszélhetünk tehát szegedi iskoláról, de az a folyamat, amely nem most kezdődött el, vagyis a tehetségek markáns kibontakozása, most már sokfélesége ellenére is *valamiféle egységgé kezd összeállni.* Hogy ez az egység pillanatnyilag még nehezen határozható meg, az kétségtelen, s az igaz, hogy nem formajegyekből, stílusmotívumokból vezethető le.

Még valamiféle stílusjegyek mögött meghúzódó egységes szemlélet körvonalait sem követhetjük nyomon ezeken a képeken. A formanyelv különbségei természetszerűleg meg is nehezítenek egy ilyen nyomozást. Úgy tűnik például, hogy *Erdélyi* Mihály, *Dorogi* Imre, *Vinkler* László művészetét ilyen értelemben egész világ választja el egymástól. S ez a különbség akkor is markáns, ha témavilágukban lépten-nyomon rokonságok fedezhetők fel; mindhárman Szegedet festik.

S ez a téma, helyesebben ez a tárgykör magától értetődőleg nemcsak az ő képeiken mutatható ki, hanem szinte *mindenkién.* Még az olyan elvontabb időtlenebb formavilággal dolgozó művészek alkotásain is tettenérhetjük ezt a tematikát — hol határozottabban, hol halványabban —, mint *Dér* István, *Zombori* László, *Szűcs* Árpád, *Papp* György és *Zoltánfy* István, nem is beszélve a hagyományos ábrázolásmódhoz egy lépéssel közelebb álló alkotókról, *Cs. Pataj* Mihályról, *Fontos* Sándorról, *Pintér* Józsefről, *Tóth* Sándorról és *Vincze* Andrásról.

De nemcsak a téma rokonságában, hanem abban a vonásban is találhatunk bizonyos hasonlóságokat a mai szegedi képzőművészek munkájában, hogy szinte mindannyiukat szenvedelyesen érdeklik a *változások,* a való világ újdonságai.

Végeredményben ugyanezt mondhatjuk a legfiatalabbakról is, akik örvendetesen szép munkákkal szerepelnek a mostani tárlaton. Először állított ki ezen a rangos seregszemlén *Matkó* Katalin, *László* Anna, *Fritz* Mihály, s bár nem tartozik ugyan a fiatalokhoz, de *Gracza* Ferenc képeivel is most találkoztunk először ezen a kiállításon.

Ökrös László

den

...ban megyei döntője

...ött 10 órakor a Fegyveres Erők megyei KISZ-bizottság jubile... megyei döntőjét. Részt vesznek ...n és a Textilművek, a hódme... technikum és a Mérleggyár, ...imnázium, a mindszenti gim... parcikk Kiskereskedelmi Vál... ...i szakközépiskola és gimná... ...ezet, valamint az üllési fmsz ...működnek Molnár Piroska, Demjén Gyöngyvér és Janka Bozóky István rendezi. A vedöntőbe jut.

— Tektonikai világtérkép. Moszkvában elkészült Európa tektonikai térképe — közölte Alekszej Bogdanov, a Nemzetközi Tektonikai Bizottság főtitkára. A térkép elkészítésében az európai országok több mint 200 tudósa működött közre. Az európai kartográfusok kollektív munkája szerves részét képezi annak a tektonikai világtérképnek, amely 1972-re készül el.

— A vegyi elemzés módszerei. Pénteken reggel a Technika Házában megkezdődött a Magyar Kémikusok Egyesületének 15. ankétja. A kétnapos tanácskozásnak az a célja, hogy a vegyi elem... ...és legkorszerűbb módszerei... ... a szakembe-

Búcsú... ...nok az NB I-től

Vasárnap délután játsszák az 1968. évi labdarúgó NB I utolsó fordulóját, és ennek során a SZEAC csapata az Egyetértést fogadja.

Az olimpiai szünet miatt későre elhúzódott bajnokság utolsó mérkőzése előtt a SZEAC-nál nincsenek különösebb gondok a bennmaradást illetően, hiszen csapatunk, mint a táblázat utolsó helyezettje, biztos kiesőnek számít. Így a SZEAC holnap búcsút mond az NB I-nek.

A SZEAC várható csapatösszeállítása a vasárnapi találkozóra a következő: Tóth dr. — Várhelyi III., Kővári, Pataki — Dezsőfi, Magyar — Rajcsányi, Berkes, Csömör, Vörös, Vass. Nem játszhat Pusztai és Kozma, mert mindkettő sérült.

Birkózóbajnokok (balról jobb... Imre edző, Benkő Gyula, a ... zője, Kozma Isván...

SPORT

Beneveznek

Ismeretes, hogy a Móravárosi Kinizsi labdarúgó-csapata kiesett a megyei bajnokságból. A valamikor jobb napokat látott, nagy múltú

Tegnap, pénteken délelőtt fél 10 óra tájban piros színű kocsi gördült a szegedi 624. sz. Szakmunkásképző Intézet épülete elé. Az utasok, Kozma István, Varga János és Polyák Imre olimpiai bajnokok, valamint Matura Mihály, a Magyar Birkózó Szövetség elnöke Bu-

CSONGRÁD MEGYEI HIRLAP

1966 APR 17

1021

(Egető János felv.)

ERDÉLYI MIHÁLY: ROMHÁZ UDVAR

rtvezetés komp-
javaslatát:
ik csak újabb.

— kormányt mutathass
Klaus kancellár.

csben vezettek
tóhoz, a soffőr
. Mellettem a
és Naturalizá-
egyik munka-
másik munka-
üleg a felette-
Ekkor lehető-
rra, hogy még
któl megszaba-
akkendőcsípte-
egy parányi
a, s rajta az
kérdéssel kap-
ntés szövege.
nyakkendőmhöz
y megigazít-
Z elől ülő em-
te szándékomat
kezemből a
ptetőt. Ahelyett
y nyugodt kö-
özött szemügy-
a, tüstént hoz-
szétszedéséhez
n ez végre si-
a hártya ész-
iesett a csípte-
SZ embere meg-
tetőt, s mivel
talált benne,
Ez a dolog fel-
s megjegyez-

san gyanaksza-

ABEL EZREDES

Goldfus az USA-ban

Foglalkoztatott az a kérdés, hogy miért nem látok riportereket. Az FBI és a CIA bizonyára abban reménykedett, hogy valami úton-módon kicsikarja tőlem az együttműködésbe való beleegyezésemet, s ezért nem adtak az ügynek nyilvánosságot...

A BNSZ tisztviselői csakis azokat tartóztatták le, akik illegálisan érkeztek az országba. A sajtó szempontjából az ilyen ügyek érdektelenek voltak. Ezzel szemben az újságok nyomon követték az FBI által végrehajtott minden letartóztatást.

A BNSZ épületében szemből és profilból lefényképeztek, ujjlenyomatot vettek.

Újból ellenőríztem a nyakkendőcsíptetőt és meggyőződtem róla, hogy a BNSZ hanyag munkatársa valóban elvesztette a bizonyítékot, amely benne volt.

Öt órakor megjelent két ember, s felszólítottak, hogy menjek velük. Hogy hová és miért, azt nem közölték. Ismét feltették rám a kézbilincseket és kivezettek az utcára A repülőtérre hajtottak. Reggel 4 óra felé soksok fényre figyeltem fel, s tudtam, hogy ezek olajkutak. Texasban voltunk.

Őrzőim meglelpődtek, amikor közöltem velük feltevésemet, hogy a leszállás Alabamában történt, s hogy Texas déli része felé tartunk. A csillagok alapján nem volt nehéz meghatároznom a repülés irányát és a repülőgép megközelítő sebességét ismerve — a repülés távolságát.

Őreim ig
mesek és u
Mégsem vá
kérdésemre,
pülünk és
Körülbelü
amikor a b
lőtéren lesz
vártak benn
tón, a puszt
zető utakon
sába vittek
borába. Söt
ták, hogy fe
zártak egy
Tíz órako
meghagyták
fel, majd k
hallgatásra.
Egymást
dések, mind
gül is hatá
semre, az
után több n
bonyolítottá
si eljárást a

A MÓRA FERENC MÚZEUM

Évkönyve

SZELESI ZOLTÁN

SZEGED
KÉPZŐMŰVÉSZETE
C. TANULMÁNYA

1972/73-2

Szeged, 1975

sült azzal, hogy a háború után egyetemet kapott, amely kezdettől fogva lényeges szerepet játszott az iskolavárossá, kultúrközponttá növekvő Szeged szellemi arculatának kialakításában.

Szeged kulturális, művészeti életét a tárgyalt időszakunkban bekövetkezett történelmi események tehát alapvetően megváltoztatták. Ami a századelő pozitív szellemi törekvéseinek eredményeként létrejött, — mint pl. modern helyi művészetünk kibontakozása —, azt az elvesztett háború és éppen az innen kiindult ellenforradalom vihara elsodorta. Az itt kezdődő fehér terror első művész-áldozata *Kukovetz Nana* lett. Hasonló sors várt *Heller Ödönre* is. Festőink és szobrászaink közül többen: *Hódi Géza, Gergely Sándor, Moholy-Nagy László, Károlyi Lajos* emigrálni kényszerültek, az itthon maradottaknak pedig szegénységben kellett élniök. A helyi hivatalos szerveknek a művészeti ügyekkel szembeni közömbösségéből adódott, hogy Szegedet festészeti vonatkozásban még a szomszédos alföldi kisvárosok is megelőzték, Makó és Hódmezővásárhely éveken át művésztelepekkel rendelkeztek. A haladó gondolkodású értelmiségiek törekvéseinek eredményeként csak 1926-ban sikerült *Rudnay Gyulának* Szegeden is művésztelepet létesítenie.

Az ellenforradalom évtizedeiben több szegedi művész számára nem maradt más választás, mint a befelé fordulás. Ez — a bethleni konszolidáció alatt Szegedre visszatért — Károlyi Lajos festőlírájában fejeződött ki leginkább. Közel állt hozzá a vele rokon érzelemvilágú Juhász Gyula. Kettejük kapcsolatával külön fejezetben foglalkozunk.

A kor festői közül Nyilasy Sándor tudott leginkább az adott társadalmi követelményekhez alkalmazkodni. Színpompás képein Móra Ferenc népi írásainak derűjéhez hasonlóan ábrázolta a tápéi parasztfiatalság életét. A helyi parasztfestők között kell megemlítenünk Süli András, aki közvetlen környezetét, házanépének életét naivan rögzítette.

A két világháború közötti rossz gazdasági helyzet miatt az építészet fejlődése országszerte háttérbe szorult. Helyette a hivatalos megbízásoktól kevésbé függő festészet és grafika került előtérbe. Jóllehet Szeged a harmincas években „importált módon" a „szobrok városa" lesz, mégis alig van szobrász, aki itt marad és vállalja a reá váró életküzdelmet. *Petri Lajos* és *Vigh Ferenc* szobrászok például hosszabb-rövidebb időre elhagyják Szegedet. Szocialista szellemű művészeinket azonban, *Tardos-Taussig Ármint, Dinnyés Ferencet, Parobek Alajost* és másokat alkotói tevékenységük nem engedte, hogy reményt veszítsenek, de a helyi munkásmozgalom ereje is kitartásra ösztönözte őket. A nép felé fordulás nyílvánul meg *Buday György* harmincas években készült grafikáiban is. A szegedi grafikai kultúrát elindító Tardos-Taussig, majd az ezt gazdagító Buday Györgyköréhez kell számítanunk a helyi születésű *Vadász Endrét* és a temesvári származású *Bordás Ferencet*, akik később Budapestre kerülve fejtették ki képességeiket. A két világháború között működő művészeink közül *Vlasics Károly, Dorogi Imre, Erdélyi Mihály, Vinkler László, Tápai Antal* és mások hosszú ívű pályája átnyúlik a felszabadulás utáni helyi képzőművészetünkbe.

A húszas évek eleje. Heller Ödön

„Az 1919—1945 közötti két és fél évtized hivatalos politikáját — állapítja meg Pogány Ö. Gábor — végig a kommunistaellenesség, a progresszió minden fajtájának korlátozása szabta meg. A társadalom életének minden vonatkozásában az ellenforradalom ideológiája volt az irányadó. A Magyar Tanácsköztársaság olyan

realizmussal, tárgyilagosság a pszichológizmussal, groteszk a tipikussal, hétköznapiság a mágikussal. Bár táblaképeiben a szürrealizmuson van a hangsúly, alkotásai — főleg portréi — mégis magukon viselik a hitelesség lényegét, anélkül, hogy mereven ragaszkodnának a látvány adottságaihoz." E megállapítást Bordás szegedi tárlata is tükrözte, melyet a helyi képtárban 1971-ben rendezett meg.[100]

Bordás Ferenc széleskörű tematikai érdeklődésébe városrészletek, ipari- és mezőgazdasági jelenetek, balatoni tájak is beletartoznak. De szellemes megoldású, franciásan könnyed ex-librisei, újévi kártyái és más lapjai nem kevesebb sikert hoztak a nemzetközi kiállításokon is, mint ezt — többek között — a lipcsei (1962), hamburgi (1966), comói (1968), budapesti (1970), illetve a minszki (1970) és a III. s IV. Malborki Nemzetközi Ex-Libris Biennálén való rangos tárlatszereplései is bizonyítják. A személyében csakúgy, mint alkotásaival a határainkon messze túl is gyakran megforduló Bordás Ferencet egyéb kitüntetések mellett 1965-ben a Firenzei Művészeti Akadémia tiszteletbeli tagjául választotta. Grafikáival a szegedi múzeumban is képviselve van.

A fentebb vázolt, s többek között Buday Györggyel összekapcsolt helyi grafikuskultúra harmincas évekre eső kibontakozását *Kopasz Márta* nevének említésével zárjuk. A Szegedi Tudományegyetem Buday után megüresedett grafikai-lektori állását (1937—52 között) ő töltötte be. Több mint három évtizedes itteni rajzpedagógiai és alkotóművészi munkássága során — melyre később visszatérünk — Kopasz Márta összekötő kapocs lett a Buday és köréhez fűződő helyi fametszők és az ő eredményeiket kamatoztató mai fiatal szegedi grafikusgeneráció között.

Korszakváltás előtt

Azok a válságtünetek, melyek a Tanácsköztársaság bukásától kezdve Szeged társadalmi, kulturális és művészeti életében kimutathatók, a felszabadulás előtti évtizedre megsokszorozódtak. Sőt az egymással összefüggő kül- és belpolitikai helyzetnek megfelelően a második világháborúba torkolló válság Tisza-parti városunkban is általánossá válik. Az itteni újságban egyre sűrűbben kapnak helyet a munkanélküliek tüntetésével, a kommunista szervezkedésekkel, s ezek megtorlásával foglalkozó cikkek. „A magyar Alföld szaharai állapotá"-ról a helyi napilap „megdöbbentő adatok"-at közöl. „A tápéi réten 50% az analfabéta" — írja, de „...mit tehet ott az iskola, ahol nincs út, nincs orvos, nincs szülésznő, nincs patika, posta, telefon, közigazgatás."[101] A népi írók a fasizált Horthy-rendszer elleni vádjaikkal segítettek leleplezni az alföldi parasztság nyomasztó helyzetét, melyet a Viharsarok nagy festőinek, Tornyainak, Kosztának a vásznai is híven kifejeznek. Szegeden Nyilasy derűs parasztfestészetének valóságot széppé tevő idillizmusát Buday György népi tragédiákat tükröző fametszeteinek drámaisága váltotta fel.

Festészeti vonatkozásban is ekkorra már kibontakozott, a nagybányai indítású Nyilasy és Károlyi hagyományait továbbfejlesztő, második generációba tartozó *Vlasics Károly*, *Dorogi Imre* posztnagybányai iskolás helyi változatú piktúrája, továbbá *Erdélyi Mihály* mesélő festőköltészete, melyek az akkor szárnyát bontogató *Vinkler László* modern szellemű képeivel együtt felváltják a város festészetének natura-

[100] *Tóth Ervin:* Bordás Ferenc grafikái. Művészet, 1962. dec. 12. sz. 36.; *Galambos Ferenc:* A hatvanéves Bordás Ferenc. Művészet. 1971. 4. sz. ápril.; Bordás Ferenc grafikái. Délm. 1971. nov. 13., nov. 16.; *Tóth Ervin:* Bordás Ferenc művészete. Mügyűjtő, 1972. 3. sz.

[101] Délm. 1928. márc. 21.; Délm. 1928. júl. 20.

lista-impresszionista irányvonalát. Ehelyett egyfajta lírai-expresszionista, neoprimitív és prekubista formai törekvések kapnak helyet, melyek tartalmilag, ha áttételesen is, de hívebben kötődtek a kor társadalmi valóságához. Velük együtt kell megemlítenünk a köztéri szobraival már sokszor szóba került *Tápay Antalt* is, aki az itteni szegényparasztok, kubikusok küzdelmes életét egy-egy realista szobrával hatásosan tudta érzékeltetni. A mellettük futó „második vonal"-ba tartozó *Tápay Lajos, Tóbiás György, Szőke Győző, Csizmazia Kálmán* és *Aino Hakulinen* is a tegnapból a mába átívelő időszak festői közé számítanak, akik szintén Szegeden éltek, illetve élik le életüket. Az említett művészek hosszú ívű pályája jócskán belenyúlt az 1945 utáni évtizedekbe. Sőt, mint *Dorogi Imre, Erdélyi Mihály, Vinkler László* és *Tápai Antal,* kiemelkedő tevékenységük révén mai helyi mestereink sorába emelkedtek. Ezért alkotásaikkal később foglalkozunk. Bővebben ezúttal a nemrégen elhunyt Vlasics Károlyról és kortársai közül Szőke Győzőről, Csizmazia Kálmánról és Aino Hakulinenről szólunk, akik a két korszakot átívelő művészi munkássággal rendelkeznek.

Tisza-parti városunk egykori festő-doyenje, *Vlasics Károly* (1882—1969) Szeged utolsó félszázadi képzőművészetének nemcsak hiteles tanúja, de aktív tevékenységű részese is volt. Középiskoláit szülővárosában, Szegeden kezdte meg, majd Debrecenben folytatta és végül Nagyszebenben fejezte be. Festeni már diákkorában Károlyi Lajostól tanult. Érettségi után atyja mellett segédkezett, aki templomi felszereléseket készített. Közben folytatta Károlyinál a festés elsajátítását. Vlasics 1906-ban önkéntesnek vonult be a szegedi 46-osokhoz. De voltaképpen egy percig sem katonáskodott, hanem parancsnokának családtagjait festette le. A „katonaművészt" fél évig tartó szolgálata után leszerelték. Utána mindjárt megnősült, majd egy évig Bécsben tartózkodott. Az 1910-es években Budapesten élt, itt kis műtárgy-üzlete volt. Jövedelmének jelentős részét külföldi utakra költötte. Így került Szentpétervárra is, ahol közel egy évig lakott.

Hazakerülését követően atyjánál dolgozott. Itthon alkalma nyílt megismerkedni a helyi haladó gondolkodású festőkkel, Szöri Józseffel és Tardos-Taussig Ármin grafikussal, és velük, valamint Juhász Gyulával Károlyi Lajos alsóvárosi lakásán jöttek össze. Találkozásaik során kulturális, irodalmi és művészeti kérdésekről beszélgettek, vitatkoztak, olykor pedig Károlyi hegedűjátékát hallgatták. Így tartott ez 1914-ig, az első világháború kitöréséig. A háború befejeztével, a Tanácsköztársaság idején Vlasics az akkor létrejött helyi forradalmi művész-szakszervezet titkári teendőit látta el. Nevével a 19-es szegedi lapok hasábjain minden művészeti megmozduláskor találkozunk.[102]

Ettől kezdve kapcsolódott bele tevőlegesen is, hosszú évtizedekre menően az itteni művészeti életbe. Felesége a város szívében levő Dugonics-téren kis virágüzletet nyitott, ő meg atyja nyomdokain haladva, ugyanitt temetkezési felszereléseket és néprajzi tárgyakat árusított. Boltjában gyakran megfordultak a szegedi és környékbeli festők: Nyilasy Sándor, Károlyi Lajos, Dinnyés Ferenc és Tornyai János is. Vlasicsnak az volt a legnagyobb öröme, amikor a hozzá eljárogató művészeket össze tudta hozni egy-egy általa rendezett közös kiállításon. A festők közül szorosabb kapcsolatban Nyilasyval, Papp Gáborral és Heller Ödönnel állott. Nyilasy képeit ő vitte fel Pestre a pénzes gyűjtőkhöz, akiknek egyúttal a környékből való magyaros tárgyakat is eladott. Az alföldi festők közül Endre Bélával is megismerkedett, s ebédekre átjárt hozzá

[102] A Szellemi Munkások Szakszervezetének ülése. Délm. 1919. márc. 6.; A kultúra demokratizálódása Szegeden. Délm. 1919. márc. 7.; Kiállítás a Kultúrpalotában. Délm. 1919. ápril. 25.; Megalakult a Szegedi Képzőművészek Szakszervezete. Délm. 1919. ápril. 27.; *Juhász Gyula:* Szegedi művészek kiállítása a Kultúrpalotában. Délm. 1919. máj. 18.; A Tárlat. SzN 1919. máj. 25.

lem miatt is — ekkorra már elviselhetetlenné vált.[136] Ezt tükrözte többek között Erdélyi Mihály 1941-ben írt bátor hangú újságcikke is, melyben kifejtette, hogy „...országos jelenség az a nyomor, amely a művészetet sújtja, de ezek közül is leginkább a vidékiek vannak sajnálatos helyzetben... Ma a művészete pusztul ki Szegednek, holnap egyéb érték vesz el és végül, ha így halad, az életösztöne alszik ki."[137]

Ebből a hullámvölgyből való felemelkedés Szeged képzőművészete számára — mind történelmi, mind társadalmi vonatkozásban — általában hazánk, illetve városunk — 1944—45-ben történt — felszabadulása tette lehetővé. Festészetünk, szobrászatunk, grafikus- és iparművészetünk megújhódása — nemzeti művészetünk fejlődésének megfelelően —, az azóta eltelt három évtized során ment végbe.

[136] Temesváry József: Miért haldoklik a szegedi képzőművészeti élet? Délm. 1941. okt. 12.; (Temesváry József) t. j.: A szabályozásra szoruló műkereskedelem. Délm. 1942. okt. 31.
[137] Erdélyi Mihály: Egy festő a szegedi képzőművészek válságáról. Délm. 1941. febr. 12.

Szeged új képzőművészete

A felszabadulás óta eltelt három évtized alatt, mint hazai festészetünk, szobrászatunk és grafikánk általában, úgy Szeged képzőművészete is a megújhódás útjára lépett. „A karakteres szegedi művészet — D. Fehér Zsuzsa szerint —, körülbelül tíz év alatt fejlődött fel. Ezalatt az idő alatt egymáshoz simultak a különböző korosztályok alkotásai, kész életművek szervesebben izültek a most indulókéhoz. A műgonddal cizellált természetelvűség, a lírai atmoszférikusság jó megfér a fiatalabbak puritán, konstruktívan vagy éppen mexikói monumentalitást sugalló felfogása mellett. A súlyos tömbök és dekoratív foltokban síkra írott motívumok más-más módon fejezik ki a közös élményt: megrendültséget..."...a valóság[1], — városunk új valósága előtt.

A művészet mozgása az országban itt indult meg először. Már 1944 decemberében megalakult Szegeden az Írók, Újságírók és Művészek Szabad Szakszervezete. „A megmozdulás — amint a híradásból kitűnik — a szabad szakszervezetbe tömörült kétkezi munkások kezdeményezésére történt."[3] Helyi képzőművészeink vezetője, *Erdélyi Mihály*, valamint *Dinnyés Ferenc* és *Vinkler László* festőtársai a vezetőség programjává tették, hogy Szeged képzőművészeti életét fellendítsék. Három hónappal később, 1945 március 15-én, megnyílt Szegeden a Demokratikus Magyarország Első Képzőművészeti Tárlata. A kiállítás célja — írja a helyi napilap — az, „...hogy a szélesebb néprétegekkel, amelyek eddig nagyobbára el voltak zárva a művészetektől,megismertesse a szegedi képzőművészek alkotásait és felhívja figyelmüket, érdeklődésüket a művészetekre."[4] A tárlaton: *Dinnyés Ferenc, Erdélyi Mihály, Forgács István, Gábor Jenő, Kormos István, Lehotay Mátyás, Mihályi István, Noel Ferenc, Pintér József, Szőke Győző, Tápai Antal, Tápay Lajos, Tóth Gyula, Vanek Ferenc, Vinkler László,* és *Vlasics Károly* vettek részt.[5]

Ha Szeged képzőművészetének felszabadulás utáni helyzetét vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy helyi kulturális életünk gazdagításában festőink és szobrászaink jelentősen kivették részüket.[2]

A felszabadulás utáni első tárlat sikerét jól tükrözi az a tény, hogy nyitvatartási idejét, a nagy érdeklődésre való tekintettel, meg kellett hosszabbítani.[6] A közönség

[1] Szegedi Képzőművészek Tárlata. Magyar Nemzeti Galéria. Bp. 1967. aug. Katalógus. Bev.: *D. Fehér Zsuzsa*. 7.

[2] Szeged új képzőművészetének 1945—1960 között történő fejlődését röviden összefoglalja: *Szelesi Zoltán:* Szeged új képzőművészetének bibliográfiája. 1945—1960. — Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1960/62. 161—212.

[3] Megalakult az Írók, Újságírók és Művészek Szabad Szervezete. Délm. 1944. dec. 6.

[4] Március 15-én nyílik meg a szegedi képzőművészek kiállítása. Délm. 1945. márc. 9.

[5] Megnyílt a képzőművészeti kiállítás. Délm. 1945. márc. 17.

[6] A képzőművészeti kiállítás időtartamát április 8-ig közkívánatra meghosszabbították. Délm. 1945. ápril. 1.

locale', a helyi géniusz tájjellege, aminek Tömörkény, Móra és a festő Nyilasy a kifejezője, a másik, az ‚űrállomási' szerepe: kiemelkedő tehetségek átmeneti állomása Szegeden, amire Mikszáth Kálmán és Gárdonyi Géza régi példáin túlmenően az újabb példák, József Attila, Radnóti Miklós és Szentgyörgyi Albert... És egy másik ellentétpár is jellemző Szegedre. Egyfelől a konzervatív hagyományosság, másfelöl a modernista avantgardizmus. Az előbbinek Bálint Sándor, a néprajz-professzor, az utóbbinak Lehel István, az absztrakt festő lehet a reprezentálója. Ugyanennek a politikai megjelenése: a szektáns dogmatizmus és a politikai alkalmazkodás egyaránt jelen van Szegeden. Még más megjelenésben: Debrecen vagy közelebbről Hódmezővásárhely haladó és helyi ízű népi-nemzeti vonásaival szemben Szegedre a tágasabb nemzetközi kitekintés a jellemző."[136]

A város kulturális életének összetevőit meghatározni törekvő nézetek bár rendkívül sokoldalúak, alapgondolatukban azonban megegyeznek abban, hogy Szeged szellemi arculatának kialakítását több olyan fontos tényező határozza meg, amelyek országos jelentőségűvé növekedtek. Így a városi tanács elnöke, Papp Gyula hitelt érdemlő felmérése szerint Budapest után 1000 lakosra a legtöbb könyv Szegeden jut. Itt van az vidék legnagyobb társulattal rendelkező színháza. A helyi zenei élet országos, a Szegedi Szabadtéri Játékok pedig bizonyos mértékig nemzetközi színvonalat képviselnek. A legtöbb és legjobb hagyományokkal a mai szegedi irodalom rendelkezik amelynek képviselői közül többen országos szinten is elfogadott íróknak tekinthetők. Festészeti és szobrászati vonatkozásban ma már Szegednek önálló képzőművészete van, amely színvonalas helyet foglal el a magyar ábrázolóművészeti életben. Mindezt tekintetbe véve Szeged szellemi karakterét elsősorban az itt működő felsőoktatási és tudományos intézmények határozzák meg, melyek országos vonzást gyakorolnak. „Összehasonlítva a város gazdasági és kulturális életét, — summázza a fenti felsorolását Papp Gyula — úgy látszik, hogy a városban a kulturális jelleg dominál. Az arányokat tekintve és azt a hatást, melyet a kulturális intézmények kifejtenek, úgy tűnik: igazuk van azoknak, akik Szegedet kulturális téren ma is az ország második legnagyobb városává sorolják."[137]

Korszakunk mesterei

A festői pompájú Tisza sok embert elbűvöl. Így nem csoda, ha a szegedi művészek vásznain oly gyakran szerepel e természeti szépségekben gazdag folyó, változatos arculatú partja és az annak mentén élő nép. A szegedi művészek közül leginkább két mester: a posztnagybányai iskola Szőnyi-féle vonalába sorolható *Dorogi Imre* és a naivokhoz közel álló *Erdélyi Mihály* azok a festők, akik az olykor borús egű vagy máskor szikrázó verőfényben úszó Tiszatáj helyi megörökítőinek sorából kiemelkednek.

Dorogi Imre (1890)[138] Kisújszálláson született. Atyja és anyja szegedi származásúak voltak, így már gyermekkorában is gyakran járt ide velük rokonokat látogatni. Ezért Szegedet második szülővárosának tartja. A kisújszállási református gimnáziumban rajztanára, Szunyoghy Farkas szerettette meg vele a festészetet, aki Hollósy nyomdokain haladva diákjainak a nagybányai szellemű pikturát tanítgatta. Érett-

[136] *Erdei Ferenc:* Város és vidéke. Bp. 1971. 63—64.
[137] *Papp Gyula:* Szeged helye és szerepe az ország életében. Tiszatáj, 1969. szept. 9. sz. 833.
[138] *Némedy Gyula:* Szeged képzőművészeti központ. Művészet, 1937. 10. sz. 116.; *Szelesi Zoltán:* Szeged új képzőművészetének bibliográfiája. 1945—60. Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1960—62. Szeged, 1962. 161—212.

kiállítása[149] egy életmű súlyával bizonyította, hogy a Tisza-Maros-szög vidékének hivatott ecsetű tolmácsolója, akit méltán neveznek a „legszegedibb festő"-nek. Ez alkalommal kapott magas kormánykitüntetést és nyerte el Szeged Város Tanácsa 1970. évi alkotói-díját. 1973-ban pedig a „Dózsa" c. festményéért a XIV. Szegedi Nyári Tárlat egyik nagydíját ítélték neki.[150] 1975 augusztusában — születésének 85. évfordulójára — a helyi múzeumban rendezett kamara-kiállítással köszöntötték az idős mestert.

„Dorogi Imre azért szegedi, — írja Vinkler László — mert a szegedi ember életét jelentős történelmi időszakokban példázatosan éli. Úgy kötődik ehhez a földhöz és úgy ehhez a vízhez, úgy az itt élő emberhez, ahogyan azt tipikusnak, humánusnak és kultúrahordozónak mondhatjuk. S hozzá mindezt maradandó művészetként tudja megvalósítani és hagyományozni. Nagyszerűnek látni ezt a tájat, sorstársnak a benne élő embert és hivatásnak tudni a hely lelkének művelését, ez a legjobb értelemben vett szegedi magatartás. És ez Dorogi Imrére nézve mélyen jellemző."[151]

Dorogi pikturális ellentétpárja a másik szegedi mester, *Erdélyi Mihály* (1894—1972)[152] akinek a tiszai témáin csakúgy, mint valamennyi alkotásán hűvös, almazöld kolorit a domináló szín. Az előbbi művész parázslószínű, rőt vörös temperáit itt az ecsetvonásokat nyomon követhető olajképek ezüstös csillogása váltja fel. De nemcsak a színek és a festési technika különbözik náluk alapvetően, hanem a látásmód is. Erdélyi ízes humorú, olykor „naív"-nak ható ábrázolásai, minden más festő művétől elütően eredetiek. „Gazdag fantáziája — jegyzi meg Varga József — a kiapadhatatlan emlék-képekre támaszkodva, az alkotás pillanatában nem egyszerűen felidézi a motívumokat, hanem új képösszefüggésbe helyezi őket. Ennek következtében a valóság nem statikusságában, hanem lehetősége egyidejű megvalósulásaként szemlélhető képein."[153]

Erdélyi Mihály Szegeden a paraszti hagyományú Alsóvároson született. Családi körülményei nem tették lehetővé iskoláztatását. Nagy utat, — „tengereket, országokat" — kellett bejárnia, hogy Szegedről elindulva és neves festőként ide visszatérve, szülővárosában végleg letelepedhessen. Tizennyolc éves volt, amikor 1912-ben a haditengerészethez került. Útiélményei inspirálták, hogy festéshez fogjon. Rendszeres tanulmányait csak 1920-ban kezdhette el, amikor elnyerte Szeged művészeti ösztöndíját. Ez tette lehetővé, hogy Budapesten a Képzőművészeti Főiskola növendéke lehessen. Festészeti stúdiumait 1923-ig Révész Imre kecskeméti művésztelepén folytatta, majd az ezt követő években a firenzei és a palermói akadémiákon fejezte be tanulmányait. A 12 évi külföldi tartózkodásának — római, nápolyi és firenzei —

[149] Dorogi Imre gyűjteményes kiállítása. Móra Ferenc Múzeum képtára. Szeged, 1970. okt. Bev.: *Vinkler László.: Akácz László:* Dorogi Imre gyűjteményes kiállítása. Délm. 1970. okt. 4.; *Laczó Katalin:* Dorogi Imre gyűjteményes kiállítása. Tiszatáj, 1970. 11. sz. nov. 1080—1085.; *Pogány Ö. Gábor:* Dorogi Imre gyűjteményes kiállítása. Művészet, 1970. dec. 12. sz. 30—31.; *(Szelesi Zoltán) Sz. Z.:* Új szövetségi tagok a szegedi festők között. Délm. 1971. ápril. 8.; *(Laczó Katalin) L. K.:* Évfordulóink. Dorogi Imre. Szegedi Műsor, 1973. febr. 2—3.

[150] Átadták a Szeged Városi Tanács alkotói-díjait. Délm. 1970. okt. 11. XIV. Szegedi Nyári Tárlat. Katalógus. Szeged, 1973. 53.

[151] Dorogi Imre gyűjteményes kiállítása. Móra Ferenc Múzeum képtára. Szeged, 1970. Katalógus. Bev.: *Vinkler László.:* Kiállítás és előadás a Művészklubban. Délm. 1971. nov. 4.

[152] Erdélyi Mihály. Délm. Hírl. 1949. jún. 18.; *N. K.:* Erdélyi Mihály. Délm. 1965. ápr. 27.; *Vidos Zoltán:* Erdélyi Mihály. Művészet, 1968. jan. 1. sz. 29.; *Szelesi Zoltán:* Meghalt Erdélyi Mihály. Délm. 1972. márc. 25.; *(Szelesi Zoltán) Sz. Z.:* In memoriam Erdélyi Mihály. Művészet, 1972. jún. 6. sz.; *Tasnádi Attila:* Kiállítási kalauz (Erdélyi Mihály hagyatéki kiállításáról is), Népszava, 1973. jan. 12.; *Szelesi Zoltán:* Szeged festő Színbádja volt... Művészet, 1973. 3. sz. márc.; *(Apró Ferenc) A. F.:* Erdélyi Mihály. Szegedi Műsor, 1973. márc. 2.

[153] *Varga József:* Erdélyi Mihály gyűjteményes kiállítása. Délm. 1968. szept. 10.

tárlatsikereire a koronát az 1936-os Velencei Biennálén való eredményes szereplése tette fel, ahol — Bernáth Aurél, Domanovszky Endre, Szőnyi István és más magyar festőkkel egyidejűleg — három portréját állították ki.[154] Olaszországon kívül megfordult Münchenben, Berlinben és Párizsban. Bár a francia fővárosban viszonylag nem sokáig élt, mégis az ottani posztimpresszionisták hatása nyomot hagyott festészetében. Hosszabban Svájcban működött, ahol Basel-ben és Zürich-ben rendezett kiállításokat. 1934-ben tért vissza Szegedre és itt — az elhunyt Nyilasy műtermébe költözve — hosszú vándorlásai után végleg letelepedett. Ekkor (1934) egy kis műteremkiállítással mutatkozott be, [155] melyet a Tömörkény-Társaság rendezésében létrehozott 1936-os visszatekintő tárlata követett.[156]

Erdélyi azóta Szegeden — több mint három évtizeden át — megszakítás nélkül fejtette ki tevékeny munkásságát, és a helyi tárlatokon rendszeresen részt vett.[157] E hosszú idő során Erdélyi alkotásaiból — 1940-ben történt jelentkezését [158] leszámítva — 1968 szeptemberében hoztak létre másodszor gyűjteményes kiállítást Szeged Város Tanácsa és a Móra Ferenc Múzeum összefogásával.[159] A két tárlat közti nagy vákuum jól tükrözi a művész kivételes szerénységét s hivatása iránti felelősségtudatát, amely a — másoknál megszokott, sőt lejáratott — sűrű magamutogatást nem tűri meg. Érdekes véletlen, hogy mindkét kiállítását egyazon épületben, a Móra Ferenc Múzeum Képtárának — 1940-ben még szegedi iparcsarnok — termeiben rendezték meg. Az első bemutatkozás a felfedezés erejével hatott, az utóbbi pedig egy szegedi festőt megbecsült mesterré avatott.[160]

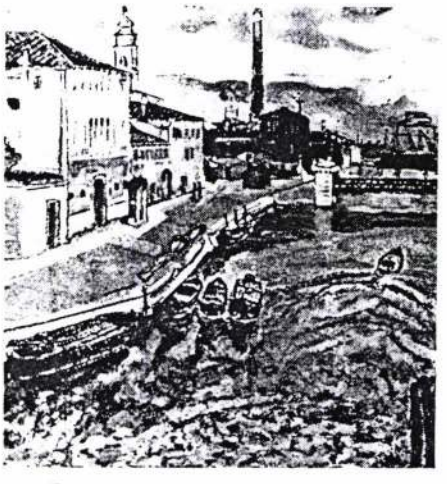

Erdélyi Mihály: Bejárat a kikötőbe. 1936. o. fl. 66×70 cm. MFM

Korábbi alkotásai, főleg a külföldön készült portrék („Prof. Alessandre Malladra, 1927) már tükrözik azt a remek karakter-érzékét, mely későbbi művein a figu-

[154] XX.ª Biennale Internazionale. 1936. Venezia XIV. 359.

[155] Erdélyi Mihály műterem-kiállítása. Délm. 1934. aug. 12. A Tömörkény A. Társaság által Erdélyi Mihály festőművész külföldön összegyűjtött műveiből és hazai munkásságából rendezett összefoglaló és visszatekintő reprezentatív kiállítás katalógusa, és a művész eddigi munkásságának ismertetése. Összeáll.: *Némedy Gyula.* Szeged, 1936.; *Némedy Gyula:* Erdélyi Mihály. Hargita Vára alja, 1936. aug. 2. sz. 9.

[157] *Szelesi Zoltán:* Méltón köszönti a felszabadulást a IV. Megyei Képzőművészeti Kiállítás. Szegedi Tükör, 1954. okt.; *Szelesi Zoltán:* Helyi képzőművészetünk eredményei és további feladatai a megyei kiállítás tükrében. Délm. 1956. aug. 27.; Szegedi Képzőművészek Retrospektív Kiállítása, 1945—1958. Móra Ferenc Múzeum képtára. 1958. Katalógus. Bev.: *Szelesi Zoltán.*; *Szelesi Zoltán:* Szeged képzőművészete az ellenforradalom után. Tiszatáj, 1958. júl. 7. sz.; Szegedi festők képei Budapesten. Délm. 1967. dec. 20.

[158] Erdélyi Mihály kollektív kiállítása. Délm. 1940. máj. 29.; Erdélyi Mihály festőművész méltatása egy német lapban. Délm. 1940. dec. 22.

[159] Erdélyi Mihály gyűjteményes kiállítása. Szeged. 1968. Móra Ferenc Múzeum Képtára. Katalógus. Bev.: *Szelesi Zoltán.*

[160] *B. Varga József:* Egy életmű összegezése. Erdélyi Mihály gyűjteményes kiállításáról. Tiszatáj, 1968. 12. sz. dec. 1113—1115.

rákat szinte karikirozottá teszi. „Önarcképeinek hideg színei — írja a sok festményét összegyűjtő Némedy Gyula, a művész egykori szegedi mecénása — a bűvölő, konok, szinte lelkükbe fúródó szemei sokat beszélnek külföldi harcairól, eltökéltségéről, nehéz perceiről."[161] Kinti sikereit főleg Nápoly tűzhányójáról („Vezúv krátere", 1929) és Velence lagunáiról festett változatos sorozatú képeivel aratta.[162] Ami a negyvenes évek előtti Olaszországban („Bejárat a kikötőbe, 1936) és itthon festett („Tavasz ébredése", 1939) műveit a felszabadulás utáni helyi alkotásaival („Hídépítés", 1948) — mintegy életművet betetőzve belőlük — összeköti, az nem más, mint az az érdekes, eredeti, színes fantáziájú érzelem és gondolatvilág, amely Erdélyi pikturáját tartalmilag, formailag meghatározza és egyénivé teszi. Vagyis az a „szubjektív valószínűtlenség", amellyel néha a naívan esetlegesnek tűnő képein a valóság prózai jelenségeit a költészet világába tudja emelni.

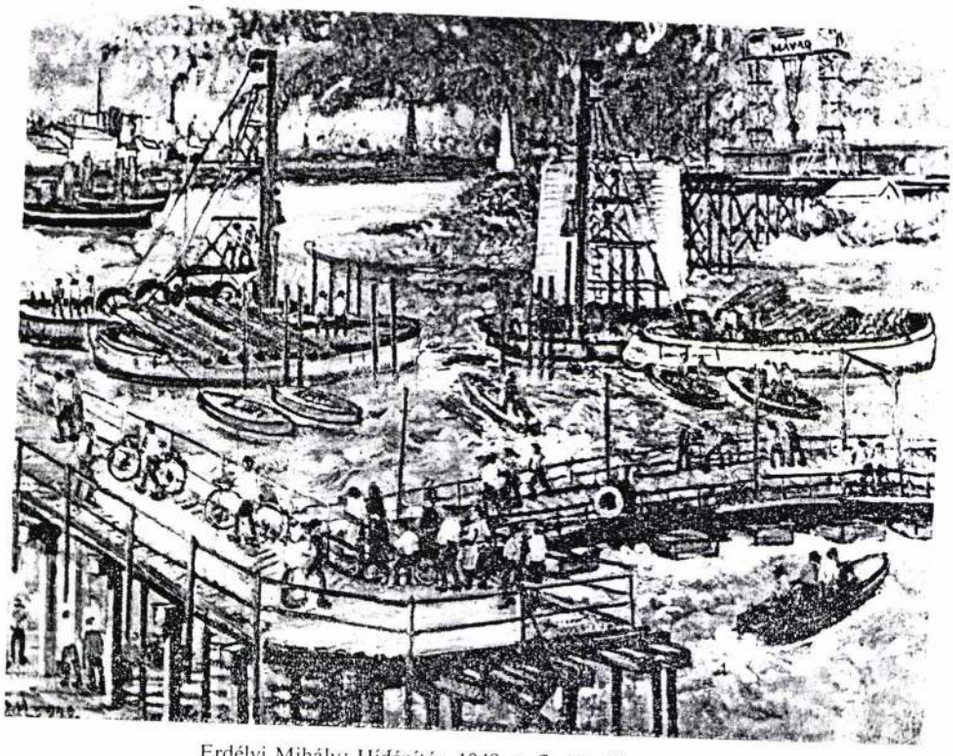

Erdélyi Mihály: Hídépítés. 1948. o. fl. 48×90 cm. MNG

Erdélyi Mihály festményeinek sajátos előadási nyelvezetük van, amely nemcsak a lokális, de a hazai piktúra szélesebb keretein belül sem hasonlítható össze semmiféle rokon művészeti törekvéssel, vagy még kevésbé sorolható be az ún. alföldi-iskola ismert alkotásai közé. Erdélyi művei, mégpedig a legutóbbi harminc év alatt — vagyis külföldi tartózkodása után — létrehozott képei, éppen mondanivalóik hely-

[161] Erdélyi Mihály... reprezentatív kiállításának katalógusa. Összeáll.: *Némedy Gyula*. Szeged, 1936. 12.

[162] Il Giornale D' Italia. 1929. 14. gen.; Arte. Napoli. 1929. 15. guigno. 135—136.

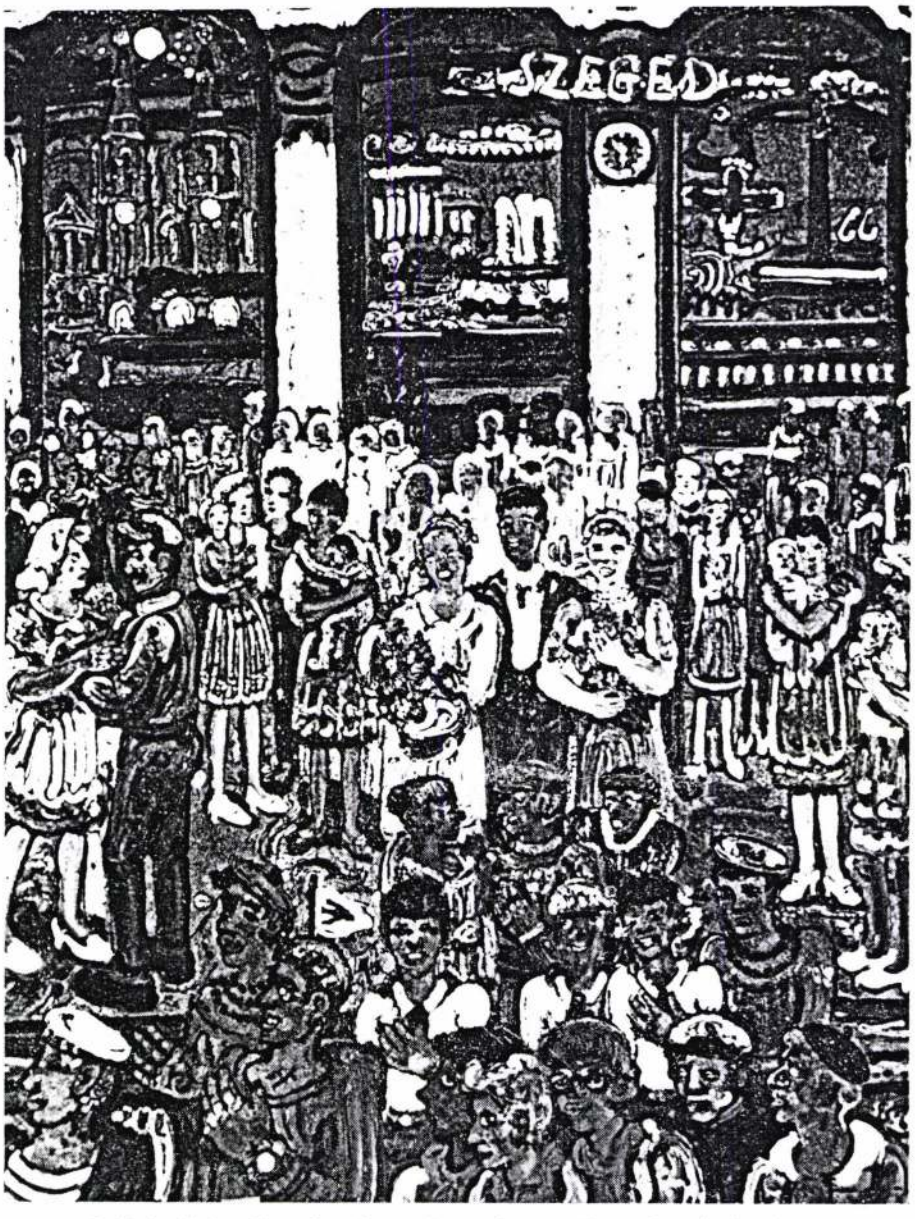

Erdélyi Mihály: Idegenforgalom. 1964. o. fl. 115×90 cm. Szeged Városi Tan.

hezkötöttsége révén nagyon is magukon viselik a Tisza-táj természeti jellegzetességeit („A kanyargó Tisza mentén", 1945), valamint Szeged és környéke megújhódásának lényeges momentumait („Pontonhíd a Tiszán", 1945, „Olajkitörés Tápén", 1965). Nemcsak helyi, de országos viszonylatban is kevés olyan tág érdeklődésű festőnk van, mint ő, akit a dolgozó emberek munkakörülményei („Cséplés", 1945, „Paprikamalom", 1957), valamint a világ sorsát érintő háború és béke kérdései („Atomcsend", 1964) egyaránt foglalkoztatnak.[163]

Helyi festészetünk múltból a mába áthajló művészeinek egyike ő, akit találóan nevezhetnénk a piktúra „Szegedi Szindbád"-jának, mert nemcsak az írói képzeletben, hanem fiatalon Erdélyi tényleg hajóra szállt, hogy bekalandozza a világot. Innen van benne a matrózok játékossága, mely — főleg a grafikáin — sokszor groteszkké válik. Képeinek figurákkal benépesített zsúfoltsága áradó mesélőkedvéből ered, melynek poétikus ereje különössé, egzotikussá alakítjak festményein a leghétköznapibb dolgokat is. Az emberszeretettől átfűtött derű és gyermekszemekből sugárzó világracsodálkozás az, ami telivér festőiségű képeiből árad. Az elmúlt években a „naív festők pozsonyi nemzetközi kiállításán" több képet tőle is bemutattak. 1967 nyarán a Nemzeti Galéria szegedi tárlatán — 26 képével — az egyik legkiemelkedőbben szereplő művész volt.[164] 1969-ben Szeged festészeti díját kapta meg és rövid látogatást tett Svájcban. 1971 tavaszán a Műcsarnok „Új művek" c. kiállításán részt vett. Ugyancsak ez év augusztusában 50 olajfestményét és 50 grafikai művét Szeged városának ajándékozta.[165] A helyi tanács által Nívódíj-ban részesülő festő számos alkotása külföldi múzeumokba, valamint a Magyar Nemzeti Galéria és a Móra Ferenc Múzeum gyűjteményébe került. Halála évében (1972) hagyatéki kiállítást rendeztek a szülővárosának adományozott műveiből.

Amint Dorogi Imre és Erdélyi Mihály festészete is tükrözi, a Tisza és vidékének népélete Szeged képzőművészetének jellegét plasztikussá teszi ugyan, de a lokális természeti és társadalmi vonás mellett az itteni művészek részéről — amint ezt már kifejtettük — egy ún. „európai orientáció" is kimutatható. Példának hoztuk fel a leghamarabb Párizsba települt Csáky Józsefet, majd a később útra kelt Moholy-Nagy Lászlót és a Londonban neves grafikussá lett Buday Györgyöt. Más művészeink is — szinte valamennyien — megfordultak az európai országokban, — főleg Párizsban — a két világháború között és a felszabadulás után is. Alkotásaikból kielemezhetők a tanulmányutaik során közvetlenül — eredeti műveken keresztül — megismert különböző stílustörekvések eredményeinek kamatoztatása. A külföldön szerzett művészeti tanúságok főleg a sokat utazó *Vinkler László* (1912)[166] alkotásaiban vannak megújító módon feldolgozva, aki az európai iskolához köthető életművében

[163] *D. Fehér Zsuzsa:* A szegedi képzőművészet problémái a budapesti kiállítás tükrében. Tiszatáj, 1967. 12. sz. dec. 1185—1192.

[164] Szegedi Képzőművészek Tárlata. Magyar Nemzeti Galéria. Bp. 1967. aug. Katalógus. Bev.: *D. Fehér Zsuzsa.; Szelesi Zoltán:* Szegedi Képzőművészek Tárlata a Nemzeti Galériában. Művészet, 1968. jan. 1. sz. 21.

[165] Szeged idei művészeti díjasai. Tiszatáj, 1969. 11. sz. nov. 1041.; Új művek a Műcsarnokban: Délm. 1971. márc. 2.; *Tandi Lajos:* Erdélyi Mihály ajándéka. Délm. 1971. aug. 14. Erdélyi Mihály hagyatéki kiállítása. Délm. 1972. dec. 21.

[166] *Temesváry József:* A műértékelésről. Délm. 1942. febr. 15.; *Temesváry József:* Festő az előadó-pódiumon. Délm. 1942. febr. 25.; *Rabinovszky Máriusz:* Vidéki művészeink. A képzőművészek Szakszervezete Vidéki Csoportjának I. Kiállítása. Sz. Műv. 1947. 154.; *Németh Ferenc:* Beszélgetés egy szegedi festővel a „nagy kompozícióról". Délm. 1955. dec. 8.; A szintézis szükségessége: Beszélgetés Vinkler László festőművésszel. Délm. 1963. márc. 21.; *Cs. Pataj Mihály:* Látogatás Vinkler László műtermében. Tiszatáj, 1965. 4. sz. ápr. 306—307.; *Veress Miklós:* Vinkler László. Délm. 1966. szept. 1.; *(Szelesi Zoltán) Sz. Z.:* Új szövetségi tagok a szegedi festők között. Délm. 1971. ápr. 8.

A most szóba került három festőn, Dorogin, Erdélyin és Vinkleren kívül a hazai akadémikus plasztika legjobb hagyományait kamatoztató, az ún. „közösségi művészet"-felé hajló *Tápai Antal* (1902) [184] szobrászművész az, akit a mai szegedi mesterek között kell említenünk. Nevét egy-egy helyi köztéri szoborral kapcsolatban már többször idéztük.[185] Eddigi fejtegetéseink során kitűnt, hogy plasztikai vonatkozásban a két világháború között az a paradox helyzet állt elő, hogy Szegeden, a „szobrok városá"-ban alig élt szobrász. Volt, akinek szocialista eszméiért kellett innen elmenekülnie, mint Gergely Sándornak, másokat a nyomor hajtotta el, mint Vigh Ferencet, többek pedig, köztük Papp József és Petri Lajos, a vidékiességtől való félelem miatt hagyták el Szegedet. Így maradt egyedül Tápai Antal, a lakatosinasból lett szobrász, aki vállalta a felszabadulás előtti vidéki művészek sorsát. Voltaképpen az ő népi érdeklődésű munkássága nyomán alakult ki a helyi szobrászat töretlennek mondható realista arculata, amelyet ma több tehetséges középkorú és fiatal művész: Tóth Sándor, Szathmáry Gyöngyi, Fritz Mihály és Kalmár Márton gazdagít. Műfaji szélesülést pedig a szárnyát bontogató iparművészet hozott, melyben a Szegedi Tömörkény István Művészeti Gimnázium és Szakközépiskola megszervezésénél Tápainak — mint 1961-től 64-ig működő igazgatóhelyettesnek — alapvetően sok érdeme volt.[186]

Tápai Antal Kisteleken született. Még gyermekkorában Szegedre költöztek. Napszámba járó atyja nem bírta taníttatni, ezért lakatosinasnak adta a rókusi vasúti gépműhelybe. Napi 10 órát dolgozva volt még kedve és ereje, hogy munkaidő után az estéket egy szegedi faszobrásznál töltse. Első kísérlete egy rézcsavarból faragott gladiátor volt, de szívesen mintázott otthon a táglagyári gödrökből hazavitt agyagból is. Ekkor hívták fel rá Móra Ferenc figyelmét, aki Tápainak egy régebbi — újságban közölt — kisiskolás rajzára visszaemlékezett. A fiatalember tehetségét felismerve kérte a városi tanácsot, adjon neki ösztöndíjat, hogy ennek segítségével Tápai a Képzőművészeti Főiskolán képezhesse magát.[187] Ezt elérve, három-szakmás —

[183] Szegedi Képzőművészek Tárlata (Szabadkán), 1968. Katalógus. Bev.: *Szelesi Zoltán.; Ács József:* Szegedi művészek Szabadkán. Magyar Szó, 1968. ápr. 4.; Szabadkai és Szegedi Művészek I. Közös Kiállítása. 1970. Katalógus. Bev.: *D. Fehér Zsuzsa.;* Szeged. Dokumentációs és képzőművészeti kiállítás. Odessza, 1970. Katalógus. Bev.: *Tóth Béla és Szelesi Zoltán.; Kulka Eszter:* Vinkler László kiállítása Szabadkán. Délm. 1968. máj. 28.; *Ács József:* Vinkler László művészete. Magyar Szó, 1968. jún. 2.; *Vinkler László* (Szeged). A Képzőművészeti Találkozó Téli Szalonja. Szabadka, 1968. Katalógus. Bev.: *Vinkler László.; (Kulka Eszter) K. E.:* Vinkler László kiállítása. Délm. 1968. szept. 14.; *Borvendég Béla:* A teremtés kockázatának vállalása. Gondolatok Vinkler László kiállításának kapcsán. Tiszatáj, 1968. 12. sz. dec. 115—117.; *(Akácz László) A. L.:* Vinkler László kamaratárlata (Művészklub). Délm. 1971. márc. 2.; *(Akácz László) A. L.:* Vinkler László világa. Délm. 1971. máj. 15.; *Tandi Lajos:* Vinkler László műhelyében. Délm. 1971. nov. 21.; *Dér Endre*; Vinkler László köszöntése. Művészet, 1972. jún. 6. sz. 28.; Átadták a városi tanács idei alkotó-díjait. Délm. 1972. okt. 11.

[183] Vinkler László gyűjteményes kiállítása. Szeged, 1972. okt.—nov. Móra F. Múzeum képtára. Katalógus. Bev.: *Vinkler László.; Tandi Lajos:* Vinkler László gyűjteményes tárlata. Délm. 1972. okt. 24.; *László Gyula:* Mítosz és valóság (A 60 éves Vinkler László köszöntése szegedi kiállításának megnyitásán). Tiszatáj, 1972. 12. sz. 89—91.; *Szelesi Zoltán:* Művészet és személyiség. Reflexziók Vinkler László szegedi tárlatához. Művészet, 1973. 1. sz. január, 41—42.

[184] *Németh Ferenc:* Látogatás Tápai Antal műtermében. Délm. 1955. júl. 21.; Porcelánfigurák Szegedről (Tápai Antal szobrászművész alkotásai). Délm. 1958. szept. 4.; Tápai pöndölyhálóvető szobrán dolgozik. Délm. 1961. aug. 19.; *Magyar László:* Képzeletét megragadta a gondolat. Délm. 1961. aug. 27.; *Dér Endre:* Tápai Antal. Délm. 1965. dec. 15.; Tápai Antal 70 éves. Délm. 1972. ápril. 7.; *Polner Zoltán:* Min dolgozik Tápai Antal? Csm. Hírl. 1973. ápr. 15.

[185] Lásd: a „Művészetünk a két világháború között" c. fejezet Tápai Antalra vonatkozó jegyzeteit.

[186] *Tápai Antal:* Képzőművészeti gimnázium vagy iparművészeti szakiskola? Délm. 1961. máj. 11.

[187] *Péter László:* Tápai Antal fölfedezője. Délm. 1970. márc. 8.

amelyeket a Szegedi Szabadtéri Játékok idején 1959 és 1961 júliusában rendeztek meg a Móra Ferenc Múzeum képtárában.[254] Méreteikben ezek a kiállítások egy teremben elférő hetven-nyolcvan műalkotásból állottak. Tehát mint egy negyed részét tették ki a mostanság létrehozott szegedi nyári tárlatok anyagának, amelyek háromszázon felüli gazdag műtárgy-állományukkal a képtár épületét teljesen megtöltik, s 1974-ben a tizenötödik alkalommal kerültek bemutatásra.

E tárlatok tartalmi, megjelenítésbeli és tematikai jellegét természetesen azok a művek határozták meg és formálják mostani profilját is, amelyek az eddigi kiállításokon szerepeltek, illetve amelyek a jelenlegi rendezvényeken részt vesznek. Alkotóik — kezdettől fogva — nagyrészt Szeged, valamint a Szolnoktól Gyuláig húzódó alföldi tájegység festői és szobrászai közül kerülnek ki. Ehhez a művészgárdához már 1962-től fővárosi és az ország egyéb helyein élő képzőművészek csatlakoztak, akik Szeged Város Tanácsa meghívásának eleget téve vettek részt — a díjak és vásárlások által is — mind tekintélyesebbé váló, a Műcsarnok országos rendezvényeinek sorába emelkedő szegedi nyári tárlatokon. Az alföldi művészek túlsúlyából — beleértve a szegedieket is — adódik, hogy a kiállítók többségét sík vidékünk sajátos szépségei és népének élete ihlették alkotásra.

A szegedi nyári tárlatok karaktere az évek során úgy alakult, hogy az alföldi iskolához tartozó festők, szobrászok és grafikusok igyekeztek számot adni a különböző elvont jellegű művészeti vállalkozásokról, alkotói kísérletekről is. Ezt az a meggondolás támasztja alá, hogy azoknak a művészi irányzatoknak kibontakozását, melyek mai életünk új mozzanatait korszerű eszközökkel próbálják kifejezni, a nyílvánosság erejével is támogatnunk kell. Ennek kapcsán absztrakt szellemiségű, asszociációkat keltő alkotásokkal is találkozhatunk, melyekkel a művészek a modern élet jelenségeire adekvát módon törekednek reagálni. A kérdésfeltevésekre ösztönző helyi tárlatok egyik fontos célkitűzése lett, hogy miként lehetne az avantgarde hatású, szokatlan formákkal és konstrukciós megoldásokkal létrehozott műveknek és az ezek szándékait felismerő és méltányló közönségnek a mostani szűk körnél szélesebb társadalmi bázist kialakítani.

A szegedi nyári tárlatok több száz művész-résztvevőjét nincs módunk felsorolni, nevüket és alkotásaikat pontosan feljegyzik a kiállítások katalógusai. Népes táborukból azonban megemlítjük azokat a vendégművészeket, akik mint: *Asszonyi Tamás, Bazsonyi Arany, Csizmadia Zoltán, Diskay Lenke, Fejér Csaba, Ircsik József, Kajári Gyula, Kádár J. Miklós, Kiss István, Kokas Ignác, Ligeti Erika, Lisztes István, Magos Gyula, Melocco Miklós, Miháltz Pál, Nagy Sándor, Pataki József, Pató Róza, Rátonyi József, Simon Ferenc, Somos Miklós, Szabó Iván, Szalay Ferenc, Szurcsik János, Tassy Béla, Vecsési Sándor, Végh András, Végvári Gyula és Würtz Ádám* — az elmúlt években (1965–1975) elnyerték a szegedi tárlatok egy-egy díját.[255] Magas igényű alkotásaikkal kiállításaink színvonal emeléséhez nagyban hozzájárultak. Külön öröm számunkra, hogy a díjazott művészek között több szegedi festő, szobrász és grafikus is van.[256] *Dér István, Dorogi Imre, Papp György, Pataki Ferenc, Pintér József, Tóth Sándor, Vincze András, Zombori László* és *Zoltánfi István*, továbbá a közben elhunyt *Erdélyi Mihály* rászolgáltak erre az elismerésre, mert e kiállításokon való hangsúlyos szereplésükön túl is példás igyekezettel dolgoznak. Az ő díjazásuk egyeben kifejezi azt a méltó helytállást, amellyel a szegedi ábrázolóművészek az

[254] Csongrád megyei Képzőművészeti Kiállítás a Szegedi Szabadtéri Játékok idején. Móra F. Múz. képtára. Szeged, 1969. Katalógus. Bev.: *Osváth Béla.*; Délalföldi Képzőművészek Kiállítása. Móra F. Múz. képtára. Szeged, 1961. Meghívó-katalógus. Bev.: *Szelesi Zoltán.*

[255] XII. Szegedi Nyári Tárlat. Szeged, 1971. Katalógus. Bev.: 57.

[256] XII. Szegedi Nyári Tárlat. Szeged, 1971. Katalógus. Bev.: 57.

Annak a lehetőségnek biztosítása, hogy Szeged új képzőművészetét a Magyar Nemzeti Galéria egy tekintélyes méretű kiállítás megrendezésével 1967-ben hajlandó volt bemutatni, Tisza-parti városunk festészeti, grafikai, szobrászati eredményeinek megbecsülését és fejlődésének eddig el nem ért szintjét jelenti. A Budapesten az elmúlt években sikerrel zárult vásárhelyi és szolnoki kiállítások, valamint a szegedi tárlat létrehozásával a Nemzeti Galéria nagyban hozzájárult hazai képzőművészeti életünk decentralizálásának fokozásához. A Szegedi Képzőművészek Tárlatá-n,[260] a budapesti közönség és a szakmabeliek arról győződhettek meg, hogy a szegedi művészek alkotói, ábrázolói nézőpontja sokrétű. Vannak, akik a valóságot realitásukban szemlélik, s mondanivalóikat általában erőteljes színekkel és határozott formákkal tolmácsolják. Vannak viszont, akik a természeti és társadalmi jelenségeket szubjektív zártságában látják, s élményeiket, gondolataikat áttételes eszközökkel, jelképszerűen fejezik ki. A Tárlat éppen mert a megjelenítési módok olyan partjait hidalta át, melyek között a nyelvezetkülönbségek differenciáltsága hullámzott, vált a természetelvű és az elvont szellemű ábrázolások változatos arculatú együttesévé.

Würtz Ádám: Népmese illusztráció. 1971. sz. tus, 32×42 cm. Mgt.

Mint ahogyan a felszabadulás utáni első szegedi országos kiállítás ismertetésénél tettük, úgy a negyedszázad múltával, a Nemzeti Galériában szereplő művészeink neveit is meg kell említenünk. Így a katalógus sorrendjében: *Dénes János, Dér István, H. Dinnyés Éva, Dorogi Imre, Erdélyi Mihály, Fontos Sándor, Hemmert János, Kopasz Márta, T. Nagy Irén, Cs. Pataj Mihály, Papp György, Pintér József, Sági József, Szabó Miklós, Szathmáry Gyöngyi, Szűcs Árpád, Tápai Antal, Tóth Sándor, Vincze András, Vinkler László, Vlasics Károly, Zoltánfi István* és *Zombori László* vettek részt — a mintegy háromszáz művet kitevő — alkotásaikkal ezen a kiállításon.[261] A tetemes munkát igénylő, nehéz rendezői feladatot D. Fehér Zsuzsa művészettörténész, a Nemzeti Galéria tudományos főmunkatársa elismerést érdemlően oldotta meg. A tartalmi és formai szempontból egyaránt sokrétűnek mondható anya-

[260] Szegedi Képzőművészek Tárlata. Bp. 1967. Magyar Nemzeti Galéria. Katalógus. Bev.: *D. Fehér Zsuzsa.*; Szegedi Képzőművészek Tárlata a Nemzeti Galériában. Népszabadság. 1967. aug. 12.; Szegedi Tárlat a Nemzeti Galériában. Délm. 1967. aug. 12.; *Dömötör János:* Megnyílt a szegedi képzőművészek tárlata a Nemzeti Galériában. Délm. 1967. aug. 13.; *Akácz László:* Szegedi Képzőművészek Tárlata a Nemzeti Galériában. Csm. Hírl. 1967. aug. 20.; *Bojár Sándor:* Szegedi képzőművészek a Nemzeti Galériában. Ország-Világ. 1967. aug. 23.; *(Padányi Anna) P. A.:* Szegedi képzőművészek tárlata a Nemzeti Galériában. Pest megyei Hírlap. 1967. aug. 24. *(Perneczky Géza) P. G.:* Szegedi képzőművészek kiállítása a Nemzeti Galériában. Magyar Nemzet, 1967. szept. 9.; Szegedi képzőművészek tárlata a képtárban. Délm. 1967. okt. 3.; *D. Fehér Zsuzsa:* A szegedi képzőművészet problémái a budapesti kiállítás tükrében. Tiszatáj. 1967. 12. sz. dec. 1185.; *Szelesi Zoltán:* Szegedi Képzőművészek Tárlata a Nemzeti Galériában. Művészet. 1968. 1. 21.

[261] Szegedi Képzőművészek Tárlata. Bp. 1967. Magyar Nemzeti Galéria. Katalógus. Bev.: *D. Fehér Zsuzsa.*

mégis hű képet adnak az Alföld tájának és népének ellentétes s mégis egységes, jellegzetes arculatáról.

A Nyilasyt portrézó és a Tömörkénnyel iddogáló Rippl-Rónai is keltett talán valamiféle érdeklődést Párizs iránt. Az École de Paris hatása ugyanis nemcsak Berény, Czigány, Czóbel, Kernstock, Márffy, Orbán, Pór és Tihanyinál, vagyis a Nyolcaknál érződik, hanem a francia fővárosban a század elején megfordult szegedi festők: Szöri József, Cs. Joachim Ferenc és mások munkásságában is. Ha ők nem is tartoztak a magyar avantgarde első vonalába, az új iránti törekvéseik megbecsülést érdemelnek. Náluk azonban hasonlíthatatlanul ismertebbé lett művészek „röppentek" ki városunkból, mint a kubista Csáky József, a konstruktivista Moholy-Nagy László és a fametsző Buday György, akik nemzetközi hírnévre tettek szert. Buday a szegedi grafikus-kultúra megteremtője volt, néhány műve Csákynak és Moholy-Nagynak is ide kötődik.

Képzőművészetünk szocialista hagyományait lerakó festők, szobrászok közül Derkovits Gyula és Dési-Huber István, valamint az ő eszmei síkjukon haladó Mészáros László és Goldman György tevékenységét figyelemre méltó alkotások érzékeltették a szóban forgó szegedi tárlatunkon. Ami a helyi ábrázolóművészet hasonló, szocialista törekvéseit illeti, ez a Tanácsköztársaság alatt működő Hódi Géza, Gergely Sándor, Papp Gábor és Tardos-Taussig Ármin munkásságában nyilvánult meg. A Tanácsköztársaság bukása utáni megtorlás nemcsak emigrációba kényszerítette a szegedi festők, szobrászok legjobbjait, de Kukovetz Nana életét is kioltotta. A két világháború között a szocialista szellemiséget az itt élő festők közül Dinnyés Ferenc és Parobek Alajos tükröztették leginkább, de a Medgyessy és Pásztor János plasztikai eredményeit kamatoztató Vígh Ferencet is ide kell számítanunk.

A nagybányai örökséggel sáfárkodó és azt a kubizmus és expresszionizmus tanulságaival gazdagító úgynevezett Gresham-köri festők közül: Bernáth, Szőnyi, Szobotka, Berény és a magányos Egry; a kortárs szobrászok táborából: Bokros Birman, Ferenczy Béni, Pátzay, Borsos Miklós, Mikus Sándor és mások, — továbbá a Szentendréhez kötődő Ámos és Barcsay alkotásaiban gyönyörködhettek a szegedi tárlatlátogatók. Érzelmi és értelmi, ösztönös és tudatos szemléletű ágaihoz a közben elhunyt Vlasics Károlyon és Erdélyi Mihályon kívül az idősebb generáció tagjaihoz tartozó Dorogi Imre festészete a posztnagybányai iskolához köthető. A szegedi születésű Petri Lajos szobrász és Vadász Endre grafikus a húszas-harmincas években elkerültek innen, de fiatalabb társaik közül, Tápai Antal, Vinkler László, Kopasz Márta, és Vincze András végleges jelenlétükkel biztosították a helyi szobrászat, festészet és grafikus-kultura valóságelvű és elvont szellemű, sokféle profilú továbbfejlődését a felszabadulás után is.

Az 1945 utáni hazai képzőművészetünk sokszínű megújhódásáról Domanovszky Endre, Bartha László, Kohán György, Szalay Ferenc és az idevalósi Tury Mária bemutatott festményei, továbbá Somogyi József, Tar István, Szabó Iván és Samu Katalin kiállított szobrai adtak — többek között — a szegedi közönségnek számot. A helyi mestereken, Vinkleren és Tápain kívül az itteni derékhadba tartozó festők: Fontos Sándor, Pintér József, Cs. Pataj Mihály és a szobrász Tóth Sándor azok, akik expresszív-realista alkotásaikkal ízülnek bele a mai magyar képzőművészetbe. A modern formaproblémákkal foglalkozó újabb generáció közé Dér István és Zombori László kubisztikus-szimbólista, valamint Novák András és Pataki Ferenc lírai absztrakt, szürrealisztikus törekvéseik révén sorolhatók leginkább. Az itt élő Szathmáry Gyöngyi plasztikáival, T. Nagy Irén faintarziáival, H. Dinnyés Éva pedig kerámiáival kötődik a hazai szobrászok és iparművészek újat kereső táborához.

Erdélyi Mihály

Szerepelt a szegedi művésznő tárlatán a Nemzeti Galériában.

Népszabadság 1967. aug. 12.

MDK

Erdélyi Mihály (festőművész)

Az utóbbi időben egyre több képét állítja ki. A szegedi képzőművészek a Móra Ferenc Múzeum képtárában rendezett kiállításán tájképekkel — három a Vízműtelep ihletével — szerepel.

Szeleri Zoltán: A szegedi képzőművészek kiállítása.
Tiszatáj, Szeged, 1957. nov. [3.l.]

Erdélyi Mihály 1

a szegedi Móra Ferenc

Múzeumban nyílt Ziáltétára

Kritika a 2. oldalon

Népszava 1973 január 12

2. old.

Erdélyi Mihály

2

1894-ben született Szegeden,
1912-ben a hadítengerészethez került,
a 20-as évek elején szegedi ösztön-
díjjal a Képzőművészeti Főiskolán
képezte magát.

Népszava 1973 január 12
2. old.

MOK

Erdélyi Mihály festőművész

Részt vett az alkotmány ünnepén Szegeden rendezett VII. Megyei Képzőművészeti Kiállításon.

Képzőművészeti figyelő.
Tiszatáj; Szeged, 1954 szeptember.
[5. l.]

HDQ

Erdélyi Mihály (festőművész)

A múlt év októberében megnyílt szegedi képzőművészeti kiállításon szereplő megemlített műve: Bombatölcsérek. Művei stilizált megoldásban készülő, mesehangulatú képek.

Dorogi Imre: Szegedi képzőművészeti kiállítások.

Tisza Táj, Szeged, 1947. március. I. évf. 1. sz. 57-58. l.

MDK

Erdélyi Mihály (festőművész)

Szegedi művész. Részt vett a Demokrácia Kultúrnapjai Szegeden keretében a Magyar Művészházak rendezésében a múlt év októberében megnyílt képzőművészeti kiállításon.

Dorogi Imre: Szegedi képzőművészeti kiállítások.
Tiszatáj, Szeged, 1948. március. I. évf. 1. sz. 54-58. l.

MDK

Erdélyi Mihály (festőművész)

A szegedi Fonalmentő Vállalat vak munkásait ábrázoló képe szerepelt a IV. Megyei Képzőművészeti Kiállításon. (A jobboldali elhajlásra példaként említve.)

Szelesi Zoltán: Szeged új képzőművészete. Tiszatáj, Szeged, 1955. dec. IX. évf. 5-6. sz. 376. l.

HDK

Erdélyi Mihály (festőművész)

Részt vett a Siess, Adj, Segíts akció keretében helyi művészek műveiből ez év februárjában rendezett szegedi képzőművészeti kiállításon. Megemlítve Pontonhíd című téli tájképe.

Dorogi Imre: Szegedi képzőművészeti kiállítások.

Tiszatáj, Szeged, 1947. március. I. évf. 1. sz. 57-59. l.

Erdélyi Mihály
építész

M.D.K.

A Dózsa György utca 16-os számú házat
ő tervezte. (Homlokzata Lechner műve)

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959. 129l.

Фильм Эйзенштейна : Защита Зимнего Дворца 1935

M.D.K.

Erdélyi Mihály

Osváth Tibor Ottó: "Élő tárlat Szegedn" cimmel ir a szegedi képzőművészekről, akik az élő tárlatot rendezték.

A művész neve szerepel a szegedi képzőművészek között.

Szinházi Magazin, Bp. 1941. márc. 12-18. IV. évf. 12. sz. 14-15. lap.

MDK.

Erdélyi Mihály

Szegedi kiállitásáról kritika

Tiszatáj 1965.ápr. 3o2.lap.

Endélyi Mihály, festő

L.: Tápai A.

Lőkös Z.: Szeged ... 7.

Népszabadság, Bp. 1976. júl. 16.

Erdélyi Mihály, festő.

l. Lombori László

Sinkai Mihály: Lombori Lászlónál 103-107.

Tiszatáj, Szeged, 1978. máj. XXXII/5

Erdélyi Mihály, Jelő

L.: Szöri József

Apró J.: Vélemények ... [2] ... 93–96.

TISZATÁJ, Szeged, 1976. június XXX/6.

Erdélyi Migály

A szegedi Móra Ferenc Muzeumban látható
a városban alkotott művészek alkotásai.

Magyar Hirlap 1977/2o5/9

Erdélyi Mihály

6

szerepelt a szegedi művészet
1967-es nemzeti galériabeli
szeregszemlején

Népszava 1973 január 12
Zsold

Erdélyi Mihály festőmüvész

Részt vett a Képzőmüvészek Szövetsége által rendezett "Uj müvek" kiállitáson a Mücsarnokban.

C: Hidépítés

Kortárs 1971/6 1000. old.

Erdélyi Mihály (1894–1972)

Négy Itáliában készített képe szerepelt a kiállításon.

Apró Ferenc: A Szegedi Műgyűjtők Klubjának III. kiállítása; Műgyűjtő 1972/4. sz. 21. l.

Erdélyi Mihály 4

Rómában, Nápolyban, Firenzében
volt ösztöndíjas, szerepelt az
1936-os velencei biennálén

Mátrafüred 1973 január 12
2. old.

Erdélyi Mihály

5

1972-ben Szegeden
halt meg

Népszava 1973 január 12
r. old.

Erdélyi Mihály

3

majd firenzei, palermói,
akadémiákat látogatott.
Csaknem 12 évig élt külföldön

Népszava 1973 január 12
2. old

Erdélyi Mihály
festő

Erdélyi Mihály 1945-ben kezdeményezte az I. Szegedi Képző-
művészeti Kollektív Tárlat meg-
nyitását.

Dér Endre: Pintér József.
Művészet, 1973. augusztus - 21. oldal

Erdélyi Mihály, festő

Hatott Zoltánfy Istvánra.

Tandi Lajos: Két festő és az „utak" 86-89.

TISZATÁJ. Szeged, 1972. május XXVI/5.

Erdélyi Mihály, festő

45 éve halt meg.

Négy képét állították ki.

Laczó Katalin: Kiállítási napló

– Műgyűjtők kiállítása

93–96.

TISZATÁJ. Szeged, 1972. október XXVI/10.

Erdélyi
festő

Méltatás

D.Fehér Zsuzsa: Van-e szegedi műhely?
Művészet,1973.augusztus - 14.oldal

Erdélyi Mihály festő

Művek nem említve

1966. dec. 8. Dél-Magyarország

MDK

Erdélyi Mihály

olajfestmények:

Szőregi kanális

Kertek alja

Szélmalom

Szegedi képzőművészek retrospektiv kiáll. 1945-58.
Móra F.Muz.

MDK

Erdélyi Mihály

olajfestmények:

Időváltozás

Majális

Tiszapart

Szegedi képzőművészek retrospektiv kiáll. 1945-58.
Móra F.Muz.

MDK.

Erdélyi Mihály

Kiállitási kritika

Délmagyarország 1965 juni.5.

MDK

Erdélyi Mihály

Tél a tavaszban, kr.

Szegedi graf. kiáll. 1960. Móra F.Muz.

MDK

Erdélyi Mihály

Árterület, of.

Reggel müszak után, of.

7. Vásárhelyi őszi tárlat, Tornyai J. Muz. Hmvhely,
1960. okt.

MDK

Erdélyi Mihály

olajfestmények:

Temetőut

Tiszapart

Árad a Tisza

Szegedi képzőművészek retrospektiv kiáll. 1945-58.
Móra F.Muz.

Erdélyi Mihály

Erdélyi Mihály szegedi festőművész Mórának anyagilag is támogatott pártfogoltja volt. Az író a *Szegedi tulipántos ládában* úgy jellemezte a kitörő Vezúvot is megörökítő piktort, hogy „témákért, hangulatokért lemegy a pokol torkába is". Erdélyi az író halála után több Móra-portrét készített. Egyik festményén szimultán ábrázolással mutatta be

Magyar Hirlap 1979/167/6

Apró Ferenc: Móra a képzőművészetben

Erdélyi Mihály, festő

MDK

Farsangi muri Egyesszában c.
képe naiv bájával tűnik ki.

Bánszki János: Gondolatok a Debreceni II.
Gon. Nyári Tárlatról

84-86.

ALFÖLD, Debrecen. 1970. aug. XXI/8.

Erdélyi Mihály
festő

„Itt születtem én"
„Signora Flora"
„Önarckép"
} repro

Szelesi Zoltán: Szeged festő Szindbádja ~~[illegible]~~.
Művészet, 1973. március – 27 oldal

Erdélyi Mihály, festő

Szegedi művész. Szerepel.

Laczó Katalin: Kiállítási napló
Szegedi Műgyűjtők kiállítása
987 - 989.

Tiszatáj, Szeged. 1970. október XXIV/10.

MDK.

Erdélyi Mihály

Kiállitási kritika

Délmagyarország 1966 dec.13.

Erdélyi Mihály

Szuromi Pál: Díjnyertesek

Művészet, 1982. november

Erdélyi Mihály, festőművész

Ma megnyílt Dömsödön az alföldi festők tárlata, melyen a művész hajókkal zsúfolt „Tisza"-ja szerepel. (említve).

Losonci Miklós: Alföldi festők képei Dömsödön.
Pest Megyei Hírlap, 1979. júl. 26.

Erdélyi Mihály

Patay Lajos Cs.: Látogatás Erdélyi Mihály festőművésznél. - Tiszatáj, 1966. 20. évf. 3. sz. 218-219.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

257.l.

Erdélyi Mihály, festő

L. Kopasz Márta

Horváth D: Kopasz Mártánál 92-96.

Tiszatáj, Szeged, 1979. aug XXXIII/8

MDK

Erdélyi Mihály

Dorozsmai táj, of.

Képzőművészetünk a felszab. után kiáll. Szeged.
1960. jul.

MDK

Erdélyi Mihály

Paprikamalom, of.

Hajók a Tiszán, of.

VIII. Vásárhelyi Őszi Tárlat. Tornyai J. Muzeum Hódmezővásárhely, 1961. okt.

Ezdélyi Miklós festő

M.D.K.

A szegedi tárlaton részt vett. — „Bejárat a kihö-tőbe" (repro)

Szelesi Zoltán: A Szegedi Képtár újállandó kiállítása Művészet, 1966. szeptember - 32 lap.

MDK

Erdélyi Mihály

Pedagógus napi virágok, of.

Bodrogköz, of.

Időváltozás, of.

9. Vásárhelyi őszi tárlat 1962. okt.

Tornyai J.Muz. Hmvhely

MDK.

Erdélyi Mihály

Kiállitási kritika

Tiszatáj 1966 szept. p.749.

Erdélyi Mihály

Szerepel a Szegedi Nyári Tárlaton.

Dél-Mo. 1966. VI. 8.

MDK

Erdélyi Mihály festő, Szeged

Dél-alföldi képzőm. kiáll. szegedi Móra F.
Muz. 1961. jul.

Mathys Cock köre. Antv

Flamand tájfestő és ra
hirek kiadó és rézkarc
ban, tájképkompozicióí

MDK.

Erdélyi Mihály

Kiállitási kritika

Csongrádmegyei Hirlap 1966 dec. 3o.

MDK.

Erdélyi Mihály

Részvétele az I.Délalföldi Kiállitáson

Délmagyarország 1965 máj.1k.lap -

Erdélyi Mihály festő

Mű nem emlitve növényben

Repr: Csendélet

Cs. Pataj Mihály: Látogatás Erdélyi Mihály festőművészhez

Tiszatáj 1966 már

M.D.K.

Erdélyi Mihály
festő

„Vénasszonyok nyara" és a
„Tiszakanyar Tolajnál" című
képei szerepelnek a tárlaton.

d.j.: A II. Délalföldi Tárlat
Művészet, 1966. September - 34 lap.

MDK

Erdélyi Mihály

Kiállitási kritika

Csongrádmegyei Hirlap 1966 máj.14.

Erdélyi Mihály

Szerepelt a szegedi téli tárlatom

Tiszatáj, 1965, 4 sz., 302 o.

M.D.K

Erdélyi Mihály
festő

Részt vett a tárlaton –
„Vlajkitörés Tápén" (repro)

Szelesi Zoltán: A VII. Szegedi Tárlat
Művészet, 1967. március – 41 kap.

MDK.

Erdélyi Mihály

Kiállitási kritika

Népszabadság 1966 juli.31.lap 8.

M.D.K.

Erdélyi Mihály
festő

Tiszatáji művei, melyeket a kiállításon bemutat kiemelkedőek.
Bemutatta a „Török nő archipe"-ét
a „Farsangi muri"-t, a „Esthangulat
a Tiszán", a „Paprika malom", a „Szegedi
idegenforgalom" című művét

Szelesi Zoltán: Szegedi képzőművészek tárlata
Művészet, 1968. január - 21 lap

M.D.K.

Erdélyi Mihály, festő

„Időváltozás" c. képéner a sinor szaggatok felrakásával feszülő, örvénylő... sajátos, eredeti művészi hifejező képességét emeli ki, a VI. Megyei Képző-művészeti Kiállitaton:

Dornötör János

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. aug. hó,

8. sz. 38. old.

Erdélyi Mihály, festőművész

a Móra Ferenc Múzeum dísztermében állandó kiállításon tárják elénk a szegedi képzőművészeti hagyományait, fejlődését. — A felszabadulási utáni esztendőkre is átnyúlik néhány jeles festő, mint pld. Vlasics Károly, Tápay Lajos, Erdélyi Mihály és Dorogi Imre alkotói tevékenysége.

cs. m.: Szeged képzőművészete.
Petőfi Népe, 1984. aug. 22., 5. old.

MDK.

Erdélyi Mihály

Kiállitási kritika

Délmagyarország 1966 aug.2.

MDK.

Erdélyi Mihály

Kiállitási kritika

Délmagyarország 1967 juni.2o.

K.

MDK

Erdélyi Mihály

Udvarunk télen, o.

Tiszapart Szegednél, o.

Szegedi O. Képzőm. kiáll. Szeged 1964.

Erdélyi Mihály

szerepelt a szegedi képzőművészek tárlatán

a Nemzeti galériában.

Csongrádmegyei Hírlap 1967 aug. 13

M.D.K.

Erdélyi Király, festő

Szegedi művész „Városrész" c. festményét a kiállítás legjobb darabjai közt szuliti a cikkíró, bár megjegyzi, hogy „pikturája, mai állapotában talán korszerűtlen, hiszen ez eldottabb francia irányzat követője."

Victor Kornél:
Az V. Megyei Képzőművészeti Kiállításról
Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1955. okt. hó 37. old.

3. n.

MDK

Erdélyi Mihály [ ]

Kiállít.

—: Szegedi képzőművének tárlata
a Nemzeti Galériában

13

Népszabadság, Bp., 1967. aug. 12.

MDK.

Erdélyi Mihály

Kiállitási kritika

Müvészet 1967 márc.ü.p.43.

Erdélyi Iskolák

szerepelt a VIII. Szegedi Nyári Tárlaton.

Csongrádmegyei Hírlap 1967. aug. 13.

Erdélyi Mihály

MDK

Csendélet, olf.

Tiszai homokosok, olf.

Ydvarunk nyáron, olf.

Atomcsend, olf.

Tornyai János Muz.1964.Ki.Vásárhelyi Őszi tárlat

MDK.

Erdélyi Mihály

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1967 szept.9.

Erdélyi Mihály

(n. 1894)

Reprod.: Könönlö lányok az állomásnál

: Sárospatati táj

: Tinapart

Szeged mai képzőművénete. (Reproduktiót) Szerk.: Krajkó András, Szabolcsi Gábor. Bev.: Horváth Miháj, 1959.

Tinatájmod. Kiskönyvtár.

37 l

38 "

39 "

Erdélyi Mihály M.D.K.

Művei a Tárlaton

Sz.Z.: Szegedi Téli Tárlat

Dél-Magyarország 1965. febr. 21.

Erdélyi Mihály

MDK

"Pedagogusnapi virágok"
"Bodrogköz"

Dömötör János: A IX. Vásárhelyi Őszi Tárlat.
Csongrádmegyei Hirlap. 1962. okt. 21

MDK

Erdélyi Mihály festő

Egy zürichi régi céhházban, Erdélyi Mihály több mint harminc festményt és egész sor karrikatúra felé hajló rajzot állitott ki, amelyekről a svájci lapok nagy dicsérettel emlékeznek meg.

Cikk: Magyar festők külföldön.

A Műgyüjtő, 1930. 194.lap

Erdélyi Mihály

Szerepel a szegedi Országos Képzőművészeti Tárlatok.

említve.

Tiszatáj, 1964 9. szám, 4. lap.

14.D.K

Erdélyi Mihály
festő

Méltatás.

Kocsogh Ákos: A XI. Vásárhelyi Tárlat
Művészet, 1965. március – 36 lap.

Erdélyi Mihály

MDK

szerepelt a tárlaton.

Szelesi Zoltán: A III. Szegedi Nyári Tárlat.
Tiszatáj. 1962. aug.

Erdélyi Mihály

Télapó az ablaknál; Kollégiumi udvar c. képei a VII. Alföldi Tárlaton.

Említve.

Alföld, 1964 6. sz. 570. l.

Erdélyi Mihály.

Szegeden megnyílt a XIII. dél-alföldi tárlat. dr. Konrád János megnyitó beszédében szólt arról a művészetről, akik sokat tettek e tájért — mint a művész is — de már nem lehetnek közöttünk.

dr. Konrád János: Megnyitó beszéde a XIII. dél-alföldi tárlaton.
Csongrád Megyei Hírlap, 1978. máj. 28.

Erdélyi Mihály

MDK

A tiszántuli képzőművészek II. vándorkiállitásán /Szeged 1958 jun 29- jul 13./ szerepelt.

Délmagyarország, 1958 jun 22.

Erdélyi Mihály, festő

Zombori László mondja: „Talán kicsit gyorsan feledjük el a nem is régen meghaltakat. Erdélyi Mihályra, Vlasits Károlyra, Dorogi Imrére gondolok." Erdélyi annak idején fölajánlotta vagy 70 képet, hogy egy válogatott anyag állandóan látható legyen tőle. Ezt nem sikerült megoldani. A festői továbbélésre mindhárman vászolgáltak.

Simai Mihály: Műteremlátogatás Zombori Lászlónál.

Tiszatáj, 1978. 5. 105. old.

Erdélyi Mihály festő M.D.K.

A Szegeden 1944 decemberében megalakult Irók, Ujságirók és Müvészek Szabad Szakszerevezetének egyik vezetője.

Szelesi Z eltán: Szeged uj képzőművészetének bibliegráfiája /1945-1960

Móra Ferenc Muzeum Évkönyve 1961-1962.

Szeged, 1962. 161.l.

Erdélyi Mihály.

Szegeden, a Tabor a.-i kollektív műtermében gyakran megfordult, beszélgetni Dorogi Imre, Erdélyi Mihály, Tapai Lajos.

Tandi Lajos: Zoltánfy Istvánnal.
Tiszatáj, 1979. 5. 92. old.

Erdélyi Mihály
az idén elhunyt festőművész hagyatékából kiállítást rendeztek a szegedi múzeum képtárában. Halála előtt száz művet ajándékozta szülővárosának. Szegednek, s ebből harmúc olajfestmény és csaknem ugyanennyi grafika került tegnap a nagyközönség elé.

Magyar Hirlap 1972/352 8 old.

Erdélyi Mihály
festő

Erdélyi Mihály 1967 nyarán a Nemzeti Galéria szegedi tárlatán huszonhat képével vett részt. Munkássága elismerésül Nivó díjat kapott az idős mester.

Szelesi Zoltán: Szeged festő Szindbádja.
Művészet, 1973. március - 27 oldal.

Erdélyi Mihály festő

„Szocialista hagyományok Szeged képzőművészetében" címmel megnyílt kiállításon szerepelnek munkái.

Kulka Erzter: Szegedi festők tárlata.
Délmagyarország, 1969. márc. 21.

Erdélyi Mihály
festő

Olasz varósokat, hihótőhet ábrá
zoló képei szerepelnek a tárlaton.

Szelesi Zoltán: A szegedi mügyüjtők kiállitása.
MÜVÉSZET, 1972.szeptember - 44.oldal

Erdélyi Mihály
festő

Szamos alkotása található hűlfolde
múzeumokban, a Magyar Nemzeti
Galériában és a Szegedi Móra Ferenc
Múzeum gyűjteményében

Szelesi Loltán: Szeged festő Szindbádja
Művészet, 1973. március - 27 oldal

Erdélyi Mihály festő M.D.K.

Részt vett a "Szegeden 1945 március 15-én megnyílt a "Demokratikus Magyarország Első Képzőművészeti Tárlatán"

Szekesi Zoltán: Szeged uj képzőművészetének bibliográfiája 1945-1960

Móra Ferenc Muzeum Évkönyve 1960-1962.

Szeged, 1962. 162.l.

Erdélyi Mihály

Megnyílt szerdelesen a „Csongrád megyei mesterek" c. képzőművészeti kiállítás, melyen a szegedi művész alkotása szerepel.

Csongrád m. Hírlap, 1973. okt. 2.

Erdélyi Mihály
festő

1933-ban külföldön készült a „Szirén" és Athen festette a művész 1939-ben a „Tavasz ébredését".

Szelesi Zoltán: Szeged festő Szinde ádja, Művészet, 1973. március - 27 oldal.

Erdélyi Mihály
festő

1964-ben készült a „Tiszapart Szegedről" ugyanisak ebben az lóben született meg az „Szegen-forgalom"

Szelesi Zoltán: Szeged festő Szindbádja
Művészet, 1973. március - 27 oldal.

Erdélyi Mihály
festő

1948-as műve a „Sidépítés", a „Paprikamalom" 1957-es évben készült, az „Atomcsend" 1964-es dátumot visel.

Szelesi Zoltán: Szeged festő Szindbádja
Művészet, 1973. március - 27 oldal.

Erdélyi Mihály
festő

Az „Olajhitörés Tápén" 1965-ben
készült, 1966-os mű a „Tisza-
Maros torkolat", ugyanebbe az év-
be készült a „Farsangi muri".

Szelesi Zoltán: Szeged festő Szindbádja,
Művészet, 1973. március - 27 oldal.

Erdélyi Mihály
festő

Erdélyi grafikai játékossak, lépem
a figurákkal benépesített szüfolt-
ság mesélőhedvéből ered.

Szelesi Zoltán: Szeged festő Szindbádja,
Művészet, 1973. március - 27 oldal.

Erdélyi Mihály

Művei szerepeltek a vándorlelkészi Tornyai János Múzeumban megnyílt kiállításon.

Délmagyarország, Szeged, 1971. ápr. 14.

Erdélyi Mihály

Előkészités a Szegedi hidépitéshez, olaj

Magy. Képzőművészek Szabadszerv. kiáll. 1948. nov.

Erdélyi Mihály, Szeged
Béke, olaj

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I. kiáll.
Ernst Muz. 1947. jul. 8 l.

Erdélyi Mihály
festő

Karakteres portrékat mutatta be
a tárlaton.

D.J.: VII. Dél-alföldi Tárlat.
Művészet, 1971. november - 47. oldal

MDK

Erdélyi Mihály

Csányi: A szegedi festők kiáll. Független Néplap. Pécs 1948. dec. 5.

MDK

Erdélyi Mihály
Szerepelt a tárlaton.

Dömötör János: A XI. Vásárhelyi Őszi Tárlat.

CSONGRÁDMEGYEI HIRLAP 1964 okt. 29.

Erdélyi Mihály festőművész

1971 9

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP HÍRADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

— **ERDÉLYI MIHÁLY AJÁNDÉKA.** Erdélyi Mihály festőművész 450 ezer forint értékű 50 olajfestményét és 50 grafikáját **Szeged városának ajándékozta.** Az idei kiállításon való részvételéért a városi tanács **nívódíjat** adományozott az ajándékozó művésznek.

Erdélyi Mihály

Dujat kapott a megedi Nyári Tárlatra

„Tyukok" (szepró)

D. Fehér Zsuzsa: A megedi nyári tárlatról

Tiszatáj 1967 X. n. 953 old.

MDK

Erdélyi Mihály

olajf.:

Részlet a Faárugyárból

Paprika malom

Hajók a Tiszán

Szegedi képzőműv. tárlata, M.Gal. 1967.jug.

Kardos L.

a kereszt kidőlt. Er
öregember, hogy megsz
ta, hogy elmegy vándo
jént hozzon, s akkor
ember iss el is ment,
tottak. Akkor már mon
hogy meg fog szabadul
tulni. A tömjénégetés
szód szobába, ahol az
nyódik a plafon és a p
Rettenetes kinjai volt
a ballotta

KDK

Erdélyi Miháy

olajf.:

Idegenforgalom

Esti hangulat a Tiszán

Farsangi muri

Szegedi képzőműv. tárlata, M.Gal. 1967.jug.

Kardos L.

megfenyegették, ha el
ő volt az egyetlen a
de nem merte megmond
meghalt, akkor mondta
is boszorkány volt.

ismeri: a ló kép ben
a macskaboszo

a tej-rontó b

Erdélyi. Mihály

„Udvarban" és „Holdvilágos est" c. képe szepkép nekepel a negedi művének kiállításán a Nemzeti galériában

D. Fehér Zsuzsa: A negedi képző művének problémái a bp-i kiáll. tükrében.

Tiszatáj 1907 XII n. 1185 old.

Erdélyi Mihály (Szeged)

Műve szerepel a VII. Délalföldi Tárlaton.

Akácz László: A VII. Délalföldi Tárlat.

Délmagyarország, 1971. máj. 11. (Szeged)

MDK

Erdélyi Mihály

olajf.:

Udvar

Kutya jár a kertben

Őszi napsütés

Szegedi képzőműv. tárlata, K.Gal. 1967.jug.

Kacso L.

az történt ugyanennél
mölcsöt akart lopni a
fennmaradt. S csak re
szorkány, akkor tudot
kány szólt hozzá.

Boszorkány - m

fordult a faluban az,
felvett egy macskát v
za. De az állat egyre
ni arra a helyre, ahol
könnyebb lett. /a kut

Erdélyi mihály

Esthanyenkat a Timón; Tiszakanyak Tokajnál; Vénasszonyok nyaka. (i. művekkel /eml.)

Szerepel a II. Délalföldi Tárlaton.

Dömötör János: II. Délalföldi Tárlat

Tiszatáj. 1965. VII. sz. 553. l.

MDK

Erdélyi Mihály

olajf.:

Szegénytemető

Révkikötő a Tiszán

Hidépités

Szegedi képzőmüv. tárlata, N.Gal. 1967.aug.

Kardos L.

forradalom. A bányász
vették a munkát 24-én
kások, pont arra az i
Megvárták a délelőtti
gedték le a bányába.
bányászokat megvártá
törték a kocsmákat s
a beszolgáltatási ira
gyűjtési biztos ott l
tos megverték volna.
s ezzel tulajdonképp
eseményeknek.

MDK

Erdélyi Mihály

olajf.:

Vizen dolgozók

Ünnep a Dunán

Brigádtanácskozás

Szegedi képzőműv. tárlata, N.Gal. 1967.aug.

Erdélyi Mihály

Festményekkel szerepel a szegedi Nyári Tárlaton

Pogány Ö. Gábor: Nyári Tárlat Szegeden

Tiszatáj 1965 XI. 858 old.

MDK

Erdélyi Mihály

olajf.:

Tüzijáték a Tiszán

Dorozsmai tájkép

Szegedi képzőműv. tárlata, N.Gal. 1967.júg.

Kardos L.

Történeteket m
lentősebb volt a közé
nyei változata. Cime:
asszony, akinek "tudo
valami embertől volt,
olyan volt, mint a lo
mig tudományát át nem
lódott. Erősen nyögöt
cáról meghallotta egy
letről jött, s a kezé
megy, és segit az öre

Erdélyi Mihály

Szegeden született. Városi ösztöndíjat kap kéj. főiskolás évei alatt. Korábban tengerén volt 6 évig. A Főiskola után Révig Párisban, Olaszországban, és Svájcban él. Első kiállítását Palermóban rendezi. Önálló anyaggal nemzetelt a XX. Velencei Biennálén.
Csendélet / rajzó /

Cs Pataj Mihály: Látogatás Erdélyi Mihály festőművésznél

Jimatáj 1966 III. n. 218 old.

Erdély Miklós

Festményeiről.

szerepel a Képcsarnok Téli Tárlaton

Papp Lajos: Egy kiállítás képei.

Forrás 1967 II. n. 135 old.

MDK

Erdélyi Mihály

repr.:

Hangulat a Tiszán

9. szegedi nyári tárlat. Móra F.Múz.
1968. aug.

Erdélyi Mihály

Maros Toskolat (repró)

Tunatáj 1967 IX n. 814 old.

Erdélyi Mihály

Szerepel a VII. kerped. Nyár
Tárlaton

Kegedeu él

Papp Lajos: A ember valósága

Tinatáj 1966 IX. n. 747 old.

Erdélyi Mihály

Marostorkolat o.

Holdvilágos est, o.

Tyukok, o.

Szegedi nyári tárlat, Móra F.Múz. 1967.jul.

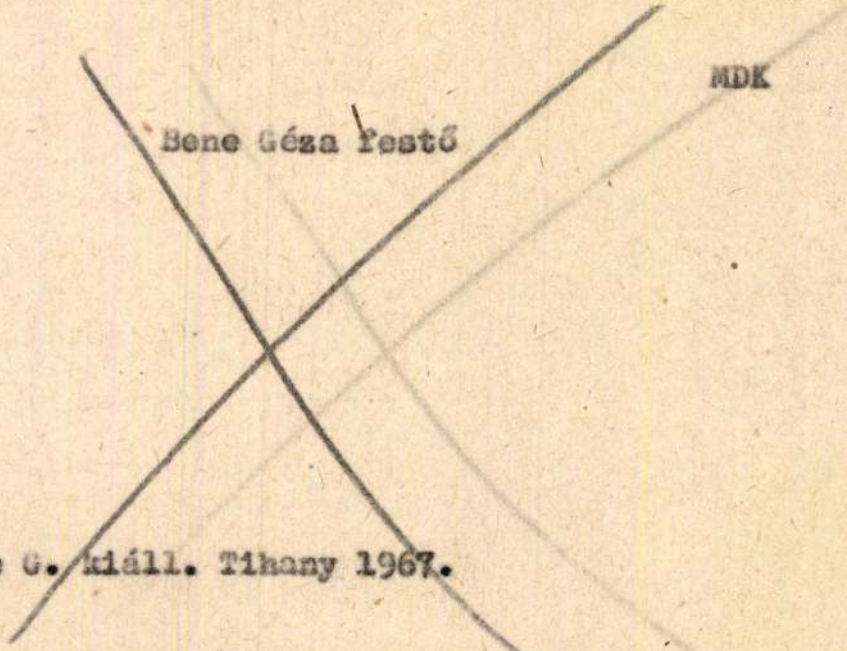

Bene G. kiáll. Tihany 1967.

Erdélyi Mihály

Szeged a szegedi művészet szabadkai kiállításán

Keleti Zoltán: Kapcsolatok Szeged és Szabadka képzőművészetében

Tiszatáj 1967 X. n. 922 old.

Erdélyi Mihály festő

Az alföldi festészetnek olyan halk szavú hírikusa volt mint Endre Béla, Nyilassy Sándor, Dinyés Ferenc, Károlyi Lajos, Erdélyi Mihály.

Horányi Barna: A századfordulós festői az Alföldön.
Somogyi Néplap, 1975. febr. 11.

Erdélyi Mihály

A Csongrád m.-i Tanács és a Szeged m.-i városi Tanács műtárgyvásárlásaiból rendezett „Kortárs Művészet" c. kiállítás okt. 5-én nyílik meg, melyen szerepel műve.

Megjelvő

1974. okt. 5.

MDK

Erdélyi Mihály

Indulás a halászásra, o.

Tisza mentén, o.

Tyukok, o.

Délalföldi Tárlat 4. 1968. - Hmvhely, Szeged, Gyula, Szentes

MDK

Erdélyi Mihály

repr.:

Indulás a halászásra

Délalföldi Tárlat 4. 1968. - Hmvhely, Szeged, Gyula, Szentes

Erdélyi Mihály

ADK

repr.:

Hidépités

Idegenforgalom

Szegedi képzőműv. tárlata. N.Gal. 1967. aug.

MDK

Erdélyi Mihály

olaj:

Hangulat a Tiszán

Kompjárat a "

9. szegedi nyári tárlat, Móra F. Muz.
1968. aug.

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Erdélyi Mihály festőművész

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1970 NOV 21

percenként egy csuklós ... lamos közlekedik majd.

● **HAGYATÉKI KIÁLLÍTÁS.** Szerdán Szelesi Zoltán művészettörténész megnyitotta a szegedi múzeum képtárában Erdélyi Mihály festőművész hagyatéki kiállítását. Az idén elhunyt művész még négy évvel ezelőtt mintegy száz művét ajándékozta szülővárosának, Szegednek, ahol élete utolsó évtizedeiben élt.

Sporthírek. 22.20 Tíz perc külpolitika. 22.30 Verbunkosok, nóták. 23.07 Dal — azért is. 23.27 Schubert: a-moll vonósnégyes.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1971 MÁR 2

Új művek a Műcsarnokban

A képzőművész-szövetség rendezésében szombaton délben nagyszabású kiállítás nyílt a budapesti *Műcsarnokban*. A mintegy 200 művész által készített 500 alkotás a szövetség megalakulása óta elért eredményeket dokumentálja. Így az érdeklődők együtt láthatják a hagyományosabb szellemben fogant munkákat azokkal a képekkel, szobrokkal, grafikákkal, amelyek az újabb stílusirányzatokat képviselik.

Érdekessége a három héten át nyitva tartó bemutatónak, hogy azon több szegedi képzőművész alkotása is szerepel. Így a festők közül egy-egy művével szerepel *Erdélyi Mihály*, *Novák András*, *Pintér József*, *Zoltánfi István*, *Vincze András*; *Tóth Sándor* szobrászművész pedig egy női portréját, illetve néhány érmét állított ki.

A nemrég
gyengén s

Igy

1. Bologna—		
2. Cagliari—		
3. Catania—		
4. Milan—Juventus	0:0	x
5. Napoli—Fiorentina	3:0	1
6. Roma—Varese	2:3	2
7. Torino—Lanerossi	1:0	1
8. Verona—Lazio	3:1	1
9. Casertana—Pisa	0:0	x
10. Livorno—Atalanta	1:0	1
11. Massese—Cesena	1:1	x
12. Monza—Novara	0:0	x
13. Ternana—Palermo	0:0	x
14. Reggina—Brescia		

A 9. heti totónyeremények az illeték levonása után a következők: 13 és 13 plusz 1 találatos szelvény nincs. 12 találatos 14 ezer forint.

A 10. hétre átvitt jutalomösszeg 307 973 forint. A március elsején megtartott rendes havi tárgynyeremény sorsoláson a Budapest, I. kerület, Csalogány utca 22—24. számú házban 2 szobás öröklakást az 511 975 számú szelvény, a ? szobás öröklakást pedg a 14 398 számú szelvény gazdája nyerte. Az 1 876 832 számú és a 8 895 348 számú szelvényre egy-egy totótetős Wartburg személygépkocsit sorsoltak.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Erdélyi Mihály festőművész

DEC 21

Magyar Hírlap

ERDÉLYI MIHÁLY, az idén elhunyt festőművész hagyatékából kiállítást rendeztek a szegedi Tömöri Múzeum képtárában. Halála előtt száz művét ajándékozta szülővárosának, Szegednek, s ebből harminc olajfestmény és csaknem ugyanennyi grafika került tegnap a nagyközönség elé.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Erdélyi Mihály

CSONGRÁDMEGYEI HIRLAP

1966 DEC 30

1021

CEMBER 30., PÉNTEK

Szegedi Téli Tárlat

Alkalomszerűen rendezték meg most Szegeden a téli tárlatot. Szerényebb igényekkel, szerényebb keretek között, mint a már valóban országos rangra emelkedett és az egész országnak is szóló nyári „társát".

A kiállításon csupán a Szegeden élő és alkotó művészek szerepelnek, s a kis számú kiállító kevés műve el is fér a Horváth Mihály utcai képtár földszinti termében.

A kis méretektől azonban még lehetne „nagy" ez a kiállítás; egy tárlat értékét úgysem a látható művek száma, hanem azok tartalmi, formai értéke adja, pontosabban: az az *együttes* hatás, amit a látható munkák kiváltanak.

Éppen ez az együttes hatás az, ami hiányzik a mostani Szegedi Téli Tárlatról, éppen az az „egyetlen" hang, amely az itt gyülekezők művészetét megkülönböztetné más alkotó csoportok vagy iskolák munkásságától. Ilyen egy hangon szóló alkotói csoport vagy iskola Szegeden nincs. Vannak tehetséges, sőt igen tehetséges alkotók, akik más — akár szegedi tárlatokon is — sikerrel szerepelnek, de Szeged képzőművészeinek munkássága mégsem áll össze egyetlen, önálló jegyeket magán viselő egésszé.

Tudtuk ezt eddig is, most azonban a téli tárlat ezt a feltevést igen szemléletesen igazolja.

Mégcsak életkor szerinti csoportosulásokról sem beszélhetünk, mert mennyire más hangon szól például a mindig megejtően naiv, de naivságában mégis oly vitathatatlanul artisztikus *Erdélyi* Mihály, mint a hasonlóképp az idősebb generációt képviselő, bánatosan lírai szemléletű *Vlasics* Károly. Vagy mennyire más festői eszményeket követ a középnemzedékhez tartozó dokumentatív *Pintér* József, mint a már több dimenzióban is szóló, ezúttal éppen egy szürrealista kísérlettel jelentkező *Vinkler* László. S az egészen fiatalok is, akik közül csak nehezen lehet összeállítani a viszonylag egy „táborba" tartozó *Dér* István, *Papp* György, *Zombori* László csoportot.

Már halljuk az ellenvéleményt: miért baj az, hogy ki-ki a maga szíve s kedve szerint alkot, miért szükséges egy város képzőművészeinek munkásságuk szerint egy iskolához tartozni? Nem is a sokirányú tájékozódással van vitánk, hanem sokkal inkább azzal, hogy ez a „differenciált orientáció" a maga szétszórtságával eleve megakadályozza egy *műhely* kialakulását, márpedig — példák sokasága bizonyítja ezt — a jó mestereket mindig az egységes szellemű műhelyek érlelték, s többnyire ezek a szülőhelyei a legkiválóbb alkotásoknak is. Hogy a legkézenfekvőbb példát említsük, itt van a sokarcú, mégis annyira egylelkű Vásárhely...

Igaztalanok lennénk azonban, ha a Szegedi Téli Tárlat valóban szép alkotásait említés nélkül hagynánk. Igen tetszettek Erdélyi Mihály senki máshoz nem hasonlítható vásznai, *Fontos* Sándor letisztult szemléletre valló sorozata, Dér István két újabb karakteres képe, s az ígéretes tehetségű — bár korántsem kiforrott — *Zoltánffy* István kísérletei. Ami pedig a kevés számú szobrot illeti, közülük *Tóth* Sándor érmei mellett leginkább *Huszákné Dinnyés* Éva fiúfeje okozza a legtöbb örömet, s finom formái jól mutatják alkotójának nagyfokú művészi érzékenységét.

AKÁCZ LÁSZLÓ

ülést tartott Csongrád megy

A Magyar Szocialista Munká zottsága tegnap Szegeden a vá nak nagytermében megtartotta zsa István elvtárs, a megyei pá jékoztatót *a IX. pártkongresszu* nek ott végzett tevékenységéről *kai és gazdasági feladatokról.*

Ezután *Ágoston* József elvtá párt- és tömegszervezeti osztá elő a megyei párt-végrehajtó bi zottság *1967. I. félévi munkate*

A két napirend feletti vitába ter, *Fehér* Lajos, *Jurátovits* Ala Benedek, *Reseterits* Sándorné, jos és *Vajda* György elvtársak, ság megfelelő határozatokat féléves munkatervet egyhangú elfogadta a pártbizottság a összegezi *a megye 1967. évi fel* helyi lapok — a Csongrád megy ország — kivonatosan közlik ja

Végül az elnöklő *dr. Komócs* pártbizottság titkára a közeled megyei párt végrehajtó bizotts gyei pártbizottság tagjai révé Csongrád megye kommunistáin nak.

Sok millió forint értékű ráadás

Sorra jelentik üzemeink, hogy teljesítették 1966. évi tervüket, s az év végéig terven felül több millió forint értékű árut adnak a népgazdaságnak. *A Szegedi Ruhagyár* szentesi és bácsalmási telepei is terveik túlteljesítéséről beszélhetnek.

A vállalat éves tervének teljesítésében ezen a napon már 101,8 százaléknál tartott. December 31-ig közel 11 millió forint értékű túlteljesítésre számítanak.

A *Pamutnyomóipari Vállalat* szegedi gyárának éves li tervében 37 millió 865 ezer négyzetméter szövet gyártása szerepel. Ez a gyár is teljesítette éves tervét és félmillió négyzetméterrel több szövetet ad a népgazdaságnak. Ezzel a 429,6 mil-

Tízmilliós

Új üzemház épül iparövez

A jelek szerint az ország k találá otthonra. Ezt támasztja a rég a Szegedi Kéziszerszámgyá ruházást kapott, s most pedig lentős fejlesztésére kerül sor. eredményeket ért el a ktsz: é *ladta a 18,5 milliót, nyeresége* keik minősége javult, s export szú ideig gátolta az, hogy a v szórtan működő szűkös, sötét lett dolgozniok. Ez a probléma szen 10 millió forintos beruhá ktsz Szeged nyugati ipari öv munkát szeptemberben kezdte Állami Építőipari Vállalat, s ezer négyzetméteres épület ala

Vérdíjat t Nkrumah vol

* ACCRA — MTI

Az év elején puccs segítségével hatalomra jutott accrai katonai-rendőri kormány vezetői vérdíjat tűztek ki Nkrumah volt elnök fejére. A ghanai rendőri közlöny legújabb száma szerint Harlley rendőrparancsnok, a katonai kormány, az úgynevezett Nemzeti Felszabadítási Tanács alelnöke tízezer angol fonttal jutalmazza azt, aki élve, vagy holtan kiszolgáltatja neki dr. Kwame Nkrumah volt elnököt.

A tízezer forintos vérdíjat kiterjesztették Nkrumah három közvetlen munkatársára is. Mind a négy — hivatalosan körözött — személy ellen összeesküvés és gyilkosság a vád. Accrai politikai és diplomáciai megfigyelők szerint a katonai-rendőri kormány nem érz

Erdélyi Mihály

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉL-MAGYARORSZÁG

1961 DEC 8

1021

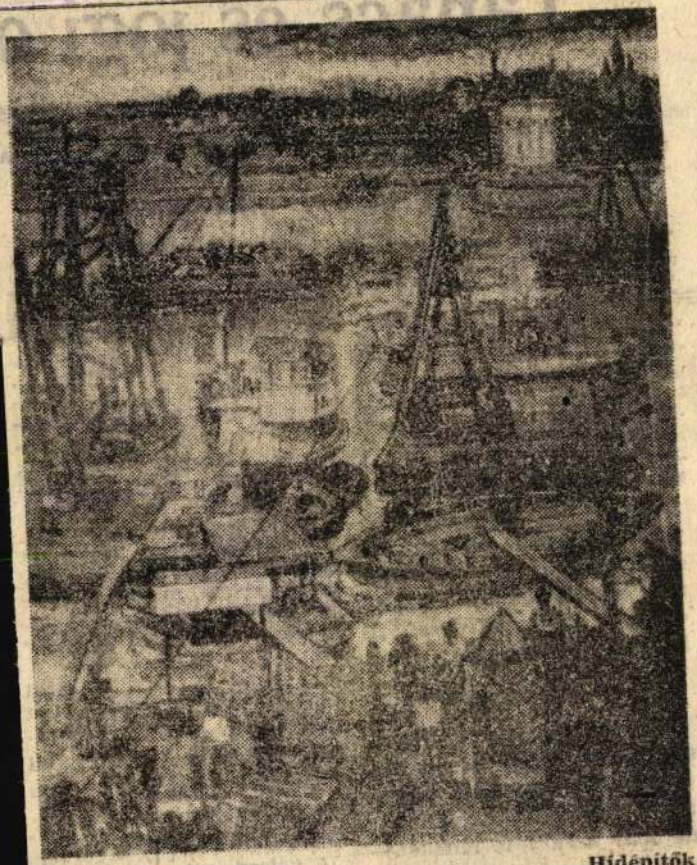

Erdélyi Mihály

Hídépítők

Tanács és jogi o

Panasznapok a bíróság

Ügyfelek várakoznak a bíróság folyosóján. Csendben, de izgatottan tárgyalnak, alig várják, hogy bejussanak a panaszfelvevőhöz. Mert ezúttal bizony nem beidézett vádlottak és sértettek, s még csak nem is tanúk várakoznak, hanem ügyes-bajos dolgaik intézésében segítséget, tanácsot, s ha kell jogi orvoslást váró emberek.

Nyílik az ajtó, s az első panaszos egy kockás kendős, 30 év körüli nő, aki kissé elfogultan lép a helyiségbe. A tágas szobában három jogász fogadja. Barátságosan beljebb tessékelik, hellyel kínálják. S aztán behívnak még két ügyfelet, s megkezdődik a panaszfelvevés, illetve jogi tanácsadás.

A válás oka

Remegő hangon fog panasza elmondásába K. J.-né. Elmondja, hogy férje a szobából kidobálta a holmiját, de már azelőtt is féltékenységből többször megütötte.

— Mióta élnek együtt? — kérdez a közjegyző.

Kopog az írógép, készül a válóperi kereset.

Ahol hiányzik az egyenjogúság

Magas, vállas férfi a következő ügyfél. Panaszosan, szomorúan beszél, árad a keserűség szavaiból.

— 1946-ban esküdtünk... Két kislányunk van, a nagyobbik már 15 éves. A feleségem csaknem minden hónapban otthagy, elköltözik a szüleihez, s csak nagy könyörgésre tudom hazahozni. Otthon semmibe sem vesz. A szomszédok, ismerősök előtt állandóan korhol, s úgy beszél velem, mint egy nyálas szájú gyerekkel. Türök, de nem tudom meddig bírom.

— Válni akar? — kérdezi a panaszfelvevő. Hiszen két szép kislánya van és amiket elmondott, azok mind jóvátehető dolgok és nem adnak komoly alapot a házasság felbontásához.

A válasz igen gyors.

— Nem akarok válni, szeretem a gyermekeimet és a feleségemet is. Csak tanácsot

Erdélyi Mihály

Délmagyarország 934 VIII. 12.

Szinház és Művészet

Erdélyi Mihály müteremkiállitása

Érdekes és értékes művészi eseményről kell beszámolnunk. *Erdélyi* Mihály festőművész, aki évek óta Baselben, Svájc Münchenjében élt és ott aratta nagy művészi sikereit, most Szegedre költözött, Nyilasy elárvult mütermének uj lakója lett. Vele Szeged kiváló művészt nyert, aki európai és internacionális szinvonalban is klasszist jelent a pikturában.

Müterem-kiállitással mutatkozik be Erdélyi Mihály és az oroszlánuccai bérház negyedik emelete ismét megelevenedik. Művészbarátok, mecénások egymásnak adják a kilincset, látogatják a kiállitást, amely nivóban egész kivételes, stilusban egyéni, fantáziában gazdag lélek gazdag élményeit eleveniti meg.

A müterem invenciózus berendezése és beosztása már maga is ugynevezett »modern« levegőt áraszt szét. Benne a finoman stilizált képek, férfias lendülettel, pattanó temperamentummal megfestett vásznak egytől-egyig meglepetéseket tartogatnak. Puritán, összefoglaló művész. Pikturájába el kell mélyülni és bár első pillanatra is tetszik, szépséget, értékeket, finom szinharmoniákat, dus formaköltészetet látunk benne, igazi mély ereje, dinamikája a képekben való elmerüléssel jut felszinre. Mindjárt az első teremben van egy önportréja, azután egy női portré. Szinte kilépnek a rámából és mégis van bennük valami megfoghatatlan, kifürkészhetetlen. Szinben, fényben szinte átlátszóak ragyogó tavaszi képei, mintha álomképek lennének. Tengerpartjai, hajós képei viszont erőteljesen plasztikusak, érezni az élet lüktetését, a munka folyamatát és mégis valami imádság féle száll fel a tengerből, vágyak, fények, amik a szivekben mindég gyujtanak egy-egy lángot.

Erdélyi Mihálynak örülnünk kell, mert Szeged művészi élete számára sokat jelent.

Délmagyarország 934. VIII. 12

A KÉPCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT

BÓDY IRÉN

TEXTILTERVEZŐ IPARMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

1967. ÁPRILIS 21-ÉN,
PÉNTEKEN DÉLUTÁN ½ 6 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

Dr. SOLYMÁR ISTVÁN

MŰTÖRTÉNÉSZ

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA
BUDAPEST, V., VÁCI UTCA 25.

kedőkongresszus, mezőgazdasági és ipari, valamint kézimunka kiállitás, kun felvonulás, 100 pár eredeti kiskunruhás legény és leány, 50 kékfehérbe öltözött szőlőmunkás leány, cserkészek, leventék, gazdasági termékekkel feldiszitett ökrös fogatok és 100 tagu lovasbandérium ünnepélyes felvonulása, nagy népünnepély, cserkész tábortüz, tüzijáték, stb., stb. Az országzásszlóavatáson az ünnepi beszédet Urmánczy Nándor országos elnök mondja, a kiállitásokat pedig a kormány képviseletében dr. *Marschall* Ferenc földmivelésügyi államtitkár nyitja meg.

Amerikai citromos készitmények:
arcvizek, krémek, olajok, puderek
Szeplő elleni fényvédő szerek.
Dr. Reiter Oszkárné kozmetikai intézete
Szeged, Dugonics-tér 11., I. em. Telefon 26—02. Arcápolás, Szépségki

Erdélyi Mihály
festő

Erdélyi Mihály a harminccas évek
vége felé tért vissza Szegedre. Csóka
közel négyevtizede ott fejtik tevékeny-
séget. Részt vett helyi, vidéki, országos
és külföldi kiállításokon.

Szekesi Zoltán: Szeged festő Szindbadja,
Művészet, 1973. március – 27 oldal.

Erdélyi Mihály
festő

Erdélyi Mihály Olaszországban készítette a „Fiatalság" (1932) képet, lefestette a Velencei lagunákat, valamint Nápoly tűrhányóját.

Szelesi Zoltán: Szeged festő Szindbádja, Művészet, 1973. március - 27 oldal.

Erdélyi Mihály
festő

Erdélyi megfordult Olaszában, München-
ben, Berlinben, Párizsban, Szója-
ban, Bernben és Zürichben. Önálló
kiállításokat rendezett

Szelesi Zoltán: Szeged festői Szimfóniája,
Művészet, 1973. március - 24 oldal.

Erdélyi Mihály
festő

Erdélyi Mihály az egyhori tengerészinas
ahit romantikus élményei inspirál-
tak, hogy festéshez fogjon, tanulmányai
után 1936-ban a Velencei Biennalé
kiállító művésze lett.

Szelesi Zoltán: Szeged festő Szindbádja.
Művészet, 1973. március - 27 oldal.

Erdélyi Mihály
festő

Erdélyi 1894-ben született Szegeden és 1972-ben halt meg. A szegedi mester 1961-ben bésütette „Itt születtem én" szülővárosáról készült képet.

Szelesi Zoltán: Szeged festő Szindbádja, Művészet, 1973. március – 27 oldal.

Erdélyi Mihály
festő

Az idei fordulójára a Szegedi
Móra Ferenc Múzeumban rendezték
Erdélyi Mihály hagyatéki anyagából
kiállítását.

Szelesi Zoltán: Szeged festő Szindbádja,
Művészet, 1973. március - 27 oldal.

Erdélyi Mihály
festő

„Tisza gát Szegednél"
„Szirén"
„Farsangi mivi Odesszában"
} repro

Szelesi Zoltán: Szeged festő Szindbádja,
Művészet, 1973. március – 27 oldal.

TISZATÁJ
Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NAGY LÁSZLÓ

GONDOLATOK A TÖRTÉNELMI REGÉNYRŐL*

NEM AGGÁLY NÉLKÜLI ÖRÖMMEL teszek eleget a „Tiszatáj" Szerkesztősége megtisztelő felkérésének, hogy szóljak hozzá a folyóirat hasábjain immár hónapok óta folyó termékeny vitához. Örömmel azért, mert mint olvasónak, történésznek s néhány történelmi elbeszélés, valamint egy regényes történeti életrajz írójának, úgy érzem, akadhatnak közérdeklődésre számot tartó gondolataim a vita folyamán felmerült problémákhoz. Ugyanakkor azonban aggályok is merülnek fel bennem, mert hozzászólásom nem kapcsolódik szorosan az eddig megjelent, s a problémát irodalomtörténészi vagy könyvtárosi szempontból boncolgató írásokhoz. Így talán nem is olyan lesz, mint amilyet a folyóirat szerkesztősége esetlegesen várt tőlem. Hozzászólásom lényegében olyan történészé, aki már kirándult a szépirodalom területére is, s olyan olvasóé, aki gyermekkorától kezdve nagy érdeklődéssel olvasta el a különböző történelmi regények és elbeszélések meglehetősen nagy tömegét.

E rövid bevezető után rátérve mondanivalóm lényegére, a regény és a történelem, vagy közelebbről a történelmi regény problémáihoz kapcsolódó véleményeimet, gondolataimat a következő három kérdéskomplexum köré kívánom csoportosítani:

— A mai társadalmi igény a történelmi regény iránt.

— A történelmi regényíró szükséges korismerete, s ennek tükröződési formája a művekben.

— A történelmi regény kapcsolata a jelennel.

A történelmi regény iránti társadalmi érdeklődés, igény méreteire értékes adatokat ismerhettünk meg Szathmári Györgyné cikkéből, aki egy könyvtár gyakorlatában vizsgálta e problémát. Még átfogóbb statisztikai adatokat tartalmazott Szabolcsi Miklós hozzászólása a Magyar Történelmi Társulat centenáriumi ülésén, amely különben napvilágot lát majd a Századok hasábjain is. A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a történelmi regények olvasottságában nálunk első helyen állnak Jókai Mór „történelmi" regényei. Azok a történelmi regények, amelyeknek történeti hűségéhez nagyon sok szó férhet, amelyeknek stílusa latinizmussal terhes, s amelyeknek naiv romanticizáló szemlélete meglehetősen távol áll már a ma emberének fejlett kritikai érzékkel rendelkező gondolatvilágától.

Méltán felmerül a kérdés: miért ezek után a regények után a legnagyobb — méghozzá imponálóan, sőt elsöprően legnagyobb az érdeklődés? Talán a ma embere közömbös a történelmi regények történeti hűségével szemben, s az emberábrázolásban pedig a naiv — sokszor gyermetegen, meseszerűen naiv —, csak a hófehért és a koromfeketét ismerő színekhez ragaszkodik? Úgy vélem, téves úton indulnánk el, ha itt keresnők a választ, a megoldást! Inkább abból kellene kiindulni, hogy az olvasó — ha szabad úgy mondani: az átlagolvasó — elsősorban mit keres a történelmi regényekben és mit, milyen élményeket vár azoktól?

NÉZETEM SZERINT az átlagolvasó a történelmi regényekben a saját — nemzeti vagy egyetemes emberi — múltját keresi, s elsősorban azokat a történelmi regényeket olvassa el szívesen, amelyek nagy történelmi sorsfordulókról vagy kiemelkedő

* Hozzászólás a Tiszatáj történelmi regényről szóló vitájához.

1968 FEB

jezésmódhoz való közeledésével talán az akkori „monumentális" és patetikus követelmények elől való menekülést jelenti. Ez a kor művészünk gyermekdeden ártatlan látásmódjának nyilván nem kedvezett. Hasonló ez a jelenség ahhoz, amit éppen Móra Ferenc is „fennkölt lelkesedés"-nek nevezett, és amivel ő is, a húszas-harmincas években, mint formalisztikus és hamis követelménnyel, hadilábon állott.

Szerencsére az *1964*-es keltezésű *„Idegenforgalom"* már ismét a világnak ezt a naiv és derűs telítettségű életöröm tartalmát és kifejezését keresi. Erdélyi Mihály hetvenéves volt, amikor ezt a lazán csatangoló külföldiekkel telt utcaforgalom-töredékét létrehozta. Újból „életfolytatású" kép ez, anyjuk másaként karon ülő gyerekekkel lődörgő bámészkodókkal, a kereten túllógó, félbevágott, folytatólagos alakokkal, míg felettük a Babits-versben említett módon kezdetleges, „szentek szájából kilógó makáma"-ként, hely meghatározásául, nagy világító „Szeged" felírás függ. Ennek a mosolyos mondanivalójú világnak további álomképrészlete a tavalyi, *1966.* keltezésű *„Farsangi muri"* is. Itt megint, a háttérben levő nagy éttermi ablakon át valamiféle víz, azon hajó lebeg, kikötőváros látható a bal felső sarokba szúrt holddal. Elöl a teremben farsangolók, rézfúvós zenekar, egymással foglalkozó önfeledt összefüggő tömeggé alakított egyedek, táncoló párok, egészen a kép alján, szeretőjével az az ismert, ismerős matrózábrázolmány, aki nyilván a hátul, az ablakon túli gőzhajóhoz tartozik, és nyilván reggel már távol lesz mindattól, ami itt látható.

Erdélyi Mihálynak Szegeden kellett maradnia, hogy az *arab mesék* láncolatához hasonló módon megörökítse ezt az adottságokban és lehetőségekben hívő, fényekre épülő, harcos, de egyensúlyos világot.

VIDOS ZOLTÁN

Gaburek Károly rajza

az ágak csontváz kopasszága ennek kifejezői. Az alföldi táj jellegzetes építménye, a szélmalom is megihlette ecsetjét. Ugyanaz a motívum, mégis hány önálló kép. Mindhármon szélmalom, mindhárom Kohán és mégsem ugyanaz. Egy színvilágon belül él a Vörösmalom, majd lendületes színes zuhatag (Szélmalmos táj) és kis méret ellenére is monumentális megoldás, (Táj szélmalommal) kapcsolódnak egymáshoz.

A Tornyai által is oly kedvelt Mártély, szintén több műben szól hozzánk. A színes csónakok könnyedebb és a Tisza-kanyar jellemző tájképi együttese mellett a kiállított művek egyik legjelentősebbikében, a Mártélyi naplementében a legszebben. A nap, általa oly kedvelt kör-körös, pápaszemes színkoszorúban sugározza be az egész tájat, a vizet, a partot, és mindez sajátos visszacsengő hangsúlyt kap a tehenek hátán. Az őszi táj filozofikus nyugalma mellett az idő, az élet múlásának gondolata tragikusabban is foglalkoztatja. A koporsóra boruló asszony diagonális kompozíciós rendje, egyszerű rajzbeli és színbeli megoldása egyként figyelmet érdemel (Meghalt) és a rendkívül határozott kontúrrajz sem nyomja el a Halott nő feszültségteli színvilágát. Nem nagy számú munkaábrázolásainak együttérzéssel, humanitással teli darabja a Vasaló nő. A sugárzóan melegbarna nemcsak a parázs izzását, melegét érzékelteti, hanem az alkotó tiszteletét, együttérzését a hétköznapok kevésbé látványos, de nagyon is szükséges velejárója a női, a háztartási munka iránt.

A festészet mellett mint társművészet a zene és ezen belül Beethoven művészete foglalkoztatta legmélyebben, Fekete-fehérben megoldott Beethoven-fejei mellett a két gordonkás kép az, ahol festményekben is él a muzsika. Az egyiken sárga reflexek adnak derűsebb dallamot (Csellós), a másikon azonos rajzbeli megoldás mellett a színek mélyzengésűbbek, komolyabb hangulatot teremtően szólnak hazzánk. (Gordonkás.)

Kohán György élete fájdalmas életút volt. Ritka pillanatokban, meleg, emberi baráti körben azonban nemegyszer feltárulkozott szellemes, mélyenszántó, fanyar humora is. A kiállításban ez a humor csak a portrékban él. Gondolok itt elsősorban a könnyeden letett hetyke Bolond Istókra, a szatírikusan mély Vidám fickóra és a meleg humanizmussal formált Kevés dohány, kevés pénz c. művekre.

Élete utolsó éveiben az analitikus megoldás is foglalkoztatja. E művek a festmények utolsó termében kerültek bemutatásra. Színes, felszabdalt, geometrikus felületekből szerkeszti egybe ezeket a viasztemperákat. (Hold sarló, Ülő nő, Műteremben, Csendélet kosarakkal.)

Grafikáiban tömondatos egyszerűség, néhány vonalas lényegmondás mellett (Szélben, Alakok) a mexikóiakra emlékeztető monumentalitás is jelen van (Asszony kosárral). Azt, hogy a monumentalitás nem méretek, hanem látás és megjelenítési mód kérdése, ékesen bizonyítja Női félakt-ja, melyben e festő-Mestrovics a 13x11 cm-es méreten belül monumentális. E monumentalitásban fiatalság, egészség, szépség, érzékiség van jelen. Grafikáiban azonban több a tragikum. A fekete-fehér nemegyszer élesen, súlyosan pontozott. Utolsó műveinek egyike, a Szomorúság még akkor is szívbemarkoló, ha nem ismerjük, nem tudjuk fájdalmas sorsbeli indíttatását. Érdekes, nála szokatlan, játékos könnyedségű formai változatokkal kísérletező grafikai lappal is találkozunk. (Tanulmány.)

Három műve közvetlenül önvallomás jellegű. A rizsporos bohóc világos pasztell színekre hangolt profilja koháni arcél s a szív fölött egy különös bábú. (Portré bohóccal.) Magányáról, tétova tartásában, sőt a nadrág gyűröttségében, esésében is megnyilatkozó elesettségéről az Elhagyottan szól. Feszülő erő és tehetség melletti bilincsbevertsége a rendkívül szuggesztív erejű Tanulmány az invokációhoz c. művében döbbent meg. Begörbült ujjak, egyszerűsített rajzú, levágott kézfej, szöggel átütötten, fekete drapériás háttér. Másnál sablonos, pátoszos jelkép lenne, Kohán György megjelenítésében megrázó erejű önkifejezés.

A kiállítás jellegénél fogva nem ad teljes képet Kohán György életművéről. Természetes ez, hiszen Kohán György nagyméretű freskótervei lakásméretek miatt sem kerülhettek magántulajdonba. A méreten túl azonban tematikai kötöttség is meghatározza a magángyűjtők választását. Mégis a kiállítás képet ad Kohán György művészetéről. Arról a művészetről, amely mint ezt a tárlat is bizonyítja, több arcú és mégis egységes. Egységes, mert a bizarr első grafikáktól, színes kavargáson, dinamizmuson, drámai feszültségen át a ré-

szekből egybeszerkesztett kompozíciókig, a tőmondatosan egyszerű, de súlyos, lényeget mondó letisztulásig, minden műben jelen van egy nagy alkotóegyéniség kézjegyének sajátos nyoma. Jelen van szűkebb, tágabb világunk: arcokban, szobabelsőkben, tájakban, úgy ahogy azt Kohán György újjáteremtette. Úgy, ahogyan a világ képi, a valóság látványbeli megjelenéséhez saját gondolatait, érzéseit, művészönmagát hozzáadta. E változatosság és egység nem ellentmondásosak. Az életút sajátos kohéni gazdagságának bizonyítékai e kiállításban is.

DÖMÖTÖR JÁNOS

MŰVÉSZEK A TISZA PARTJÁN

ERDÉLYI MIHÁLY

A szegedi képzőművészeknek a Nemzeti Galériában történt sikeres bemutatkozása után kedves kötelességünknek tartjuk elkövetkező számainkban egy-egy szegedi alkotó munkásságának részletesebb méltatását. — E cikk már fenti szándékunk jegyében méltatja Erdélyi Mihály művészetét. (A szerk.)

Erdélyi Mihály 1894-ben a fények városában, Szegeden született. Mint felserdült ifjú, sorsdöntő módon a haditengerészet kötelékébe lépett, és már 18 éves korában megkezdte a világban szindbádi csatangolásait. Ebben az időben tanult meg magánúton festeni is. A budapesti Képzőművészeti Főiskola, ahova 1920-ban, Szeged város ösztöndíja alapján jutott be, a kecskeméti Művésztelep, ahol Révész Imre irányítása mellett három éven át dolgozott, az 1923—26 között folytatott tanulmányainak helyei, a firenzei és palermói akadémiák, a technikai készséget és a festési nézőpontok lehetőségeinek és felfogásbeli változatainak megismerését szolgáltatták számára. Fiatalkori, első tengerészélményei és az ezt közvetlenül követő számos európai országban való utazgatások után, zsebében külföldi tárlatokon elért sok szép sikerrel és biztatással, természetszerűen szülővárosába, az Alföld egyik legdélebben és talajszinti szempontból legmélyebben fekvő helyére, Szegedre tért haza, hogy itt 40 éves korában, 1934-ben végleg letelepedjék. Természetrűen, mert az a fajta *egészséges* mese- és kalandkeresés nyilvánul meg benne, ami az arra hajlamost végül és szükségszerűen haza, tehát oda viszi vissza, ahonnan származik és ahonnan elindult.

„Az élet folytatódik" — mondta egy régi, még *1932*-ben festett képében. Folytatódik, tehát folyamatos, értelemmel bíró, rendezett szövedék annak, aki rendjét érzékelni, abba beleilleszkedni képes — és helyileg hol lehetne ezt jobban, mint itt, a fokozott és sűrített gravitációs erők, az alföldi tények és déli fények városában.

Teljes egészében így volt idevalósi *„Móra Ferenc"* is, az összefüggések nagy ismerője, tudósa és művésze, akinek *1938*-ban festett „Arckép"-én nyilván a megdöbbentő osztrák anschlussi megszállás tényét rajzolta meg, de erős, határozott hitét is abban, hogy az élet folytatódni fog, mert törvényszerűleg folytatódnia kell.

Ennek a „folytatódásnak" pazar jókedvét érzékelteti az *1945*-beli „Ünnep a Dunán". Az újból füstölgő gyárkémények, a habok, a vitorlák, piros-fehér-zöld és az akkor még gátlástalanul csak a fel- és megoldást jelentő ünnepi piros zászlók, szabadon röpködő galambok, a végre egymásra talált, jókedvű közösségben mulatozó összefüggő egyedek.

Az *1948*. évi „Hídépítés"-ben is a légköri impresszionisztikus esetlegesség és elröppenőségen túl, a kép minden tárgyi és személyi résztvevőjének egyéni ténykedése mellett a többivel és a közös feladattal kapcsolatos *összefüggése* érzékelhető. A csónakok is a víz és szél vitathatatlan törvényei szerint hánykolódnak, az előredűlő alakokkal telt motoros hajók határozott cél és feladat felé törnek. A két daru függőleges felkiáltójelei nem csupán csak önmagukért való elvont képképző elemek, hanem rászerelt kerék tárcsáikkal a két találkozni kívánó part közötti híd létesítését szolgáló munkavégző szerkezetet is jelentenek.

A vándor hazaérkezett, az otthon letelepedett, építeni kívánó hajós tiszta és derűs csodálkozása, az egészséges, erőteljes, termékeny folyamatról való segítőkészségű beszámolója ez a pompás, friss ábrázolás.

Az *1950* körüli évek a képzőművészetben — tudjuk — visszavető eltokosodást jelentettek. Az ebben az időben készült „Dorozsmai tájkép" a külszíni, impresszionisztikus kife-

KOHÁN GYÖRGY

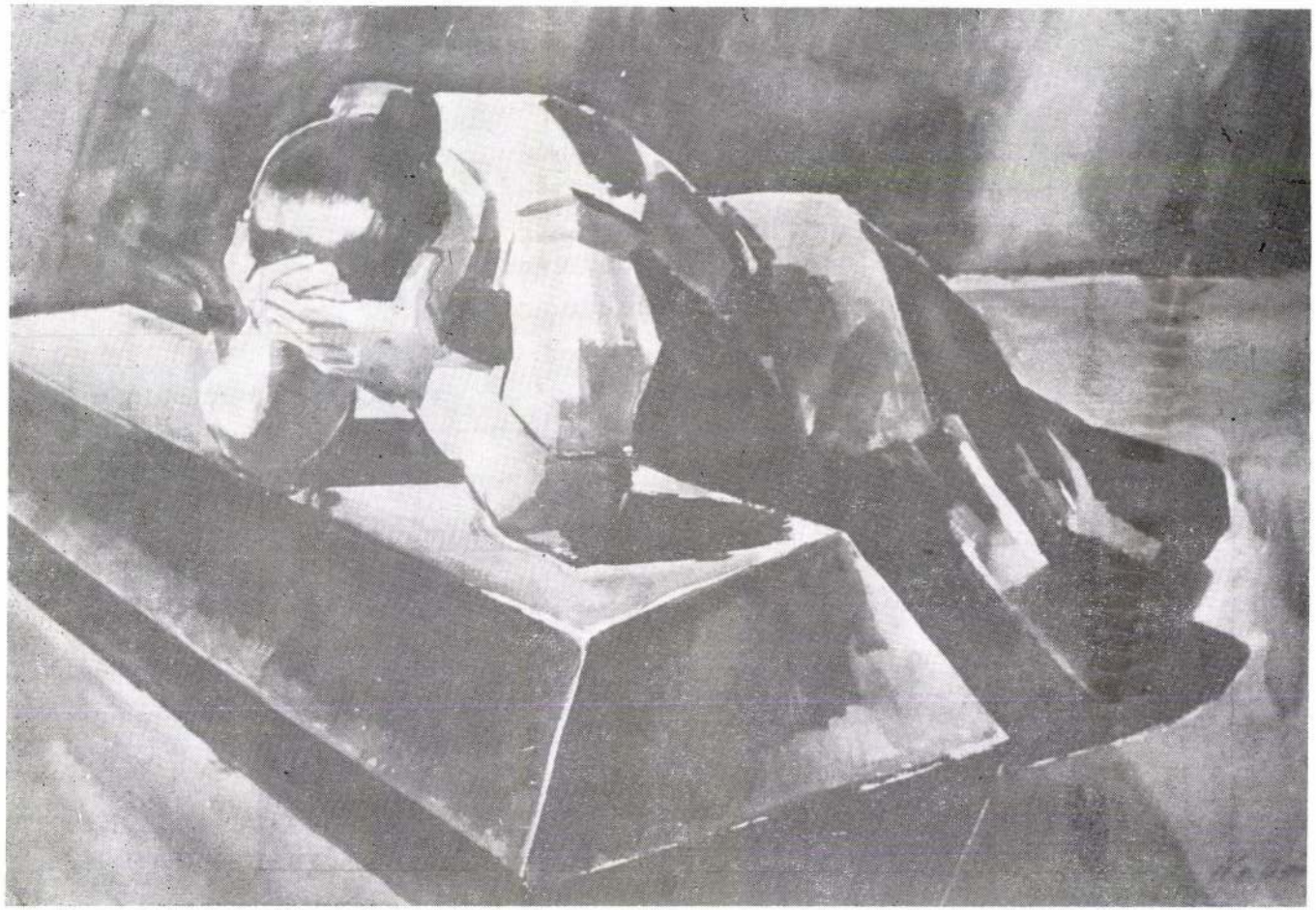

Meghalt . . .

I.

KOHÁN
GYÖRGY

Pihenő nő

II.

NAGY ISTVÁN — Pipázó katona

III.

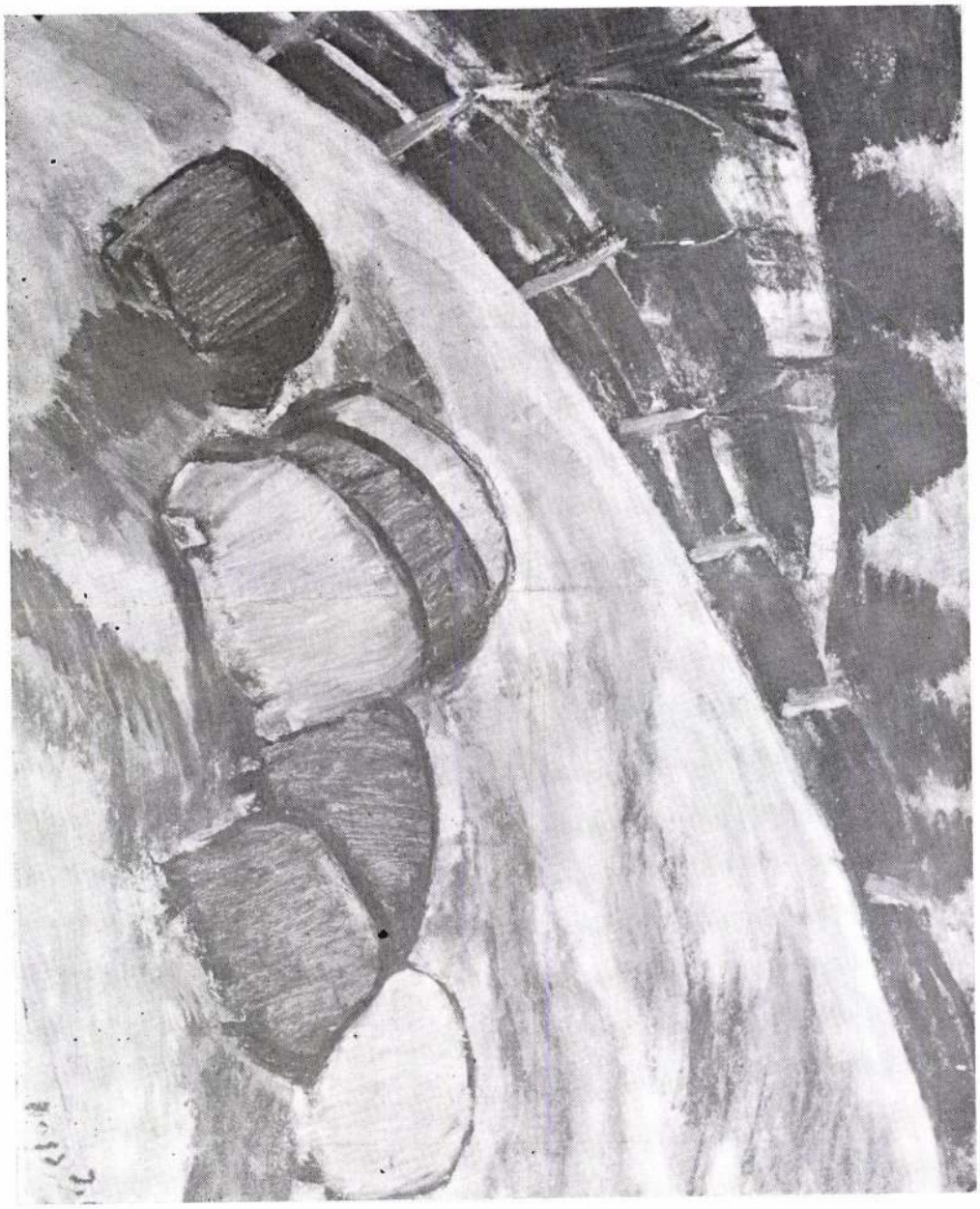

NAGY ISTVÁN — Havas táj — sziklákkal

ERDÉLYI
MIHÁLY

Anya és
leánya

V.

ERDÉLYI MIHÁLY

Tenger-parton

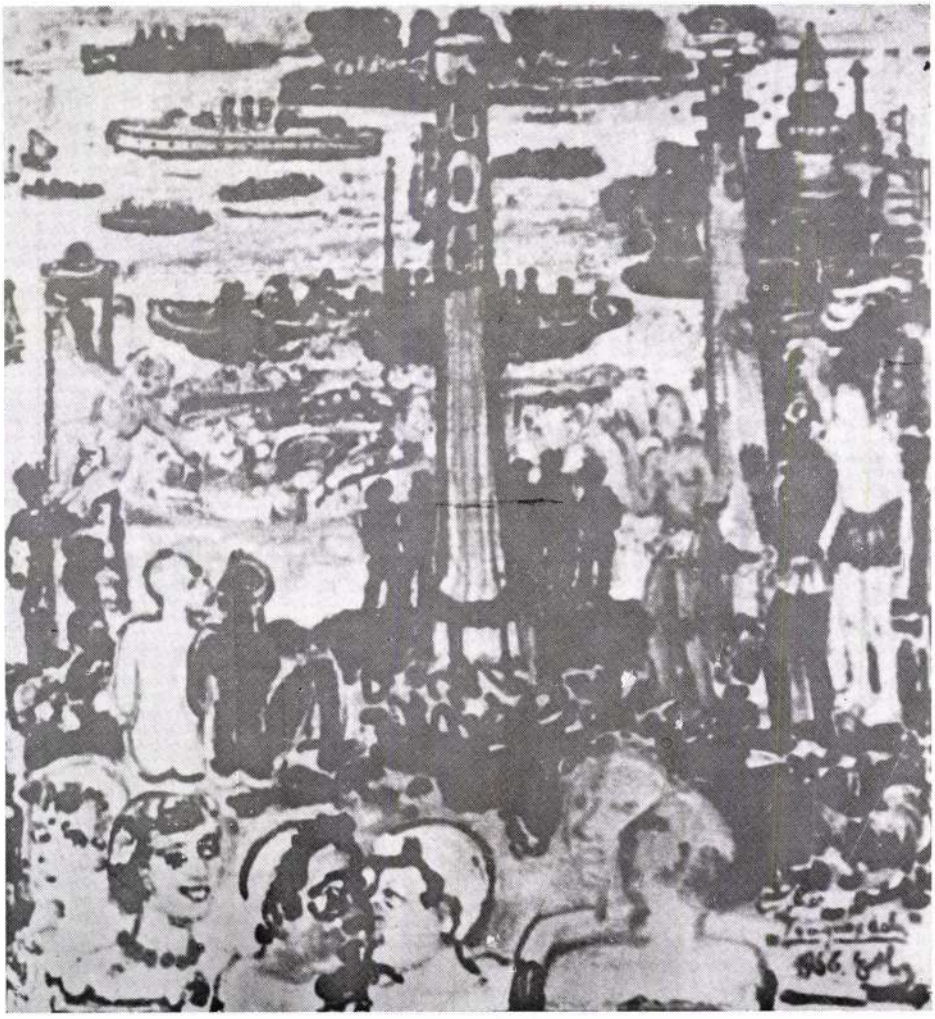

VI.

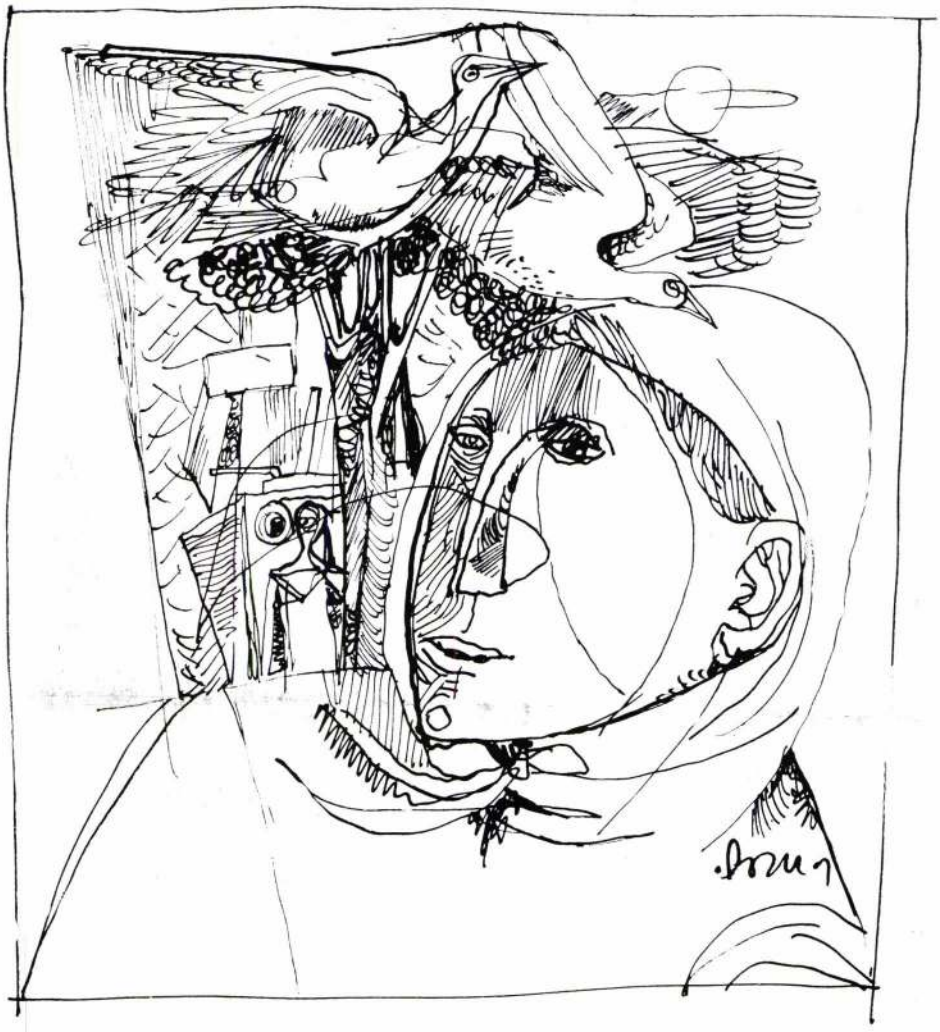

SOMOS
MIKLÓS
RAJZA

GABUREK KÁROLY RAJZA

Erdélyi Mihály festőművésza
Művészet, Budapest
1972. márc.

költői módon festő-vásznaira vetíteni.

Erdélyi Mihály: Itt születtem én

megszakítás nélkül fejtette ki tevékeny munkásságát, részt véve a helyi, vidéki és esetenként a fővárosi, s külföldi tárlatokon.

A hetvennyolc évet megért szegedi művész korábbi alkotásai, főleg Olaszországban készült portréi (*Fiatalság*, 1932), már tükrözik azt az éles karakter érzéket, mely beérett ábrázolásain a figurákat szinte karikírozottá teszi. Kinti sikereit leginkább Nápoly tűzhányójáról és Velence lagúnáiról festett változatos sorozatú képeivel aratta. Ami a negyvenes évek előtti, külföldön készült (*Szirén*, 1933), és itthon festett (*Tavasz ébredése*, 1939) műveit a felszabadulás utáni helyi alkotásaival (*Híd-építés*, 1948) összeköti, az nem más, mint az az eredeti, színes fantáziájú érzelem és gondolatvilág, amely Erdélyi Mihály piktúráját tartalmilag-formailag meghatározza és egyénivé teszi. Országos viszonylatban is kevés olyan tág érdeklődésű festőnk volt, mint ő, akit a dolgozó embe-

nél, 1964). Az elmúlt negyedszázad alatt létrehozott képei – éppen mondanivalóik helyhezkötöttsége révén – nagyon is magukon viselik Szeged és környéke megújhodásának lényeges momentumait (*Idegenforgalom*, 1964; *Olajkitörés Tápén*, 1965), valamint a Tiszatáj természeti jellegzetességeit (*Tisza-Maros torkolat*, 1966). Ami pedig valamennyi művére jellemző, az egy bizonyos „szubjektív varázslatosság", melylyel a naivan esetlegesnek tűnő képein a valóság prózai jelenségeit a költészet világába tudta emelni (*Farsangi muri*, 1966).

Helyi festészetünk múltból a mába áthajló művészeinek egyike volt Erdélyi Mihály, akit találóan nevezhetünk a szegedi piktúra Szindbádjának, mert nemcsak az írói képzeletben, de fiatal korában ő tényleg hajóra szállt, hogy bekalandozza a világot. Innen volt meg benne a matrózok játékossága, mely főleg grafikáin kedvesen torzzá válik. Képeinek figurákkal benépesített zsúfoltsága áradó mesélőkedvéből

teszetének útján. Az elmúlt években a „naiv festők" pozsonyi nemzetközi kiállításán több művet tőle is bemutattak. 1967 nyarán, a Nemzeti Galéria szegedi tárlatán – huszonhat képével – az egyik legkiemelkedőbben szereplő művész volt. Szeged festészeti díját 1969-ben kapta meg, és utána rövid látogatást tett – a fiatalkori művész-sikereire emlékeztető – Svájcban. Ezt követően – talán közelgő halálát megérezve – felajánlotta alkotásainak színejavát szülővárosának ajándékba. A szegedi tanács által új műterem-lakásban és Nívódíjban részesülő idős mester – művésztársai szeretetétől, megbecsülésétől övezve –, csöndes boldogságban várta emberi és festőpályájának végső beteljesülését. Számos alkotása külföldi múzeumokba, valamint a Nemzeti Galéria és a Móra Ferenc Múzeum gyűjteményébe került. Erdélyi Mihály értékes piktúrájának örököseivé válva, Szeged képzőművészeti hagyománya ismét gazdagabb lett.

Szelesi Zoltán

Erdélyi Mihály: Signora Flóra

Erdélyi Mihály festőművész

Művészet, Budapest
1973. márc.

1021
Erdélyi Mihály festőművész

élő múlt

Szeged festő Szindbádja volt

JEGYZETEK ERDÉLYI MIHÁLY HAGYATÉKI KIÁLLÍTÁSÁRÓL

Egy helyhez, legyen az kis falu, vagy nagy város, egyaránt szeretettel vonzódhatunk, különösen, ha felejthetetlen gyermekkori élményeink színtere ez. Hát még, ha életünk java részét itt töltöttük el. Éppen ezért nem véletlenül reprodukáltuk a tavaly márciusban elhunyt kedves festőnk, Erdélyi Mihály (1894–1972) hagyatéki kiállításának meghívóján egyik szép képét (1961), melynek címéül a szegedi mester ezt adta: *„Itt születtem én"*. Mert, hogy mit jelent a szülőváros iránti fiúi ragaszkodás, azt átérzetten és őszintén sugallják az ő festményei. Ne higyje azt senki, hogy bármely ide rándulo művész képes olyan mélyen feltárni a Tiszatáj lelkét, karakterét, mint aki itt él benne, s évtizedeken

A képzőművészeti bemutató egymást követő sűrűjében ritka az olyan kiállítás, amikor egy festő, mint Erdélyi Mihály, nemes gesztusaként, abból a félszáz festményéből és ugyanannyi rajzából rendezhettünk – az újév fordulóján – a Móra Ferenc Múzeum képtárában hagyatéki tárlatot, melyet ő szülővárosának adományozott. *„Művészetemmel – írta hagyatéki levelében – nem az egyes emberek ízlését igyekeztem kiszolgálni, hanem mindig a kornak, amelyben éltem, aktuális problémáit igyekeztem rögzíteni. Ezért tartom érdemesnek arra, hogy munkásságom egy része ajándékozás során Szeged város tulajdonaként közkinccsé váljon."*

Erdélyi Miklós

(Nicolaus de Dacia)

Kódexíró? 1456

Lásd

Harsányi András

A domonkosrend

Magyarországon

a reformáció előtt

Debrecen 1938.

296. l.

MOB Ant. 2249.

Sem szerzőjét, sem magát a
munkát illetőleg nincsenek
adataink Nicolaus de Dacia: liber
Anaglypharum-áról. Guétif em-
liti ezt a munkát és azt mondja,
hogy ez 1456-ból való híres asz-
~~[illegible]~~ ronomiai könyv volt.
Szerzőjét magarnak tartja
és híres asztronomusnak.

Jegyzetben:
Talán inkább dán
volt ez a magister.

megírva Erdélyi Miklós

scriptor és betűfestő. Torda 1461.

Lásd

Varjú Elemér:

A gyulafehérvári Batthyány-könyvtár. Bp 1899. 224, 225. l.

Fenti Breviariuma 1461-ből a fenti könyvtárban.

MOB kvt. 3122. sz

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

ERDÉLYI OTVOS MIKLÓS, ötvös

A magyarországi ötvösjegyek formája a többi európaié hoz hasonló.Nálunk is viszonylag kevés a geometrikus jegy. Erdélyi Otvös Miklós,kassai ötvös pecsétje. XVI-XVII.sz.- 176.old. 37.kép. rekete repe.

CSORBA CABA: Tulajdonjegyek,mesterjegyek,polgari cimerek a középkorban 143.old

A Herman Ottó Muz.Evkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

Erdélyi Miklósné

Kékfestő mintaterv, textilterv

Ernst Múzeum. I. iparművészeti kiállitás. 1952.

13 l.

11

kunúv rítka

ásáros-Terjén és városi kiváltságok-
Radnóthy György, 1598-ban pedig Ba-
. 1633-ban és 1634-ben a váci nahi-
uradalomhoz tartozott. 1686-ban gr.
ul. 1715-ben 5 magyar, 11 ~~tót~~ szlovák, 172o-
artását irták össze. A XVIII. század
~~Baloghy-, gr. Balassa- s később még~~
oka. többen birtokolják
zos település.

s/

a elveszett. 1711-ben a Canónica Visi-
om szentélye és a sekrestye boltozott.
mellékoltára, két harangja volt. 1746-
és uj Szt.András-főoltárt "recenter
z 1332-1337. évi pápai tizedjegyzék ben

A MAGYARORSZÁG album fényképésze:

Erdélyi Mór (1866—1934)

Abban a ritka esetben, amikor nem ő fényképezett, hanem őt fényképezték. (A kép jobb oldalán.)

1866. december 3-án született Érsekújváron. Apja vagyonos terménykereskedő volt, akinek uszályai Galactól Passauig jártak a Dunán, ám egyik napról a másikra tönkrement, s kilenc gyermeke látta kárát. Mór a második volt a sorban, így érettségi előtt kimaradt a gimnáziumból s kenyérkereső foglalkozás után kellett néznie. Ellinger Edéhez állt be fényképésztanoncnak Budapesten. 1888 körül nyitotta meg első műtermét az Erzsébet tér 18. szám alatt, ahol előtte már olyan neves fényképészek dolgoztak, mint Mayer György, Gévay Béla...

1891-ben épült fel az Egyetemi Vallás-Alap palotája a Kossuth Lajos és Újvilág (később Semmelweis) utca sarkán. Már eleve úgy tervezték, hogy a negyedik emeleten lesz Erdélyi lakása, s felette üvegműterme. Hamarosan a főváros egyik vezető műtermévé vált, amit nem kis mértékben annak is köszönhetett, hogy a millenniumi ünnepségek alatt rendezett tenyészállat-kiállítást úgy fényképezte végig, hogy állatorvosok segítségével választotta ki a legpompásabb egyedeket. Mindegyik lefényképezett tenyészállat tulajdonosának nevét és címét is felírta, s az elkészült képekből küldött részükre egy-egy példányt. Ezek az emberek szinte kivétel nélkül a valódi vagy a pénzarisztokrácia tagjai közül kerültek ki, akik mindennél büszkébbek voltak az istállójukban nevelt gyönyörű állatokra. Meghívták a fényképészt birtokaikra, ahol kastélyaikat is lefényképezték kívül-belül. Részben ennek kapcsán Erdélyi beutazhatta az egész akkori Magyarországot, s rengeteg város- és tájfelvételt készített. Ebbeli tevékenységében segítette őt a Magyar Királyi Államvasutak is az egész országra szóló szabadjeggyel, melyet ő és három segítője kapott. Kezdetben 30X40 cm-es üvegnegatívra dolgozott, el is kelt a segítség. A későbbiek során mindinkább csökkent a negatívméret, ismereteim szerint 9X9 cm volt a legkisebb negatív, amit még használt. Egyebek mellett ő készítette az a 69 fotót, mely 1896-ban Ripka Ferenc: Gödöllő, a királyi család otthona című könyvében megjelent. Ennek képei a település legelső képeslapjaiként is szolgáltak. Kedvenc fotográfusa volt Lechner Ödönnek, szinte valamennyi épületét megörökítette, az építész legnagyobb megelégedésére.

A városfényképezés merőben új és más útját jelentették az Óbudáról készített fotói, tulajdonképpen a klasszikus épületfotók mellett, helyett zsánerképeket, riport- és dokumentum-képeket alkotott. Később az 1920-as évek végén képei szerepeltek a National Geografic magazinban. Igyekezett olyan képeket megjelentetni, melyek a Trianon után elszakított területek értékeit mutatták meg a külföld számára.

Emellett úgy tartják nyilván, mint a fotóriport és a sportfényképezés egyik legelső hazai művelőjét. Riportképei megjelentek a korabeli újságokban, így például a Párizs—Bécs autóverseny automobiljainak megérkezését Budapest határához megörökítő sorozatát az Új Idők közölte 1902-ben. Ugyanitt jelent meg a pozsonyi terménykiállítás menyitóján készült több képe, melyen Darányi Ignác akkori földművelésügyi miniszter beszédet intézett Frigyes királyi herceghez és az összegyűlt tömeghez. 1906-ban alakult meg a Magyar Fényképészek Országos Szövetsége. Elnökéül Uher Ödönt, alelnökéül Erdélyi Mórt és Klösz Györgyöt választották. Három év múltán erről a tisztéről lemondott, ám 1911-ben megszavazták elnöknek. 1926-tól ugyanitt tiszteletbeli elnöknek nevezték ki. Ezzel egy időben mind a Magyar-, mind a Budapesti Fényképészek Ipartestületének díszelnöke is.

A világ minden részén kitüntették: például a millenniumi kiállításon Budapesten, vagy 1900-ban a párizsi világkiállításon, ahol Erdélyinek köszönhetően a magyar volt a legjobban dokumentált pavilon. Az osztrák császári és magyar királyi udvari fényképész cím mellett elnyerte a német császár és porosz király ófelségének udvari szállítója megtisztelő titulust is, a fényképészeti úton készült szemléltető eszközök iskolai bevezetéséért.

Az első Fotográfiai Világkongresszust 1924-ben Frankfurt am Mainban rendezték, ahol az ülésszak alelnökévé Erdélyi Mórt választották. A német elnök megnyitóbeszédében hangsúlyozta, hogy a szemléltető oktatásban Németország világviszonylatban az első helyen áll, de az vitathatatlan, hogy a kezdeményezés Erdélyié, aki mindenkit megelőzött tíz évvel. Akkor kezdte el ugyanis a saját felvételeiből sokszorosított tematikus sorozatok elemi iskolai elterjesztését. Abban az időben még a tanyai iskolákban is vetített képekkel tanították a földrajzot, s ahol nem volt villanyvilágítás, oda kifejlesztettek egy speciális, borszeszes lámpával működő vetítőt.

A közoktatásügyi minisztérium nagy szériákban rendelt a diasorozataiból, 700 képnél többől állt a kötelező elemi iskolai sorozat. Fia egyszer megkérdezte tőle, miként jutott erre a gondolatra? Azt válaszolta, hogy azoknak a gyermekeknek, akik még életükben egyszer sem voltak távolabb falujuk határánál, hiába mesélik, milyen a Parlament, ha a legnagyobb épület, amit addig láttak, a falujuk temploma volt.

Semmelweis utcai műtermében indította meg az Uránia Szemléltető Taneszközök Gyárát, s emellett a Semmelweis utca egyik mellékutcájában (Sarkantyú u.) nyitott egy mechanikai műhelyt is, ahol vetítőgépeket, objektívtartókat, egyebeket gyártottak.

1919-ben a proletárdiktatúra már a második napon államosította mindkét vállalatát. Levették az Uránia és az Erdélyi táblákat, s helyükbe került egy nagy ronda zománctábla, ezzel a szöveggel: Közoktatási Népbiztosság VII/A ügyosztálya. Erdélyit eltávolították műteréből és üzeméből is. Erre mind az 53 alkalmazottja elment a Népbiztosságra, s hitet tettek elbocsátott főnökük mellett, minek következtében a kommunisták visszahelyezték magas fizetéssel saját vállalatához.

Aztán jöttek a románok, s ők mint magyar állami tulajdont, hadizsákmányuknak tekintették az üzemet és a műtermet. Szükségük is volt rá, mert mérhetetlen mennyiségű fényképet készíttettek a legyőzött Budapestről, és terjesztették szerte a világban. Mire hazamentek a románok, Erdélyinek szinte mindene odalett, úgyszólván mindent elölről kellett kezdenie. Talpra állásához nagyban hozzájárultak magas állású ismerősei. Jó viszonyban volt gr. Teleki Pállal, aki azon túl, hogy diákat rendelt az egyetemi előadásaihoz, gyakran fel is kereste Erdélyit egy kis beszélgetésre. Neki köszönhette a fotográfus, hogy kinevezték kormányfőtanácsossá, így lett Magyarország egyetlen „méltóságos úr" megszólítású fényképésze!

150000 darab negatívot őrzött archívumában Magyarországról. Egymaga több fotópapírt használt el fénykorában, mint az összes többi fényképész együtt. Ez is hozzájárult, hogy egyik kezdeményezője lett a magyarországi, váci fotónyersanyag-gyártást megalapozó gyár építésének. (Ez ma a FORTE.)

1934 márciusában halt meg. Hagyatékának nagy része megsemmisült, a maradék szétszóródott az országban és határainkon túl.

Megmaradt képei, életműve alapján Erdélyi Mór egyike lett a nemzetközi érdeklődésre is számot tartó magyar fényképészeknek. (Az életrajzi adatok egy része az Erdélyi Mór fiával 1980 körül Párizsban készített interjúból származik, amelyet Baróti Judit jóvoltából olvashattam el.)

Kincses Károly

ERDÉLYI MÓR

Erdélyi Mór kert-
KANSAN UUTISET
Helsinki
Skdl,Skp 1021
57.262 LT
10.05.1983 g

SANOMALEHTIEN
ILMOITUSTOIMISTO OY

140 vuotta unkarilaista valokuvaa:

Dokumenttia, subjektivismia

Valokuvamuseon Studia, Annankatu 30: Unkarin valokuvaus 1840–1981. Avoinna 29.5. asti päivittäin klo 12–18.

Läpileikkaus Unkarin valokuvaustaiteesta on esillä Valokuvamuseon studiossa Annankadulla. Näyttelyn yli tuhat kuvaa heijastavat eurooppalaisessa valokuvauksessa vallinneita tyylisuuntia. Katkoja kattavaan valokuvauksen historian esitykseen ovat aiheuttaneet maan sisäpoliittiset kriisiajat, jotka ovat kääntäneet mielenkiinnon muualle 20- ja 40-luvuilla. Mutta kuvat paljastavat unkarilaisten merkittävän osuuden valokuvauksen historiassa. Mukana ovat Unkarin valokuvauksen eräät tunnetuimmat nimet, André Kertész ja László Moholy-Nagy, jotka ovat kuitenkin vaikuttaneet valokuvaajina pääasiassa Unkarin ulkopuolella.

Viime vuosisadalla uusi keksintö, valokuvauskone syrjäytti pian muotokuvamaalauksen. Omien kuviensa lisäksi ihmiset halusivat kuvia kauniista maisemista ja merkittävistä nähtävyyksistä lähellä ja kaukana.

Valokuvauksen ensimmäinen askel johti maalauksellisuutta jäljittelevään tyyliin, piktorialismiin myös Unkarissa. Näyttely ei esittele kuitenkaan latteinta piktorismia. Kuvat on valittu ilmeisesti niin, että ne valottaisivat myös sosiaalisesti erilaisia ympäristöjä ja henkilöitä vuosisadan vaihteen Unkarissa. Kuvista on paljastettu niiden dokumentaariset arvot, joita niiden näppäilijät aikanaan ehkä eivät osanneet aavistaa.

Valokuvaaja on pysäyttänyt työnteon Albert Mokron vilja-aitan pihalla kutsuttuna tai kutsumattomana. Työmiehet ovat kääntyneet katsomaan kuvaajaan hellittämättä otettaan työstä, keskellä seisoo mies mustassa puvussa, salkku kainalossa, itse Albert Mokro. Valokuvan absurdiksi jäänyt otos ajasta lumoaa ja mennyt tapahtuma puhuttelee katsojaa, vaikka tilanteesta ei olisi jäänyt sanallisia dokumentteja.

André Kertésziltä on näyttelyssä vain ennen vuotta 1925 otettuja kuvia, jolloin hän vielä oli Unkarissa. Myöhemmin hän tuli tunnetuksi Pariisin kuvaajana. Kertészin varhaiset kuvat kertovat, miten valokuvauksellinen tyyli oli murtautumassa esiin piktorialismin hämäryydestä. Vaikka maan valokuvauksen historia ei pitäisi Kertészin tuotantoa enempää omanaan, ovat nämäkin otokset näyttelyn helmiä. 30-luvulla murtautuu edellisellä vuosikymmenellä orastanut uusi tyyli näkyvämmin esiin.

Kuvaajat etsivät välineen mahdollisuuksia rajaus- ja valokokeilujen kautta. Kuvat ovat lähes abstraktia taidetta. Hivelevät valot ja pinnat, hienostuneet, rohkeat rajaukset kuuluvat eurooppalaisen valokuvauksen avantgardeen.

Uudet kuvakulmat elävöittivät myös yhteiskunnallista kuvausta, jota Unkarissa 30-luvulla tehtiin. Groteskilta vaikuttava Karolyn Escherin töistä koottu sarja sisältää äärimmäisiä tunteita häädettynä olemisesta rakastavaisiin kevätpellolla. Kuvissa ilmenee myös uusi, runollinen kuvaustyyli.

Toisen maailmansodan jälkeen unkarilainen valokuvaus elää hiljaisuudessa 30-luvun jälkeen valokuvaus on ollut samanlaista ja innostus on taantunut.

Vasta 60-luvulla nousee uusi kuvaajapolvi. Ilmaisua koeteltiin jälleen mm. fotografiikan keinoin. Mutta kuvat jäävät usein sisällyksettömiksi teknisiksi kokeiluiksi. Myös reportaasikuvauksen alueella puhaltaa uusien yrittäjien mukana uusia tuulia.

Koska yhdeltä kuvaajalta on esillä vain yksi kuva, on kuvaajien persoonallisista otteista vaikeaa päästä käsitykseen. Mutta monenkirjavuus ja pinnallisuus ovat väistämättömiä aina laajoissa kuvaajien esittelyissä.

Viimeisin esillä oleva unkarilainen valokuvaus on myös kokeellista. Gabor Szilágyin kertoo näyttelyyn liittyvässä esipuheessaan käsitetaiteen innostaneen valokuvaajia 70-luvulla. Käsitetaiteessa idea on toteuttamistapaa tärkeämpi. Peter Türk on leikannut kuvan vanhasta miehestä pieniksi paloksi ja koonnut palat uudessa järjestyksessä kuvaksi. Kuva todellisuudesta on pirstaleina.

Subjektiiviset sekvenssit yrittävät paljastaa kuvaajan alitajunnan. Unkarilaisten kokeilut ovat mielenkiintoisia Suomessa esitettyinä, koska meillä on soveltavaa valokuvausta harrastettu vain vähän. Mutta outoa, ettei uudessa valokuvaajapolvessa ole esittelykelpoisia dokumentaarisen kuvauksen edustajia.

RIITTA MALVE

MOR ERDELYIN, k. 1929 valokuva Köyhien vankkuritalot vuodelta 1910.

Kuka uhkaa erota?

Kansandemokraattisen liikkeen sisäiset ongelmat ovat johtaneet äänestäjä- ja jäsenkatoon. Silti SKP:n poliittinen toimikunta ilmoitti olevansa kyvytön tekemään edes esitystä tilanteen ratkaisemiseksi. Keskuskomitea on päättänyt, että rinnakkaistoiminta pitää lopettaa ja normaali elämä aloittaa. Toisin sanoen puolueessa pitäisi noudattaa sen sääntöjä.

Tämä on ollut tiedossa siitä lähtien kun säännöt hyväksyttiin. Päätöksiä kaivattiin siitä, mitä tehdään, kun osa jäseniä ei noudata sääntöjä eikä tehtyjä päätöksiä.

Tiedonantajan käsitys ei ole 17 vuodessa muuttunut piiruakaan: mitään ei saa tehdä. Viime vuosina puolueen päälinjasta on irronnut vaa'ankieleksi päässyt ns. kolmas linja, joka säestää: mitään sellaista ei saa tehdä, joka saisi päätösten rikkojat loukkaantumaan. Ja he loukkaantuvat herkästi.

Taisto Sinisalo on leimannut "hallinnolliset toimet" kirosanaksi. Itse asiakin on väännetty tuntemattomaksi. Esimerkiksi 6. 5. Tiedonantajassa hän luokittelee hallinnolliseksi toimeksi sen, että Helsingin piirikokous ei valinnut kaikkia ehdotettuja vähemmistöläisiä luottamustoimiin, vaan heidän osuuttaan selvästi vähennettiin.

Hallinnollinen ja siten kielletty toimi olisi silloin sekin, että työpaikoilla luottamusmiesvaaleissa työläiset jättäisivät valitsematta ehdokkaana olevan (SKP:n vähemmistöä kannattavan) henkilön.

Vapaaehtoisissa järjestöissä jäsenten ei tarvitse valita luottamustehtäviin henkilöitä, joista tiedetään, että he eivät tule yhteisiä päätöksiä noudattamaan ja jopa etukäteen asettavat sille ehtoja. SKDL:n eduskuntaryhmä tosin valitettavasti antoi 5. 5. vähemmistöläisten esittää varauksia päätösten noudattamiseen ennenkuin he suostuivat tulemaan takaisin eduskuntaryhmään. Heitä ei olisi pitänyt ottaa takaisin ennenkuin varauksista olisi luovuttu.

Kansandemokraattisessa liikkeessä ei pidä hyväksyä yhteisiä päätöksiä rikkovia henkilöitä mihinkään liikkeen luottamus- tai edustustehtäviin. Heitä ei myöskään pidä asettaa ehdokkaiksi vaaleissa.

Vähemmistön velvoittamista noudattamaan päätöksiä on vastustettu väittämällä, että puolue kutistuu merkityksettömän pieneksi, jos vähemmistö loukkaantuu ja eroaa.

SKDL menetti hajanaisuuden ja päättämättömyyden takia viime vaaleissa yhtä paljon kannatusta kuin koko vähemmistöllä liikkeessä on. Kannatuksen menetyksen maksoi s
ta osalta liikkeen

Mikäli toimenp
ryhdytä, ehtii kan
raattinen liike me
lä toisenkin mokoman kannatuksestaan ennenkuin liike siirtyy vähemmistön ja kolmaslinjalaisten käsiin.

Sen jälkeen ei hallinnollisia toimenpiteitä tarvitse odotella kauan.

Olisi myös mielenkiintoista kuulla ne perusteet, jotka osoittavat, että puolueväheminstö eroaa SKP:stä mieluummin kuin taipuu noudattamaan päätöksiä. Eroavatko vähemmistöläiset varmasti, jos normaali toiminta toteutetaan SKP:ssä tarpeen vaatiessa todellisinkin hallinnollisin toimin?

Asiasta on kuultu toistaiseksi pelkkiä väitteitä. Niitä eivät tue ay-liikkeen toimintakokemukset. Keskusteluilla saavuttamaton on usein kyetty toteuttamaan tositoi-

Muutamia vuosia si
Ruotsin Vasemmistopuo
kommunisteista (VPK) e
meidän vähemmistöäm
vastaava kuppikunta ja
rusti oman puolueen
APK:n. APK:n kanna
lasketaan nykyisin prosen
murto-osissa. VPK sai
hajoamisen jälkeen ene
män uusia jäseniä ja kann
tajia kuin APK:hon siirty

SKP:n vähemmistö ei e
varsinaisesta puoluees
koska heidän toimintatav
laan ei ole pienintäkä
mahdollisuutta saada vas
kaikua suomalaisen äänes
jäkunnan keskuudesta,
vähemmistön johto tie
sen vallan hyvin.

Pekka Pelt
Helsi

Asiat ajallaan

Osastosihteeri Mauri Pessi on (KU 4. 5. 83) varsin suorasukaiseen tyyliin kehottanut "toverillisesti" SKP:n puheenjohtajaa Jouko Kajanojaa eroamaan tehtävästään. Mielipiteessään Pessi vyöryttää lähes kaikki mahdolliset liikkeemme viimeaikaiset – ja aikaisemmaltakin ajalta peräisin olevat – ongelmat Kajan o j a n tilille. "Sinulla on ollut vuosi aikaa miettiä ja toimia", hän kirjoittaa – ikään kuin vuosi olisi ajallisesti ottaen jotakin rajatonta ja ääretöntä (joillekin se on saattanut ollakin lähes kestämättömän pitkä aika). "Sinulla SKP:n puheenjohtajana ei liioin ollut mitään toimenpide-esityksiä huhtikuussa kokoontuneelle keskuskomitealle", syyttää Pessi.

– Minun käsittääkseni toimenpide-esityksiä odotettiin poliittiselta toimikunnalta, eikä erikseen puheenjohtaja Kajanojalta. – "Sinä olet keskeisessä asemassasi omalla saamattomuudellasi halvaannuttanut puoluejohdon työskentelykyvyn." – Siinä on "toverillisia terveisiä" kerrakseen: tuhma Kajanoja on halvaannuttanut viattoman ja kiltin puoluejohdon työskentelykyvyn, siis kyvyn, joka – Pessin logiikkaa seuraten – oli halvaantumatonta ennen Kajanojaa. Toveri Pessi! Minne unohdit Kajanojan kautta edeltäneet 15 – tai sanokaamme edes 5 – viimeistä vuotta?!

Kaikkein hämmästyttävin on Pessin vaatimus, jonka mukaan keskuskomitea on kutsuttava viipymättä koolle valitsemaan puolueelle PU-HEENJOHTAJAA (lihavointi Pessin). Kuten Pessi itsekin totesi, puoluejohto (ja siis ilmeisesti myös keskuskomitea) on halvaantunut: mitä järkeä olisi näissä olosuhteissa ja juuri nyt vaatia keskuskomiteaa valitsemaan puheenjohtaja? Puheenjohtajakysymys on vaikea asia "ajallaankin" hoidettavaksi ja seuraava edustajakokous häämöttää jo vuoden päässä. Miksi tämä asia pitäisi nyt vetää varhennetusti esille kaiken sekamelskan keskelle (ikään kuin ei meillä olisi muutenkin riittävästi ongelmia ratkottavana) ja semminkin kun on hyvin vaikeaa tällä hetkellä löytää puolueen johtavalle paikalle sovittelevampaa voimaa kuin mitä nykyinen puheenjohtaja edustaa? Puheenjohtajakysymyksen esiinvetäminen olisi ehdottomasti uusi hämmentävä elementti liikkeemme sisäiseen tilaan ja se olisi jälleen uusi herkkupala porvarilliselle tiedonvälitykselle.

Nyt olisi kaikki huomio pyrittävä kiinnittämään harjoitettavaan politiikkaan. Olemme hallitusoppositiossa, mutta emme vielä ole oikeastaan edes alkaneet hahmotella oppositiopolitiikkamme lähtökohtia. On korkea aika panna toimeksi tai muuten oppositiossaoloaik
kin alkaa raksuttaa mei
pelkkää miinusta.

Puolueemme puheenjo
tajalle haluaisin "sähkö
tää": Älä, Jouko, anna e
laisten ketunhäntä kainalo
sa esitettyjen "kehotusten
ja "vetoomusten" hämätä
seäsi, ja ennen kaikkea: Ä
missään tapauksessa er
SKP:n puheenjohtajan te
tävästä. Sinua tarvitaan
tasapainottavana voima
puolueen johtavalla paika
enemmän kuin koskaan
kaisemmin.

Toverillisesti
Seppo Ruotsalainen
Vantaa

ERDÉLYI Mór

Fotó, 1990.5.sz. XXXVII.évf

Magyar fényképészek A-tól Z-ig

Erdélyi Mór (1866—1934)

1866. december 3-án született Érsekújváron. Apja vagyonos terménykereskedő volt, akinek uszályai Galactól Passauig jártak a Dunán, ám egyik napról a másikra tönkrement, s kilenc gyermeke látta kárát. Mór a második volt a sorban, így érettségi előtt kimaradt a gimnáziumból s kenyérkereső foglalkozás után kellett néznie. Ellinger Edéhez állt be fényképésztanoncnak Budapesten. 1888 körül nyitotta meg első műtermét az Erzsébet tér 18. szám alatt, ahol előtte már olyan neves fényképészek dolgoztak, mint Mayer György, Gévay Béla...

1891-ben épült fel az Egyetemi Vallás-Alap palotája a Kossuth Lajos és Újvilág (később Semmelweis) utca sarkán. Már eleve úgy tervezték, hogy a negyedik emeleten lesz Erdélyi lakása, s felette üvegműterme. Hamarosan a főváros egyik vezető műtermévé vált, amit nem kis mértékben annak is köszönhetett, hogy a millenniumi ünnepségek alatt rendezett tenyészállat-kiállítást úgy fényképezte végig, hogy állatorvosok segítségével választotta ki a legpompásabb egyedeket. Mindegyik lefényképezett tenyészállat tulajdonosának nevét és címét is felírta, s az elkészült képekből küldött a részükre egy-egy példányt. Ezek az emberek szinte kivétel nélkül a valódi vagy a pénzarisztokrácia tagjai közül kerültek ki, akik mindennél büszkébbek voltak az istállójukban nevelt gyönyörű állatokra. Meghívták a fényképészt birtokaikra, ahol kastélyaikat is lefényképeztették kívülbelül. Részben ennek kapcsán Erdélyi beutazhatta az egész akkori Magyarországot, s rengeteg város- és tájfelvételt készített. Ebbeli tevékenységében segítette őt a Magyar Királyi Államvasutak is az egész országra szóló szabadjeggyel, melyet ő és három segítője ka-

Erdélyi Mór felvétele: A gödöllői kastély, 1901. Sokszorosított levelezőlap, színezett

— Igen, a tagok szabadon szervezhetnek úgynevezett alkotó csoportosulásokat, és egyszerű nyilatkozattal csatlakozhatnak ezekhez. Nem kötelező valamelyik csoporthoz csatlakozni, ugyanakkor aki kíván, az több csoport munkájában is részt vehet, de nyilatkozatával csak egyet támogathat. Ha egy csoport létszáma eléri a húsz főt, egyik tagját delegálhatja a Szövetség elnökségébe. Az elnökségnek tehát az elnökkel és a főtitkárral együtt csupán öt állandó, közösen választott tagja van, a többiek száma és személye, két közgyűlés közt is, a tagság akaratának függvényében alakul. Én ezt demokratikus struktúrának tartom. Ehhez társul még néhány változtatás, hogy például az Elnökség név szerinti szavazással kell hogy döntsön az ügyekről. Ez azért fontos, mert bizonyos elhatározásokat ugye nagyon kínos megtenni. Mondjuk nagy felelősséget vállalni, vagy valakinek az érdekét megsérteni. Ez elől nagyon szívesen kitérne az ember, akkor is, ha ez szakmailag káros, vagy egyszerűen erkölcstelen. (Félreértés ne essék, ezt nemcsak másokra, magamra is értem.) De ha a szavazáshoz a nevet is adni kell, akkor van egy másik szorítás, ami az előbbivel szemben hat, vagyis hogy utólag elszámoltathatók vagyunk. És ez talán kikényszeríti a szükséges döntéseket akkor is, ha azok meghozatala személyileg nagyon kellemetlen. Egy ilyen szövetségben szerintem a vezetés nem valamiféle láthatatlan kézként működő testület, hanem éppenséggel a tagság, az ügy szolgálója. A Szövetség minden ügyét nyíltan kell kezelnie, hisz minden ügy a tagság ügye. A legnagyszerűbb intézkedéseket sem szabad az embereket kijátszva, a hátuk mögött meghozni, mindenről meg kell győzni őket. Lehetetlenség, hogy a Szövetség nagyobb léptekkel haladjon előre, mint a tagság.

— Milyen kézzelfogható változásokat ígér mindezek alapján az új főtitkár a Magyar Fotóművészek Szövetségének további tevékenységében?

— Manapság nagyon divatos dolog látványosan elhatárolni magunkat a tegnaptól. Ebben én sok hamis dolgot látok, hát inkább azzal kezdeném, hogy meggyőződésem, a Szövetség előző tisztikara tisztességes munkát végzett. Gondoljunk csak egyes jogszabály-módosítások kieszközlésére, vagy például a múzeum ügyére. Persze, biztosan lesznek változások, nem a változtatás kedvéért, hanem mert a világ is változik, haladni kell. Természetesen felszínre kerülnek új emberek is, de ez így egészséges. Hisz ki kell nevelődnie az utánunk következő gárdának, nemzedéknek, amelyik majd öt év múlva a helyünkbe lép. De aki eddig okos volt, az ezután is az lesz, és aki eddig szorgoskodott a fotográfia ügyéért, remóljuk, ezután is megteszi majd. Ami nagyon fontos, hogy mindenki kerítésen belül érezhesse magát, hogy egyetlen tag se emlegesse úgy a Szövetséget, hogy „azok".

Van még egy kardinális kérdés, és ez a Szövetségbe való felvétel rendje. A lényeg, hogy ezentúl ne csak a jelentkező kérvényezhesse a felvételt, hanem a Szövetség is kezdeményezhesse, és a Felvételi Bizottság az eddiginél elmélyültebb elemzés, többszöri beszélgetés, kiállításlátogatások, és tíz helyett több száz kép megnézése alapján döntsön a jelölt felvételéről. Ha valakinél úgy látja, megcsillan valami, azt karolja fel, lássa el tanácsokkal, valamilyen laza szálon tartsa vele a kapcsolatot. Érzésem szerint ez sokkal áttekinthetőbb rendszer, mint az előző, és ami a fő, inspirációt adhat a Szövetségbe törekvő fotográfusoknak.

— Végül még egy kérdés: hogyan alakulnak a Szövetség pénzügyei az új gazdasági helyzetben?

— A pénzügyi rendszer, amelynek keretei között léteznünk kell, pillanatnyilag elég képlékeny. Született például egy — később szerencsére visszavont — államtitkári elhatározás, ami szerint a Művelődési Minisztérium ettől az évtől kezdve nem folyósította volna a rendszeres évi apanázst a művészeti szövetségeknek, hanem az összes, e célra szánt pénzt betette volna egy nagy kalapba, elnevezve azt valamilyen alapítványnak, és a szövetségekre bízva, hogy „megvívjanak" egymással azért, ami eddig „járt" nekik. Hogy egy ilyen helyzetben a kuratórium hogyan tudná függetleníteni magát az esetleges személyes érdekektől és ellentétektől, hogy tudná megítélni a szebbnél szebben megfogalmazott pályázatok valóságtartalmát és hogy tud igazságosan dönteni, azt senki sem látja. Nem vagyok benne teljesen biztos, hogy ez a sok szempontból nyilván tetszetős ötlet teljesen jóhiszemű volt. A művészeti szövetségeket segíteni kell — nemcsak pénzzel, de azzal is —, mert a szakmák életében nélkülözhetetlen szerepük van. Tehát a szövetségeket elsorvasztani vagy létbizonytalanságban tartani egyszerűen bűn. Ahhoz persze, hogy ebben egyetérthessünk, az kellene, hogy mindenki — még a leendő pénzügyminiszter is — olyan közegben nőjön fel, olyan iskolába járjon, ahol a zene, a rajz, az irodalom, a kultúra szeretetére, megbecsülésére nevelik.

Szabolcs Katalin

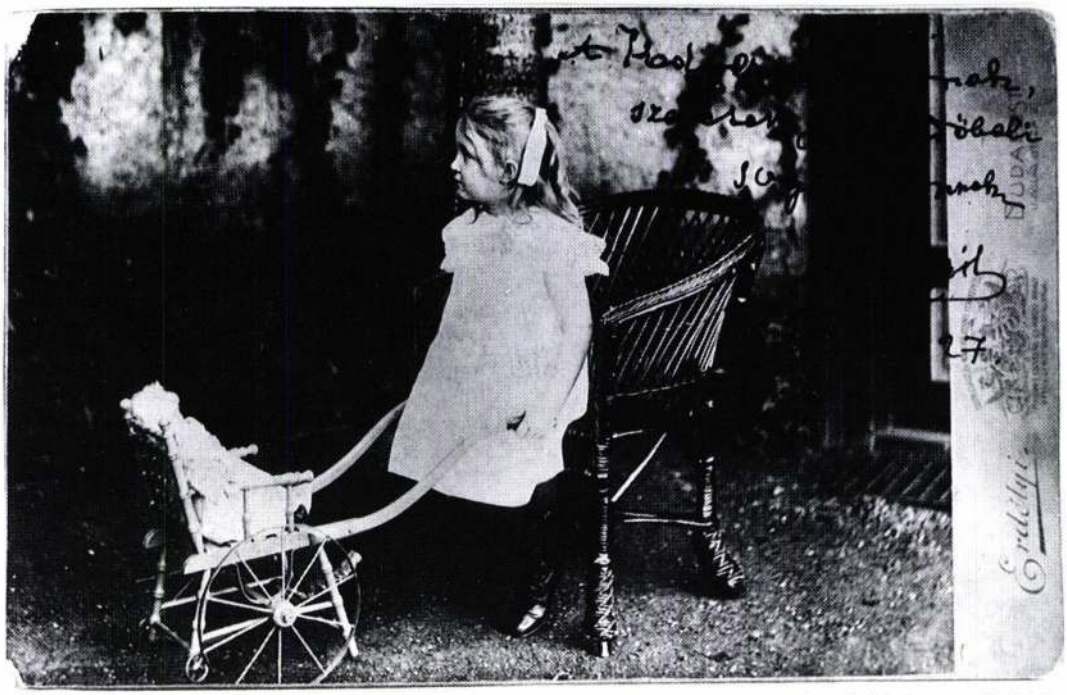

Erdélyi Mór felvétele: Kislány játékkal, 1902. Celloidin

pott. Kezdetben 30×40 cm-es üvegnegatívra dolgozott, el is kelt a segítség. A későbbiek során mindinkább csökkent a negatívméret, ismereteim szerint 9×9 cm volt a legkisebb negatív, amit még használt. Egyebek mellett ő készítette azt a 69 fotót, mely 1896-ban Ripka Ferenc: Gödöllő, a királyi család otthona című könyvében megjelent. Ennek képei a település legelső képeslapjaiként is szolgáltak. Kedvenc fotográfusa volt Lechner Ödönnek, szinte valamennyi épületét megörökítette, az építész legnagyobb megelégedésére.

A városfényképezés merőben új és más útját jelentették az Óbudáról készített fotói, tulajdonképpen a klasszikus épületfotók mellett, helyett zsánerképeket, riport- és dokumentumképeket alkotott. Később, az 1920-as évek végén képei szerepeltek a National Geografic magazinban. Igyekezett olyan képeket megjelentetni, melyek a Trianon után elszakított területek értékeit mutatták meg a külföld számára.

Emellett úgy tartják nyilván, mint a fotóriport és a sportfényképezés egyik legelső hazai művelőjét. Riportképei megjelentek a korabeli újságokban, így például a Párizs—Bécs autóverseny automobiljainak megérkezését Budapest határához megörökítő sorozatát az Új Idők közölte 1902-ben. Ugyanitt jelent meg a pozsonyi terménykiállítás megnyitóján készült több képe, melyen Darányi Ignác akkori földművelésügyi miniszter beszédet intézett Frigyes királyi herceghez és az összegyűlt tömeghez. 1906-ban alakult meg a Magyar Fényképészek Országos Szövetsége. Elnökéül Uher Ödönt, alelnökéül Erdélyi Mórt és Klösz Györgyöt választották. Három év múltán erről a tisztéről lemondott, ám 1911-ben megszavazták elnöknek. 1926-tól ugyanitt tiszteletbeli elnöknek nevezték ki. Ezzel egy időben mind a Magyar-, mind a Budapesti Fényképészek Ipartestületének díszelnöke is.

A világ minden részén kitüntették: például a millenniumi kiállításon Budapesten, vagy 1900-ban a párizsi világkiállításon, ahol Erdélyinek köszönhetően a magyar volt a legjobban dokumentált pavilon. Az osztrák császári és magyar királyi udvari fényképész cím mellett elnyerte a német császár és orosz király őfelségének udvari szállítója megtisztelő titulust is, a fényképészeti úton készült szemléltetőeszközök iskolai bevezetéséért.

Az első Fotográfiai Világkongresszust 1924-ben Frankfurt am Mainban rendezték, ahol az ülésszak alelnökévé Erdélyi Mórt választották. A német elnök megnyitóbeszédében hangsúlyozta, hogy a szemlél-

tető oktatásban Németország világviszonylatban az első helyen áll, de az vitathatatlan, hogy a kezdeményezés Erdélyié, aki mindenkit megelőzött tíz évvel. Akkor kezdte el ugyanis a saját felvételeiből sokszorosított tematikus sorozatok elemi iskolai elterjesztését. Abban az időben még a tanyai iskolákban is vetített képekkel tanították a földrajzot, s ahol nem volt villanyvilágítás, oda kifejlesztett egy speciális, borszeszes lámpával működő vetítőt.

A Közoktatásügyi Minisztérium nagy szériákban rendelt a diasorozataiból, 700 képnél többől állt a kötelező elemi iskolai sorozat. Fia egyszer megkérdezte tőle, miként jutott erre a gondolatra? Azt válaszolta, hogy azoknak a gyermekeknek, akik még életükben egyszer sem voltak távolabb falujuk határánál, hiába mesélik, milyen a Parlament, ha a legnagyobb épület, amit addig láttak, a falujuk temploma volt.

Semmelweis utcai műtermében indította meg az Uránia Szemléltető Taneszközök Gyárát, s emellett a Semmelweis utca egyik mellékutcájában (Sarkantyú u.) nyitott egy mechanikai műhelyt is, ahol vetítőgépeket, objektívtartókat, egyebeket gyártottak.

1919-ben a proletárdiktatúra már a második napon államosította mindkét vállalatát. Levették az Uránia és az Erdélyi táblákat, s helyükbe került egy nagy ronda zománctábla, ezzel a szöveggel: Közoktatási Népbiztosság VII/A ügyosztálya. Erdélyit eltávolították műteréből és üzeméből is. Erre mind az 53 alkalmazottja elment a Népbiztosságra, s hitet tettek elbocsátott főnökük mellett, minek következtében a kommunisták visszahelyezték magas fizetéssel saját vállalatához.

Aztán jöttek a románok, s ők mint magyar állami tulajdont, hadizsákmányuknak tekintették az üzemet és a műtermet. Szükségük is volt rá, mert mérhetetlen mennyiségű fényképet készítettek a legyőzött Budapestről, és terjesztették szerte a világban. Mire hazamentek a románok, Erdélyinek szinte mindene odalett, úgyszólván mindent elölről kellett kezdenie. Talpraállásához nagyban hozzájárultak magas állású ismerősei. Jó viszonyban volt gr. Teleki Pállal, aki azon túl, hogy diákat rendelt az egyetemi előadásaihoz, gyakran fel is kereste Erdélyit egy kis beszélgetésre. Neki köszönhette a fotográfus, hogy kinevezték kormányfőtanácsossá, így lett Magyarország egyetlen „méltóságos úr" megszólítású fényképésze!

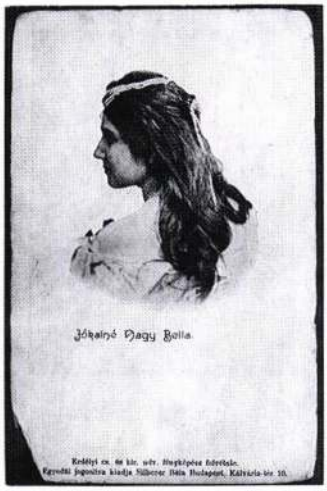

Erdélyi Mór felvétele. Jókainé Nagy Bella, 1900. Sokszorosított levelezőlap

150 000 darab negatívot őrzött archívumában Magyarországról. Egymaga több fotópapírt használt el fénykorában, mint az összes többi fényképész együtt. Ez is hozzájárult, hogy egyik kezdeményezője lett a Kodak cég váci gyárépítésének.

1934 márciusában halt meg. Hagyatékának nagy része megsemmisült, a maradék szétszóródott az országban és határainkon túl.

Megmaradt képei, életműve alapján Erdélyi Mór egyike lett a nemzetközi érdeklődésre is számot tartó magyar fényképészeknek. (Az életrajzi adatok egy része az Erdélyi Mór fiával 1980 körül Párizsban készített interjúból származik, amelyet Baróti Judit jóvoltából olvashattam el.)

Kincses Károly

Erdélyi Mór albuma a Magyar Tudományos Akadémiáról, 1896.

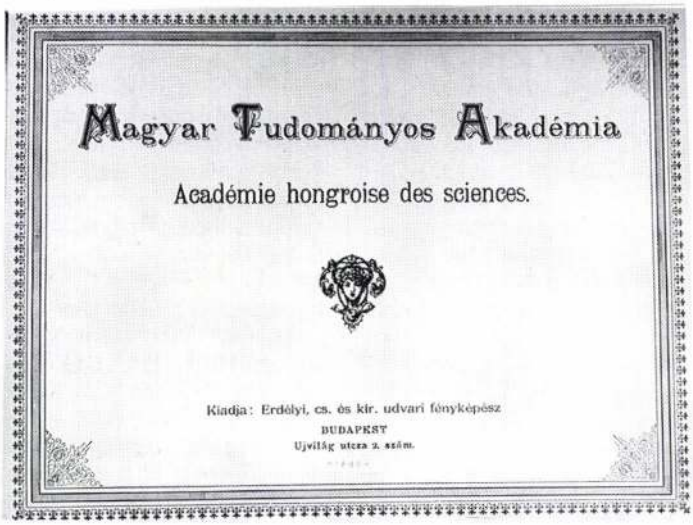

Erdélyi Mór

Szent Imre emlékkiállításon a Műcsarnokban Budapest templomairól készült felvételeivel szerepelt.

Est 930. VII. 13.

Dr Erdélyi Mór

penzkepész és festő

l.

Kéry Petőfi-ház

58. Ó. l.

Második példány

ezerkettőszázharminer
nnegel. Mátraverebélyi
helyreállításánál előfor-
s námlák kifizetésére
l mai napon hiány
lem. —

315 julius 1 fén

Pemplem helyreállítás
vezetősége

Erdélyi Mór, festő

„Dreher Antal sörfőzde, Kőbánya".
Erdélyi Mór színes képe az 1900-as évek
elején megjelent útikönyvben.
/repr./

Bérza László: Budapest története. Tegnapok képekben 1.
Új Tükör, 1980. okt. 5. 10. old.-on.

Erdélyi Mór

Egy-egy kiemelkedő „fémjíró mester" életműve már korábban is hírt adott a szakma művészi lehetőségeiről (elsősorban a portréban vagy az aktképben: gondoljunk Székely Aladár, Erdélyi Mór, Pécsi József, Rónai Dénes, Angelo és más, ok munkásságára); de a fotózás... önálló művészetté talán az első háborút követő esztendőkben válik.

Bodri Ferenc: A Fotóművészet című fotóiratról
Jelenkor XII. évf. 4. s. 1969. ápr., 369. l.

Erdélyi Mór

Szent Imre-emlékkiállításon a Műcsarnokban Budapest templomairól készült fényképfelvételeivel szerepelt.

NM.930 VII.13.

Az Újvilág ezer arca

A sevillai világkiállításról hazatérőben, mintha tükörből látnám, forgatnám ezt a könyvet: mert a pavilonok témáin, tárlóin, filmjein és programjaiban a kettős földrész országait különös figyelem övezte.

A kontinens ötszáz év előtti – legalábbis európaiak számára történt – fölfedezését épp e nagyszabású és látványos rendezvénnyel ülték meg. Mint tudjuk, némileg vitatott, vitatható értékeléssel. Hiszen Amerika csak a mi, fehér bőrű elődeink számára volt „terra incognita", ismeretlen; őslakói, évezredes civilizációk megteremtői és hordozói nagyon is tudták, bizonyították, hogy régóta léteznek.

Az azonban tagadhatatlan, hogy mégis Kolumbusz felfedezése tette az egész emberiség számára kerekké, egésszé a Földet. Ha nem is Indiára talált, nem is kevesebbre: a mesés Eldoradóra, ahol a csábító nemesfém nemcsak bányák mélyén, paloták termeiben halmozódott fel, hanem használati és dísztárgyakként garmadával hullott a hódítók ölébe. Akik azonban nemcsak tudós kíváncsisággal, hanem kivont karddal is érkeztek, és az önként majd kényszerrel kicsikart kincsért nem éppen spanyol lovagiassággal fizettek: a bennszülöttek életét, földjét is kérték cserébe.

„El oro de America" – az Újvilág aranya vértek, sisakok, főpapi maszkok, karperecek, nyakláncok, gyűrűk nemes veretű formáiban, csillogón ma is meghökkentő méretekben és gazdagságban tárulkozott a látogatók elé a latin-amerikai országok közös, bíbor színű épületegyüttesében. Ahol azért, szerényebben, a tőlük hozzánk származott eledelek is a tárlókra kerültek: a burgonya, a kukorica, a paradicsom, a csokoládé, s kétes élvezeti cikkünk, a dohány is.

A könyvben is szó esik ezekről, és persze más, fontosabb ismeretekről. Napjainkban divat a digest, épp az óceántúlról, a tények, események kivonatos, tartalomjegyzékes közlése, ami felületes tájékozódásra csábít; erőfeszítés, elmélyedés nélkül.

Az Amerika-könyv nem ilyen. Természet, történelem, politika hármassága népszerűen, olvasmányosan, mégis összefoglalóan, igényesen, érdekesen jelenik meg benne. Talán, mert szerzői jó értelemben vett „kommunikátorok": újságírók, útleírók, tanárok, történészek, akik nemcsak tudják, szeretik is tárgyukat, a kiválasztott egy-egy országot, amiről írnak, s élményeiket szenvedéllyel, érdekkeltően akarják megosztani az olvasóval.

Éppen ezért, e kötet ajánlójaként, magam sem szeretnék a kivonatolók hibájába esni: akkor sem, ha a téma, akár e roppant földrész megismertetése, parttalan, s egy-két oldalon megfogalmazhatatlan. Így inkább az első átlapozás emlékeit, örömeit szeretném csak átnyújtani önöknek.

Szabadság és rabszolgaság, Észak és Dél – e durva és drámai történelmi törésvonal mentén oszlik meg – nemcsak nyelvileg – az amerikai kontinens. Akkor is, ha angolul beszélő felső felén is csak gondokkal valósult meg a vállalkozás, az egyéni lét deklarált szabadsága, alkotmányos demokráciája, amit Lincoln után több mint száz évvel is árnyékba borít újra és újra a hajdan oda is behurcolt fekete bőrűek lázadása.

A könyv borítójáról a New York-i Szabadság-szobor nőarca tekint ránk, s a sevillai expón, a különben színtelennek, jellegtelennek ítélt USA-pavilon azért hordozott egy hangsúlyos témát: az emberi jogok 1778-ban ott meghirdetett Chartá-ját s a megvalósításáért azóta is folytatott harcot széles e világon. S a jogszabó dokumentumösök között az angol Magna Charta mellett, némi büszkeségünkre, szerepelt a mi Aranybullánk is!

Ám a spanyol és portugál nyelvű közép- és dél-amerikai kontinens népei a hódítók feudális-monarchikus berendezkedését jobbára formálisan cserélhették csak, napjainkban is, demokráciára: erről győz meg diktátorok, zsarnokok, katonai juntáik folytonos puccsa, uralma vagy rémuralma, Argentinától Braziliáig, Haititól Salvadorig.

De a szépség, az életöröm áttör a politika korlátain vagy láncain. Elbűvölő fényképfelvételek sora teszi letehetetlenné e kötetet, bemutatva a kettős kontinens természeti csodáit, az Andok és a Kordillerák vagy az északi Sziklás-hegység többezres ormait, gleccsereit és hómezőit; a Niagarát is felülmúló roppant vízeséseket, a Salto Angelt Venezuelában vagy az Iguacut; a színek őszi orgiáját a Szent Lőrinc folyó mellett vagy Massachusettben, ahol a Mayflower vitorlás kivándorlói, minden Amerikába emigráltak ősei, 1620 körül megtelepedtek.

Az emberkéz alkotta remekek közül sokadszorra is lenyűgöz a perui Machu Picchu rejtélyes romvárosának távlati képe, az azték és inka piramisok enyészetükben is megdöbbentő látványa, vagy Manhattan, Toronto vagy éppen Dallas „arany felhőkarcolóinak" sora, amelyek a véget nem érő tévésorozat címképeiben is felmeredeznek. Elérhetetlenül is vonzanak a Karib-tengeri országok kék és türkiz vizekben ázó tengerpartjai és öblei, a lagúnák és pálmaoázisok, a világturizmus gazdagjainak paradicsomi tájai.

S közben minden kiderül e kis országokról, jobb sorsra érdemes, könnyen mosolygó-táncoló népekről; nemcsak ami szép és jó, az is, ami rossz, sokszor már-már elviselhetetlen.

És mennyi érdekesség: hogy Brazíliában épp annyi a szarvasmarha, mint az ember – kereken 100 millió! –; hogy Grönlandban Európából importált művirágokat tesznek, elevenek híján, a sírokra; hogy Kanadában miképpen óvják, szinte nekünk is szólóan, a rádiókat és televíziókat, a magánadókat is, a túlzott amerikai műsorbefolyástól; hogy Új-Skóciában legjobb a homár; hogy Montevideóban készítik legjobban a parázson sült húst, amit a világ legudvariasabb pincérei hordanak ki az ugyancsak barátságos vendégnek.

A könyv a „hetedik földrész", az Antarktisz bemutatásával zárul. Területe másfélszer akkora, mint Európa s három kilométer vastag jégtakaró borítja. A jég birodalma, szomorúan és egyedülállóan, a béke egyetlen kontinense, s példás nemzetközi tudományos összefogással folyó kutatás helyszíne.

De egy űrfelvétel figyelmeztet: a Déli Sark fölött veszélyesen vékonyodik az ózonréteg, s az ózonlyuk nagyobb már, mint az USA területe.

Úgy is érdemes belenéznünk az Amerika-könyvbe, mint egy igazmondó tükörbe.

Sediánszky János

Amerika
Alaszkától a Tűzföldig
Ezerarcú világunk
Dunakönyv Kiadó.
453 oldal, kötve 2500 Ft.

A Biblia

A Biblia az egyetemes kultúra egyik legnagyobb alkotása, majd' kétezer éve a világ legolvasottabb könyve, s egyben minden idők első számú bestsellere: az elmúlt száz év során több mint két és fél milliárd példányt adtak el belőle Alaszkától a Tűzföldig, Budapesttől Pekingig a Föld minden országában. Történetei és tanításai átmeg átszövik mindennapi életünket – akkor is, ha nem vesszük észre vagy nem valljuk be magunknak –, s ismerete annyira hozzátartozik az általános európai műveltséghez, hogy sok művészeti és kulturális alkotást meg sem érthetünk nélküle.

A Bibliát az elmúlt négyszáz évben 1763 nyelvre és nyelvjárásra fordították le – ez egyedülálló rekord –, így ma a Föld ötmilliárd lakosa közül mindössze kétmilliónan nem olvashatják a saját nyelvükön. A Biblia volt az első nyomtatásban megjelent könyv, s egy ilyen, Gutenberg által készített kiadás a világ legdrágábban eladott nyomtatott könyve: egy árverésen 190 millió forintnak megfelelő összeget fizettek érte.

A pártállam idején ideológiai okokból sok család könyvespolcáról lekerült a Könyvek Könyve, az új, fiatal családok pedig egyáltalán nem tartották fontosnak, hogy könyvtárukat egy ilyen „idejétmúlt" kiadvánnyal gyarapítsák . . . Egy kis falu plébánosa, aki félt, hogy előbb-utóbb börtönbe kerül papi tevékenysége miatt, szóról szóra megtanulta a Biblia egy több száz oldalas részét, az Újszövetséget . . .

Ma, a megújult Magyarországon – pártállástól és világnézettől függetlenül – a Biblia ismét elnyerheti méltó helyét a családok könyvespolcain. Ezt a célt tűzte ki maga elé a Szent István Társulat, hazánk legrégebben alakult könyvkiadója, amikor nagy példányszámban, szövegmagyarázatokkal ellátva újra kiadta a Könyvek Könyvét, ezzel a jelmondattal: *Legyen minden magyar családban Biblia!*

(Szent István Társulat
1053 Bp., Kossuth L. u. 1.)

Bemutatkozik egy új kisvállalkozói kiadó

HOGYF EDITIO BUDAPEST

Egy új kisvállalkozói kiadó bemutatkozik. Első hasonmás kiadványa a *Magyarország*-album, amelyet az olvasó a „Kiadók jelentik" rovatban is megtalál.

A mű magyar nyelven 1909-ben jelent meg Kain Albert szerkesztésében, a Magyar Királyi Államvasutak támogatásával. Már itt meg kell jegyeznünk, hogy a könyvben nem találunk semmiféle vasutas túlsúlyt vagy elfogultságot, netán reklámízű passzusokat; a vasutas vonatkozás kimerül abban, hogy a szerzők a történelmi Magyarország vasúti fővonalai mentén járják be az országot, s a 680 fényképből álló illusztráció is követi ezt a szerkesztési elvet.

A tizenkettő szerző: Bársony István, dr. Bodnár Gyula, dr. Borovszky Samu, dr. Erődi Béla, Gonda Béla, dr. Hankó Vilmos, dr. Lóczy Lajos, Novák Tivadar, dr. Semayer Vilibáld, Siegmeth Károly, dr. Sziklay János, dr. Toldy László.

Bizony, elő kell vennünk a lexikont, hogy a néhány közismert név mellett közelebbit is megtudjunk a szakszerzőkről; a geológia, geográfia, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, közlekedés, statisztika, népélet-néprajz, történelem, vallás akkori, elismert szaktekintélyeiről. Munkájuk eredménye: jól szerkesztett, arányos, objektív írások, kifejezetten olvasmányos stílusban; értékes statisztikai adatokkal alátámasztva.

S most elérkeztünk a tizenharmadik szerzőhöz. Ő Erdélyi Mór fotográfus–vállalkozó, aki egyben a könyv kiadója is volt.

Itt kell megvallanom elfogultságomat. A mű kiválasztásához a képi tartalom miatt jutottam el. A fényképezés elfogult barátja vagyok, gyűjtő, amatőr fotóhistorikus. Néhány éve német nyelvű klasszikus fotós művek reprintjeit készíttetem Magyarországon a H. Lindemanns Fotobuchhandlung und Verlag (Stuttgart) számára, amelyekből jutányos áron a magyar olvasóknak is jut, s mintegy „melléktermék"-ként szinte a teljes német és angol–amerikai fotókönyvválaszték – több ezer cím – itthon beszerezhető. (Pótolva ezzel közel ötvenéves kiesést, hiszen hajdan a HAFA katalógusokból atyáink, nagyatyáink kedvük és pénztárcájuk szerint válogathattak fotóirodalmat.)

Szó ami szó, én a *Magyarország*-ot fotós műnek tekintem. Erdélyi Mór életművét, életútját a könyvhöz mellékelt egyik könyvjelző részletesen taglalja. (Kincses Károly tollából.) A képanyag – a 680 fénykép – tehetséges fényképész munkáját tükrözi. Szerencsére a tárgyhű, talán kissé konzervatív táj- és városképek mellett sok, jó kompozíciós készséggel, ízléssel készült zsánerképet, portrét találunk. S mily gyönyörűséges csaknem 90 év távlatából képekben, *fényképekben* látni egy ország keresztmetszetét! Mily meggyőző a szöveg mellett az objektív s egyben esztétikus képanyag!

Ma benne élünk a képi kultúrában. Természetes használói, élvezői vagyunk a tv-nek, videónak, mozinak, képes magazinoknak. Életünk néhány évtizede hézagmentesen dokumentált. S most kezdünk ocsúdni: hiszen mindennek előzménye volt! A fotográfia ez az előzmény. Fotográfia jó 150 éve van, nyomdai fényképközlés, az autotípia létrejötte, mintegy 100 év óta. De hát akkor Erdélyi könyve szinte újdonság volt hatalmas képanyagával!

Valljuk be, átmenetileg elfeledtük, hogy a másfél-egy–háromnegyed évszázaddal ezelőtti életnek is van – sajnos részben már csak volt – egy képi tükre: a fényképezés. A maga dokumentatív, művészi erejével. A mai fényképezés, a negatív-pozitív eljárás feltalálója, William Henry Fox Talbot már vérbeli fotóművész volt! (Amit a világ első – fényképekkel, eredeti talbotípiákkal – illusztrált könyvében, a *Pencil of Nature*-ben meggyőzően bizonyít. 1844!)

Számomra – s meg vagyok győződve, hogy igen sokak számára még – óriási élmény visszatekinteni a fényképeken keresztül a múltba, különösen a nemzeti múltba. A fénykép átütő erejű, meggyőző dokumentum, adott esetben művészi alkotás. Nem pótolható írással. Sok esetben képzőművészettel sem. Gondoljunk Petőfi dagerrotípiájára! Egyedül ebben a Petőfi képmásban találjuk meg az összhangot az alkotó és művei közt. A megviselt ezüstlemezről a zseni szemei agyunkba hatolnak. (Vessük össze a hatást a színekben pompázó, jóval nagyobb méretű, Orlaytól származó Petőfi festmény-portré benyomásaival! Az eredményt nem kell kommentálni.)

Talán nem ismert a kutatók körében, hogy Talbot tanítványa, Henneman – aki Londonban önálló fényképész műtermet vezetett –, 1851-ben lefényképezte Kossuthot. Az átlag magyar a Kossuth-képmásokból a hódító férfiszépségű, fiatal Kossuthot ismeri (metszetekről), vagy a turini remetét, aki öregkorában is, bár kopasz, de jó vonású, szép férfi maradt (ezt már fényképeken láthatjuk). De az az 1851-es talbotípia! Egy elgyötört, megviselt, korán megöregedett arc, gyér hajzatú koponya – a bukás, az emigráció élményei, a felelősségérzet hű tükre.

E régi fényképanyagot felkutatni, rendszerezni, hatalmas munka. Vannak értői, művelői az országban. Ezek javát publikálni vagy a kiadványalakban megjelenteket újra közreadni is nemes munkának tartom. Szerencsére nem vagyok egyedül ebbeli szándékomban. Vannak előzmények, gondolok például a nagy sikerű Klösz-albumra, és a Kecskeméti Fotóművészeumban Kincses Károly kurátor eddigi eredményeire s megvalósulásban levő programjára. Azt hiszem, ezen a területen újabb, kooperáló versenytársak sem lennének haszontalanok . . .

Térjünk azonban vissza Erdélyi Mórhoz. A fotóművész Erdélyi sikeres üzletember is volt, eredményes vállalkozásokban kamatoztatta alkotásait, amelyek mind a fényképezéssel függtek össze. Jól menő műterme volt, kiterjedt privát- és testületi klientúrával. Megalapozta a magyar szemléltetőeszköz- és taneszközgyártást. Fénykép- és diasorozatait az egész országban használták. Kezdeményezője volt a hazai fotóanyaggyártásnak. Magyarország egyetlen „méltóságos" fényképésze lett, mert oktatásfejlesztő-tevékenységéért kormánytanácsosi címet kapott. Vezető pozíciókat töltött be hazai és nemzetközi fényképészszervezetekben.

A *Magyarország* album hűen tükrözi a tehetséges, jól szervezett kiadói vállalkozói munkát. E hatalmas művet megjelentette németül (1909), angolul (1910), franciául (1910) is. Sőt, a német változat egy második kiadást is megért (Stuttgart, 1912). A magyar eredeti és az idegen nyelvű változatok azonos képtördeléssel készültek. Nagy valószínűséggel külön nyomták a képíveket, és minden szöveg az adott helyre van betördelve, tehát nyelvenként egy másodszori nyomással készült el a komplett belív. Az arany-nyomott, háromszínű egészvászontábla grafikai munkáira pályázatot hirdetett Erdélyi. Ebből születtek a gyönyörű, szecessziós dombornyomott fedlapok.

Mi a 2. német kiadás mértéktartóbb tablóját választottuk, részben esztétikai, részben praktikus okokból. (A nyomdai munkákat kivitelező Szegedi Nyomda présgépébe nem fért volna bele az első kiadások egész táblát kitöltő hatalmas grafikája.)

Érdekes az angol nyelvű változat sorsa. Úgy tűnik, a könyvből nagyobb mennyiség maradhatott háború utánra – az első világháborúról van szó –, s Trianon fájó sebét tükröző pótlap és póttérkép került a könyvbe.

E mértéktartó, objektív könyv német és angol változatának hasonmás kiadása a HOGYF Editio legközelebbi tervei közé tartozik.

Szólnom kell egy technikai problémáról is, a képanyaggal kapcsolatos nyomdatechnikai jellegű nehézségekről. A századfor-

duló eredeti fényképei bámulatosan részletgazdagok, szép tónusúak, tűélesek. Rendelkezésre álltak már a tökéletes rajzú anasztigmátlencsék valamint az alacsony érzékenységű fotóanyagok finom szemcséi, s ráadásul a nagyítást nem igénylő nagy méretek kiváló képminőséget nyújtottak. Ennek egy része az autotípiában óhatatlanul eltűnik; egy másik része a korabeli nyomdatechnikában vész el a nyomólemezek, a nyomdagépek, a festék sajátosságai miatt. Szerencsére az Erdélyi-könyvek nyomtatott képanyaga a kor legjobb színvonalát nyújtja, csekély információveszteséggel. Sajnos többnyire az a helyzet, mint esetünkben is, hogy az eredeti fényképanyag visszavonhatatlanul elveszett, megsemmisült.

Erdélyi 150 000 képből álló archívuma is áldozatul esett a történelmi mozgásoknak. Így az egyetlen út maradt: a képanyagot az antikvár, eredeti példányokból átvenni. Következik a kiadó dilemmája: hogyan érjünk el akceptábilis képminőséget, elfogadható áron. Nagy műszaki előkészítéssel, tetemes ráfordítással az egyszer már raszterképként kinyomott képanyag minősége megtartható, sőt enyhén javítható. Az elektronikus képfeldolgozó módszerekkel ugyanis például könnyűszerrel azonos tónusra, gradációra hozhatók az eredeti nyomott képanyagban is ívenként eltérő jellegű képek. Ez azonban kis példányszámú kiadványnál sajnos megfizethetetlen, illetve a hazai vásárlóerőt messze meghaladó árú könyvet eredményezne. (Vannak biztató jelek olcsóbb és minőségben még jobb, egészen friss elektronikus módszerek elterjedésére, mint a például a KODAX Photo CD profi, nyomdatechnikai variánsa.)

Maradna az előbbi mellett egy, szintén jobb minőséget eredményező módszer – amelyet Erdélyi is alkalmazott –, a kép és szöveg külön fázisban történő nyomása. Ez feloldaná a nyomdász örök dilemmáját, hogy a festékezésnél a képhez vagy a szöveghez igazodjon-e. Igen ám, de ez a módszer dupla nyomólemez- és nyomdagép-költséggel jár, amit szintén nem viseli el a magyar könyvbarát zsebe. (Emellett a képanyagról rácsfelvételt kell készíteni, amely eleve információveszteséggel jár.)

A *Magyarország* hasonmás kiadásánál az ár diktálta kényszerből a legolcsóbb módszert választottuk; az együtt szerelt kép- és szövegfilmekről egy ütemben készült a belív kinyomtatása. A Szegedi Nyomda szakembereinek munkáját dicséri, hogy a képanyag minősége erősen megközelíti az eredeti példányokét. (Több kötetből válogattuk ki a legjobb nyomatokat az újrafényképezésnél.)

Antikvár példányt – különösen magyar nyelvűt – nemigen tudunk szerezni 5000 forint alatt, s mi kötetünk bolti árát 3800 forintban állapítottuk meg. Ez az ár sokakat meghökkent. Nincs azonban az olcsó könyvhöz visszavezető út a támogatások megszűnte után, sőt ha az áfa átka lesújt, a könyvgyártást 25 százalék, a kereskedést 8 százalék ártöbblet fogja terhelni. Még mindig van azonban előnyünk a nyugat-európai árszinthez viszonyítva. Egy, a *Magyarország* felényi, kis példányszámú reprint bolti ársávja 100–150 DM-es mezőben mozog például Németországban.

Bizonytalan azonban a kiadó, különösen az egykönyves, kezdő kiadó sorsa. Parányi profitját a hitelkamatok, az infláció, a terjesztők fizetésképtelensége veszélyezteti. E tekintetben csak annyi személyes hang engedtessék, hogy drága passzió a könyvkiadás; a tunyán elfekvő pénz anyagilag többet hoz . . ., bár e vélemény hangoztatásához bizonyára a kezdő tanulópénzének bánata is hozzájárul. Gondolom azonban, hogy mások is objektívnek tartanák a véleményt, hogy a kiadóknál a bővített újratermelés feltételei nehezen állnak össze a mai viszonyok között a hazai könyvpiacon.

Ennek ellenére, talán a megszállottak szívósságával és szemellenzősségével felvértezve árulom el befejezésül új könyvtervemet. Természetesen ismét képes, fényképes kiadványról van szó. Az olvasóban már gyanút is kelthetett W.H.F. Talbot többszöri említése. Páratlan művéről, a *Pencil of Nature*-ről szeretném a magyar és német nyelvű pszeudo-fakszimilét megcsinálni.

Tehát jöjjön *A természet írónja* és a *Der Bleistift der Natur*. Pszeudo-fakszimile, azaz ál-hasonmás azért lenne e kiadvány, mert eredeti tördelésben és számítógépes módszerrel rekonstruált betűfonttal – gyönyörű antikva – képzelem el a könyvet, de nemzeti nyelveken.

Talbot, aki dúsgazdag angol arisztokrata, zseniális priváttudós volt, lebilincselően írja le, hogy miként és miért találta fel a fényképezést, és hogy az mi mindenre jó. Mellé 24 ősfénykép tartozik, illusztrációként.

Talbot annak idején tekintélyes summát vesztett fényképezési kutatásain, találmányának kereskedelmi hasznosításán és könyvkiadói vállakozásán. Ha ő igen, én miért ne(m) . . . mondta a régi sláger. De félre a malíciával! Remélem, hogy megtalálom leendő könyvemmel azt a néhány száz kép- és könyvbarátot, akinek szíve kívánja és zsebe megengedi egy gyönyörű könyv birtoklását, ha csak ál-hasonmásban is. A *Pencil of Nature*-ből kb. két tucat ép példány maradt fenn. Egy hiányos 55000 DM-ért kelt el néhány éve egy német fotóaukción . . .

Horváth Győző Ferenc
alias HOGYF

Városregény

Miért is ne? Ha irodalmi kézikönyvek műfaji osztályozása során röpködhetnek a regényt a kalanddal, a családdal, a fejlődéssel összefűző kifejezések, joggal illethető ezzel a különleges megjelöléssel Blasszauer Róbert új regénye.

Új regény?! Ennél az egyszerűnek tetsző közlésnél is meg kell állni néhány magyarázó szó erejéig. Ha a híreszteléseknek hinni lehet – márpedig ezúttal nincs ok a kételyre –, *A reporter* címet viselő kézirat kereken húsz évet várt a megjelenésre. Szó sincs arról, hogy be lett volna tiltva, vagy valamilyen politikai jellegű elfektetés jutott volna osztályrészéül. Egyszerű kiadói lustaság („Minek még egy író, mikor úgyis olyan sok van?"), majd a későbbi krónikus pénzhiány („Kiadónk a köztudottan nehéz gazdasági helyzetben nem tud vállalkozni mégoly értékes műve kiadására"), s feltehetőleg a szerző önmenedzselési hajlamának érthető hiánya lappang a végre feltámadt és nyomdafestékhez jutott regény különös sorsa mögött.

Ebben a nem mindennapi helyzetben a hivatásos olvasó nem teheti meg, hogy a mai regénykínálathoz mérje a könyvet. Ha méltányosak akarunk lenni az íróval, munkáját csakis a két évtizeddel korábbi mustrával lehet összehasonlítani. Tételezzük föl tehát, hogy az 1971-ben írt kézirat, kiadó és nyomda jó és gyors együttműködése nyomán, egy év múlva a könyvesboltokba kerül. Milyen művek mellett kellett volna bizonyítania szerzőjének a tehetségét? Csak hevenyészve ragadok ki néhányat az akkor megjelent regények közül. Kovai Lőrinc: *Fergeteg Északon*, Mesterházi Lajos: *A bánatos bohóc*, Polgár András: *Apuka*, Szentkuthy Miklós: *II. Szilveszter második élete*, Vámos Miklós: *Előszó az ABC-hez;* az igazi irodalmi szenzációt mégis egy nem regény okozta abban az évben, Nemeskürty István: *Rekviem egy hadseregért* című történelmi esszéje. (Nota bene: annak kézirata is várt egy keveset, ha nem is húsz évet, a kiadásra.)

Ha e véletlenszerűen kiválasztott, a korabeli regénytermést mégis jól példázó mintához mérjük Blasszauer Róbert régi-új művét, megállapítható: a szerzőnek nincs oka a szégyenkezésre. Sőt, ha könyve a megírása idejében nyilvánosságot kap, a magyar prózában már akkor több lett volna egy íróval.

Bár Blasszauer regényében egyszer sem írja le a város nevét, ahol története játszódik (amit egyébként a külső borító azonnal elárul), néhány oldal után a földrajzban és helytörténetben járatos olvasók előtt egy pillanatra sem lehet kétséges, hogy a Mecsek alján fekvő, mediterrán hangulatú, mindenkor jelentős lélekszámú településünkre kalauzol minket a helység múltjáról rengeteget tudó szerző.

Mondani sem kell talán, a régmúltba utazunk általa: amikor békebeli béke honol a Kárpát-medencében. Valahol messze, a bécsi Burgban Ferenc József ül a császári és királyi trónon, és itt, a Zengő alatt békésen él egymás mellett magyar, sváb, sokác, zsidó, szépasszony és prostituált, rendőr és kocsmáros, vigéc és városatya, teátrista és hírlapíró – mind egy atyáskodó államhatalom hű alattvalói és polgárai.

Vándorcirkusz érkezése hozza tűzbe-lázba a lakosságot – a századelőn, mikor még ilyesmi eseményszámba ment. Ehhez képest a jövevény hírlapíró fel- és eltűnése nem sokat nyom a latban a város közössége előtt. Igazából a szerző sem becsüli sokra újdondász hősét. Inkább afféle járulékos figurának tekinti, aki által kibeszélhet az olvasóknak, rámutatva várospanoptikuma legérdekesebb alakjaira, s magát sem kímélve önironikusan idézőjelezi krónikási szerepét.

Blasszauer Róbertben jó mesélőkedvű, témájához illően archaizáló stílusú, élvezetes írót ismertem meg. Könyve vérbeli epika, némi epikureus vonással felruházva. Még a kellemetlenségeket is kedéllyel rója föl. Egy Csáth Gézába oltott Bohumil Hrabal, akit vasárnapi ebéd után kell olvasgatni. Feketekávét szürcsölve, szivarozva, lassan lapozgatva, hogy minél tovább tartson, sok nyugodt délutánon át.

Kelecsényi László

Blasszauer Róbert:
A reporter
Fekete Sas.
304 oldal, fűzve 190 Ft.

Ókori bölcselők

Görög gondolkodók
Thalésztól Anaxagorászig
Kossuth.
136 oldal, fűzve 145 Ft;
Görög gondolkodók
Empedoklésztől
Démokritoszig
Kossuth.
140 oldal, fűzve 145 Ft.

Az európai filozófia bölcsője az ión és dór gyarmatvidéken, Kis-Ázsiában és Dél-Itáliában ringott. Itt éltek azok a férfiak, akik a tudásról, a létről, a logoszról, a keletkezésről és az elmúlásról, a változásról, a mozgásról, a természetről, az emberi közösségről, az éthoszról gondolkodva legelőször próbáltak valamilyen racionális magyarázatot adni a világ egészéről. A „fizikusok" – amint nevezték őket, hiszen a „filozófus" elnevezés csak később jön használatba – természeti benyomások alapján igyekeztek a sokféleségtől és a különféleségtől való elvonatkoztatás útján olyan egyetemes elvhez jutni, amely alkalmasnak mutatkozott az arkhénak, a dolgok ősokának, princípiumának a meghatározására.

A görög filozófiának ez a kezdete az i. e. VI. századra esik, a kis-ázsiai ión államok pusztulásának korára, a mondák ködébe vesző hét görög bölcs fellépésének idejére. Ezek egyike volt *Thalész*, aki fejlett természetismerettel rendelkezett. Azzal foglalkozott, amit Arisztotelész a lét tudományának, első filozófiának mond, s amit később metafizikának neveznek. *Anaximandrosz* megírta az első filozófiai művet a természetről, *Anaximenész* pedig összefüggést talált a világ és az emberi organizmus között; szerinte mindkettőt levegőszerű lélek tartja fenn és mozgatja.

Dél-Itáliában virágzott a püthagoreus iskola. Filozófiájuk átmenet a realisztikus filozófiától az intellektuális filozófiához. *Alkmaion, Apollóniai Diogenész, Hippón és Philolaosz* fennmaradt töredékei bizonyítják, hogy ők vitték be a természetben mutatkozó matematikai törvényszerűséget az egész világrendszerbe, amikor azt állították, hogy minden dolognak lényege a szám, lényegében minden a szám. Tanításuk megvetette a test és a lélek különbözőségének, a lélek magasabbra értékelésének alapjait.

A kis-ázsiai Epheszoszban *Hérakleitosz* azt tanította, hogy a lényeg a folytonos változás. A nyugalom, a megmaradás csak látszólagos. Az ellentétek harca tartja fenn a létet. Elea városának filozófusai ezzel szemben a lét egységét és változatlanságát hirdették. *Xenophanész* az első, aki az abszolút lényeget mint az egyet határozza meg. Az egység elvét akarta igazolni *Parmenidész*, aki szerint a gondolkodás és a lét azonos. Ami kimondható és elgondolható, annak léteznie kell. Mert van létezés, és nincs, ami nem létezik. *Melisszosz* a létezőt nemcsak időben, hanem a végtelen tér minden irányában határtalannak állította. *Zénon* apóriáiban ráterelte a figyelmet a végtelen nagynak és a végtelen kicsinek, valamint az időnek a problémájára.

Athénban *Anaxagorász* honosította meg a filozófiát. A keletkezés problémájára keresett új megoldást: szerinte a dolgok nem lesznek és nem semmisülnek meg, hanem keverednek. *Empedoklész* az elvont lét és a konkrét létező, a mozdulatlan és a mozgó gondolatát próbálta összekapcsolni. *Leukipposz* megalkotta az atomelméletet. *Démokritosz*, a tudományos gondolkodás megszállottja, zseniálisan meglátta, hogy a megismerés nem az objektum egyszerű tükröződése a szubjektumban, hanem az alany megismerő tevékenységének az eredménye. A legfőbb jónak a nyugalmat, a szemlélődő, harmonikus, heves érzelmektől mentes életet tartotta. Etikai töredékeiben a boldogság az erkölcs mértéke. Nála tűnik fel először a mértékletesség erkölcsi kategóriája, amely azután végigvonul az egész görög etikán.

A Szókratész előtt élt gondolkodók fennmaradt töredékeit, valamint Arisztotelész, Cicero, Diogenész Laertiosz, Platón, Szimplikiosz és mások műveiben megtalálható részleteit adja közre a *Görög gondolkodók* két kötete. Ezek a szövegek megjelentek már gyűjteményekben, folyóiratokban, egyedi kiadványokban, de ilyen teljességben összegyűjtve először kerülnek az olvasók kezébe.

Különböző időszakok különböző fordításai, amelyek talán nem minden esetben felelnek meg a kritikai olvasás kritériumainak, de átfogó képet adnak mind a szerzők, mind a fordítók érzés- és gondolatvilágáról. Rövid életrajzok és gazdag forrásjegyzék nyújtanak segítséget az olvasóknak, hogy megismerjék ezt a preszókratikus tanítást, elmélyüljenek benne és elgondolkozzanak rajta.

Hitseker Mária

Nincs ártatlan emlékezet

Megszoktuk már, hogy Jorge Semprun – a francia ellenállás hajdani aktív harcosa, a náci koncentrációs tábor egykori foglya, a spanyol illegális mozgalom egyik volt vezetője, aki azután a nyugat-európai kommunistaellenes értelmiség ismert alakjává lett, a franciául író spanyol író, számos forgatókönyv szerzője, s a jelenlegi spanyol kultuszminiszter – mindig ugyanazt a „történetet" írja; azt, amelyet a legjobban ismer: a sajátját. *De szép vasárnap!* című regénye világsikerű első könyvének, *A nagy utazás*-nak tizenhét évvel későbbi újragondolása.

Át kellett értelmeznie az életre szóló élményt, a buchenwaldi lágert és a kommunista mozgalomban eltöltött éveket. Időközben ugyanis bejárta a világot a kommunista koncepciós perek híre – nem egy hajdani fogolytársát meghurcolták, sőt, kivégezték –; időközben Szolzsenyicin és Salamov tollából megdöbbentő tudósítások érkeztek a Gulag pokláról – ahová a náci táborok egykori orosz foglyait is terelték –; időközben kiderült az is, hogy a lágerrendszer Brezsnyev idejében is folytatódott. Világossá vált Semprun számára a bolsevik diktatúra működési mechanizmusa, s a bürokratizálódott, megcsontosodott nyugati kommunista pártok cinkos hallgatása is. Mindezek után „nincs többé ártatlan emlékezet".

A nagy utazás kerettörténete Gérard (alias Semprun) marhavagonban megtett utazása a compiègne-i gyűjtőtáborból Buchenwaldba. A *De szép vasárnap!* kerettörténete a buchenwaldi láger egy napjának – egy téli vasárnapjának – a leírása. A kerettörténet azonban mindkét esetben hihetetlenül gazdag élmény- és tényanyagot, és gondolatiságot fog össze.

Semprun korábbi műveihez hasonlóan a szabad képzettársítások technikáját alkalmazza: a buchenwaldi vasárnap minden mozzanatához korábbi vagy későbbi élmények füzére kapcsolódik, ide-oda csapongunk az időben, s a legkülönbözőbb helyszínek bukkannak fel, Moszkvától és Prágától kezdve Franciaországon vagy Svájcon át egészen Izraelig és Amerikáig.

A buchenwaldi tábor ebben a könyvben új dimenziót kap, a lágerélet eddig ismeretlen mozzanatai kerülnek előtérbe. Például a foglyok közti hatalmi viszonyok alakulása. A táboron belül nagyon szervezetten működött a kommunista mozgalom. Bármilyen meglepő is, a kommunisták „hosszú, véres és alattomos" harc után kivették a köztörvényesek kezéből a tábor irányítását, és a saját embereik megmentése érdekében együttműködtek a nácikkal, olykor még náluk is nagyobb befolyással lehettek a dolgok alakulására. Mindennek persze súlyos erkölcsi vonatkozásai vannak. Mert, mint Semprun írja, „vannak igazságos háborúk, de nincs ártatlan hadsereg".

Azután ott voltak az oroszok. Az „őrült" oroszok, akik a józan ész számára felfoghatatlanul viselkedtek, a tavaszi illatoktól megrészegülve, szerszámaikat elhajítva egyszer csak futni, szökni kezdtek, vagy éppenséggel nagyon is jól feltalálták magukat ebben a sztálini érából már ismert abszurd világban. Hiszen „a náci táborok – írja Semprun – nem a kapitalista társadalom tükörképei voltak... hanem a sztálini szocializmus meglehetősen hű tükörképei."

Új dimenzióba került az írónak szinte az egész élete. Semprun keserű öngúnnyal, felkavaró őszinteséggel idézi ifjúkori, vagy későbbi, az 50-es, 60-as évekbeli naiv és szektás viselkedését. Gyötrelmes utat tett meg, míg eljutott ahhoz a tisztánlátáshoz, amellyel „újraírta" *A nagy utazás*-t, s amellyel – 1980-ban – a soknemzetiségű „kommunista világbirodalom" végét is megjósolta, hozzátéve, hogy a nemzeti eszme robbantja majd szét ezt a birodalmat, s hogy a szocializmus időszaka csak „zavaros és vad zárójel", amely elhomályosította és megnehezítette a nemzetté válás folyamatát.

A gyötrelemhez a túlélés élményével való folytonos szembesülés is hozzátartozik. Semprunt Buchenwald óta kísérti, kínozza az a már-már szégyellnivaló, mert más számára fölfoghatatlan sejtelem – amelyhez hasonlót döbbenetére Salamovnál is felfedez –, hogy ő talán már régóta halott, hogy csupán egy krematóriumban füstté vált húszéves fiú álma az élete. Talán nincs egyetlen olyan könyve sem, amelyikben ne saját, százféle alakba bújtatott, tucatnyi néven és álnéven szerepeltetett alakjait elevenítené meg. Mert olykor már ő maga is bizonytalan benne, hogy melyik alteregóval azonosulhat igazán, melyik az „igazi" neve, műveiben ezért visszatérő motívum az alteregó öngyilkossága.

Semprun azonban él, és filozófiai elmélyültségű, mégis szellemesen megírt, olvasmányos könyvében arra figyelmeztet, hogy ha vannak is igazságos háborúk, nincs ártatlan hadsereg, mint ahogyan – az ő számára legalábbis – nincs ártatlan emlékezet.

Szathmári Éva

Jorge Semprun:
De szép vasárnap!
Fordította: Kamocsay Ildikó.
Európa.
432 oldal, kötve 250 Ft.

D. Erdélyi Pál

Erdélyi Pál okl. mérnök, építőmester, V. Gyüngyház-u. 12.
498-337

Bptávb 1940 szept.
u 1942-jan.

Blatt 2

offeriert

unter Vorbehalt des

B a y e r n :

Kreis V Mitte

Band 1 Stadt Eichst
" 2 Bezirksamt E

Kreis VI Pfal

Band 1 Bezirksamt N
" 2 Bezirksamt I

B ö h m e n :

Band 43 Bezirk Elbo

Die weiter in der e
Reihe fehlenden fol
in tschechischer Sp
Sie evtl. so?

Brandenburg:

MDK

Sz.Erdélyi Piroska ipm.

3. M. ipm. és népműv. kiáll. 1955. Ipm. Muz.

képpel

Sz.Erdélyi Piroska

Derecskei szürrátétes teritő, reprodukció

III.Magyar Iparmüvészeti és Népmüvészeti Kiállitás Iparmüvészeti Muzeum katalogusa, Bp.1955.
30 lap

Erdélyi Rita

MDK

Szerepelt a szekszárdi muzeumban rendezett tárlaton.

V.M.: Megnyilt a kulturális szemle képzőművészeti pályázatának tárlata.

Tolnamegyei Népujság. 1964 máj.12.

ERDÉLYI SÁNDOR - festő

Mű- és művészetélvezet

A címben használt kifejezést *Vörös István* gitárművész használta az *Erdélyi Sándor* festőművész alkotásaiból összeállított kiállítás megnyitóján, tegnap kora este, a mezőberényi Petőfi Sándor Művelődési Központban. A tárlatot megnyitó *U. Szegedi Árpád* festőművész beszédében felhívta a figyelmet az Erdélyi Sándor műveiből áradó fényre, mely szerinte bizonyítja, hogy a művész kiegyensúlyozottan izzó alkotóegyéniség, majd így zárta mondandóját: „Légy továbbra is nyitott a tiszta sugallatra, alkoss töretlen hittel és meggyőződéssel." A kiállítás október 13-áig tekinthető meg a művelődési központban. A rendezvényt támogatta a Piknik Park.

P. R.

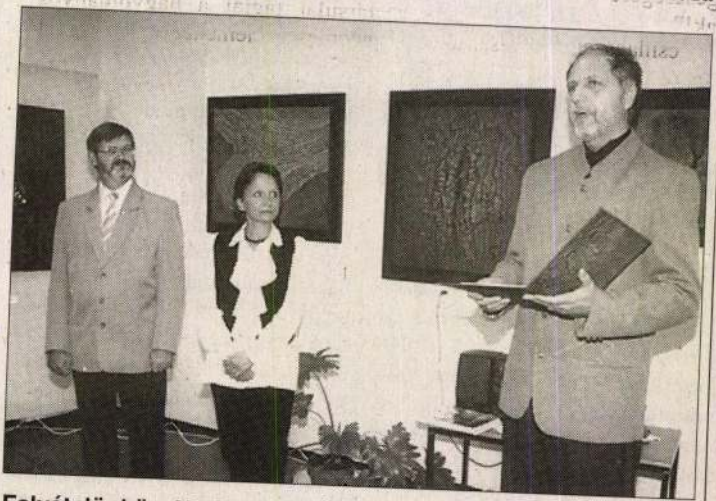

Felvételünkön U. Szegedi Árpád a bal oldalon álló Erdélyi Sándor művészetét méltatja

BARTOLF ÁGNES FELVÉTELE

Békés Megyei Hírlap 1998.09.30.

s püspök tartott ünnepi istentiszte-
z letet.
ri – A templom a gyülekezeté,
k most mégis egy emberért szól az
r- ige. *Veres Ravai Rékát* avatjuk
a- lelkésszé. Taníts, hogy az embe-
a rek megerősödjenek belső énjük-
ben. A templom felfelé mutat,
nt mert mi, emberek sokat nézünk le-
a felé. Kell, hogy legyen mód és al-
s kalom arra, hogy fölemeljük a fe-
a- jünket, és ez a mostani esemény
- ilyen – mondta. A püspök úr be-
y szédében arra próbált rávilágítani,
ól hogy nekünk, embereknek van
- szükségünk arra, hogy Istent kö-
- vessük, és nem fordítva. **B. I.**

ódolatlan HBO-n

- „Rómaó és Júlia" címűt – Sha-
- kespeare után szabadon. *Gábor*
- *Miklós* és *Kiss Tamás* legújabb,
ű televíziós produkcióját *Boros La-*
- *jos*, a „Mennyi? 30!" műsor
r szerkesztője és vezetője, vala-
- mint *Branner Rita* főszerkesztő
műfajteremtőnek és korszakalko-
z tónak nevezte. S hogy valóban
- az-e a „Rómaó és Júlia", nos, ar-
- ról ki-ki meggyőződhet vasárnap
a a képernyők előtt. **V. A.**

el ügyes-bajos dolgaikat, illetve juthatnak fontos információkhoz, azonban számos bimbózó kezdeményezésről tudunk.

Az ezzel kapcsolatos szándékot, illetve az előkészületeket segítheti elő az a film, melynek elkészültéről *Jókay Károly*, az Önkormányzatok és Civil Kezdeményezések Innovációs Központja vezetője tájékoztatta lapunkat. A Mi teleházunk című dokumentumfilm a már említett innovációs központ és az USA Nemzetközi Fejlesztési Hivatala (USAID) támogatásával készült. Ebben megszólalnak a hazai teleházmozgalom résztvevői, azaz az ötletgazdák, a létrehozók és felhasználók mondják el tapasztalataikat, mesélnek arról, hogyan segíti mindennapjaikat a teleház. A film bemutatja, 1998-ban Magyarországon mi a teleházak szerepe a kistelepüléseken, és a teleházmozgalomban rejlő lehetőségeket. A filmből azt is megtudja a néző, hogyan lehet ma teleházat építeni hazánkban, milyen támogatásokat szerezhet meg egy közösség ahhoz, hogy teleházat működtethessen.

A 30 perces VHS-kazettához ingyen juthatnak hozzá az érdeklődők, mindössze a postaköltség (kb. 300 forint) terheli a megrendelők számláját. A helyi televízi-

Erdélyi Sándor, épitész
Családi ház, tervezet

Magyar egyetemi és főisk. hallg. össz. szövetségének kiáll. 1923. 11 l.

Erdélyi Sándor épitész
Családi ház, tervezet

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetségének kiáll. 1923. 11 1.

megirva

Erdélyi Sándor

építész, Szeged

1932-ben elhalalozás folytán törölhetett a Mérnöki Kamara tagjai sorából.

MMÉE Kozl

1932. 292. l.

S B
SZÉNÁSY
FERENCZIEK TERE 9

Erdélyi Sándor

építőm Szeged

† 1932. jul. 26.

Bud Építőm

V. Evk. 368. l.

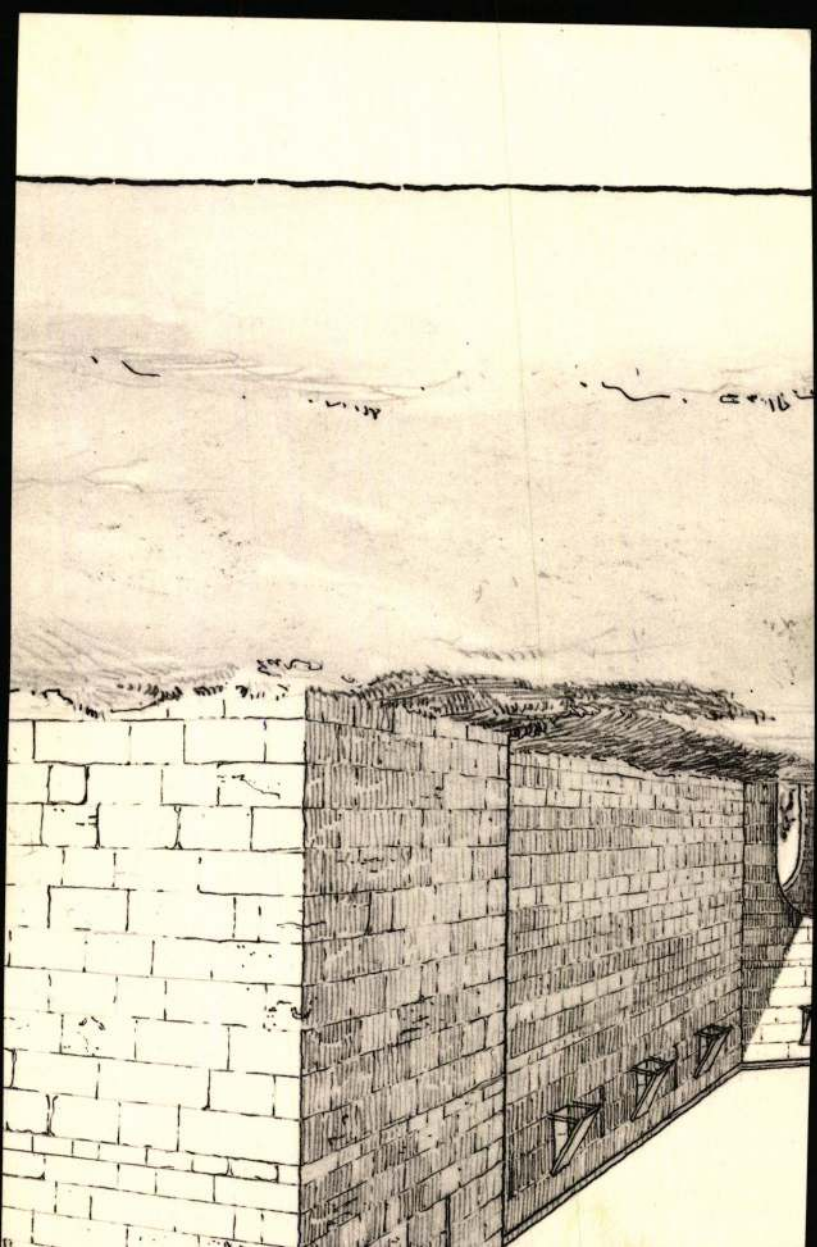

Erdélyi, Sándor
építész

Szül: Szeged 1902.
Oklevelet nyert: 1926.

Nérjegyzmüegyetem 6. C

Erdélyi Sándor

épitész

M. Egyetemi és
Főisk. Hallgatók
Orsz. tröv. kiáll.
1923 jún (N. tvl)

Családi ház I-II.

Szegedi Nemzeti
Emlékcsarnok
Szeged, 1930.
Hirdetés

Ø Erdélyi András és fia
és Breuer Imre

Okl. építész, építési vállat
kozok. Szegeden.
Építették az egyetemi ter-
mészettudomanyi, ált.
kórtani és gyógyszerészettani
intézeteket, a női-, bel-
gyógyászati és bőrgyógyá-
szati klinikákat, a városi
iparostanonc-iskolát és
~~Szent Erzsébet utcai bérfa-~~
~~lotát~~, a polgári iskolai
tanárképző főiskola min-
tainteretét, a Horthy inter-
nátus kibővítését, az Ipar-
testület székházát stb. Szegeden.
Hirdetés:
Szegediemlékcsarn.

Erdélyi Sándor

építész

Élet.

Szefeltlex 565. l.

Erdélyi Sándor, építész;
sz. 1902. Szegeden, mh.
1932 jul. 26. u. o. E. András szegedi építész fia.
Középiskolait szülővárosában elvégezve, a bpesti
műegyetemen 1926
építészmérnöki oklevelet
szerzett. Azután atyjánál ~~vállal~~ építészvállalatában mint a cég
beltagja működött.
A cég Breuer Imre~~vel~~
építésszel társulva

kivételezte a szegedi < 7

MDK

Erdélyi Sándor építészmérnök

MMÉEKözl. 1930. I. 5. 1-2. sz. 42.l.

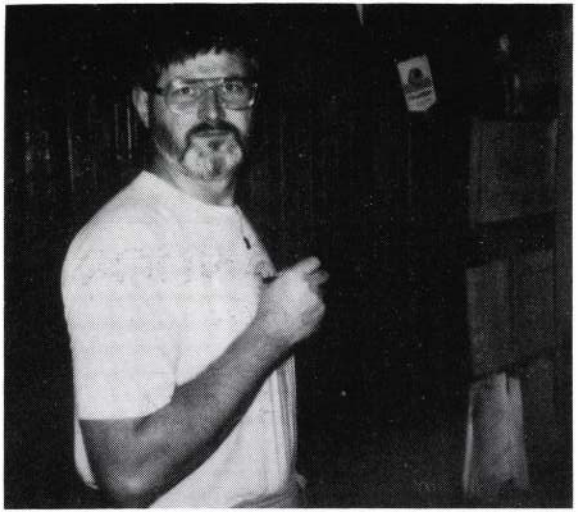

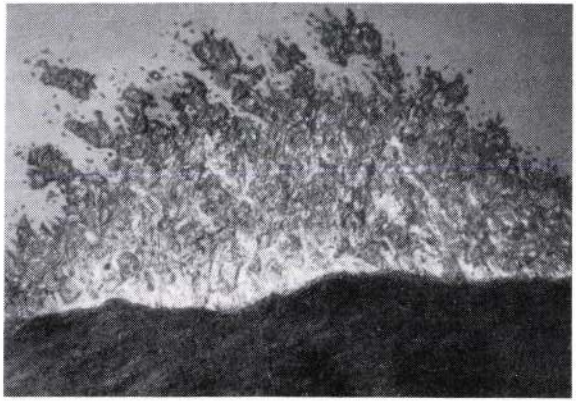

A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR

XIII/8. KIÁLLÍTÓTERME

(Budapest, XIII. Dagály u. 9.)

tisztelettel meghívja

ERDÉLYI SÁNDOR

festőművész

KIÁLLÍTÁSÁRA

Megnyitja:

U. SZEGEDI ÁRPÁD

festőművész

1997. december 10-én 17 órakor

Nyitva:

December 10-22-ig

Hétfő, kedd, szerda, péntek 9-19-ig,
szombat 13-18-ig, vasárnap 9-13-ig,
csütörtökön szünnap.

A festő - Erdélyi Sándor - kézművesnek vallja magát, s valóban; az ő képei nem tűrik az ideológiát, a körmönfont eszmeiséget, s úgy tűnik, hogy ő sohasem viaskodik az anyaggal, nem hívja ki az anyagot, sokkal inkább az anyag érinti meg őt, amikor festeni kezd. Ám annak ellenére, hogy kézműves, ötvösök és régi fafaragók szellemi ivadéka, s annak ellenére, hogy korábbi képei csaknem kivétel nélkül tájképek, távol áll tőle minden cizelláló hajlandóság vagy dekorativitásra törekvés. Szépek a képei kétségtelenül, legsikerültebb tájain azonban ez a szépség nem a képzelet álombeli csöndjéből születik, hanem azt a szépségnek mint ontológiai funkciónak a keresése, s az erre irányuló bátorság hívja elő. Korunkban nem kis bátorság szükségeltetik ahhoz, hogy egy művész figyelmen kívül hagyva az avantgard és posztmodern vívmányokat, nem lázadón, de csöndes alázattal magát a szépséget szólítsa meg. Különösen föllelhető ez a bátorság és ez az alázat Erdélyi Sándor újabb keletű képein. Csalóka látszat csupán, hogy ezek formabontó vagy nonfiguratív alkotások. Erdélyi elsősorban kézműves, távol áll tőle az absztrakció, s hasonlóképpen kizárhatjuk azt a lehetőséget is, hogy e némiképp titokzatosnak tűnő képeken látomásokat festene. "Izzás", Gyűrődések", "Őserő" nagyon is konkrét képek ezek, s határozott és kétségbevonhatatlan kapcsolatban állnak a címükkel. Mintha valamiféle sajátos rétegeződés és dinamizmus elemei követelnének itt művészi elrendezést. A "H. S. emlékére" című képről példának okáért sokkal inkább elmondható, hogy egy világűrben lebegő roppant sziklatömböt ábrázol, mint bármi mást, ami arra utalna, hogy a festő nem ábrázol, de elvonatkoztat és megjelenít. (Az elmúlás velünk és bennünk és körülöttünk nem absztrakt forma, nem szín, nem föllöbbanás - minden búcsúzásunkban ott dereng ama végső bizonyosság, amelyről tudunk, mert időről-időre megfigyelhető, mint egy kisbolygó, amely a Föld körül kering, amelynek pályáját nem ismerjük.) Erdélyi igenis mindenütt ábrázol, pontosan látott képeket fest, méghozzá szép képeket a költői képek erejével, s a metaforák olykor megdöbbentő bizonyosságával.

Kasza Béla

MEGHÍVÓ

1021 Erdélyi Sándor

ERDÉLYI SÁNDOR

„Relativisztikus festészet" – avagy felszínesség

MEGJEGYZÉSEK EGY KORJELENSÉGHEZ

Már jó ideje furcsa dolog tűnt fel számomra. Egyre-másra születnek az olyan cikkek, melyeknek szerzői egymással tökéletesen inkompatíbilis dolgokat akarnak szintetizálni, elárulva ezzel szerzőjük mindkét tárgyban való igen felszínes tájékozottságát. Mindig csodáltam ezt a határtalan önbizalmat, amivel számukra ismeretlen szakterületről kiragadnak valami hangzatos — esetleg divatos — témát, és ebből világmagyarázó elveket szűrnek le, teljes nyugalommal bízván magukat fantáziájukra, mely azután hiányos ismereteik extrapolációját többnyire félelmetes módon el is végzi. Az elmondottakra egy példát szeretnék felhozni és kissé részletesebben elemezni: Rácz István műkritikáját Bene Géza képeiről, (*Művészet*, 1967. szeptember).

Bene Géza képeit XX. századi festészetünk legremekebb és legegyénibb darabjai között tartom számon. A róluk írt cikk szerzője „nagy felfedezést" tesz: felfedezi a képeken az időt, melyet aztán Einstein nyomán 4. dimenzióként a három térbeli dimenzióhoz csatol, mindezt persze a kép felületén. De hogyan? „Az árnyék latens módon utal a tér és az idő problémájának jelenvalóságára..." — de bármennyire is fájdalmas —, „Az idő mint képzőművészeti valóság, létezik, bár művészettörténeti írásokban — mintha nem is lenne — alig esik szó róla." Ezt a komoly hiányt valóban pótolnunk kell a képzőművészetben is — s a megoldás kézenfekvő: itt is Einsteint kell követni! „Amint azonban Einstein a négydimenziós időtérbeli kontinuumról beszél, ugyanígy jogunk van a téridő új, képzőművészeti kategóriájában gondolkodnunk, mert az lenne a megfelelője a négydimenziós időtérbeli kontinuumnak" — írja, majd ezután: „Napjaink egyik legmélyrehatóbb festészeti problémája a téridő" — azonban „a bizonyítás nagy apparátust kívánna" — és ezzel az ő részéről elintézettnek tekinti a kérdést, megelégedve azzal, hogy felfedezésével „a problémára ráirányította a figyelmet". Aki eddig eljutott cikkének olvasásában, ha előbb nem is, most rájöhetett, hogy jóval kisebb apparátus sem áll rendelkezésére, hogy állítását bebizonyítsa. Épp ezért maga is inkább tekintélyeket próbál felsorakoztatni elmélete igazolására: „a térben viszonyító pontok vannak, ezek nélkül nem lehetne időről beszélni" — és ezt a bölcsességet állítólag Bene Géza feljegyzéseiből veszi, aki azonban ilyet sohasem mondott, még kevésbé írt. Ezután Apollinaire következik: „Ha értelemmel közelítjük meg a negyedik dimenziót, úgy mutatkozik — plasztikai szempontból —, hogy ő az eredménye a három ismert méretnek." Ennek azonban az égvilágon semmi értelme nincs, még ha Apollinaire írta is. Idézett mondatának első részét azonban felhasználnám, miszerint: „Ha értelemmel közelítjük meg a negyedik dimenziót"..., akkor azt hiszem, nem kerülhetne sor ilyesmik leírására.

Fordítsuk azonban most komolyra a szót és vizsgáljuk meg: valóban probléma-e az, aminek megoldásán Rácz István fáradozik? Megkönnyíti-e egy ilyen műkritika a néző számára azt a lelki folyamatot, mely egyrészt reprodukálni igyekszik az alkotás egyes fázisait, mintegy saját magában is felidézve az alkotás izgalmát, másrészt különböző tudati síkokon elhelyezkedő dolgokat, fogalmakat összekapcsol, és a szintézis eredményeként újabb tudati síkra helyez — egyszóval intenzívebbé teszi-e a műélvezetet, ad-e valami újat a mű megértéséhez? Meg fogjuk mutatni, hogy egyáltalán nem. Fizikai világképünk, az időre vonatkozó tudásunk szintén nem bővül általa. Az egész tehát álprobléma, mely — minden jó szándék ellenére — csak a valóságos viszonyok elködösítésére, az igazi problémák elleplezésére jó.

Kínálkozik itt egy kézenfekvő kérdés. Miért nem volt eddig az idő szerepe a művészettörténeti írásokban kihangsúlyozva? Azért, mert mint valóság, alapvető létezési forma, mindenütt ott van, lényeges szerepet játszik, és olyan helyen írnak

ahol igazán sohasem volt nagy jelentősége: általában az egzakt kutatásból. Átalakul-e a könyv? Bizonyos fajtái átalakulnak. Mégpedig úgy, ahogyan szükség van az átalakulásra: funkció szerint.

Megvalósul-e Stanislaw Lem fantasztikus Vénusz-regényének könyvtára, a pici, kedvesen cincogó elektródákból álló információtár? Akinek pontos információkra és nem koncepciók tanulmányozására vagy olvasnivalóra van szüksége, annak már most is lassanként valami ilyesmi helyettesíti a könyvet a dokumentációban vagy a könyvtári tájékoztató osztályokon. Akinek azonban könyvre van szüksége, az — így vagy úgy — sokáig lényegében a hagyományos gutenbergi találmányt használja. Még akkor is, ha már nem Gutenberg idejének módszereivel állítják elő és juttatják el hozzá.

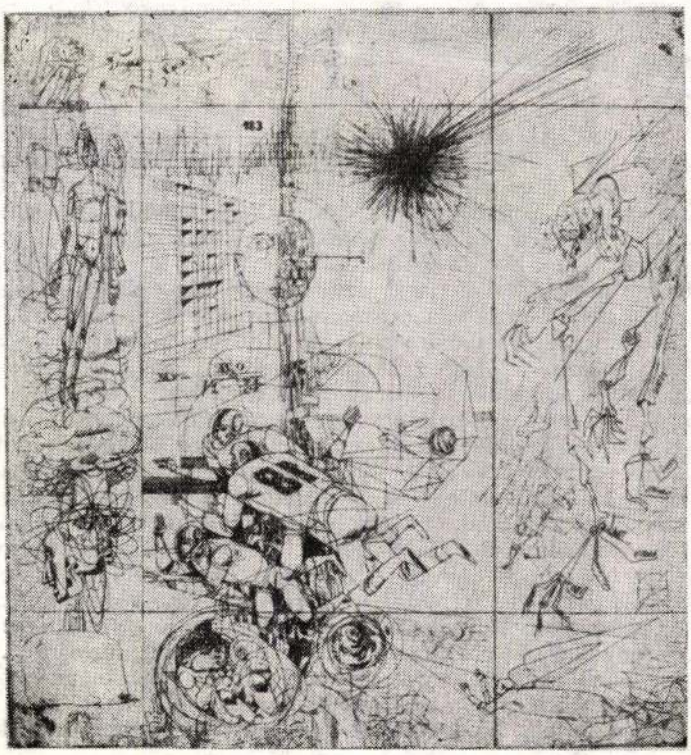

Kass János:
Tragédiavázlat

róla bővebben, ahol az mond is valamit: a fizikában és filozófiában. Ezért nincs az idő az irodalomban, hídépítésben, sőt még a régészetben sem külön kiemelve, és relativisztikusan, 4. dimenzióként tárgyalva, holott mindegyikben alapvető valóság.

Egyáltalán, milyen jelentése van a ködösítésre már oly sokszor felhasznált 4. dimenziónak? Nézzük meg, hogy mit mond erről a fizika. A klasszikus fizikában az idő skalár, invariáns mennyiség, mely minden vonatkoztatási rendszerben egyformán folyik, és teljesen független a háromdimenziós tértől. Így tehát egyik koordináta-rendszerből a másikba való áttérés esetén a térbeli koordináták transzformálódnak, az idő azonban sosem. A relativitáselméletben a tér három valós dimenziójához negyedikként hozzákapcsolódik az $i \cdot c$-vel szorzott t idő, és így együtt alkotják az ún. 4 dimenziós Minkowski-teret, ahol az idő nem skalár többé, hanem a tér egyik vektorkomponense. A relativitáselméletben tehát feloldódik az a kettősség, ami a klasszikus fizikában a teret és időt külön kezelte, és itt a tér és az idő transzformációja egyetlen vektortranszformációba megy át: ez a Lorentz-transzformáció. Hangsúlyozni szeretném azonban, hogy ez a négydimenziós tér és a relativitáselmélet csak a fizikában jelent használható, értelmes dolgot — a hétköznapi életben és a művészetben azonban nem. Itt egyelőre ugyanis tökéletesen elég a klasszikus fizika invariáns skalár időfogalma és az ettől független, kézzelfogható háromdimenziós tér. Ez a klasszikus elmélet tudniillik csak akkor mondja fel a szolgálatot, ha közel fénysebességgel száguldozunk. Ekkor viszont az ilyen sebességű tárgyak a nyugvó megfigyelőhöz, pl. festőhöz képest megrövidülnek, így az igazi, következetes, „relativisztikus" festő ellapítottaknak festené őket...

Hadd ne folytassam a többi elképesztő következményét a modern festészet és relativitáselmélet összekeverésének. Ilyen ötletek alapján bárki írhatna pl. a középkori festészet és a newtoni fizika időfogalmának kapcsolatáról is — hasonló sikerrel.

Végül egy teljesen általános ellenvetés. Más a természettudomány és más a művészet. Az egyik nyelvén a másikról beszélni nem lehet, ez csak üres fecsegés marad, mert nem ad semmi pluszt a mű megértéséhez, másrészt pedig az sem célunk, hogy a művészetből egzakt tudományt csináljunk — ami lehetetlen is. A művészet ugyanis, amint előre kiszámíthatóvá — tehát egzakt tudománnyá válik —, megszűnik művészet lenni, hisz elveszti épp azt a tulajdonságát, ami izgalmas varázsát, lényegét adja, hogy tudniillik olyan dolgot villant fel a világról, mely csak alkotója egyéniségével szervesen vegyülve jelent valami újat, tehát úgy ragadja meg az objektív valóságot, hogy ahhoz hozzáadja az embert, aki persze lelkivilágával együtt szintén a valóság hordozója. Éppen ebben rejlik a lényeges különbség a művészetek és a tudomány között, mely csupán a tőlünk függetlenül létező világ leírását adja. Ezért nem lehet pl. a fizikában már lefoglalt kifejezéseket egy az egyhez arányban átvinni a festészetbe. Aki a „relativisztikus festészet" vagy „kvantum-festészet" fogalmát bevezeti a műtörténetbe, az elkerülhetetlenül a dilettáns színében tűnik fel — jóllehet értelmes gondolatok is rejtőzhetnek a rossz kifejezések mögött.

A tudás, az emberi kultúra egységes egész, így nem lehet a természettudományt sem a művészettől hermetikusan elszigetelni. A kettő kapcsolata azonban közel sem ilyen közvetlen, egyszerű, ahogy azt az idézett cikk próbálja feltüntetni.

Hogy milyen káros egy ilyen írás, arra kitűnő bizonyíték a *Kortárs* februári számában megjelent két újabb méltatás Bene Géza képeiről. Az egyébként jó műkritikákban — ha csak egy-egy mondat erejéig is — de már szerepel a Rácz István által bevezetett tér-idő fogalom, és ez nem a szerzők hibája — hisz ők olyan dolgot vettek át, ami egy komoly, hivatalos képzőművészeti folyóiratban jelent meg.

„Bene Géza képei csak a művészet nyelvén szólnak" — írja a szerző cikkének vége felé — és ezzel — meg kell hagyni — sok mindent jóvá tesz azokkal szemben, akik még nem látták Bene Géza képeit és a cikk nyomán joggal elrettentek a „relativisztikus" festőtől, és elhatározták, nem is kíváncsiak e művekre. Pedig kár lenne, ha nem látnák, mert e képek valóban „csak a művészet nyelvén szólnak". Szóljanak hát a kritikák is erről a csodálatos életműről „csak a művészet nyelvén" — ha lehet...

1968 MÁJ
VALÓSÁG
Magyar Hírlapterjesztő
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

K

Tilkovszky Lóránt: Revízió és nemzetiségpolitika Magyarországon. 1938—1945

El voltam ragadtatva a *Hideg napok* művészi és eszmei értékeitől, alkotóinak művön átsütő emberi tisztaságától, attól a sallangmentes, egyszerű emelkedettségtől, a mindennapi emberséget mérlegelő magas erkölcsi szinttől, ami jellemezte. S minden külön magyarázat nélkül: már a puszta témaválasztás bátorságától és következetességétől is.

Nem valami jócskán megkésett méltatásra készülök természetesen a tízezrek által ismert — és csak szélsőséges, végletes véleményeket kiváltott — irodalmi és filmművészeti alkotásról. Azért bocsátom előre a *Hideg napok*ról nyert benyomásaimat, mert Tilkovszky Lóránt: *Revízió és nemzetiségpolitika Magyarországon 1938—1941* c. könyvének már megpillantásakor is erre asszociáltam, s ez erősödött bennem a kötet olvasásakor is: rokon művekről van szó. Éppoly bátor és becsületes témaválasztás, hazug látszatok és nézetek józan szertefoszlatása, magas szintű tudományos és egyben emberi teljesítmény ereje nyűgözi le (vagy készteti vad oppozícióra, mint a *Hideg napok* hány névtelen vagy névvel is jelzett levélíróját) az olvasót. Tilkovszky könyve sajnos mégsem tölthet be közvetlenül közvéleményformáló funkciót. Hadd idézzem erre vonatkozóan a kötetek végén közölt szokásos nyomdai adatokból: „Példányszám: 1200 — Terjedelem: 30,8 (A/5) ív." És a borító hátlapjáról az ár: 65 forint. Nem versenyezhet tehát ezrek által olvasott novellával, tízezrek által megnézett filmmel és százezrek számára szóló tv-közvetítéssel. Sajnos. Mondanivalójának lényege és tanulságai azonban majd csak eljutnak — a szokásos áttételeken keresztül — a szélesebb publikumhoz. Ehhez szeretnék magam is hozzájárulni.

Tilkovszky Lóránt kiváló könyvet írt. Nem bravúros megoldások, egyedülálló logikai erő, a stílus szépségei ragadják meg az olvasót. A szerző ezúttal nem nyomul előtérbe, sőt majdhogynem meghúzódik teremtménye, monográfiája mögött. Szikár sallangmentes történetírás ez, helyenként dokumentumkötet jellegű, és mindenütt a tények áradnak belőle, nem érzelmek és nézetek. Nagyon jellemző már a kötet szerkezete is, amely kronológiai hűséggel veszi sorra a területrevíziót és alkalmazott nemzetiségpolitikát Dél-Szlovákiában, Kárpát-Ukrajnában majd Észak-Erdélyben. Több, mint 300 oldalon keresztül hatalmas ténytömeget sorakoztat fel, még a hozzáértőt is elkápráztatni képesen, hogy erről a néhány évről, erről a nagyon is lehatárolt témakörről az adatok ilyen hatalmas gazdagsága kutatható fel. Mégpedig nem is akármilyen adatoké, hiszen a szerző alaposan válogatott és szelektált, s végül is aligha hagyott feleslegeset, érdektelent. Rangos forrásokról van jórészt szó; Teleki Pál leveleiről, Kozma Miklós naplójáról, Horthy Miklós iratairól, követségi és rendőrségi jelentésekről, belügyminisztériumi, külügyminisztériumi, miniszterelnökségi iratokról; a kultúrpolitika kapcsán még tantestületi értekezletek jegyzőkönyveibe is betekinthetünk. S a levéltárban immár három évtizede elfekvő, rendkívül érdekes irattömeget feltárva, feldolgozva, csoportosítva és kontrollálva, a kötet első három fejezetében közreadva csak az utolsó, negyedik fejezetben lép igazán elénk a szerző, hogy mindössze egyetlen tucatnyi oldalon összegezze a Teleki-féle revíziós és nemzetiségi politika értékelését, amiről természetesen a tények bemutatása során már az előző fejezetekben is fontos támpontokat kapott az olvasó — azon lehetőséggel együtt, hogy az irányjelzők segítségével maga tájékozódhatott, maga járhatta végig a konzekvenciák gondolati útját.

A monográfia szerző által is összegezett tanulsága történetileg különösen érdekes és értékes; lényegesen kiegészíti a Horthy-korszakról birtokolt eddigi ismereteinket. Bizonyítottá vált a rezsim vezető politikai garnitúrájának — jórészt Teleki Pál által még a trianoni békekonferenciára kidolgozott — nemzetiségi koncepciója, amit „szentistváni állameszmének" neveztek, s melynek lényege a két világháború között a Kárpát-medence valamennyi népét egyetlen állam keretébe tömörítő Magyarország létrehozása volt. Teleki Pál és Bethlen István ennek a célnak érdekében bírálta a háború előtti Magyarország türelmetlen

ERDÉLYI SÁNDOR HEVES MEGYEI HÍRLAP 1998. I. 19

Virágok és gyűrődések...

HEVES – *Nem a megszokott látvány tárult azok szeme elé, akik Erdélyi Sándor festőművész kiállításának megtekintését választják délutáni programjuknak. A Móricz Zsigmond Művelődési Központban U. Szegedi Árpád hatvani festőművész nyitotta meg e különös tárlatot.*

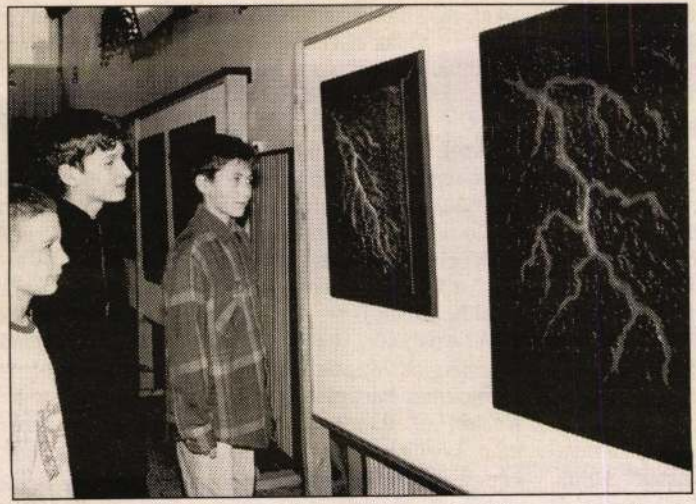

Erdélyi Sándor személye nem ismeretlen a hevesiek előtt, hiszen tavaly nyáron is fölkérték egy tűzzománc-kiállítás megnyitására. Decemberben még Budapesten lehetett látni alkotásait. A napokban a megye déli városában debütált.

Képeit nézve azonnal feltűnhet a szenvedély és nyugalom kettőssége, mely – a festő bevallása szerint is – áthatja életét. A kétféle technika egyértelműsít mindent: a virágos, élénk színű olajvászon-festmények nyugtatóan hatnak, míg a különleges technikával – gyűrt textíliával és gipsz alappal – készített domborművek gondolkodásra késztetnek, az érzelmekre hatnak.

Gyűrődések, Szenvedély, Ősi ünnep, Elszakadás. Ezek a címek magukért beszélnek, mégis kell legalább néhány másodpercet időznünk egy-egy kép előtt. A pazarul összeválogatott színek a művészetekre kevésbé fogékony embereknek is élményt adnak. (balogh)

ő mentőövet dobott Ciorbeának

ıescu szerdára összehívta a parlament rendkívüli ülését

államfő szombat esti rádió- és parlament rendkívüli ülésének leg Victor Ciorbea miniszter- ülésén közölte: ki kívánja töl- ragaszkodik a személyéhez.

Emil Constantinescu kezdeményezte, hogy a parlament rendkívüli ülésén a „kormány felelősségével" terjessze a törvényhozás elé a reform szempontjából legfontosabb törvényeket, így ezekkel kapcsolatban egyben a bizalmi szavazást is lehetővé teheti. Ennek a sajátos eljárásnak értelmében a jogszabályok úgy minősülnek, mintha megszavazták volna őket, ha három napon belül nem fogadnak el vele szemben bizalmatlansági indítványt. A privatizálási és a beruházási törvény gyors elfogadása – ezekről eddig sürgősségi kormányrendelet intézkedett – nemcsak a reform dinamikáját igazolná a nemzetközi fórumok előtt, hanem megerősítené a Ciorbea-kormány politikai helyzetét is.

A koalíción belül *Victor Ciorbea* leváltását követelő Demokrata Párt elnöke, *Petre Roman* az államfő bejelentése után közölte, hogy pártjának képviselői támogatni fogják a parlamentben a reformtörvényeket, de továbbra is ragaszkodnak a miniszterelnök és az általuk bírált kormány távozásához.

Markó Béla, az RMDSZ szövetségi elnöke rendkívül fontosnak nevezte Constantinescu elnök állásfoglalását és javaslatait. A szövetségi elnök egyetértett a kormány felelősségének felvetésével, a parlament szerepének szentelt nagyobb figyelemmel. Hangsúlyozta, hogy az RMDSZ támogatja a gazdasági és társadalmi reformot, a kormány programjának megfelelően.

Benjamin Netanjahu és Jasszer Arafat Washingtonba készül

Izrael halogatja a csapatkivonásokat

ERDÉLYI Sándor festő

1992. ápr. 3.

Tárlat a Kispesti Vigadóban

Irodalmi esttel nyitotta meg kiállítását tegnap a XIX. kerület, Gábor Áron utcában a Kispesti Vigadóban a Nagy Lajos Irodalmi és Művészeti Társaság. Felvételünkön Erdélyi Sándor Tanyabejáró című festménye látható

REPRODUKCIÓ: SZIGETI TAMÁS

KÖZLEMÉNYEK

XI. KERÜLETI SZDSZ VÁRJA AZ ÉRDEKLŐDŐKET április 5-én 10.00 órától az „OPTIMISTA PIKNIK" című rendezvényre. Színhelye: Etele—Tétényi—Bártfai út által határolt zöld terület, „BIKADOMB".

NYELVTANULÁS = ÉLŐ NYELVEK SZEMINÁRIUMA. 2100 Ft—4200 Ft/11 hét. Beiratkozás minden szintre: március 30-tól április 10-ig délután 3—7-ig. Bp. V., Fejér GYörgy u. 8. Tel.: 135-6154.

CIPRUS—IZRAEL—EGYIPTOM 9 nap repülővel, luxushajóval, luxusautóbusszal, tevével, fél/teljes panzióval, egész évben folyamatosan, de már a tavaszi szünetben is! 67 950 Ft + 10 USD. CONTINENTAL Utazási Iroda: 1027 Frankel Leó u. 3. Tel.: 115-0541. CONTINENTAL—JOBBAT NEM TALÁL!

TAVASZI HAL-FESZTIVÁL a Prágai Vencel Sörházban. Különterem, sramlizene, gyertyafény, elegancia. Rákóczi út 57. 133-13421.

PÁRIZS! PÁRIZS TOURS-SZAL! 6-7-8 nap 14 400 Ft-tól. Tavaszi szünetben, húsvétkor is. Wesselényi 41. 122-2728, 122-8848.

ÜDÜLÉS A KANÁRI SZIGETEKEN—ARGUINEGUIN-BEN. Kéthetes zavartalan pihenés az örök nyár birodalmában — fakultatív programlehetőségekkel. Utazás: repülővel. Elhelyezés: háromcsillagos, vadonatúj apartmanhotelben. Időpont: május 10— augusztus 2-ig kéthetes, vasárnaptól vasárnapig tartó turnusokban. Részvételi díj: április 26. és július 5. között 47 900 Ft. július 5. és augusztus 2. között 52 500 Ft. Jelentkezés: EXTERTOURS Utazási Iroda, 1086 Budapest, Üllői út 14. Telefon: 133-0732, 133-0536.

A BUDAPEST NYELVSTÚDIÓ angol, német és olasz nyelveken indítja tavaszi szemeszterét. 4 hetes intenzív, és 10 hetes tanfolyamok. Órák reggel, délelőtt, délután és este. BEIRATKOZÁS és szintfelmérés április 8—9—10-én 10—18-ig a BME Rózsa Ferenc Kollégiumában, Budapest XI., Bercsényi u. 28—30. Telefon: 166-0736. *102338/1K*

RENDKÍVÜLI AJÁNLAT! London az EXTERTOURSSZAL. Utazás repülővel. Elhelyezés: kétcsillagos szállodában. Időpont: május 1—4. Részvételi díj: 29 800 Ft. Jelentkezés: EXTERTOURS Utazási Iroda, 1086 Budapest, Üllői út 14. Telefon: 133-0732, 133-0536. *11847/20H*

A LATIN NYÁR FELEJTHETETLEN! COSTA BRAVÁN-LLORET DE MAR! 8 nap repülővel, kétcsillagos szállodában, félpanziós ellátással. Időpont: május 30. és október 10. között folyamatosan, szombattól szombatig. Részvételi díj: 43 500 Ft-tól. Jelentkezés: EXTERTOURS Utazási Iroda, 1086 Budapest, Üllői út 14. Telefon: 133-0732, 133-0536.

A NÍLUS AJÁNDÉKA. Utazás [illegible] (Rákóczi út 21.) változatlan időpontban: április 4-én és 5-én du. 3 órakor kerül színre.

A TRADER KFT. bélyegzőjét eltulajdonították március 31-én. Használata érvénytelen. TRADER Általános Kereskedelmi Kft. 1088 Bp., VIII. Krúdy u. 3. Tel.: 113-5244.

KALYI JAG-IV.-IK. Lemezbemutató koncertje lesz április 4-én 19 órakor, Almássy tér.

AUKCIÓVAL ZÁRULÓ EMLÉKKIÁLLÍTÁST rendezett az Art Business Center (I., Attila út 79.) TALLÓS ILONA FESTŐMŰVÉSZ hátrahagyott műveiből: A Pless & Fox cég által vezetett aukció 3-án, pénteken 16 órakor lesz.

ÜDÜLÉS COSTA BLANCÁN-BENIDORMBAN. Teljes pihenés a spanyol tengerpart népszerű üdülőhelyén. A homokos tengerpart kellemes nyaralási lehetőséget kínál a kisgyermekkel utazók részére. Utazás: egyénileg. Elhelyezés: apartmanhotel 2—6 ágyas szobáiban. Időpontok: minimum 1 hetes, szombattól szombatig tartó turnusokban, május 22-től október 3-ig folyamatosan. Részvételi díj: 11 600 Ft-tól 42 100 Ft-ig. Jelentkezés: EXTERTOURS Utazási Iroda, 1086 Budapest, Üllői út 14. Telefon: 133-0732, 133-0536.

TRICOLORE VIAGGI = OLASZ KAPCSOLAT, TAVASZ CAORLÉBAN: májusban kis létszámú csoportokat indítunk Caorléba (4 éjszaka, kirándulás Velencébe, Padovába, Veronába, a Garda-tóhoz), elhelyezés a Tricolore panzióban, önellátással. Részvételi díj: 8900 Ft. Családi hétvége Caorléban: személyenként 1000 forint három éjszaka a Tricolore panzióban, önellátással. Apartmanok egész Itáliában. Április 15-ig meghosszabbítottuk kedvezményeinket rimini apartmanokra. Caorlében, a Tricolore panzióban már napi 400 forinttól nyaralhat! Jelentkezni lehet az ország 25 utazási irodájában. Hívja a budapesti közönségszolgáltatót: 137-9548.

A NÁDOR AGRÁR TERMELTETÉSI ÉS KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG IGAZGATÓSÁGA értesíti tisztelt részvényeseit, hogy rendkívüli közgyűlését 1992. május 6-án 10 órakor tartja a Nádudvari Termelőszövetkezet központi irodájában (Nádudvar, Vörös Hadsereg út 118.) A közgyűlés napirendje: 1. Tisztségviselők újraválasztása. 2. Tisztségviselők 1992. évi tiszteletdíjának megállapítása. 3. Egyebek. A közgyűlésen a részvényesek az Alapszabály 8.6.1. pontja szerint képviseltethetik magukat. A szavazati jog akkor gyakorolható, ha a részvényeket a közgyűlés időpontját megelőzően legalább 3 nappal a számlavezető pénzintézetnél a részvényesek letétbe helyezik, vagy a birtokukban lévő részvényeket a közgyűlésen bemutatják. A fenti igazolások ellenében bocsátja ki az igazgatóság a közgyűlés napján 9 órától kezdve a

ÜDÜLÉS A S
repülővel. El
hanyzós, WC
Időpont: máj
tig tartó turnu
lágosítás és je
pest, Üllői út
OLASZ NYEL
tig. Nyelvviz
Beiratkozás, s
rilis 6—10., a
és 18 óra köz
102440/5K
A MAGYAR
könyvmegre
nártréningje
mfszt. 9. Tel.
SZERETI A S
Cseh-szlová
ne. Rákóczi ú
SZAKCSI LA
19.30-kor az
Filharmónia
színen válth
'92 NYÁR A C
mélő ajánla
rögország—
4400 Ft/fp
Spanyolors
körutazás
füzetünke
u. 2. Telefo
'92 NYÁR P CI
ban és Európán
Görögország 16
38 950 Ft. Franci
nap 24 800 Ft. Kl
Dél-olaszország
ság—Portugál
.14 nap 128 600 F
nya 16 nap 99 90
Görögországba
lországban. Ké
TOURIST, 1137
112-7490/104 n
KÖRÚTI RON
kezdődött a J
ruházban. N

Erdélyi Sándor

festő

V Kunkiáll, 1943

állami vásárlás

nem volt kiállítva:

Csendélet, olaj.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) díszermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) díszermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Erdélyi Sándor Zoltán

„Ókori kínai vers" c. művének
reprója a 19. oldalon

Valóság 1976/6

MDK

Erdélyi Septemcastrensis Tamás
nyomdász

1473 ban Mantuában előállított könyve:
„Tractus de venenis" e. a mil. kiállításon

Faragó: Ezeréves irodalomtörténeti kiállításunk.
Grafikai Szemle 1896 évf. 9 z 141 l.

Erdélyi I. Tamás

aranyműves (Bécs,

XV. sz. l. Sieben-

bürger Tomas.

~~Erzsébet ruhe-mérete.~~

ERDÉLYI, Sergio festő

1968-ban Santa Maria festészeti
díjat nyerte

Irodalmi Újság, 1968. okt. 15. 23.

Október 9. szombat

Délelőtt még 10 óráig ágyban maradtam, azután föl kellett kelnem, mert sok üzleti ügyet kellett elintéznem, hiszen október hónapban van a féléves bér, adó stb. Először jött Barthos Kanizsáról. Elhozta a félévi bevételeket, megbeszéltük a gazdasági körülményeket, az erdőket stb. Azután jött Gusich (jószág)igazgató, referált az adókról. Végül amim csak volt, befizettem a Takarékpénztár bankba[1], és odaadtam Dunaynak, aki utolsónak jött hozzám, hogy a folyó levelezést elintézzük.

Este még meg akartam nyitni az *én* tályogomat, vagdostam, de persze nem értem elég mélyre. Megint 38 fok lázam volt, és olyan kába voltam, mint egy szeptikus valaki. —

Így van ez — a Katolikus Napra már megint itt voltak a vasúti jegyek az íróasztalomon, és én Budapest helyett az ágyban ülök Körmenden. —

Október 10. vasárnap

Reggel megkértem Blankerlt, tartsa az ajkamat és Ever redyvel világítson a 2. metszőfogamra, vettem egy kést és bevágtam a tályogomba. — Utána lényegesen könnyebben éreztem magamat, és remélem, hogy ma nem lesz lázam. Azután szentmisére és szentáldozáshoz mentünk.

---

[1] Az eredetiben is magyarul.

Erdélyi II. Tamás

építőmester

(Bécs XVII. n.)

Siebenbürger

Tomas

19 OKT 19

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

1021

Táncos és faragó

A napokban a megyeszékhelyen vendégszerepelt az Állami Népi Együttes, amelynek tagjai között nem csupán a tánc és a zene művészei tevékenykednek. Ilyen tehetséges tagja az együttesnek a képünkön látható Erdélyi Tibor szólótáncos is, aki szabad idejét faragással tölti. A kép tanúsága szerint eredményesen: valóban gyönyörű darab ez a gazdagon díszített tülök, amelyet alkotójával együtt Selmeczi T. János, az együttes énekese örökített meg.

kedelmi ügyinté
munkakörben fé
munkaerőt felv
szünk. Érettségi
egy idegen nye
ismerete szükség
Jelentkezni Z
Idegenforgalmi
vatal, Zalaegersz
Kovács Károly
4.

Nagykanizsai F
nyász Sportkör felvesz teke állogató gyerekeket. Jelentkezés a Sportkör irodájában. 45 311

Vegyes

Békés hálószobabútor eladó. Zalaegerszeg, Népköztársaság u. 24.

Rendkívüli szépen fejlett datolyapálma, fíkusz és filodendron eladó. Zalaegerszeg, Bozót utca 4. 2772

Alighasznált villanyvarrógép eladó Zalaegerszeg, Pintér Máté u. 8. Megtekinthető délután 1 óra után. 66 896

Háromajtós szekrény, rekamié, könyvespolcok eladók Zalaegerszeg, Széchenyi tér 8. III.

Díszhövényok

Rózsatőújdonságok
Díszhagymák
Kérje árjegyzékemet
Koller Károly
Dísznövénykertészete,
Bp. III. pf. 22.

Óriásvirágú szabadföldi Meisteverk évelőszegfű különlegesség több színben, tövenként 2 forintért kapható Toronyi kertésznél, Békéscsaba, Sztraka utca 27. 18 735

Gyermekkocsi mély, modern vonalú, kifogástalan állapotban eladó. Érdeklődni Zalaegerszeg, Kovács Károly tér 4. VIII/3. Telefon: 12-607

ber" jeligére a nagykanizsai hirdetőbe. 45 308

A Pamutfonóipari Vállalat kaposvári gyára

FELVESZ

16—45 éves korig női átképzős tanulókat. Naponta háromszor étkezést, térítés ellenében, biztosítunk. Szállásra megbízható helyen albérletet tudunk javasolni. 2750

Modern szekrénysor, hozzávaló tv-asztal, étkező és dohányzó asztal eladó „Igényes" jeligére a nagykanizsai hírde-

Erdélyi Pál

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZOCIALISTA
MŰVÉSZETÉRT
Budapest

1971 JUN

KIÁLLÍTÁSI KALENDÁRIUM

BUDAPESTEN a két lapzárta közti időszakban az alábbi kiállításokat rendezték meg: — **Bartók a képzőművészetben** — Erdélyi Tibor fafaragásai, **Selmeczi Tóth János** fotói az ANE-székházában — **Szovjet Iparművészet a Fészek klubban** — **Szobel Béla** festő retrospektív tárlata a Műcsarnokban — **Tizenöt Bálint Ildikó** ötvös a Fényes Adolf klubban — **Tóth Árpád** intarziái a Fényes Adolf teremben — **Moldován István** szobrászok, **Pataki T.**, **Csikszentmihályi R.**, **Götz J.** festők a Műcsarnok kamaratermében — **Dodor Ferenc** festő a Derkovits Csók Galériában — **Abrahám Rafael** grafikus a Dürer-teremben — **Grundig, Lea** (NDK) grafikus az Ernst Múzeumban — **Perczel Erzsébet** textiles az MKI emlékkiállítása a Nemzeti Galériában — **Marion Ervin** (Párizs) festő a Fényes Adolf teremben — **Mazsaroff Miklós** festő a Műcsarnokban — **Aldozó Konjović, Milan** (Jugoszlávia) festő a Műcsarnokban — **Palzs-Goebel Jenő** festő a Fészek klubban — **Csik István** festő a Magyar — Nemzeti Galériában — **Kerész, André** (New York) festő a Fészek klubban — **Vaszileva, Jolcs,** Milena festő a Bolgár Kulturában — **Somogyi Károly** festő a Műcsarnokban — **Papp Zoltán** festő a Műcsarnokban — **Marosits István** szobrász a Magyar Nemzeti Galériában — **Magyar István** szobrász a Magyar grafikai klubban — **Bálványos Huba** grafikus a Fővárosi Művelődési Házban — **Fritz Róbert** grafikus a Gyula Kiállítóteremben — **Lakatos Gy. László** festő a Műcsarnokban — **Első salgótarjáni tavaszi tárlat** a József Attila művelődési központban — **Bolgár iparművészeti vállalat** a Fényes Adolf teremben — **Kiss László** intarziái a Fényes Adolf teremben — **Kiss Ö. István** szobrász, **Ferencvárosi Művelődési központ** a Csepeli Munkásotthonban — **Bolgár iparművészet** a Fényes Adolf teremben — **Kiss László** festő a Katona József Múzeumban — **Első salgótarjáni tavaszi tárlat** a József Attila művelődési központban — **Alföldi Tárlat** Békéscsabán a Munkácsy Mihály Múzeumban — **Szőlő és bor az ex libriseken** Békéscsabán a Népújság szerkesztőségében — **Takács István** festő Kecskeméten a Katona József Múzeumban — **Korda Vince** (London) festő a Fővárosi Képtárban — **Orosházán** a Népújság központban — **Baján** a József Attila művelődési központban — **Gy. Szabó Béla** festő Békéscsabán a Munkácsy Mihály Múzeumban — **Klossy Irén** festő a Fővárosi Képtárban — **Szabó Béla** festő a Fővárosi Képtárban — **Szabó Béla** festő a Fővárosi Képtárban — **Szabó Béla

Erdélyi Tibor farag

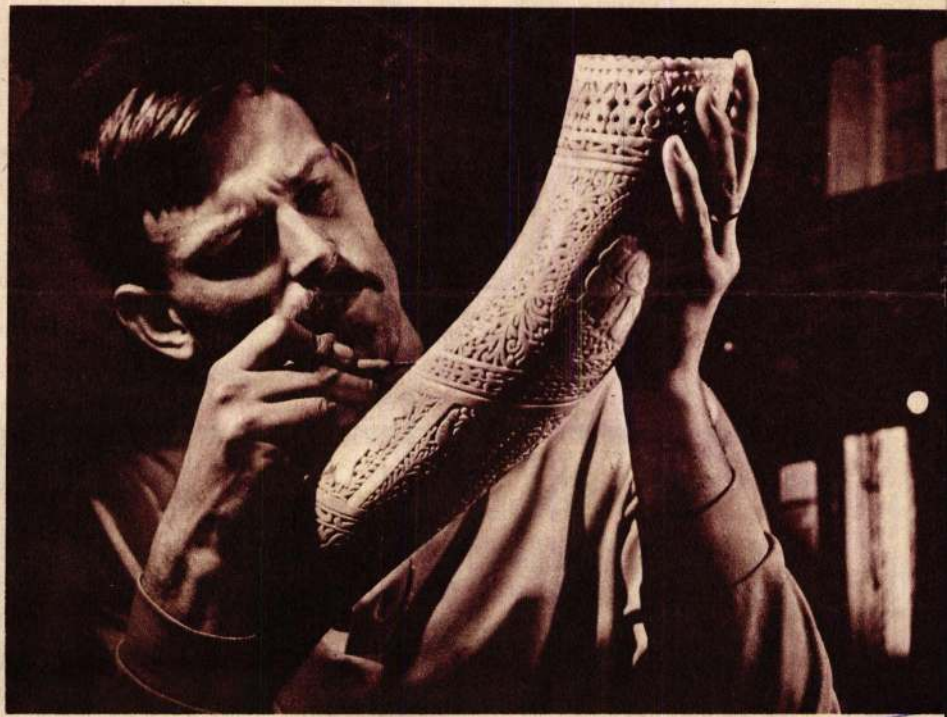

Nyomtatás
1971 jún

43

Erdélyi
Tibor

...nyos, művészeti és sportrendezvényeivel.

...val voltak. A versenyeken az ország legjobb amatőr együttesei is részt vettek.

•

A kaposvári Fonómunkás Kisszínpad — kétszeres kiváló együttes — az idén tízéves. Május 8-án és 22-én eddigi legsikeresebb produkcióit mutatta be a Latinca Sándor Művelődési Központban. Többek közt szerepelt a műsoron B. Brecht tanjátéka, Az óceánrepülés, Fry komédiája, a Nem ritka a főnix és egy vidám népballada játék Egyszer egy királyfi ... címmel.

•

Linzben is bemutatták 1971. április 23. és május 4. között az országos néprajzi fotókiállítás anyagát, mely 1970-ben Zalaegerszegen nagy sikert aratott. A zalaegerszegiek német nyelvű katalógust is küldtek a linzi sportklub VÖFST fotószekciójának, az ausztriai kiállítást rendezőjének.

Húsz éve alakult meg Pest megyében a zeneiskolai hálózat. A jubileumi ünnepségeket Cegléden rendezték május 15-én és 16-án. Az ünnepi hangversenyek mellett zenepedagógiai tanácskozást is tartottak.

Erdélyi Tibor

(Drongrád megye.) Irtékes fordulatai-val először a felszabadulás 20. évfordu-lójára hirdetett pályázaton nyert első díjat.

Varga Marianna: A népművészeti szakkörök társadalmi állásfoglalása

Népművelés 1970/6 40old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1976 VIII — 6
Valóság

1021
Erdélyi Sándor
Zoltán

Erdélyi Sándor Zoltán
Ókori kínai vers

anyagi javakkal: egészséggel, biztonsággal, bizt
léttel, megbecsüléssel, örömmel, ünneppel, tud
esztétikai és kulturális értékekkel is ellátni. Ezeknel
a fontossága, hierarchiája természetesen más és má
de létrehozásukat és közösségi elosztásukat a kők
szokások, hagyományok, közösségi beidegződések
görög, a hellenisztikus vagy a római városok szak
junk csak az előbbieknél a zsákmány elosztásánal
s bonyolult rendjére, az ajándékozás kényszerére,
hozó emberi kapcsolatok és közösségi együtt-cse
gondoljunk az utóbbiaknál a gondosan megtervezett ivóvízellátásra, a köztisztasági,
a közrendészeti szabályokra, a „városi és piaci felvigyázók" intézményeire („asztünomi" és „agoranomi"), a közösség által fönntartott színházakra s nem utolsósorban a testi és szellemi nevelés ama híres központjaira, a „gimnáziumokra". És hasonló gondot fordítottak, a maguk szűkebb lehetőségei mellett, életük minél elviselhetőbbé tételére a középkor faluközösségei, és a javak jóval gazdagabb tárházával rendelkező polgárvárosok, s ezeken belül kiváltképpen a valóban zárt és homogén közösségek, a céhek. De más eszközökkel és más lehetőségekkel gazdálkodva, a XIX. és XX. század polgárközösségei, például az amerikai s nyugat-európai városok többé-kevésbé zárt közösséget alkotó jómódú elővárosai, kertvárosai is mindenkor igyekeztek s igyekeznek az ott lakók életminőségét a lehető legmagasabb szinten tartani, illetve negatív belső és külső hatásoktól megóvni.

Az, hogy a történelem folyamán egy-egy adott közösség milyen szintű életminőséget tudott magának biztosítani, sok mindentől függött. Függött a környező társadalom gazdasági-társadalmi fejlettségi fokától, függött az adott közösség hagyományaitól, kohéziós szintjétől, s függött mindenekelőtt a közösség *autonómiájának* mértékétől. Minél nagyobb mértékben volt ugyanis egy-egy közösségnek lehetősége, illetve hatalma arra, hogy saját érdekeit érvényesítse, annál nagyobb esélye volt egyben arra is, hogy az anyagi s nem anyagi javak áramlását a közösségen belül s a közösség—külvilág viszonylatában a lehető legkedvezőbben szervezze meg tagjai

Feledy Gyula

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZOCIALISTA
MŰVÉSZETÉRT
Budapest

1971 JUN

KIÁLLÍTÁSI KALENDÁRIUM

— **BUDAPESTEN** a két lapzárta közti időszakban az alábbi kiállításokat rendezték meg: **Bartók a képzőművészetben** a Fészek klubban — **Erdélyi Tibor** faragásai, **Selmeczi Tóth János** fotói az ANE székházában — **Szovjet iparművészet** a Műcsarnokban — **Czóbel Béla** festő retrospektív tárlata a Műcsarnokban — **Bálint Ildikó** ötvös a Fészek klubban — **Tizenöt éves az Iparművészeti Vállalat** az Ernst Múzeumban — **Bolgár iparművészet** a Bolgár Kultúrában — **Tóth Árpád** festő a Fényes Adolf teremben — **Kiss László** intarziái a ferencvárosi pincetárlaton — **Moldován István** festő a Mednyánszky teremben — **Öt művész (Asszonyi T., Csikszentmihályi R., Götz J.** szobrászok, **Pataki F., Végh A.** festők) a Műcsarnok kamaratermében — **Hikády Erzsébet** festő a Csók Galériában — **Doór Ferenc** festő a Derkovits teremben — **Ábrahám Rafael** grafikus a Dürer-teremben — **Grundig, Lea** (NDK) grafikus a KKI kiállító termében — **Perczel Erzsébet** textiles az Ernst Múzeumban — **Marton Ervin** (Párizs) emlékkiállítása a Magyar Nemzeti Galériában — **Mazsaroff Miklós** festő a Fényes Adolf teremben — A **VDK képzőművészete** a Műcsarnokban — **Áldozó József** naiv festő az Ernst Múzeumban — **Konjović, Milan** (Jugoszlávia) festő a Műcsarnokban — **Paizs-Goebel Jenő** festő emlékkiállítása a Fészek klubban — **Csík István** festő a Műcsarnokban — **Kertész, André** (New York) fotós a Magyar Nemzeti Galériában — **Vaszlieva, Vesza, Joics, Milena** és **Kirkov, Iván** a Bolgár Kultúrában — **Somogyi István** festő a Hírlapkiadó V. klubjában — **Papp Zoltán** festő a KKI kiállítótermében — **Marosits István** szobrász az Eötvös kollégium galériájában — **Bálványos Huba** grafikus és **Maigot István** szobrász a Fővárosi Művelődési Házban — **Magyar grafikai kiállítás** Dürer évfordulója alkalmából a Magyar Nemzeti Galériában — **Fritz Éva** festő az ELTE Budaőrsi úti Kollégiumában.

— **VIDÉKEN** a következő kiállításokat rendezték: **Bíró György** festő emlékkiállítása Gyula kiállító csarnokában — **Muray Róbert és Lakatos Gy. László** reklámgrafikusok Győr Műcsarnokában — **Basilides Sándor** festő a miskolci galériában — **Első salgótarjáni tavaszi tárlat** Salgótarjánban a József Attila művelődési központban — **XIV. Alföldi Tárlat** Békéscsabán a Munkácsy Múzeumban — **Korda Vince** (London) festő Kecskeméten a Katona Múzeumban — **Szőlő és bor az ex libriseken** Orosházán a művelődési központban — **Takács István** festő Békéscsabán a Népújság szerkesztőségében — **Klossy Irén** festő Baján a József Attila művelődési központban — **Gy. Szabó Béla** (Románia) metszetei Tokaj pártszékházában — **Mazsaroff Miklós** festő Edelény és Mucsony tsz-klubjaiban — **Kerekes György** festő Békéscsabán a TIT klubban — **Kapcsa János** festő Debrecenben a 101. sz. szakmunkásképző kollégiumában — **Barcsay Jenő** festő Pécsett a Modern Magyar Képtárban — **Móré Mihály** festő Hajdúhadházon a tanácsházán — **Vollmuth Frigyes** grafikus Gyulán a harisnyagyárban — **Székács Zoltán** festő Nagykanizsán a Képcsarnok boltjában — **Novák András** festő Szegeden a képtárban — **Bognár Zoltán** festő Kaposváron a Képcsarnokban — **Takács Győző** festő, **Baranyi Károly** (Újvidék) szobrász és **Markov Zlata** (Újvidék) keramikus Szegeden a képtárban — **Szabó Endre** képgyűjteményéből Hódmezővásárhelyen a Tornyai Múzeumban — **Szántó Piroska** grafikus a győri Műcsarnokban — **III. kaposvári tavaszi tárlat** a Rippl Rónai Múzeumban és a megyei könyvtárban — **Tíz Derkovits ösztöndíjas képzőművész** Szombathelyen a Derkovits telepi ált. iskolában — **Berczeller Rudolf** szobrász Debrecenben a KLTE aulájában — **Barabás László** festő Győrött a Képcsarnokban — **Görgényi Tamás** festő Békéscsabán a Népújság szerkesztőségében — **Molnár C. Pál** Miskolcon a Képcsarnok Szőnyi termében — **Tassy Klára és Eigel István** festők Gyulán az Erkel Múzeumban — **Vágfalvi Ottó** festő Zalaegerszegen a Képcsarnokban — **Tavaszi tárlat** Debrecenben a Déri Múzeumban — **Pataki János** festő Miskolcon a Gárdonyi művelődési házban — **Ék Sándor** grafikus Miskolcon a diósgyőri műszaki házban — **„Rajzok"** északmagyarországi grafikusok új művei a miskolci galériában. — **Józsa János** festő Hajdúdorogon a KISZ székházban — **Feledy Gyula** grafikus Miskolcon a Libressóban — **Tar Zoltán** (Debrecen) festő Leninvárosban a Derkovits művelődési központban — **Cs. Pataj Mihály** festő Szegeden a Sajtóházban — **VII. délalföldi tárlat** Hódmezővásárhelyen a Tornyai Múzeumban — **Murakőzy János** festő emlékkiállítása Kecskeméten a Katona Múzeumban — **Korda Vince** (London) festő Túrkeve múzeumában — **Novák András** festő Csongrád művelődési központjában — **India művészete** Debrecenben a KLTE aulájában — **Bizse János** festő Pécsett a Technika Házában — **Solti Gizella** gobelinjei a győri Műcsarnokban.

KIRÁNDULNI JÓ

A Magyar Rádió első osztálybizottsága kirándu
vezett az alapszervezethez tartozó dolgozók és cs
részére dunántúli útvonallal. A kiránduláshoz
Rádió szakszervezeti bizottsága szép anyagi
nyújtott. Május 9-én korán indultunk autób
Székesfehérvár irányába. Kegyelettel megálltu
kozdi csata emlékművénél, majd Székesfehérv
megtekintettük a belváros barokk épületeit, a
házat, a romkertet, elmentünk Bory Jenő öreg
rához is. Veszprémben ebéd után a régi és az
részeket jártuk be, majd a zirci arborétum
közé siettünk. Nagyvárosi embernek mesébe j
jó levegő fogadott. Az idősebbek elfeledték, ho
már kicsit elfáradtak, a fiatalok is elcsitultak,
nyájunkon végtelen nyugalom áradt szét. Sajn
irgalmatlan volt, s nemsoká ott kellett hagyni
rétumot, hiszen mindjárt egy újabb, munkáva
kezdődik, ahhoz pedig időben haza kellett érn
az út fáradalmait kipihenjük. De a szép emlé
bennünk . . .

FERENCZY

OROSZ TROJKA

**Kedves vendégek érkeztek a szomszédból a V
be: a szovjet állami cirkusz Orosz Trojkának
együttese. Két földi gond között gyakran rándul
kis tüdőszellőztetésre az ősi fák közé, most m
vonzott a kíváncsiság. Milyen mutatványt hoz
híres szovjet bohóciskola fiataljai, mit tud a k
és milyen lehet a híres türkmén lovascsoport f
erőtől duzzadó mutatványa.**

**Odabenn akrobaták fogadják a nézőt felsőfok
laszaltóval ugranak a porondra, aztán egy ka
nos lány, Olga Bealusova leng a kupolában egy
tán. Grigorij Novak, a Szovjetunió érdemes
egykori világbajnok és családja erőművész cso
kot. Két fiával jókora súlygolyókat és vasruda
get. Aztán a fekvő erőművészre egy építményt
rajta a két gyerek motorbiciklizik. A hosszú,
melt, tömör taps után két bohóc érkezik. Ne
semmit, két fából készült hatalmas súlyzót
Ugyanazt csinálják, mint Novákék, most mégis
zőtér a nevetéstől. A fitos orrú neve Vaszilij**

N. Jermakov kutyaiskolája

A VIGADÓ GALÉRIA
a NÉPMŰVÉSZETI EGYESÜLETEK
SZÖVETSÉGE
szeretettel meghívja Önt és családját

ERDÉLYI TIBOR

szoborfaragó
a népművészet mestere

kiállításának megnyitójára
2001. augusztus 10-én 17 órára.

A kiállítást megnyitja:
dr. Bánszky Pál
művészettörténész.

Közreműködik:
Berecz András
ének- és mesemondó.

A kiállítás megtekinthető:
2001. augusztus 10–27-ig.
Nyitva: 10–18 óráig
Zárva: augusztus 13-án.

MEGHÍVÓ

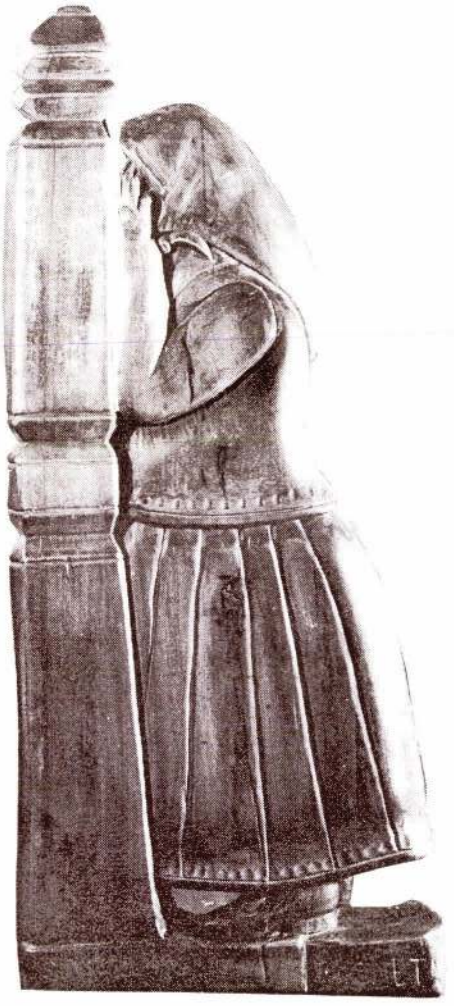

Támogatók:

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
VINIL Kft. ügyvezető igazgató Varga József.

VIGADÓ GALÉRIA
Budapest, V. Vigadó tér 2.
Tel.: 318-7070

Az Erdélyi Panoráma című alkotás – amely az 1849. március 11-én vívott nagyszebeni csatát ábrázolja, amikor is Bem József lengyel tábornok vezetésével a magyar honvédsereg fényes győzelmet aratott az egyesült osztrák és orosz haderő felett – az 1848-49-es forradalom és szabadságharc 50. évfordulójára a magyar kormány megrendelésére készült. A jubileumi körkép elkészítésében Jan Styka lengyel festőművész mellett többek között Vágó Pál festőművész, Jász-Nagykun-Szolnok megye szülötte is részt vett, a körkép 70 százalékát ő festette. Magassága 15 m, kerülete pedig 120 m volt. A körképet több mint 100 évvel ezelőtt, 1898-ban állították ki Magyarországon. A mostani alkalom nagyszerű lehetőséget kínál arra, hogy az érdeklődő közönség hosszú idő után hazánkban elsőként Szolnokon tekinthesse meg a már-már feledés homályába merült, de kiemelkedő jelentőségű művészeti alkotás ez ideig fellelt és megőrzött részleteit.

A JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT AZ

ERDÉLYI PANORÁMA

CÍMŰ ALKOTÁS BEMUTATÁSÁRA

2000. MÁRCIUS 4-ÉN (SZOMBAT) 15 ÓRÁRA

A SZOLNOKI GALÉRIÁBA

(SZOLNOK, TEMPLOM U. 2.)

A VENDÉGEKET KÖSZÖNTI: **DR. KERTÉSZ RÓBERT** MEGYEI MÚZEUMIGAZGATÓ
A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA: **SZABÓ JÓZSEF** A JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI KÖZGYŰLÉS ALELNÖKE
ÉS **MAREK NAWARA** MAŁOPOLSKA MARSALLJA

MEGTEKINTHETŐ: MÁRCIUS 4-TŐL MÁRCIUS 22-IG – ☎ 56-378-023

RENDEZŐK:

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA
SZOLNOK MEGYEI JOGÚ VÁROS LENGYEL KISEBBSÉGI ÖNKORMÁNYZATA
TARNÓW KÖRZETI MÚZEUM
KRAKKÓI MAGYAR FŐKONZULÁTUS „KRAKKÓ 2000 MAGYAR PROGRAMJA"

SZOLNOKI GALÉRIA

Tiszа Nyomda

Erdélyi Tibor, plakett

● LESKOWSZKY ALBERT népi hangszerkészítő és Erdélyi Tibor fafaragó kiállítása látható mától a marcali kulturális központban.

-:o Erdélyi Tibor

7.

Esti Hírlap, Bp. 1980 júl 21.

ERDÉLYI TIBOR

Megörökíteni a múló pillanatot

„Kezdetben csak a saját gyönyörűségemre faricskáltam. Az első kiállításom óta tapasztalom, hogy másokat is érdekel amit csinálok. Ez boldogsággal tölt el, és további munkák készítésére ösztönöz" — írta magáról *Erdélyi Tibor* táncos, fafaragó, népi iparművész.

— *Művész úr jelenleg Budapesten él, de tudomásom szerint megyénk szülötte.*

— Uszkában éltem tizenhat éves koromig, de Csengerben születtem. A szüleim bútorvásárlás miatt utaztak Csengerbe, és én ez idő alatt jöttem a világra, 1932-ben. Az 1948-as árvíz elárasztotta a kis falut, és bennünket három hónapra Csepelre vittek. Miután hazahoztak felkapaszkodtam a vissza induló teherautóra és Budapestre mentem.

— *Mi késztette arra, hogy tizenhat évesen búcsút mondjon Uszkának?*

— Édesapámat málenkij robotra vitték, és meghalt. Elvesztése mély nyomot hagyott bennem. A négy testvéremmel nem tudtunk volna boldogulni a néhány holdnyi földön. Az

életemet kilátástalannak láttam Uszkában. Anyámmal is voltak konfliktusaim, a tehénpásztorkodást és egyéb munkát nem szívesen végeztem, az olvasásmániámat pedig ő viselte nehezen, haszontalannak, feleslegesnek tartotta.

— *Később hogyan alakult az élete?*

— Harminc évig aktív tagja voltam az Állami Népi Együttesnek, majd oktató és koreográfus lettem.

— *Hogyan került kapcsolatba a fafaragással?*

— Az együttes turnéin a fellépések szünetében kezdtem szurkálni a fát, mert unatkoztam. Dolgoztam az Iparművészeti Múzeum farestaurátor műhelyében, a megmunkálás technikáját ott tanultam.

— *Mit jelent Önnek a munka, amit végez?*

— A másik felemet.

— *Elképzeléseit, gondolatait egyrészt mozgásban juttatja kifejezésre koreográfusi munkája során, másrészt megmereviti, kifaragja.*

— Többször előfordult, hogy egy eseményt, jelenetet vagy balladát koreografáltam, majd meg is faragtam. A pillanat elmúlik, a mű pedig megmarad. A táncra nem emlékeznek előadás után, a faragvány pedig örök érték. Faragás közben csak ketten vagyunk, a fa és én. Ennek ellenére gyakran előfordul, hogy velem is makacskodik.

K. I.

Erdélyi Tibor – fafaragó, iparművész

Új Kelet 1995. okt. 5. (Kedd)

László, Nyírtura, Szabadság u. 8.

Eladó Nagykálló, Petőfi u. 4/B fszt. 1. sz. alatti 1+2-es gázfűtésű lakás garázzsal. Érd.: egész nap.

Három szoba összkomfortos családi ház eladó. Érd.: Dombrád, Erzsébet u. 24.

Nyírbátor központjában rendkívül jó elosztású, 1+2 szobás+étkezős, 66 m²-es lakás áron alul eladó. Nyíregyházi csere is érdekel. Érd.: Nyírbátor, Fáy A. u. 25. III/32., hétköznapokon 17 óra után.

Nagykállói kétszintes ikerházból külön bejáratú, 110 m²-es, gázfűtéses, kertes családi házrész garázzsal eladó. Nyíregyházi 2—2,5 szobás lakást beszámítunk. Érd.: Nagykálló, Dózsa Gy. u. 38/1.

980 000 Ft-ért eladó Újfehértón, egy háromszobás kertes ház. Óvoda, iskola, boltok, buszmegállók 6 percre. Érd.: Maklári József Újfehértó, Honvéd u. 12.

Ibrány, Nagyerdő 39. szám alatti 2 szobás családi ház, nagy kerttel, melléképületekkel eladó. Érd.: Ibrány, Jókai u. 21. sz. alatt lehet.

víz, villany, szoba-konyhás faház van. Irányár: 550 E Ft. Érd.: 312-494-es telefonon.

Nyírszőlősi út Kincs utcán a buszhoz közeli 230 n.öl telek, faházzal, villannyal, fúrott kúttal, csendes helyen betegség miatt eladó. Érd.: Csirip Andor, 4400 Nyíregyháza, Tamási Áron u. 6. sz. I/7.

Leveleki tónál 500 m²-es üdülőtelek sürgősen eladó. Érd.: tel.: 42-480-471

Nagykállóban a Bocskai úton 498 n.öl építési telek (gazdálkodásra alkalmas), valamint a Nagykertiszőlőben 291 n.öl hétvégi telek eladó. Érd.: Nagykálló, Dózsa Gy. u. 38/1.

Telephelynek, vállalkozásnak (ipar, kereskedelem, raktározás, vendéglátás, szolgáltatás, camping, motel) 1200 n.öl telek eladó a 4-es főút mellett (lovastelepi buszmegállónál) Érd.: Pazonyi u. 41. 3. mfh. Tel.: 42-317-014, 316-683

Kemecse, Vasmegyeri úton 1875 m²-es építési telek 30 m² sóderrel eladó. Érd.: Ignéczi Jánosné, 42-445-844/38 munkanapokon fél 8—16 óráig.

Kemecse, Bajcsy-Zs. u. 5. sz. alatt ház 600 n.öl telekkel eladó. Érd.: Shönhercz u. 19. sz.

Veronika, Nyíregyháza, Arany J. u. 34. IV/21.

Jármű-, műszakicikk-eladói képesítéssel, 25 éves autóalkatrész ismerettel állást keresek. Cím: Nyíregyháza, Rózsa u. 54. sz.

Háromtagú család hétvégén gyümölcsszüretet vállal, lehet egyéb munka is. Tel.: 319-624 reggel 7-ig, este: 17 óra után.

Egy 26 éves fiatalember B kategóriás és targoncavezetői jogosítvánnyal állást keres. Ajánlatokat a következő címre kérek: Szilágyi József, 4233 Balkány, Perkedpuszta 74/A

Állat

Magyartarka fejőstehén egyhetes bikaborjával eladó. Érd.: Ibrány, Bajcsy-Zs. u. 13.

Világgyőztes szülőktől német dog csíkos kan, sárga szuka kölykök eladók. Tenyésztésre ajánlott. Érd.: Balázs István, Kemecse, Szent I. u. 33. Tel.: 358-351

14 hónapos dobermann kan, olcsón eladó, csere is érdekel. (Rottweiler, vagy német juhász) Balogh Sándor, 4832 Tiszavid, Szabadság u. 1.

Támogatók:

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
VINIL Kft. ügyvezető igazgató Varga József.

MEGHÍVÓ

VIGADÓ GALÉRIA
Budapest, V. Vigadó tér 2.
Tel.: 318-7070

ERDÉLYI TIBOR

A VIGADÓ GALÉRIA
a NÉPMŰVÉSZETI EGYESÜLETEK
SZÖVETSÉGE
szeretettel meghívja Önt és családját

ERDÉLYI TIBOR

szoborfaragó
a népművészet mestere

kiállításának megnyitójára
2001. augusztus 10-én 17 órára.

A kiállítást megnyitja:
dr. Bánszky Pál
művészettörténész.

Közreműködik:
Berecz András
ének- és mesemondó.

A kiállítás megtekinthető:
2001. augusztus 10–27-ig.
Nyitva: 10–18 óráig
Zárva: augusztus 13-án.

ERDÈLYI , TIBOR

41. Vàsàrhelyi Ö. T.

mit
dem and. Franz?
xxx0
revi= 16 Jul 2002/SCHUBART
created 3 Jul 2000/BRANDT

ERDÈLYI TIBOR

40. Vàsàrhelyi Ö. T.

apja. 1927-28. 155.l.

élete. Bp. 1932. 440,44

78.l. - Nádai P.: Gyer

RL. XX.k. 176.l. - Sz

HALÁLOZÁS

A Fővárosi Főügyészség vezetői és dolgozói, valamint a gyászoló család fájdalommal tudatják, hogy 2002. május 9. napján, életének 69. évében elhunyt

DR. TAKÁCS PÁL

nyugalmazott fővárosi főügyészségi osztályvezető ügyész.
Hamvasztás utáni búcsúztatása 2002. június 17. napján 13.30 órakor lesz az Új köztemető (Bp. X., Kozma u. 8–10.) 53-as szóróparcellájában.
Az elhunytat az ügyészi szervezet saját halottjának tekinti.

A TRANSELEKTRO Vállalatcsoport vezetése megrendülten tudatja, hogy

KOROMPAY GYŐZŐ

főmunkatárs
2002. június 1-jén váratlanul elhunyt. Hamvait 2002. június 20-án (csütörtök), 11 órakor helyezzük örök nyugalomra a Rákoskeresztúri új köztemetőben (Bp. X., Kozma u. 8–10.).
Az elhunytat a Transelektro Management Vagyonkezelő Kft. saját halottjának tekinti.
Gyászolják: édesanyja, felesége, gyermekei, unokái, rokonai, barátai, Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége, Magyar Exportálók Szövetsége, Magyar Külgazdasági Szövetség, Magyar Munkaadói Szervezetek Nemzetközi Együttműködési Szövetsége, TRANSELEKTRO Management Vagyonkezelő Kft.

Kedves Barátaink, Ismerőseink!
Hála Istennek, nagyon sokan vagytok, ezért gyászjelentés helyett ezúton értesítelek benneteket, hogy az „56-os”

ERDÉLYI TIBOR

építész
2002. május 29-én, 70 évesen meghalt, boldogan és békében, Rodoszon.
Kérésére ott is temettettem el.
Kérem, gyújtsatok egy szál gyertyát az emlékére, s szeretettel gondoljatok rá.
Ágnes.

MARTON JÓZSEF
(JOKKA)
sokszoros válogatott ökölvívó

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték, szerették és gyönyörködtek a hangjában, művészi játékában, hogy Fehér Tiborné

KOMLÓSY TERI,

életének 80. esztendejében, hosszú, súlyos betegség után elhunyt.
Hamvait kívánsága szerint szűk családi körben szétszórtuk.
Lelki üdvéért a miskolci Minorita-templomban 2002. június 30-án 18 órakor engesztelő szentmise keretében imádkozunk.
A gyászoló család.

TISZTELT HIRDETŐINK!

Halálhír feladásakor minden esetben kérjük a halotti bizonyítvány bemutatását.

Köszönjük.

VEGYES

BILLENŐ- ÉS SZEKCIONÁLKAPUK, OLLÓS RÁCSOK, LÉPCSŐK, és egyéb ACÉLSZERKEZETI MUNKÁK.
Bp. X., Gránátos u. 6. **262-6933.**
KLING kaputechnika

Eladó faház, hőszigetelt, cseh, Gizella típusú, 38 nm + 10 nm fedett terasz, kitűnő állapotban, bontásra vagy bontással, építéssel. Tel.: 06 (30) 934-1260. (A254023)

SPORTCIKK

MOTORCSÓNAK eladó. 06 (30) 949-9191, 368-0512. (A254745)

BÉLYEG

BÉLYEGGYŰJTEMÉNYEKET, 1950 előtti képeslapokat, cserkész emléktárgyakat, levélborítékokat vásárolunk. Budapest VIII., Szentkirályi u. 6. (Rákóczi útnál). Telefon: 485-5060.

TÁRSKERESŐ

ELVÁLTAKNAK ELIT TÁRSKÖZVETÍTÉS, ÖSSZEJÖVETELEKKEL. 316-9508.

ÖTVENES DIPLOMÁSOK ELIT TÁRSKERESŐJE. 316-9508, Fülöp Katalin.

RÓZSADOMB CONTACT ELIT TÁRSKÖZVETÍTŐ, BELFÖLDRE, KÜLFÖLDRE. 316-9508, Fülöp Katalin, www.rcontact.hu

GONDOZÁS,ÉLETJÁRADÉK

A Vértesa
értesíti tagj
szövetkezet
órára hívja
otthon. Hat
telt közgyűl
órakor ker
pontokkal. A
számára tel
Napirend:
1. Alapszab
2. Tisztségv
3. Egyebek.

Tisz
Tájékozt
Integrál ÁFÉ
50 s
Amennyiben
a (76) 463-1
bennünk
(Integrál ÁFÉS

Hét
felad
más
Z
06

NÉ
Közön
Budape
HIRDE
Tel.: 266-2
483-

Lap
telje
egy

dszer 41 millió fényévre

ter-hasonmás kering az 55 Cancri körül

nló boly-
kai tudó-
e – jelen-
i székhe-
nevű csil-
abb boly-
l a mi Ju-
ra kering,
ó bolygó-
más kerin-
ban mint-
k. A tájé-
gy a tudo-
felfedezés
további 15
k. Az 55
Rák csillag-
tható.
zett, a Nap-
sillagjához
st azonosí-
ol van saját
Napunktól
urcy csilla-
Kalifornia
ől, az MTA
udományos
világegye-
ig 98 boly-
zok, ebből
távolságra
örül. Éppen
iak bejelen-
r távolságra

lerrel, a wa-

Fantáziakép az 55 Cancri óriás bolygójáról FORRÁS: HTTP://EXTRASOLAR.SPACEART.ORG

shingtoni. Carnegie Intézet tudósával együtt fedezte fel az új naprendszert. 1996-ban már bejelentették, hogy az 55 Cancri csillagtól Merkur távolságra észleltek egy bolygót. Illés Erzsébet szerint elképzelhető, hogy a két bolygó között újabb bolygó is található, azonban a jelenlegi észlelési technikák mellett ezek kimutatására még nincs lehetőség. Ha a lakható zónában létezne bolygó – a csillagtól olyan távolságra, ahol a víz folyékony állapotban van –, az sem kizárt, hogy ebben a naprendszerben is kialakulhatott az élet. A nagy tömegű Jupiterszerű bolygó mindenesetre kellő védelmet nyújtott a kívülről érkező meteorit- és üstökösbecsapódások ellen.

Ö. Z.

KERESZTREJTVÉNY

Akácos utakon

	GOMOLY, HOMÁLY		JAPÁN HÍRADÁS-TECHNIKAI MÁR A	VIDÁM SZTORI, NEVETÉS A VÉGE		A LILA ÁKÁC CÍMŰ SZÍNMŰ ÍRÓJA		REJTŐZIK VALAHOL	ZSEBKÉS, FŐLEG FÉRFIAK-NÁL		GITÁR RÉSZE		KŐ, AHOGY TÁV-IRATBAN ÍRJÁK	
ET	OKTÓ-BERIES										AKÁC-ERDŐK ARÁNYA	PARÁZSLÓ		
	NÉMETEK KÁRTYA-JÁTÉKA							SOR BETŰI KEVERVE						
				AKÁCFA		KENYERET								

ERDÉLYI TIBOR - fafaragó

Beszédes faragások

Erdélyi Tibor egerszegi kiállításán láttuk

A róla szóló kiadványban olvashatjuk, hogy az Állami Népi Együttesben 1952-től szóló-, illetve magántáncosként dolgozott, számos koreográfia részese

Pár. (Pezzetta Umberto felvételei)

volt, s például húsz éven át táncolta az *Ecseri lakodalmas* násznagyát. Később a koreográfusi és a néptáncoktatói tevékenység került életében előtérbe, s munkáját 1990-ben Erkel-díjjal ismerték el.

Az egerszegi közönség a minap a Zalai Kamaratánc Fesztivál rendezvényén *Erdélyi Tibor*-ral, mint faragó népi iparművésszel találkozhatott színházbéli kiállítása alkalmával. Ugyanis a fával legalább oly régtől eljegyezte magát, mint a tánccal. S tán nem meglepő, a folklór hagyományokat oly jól ismerő táncos, koreográfus természetes szépségű elbeszélései igencsak kapcsolhatók e látványos, mozgalmas világhoz. Valósággal megkomponált jelenetek összegződnek keze nyomán: hol életörömmel, máskor bánattal, szomorúsággal. Számos alkotásán a tánc az uralkodó. Figurái szinte szétvetik, kitágítják a nekik szánt teret; húzzák a talpalávalót a zenekarok, libbennek a bőszoknyák, forognak a párok, sűrűn kitöltve a kiszabott keretet. S mindezzel viseletek, szokások, táncmódozatok reppennek a faragókés avatott mozdulatai nyomán. És lelhetők csendesebb képek, mint a *Széki lakodalmas*, melyen sokasodik ugyan az ünneplő rokonság, ám elég egy pillantást vetni a menyasszony tartására, arcára, mert hát, miként a domborműre vésett szövegen is olvasható: „Esküdni kell a lánynak". Megkapó a *Gyász* néma szomorúsága, a *Végtisztesség* gondosan felépített „képisége". Ezernyi gondolatot, jelet, üzenetet képes Erdélyi Tibor belefogalmazni egyetlen tömbbe. A *Konszenzus* című szobormunkája hét figurát „hordoz", eltérő vonásokkal, másfele néző fejekkel, az egymás mellett elbeszélő emberek világát jelezve. Végtelenül kifejező a *Pár* című alkotása, ahogy az egymáshoz tartozó férfi és nőalak kinéz szűkös kalitkájából, kortalan s mosolytalan illedelmességgel. Tömören, ám igen nagy érzékenységgel megfogalmazott balladisztikus alkotásai *(Kádár Kata; A halálra táncoltatott* lány) visszaadják a tartalom drámai sűrűségét. Erdélyi Tibor beszédes faragásaiban a témához illeszkedőn társul a forma. Tárlata április 17-ig tekinthető meg.

A Dudaszó életfa című dombormű részlete.

(se)

1998_04.10. Zalai Hírlap.

hasában már megfakultak, elsekélyesedtek, látszólag fontosságukat is veszítették. S így azt sem tudjuk, hogy ránk, a mi segítő kezünkre nincs-e szüksége rég nem látott barátnak, távoli rokonnak...

Telefonálni kellene, levelet írni, bekopogtatni...

Nem azért, hogy a segítséget majdan ők visszaadhassák, hanem azért, mert aki képes jó szívvel adni, az lelkében gazdagabbá, erősebbé válik. **M.E.**

Depresszió és szívbajok

Több évtizedes kutatómunka eredményeként New York-i kutatók egyre szorosabb kapcsolatot fedeznek fel a depresszió és a szívbetegségek között. Számos felmérésük bizonyítja, hogy a depresszió növeli a szívkoszorúér-betegségek, illetve a halálozás kockázatát. A szívinfarktuson átesett betegek sok esetben nem részesülnek pszichológiai tanácsadásban vagy kezelésben, s csaknem húsz százalékuk depressziós lesz. Egy houstoni kardiológus professzor, dr. Zvonimir Krajcer szerint a betegeket figyelmeztetni kellene arra, hogy a depresszió is jelentős rizikófaktora a koszorúér-betegségeknek, s amíg a depresszió—koszorúérbántalmak ördögi körét nem sikerül megszakítani, a szívbetegség tovább súlyosbodik. Jelenleg több országban folyik olyan vizsgálat, amely egy antidepresszáns hatásait kísérik figyelemmel az infarktusos betegek gyógyításában.

Kínai vendéglő szindróma

Nem a szégyen jele, amikor a savanyú-erős leves vagy a szecsuáni csirke elfogyasztása után nem sokkal néhány vendég arca elvörösödik. Ehhez gyakran a felső testfél bőrének kipirulása és migrénes fejfájás is társul. Az ok a kínai ételek jelentős nátrium-glutamát tartalma.

Ázsiában legalább kétezer éve használják a nátrium-glutamátot az ételek ízének fokozására. Korábban a tengeri hínár főzetéből nyerték ki, ma fermentációs eljárással készül. A nátrium-glutamát a glutaminsavnak, a fehérjéket felépítő aminosavnak a nátriumsója. A glutaminsav kálcium és kálium sói is ízjavító hatásúak.

A glutaminsav számos táplálékfehérjénk építőköve, például sajtokban, húsokban, gombafélékben, cukorborsóban és tejben nagyobb koncentrációban mutatható ki. Egy része szabad, más aminosavakhoz nem kötődő formában található. Csak ez a szabad glutamát rendelkezik ízjavító tulajdonsággal. A paradicsom és bizonyos sajtok ízjavító hatása részben a szabad glutaminsav tartalmuknak köszönhető. A nátrium-glutamát finom, fehér, kristályos por, megjelenésében hasonlít a sóhoz vagy a cukorhoz. Érdekes módon nincsen saját íze.

Még ma sem teljesen világos, hogy a glutamát milyen mechanizmussal fokozza más ételek ízét. Egyes vélemények szerint a nyelv ízérző receptorainak ingerküszöbét csökkenti, míg mások szerint a glutamát íze a sós, az édes, a savanyú és a keserű mellett az ötödik alapíz. Ez az „umami", az ízletesség íze, (Umami japánul ízletességet jelent.)

A nátrium-glutamát az emberek kis százalékánál közepesen súlyos allergiás reakciót vált ki, melyet többnyire bőrpír, az állkapocs és a mellizomzat megfeszülése, végtagzsibbadás, fejfájás és általános gyengeség jellemez. A reakció röviddel a glutamát tartalmú étel elfogyasztása után alakul ki. Súlyos anafilaxiás reakciót azonban még soha nem figyeltek meg.

A magzat és a stressz

Minél erősebb stresszhatások érnek egy asszonyt terhessége idején, megszülető gyermeke annál ingerlékenyebb lesz. Nem kizárt, hogy a gyermek későbbi fejlődése során különféle magatartászavarokkal is küszködni fog. Ezt az Egyesült Államokban a Kentucky egyetem magatartástudományi intézetének egyik munkatársa által vezetett orvoscsoport állapította meg, mintegy 120 csecsemő és kisgyermek családi hátterét és viselkedési szokásait tanulmányozva. A kutatók szerint az anyát ért stresszhatások nyomán a terhes nő vérében keletkező stresszhormonok az asszonyok egy részénél hatással vannak a magzatra is. Azt már korábban megállapították, hogy a várandós anyát ért lelki terhelés gyakorta okoz koraszülést és — egyes babák esetében — ennek tudható be a kis születési súly is.

Erdélyi Tibor

Sárcos, népi iparművész faragott
bútorai a jubileumi kiállításon

Népművelés 1971/5 24old.

Erdélyi Tibor

parag (foto)

Népművelés 1971/6 43old.

Erdélyi Tibor 1

Az állami Népi Együttes szólótáncosa, szabad idejében farag. Kése biztonsággal metszi az anyagot. Egyformán remek kezelője a vonalnak, az ornamentális díszítménynek és a figurális kompozíciónak. Műnkái szellemiségben funkcionális megformálásban követik a pásztorfaragások praktikus, esztétikailag tiszta, egyszerű világát, de tovább is fejlesztik. Csanakjainak egy része mint plasztikai forma, mint téri élmény jelenik meg. Díszítésük sem emlékeztet már a hagyományos faragásokra. Zodiákos, az állatöv jegyeit szimbolizáló és variáló ábrázolásai relief hatásúak, bár ezekben az áttört felületekben megjelenik a körplasztika lehetősége is.

Bánszki Pál: Két kamarakiállítás

Népművelés 1971/6 43 old

Erdélyi Tibor 2

nem spekulatív, nem mindenáron hagyomány-konzerváló, hanem öntörvényű úton szülőfalujának a Szatmár megyei Uszkának és néptáncos útjának élményei által determináltan lépett előre, a hagyo-mányos népművészettől a népi iparművészet, illetve a plasztika irányába. Nehezebb megtalálnia viszont a népi iparművészet mai használati funkcióját, tutlép-ve a - ma még egyoldalú - környezet-díszítő, szemet gyönyörködtető szerepen.

Bánszki Pál: Két kamarakiállítás

Népművelés 1971/6 43 old.

Erdélyi Tibor

A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata Bíráló Bizottságának tagja volt.

Molnár Péter: A miskolci Tiszai p.u. tervpályázata, 1968.
Magyar Építőművészet, 1969. 2.sz. 2. l.

Erdélyi Tibor
fanagó

Magastechnikai gyakorlat jellemzi
a népi kárcos művész fanagó ámjait.

Boross Marietta: id. Napoli Antal...
Művészet, 1969. november - 38 lap

ERDÉLYI TIBOR, népi iparművész

Aranyérmes, mind a faval, mind a szaruval nagy ügyességgel banik. Diszitményegyüttesei természerességgel igazodnak a targyak anyagahoz, formajahoz, olykor játékos előadas módban. 89.old

MURAKÖZI ÁGOTA: Országos népmüvészeti kiállitás 1973. 86.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1973. VIII. 4.sz.

ERDÉLYI TIBOR, népi iparművész

ERDÉLYI TIBOR: "Mozsár törővel", című alkotása.
rekete repr. 88.old

MAGYARKÖZI

ÓZI ÁGOTA: Országos népművészeti kiállitás 1973.

bolcs-Szatmári Szemle. 1973. VIII. 4.sz.

Szabolcs

ERDÉLYI TIBOR, népi iparmüvész

ERDÉLYI TIBOR: Moc sartörovel, cimü alkotasa

Erdélyi Tibor fafaragó

A Zalka Máté Katonai Főiskola Zalka Ifjuségi Klubjában állitott ki.

Népmivelés 1976/1/21

Bujto: Egy klub a vizuális kulturáért

Erdélyi Tibor építészmérnök

(Tanácsi Tervező Vállalat)

Horvay János szobrászművész Kossuth Lajost és az első felelős magyar minisztérium többi tagját mintázta meg ruskicai márványba, a fővárosból elkerült a szoborcsoport Dombovárra, ahol Erdélyi Tibor részére szakítva újból felállította a dombovári parkban. A szoborcsoport részekre bontásával jól érvényesül az alkotás. (emlétve)

Ordas Iván: Véget ért a Kossuth-szoborcsoport kalandos története.

Tolna m. Népújság, 1943. aug. 28.

Erdélyi Tibor
Tárlat nyílt csütörtökön a nyíregy-
házi Móricz Zsigmond Kinház galé-
riájában. Csohány Kálmán és Karsai
Zsigmond festőművész valamint Er-
délyi Tibor népi iparművész alkotá-
sait állítottak ki.

Magyar Hírlap 1972/70 Sold.

Erdélyi Tibor.
Az Ernst Múzeumban kiállító magyar amatőrök közül többen évtizedes alkotóminkára tekintenek vissza. Köztük nem egy, így Erdélyi Tibor is, egyéni kiállításan bemutatkozott már.

Bánszky Pál: Nemzetközi amatőr képzőművészeti kiállítás az Ernst Múzeumban.

Népművelés 1974/1 21 old.

Erdélyi Tibor, gobelinművész

Kiállít a Jószefvárosi Műv. Házban.

— :□ A Jószefvárosi Művelődési ....

2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. dec. 18.

Erdélyi Tibor

Az Ernst Múzeumban kiállító magyar amatőrök közül többen évtizedes alkotómunkára tekintenek vissza. A művész egyéni kiállításon is bemutatkozott már.

Bánszky Pál: Nemzetközi amatőr képzőművészeti kiállítás az Ernst Múzeumban.

Népnuvelés, 1974. 1. 21. old.

Erdélyi Tibor fafaragó (szatmár) népi művész

A Fővárosi Művelődési Házban megnyílt népi iparművészeti kiállításon szerepel művész fafaragásai. A szatmári születésű fafaragó az Állami Népiegyüttes szólótáncosa és sajátos módon a tánceggüttes turnéi során alkotja legtöbb munkáit: faliképeit, szobrait, szarufaragásait. (emlétve)

Déli Krónika

1975. VI. 6. 12.00 Kossuth

Erdélyi Tibor faragó

Id. Kapoli Antal emlékére Balatonlellén két-
évenként megrendezik az országos faragó-
kiállítást, a pályázatra beküldött anyag-
ból. Az egyik harmadik díjat kapta meg
munkájáért; Kürtjén egy táncospár élétét
a fiatal évektől az idős korig-örökítette meg.
(említve). Erdélyi Tibor a Magyar Állami Népi
együttes szólótáncosa.

Horányi Barna: Kapoli emléke fában,
Somogyi Néplap, 1974. aug. 4.

Erdélyi Tibor

fafaragó, népi iparmüvész kiállitása a Fővárosi Müvelődési Házban

Népmüvelés 1975/8/boritó

Erdélyi Tibor

Anya,

Három Királyok

Emberpár,

Kádár Kata

Népmüvelés 1975/8/borító

Erdélyi Tibor

népi iparmüvész Anyóka c. fafaragása

Magyar Hirlap 1975 158/6

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

Magyar Hirlap

1975 JUN 9

Erdélyi Tibor, népi iparművész

1021

1975. JÚNIUS 9.

A Népi iparművészetünk 30 éve című kiállítás anyagából

KÜLFÖLDI

The Economist

A brit hetilap a japán újrafelfegyverkezés körüli viták legújabb fejleményeiről számol be tokiói tudósításában.

Az amerikaiak indokínai politikájának érezteti hatását Japánban: újból fellángoltak a viták a remilitarizálásról. Inaba igazságügy-miniszter adta le az első lövést, amikor május elején részt vett egy, az alkotmány felülvizsgálatát követelő gyűlésen. Az ellenzéki pártok ugyan-

Erdélyi Tibor négi iparművész Anyóka című faragása

Erdélyi Tibor, népi iparművész
fafaragó

külön kiállításon látható *Erdélyi Tibor* népi iparművész mintegy ötven, fából faragott faliképe, szobra is. A kiállítások szeptember 15-ig, vasárnap kivé-

Kiállítások, hangversenyek, korrepetálók tanulószobája

A Fővárosi Művelődési Ház nyári programjából

9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. júl. 13.

Erdélyi Tibor, Japaragó
népi iparművez

Kiállít a főv. Műv. Hárban.

↓

JUBILÁL A FOLKLÓR CENTRUM

2.

EST I HIRLAP, Bp. 1975. jún. 6.

Erdélyi Tibor, panagó

L: Wéber Klára

21.

-: Átadták az országos ...

Nérszabadság Br. 1979 aug. 5.

Erdélyi Tibor, faparagó

□ ERDÉLYI TIBOR faparagó népi iparművész munkáiból nyílik kiállítás május 16-án, szerdán délután 4 órakor a Fővárosi Művelődési Házban. (XI., Fehérvári út 47.) Megnyitja: dr. Nagy László, a Népi Iparművészeti Tanács elnöke. Közreműködik a Vadrózsák együttes.

-: □ Erdélyi Tibor

2.

Esti Hírlap, Bp. 1979. máj. 12.

Erdélyi Vilmos

Erdélyi Vilmos okl. mérnök, építőmester, X. Állomás-u. 6. 348-009

Bptávb 1940 szept.
u 1942. jan.

Blatt 3:
offeriert

unter Vorbehalt de

Rheinprovinz:

Band 1o Abt.1: I
" 1o " 2 u.
" 6 " 4: I
" 11 " 1:
" 12 " 1-3

Prov. Sachsen:

N.F. Band 1: St

Königr. Sachsen:

Heft 39: Stadt
" 4o: Meisse
" 41: Meisse
Ergänzungsheft:

Thüringen:

Heft 39/4o: Eis

Erdélyi Tájbot, népi iparművészet: Lakodalmas menet

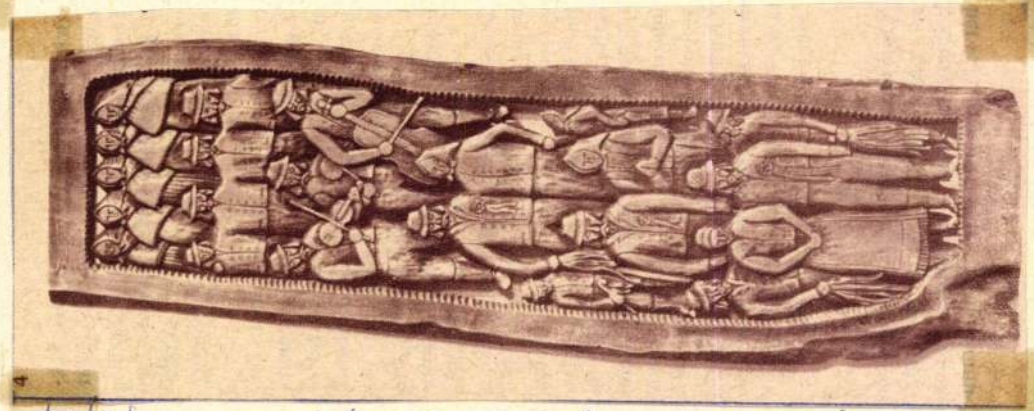

Kiállítás az id. Kapoli Antal országos fafaragó pályázat anyagából.

Népművelés, 1946. 9.

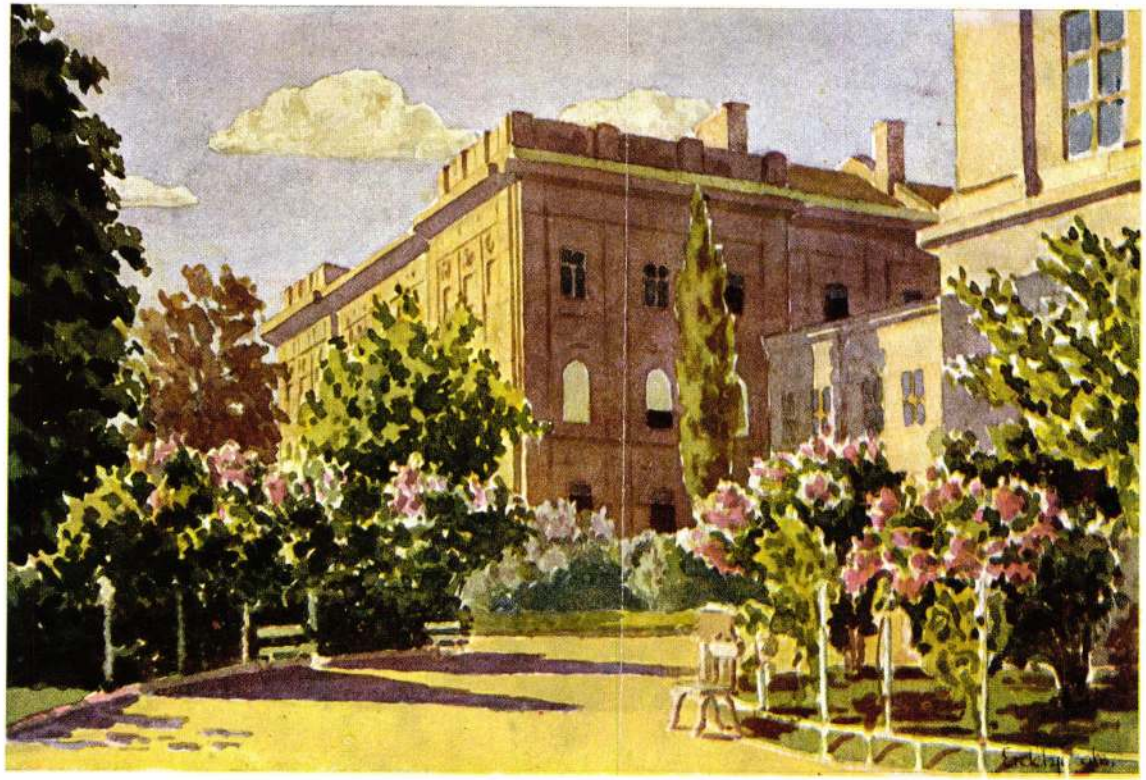

A LUDOVIKA AKADÉMIA KERTBEJÁRATA

ERDÉLYI ZOLTÁN akadémikus vízfestménye

Ludovikás Levente 1932. XI. évf.

Erdélyi Zoltán

ERDÉLYI ZOLTÁN

Az elmúlás szakrális kerete

Erdélyi Zoltán krematóriumépülete Pécs-Reménypusztán

Manapság kétségtelenül átformálódott a magyar építészeti színtér, amennyiben olyan feladatokkal kell szembenézniük a szakembereknek, melyek néhány éve még alig-alig jelentkeztek itthon. A hatalmas számban épülő irodaházak, raktáráruházak, ipari épületek természetesen az építészetkritika hazai irányultságát is befolyásolták, s ma már egyre gyakrabban olvashatunk olyan írást, amely egyelőre talán meglepő funkciójú építményekkel foglalkozik.

Ez a cikk talán egy még ennél is furcsább közteret vett célba, hiszen, bár krematóriumok korábban is épültek, bemutatásuk, kritikai leírásuk semmiképpen sem tartozik az építészeti irodalom általános tárgykörébe. Meglehet, sokan úgy is gondolják, a hamvasztás témájának ezen aspektusát megragadni kegyeletsértés vagy talán morbiditás. Vannak, akik számára a krematórium intézménye gyárral egyenértékű képzet, van, aki számára valamiféle megfoghatatlan, magasztos fogalom e világi képe, s bizonyára vannak, akik úgy érzik, az elhunyt meggyalázása vagy éppen a hozzátartozók lelki bensőjének megsértése felfedni, mi is búvik meg technikai értelemben a hamvasztás aktusa mögött.

Úgy vélem, éppen e gondolatoknak antitézise az a krematóriumépület, amely Erdélyi Zoltán Ybl-díjas építész 1999-es tervei alapján épült Pécs-Reménypusztán. Eleve újszerű, hogy ez az épület nyíltan mutatja meg önmagát szántóföldekkel tarkított környezetében. Nem búvik meg erdő mélyén, nincsen magas téglafalak mögé rejtve, és építészeti koncepciójában sem kíván megtévesztően hasonlítani valami máshoz.

A reménypusztai krematóriumot tulajdonképpen már Pécs határából látni lehet, s egyszerű, túlzásoktól mentes, mégis méltóságteljes képe önkéntelenül is magához vonzza az erre járót, s elgondolkodtatja azon, vajon milyen funkciója is van az építménynek. Kelti ugyanis egy részről templom képzetét magasba nyúló, karcsú tornyával, az épülettömb zavart keltően zárt homlokzata azonban semmiképp sem utal erre. A gondolatot megfordítva, ismét hasonló képzavarral állunk szemben: az égbe szökő kúp egyértelmű paradoxon lenne egy gazdasági, ipari épület esetében.

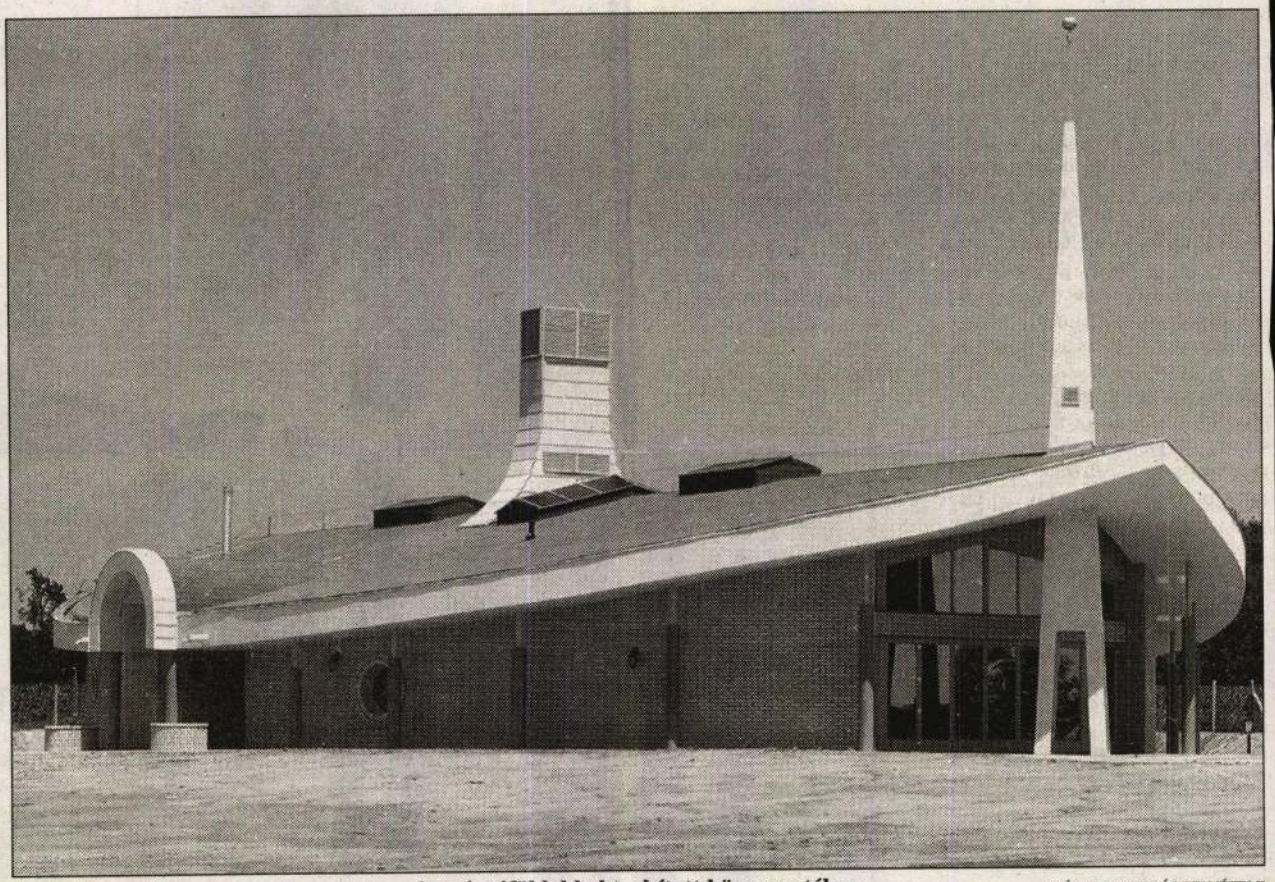

Az épület nyíltan mutatja meg önmagát szántóföldekkel tarkított környezetében MÁRTON ANDRÁS FELVÉTELE

Éppen ez az önellentmondás az, amit Erdélyi Zoltán meg akart mutatni, s egyben fel is oldani azt. Az építész számára a hamvasztás színhelye nem gyár, nem technika, és nem is templom. Talán úgy mondhatnánk, inkább az a technikai helyszín, amely az elmúlás szakrális térbeli kerete. Az épület megfogalmazásánál Erdélyi olyan asszociációkat próbált kelteni, amelyek a halált az emberi élet folyamatába foglalják, annak természetes befejező akkordjaként, ám semmiképpen sem tragikus eseményként való megélését ösztönzik. Talán éppen ezért az egyiptomi hiedelemvilágot idéző toronyárboc, az épület hajóra emlékeztető tömbje, amely az országútra tekintve mintha lassan áthajózna a folyón a túlvilág felé. Kecses építmény ez, mely világos külső dísztéglaburkolatával és lágy, zöld árnyalatú tetőhéjazatával átértékeli a halálról, elmúlásról alkotott képzeteinket. A reménypusztai hamvasztó nem félelemkeltő, nem próbál kihívó, magamutogató szakrális térré válni, s semmiképpen sem hasonlítható komor arcú gyárhoz.

Erdélyi Zoltán és munkatársai pontosan megértették, megérezték a számukra kiszabott feladat súlyát s kényes mivoltát. Az épület, melyet megálmodtak, a hamvasztás félelmet keltő fogalmát képes volt olyan fizikai keretbe foglalni, amely megfelelő színterévé vált a búcsúztatás aktusának és a temető bensőséges mivoltának is.

Ez az épület kegyeleti hely a szó legmélyebb értelmében. Olyan környezetet képez, ahol az ember valóban megélheti a gyász és az összetartozás bensőséges érzését, anélkül, hogy eszébe jutna: az első traktusban elhelyezkedő ravatalozón túl, a jövőben kolumbáriumoknak is helyt adó tágas kerten belül egy hátborzongató technikai folyamat zajlik éppen.

Jancsó Anna
Az Octogon Építészetkritikai Műhely tagja

izonytalanságban

gazi gondok 1999 áprilisá-
zdődtek – mondja az üze-
nács vezetője. Először a
zással foglalkozó részleg
később beszüntette a ter-
a Solami Rt. kispesti vá-
a, majd a marhavágás feje-
be Szolnokon. A dolgozók
– részben önként, részben a
nleépítés miatt – csaknem
venen mentek el az elmúlt
Ősszel még kis kapacitás
t folyt a nagysúlyú sertések
, később azonban a kister-
már nem szállítottak több
a részvénytársaságnak,
az nem fizette ki az átvett
ellenértékét. A sajtóban
ágot látott hírek szerint a
i több mint 200 millió fo-
tartozik a kistermelőknek:
nz kifizetésére a jelenlegi
zetben nincs sok remény –
a húsipari szakemberek.
Solami 1998-ban és 1999-
sszesen 580 millió forint hi-
ett fel a Postabanktól. A
kinnlevőségeit kezelő
Apport Rt. tavaly két alka-
l is pályázati úton keresett
az adósságállomány meg-
ására, ám a felhívásra senki
elentkezett. Időközben az
tanács képviselője beje-
t tett a hiteleket kezelő
Apport Rt.-hez, hogy a
i tulajdonosa egy nagy ér-
gépet szállított el Szolnok-
olna-Hús Rt.-hez. A tovább-
gyonvesztés megelőzése ér-
ben a Reorg Apport Rt. idén
rban végrehajtási jogot je-
etett be a cég vagyonára, és
a azt.

ppon maradtak

rtinger István végrehajtó a
li titokra hivatkozva nem
zolt arra a kérdésre, ki vásá-
meg az üzem több mint 200
forintra becsült eszköz- és
rműparkját, illetve a cég
oki, kunhegyesi, kispesti és
fürdői ingatlanait – köztük
okat, üdülőket, üzemi he-
geket. Ez utóbbiakról
ként még vagyonbecslés

millió forintos munkabért mostanáig nem kapták meg. Egy fekete öltönyös, vastag aranyláncos férfiről pedig kiderült: korábban a szolnoki húsipari vállalatnál dolgozott, aztán önálló vállalkozásba kezdett, ma pedig – saját bevallása szerint – egy kétmilliárd forintos évi forgalmat lebonyolító tej- és húsipari céget vezet Szolnokon. Az árverés elmaradásának hírére ő csak annyit mondott: „Balkán ez, nem Európa." Egy másik vállalkozó pedig úgy reagált a bejelentésre: „Az üzleti élet egy jó játék, ahol most vesztettünk, ezt el kell fogadni."

Ma munkásgyűlés

Később a vesztesek egy csoportja még megvárt az üzem előtt, s bizalmasan közölték: tudják, ki a vevő. Egy régi húsos vállalkozót említettek, akinek Debrecenben, Miskolcon és Békéscsabán is vannak érdekeltségei.

– Jó előre le volt játszva ez az üzlet – hangzott a kételkedők érvelése. – A hitelező szorongatta egy darabig a tulajdonost, aztán bedobta a végső fegyvert, az árverést. De a potenciális vevő – a harmadik fél – már régóta ott állt a háttérben, s csak erre várt. Ebben az alkupozícióban már az ő kezében voltak a kártyák, hiszen arra hivatkozhatott, hogy ha az általa kínált áron nem adják el a céget, akkor az árverezők a töredékéért is megszerzik.

Hartinger István bírósági végrehajtó ezzel szemben azt állítja: minden a törvényeknek megfelelően zajlott, az érdekeltek megállapodása ugyanis az utolsó másodpercben is felrúghatja az árverést. A vevő kilétéről nem nyilatkozott, mindössze annyit árult el, hogy inkább pénzügyi, mint szakmai befektetőnek számít az a budapesti kft., amelyik megvásárolta a Solami vagyonát. A megállapodásban nincs szó arról, hogy a dolgozókat milyen formában alkalmazzák, s hogy egyáltalán működtetik-e még a szolnoki üzemet, tudtuk meg a cég

A visszaállamosított kórház

Somogy megye szívesen szabadulna egészségügyi intézményeitől

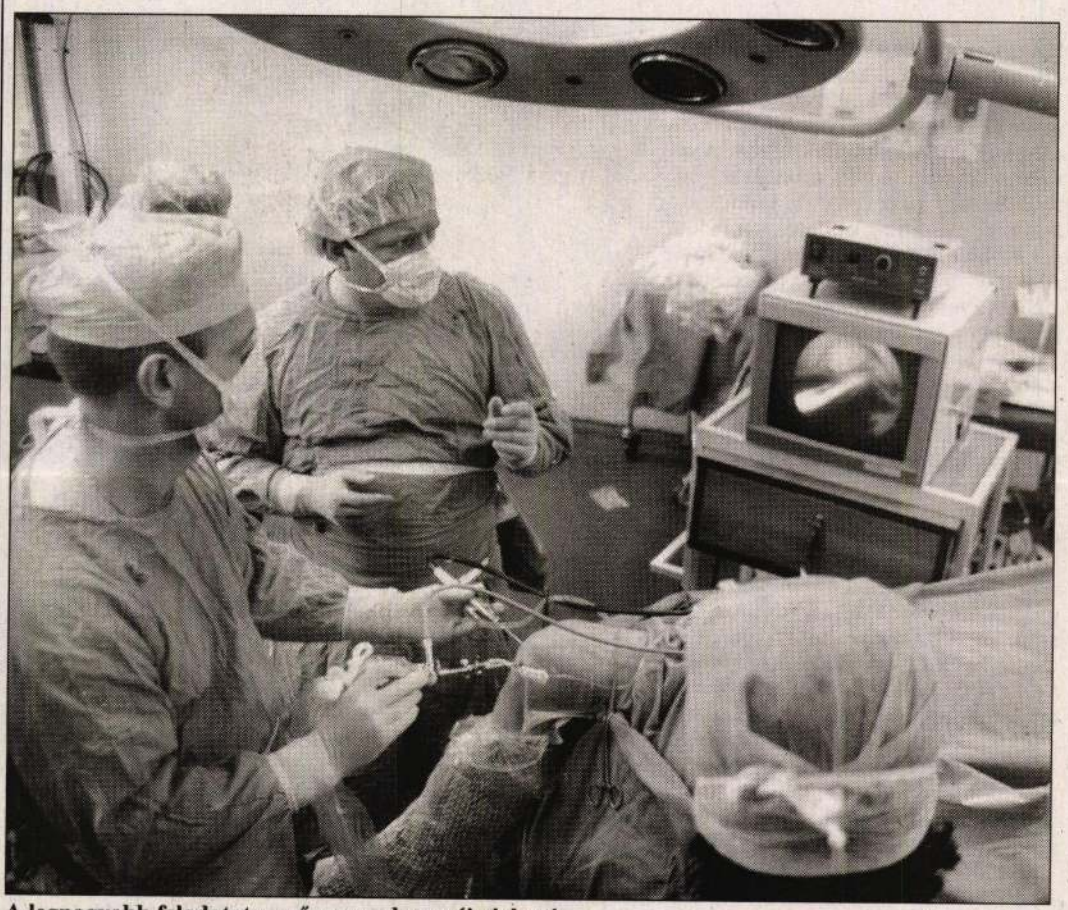

A legnagyobb feladatot a műszerpark cseréje jelenti CSOBOD PÉTER FELVÉTELE

Az állam, ha kell, kész visszavenni az önkormányzati tulajdonú kórházakat – adták hírül a napilapok a közelmúltban. Somogy megye önkormányzata volt az első olyan helyhatóság, amely reagált erre: jelezte, szívesen megszabadulna „púpjától", a megyei kórháztól, de még a mosdósi egészségügyi intézménytől is. Ezek működtetése ugyanis – miként Gyenesei István, Somogy megye közgyűlésének elnöke fogalmazott – olyan, mintha folyamatosan a penge élén táncolnának.

szerint a kórház visszaállamosításával az önkormányzat betegalapellátási kötelezettségét is mindenképpen át kell vállalnia az államnak, és az esetlegesen megyei tulajdonban maradó épületek felújítását is a kormánynak kellene finanszíroznia. Gyenesei István hozzátette: a somogyi önkormányzat saját forrásaiból 100 millió forintot fordít az idén a kórházakra, ezt a pénzt pedig akkor is biztosítaná, ha az intézmények állami tulajdonba kerülnek.

A Kaposi Mór Megyei Kórház helyettes vezetője, Vágvölgyi Erna azt mondta: pillanatnyilag

tulajdonba kerül. A jelenlegi helyzetnél ugyanis – miként fogalmazott – minden csak jobb lehet.

– Nálunk már akkora az elégedetlenség, hogy ha a megyétől nem kapunk elegendő segítséget, akkor inkább beleugrunk a „mélyvízbe", jöhet az állam – mondta dr. Gyurkovits Kálmán.

– Nem azt akarjuk elérni, hogy az önkormányzatok mindenképpen visszaadják egészségügyi intézményeiket az államnak, hanem csak egyfajta „mentőövként" ajánlottuk föl számukra ezt a lehetőséget – jelentette ki kérdésünkre Ivády Vilmos, az

1021

1977. V. 15. Petőfi 19,04 Áné

Hogyan épitsünk müvelődési házat?

- Gyakran kerülnek szóba a müvelődési házak mostanában. Cikkek, tanácsülések, vállalati értekezletek, szakmai és szakmán kivüli összejövetelek kedvenc vitatémája lett ez az intézmény. Szaporodik hiveinek száma, de megerősödött ellenzőinek tábora is. Jogosan kifogásolják meglévő müvelődési házaink hatástalanságát. Általában elegendő bizonyiték, ha manapság az emberek elkerülik ezeket a házakat, mert ezzel az intézmény létjogosultságát lehet megkérdőjelezni. Pedig a történelem a kezdetektől napjainkig azt bizonyitja, hogy az emberek közösségének mindig szükségük volt hasonló intézményekre. De most ne menjünk ilyen messzire, csupán néhány évtizeddel korábbra. Hiszen a két világháboru között voltak a mai müvelődési házakhoz hasonló épületek. Igy találkozott ezekkel Erdei Zoltán tervezőépitész, és Kigyós Sándor népmüvelő.

Erdélyi Zoltán tervező építész

- Az ötvenes évek során, amikor mi egyetemisták voltunk, akkor forgattunk olyan tervgyüjteményeket, amiket a két világháboru közötti müegyetemek professzorai adtak ki. Ezek részben ilyen vallási, egyleti épületek voltak, részben pedig valamiféle kulturházak voltak. Nagyobb falvakban is épültek ilyenek. Városokban pedig amolyan ipartestületi székházak épültek. Pár adminisztrációs irodát mindig tartalmaztak, mindenesetre a nagy terem, az mint fő funkció benne volt ezekben az épületekben. Elsősorban táncos rendezvényeket bonyolitottak le ezekben. Arra nem is volt példa, hogy ilyen helyeken kiállitásokat rendeztek volna, vagy szakköri tevékenység lett volna.

- Részben ilyen kaszinozó jellegü helyek voltak ezek. De, hogy mennyire jellemző, hogy a vidéki szállodák nagy termekkel rendelkeztek, szinház termekkel. Minden egyes vidéki szállodában meg lehet találni. Pl. a siklósi kulturház szállodaxx volt, és annak a nagytermét használják ma is nagyteremnek. De ha a szegedi Tisza szállót nézzük, aminek meg van a nagyterme, hangversenyre használják, a debreceni Arany Bikát nézi az ember, aminek ott van az ugynevezett Bartók terme, Vidéki nagyvárosokban ezt a szinháztermi funkciót akkor is valami reprezentativ, báli, szinházi célokra használták. Ott is, ahol kőszinház volt, mint pl. Debrecen, vagy Szeged esetében. Ezek alkalmankénti rendezvényekre, neves messziről jött müvész fogadására, ha nagyon messzire nézek Liszt Ferenc fogadására voltak alkalmasak, esetleg báli rendezvényekre.
Létrejön egy olyan ország, egy olyan humanista szándéku ország, amely azt mondja, hogy minden tudást az emberek kezébe akar adni, és a legőszintébben az ötvenes években elkezdődik egy ilyen felvilágositó tevékenység. Most már valóban előkerül egyre inkább, mint az egyetlen fenntartható müvelődési forma, ami nem az iskolát tekinti egyetlen ismeretszerzési lehetőségnek. Csak a gondolat mindig előrébb jár, mint a fizikai megvalósitás.

Itt van a fáziskülönbség a gondolat és az épitmény között. Ezután szinte kampányszerüen indult meg a müvelődési házak teritése vidékre is. Ez aztán odáig vezetett, hogy ontották a tervező vállalatok a tipusterveket, müvelődési ház nagyságrendi kategóriák alakultak ki. Ez azt jelentette mindig, hogy mekkora a nagyterem befogadóképessége. Tul általánositó szempontok uralkodtak, gyakorlatilag mindenhova, lényegében kis változtatással, de ugyanazt az épületet tervezték. A szakmai szempontokat időben visszafelé vették figyelembe.

- Ezt hogy érted?

- Arról van szó, hogy utol akartuk érni magunkat, nem pedig megelőzni. Itt fél lépés történt, nem egy egész lépés, hogy megépiteni azt az intézményt, amely majd jövőre megfelel. Nem volt pénz, nem volt pénz, akkor összegyült és megépitettük azt az épületet, ami már tiz évvel ezelőtt rajzon volt. Ez most is igy van. Hány tanácselnök asztalában fekszenek rajzok, és tiz éve szedi hozzá a pénzt. És nem gondol arra, hogy most már más kellene. Akkorra már ezerszer korszerütlenné vált a terv. Eleve, hogy a tiz év előtti müvelődéspolitikai tervnek megfelelően merevedik valami, ez eleve helytelen dolog, nyilvánvaló. Ezek a fajta intézmények szellemében is épületében is, akkor használhatók, amikor éppen valami történik bennük. Tehát valamilyen rendezvénye van. Akkor aki érdeklődik iránta az elmegy. Ezzel szemben az emberek kereseik azokat a helyeket, ahol valakikkel együtt lehetnek, ahol megtudjanak dolgokat, olyan fajta információkat szerezzenek be, amit majdnem ugy hivunk, hogy pletyka. Tehát beszerezze a városról szóló hireket, közben jól, kellemesen eltöltse az idejét. Ez egyébként nem csak egy felesleges dolog, mert ezt én szakmailag igen nagyra értékelem. En többet tartok affelől, amit a diákok elmondanak egymás között, mint amit a leghiresebb professzor lead. Az anyag ott örlődik meg, amikor életbe kerül. Minden fajta információ, amit a tömegkommunikációs hirforrások közölnek, annak egy nagy malomban meg kell forogni. Ezek azok a régi főterek, meg a ma is meglévő kis tereccskék, ahol emberek valamilyen szándékkal összegyülnek. Ez a szándék pedig nem konkrét, nem kitüzött célokra vezet, hanem az együttléthez, és közben mégis megtörténik az a csoda, amelyet rettenetes szervezéssel sem tud végrehajtani a müvelődési ház.

- Nézzünk körül egyik legszebb városi terünkön a pécsi Széchenyi téren. A tavaszi napsütésben szinte szikrázik a Szentháromság szobor, kissé távolabb Hunyadi lovasszobra. Körül mindenhol párkányok, padok, emberek.

- Ha szórakozni akarunk, akkor ide jövünk ki. Itt látjuk a fiatalságot, látjuk az öregeket, a forgalmat, szóval ez egy olyan mindenre való hely.

- Látjuk a szép kertészetet, a virágokat, ami még este is nagyon kellemes.

- Visszaemlékszem, amikor lejöttem ide Pécsre felvételizni - ugyanis egyetemista vagyok, a jogon tanulok - akkor az ragadott meg először, hogy rengeteg fiatal ült itt köröskörül a párkányokon. Én is most itt ülök és diszitem velük együtt a teret.

- Nyilván valamilyen oka van, hogy idehuz ez a tér.

- Azt hiszem, hogy nálam egészen gyakorlati oka, egyrészt, hogy közel lakom, akár merre indulok el otthonról mindenhogy keresztül kell mennem a téren, és itt jó elücsörögni egy darabig. Mindig történik valami.

- Mi történik?

- Hasraesik egy kisgyermek, aki éppen kergeti a galambot, vagy akármi ami aranyos, és éppen megtetszik az embernek. Kedves dolgok történnek.

- Nem fordul az elő, hogy anélkül, hogy előre megbeszéltétek volna ismerőseiddel találkozol itt?

- De, rengetegen járnak ide ismerőseim. Ácsorog az ember, ücsörög, és akkor mindig szóba jön valami, ami éppen itt történik, és azokról beszélgetünk. De általában nem az a fontos, ami a téren történik, ez csak egy ilyen háttér, diszlet tulajdonképpen a tér. Hangulatot ad, hangulatot terent.

- Mit szoktál itt megtudni?

- Hogy mi történt ma az egyetemen, vagy a városban.

- Nem csak vasárnap, hanem hétköznap is furcsának tünik, hogy férfiak ácsorognak a tér bal sarkában, kisebb csoportokban beszélgetnek. Ez olyan furcsa és szokatlan. Én Egerből jöttem. Egerben a Dobó tér, az nem ilyen zárt és nem ilyen hangulatos, sok olyan elem van benne ami nem illik oda. Nincs ez az igazi hangulata, mint ennek a térnek.

- Mehetnétek máshová, például a Dóm térre is.

- A pesti fiatalok miért a Duna partra mennek? Pesten is annyi hely van ahol nézelődnének, beszélgethetnének. Nekünk nincs Dunánk, nincs folyónk, nekünk egy Széchenyi terünk van. Azt hiszem, nem csak az országnak, hanem Közép Európának egyik legszebb tere ez. Te biztos megfigyelted, idegen vagy, hogy bárhová állsz a téren, mindenhonnan az egész teret be lehet látni.

- Itt nem lehet elbujni ezen a téren, itt minden látszik.

- Ne haragudjatok, ti ott ültetek a szobor talpazatán, és láthatóan egymással foglalkoztatok. Egy szerelmespár a szobor talpazatán ül. Senki mást nem figyel, mégis azt mondod, hogy az a térben a jó, hogy tulajdonképpen mindenkit látsz.

- Hát bizonyos helyzetekben. Ez pont egy olyan szituáció volt amikor odajöttél, egyáltalán nem szégyelljük, ilyet Pesten is lehet látni.

- Te könyvet olvastál.

- Tanultam, jobban mondva magoltam, a paragrafusokat.

- És erre is jó környezet ez a tér. A forgalom igazán nagy rengeteg az ember, zaj van.

- Furcsán hangzik, de ugy érzem, hogy éppen ennél a tanulásnál, ami magolás, és nagyon száraz, jó egy kicsit körülnézni, pihentetni az agyamat.

- Kialakult egy olyan szokás, hogy az emberek itt megismerkedhetnek?

- Talán ugy mondanám, hogy nem szokás ez. Ez a tér ugy körbezárja az embereket, nem mondom, hogy közösség, mert erről szó sem lehet, de olyan hangulat alakul ki atéren, ami feloldja az emberek tartózkodását.

- Vajon a müvelődési házakban megtalálod ugyanezt a hangulatot? Vagy oda valamilyen határozott szándékkal mész?

- Ez két különböző dolog. Oda saját magam részéről határozott szándékkal megyek. Kizárólag. Ha valami rendezvény van. Legutóbb a pécsi Harlekin együttes játszott, és oda elmentem.

- Tehát egészen más szándékkal mész a Széchenyi térre, mint a müvelődési házba.

- Igen, A Széchenyi térre nem azért jön az ember, hogy itt valami történjen vele. Hanem azért megyek ki, hogy majd meglátjuk. Pl. ha a haverokkal vagyok, akkor itt születnek a különböző ötletek. Ez a kiinduló pont, a Széchenyi tér.

-- Én nem megyek a müvelődési házba, hogy ott öregeket nézzek. Itt kevert a társaság, mindenkit lehet látni.

- Igen az emberek érzik, tudják, hogy a müvelődési ház, valahogy más. A Széchenyi térre bárki bármikor elmehet, és nem fog unatkozni. De egy drága anyagokkal, olykor nagyon is hivalkodó uj müvelődési központban, már a bejáratnál megtorpan a látogató.

- Nemrég épült egy müvelődési ház. Bemegyek. Megkérdezték, hogy hova megyek. Mondtam, hogy sehova, csak körülnézek. Azt mondták, akkor menjek ki. Aztán ez megismétlődött többször. Végül kitaláltam, hogy a csillagászati szakkörbe megyek, és akkor azt mondta, hogy az első emelet 16-ba menjek. Aztán gondoltam, hogy mégse oda megyek, hanem az ifjusági klubba, erre azt mondta a portás, hogy ne szórakozzak, hanem mars ki!

Azóta is próbálkozom, hogy körülnézhessek, vagy a könyvtárban olvashassak, meg egyáltalán, hagyjanak békén, hadd csinálhassam amit akarok. És ha találok egy csapatot, aki nekem tetszik, akkor hadd csatlakozhassam hozzá, és ne ahhoz, akit a népmüvelő rám kötelez.

- Miközben nálunk öncélu formákkal, tilalomfákkal teletüzdelt, és emiatt üresen kongó terekbe merevedett a müvelődési házak tervezése és müködése, Európa más országaiban sokkal inkább figyelembevették az emberi közösség kialakulásának, az együttlét formáinak hagyományait. Tavaly novemberben alkalmam volt beszélgetni egy holland szakemberrel, aki kollégájával együtt néhány hollandiai müvelődési házat mutatott be a Müvelődési Intézetben. Ezek nagy meglepetést keltettek a szakemberekben.

- Fenntartom azt az álláspontomat, hogy amikor emberek összejönnek, akkor kulturát hoznak létre. A vetités során a kollégám bemutatta a saját tervének a makettjét, ahol egy térre rámutatott, hogy ez az épület szive. Ez a tér se nem szinházi terem nem volt, se nem klub, hanem xxxxx egy olyan nyitott terület, amely közvetlen kapcsolatban volt az utcával. A lakóegységekx kiegészitéseként kell olyan terneket, szobákat létrehozni, ahol az emberek tudnak beszélgetni.

- Vagyis Hollandiában, és persze másutt is, a kapcsolatok kialakitásának természetes környezetéből indulnak ki. Az utcából, a terekből, a piacokból. Ahol a kultura ott lüktet a virágokban, a fákban, a tér szobraiban, a környező épületek architekturájában. Ahol kőhajitásnyira van a szinház, a mozi, a sportpálya, az iskola. De ezt a szabad teret az épületbe is beviszik. Amikor a Baranya megyei tanács Pécsen uj müvelődési központ épitését határozta el, és tervpályázatot irt ki, először hazánkban is megfogalmazódott ez a gondolat. A tervezőket megragadta a Széchenyi tér hangulata, és terveikben ezt próbálták megragadni a ház falai között. A müvelődési ház központjának a történelmi izü Forum nevet adták. Ezt mutatja be most két dijnyertes pályamü alkotója Gettó József és Erdélyi Zoltán tervezők, és a birálóbizottság tagja Finta József épitész.

- Feltételezzük az utca szintjét, mint a szervezetlen tömeget. A másik oldalon, leegyszerüsitve, egy pontban jelenik meg az ideálisan önmagát müvelő ember, ugy, hogy önmaga választja a tevékenységét. Végponton megjelenik ez az ember. A legizgalmasabb, és számonkra a tulajdonképpeni uj az volt, hogy a kettő közötti folyamatot meg kellett tervezni. Az utcáról egyáltalán belépjen, ott találkozzon a választás lehetőségével, ebben a házban ilyen a sokszor emlitett és különböző néven emlitett Forum. A ház szivéről, a ház leglényegesebb részéről van szó, ahol egymást megfelelő módon láthatom is, érzékelhetem is, akár hallhatom is, átkiabálhatok a tér másik pontjára.

Ugyanakkor viszont már kialakulnak olyan térrészek, amelyek felé az egyén a problémák felé orientálódik tulajdonképpen, ami vagy tudatosan, vagy tudatalatt már őt érdekli igazán.

- Valakivel akarok találkozni. Közben benegyek erre a Forumra, ha már tudom, hogy van, megiszom egy kávét, várakozás közben meghallgatok egy lemezt, ott van egy kiállitás mellettem, amire esetleg nem mennék el, mert annyira nem érdekel a téma, de várakozás közben odacsellengek, és megfog valami tabló. Emellett valahonnan zajt hallok ki, a Forum tér mellett van egy olyan helyiség, ahol a Mecsek táncegyüttes próbál és azt is megnézem. Tehát egy teljesen kötetlen mozgás az épület életében, szinte akaratlanul. Például egy olyan kiállitást néztem meg, amely esetleg a barkács-szakkör valamelyik kiállitása és valami folytán szöget üt a fejembe, hogy ezt érdekes lenne megpróbálni. Ez a fajta észrevétlen vonzás az, amely azokkal az emberekkel szemben áll fenn, akik még nem döntötték el, hogy ők barkácsolni, vagy lemezt hallgatni akarnak.

- Csaknem tiz év telt el azóta, hogy az UNESCO konferenciát rendezett Budapesten a müvelődési házakról. A résztvevők keresték a történelmi gyökereket. Felfedezték a görög, római városok Fórumaiban, ahol filozófusok, államférfiak, müvészek találkoztak egymással és a közösség többi tagjával. Később a templom előtti tér, vagy a piac vette át ezt a szerepet, után a kávéház, ahol összejöttek az emberek, hireket, nézeteket cseréltek egymással. Az UNESCO értekezlet megállapitotta akkor, hogy manapság is ehhez hasonló intézményekre van szükség, ilyeneket kell épiteni.
A pécsi pályázat most azt mutatja, hogy lassacskán nálunk is megfogadják ezt a jótanácsot.

- Varsányi Gyula müsorát hallották. A müsor második részét junius 1-én 9,15 órakor közvetitjük a Kossuth rádióban.

Erdélyi Zoltán

E(rdélyi) Z(oltán): Pécsi Komlófeldolgozó Üzem. (Erdélyi Zoltán építén) - Műszaki Tervezés, 1967. 12. sz. 20-21. l.

E(rdélyi) Z(oltán): Szekszárdi 12 tantermes panelszerkezetű (bilaterális) általános iskola (Erdélyi Zoltán építén) Műszaki Tervezés, 1967. 12. sz. 15. l.

Az 1967. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört. Ért. 1970. 1. sz. 68-107. l./

73. l.

Erdélyi Zoltán

Pécs-környéki
pécsi épületeit említi, értékeli (képekkel)

dr. Váncsa Ferenc: Dél-dunántúli építészet. Szél-jegyzetek egy kiállítás katalógusán. - Magyar Építőművészet, 1970.1.sz. 48-51. l.

Esdélyi Zoltán
építész

Pécsvárad. Ált. iskola és gimnázium. Pécsi TV 1962.

Repr.

Rados. 375.

Magyar építészettört
Műszaki K 1971

Erdélyi Zoltán építész

Munkáiból a pécsi Tisgalériában

nyílt Kiállítás

Magyar Nemzet 1971 szeptember 14

4. old.

Erdélyi Zoltán

1968-ban az Ybl Miklós díj II. fokozatát nyerte. Arcképét közli:

Magyar Építőművészet 1968. 5. sz. 19. l.

ERDÉLYI ZOLTÁN

ÉPÍTÉSZ. SZEREPEL A DÉL-DUNÁNTÚLI ÉPÍTÉSZETI KIÁLLÍTÁSON, 1969.
DÉL-DUNÁNTÚL ÉPÍTÉSZETÉBEN FONTOS SZEREPE VAN.
MŰVEI: PÉCSVÁRADI ÁLT. ISKOLA ÉS GIMNÁZIUM (FOTO, REPR).
PÉCS, MECSEKI ERDŐGAZD. IRODÁJA (FOTO, REPR).
PÉCS, ÁLLAMI GAZD. IRODAHÁZA (FOTO, REPR)
PÉCS, JÓZSEF ATTILA U-I. LAKÓÉPÜLET (FOTO, REPR.)
SZEKSZÁRD, 8 TANTERMES GIMNÁZIUM- ÉS TANULÓOTTHON. (FOTO, REPR.)
KAPOSVÁR, IPARITANULÓ OTTHON ÉS TANMŰHELY (EML).
NAGYKANIZSA, MALÁTAGYÁR (EML).

DR. VÁMOSSY FERENC: DÉL-DUNÁNTÚLI ÉPÍTÉSZET.
MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET, 1970/1. 48-49 LAP.

Erdélyi Zoltán építész

A Pécsi Műhely képzőművészeti csoport tagja.

H.E.: Pécsi Műhely

Dunántúli Napló, 1971. dec. 19.

Erdélyi Zoltán, újabb

Kiállítása nyílt meg
Pécsett.

— : o Erdélyi Zoltán

8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. szept. 13.

Erdélyi Zoltán

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ZALAI HÍRLAP

Zalaegerszeg

1974 NOV 21.

Érdekes program az MMK Ifjúsági Klubjában

1024

A Megyei Művelődési Központ néhány hónapja újjászerveződött Ifjúsági Klubja érdekes, színvonalas programot állít össze hónapról hónapra azoknak a fiataloknak, akik mind nagyobb számban kapcsolódnak be a klub munkájába. A decemberi programból figyelmet érdemel például a 3-i foglalkozás, amelyen Anglia építészete címmel hallanak előadást a fiatalok Erdélyi Zoltán Ybl-díjas építésztől. A következő foglalkozáson a beattáncokkal ismerkednek, az év utolsó klubfoglalkozásán pedig téli kirándulást tesznek a fiatalok a város környékére.

mint a va
mondható el
dákról. Jelen
ötven százalé
burkolattal el
épített szenny
zat sem, a csa
tése nyílt árol

A IV. ötéve
ban Kiskanizs
kozásban to
Nemcsak a köz
munális ellátottság téren, ha-
nem területileg is. A tervidő-
szakban összesen hatszáz új
családi ház építésével számol-

KETTŐ

Erdélyi Zoltán

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1971 SEP 12

— **Kiállítás a kisgalériában.** Erdélyi Zoltán Ybl-díjas pécsi építészmérnök munkáiból kiállítás nyílik szeptember 13-án, hétfőn délután 5 órakor a pécsi kisgalériában. A kiállítást Lantos Ferenc festőművész nyitja meg.

- I nincs malac — majunem vu

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971SEP 14
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1021

ERDÉLYI ZOLTÁN

Megnyílt Erdélyi Zoltán Ybl-díjas építész kiállítása

— Nekünk, építészeknek meg kellene találnunk az építészeti kiállítás műfaját. Az építészeti vonatkozásokat, például modelleket, fotókat, rajzokat, színes diákat együtt kell kiállítani, s akkor nemcsak a szakmai körökhöz szólunk, hanem a nagyközönséghez is, hiszen az építészet társadalmi vonatkozásai minden embert közvetlenül érintenek. Ha így teszünk, az ilyen jellegű kiállítás éppúgy megállja a helyét, mint bármilyen másik — mondotta Erdélyi Zoltán Ybl-díjas pécsi építész tegnap nyílott kiállításáról.

A kiállítást tegnap délután a pécsi Kisgalériában Lantos Ferenc festőművész nyitotta meg nagyszámú érdeklődő jelenlétében. Megnyitó beszédében, Erdélyi Zoltán munkásságáról szólva utalt arra, hogy Erdélyi Zoltán az új megoldások kereséséért mer kockázatot vállalni, ez a kockázat azonban sohasem öncélú kísérletezgetés, hanem a „Jót, s jól" akarása, mert a cél az ember, az ember szolgálata. Munkáiban nagy gondot fordít az épület és a képzőművészeti alkotások, az épület és a környezet összhangjára: nemcsak az épületnek, hanem az egész környezetnek „alkotásnak" kell lennie. Erdélyi Zoltán alapelvei közé — városias városkép, korszerű építkezés, fejlett technológia, változatos városkép, nagy variációs lehetőség — beletartozik a magasfokú esztétikai igényesség is. Vallja, hogy az építőművész, a képzőművész és az iparművész közös munkája a jövő útja.

A kiállítás október 2-ig tekinthető meg a Hírlapolvasó nyitvatartási idején.

Felveszü

esztergályo
szakmunkás
évet be
fiatalkorú
segédmunk

Jelentkezés:

Pécsi Vasas K

Pécs, Zsolnay
Munkaügy.

Közös ajánlatu

viteldíja oda-vissza
30,– Ft

Indulás:
reggel fél 5 órakor

Érkezés:
este 9 órakor

● A vállalat szeretettel várja az utazni kívánó kirándulókat

KÉZMŰIPARI

boroshordó

60-tól 140 l-ig,
SZŰRETELŐKÁD, PUTTONY.
15. sz. bolt
Pécs, Bajcsy-Zs. u. 26.
101. sz. bolt Komló
201. sz. vasbolt Mohács
302. sz. vasbolt Siklós

BARANYAKER

Tűzoltó-készülékek

magyar gyártmány
Porral oltó 6 kg-os
Szénsavhabbal
oltó 2—5 kg-os

JÓNI

C

Erdélyi Zoltán, építész
Rideg Károly építészeti kiállítása a pécsi Művészetek Házában.
1/

10 Erdélyi Zoltán: Nagykanizsa, művelődési ház

10

Művészet, 1989, 9, 37. old.
1/

eklektikus szemléletet értem, hanem olyan, egymástól eltérő építészeti gondolkodásmód egymás mellett élését is, mint amilyen például a népi építészet hagyományaiból táplálkozó látásmód, vagy a század első évtizedeinek úgynevezett téglaépítészeti formanyelvét követő építészeti stílus. Más esetben a vasbeton és üveg együttes alkalmazásából faka-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-968, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

Erdélyi Zoltán építész

1971 ÁPR 8

Kísérlet Pécsen

102

Két művész alkotó együttműködése

Nem könnyű a középületek, az új lakóházak harmonikus díszítése képzőművészeti alkotásokkal. Legtöbbször az a gyakorlat, hogy a már kész irodaház, emeletes épület elé odavitetnek egy szobrot a fővárosban lévő »készletből«. S hiába keresi az összhangot a városlakó, a turista, sehogyan sem találja meg.

Ritka és példamutató kapcsolat alakult ki egy építész és egy képzőművész között Pécsen. S ennek gyümölcseként olyan művészi díszítéssel adták át a DÉDÁSZ székházát, hogy büszke rá mindkét alkotó. A könnyűszerkezetes épület homlokzatán körben hatalmas zománctáblák sorakoznak. A szabályosan váltakozó, színes mértani ábrák különös hangulatot teremtenek. A napfény és az árnyék olyan hatást vált ki a táblasoron, mint a Balaton hullámzása.

Nemcsak az épületnek van köze Somogy megyéhez, hanem a két alkotónak is, hiszen az építész *Erdélyi Zoltán*, aki többek között a Rippl-Rónai Szakmunkásképző Intézet impozáns épületét tervezte, a képzőművész pedig *Lantos Ferenc*, aki rendszeresen bemutatkozik alkotásaival a kaposvári tárlatokon is. Közös munkájuk eredményét kiállításon mutatták be a Janus Pannónius Múzeum Modern Képtárában. A jobbára szakembereknek szóló tárlaton a vázlatok, a kész zománctáblák, a DÉDÁSZ-székház makettje mutatta a kezdetet és az elért szintet. Ehhez kapcsolódott egy szakmai beszélgetés *Tóth Zoltán* pécsi főépítész vitaindítója után.

A távolság ellenére bennünket, somogyiakat is érdekel a murális zománctáblák alkalmazásának jövője, hiszen a Pécsi Tervező Vállalat mérnökei sok kaposvári épületet alkottak, s ha a két művész együttműködése továbbfejlődik, nagyon elképzelhető, hogy valahol Somogyban is építenek derűs színű, tekintetünket vonzó zománctáblákkal díszített középületeket. A két művészen kívül a bonyhádi zománcüzem vezetőinek és munkásainak megértése, kísérletező kedve és kitartása járult hozzá ahhoz, hogy a sok tervezés, álmodozás után valódi épületen láthassák viszont a nálunk még újnak számító zománctábla-díszítést.

Sok érv és ellenérv elhangzott a pécsi vitán, a végkövetkeztetés azonban az volt, hogy föltétlen folytatni kell a próbálkozásokat. Panelépületeken azonban semmiképpen sem alkalmazható a murális zománctábla, mert túlságosan rátettnek hathat. Legjobban a könnyűszerkezetes épületekre való, ahol a díszítésen kívül egyéb funkciója is van.

Érdemes figyelni Somogyból is a pécsi kísérletre, hiszen mi is szívesen avatnánk föl egyszer murális zománctáblákkal díszített épületet.

E. G.

SOMOGYI NÉPLAP
Csütörtök, 1971. április 8.

5

Szülők, 150 néző. V.: Schádl. A 65. percben a böhönyei kapus, Nagyfi Ferenc szándékosan megrúgta ellenfelét, amiért a játékvezető kiállította. Erre a böhönyei csapat levonult.

Gyékényes—Iharosberény 4:1 (3:1)

Gyékényes, 200 néző. V.: Erdélyi. Nagy iramú mérkőzés, jó játék. G.: Karádi, Horváth I., Zarka, Kiss J., ill. Szőke.

Karád—Balatonszemes 4:2 (3:1)

Balatonsemes, 100 néző. V.: Perger II. A bajnokjelölt biztosan nyert a lelkesen küzdő hazaiakkal szemben. G.: Csordás (2), Kudomrák (2), ill. Papp, Kelemen.

T. Szőnyi SE—Szentbalázs 6:1 (2:1)

Taszár, 200 néző. V.: Szerecz. A lelkes Szentbalázs csak egy félidőn át volt egyenrangú ellenfél. G.: Schwarzkopf (2), Bódi (2), Tálas, Csont, ill. Ozsváth.

Felsőbogát—Porrog 4:1 (0:0)

Felsőbogát, 100 néző. V.: Gelencsér. Kemény, de sportszerű mérkőzésen a bajrában nyertek

K. Gazdás 2:0 (1:0)

Kaposvár
ző. V.: K
mű, színvo
dász megé
Tubánszki,

Tapsony—

Tapsony, 120 néző. V.: Horváth I. A buzsákiak rendre elügyetlenkedték helyzeteiket. Nem így a hazai csatárok. G.: Fülöp (3), Lutor (2, egyet 11-esből), ill. Horváth (11-esből).

Balatonlelle—Táska 2:0 (1:0)

Táska, 100 néző. V.: Tóth I. A kulturáltabban futballozó vendégcsapat rászogált a győzelemre. G.: Gróf, Szabó.

Gölle—Somogyszentpál 1:0 (1:0)

Gölle, 200 néző. V.: Tokaji. Sportszerű mérkőzés, megérdemelt győzelem. G.: Bodó.

A Balatonfenyves—Somogyvár mérkőzés elmaradt, mert a vendégcsapat járműhiba miatt nem érkezett meg Balatonfenyvesre.

ménye:

Férfi egyes: 1. Arató (P. Ércbányász), 2. Ivusza (K. Vasas), 3. Péter (K. Vasas) és Balázs (P. Ércbányász).

Férfi páros: 1. Arató—dr. Horváth (P. Ércbányász), 2. Balázs—Ivusza (K. Vasas), 3. Szálinger—Péter és Katona—Séra (mindkét pár K. Vasas).

KK

Kiesett a Diósgyőr

CELIK—DIÓSGYŐR 4:1 (3:0)

Góllövők: Renics (2), Govran, Rasics (11-esből), ill. Sikora.

A VBKM Kaposvári Villamossági Gyár

azon

föl

for

sza

és

mu

Bérezés a kollekti

Jelentkezés a gyá

Kaposvár, Mező I

Erdélyi Zoltán

Kaposvár igazgatási központjának tervpályázatán I. dijban részesült 16.sz. pályamü egyik szerzője.

Thurzó László: Kaposvár igazgatási központjának tervpályázata, 197o. - Magyar Épitőmüvészet, 197o.5.sz. 2-8. l.

Erdélyi Zoltán építész

a rzekszárdi gimnázium és diák-
otthon tervezéséért Ybl díjat kapott.

Népszava 1968 április 3
2. old.

Edélyi Zoltán építész

Kiállítása lesz a Hiscopolvasóban

N. N.: Elkészült a pécsi
Kiállítások programja

Dunántúli Napló 1971 I. 7

Erdélyi Zoltán építész

A pécsi DÉDÁSZ épületét terverte
(emel)

N.N.: szivesen látnánk szekszárdon
is.

Négyjság 1971 IV. 10

1971 ÁPR 18
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP
Kaposvár

A III. ötéves tervben épült 1021

Szakmunkásképző iskola

Erdélyi Zoltán

Kaposváron már a Beloiannisz utca elején látszik a 103-as számú Szakmunkásképző Iskola ötemeletes beton- és üveghomlokzata. Ez a homlokzatburkolat Magyarországon teljesen egyedi, más épületeknél eddig még nem alkalmazták.

A Munkaügyi Minisztérium megbízása alapján a Pécsi Tervező Vállalat készítette az iskola terveit. A tervezőnek, *Erdélyi Zoltán* Ybl-díjas mérnöknek nem volt könnyű dolga. Olyan intézményt kellett a pauszpapírra rajzolnia, amely teljesen komplett, és a szakmunkásképzés minden feltételét biztosítja. A tervezőt semmilyen korábbi példák, az országban épülő hasonló létesítmények tapasztalatai nem segítették munkájában. Egyszerűen azért, mert nem volt ilyen.

Az építés 1966. május 3-án kezdődött, s két évvel később, október 27-én fejeződött be. A Somogy megyei Állami Építőipari Vállalat emberei rakták a falakat. Az épület gerincét a hagyományos vasbetonszerkezet alkotja, a válaszfalakat is a megszokott téglás falazással alakították ki. Az építkezés és a berendezés teljes összege 38 millió 200 ezer forint.

A szemre rendkívül tetszetős épületben megoldható az iparitanuló-képzés minden fázisa. Egy 16 tantermes iskolában folyik az elméleti oktatás, mellette 100 személyes gazdasági és egyéb rész van (irodák, tanári és betegszobák stb.). A diákotthon 200 tanulónak nyújt szállást, a tanuláshoz és a munkához megfelelő körülményeket. Hatszáz adagos konyha biztosítja az ellátást a kellő gazdasági résszel. Az intézet egyik legjobban fölszerelt épületszárnya az üzemcsarnok, amelyben több csoportban 600 tanulót tudnak foglalkoztatni. A gyakorlati ismereteket sajátítják el itt a leendő szakmunkások. A megfelelő kikapcsolódás és a testi nevelés céljaira tornaterem és 450 négyszögöl zöldövezet áll rendelkezésre ahol kitűnően salakozott sportpályák és parkosított pihenők vannak.

nyodi Járási titkára, *Bagó elnök* és *Lak* viselőjelölt is

Haszon La pártbizottság meg a nagy szavai után f *Ferencet*, a n ság első titká tartására.

enc beszéde

nem veszik komolyan, csupán formálisnak tekintik a jelölő gyűlések felszólalásait, nagymértékben akadályozzák az alkotó légkör további kibontakozását.

Az előadó ezután a módosított választási törvény érvényesítéséről szólt. — Ennek lényege — mondotta —, hogy a jelölés jogát közvetlenül a nép kezébe adta. A somogyi emberek jól éltek a jelölés új lehetőségeivel, ezt jelzi, a 226 kettős jelölés a tanácsi választási körzetekben. Ez a körülmény arra kötelezi az adott választókörzetek polgárait, hogy körültekintőbben szavazzanak, mint eddig bármikor. A választási törvény ugyanis aktív szavazást igényel mindenkitől.

Németh elvtárs beszéde további részében az elmúlt négy év eredményeit elemezte. Példákkal bizonyította Somogy és benne Lengyeltóti fejlődését, az ipartelepítési program megvalósítását s ennek kapcsán a falusi lakosság foglalkoztatottsági gondjainak megoldását: — Örömmel nyugtázzuk, hogy négy-öt év alatt Somogy megyében olyan nagyarányú fejlődés következett be, amelyet fennállása óta soha nem jegyeztek föl. Mind a megyei, mind a járási pártszervek helyeselik és támogatják Lengyeltótinak azt a törekvését, hogy e község mindinkább a környék gazdasági centrumává váljon, munkalehetőségeibel biztosítson magasabb színvonalú életet a helyi és a szomszédos községek lakosságának. Megemlítette, hogy a járásban korszerű technikával termelő országos, sőt középeurópai hírű gazdaságok működnek. Mellettük azonban gyenge eredménnyel dolgozó tsz-eket is találunk. — A lakosságtól, önöktől is függ annak elérése — hangsúlyozta —, hogy e jelentős különbségek mindinkább csökkenjenek és a termelés mindenütt magasabb szinten folyjék.

Az előadó ezután a választási előkészületekről szólt:

— Nyugodt politikai légkörben élünk és dolgozunk, a választás várhatóan őszinte, nyílt politikai hitvallás lesz szocialista rendszerünk, a dolgozó nép politikája, a Hazafias Népfront programja mellett. — Utalt a felszabadulás előtti évtizedek nemegyszer [illegible] követ. Most a lengyeltótiak jól ismerik képviselőjelöltjüket. A napokban megjelent a plakát, amely hírül adja a választópolgároknak, hogy Somogy megyében kik nyerték el előzetesen a választók bizalmát. A plakátról tizenkét képviselői választókerület jelöltjeként tizennégy kiváló, rendes, becsületes ember portréja tekint ránk. Közülük parasztok, értelmiségiek, pártonkívüliek, nők és fiatalok egyaránt vannak. Különösen nagy öröm számunkra, hogy a tanácstagok jelölésénél sokkal nagyobb számban kerültek a közéletbe fiatalok és nők, mind eddig. — Külön szólt az ifjú választókhoz. Azt kérte tőlük, hogy az ifjúság lendületével járjanak élen a termelésben, és lelkesen vegyenek részt a közéletben.

Németh elvtárs ezután a megye további fejlesztéséről beszélt. — Célunk — mondotta —, hogy minden munkaképes ember találja meg lakóhelyén vagy annak közelében a képességeinek megfelelő munkahelyet, és a főiskolát, egyetemet végzetteknek se kelljen másutt munkát keresniük. A harmadik ötéves tervben tízmilliárd forintot fordítottunk Somogy fejlesztésére. 1975-ig ennél 20—25 százalékkal több jut. A program azonban kétirányú felelősséget követel. Megvalósításában ugyanis mind a dolgozóknak, mind a vezetőknek fontos szerep jut. A kettő csak együtt képzelhető el. A vezető posztokon lévő emberek teremtsenek olyan légkört, hogy minden jót akaró ember véleményét kamatoztatni lehessen.

Befejezésül a következőket mondotta:

— Mi, kommunisták arra törekszünk, hogy javítsuk kapcsolatainkat a párton kívüli dolgozókkal, ismerjük meg örömeiket, gondjaikat, fájdalmaikat. Ez a kapcsolat eddig is a kölcsönös bizalmon alapult. Mi mélységesen bízunk a becsületesen gondolkodó és dolgozó párton kívüli barátainkban. Úgy munkálkodjunk, tisztelt lengyeltótiak, hogy az ifjúság lendületével járjanak élen a termelésben, és lelkesen vegyenek részt a közéletben.

A nagygyűlés az Internacionálé hangjaival ért véget.

Erdélyi Zoltán épitész M.D.K.

Nyiry erkes pályamu III. dij 15 000 Ft

Társtervező: Bálint János, Szőke Gyula

Döntöttek a miskolci belváros rendezésének tervpályázatáról

Magyar Hanzet 1963. április 27. 5.1.

1972.IV.21.Petőfi, 21.37 /6/ KJ

Otthonos környezet

- Garami László riportja

- A Budapest pécsi országúton a Pécsvárad-i elágazásnál megáll az autó vagy a gyalogos szemet gyönyörködtető látványba lehet része. Pécsújradra nézve fönn a dombon balra a vár, jobbra egy kis templom, s a kettő között kicsit lejjebb az uj gimnázium épülete. A három épület között sok évszázadnyi különbség, mégis a kép harmónikus, egész. Gondolom éppen ilyen harmónia fogja össze azt a sok különböző foglalkozásu embert, aki a honismereti és várbaráti körben egyesült. Azt hiszem azonban, hogyha igy emlegetnénk Pécsváradon, hogy Honismereti és várbaráti kör keveset tudnák, hogy miről van szó. Itt inkább ugy ismerik, hogy a jó emberek tanácsa. A jó emberek tanácsa három tagjával beszélgetünk a pécsváradi művelődési központba. Dr.Csősz Gyula állatorvossal, Dr.Bándi Gábor muzeológussal és Kigyós Sándor művelődési ház igazgatóval.

- Ezek az emberek vállalkoztak arra a feladatra, hogy megpróbálják megteremteni ezt a harmóniát, amelyet a 6-os utról nyujt Pécsvárad látképe, benne a hétköznapi életben is.

- A honismereti és várbaráti kör, az elnevezés, a hivatalos elnevezés nem éppen erre utal, hanem a mult megismerésére és föltárására. Hogy van ez a kettő kapcsolatban egymással ? Talán nem éppen a muzeológust kellene kérdeznem, aki a multtal foglalkozik

1/1

- A mi kis hazánkban számtalan honismereti szakkör működik, ezek a szakkörük általában klasszikus értelemben olyan feladatokat tűznek céluk maguk elé, hogy saját közegük multját mind jobban megismertessék a közönséggel, az ott lakókkal, tehát járatossá tegyék a lakosságot a mult tekintetében. A mi szakkörünk az elmult években megpróbálta ugy összekapcsolni a multat a jelennel, hogy a mult hagyományai, történelmi pozitivumai, erényei azok a ma élő emberek számára jelentsenek jogos büszkeséget. Vagyis valamennyi pécsváradi lakos számára a jelen életében legyen fontos a falu multja.
- Bocsánat hogy közbevágok. Ön pécsi, azt megértem, hogyha ilyen célok vezetik Dr.Csősz Gyulát az állatorvost, aki 31 éve lakik Pécsváradon, tehát elvárható tőle a lokálpatiotizmus. Node egy pécsi, aki ide jó 15 km-re lakik
- Lehet hogy csalódást okozok, bennem nem a lokálpatriotizmus dolgozott amikor ezt a munkát elkezdtem itt Kigyós Sándorral Csősz Gyula bácsival meg még sok-sok jó emberrel együtt. Tulajdonképpen egy szakmai feladat izgalma volt az indítás. Ugyanis a muzeumok évek óta, évtizedek óta a magyar honismereti mozgalom bázisai, tehát a mi feladataink közé tartozik az, hogy a honismereti mozgalmat megfelelő mederbe tereljük, hogy a szakmai szinvonalát ellenőrizzük, irányitgassuk, próbáljuk a honismereti mozgalom eredményeit értékálló eredménnyé formálni.Na most ez a forma, amit itt Pécsváradon sikerült kialakitani egy István által alapitott bencés apátság, egy nagyon szép barokk templom és egy hipermodern

gimnázium árnyékában ez tulajdonképpen módszertani kísérletnek minősül. Olyan 3-4 éves munka fekszik ebben, tulajdonképpen úgy kezdődött minden, mint minden falusi honismereti szakkörben, értelmiségek, tsz elnök, egy tanácstitkár, egy református pap vagy a katolikus plébános. Aztán néhány találkozás után kialakultak azok a témák, úgynevezett szakköri témák, amelyek itt élő problémák. Vagyis a vár aljában hogy alakul a település képe, mik azok az ellentmondások, amik egy 800 éves falu képében mindenképpen feloldásra várnak, mik amik változtatni kell ? Tanács, tsz, egy gépállomás vagy akár egy körzeti főállatorvos személyén keresztül

- Ez teljesen világos, hogyha a művelődési otthon igazgatójáról, a muzeológusról vagy éppen egy itt nem lévő építészről van szó. De mit tud segíteni ebben a munkában egy olyan tiszteletben álló foglalkozás ügyje, vagy hivatás ügyje, mint például az állatorvos ?

- Hát én magam a munkám közbe falukon járva, meghát itt helyben is az emberekkel parasztemberekkel közvetlen kapcsolatba kerülök és sokszor elbeszélgetünk erről a községről, egyszer tegyünk már valamit ezért a községért, különösen a tisztaságáért, mert ott még nagyon sok tennivaló van. Ahogy van virágos kaposvár, meg más ilyen akció az országban legyen itt Pécsváradon is. A modernebb házak környezetébe egy szép virágos, kulturált Pécsvárad.

- Mindenképpen érződött, hogy minden emberben meg van egy pozitiv környezetalakító szándék, és ez a környezet alakító

szándék a kiskapukon belül valósult meg. Az a szándék is érződött, szinte a levegőbe volt, hogy a kapun kivül is tenne mindenki csak nem találja meg a módját, illetve nehezen találják meg a módját, hogy hogyan lehetne ehhez eljutni.

- Annak a panorámának a bölcsője, amit a beszélgetés elején említett a vár, a szép barokk Mária templom vagy az uj gimnázium tulajdonképpen a hegy, a régi Pécsvárad, amelyik az ugynevezett református magyarság központja. Ugyanakkor az elmult 200-250 esztendőben Pécsvárad lakossága soknemzetiségüvé vált, na most számunkra az is problémát jelentett, hogy a külnböző rétegződésü, tehát vegyes összetételü Pécsvárad-i lakosság számára rétegenként tegyük sajátjává a községet, vagyis világoditsuk fel nsaját etnikumának, saját multjának pozitivumaira. Itt mondok egy példát. Fönn a várba egy nagyon szép XV.századbeli lovagterembe egy kis történelmi emlékeket rendeztünk kifejezetten a hegyi magyarok számára. Itt nem szabad félreérteni, azó sincs ilyen mesterséges rétegzésről, vagy kiélezésről az amugy is még mindig jelentkező problémáknak, csupán arról volt szó, hogy a legpasszivabb a legnehezebben mozgatható régi református magyarságot kicsikét felvilágositsuk arról, hogy az ország egyik legfontosabb belpolitikai szinhelyén, az egyik legősibb község szivében él és azért mit lehetne tennie. Minden nagyitás nélkül állithatom, hogy amikor arról került szó, hogy Pécsvárad régi központja, a vár mögötti Ó-falu zárt, nagyon szép zárt, néhány kellemes architekturáju barokk épület-

tel tagolt főterét, vagy a templom környékét rendbe kellene hozni, akkor mindenképpen a történelmi közelitést kellett választani, megmagyarázni nekik, hogy egyik legszebb falusi tél az országba. Sirtak az öreg rénikék, amikor arról volt szó, hogy 100-150 vagy 200 évvel ezelőtt milyen viseletben milyen formában hogyan éltek az emberek, hogyan lehetne ezt a kuriózumot, ezt a történelmi egyediséget átmenteni a jelenben ? Volt aki megkérdezte, ó hát még gondolnak ránk, törődnek velünk ? Érdekes az még, hogy az én nagyanyám ks hogy élt ? Igen, érdekes, vagy amikor a házaikat lefényképeztük azért, hogy a változó Pécsvárad képét megrögzitsük, rögzitsük, sok-sok ház, sok-sok száz házat vettünk lencse alá, utcaképeket, hogy a kétablakos házból iker ablakossá váló falut a jövő számára megőrizzük, minden tulajdonosnak volt egy kérdése, hogy miért csináljuk ezt ? Hát azért, hogy a változást rögzitsük, azért, hogy a régi házának képe is megőrződjék, hogy maga az épitő, az átalakitó tevékenységével tulajdonképpen pozitiv emlékként maradjon meg. Hát maga egy fontos ember mondtuk a Tóth Józsi bácsinak, mert maga van annyira bölcs és van annyira erős, hogy a régiből ujat képes teremteni, de ezt a változást rögziteni kell a tudomány számára, mert egy ezer éves községnek multja van, büszkesége van, azt nem lehet elhanyagolni, mindenki megértette ezt.

- Távol legyen tőlem, hogy ezt a munkát, ha ugy tetszik ezt az agitációt lebecsüljem, tényleg nem. De azt hiszem éppolyan

fontos, hogy megőrizzük a régi község képét a régi házak fotóját, mint az, hogy az uj házak ne sablon, szürke jellegtelen épületek legyenek, hanem beleillőek legyenek ebbe a környezetbe, ebbe a harmóniába és az sem közömbös, hogy ha már a ház ilyen, hogy abban hogyan élnek az emberek. Tud- e ezért is tenni valamit a jóemberek tanácsa ?

- Szakmai tanácsadókat hivtunk meg, igy a község parkositására készitettünk egy tervet, hivtunk egy épitészt, aki a községben lévő harmadik gyönyörü épületet, a gimnáziumot épitette, Erdei Zoltán Ybl dijas tervezőt, hogy adjon tanácsot a község fejlődésére 2000-ig. Ő végigjárta a községet és a községi tanács vezetőinek konkrét tanácsokat adott,miként kellene a települést fejleszteni,milyen anyagokat kellene használni az épitkezésbe, hogy lehetne meg a község belső képét szebbé tenni, jobbá tenni és ugyanakkor használhatóbbá. Például ez az Erdei Zoltán nevü épitész olyan tanácsot adott a községi tanács vezetőinek, ha például épitkezni kezd használja a természetes épitkezési anyagokat a követ és a fát, ezzel mintegy példát mutatva a szép épitkezési formának az itteni környezetben. Elmondta, hogy milyen tetőket épitessenek, milyen nyergest tetőt, ne ragaszkodjon a laposatetőhöz, de a sátortetős házak kiszoritására mutasson példát egy nyerges tetőre. Hogyha a községi tanácsok saját épitkezésével példát mutat ezekhez, akkor ezek ösztönözni is fogják a lakosságot

egy-egy ilyen épületnek a megkezdéséhez.

- És ami legalább ilyen fontos kaptak- e tanácsot maguk az építtetők, lakosok ?

- Hogyne, az elmult esztendőben egy sorozatot indítottunk,építészeti sorozat volt a cime, szintén a honismereti kör kezdeményezésére és pártfogása alatt és ebbe elindulva a várostól, vagy az országuttól egészen a hálószobákig tulajdonképpen egy sorozatban végigtárgyaltuk a célszerü épitkezés és berendezés módjait és lehetőséget

- És mi a tapasztalatuk ? Megfogadják-e a tanácsot, vagy pusztába kiáltó szó ?

- Láttam néhány nagyon szép házat a várhegyen

- de azért épülnek még nyilvánvaló ilyen jellegtelenül sátortetős hivalkodó házak is

- Hajjaj, még fog épülni 30 év mulva is, mégis csak azt kell hogy mondjam, hogy az generációs kérdés még a multból egy egészen korszerü jelenné lehet formálni egy ilyen pici kis társadalmat

- Tulajdonképpen a községi tanácsnak adott tanács itt a jelentős, és hogyha a községi tanács meg fogja fogadni és ezzel él, akkor tulajdonképpenn irányitani tudja, hiszen egy-egy épületnek a vonzási köre óriási. Tehát miután megépitették ezt a gimnáziumot a hegyoldalba elkezdtek szépen lépegetni a házak oda abba az oldalba, észrevették az emberek, hogy milyen szép ottlakni

- Igen, divatos lett a hegyoldalba épitkezni. Divat lett, még azt is állithatom, hogy divat lett a kétszintes épitkezés, ami a magyar népi épitészetben tradició nélküli, de formai hagyományokat átvéve nagyon korszerül Mindenképpen van egy törekvés a hegy felé.No most ezt lehet jelképesen is forditani, vagy törekvés a hegy felé. Szóval mindenféleképpen van egy kilábalási folyamat, egy iparkodás ebbe a községbe, hogy a külső képét egyre inkább korszerübbé, s ehhez a történelmi maghoz ragasztva alakitsák ki. Megint visszatértünk a történelemhez. Szóval a történelem valahogy kikerekedik az elmult évek munkájában. Az István alapitotta bencés kolostor lábánál ez a község nagy multat, nagy történelmet futott be, s alakitása nekem az az érzésem egyre inkább az ittlakók gondja lesz. Egyre inkább ezek az emberek többet és többet fognak tenni annak érdekében, hogy multjukra büszkék lehessenek, hogy azt nemesen és korszerüen ápolgassák. A történelem az számukra kötelező és azt nemcsak megőrizni, hanem pozitivan formálni is kell. Énszerintem ez egy nemes honismereti mozgalom célja, s nem fix feltétlenül az, hogy egy primitiven, rosszul megirt falutörténetet félig-meddig laikus monográfiát kerekitsen az asztalra, papirba kötve, népviseleti cirkalmakkal a tetején, amelyik ugy kezdődik, hogy már a kőkorban is éltek emberek Pécsváradon.

Erdélyi Zoltán

pécsi tervező elképzélése szerint ké-
szült a kaposvári Rippl-Rónai Ipari
Szakmunkásképrő Intézet épülete.

Leskó László: Kaposvár, Kaposvár,

(é.n.) 49 l

33 l

Erdélyi Zoltán

1968.-ban Ybl Miklós díjjal tüntették ki (III. február) a kecskeméti 8 tantermes gimnázium és 400 fős diákotthon tervezéséért. (Pécsi Tervező Vállalat)

Magyar Építőművészet 1968. 5.sz. 19.l.

Erdélyi Zoltán
építész

Ybl díjas

Tóth Zoltán: Dél Dunántúli építészeti kiáll.-1969.
Tükör, 1969. XI. 9/4.

Erdély i Zoltán épitész M.D.K.
Pécsi T.V.

Mecseki Áll. Gazdaság irodaháza, Pécs, 1963-1964
repr.

Épitésvezető : Schillinger János

Magyar Epitőművészet 1965/6. 28-29.l.

MDK

Erdélyi Zoltán, építész

A 10000 ft-s II. fokozatot kapta.

— : Kiosztották az 1968. évi Ybl Miklós-díjakat 4

Népszabadság, Bp. 1968. ápr.

M.D.K.

Erdélyi Zoltán

A Szegedi Olajközpont tervpályázaton 10ooo Ft-os megvétel

Társtervező: Nyári József- Dulánszky Jenő- Máthé András- Széll Béla

Magyar Építőművészet 1967/5. 2-3.1.

Erdélyi Zoltán épitész M.D.K.
/ Pécsi Tervezö Váll. /

12 tantermes iskola, Pécsvárad / 1963-64/
repr.

Épitésvezetö: Ujjadi Árpád

Magyar Épitömüvészet 1965/ 2. 32-35.l.

Erdélyi Zoltán, építész

Megnyitotta a kaposvári
építészek pécsi kiállítását.

— : A Jelenkor Krónikája

1055=1056.

JELENKOR, Pécs, 1973. nov.

XVI
11.

Erdélyi Zoltán, építész

A PÉCSI TERVEZŐ VÁLLALAT ifjúsági irodájának munkájáról rendeztek kiállítást az Ifjúsági Ház galériájában. A kiállítást január 27-én nyitotta meg Erdélyi Zoltán építész.

*

A Jelenkor krónikája 288.

Jelenkor, Pécs, 1977. március XX/3.

Erdélyi Zoltán építész 2.) Folytatás

Okt. 29.-én: Pécsett a Dél-Dunántúli és MÉSZ csoportja és a Baranya m.-i Tanács rendezésében:
„Baranya megyei családiház"
c. tervpályázat nyilvános ismertetése és megvitatása. Előadó: Ébert Ágoston építész
Felkért app.: Mendele Ferenc —"—
Elnök: Erdélyi Zoltán —"—

MÉSZ program

1975. október hó.

Erdélyi Zoltán építész 1)

Okt. 31-en „Hollókő 1974-75" c. terpályázat nyilvános ismerletése és vitája.

Előadók: Erdélyi Zoltán
Mendele Ferenc
Felkért app.: Farkasay Zoltán
} építészek

a terpályázat anyaga okt. 28-tól a MÉSZ székházában látható.

MÉSZ program

1975. október hó.

Erdélyi Zoltán, építész

Az építészetnek hagyományosan szorosak a kapcsolatai más művészeti ágakkal, főleg a képzőművészettel. Ezeket a kapcsolatokat reprezentálják Kiss Tibor építész képei is, melyeknek kiállítását tegnap nyitotta meg Erdélyi Zoltán építész.

G.O.: Kiss Tibor kiállítása.
Déldunántúli Napló, 1979. jan. 16.

Erdélyi Zoltán, Ybl-díjas építőművész Szell Béla építész emlékkiállítását nyitotta meg Erdélyi Zoltán, a MÉSZ Dél-dunántúli Szervezetének titkára – Pécsett, a tegnapi napon.

Dunántúli Napló, 1979. ápr. 4.

Erdélyi Zoltán, tervező

Amikor a Baranya m.-i Tanács Pécsen új
művelődési központ építését határozta el
terrpályázatot. ért ki. A tervezőket megragad-
ta a Szechenyi tér hangulata és terveikben ezt
próbálták megragadni a ház falai között. A
Mir. Ház központjának a Forum nevet adták,
két díjnyertes pályamű alkotója Gettó Jó-
zsef és Erdélyi Zoltán tervezők.

Hogyan építsünk művelődési házat.

1977. V. 15. Petőfi 19.04, Áné

Erdélyi Zoltán, építész

Megnyitotta Geto József építész
kiállítását. (Pécs, nept. 2.)

— : A Jelenkor krónikája

959-960.

JELENKOR, Pécs, 1974 - október

XVII
10.

Erdélyi Zoltán

Raktárbázis, Pécs. - Építész Erdélyi Zoltán, statikus Sárdy György. - Ism.

Magy.ép.ip. 1972. 1.sz. 51-52.l.

Erdélyi Kollár
építész

A Nagykanizsai Művelődési
Központ építész tervezője.

---: Művésztársak - a társművészetekről.
Művészet, 1973. szeptember - 35.oldal

Erdélyi Zoltán
építész

Erdélyi Zoltán építész és Kantor
Ferenc festőművész művésztárs-
sak. Az építészet és képzőművészet
együttéléséről írnak a Művészet.

—: Művésztársak — a társművészetekről.
Művészet, 1973. szeptember – 35 oldal.

Erdélyi Zoltán
építész

Közismert hogy a művész egy idő óta ~~[illegible]~~ képzőművészekkel dolgozok együtt.

---: Művésztársak - a társművészetekről.
Művészet, 1973. szeptember - 35.oldal

Erdélyi Zoltán
építész

A Dél-dunántúli Áramszolgáltató épülete (repro)

Lantos Ferenc: Néhány gondolat a vizualitásról.
Művészet, 1973.szeptember - 11.oldal

Erdélyi Zoltán
építész-tervező

Erdélyi Zoltán a Dél-dunántúli Áramszolgáltató épületeinek építész tervezője.

Santos Ferenc: Néhány gondolat a vizualitásról. Művészet, 1973. szeptember – 11 oldal.

Erdélyi Zoltán

Zománctábla-terveivel szerepelt a győri Műcsarnok „Művész az iparban" című kiállításán.

Lück; Ipari Művészet, 1973/1. 22. 31. l.

Erdélyi Zoltán, építész

Megnyitotta a Népi építészet
c. kamarakiállítást
febr. 9-én.

— : A Jelenkor krónikája

383-384.

JELENKOR, Pécs, 1973. április

XVI
4.

ERDÉLYI ZOLTÁN

Művelődési Központ, Nagykanizsa

Építész: Erdélyi Zoltán (Pécsi Tervező Vállalat)

Belsőépítész: Máthé András
Szerkezet-tervezők: Földes László, Várnagy Péter, Brandmüller István
Épület-gépészek: Meiszner József, Kemény Gyula, Wieland János
Mélyépítés tervezők: Dr. Csobó István, Szántó Péter, Antal Zoltánné
Homlokzati burkolat forma-tervezése: Lantos Ferenc

Színház-technikai, akusztika, elektro-akusztika tervezők: Szabó-Jilek Iván (KÖZTI), Dr. Karsai Elekné, Gaál Dezső
Homlokzat-burkolat tervezők: Budapesti Műszaki Egyetem Épületszerkezettan Tanszék, Dr. Ottmár Béla, Dr. Pattantyús Ádám, Petró Bálint

Magyar Építőművészet 1977/6.

2

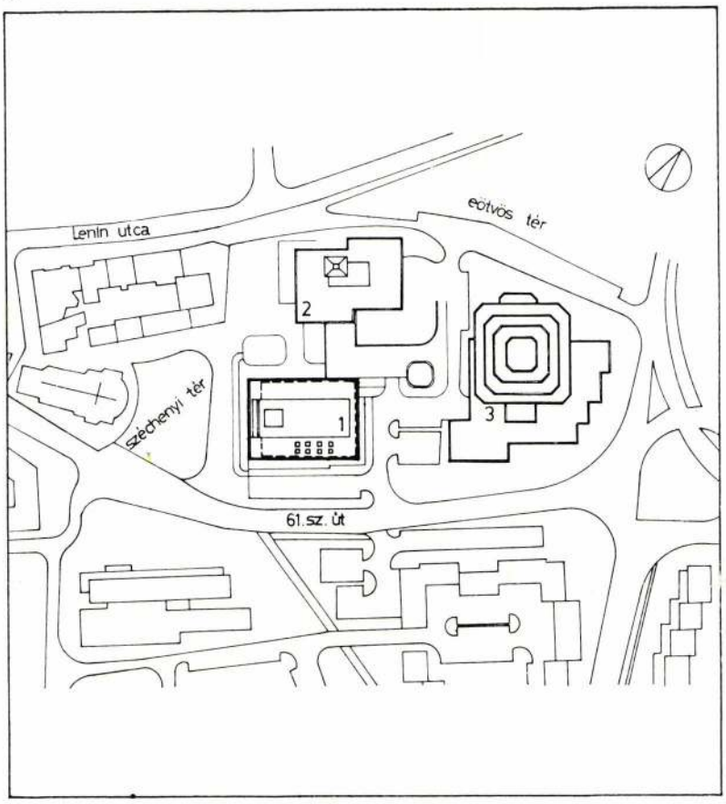

3

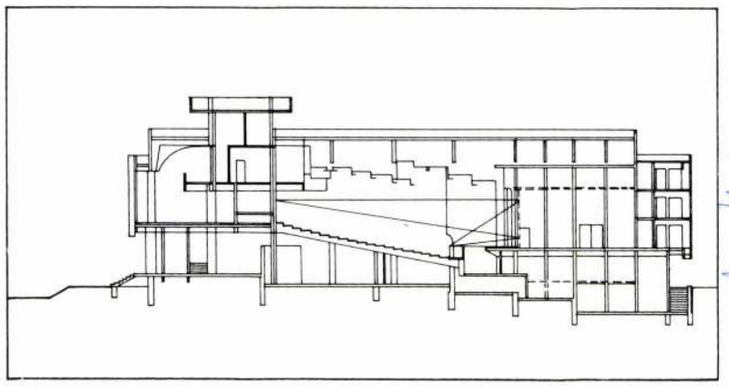

1

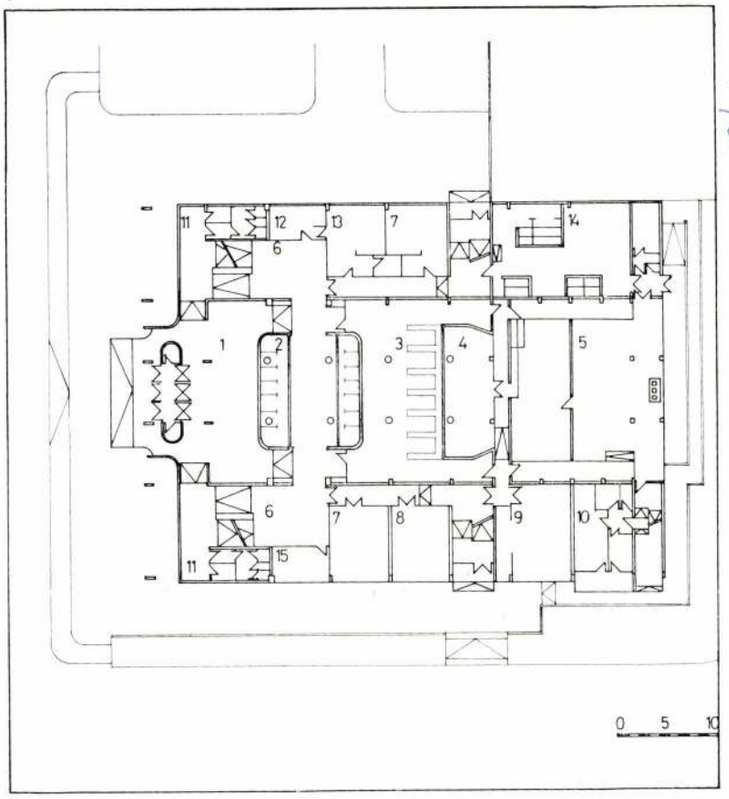

4

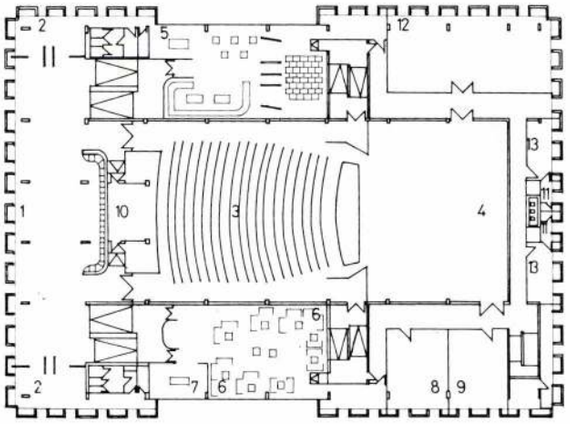

5

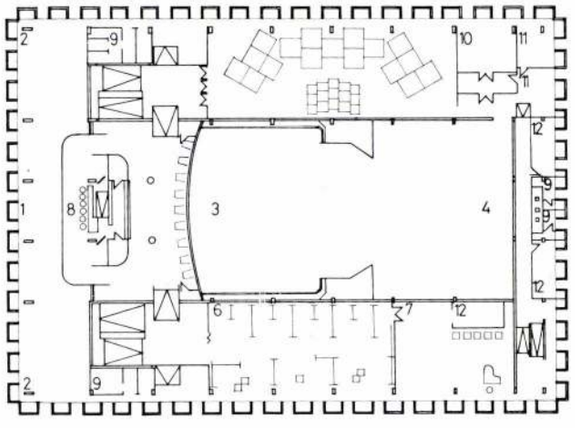

2

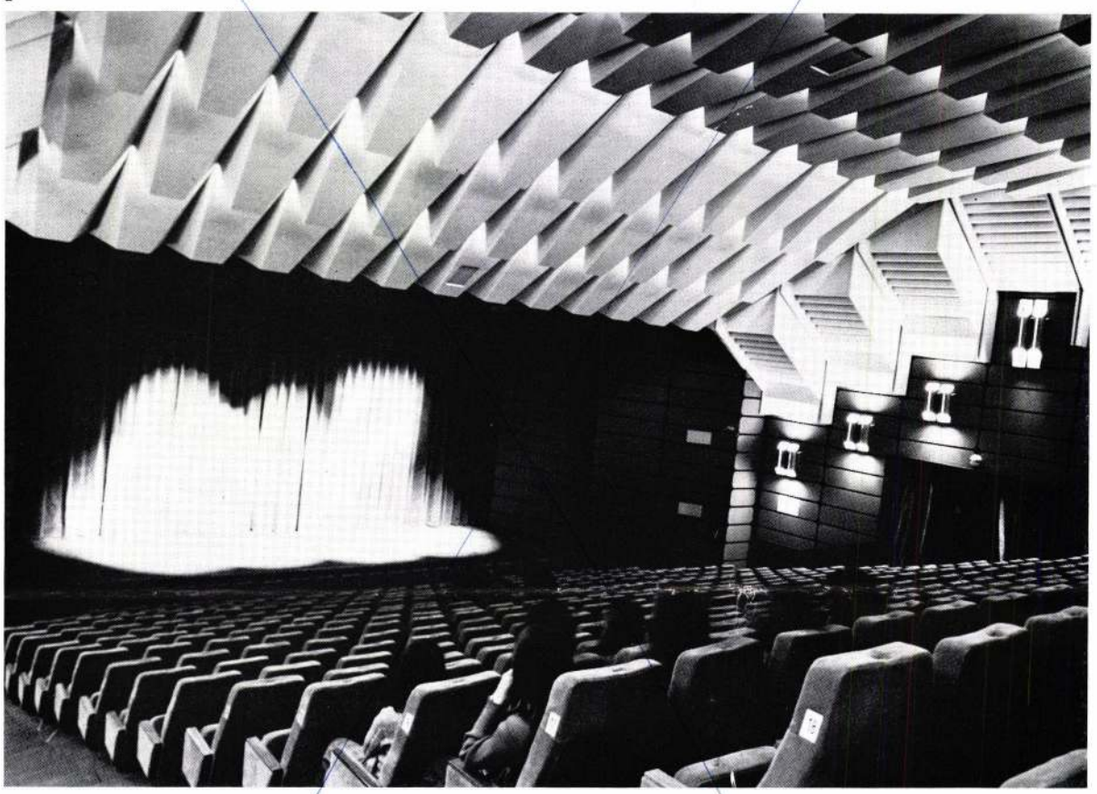

3

főbb rendeltetésű helyisége az 500 fős színház-igényű nézőtér és színpad, melyet oldalszínpados játszótere, színpadi felső gépezete, korszerű szcenikai világítása és elektroakusztikai berendezései teszik alkalmassá magas színvonalú rendezvények megtartására. Az előadóterem tömegforgalmi rendszere — figyelemmel a szigorú tűzrendészeti előírásokra — a reprezentatív előcsarnokon keresztül biztosítja a nézőtér, illetve az épület gyors kiürítését. A nagy előadóterem két emeletszint magasságát öleli fel, alsó bejáratai az első, felső bejáratai pedig a második emeletről nyílnak. A földszinti előcsarnok és az emeleti foyer-k a színházterem használaton kívüli időszakaiban kiállítás, előadás, táncrendezvény, játék, verseny stb. céljaira is igénybe vehetők.

Az épület másik funkcionális egysége a kultúrházi szárny, amely a klubokat, szakköröket, kis előadótermeket és irodákat foglalja magában. Ezen épületrésznek az előzőtől független külső bejárata és belső forgalmi rendszere van, azonban szeparáltsága mellett lehetőség van a színháztermi részekkel történő teljes összekapcsolására is (kongresszusok, Erkel diákünnepségek és egyéb nagyrendezvények esetén).

A harmadik funkcionális egység a szobrok elhelyezésére is alkalmas, körben futó árkádsor mögötti földszinti rész, mely különböző kiszolgáló egységeket foglal magába (díszlet- és kellékraktár, kazánház, szellőzőgépház, zenekari tartózkodó stb.).

Az árkád padló- és falfelülete fehér mészkő, a pillérek grafitszürke gránit, a mennyezet gesztenyebarna XYLADECOR bevonatú fenyőfa burkolatú. Az előregyártott vasbeton falpanelek helyszínen felhordott, törtfehér színű DRYVIT hőszigetelő vakolatúak.

T. L.

1. A nézőtér a színpad felől
2. A színházterem nézete a II. emeleti bejárat felől
3. A színházterem oldalfalának részlete

Villamos-energia-ellátás: DÉDÁSZ
Oláh Gábor
Tervez. éve: 1972
Kivitelezés ideje: 1973—1976
Kubatúra: 28 713 m^3
Beruházó: Nagykanizsai Városi Tanács VB
Kivitelező: Zala megyei Állami Építőipari Vállalat
Főépítés-vezető: Csiki György
Építésvezető: Földesi Zoltán
Művezető: Tóth Lajos
Lebonyolító: Zala megyei Beruházási Vállalat

1. Metszet, M=1 : 600

2. Helyszínrajz, M=1 : 3000
1. Művelődési központ
2. Bevásárló központ
3. Szálloda

3. Földszinti alaprajz, M=1 : 600
1. Előcsarnok
2. Ruhatár
3. Raktár
4. Zenekari árok
5. Kazánház
6. Előtér
7. Iroda
8. Szakkör
9. Zenekari próbaterem
10. Gondnoki lakás
11. WC-csoport
12. Titkárság
13. Igazgató
14. Szellőző gépház
15. Gondnoki iroda

4. I. emeleti alaprajz, M=1 : 600
1. Előcsarnok
2. Dohányzó
3. Nézőtér
4. Színpad
5. Felnőtt klub
6. Ifjúsági klub
7. Játékszoba
8. Színjátszó próba-szakkör
9. Kelléktár
10. Vetítő gépház
11. WC-csoportok
12. Díszletraktár
13. Öltöző

5. II. emeleti alaprajz, M=1 : 600
1. Előcsarnok légtere
2. Dohányzó légtere
3. Nézőtér légtere
4. Színpad légtere
5. Kamaraterem
6. Kiállítási és bálterem
7. Balett-terem
8. Galéria, büfé
9. WC-csoport
10. Szellőzőgépház
11. Akku-helyiségek
12. Öltözők

6—7. Főbejárati nézetek

6

7

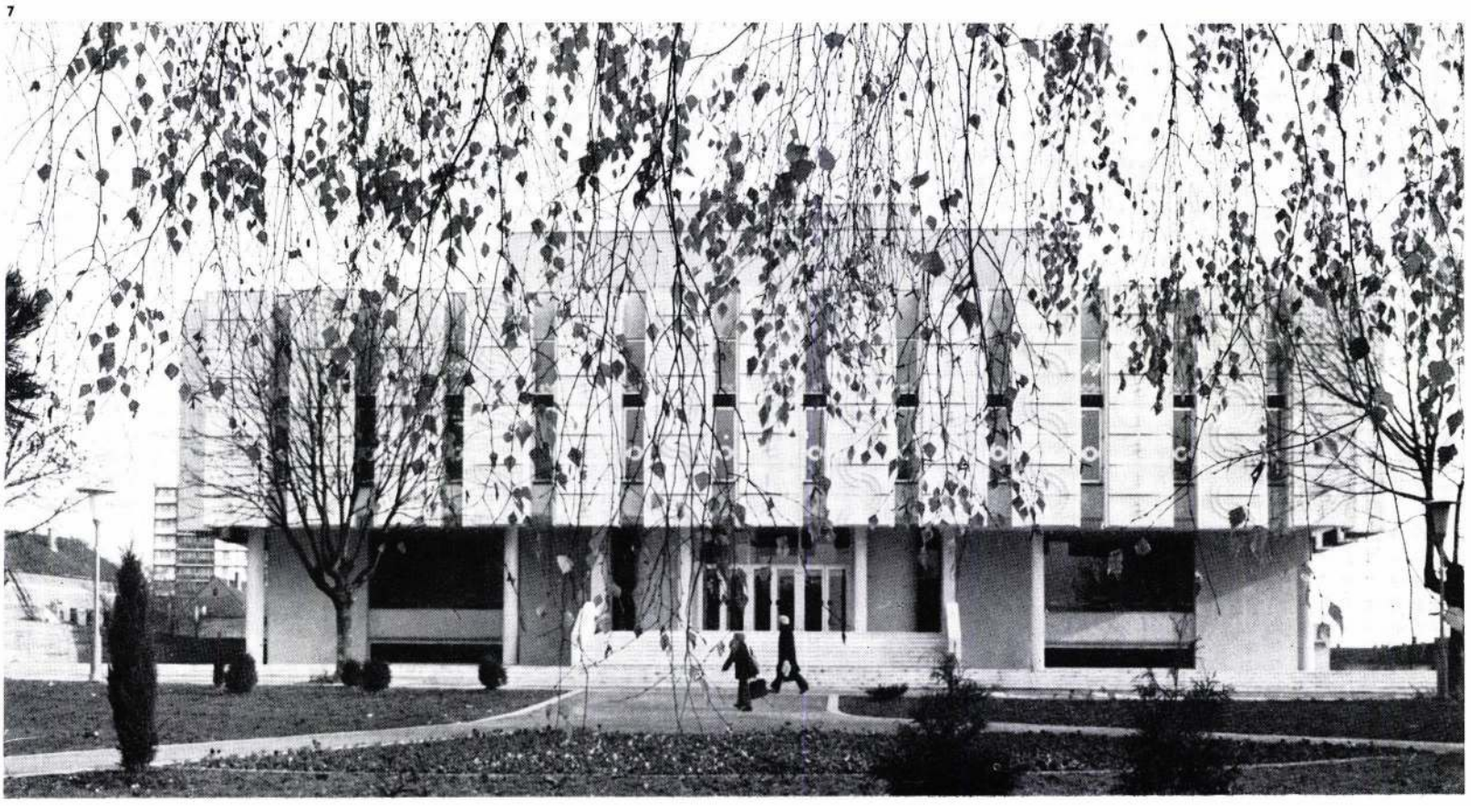

1. A főbejárat esti kivilágításban
2. Oldalhomlokzat
3—4. Előcsarnok-részletek
5. A kiállítóterem

Nagykanizsa történelmi központjának tengelye kétségkívül a felsővárosi barokk plébániatemplom és a Szabadság térbe torkolló fasorral szegélyezett, tágas városi korzó. A lombokkal árnyékolt templombejárat, előtte a századforduló parképítő buzgalmával kialakított csinos tér mai forgalmas mozgalmasságával is a volt megyeszékhely múltjához tartozik. E tengely meghosszabbításában, a templomtól keleti irányban épült fel az új művelődési ház a bontással, átépítéssel megújuló új városközpont részeként. Nagyvonalú forgalmi rendszer kapcsolja majd össze a már épülő bevásárló központtal, a tervezés alatt levő szállodával és a lakóterületi egységekkel.

Az épület térbeállítása érdekes. A tervező a kialakult építészeti környezetre való egyértelmű utalással is szeretné biztosítani, hogy a városközpont, noha több ütemben és folyamatosan, de a természetes növekedés törvényei szerint épüljön fel. Ezért az egytömegű, zárt épülethasábot bejáratával a templom apszisára, illetve az ezt körülvevő finom arányú kis térre, mint a környezet adott elemeire tájolta és lemondott a nagyforgalmú főútról való közvetlen rávezetés csábító térbeli lehetőségeiről.

A bejárati oldalra haránt irányban vezetett széles, fás passzázs

1

2

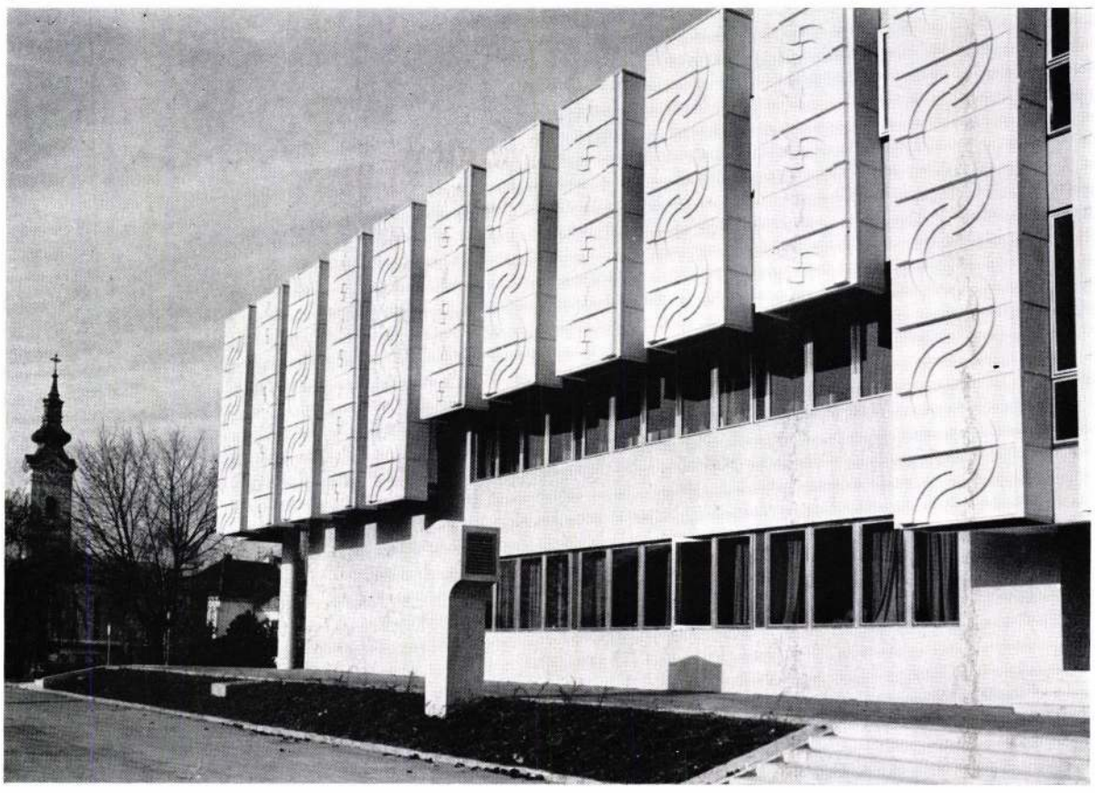

forgalom-gyűjtő szerepével ugyanakkor ennek az elvnek egyértelmű funkcionális indoklást ad.

A városi művelődési igények teljes ellátása sokoldalú intézményhálózatot igényel. A meglevő városi intézmények figyelembevételével alakult ki az új városi művelődési ház sajátos programja. A könyvtári ellátás adottságai szükségtelenné tették a művelődési házban könyvtár létesítését. Határozott igény jelentkezett viszont a nagy rendezvények, fesztiválok, színházi előadások iránt, melyeket megfelelő létesítmény híján, minthogy Nagykanizsán színházépület nincs, nem lehetett megtartani. A megfelelően méretezett zenekari árokkal és szinte teljes értékű technikával ellátott színpad a kapcsolódó öltözőkkel és manipulációs terekkel feladatát jól látja el, mint ahogy ezt már a megnyitón az Állami Népi Együttes tánckara elégedetten megállapíthatta. Jól egészíti ki a nagytermi funkciót a jellegzetesen művelődési házba illő rendeltetésű 260 m²-es kamaraterem, illetve ezzel azonos nagyságú kiállítási tér, mely utóbbi a balett-teremhez csatlakozva alkalmi társas táncterem céljára is szolgál. A rendeltetésszerűen tagolható klubok, és az ugyancsak funkcionális értelmezésű szakkörök, nem utolsósorban egymással való jó térbeli kapcsolódásuk révén várhatóan jól működnek majd.

Az épület első sajátossága a világosan, áttekinthetően szerkesztett nagyvonalú építészeti térkoncepció, az a nehezen meghatározható teljesség, melyben a pillérek, lépcsők, térhatások oly természetesen és szükségszerűen a helyükön vannak, hogy önállóságukban szinte nem is érzékeljük őket, csupán elvont térbeli összességükben. Ilyen vonatko-

3

4

5

zásban gazdag az eszközök visszatartottsága ellenére is — vagy éppen ezért — az emeleti előcsarnok és dohányzó. Dinamikusan képes fokozni ezt a hatást a nagytermi nézőtér. A széksorok alaprajzi ívelése és lépcsőzésének megismétlése a mennyezeten a tér geometriai alakját első pillantásra érzékelhetővé teszik. Itt jegyezzük meg, hogy a nagyterem akusztikája kitűnő.

Külön kell szólni a ruhatárról, melyet a tervező jó funkcionális kapcsolatokkal és megfelelő kapacitással és az előtérben hangsúlytalanul tudott elhelyezni, szakítva a rossz értelmű hagyománnyal.

Föltétlen említést érdemel az emeleti büfé önmagában intim hangulatával és funkciánális jellegének éppen megfelelő térbe állításával.

Néhány szót az építészeti eszközökről: az épület kívül-belül fehér. Ilyen a homlokzat és a külső térburkolat, ilyenek a jugoszláv márványból készült padlók és lépcsők, fehérek a falak és a födémek. Ez a fehérség éppen megfelel Erdélyi Zoltán plasztikai ambícióinak, esti világításban, mesterséges fényben, ugyanakkor a bőséges reflexek révén a formák súlytalanok, lebegők.

Kockázatossága miatt is izgalmas az épület homlokzata. A teljes szintet átfogó előregyártott vasbeton térelem a belsőben falfülke, a külső és belső egysége ilyen értelemben teljes. Ugyanakkor az alapvetően tektonikus felépítésű nagyerejű épülettömeg és az ugyancsak nagy léptékű formai elemekkel dolgozó ornamentika építészeti egysége nem töretlen. Mindenképpen imponáló viszont az a kereső szándék, mellyel az építész új igényeket új eszközökkel old meg, ismerve azt a szándékát is, hogy a majd felépülő

1

2

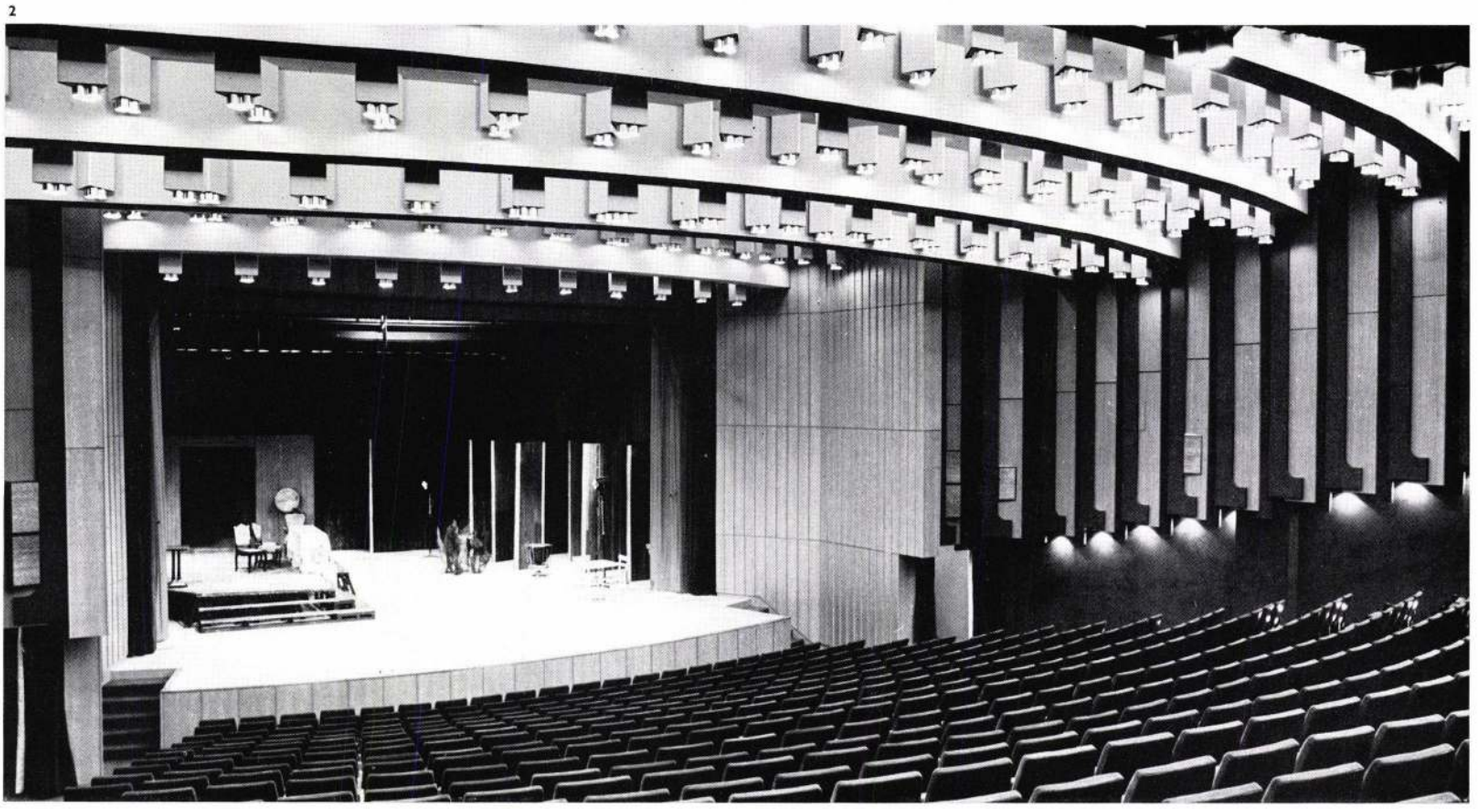

ERDÉLYI ZOLTÁN

„Az üdülés korszerű formái a Kaposvár—Desedai szabadidő központ területén" című tervpályázat, 1980

Az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium, a Somogy megyei Tanács V. B. és Kaposvár Város Tanácsa V. B. „Az üdülés korszerű formái a Kaposvár—Desedai szabadidő központ területén" című országos tervpályázatot hirdetett.

A tervpályázat olyan komplex feladat megoldására irányult, amely a városkörnyéki üdülésnek a Kaposvár—Desedai üdülőterületen való konkrét kialakításán át az üdülő-rekreáció korszerű irányelveihez is elvezethet.

A tervpályázat kiírói a feladat komplex megfogalmazását és annak építészeti, területrendezési konkrét megoldását, a társadalmi, jogi-gazdasági indítékokkal tervjavaslatot kértek az adott területre, olyan javaslatot, amely korszerű elvei mellett az adott területen reálisan megvalósítható.

A feladat hármas tagozódása értelmében a pályázók javaslatot tettek az üdülési forma elméleti modelljére és annak követelményrendszerére, valamint elkészítették a terület rendezési tervét és a kért üdülőépület-csoport terveket.

A pályázat bírálata során a bíráló bizottság a feladat jellegének hármas tagozódása értelmében vizsgálta a terveket és annak megfelelően csoportosítja általános és összefoglaló megállapításait, egyben ajánló javaslatait.

I. Az üdülés elméleti modellje, alapelvei és követelményrendszere

Az üdülés társadalmi-jogi-gazdasági alapelveinek megfogalmazása területén a jogi funkciók elemzése és értékelése önmagában szükségtelennek bizonyult.

A pályaművek ennélfogva a két elvileg megközelíthető területre, a társadalmi és gazdasági vonatkozású alapelvekre adtak javaslatot. E két vonatkozásban a társadalmi alapelveket az üdülési funkció elemzése jelentette, a rekreáció fogalmának meghatározása és ennek mint igénynek a kielégítése.

Pozitívan értékelte a bíráló bizottság azokat a pályaműveket, melyek a funkció követelményrendszerét elvileg és konkrétan tisztázták, az egyes ember igényeitől a családi, csoport és közösségen át azt az egész üdülőnépesség vonatkozásában végiggondolták.

Gazdasági területen adott javaslatok kevésbé voltak érettek, inkább mint kísérletek utópiák kerültek felszínre. Azok a javaslatok, amelyek mindkét oldalon hagyományos, sőt túlhaladott megoldásokat javasoltak, kedvezőtlen elbírálásban részesültek.

Bebizonyosodott, hogy a társadalmi és gazdasági oldal közül az előbbi a meghatározóbb, ezért a bírálat során azokat a terveket, amelyek legalább ezen a területen jó megoldást fogalmaztak meg, a bíráló bizottság pozitívan értékelte.

A tervezőket általában az az alapelv vezette, hogy a ma emberének differenciált igényeit és tevékenység-formáit az egyén és társadalom alapvető érdekeinek megsértése nélkül az építészet eszközeivel úgy elégítsék ki, hogy a társas kapcsolatok csakúgy mint a magatartásformák tartalmában a közösségi élet normái is fokozódóan helyet kapjanak. Ennek anyagi alapját általában valamiféle társtulajdonosi (főleg szövetkezeti) formában látják, ahol az egyének anyagi-pénzeszközökkel csakúgy, mint alkotó munkájukkal is hozzájárulhatnak a terv kivitelezéséhez és ezért személyi tulajdoni rendelkezést nyernek üdülésre, pihenésre. Vagyis az egyéni és közösségi érdek egységének valamilyen formája realizálására törekedtek, amelyben a közösségi emberformálás kap jelentős szerepet.

A pályaművek többsége az üdülési funkciók tereit logikusan felépített rendszerbe szervezi, a mikroközösség (általánosan a család) céljait szolgáló zárt és nyitott terektől a kisebb csoport számára kialakított közösségi tereken keresztül, a teljes üdülőnépességet szolgáló közterületig és közösségi terekig.

A közösségi terek szervezésénél azok a pályázók jártak el helyesen, akik a közösségi szerveződés lehetőségét biztosították, annak kényszere nélkül.

Az üdülés formáinak — és ezen keresztül az üdülés társadalmi modelljének — egyik lényeges meghatározó eleme az üdülés gazdasági-szervezési formájának kialakítása.

A pályázók többsége az üdülési modell gazdasági-szervezési alapjainak kialakításánál is a kollektivizált tulajdonformák megvalósítására tett javaslatot.

A tervpályázat eredménye e kérdés kapcsán igazolja, hogy a kiírásban megfogalmazott elvárások a már működő üdülőszövetkezetek szabályozásának alapjaira épülő gazdasági-szervezési formációkkal megoldhatók.

Az üdülési modell-tanulmányok értékelésénél a bíráló bizottság azokat a pályaműveket értékelte kedvezően, melyek az üdülőszövetkezetek szervezeti formáját, az üdülés kollektivizálásának társadalmi programjával tudták megtölteni.

Kedvezőtlennek ítélte a bíráló bizottság azokat a pályaműveket, melyek a hagyományos társasüdülők, ill. a vállalati, SZOT stb. üdültetés szervezeti rendszerét meg nem haladó gondolatokra épültek.

Több pályamű — a feladat helytelen értelmezése következtében — a tulajdonformában, szervezeti formákban az egyéni érdekeltség magas arányát feltételezi, ill. teszi lehetővé. E pályaműveket a bíráló bizottság nem részesítette kedvező elbírálásban.

II. Rendezési terv

A pályázat eredménye igazolta, hogy Kaposvár általános rendezési tervében, ill. a Deseda-völgyi szabadidő-központ tanulmánytervében kialakított koncepció helyes.

Annak a tervezési területre háruló feladata, 1700 fő szállásigényhez kötött üdülési feltételei műszaki keretének meghatározása, reálisnak és megoldhatónak bizonyult.

A pályaművek számos hasznos gondolattal járultak hozzá az üdülőterület későbbi megvalósításához.

Egyes pályázók a teljes szabadidő központ keretében elhelyezendő egyes létesítményeket is az üdülőterületre koncentrálták (pl.: „sportstadion", camping, sport vagy kultúrtáborok stb.), vagy hogy a megadott 1700 főt meghaladó szállásigényes létszámot kívántak elhelyezni. Sem a létesítmények körének bővítése, sem pedig a létszám növelése nem bizonyult kívánatosnak.

A területfelhasználás rendszerének kialakítására tett javasolatok három csoportra oszthatók:

— az elemek funkcionális-hierarchikus tagozódása,
— az üdülőlétesítményeknek a teljes területet átszövő bokrosan szervezett kialakítása, ill.
— a zöldben szétszórt jellegű elrendezése (ez utóbbit a bíráló bizottság egyértelműen rossznak ítélte).

Jónak minősíthető a terület fenntartása szempontjából az olyan javaslat, amely kevés kertészeti beavatkozással karbantartható zöldfelületet alakít ki a külterjes jellegű mellett, amely pl. mint parkerdő a fenntartást nem igénylő, természetes állapotot közelíti meg. Nem helyes az a megoldás, mely a zöldfelületek differenciálását mellőzte.

A gépkocsiforgalmat és parkolást különösen a hétvégi csúcs időszakában kívánatos a tervezési terület szélén elhelyezni úgy, hogy a központi intézményekhez való hozzájutást biztosítsa. A terület főgyalogút-rendszere fontos szerkezeti elemként a természetes mozgási irányokat követve eszköze a privát szféra és a közösségi területek zavartalan kapcsolódásának, a nem szállásigényes népesség megfelelő irányítása révén.

Kedvező az üdülőegységek területének a domborzati viszonyok figyelembevétele melletti olyan létrehozása, amely a tóparttól visszahúzódva nyer kialakítást és a differenciált funkciójú közösségi zöldfelületek rendszerén át kapcsolódik a vízhez.

Előnyös az ellátás létesítményeinek olymódon való elhelyezése, mely a központ és egyúttal az üdülőterületek kiszolgálását is biztosítja.

A lovas út nyomvonalának megválasztásában előnyösnek ítélhető az a javaslat, mely a fasoros úton haladva üdülőtömböket vagy intézményterületeket nem szel át.

A területfelhasználási és beépítési mutatók összevetése során megállapítást nyert, hogy az a pályázó oldotta meg helyesen a feladatát, aki a területtel való gazdálkodás során a parkolók mennyiségét 700 db körül; az üdülőépületek tömbtelkeit cca. 20%-ra, a közlekedési területet 8% körül, az intézményterületeket 3%-os arányban tervezte.

III. Üdülőépület-csoport tervei

Az üdülőépület-csoport terveinek elbírálásánál a bíráló bizottság a következő álláspontot alakította ki:

A funkcionális, műszaki és esztétikai megoldást a pályázó által felállított elméleti modell függvényében lehet csak vizsgálni. Azok a megoldások mutatkoztak jónak, amelyek a felállított elméleti modellt alátámasztották.

A pályázati kiírással összeangban legtöbb pályázó igazolta azt az elképzelést, hogy a korszerű rekreáció tevékenységi köre differenciált környezetet igényel.

A bíráló bizottság azokat a terveket értékelte pozitívan, amelyek úgy alakították ki az üdülőépület-csoportokat, hogy azok térbeli elrendezése létrehozta ezt a differenciált környezetet.

A pályázat tanulsága szerint két alapforma jól megfelelt ennek a követelménynek: a bokros felépítésű és a nem mereven telepített lineáris üdülőépület-csoport.

A pihenés differenciált térigényének kielégítésére olyan megoldások bizonyultak jónak, melyek az individuális egységeket egyszerű elemekkel kiegészítve közös tereket hoztak létre.

A szervezés, ill. megvalósíthatóság szempontjából jónak bizonyultak azok a megoldások, amelyek a térszervezésen túlmenően olyan építési rendszert tudtak javasolni, ami adott alapelemek kombinációjából gazdaságos, jól variálható, fejleszthető struktúrát hoznak létre.

A megvalósítandó rekreációs környezet értékelésénél előnyben részesültek azok a megoldások, melyek kevésbé idézik a lakásfunkciót.

IV. A tervpályázat eredményeinek hasznosítására, a megvalósításra vonatkozó intézkedési javaslatok

A bíráló bizottság az összefoglaló értékelés alapján javasolja a pályázat eredményeinek felhasználását az alábbiak szerint:

1. A díjazott és megvett pályaművek az üdülés komplex feladatkörének egyes részterületeire adtak értékes és hasznosítható javaslatokat. A bíráló bizottság javasolja a megvalósító szerveknek, hogy a pályaművekben levő alapvető és részértékek figyelembevételével kialakított koncepcióra és tervre alapozza a Desedai üdülőterület létrehozását.

2. A bíráló bizottság javasolja a megyei és városi tanácsnak, hogy a megvalósítás egész folyamatát, valamennyi döntését a pályázat kérdésfeltevése komplexségének szellemében szakemberek bevonásával elemezze és értékelje, az eredményeket tegye közkinccsé.

3. A pályázat szellemében lényegesen újat hozott, mert a résztvevőktől megkövetelte a feltett kérdés komplex megválaszolását azáltal, hogy az üdülés elméleti modelljének megfogalmazását és ennek alapján tervezési program kidolgozását is kérte, a konkrét megoldás megalapozottsága érdekében.

4. A bíráló bizottság javasolja, hogy az ÉVM a jövőben kiírásra kerülő hasonló témájú pályázatoknál használja fel az itt született eredményeket.

5. Az eddigi általános gyakorlattól eltérően a pályázat névaláírásos volt, amit a bíráló bizottság jónak tartott, mert:

a) egyszerűsítette a pályázók számára az alaki követelmények betartását,
b) nyíltabb, kötetlenebb légkört teremtett a bírálat során,
c) lehetővé teszi az összeférhetetlenség megállapítását a bírálatok megkezdése előtt.

A bíráló bizottság a tervpályázat összefoglaló értékelése, valamint az egyes pályaművekről kialakított részletes bírálati vélemények alapján az alábbi döntést hozta:

I. díjban részesíti a 14. bírálati sorszámú pályaművet.

II. díjban részesíti a 9. bírálati sorszámú pályaművet

50 000 Ft összegű megvételben részesíti a 12. bírálati sorszámú pályaművet

40 000 Ft összegű megvételben részesíti az 1. és a 7. bírálati sorszámú pályaműveket

30 000 Ft összegű megvételben részesíti a 2. és a 8. bírálati sorszámú pályaműveket

25 000 Ft összegű megvételben részesíti a 20. és a 22. bírálati sorszámú pályaműveket.

Magyar Építőművészet 1980/6

I. díjat nyert a 14. bírálati sorszámú pályamű

Szerzői: Erdélyi Zoltán
Hübner Mátyás
Soltész László

A szervezésre, a pénzügyi és jogi rendszerre tudatosan nem ad többet, mint a már működő üdülőszövetkezetek formáinak adaptálását. Földhasználatra (magán-, csoport-, közöshasználatú földrészletek) adott javaslata átgondolt. Igen jó arányokat javasol. Társadalmi struktúrája rugalmas, de kellően behatárolt. A magáncsoport-, és közösségi funkciók rugalmasan kezelt, folyamatos átmenetet biztosító rendszere az egész tanulmányt átszövi.

A rendezési terv a terep, a terület adottságait jól felismerve, a területfelhasználás szerkezetével azokat kiemeli, továbbfejleszti. Feltáróút hálózata rendkívül gazdaságos, racionális. Az elhelyezett funkciók csoportosítása, tagolása, egymáshoz szerveződése az üdülő részfunkcióinak, mozgásainak, tevékenységeinek helyes értékelésén alapul. Összefüggő közösségi, sport és zöldterületeit előnyösen és gazdaságosan szervezi.

Az üdülőépület építészeti megfogalmazása, a tanulmányban leírt alapelvek logikus folytatása. Magas szinten, az épület jellegének megfelelően kezeli a funkciókat. A különböző férőhelyszámú üdülőegységeket azonos elvek alkalmazásával alakítja ki, épületegységei a bővítés lehetőségét is magukban hordják.

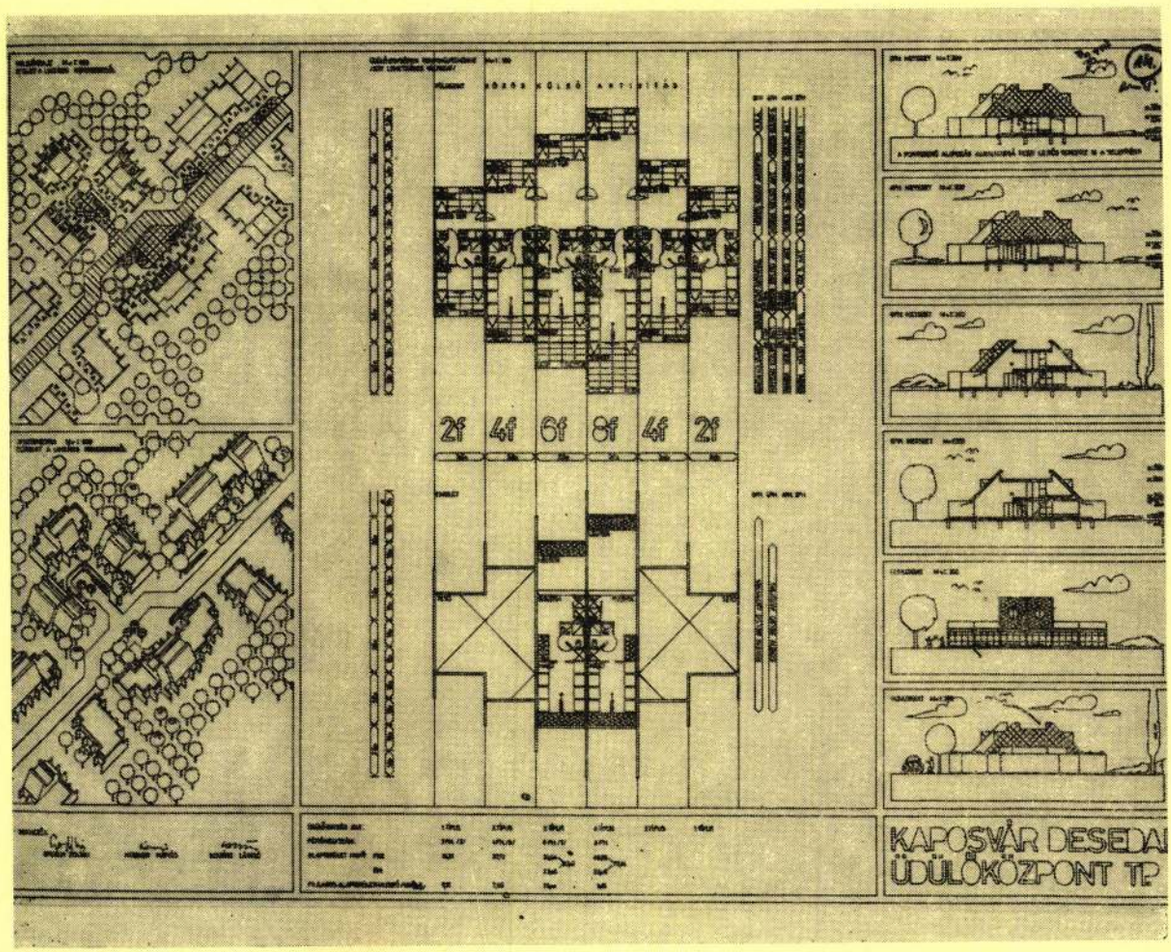

ERDÉLYI Zoltán épitész

ERDÉLYI Zoltán: A Karta egy építész szemével. =
Műemlékvédelem, XXVIII.évf. 4.sz. 1984 252 - 257.p.
ill. E.

Köszönettel:

(Bardoly István)
könyvtárvezető

1021

Erdélyi Zoltán tervező-építész

1979.XI.5.Petőfi 13.25./Szlnó/

A művelődés terei.

-Szentpéteri Zoltán és Varsányi Gyula riportja.

Olyan mint egy kilövőállomás,mondták az egyikről,leginkább régi vármegyeházához hasonlít,,hallottam a másiktól.Bizony a művelődési otthonok,mint épületek is gyakran a viták kereszttüzében állnak,Egy-egy uj ház táadása után ellentétes vélemények csapnak össze, vannak,akik vitatják külső megjelenését,és vannak,akik elégedetlenek a belső terek kialakításával.De az általános vélemény,hogy ezek a nagyon is költséges épületek, nem elég vonzóak,nem csalogatják a látogatót.Legutóbb a Népi Ellenőrzés egyik szakembere azzal indokolta ezt, hogy még kevés tapasztalat halmozódott fel a művelődésotthon épitésben,és még ma sem tisztázott teljesen,hogy ezeknek az épületeknek milyen célt kell szolgálniuk. Nos ni a tapasztalatokat illeti messzire visszanyulhatnánk akár a mult századba,vagy az e század elejére.Erdélyi Zoltán tervező-épitész és Kigyós Sándor népnüvelő kalauzol most bennünket.

-Az ötvenes évek során,amikor mi egyetemisták voltunk, akkor forgattunk olyan tervgyüjteményeket,amiket a két világháboru közötti egyetemi professzorok adtak ki, ezek részben ilyen vallási,egyleti,épületek voltak, katolikus,református,legényegyleti épületek,részben pedig valamiféle,kulturházak voltak,nagyobb falvakban is épültek ilyenek,és városokban pedig amolyan ipartestületi székházak épültek.Ma most pár adminiszrtrációs irodát mindig tartalmaztak,minden esetre a nagy terem az mint, fő funkció benne volt ezekben az épitményekben.Elsősorban ilyen táncos rendezvényeket,bonyolitottak le ezekben.Arra nem is nagyon volt példa,hogy ilyen helyeken például kiállitásokat rendeztek volna.Vagy például ilyen szakköri tevékenység folyt volna.

-Egyrészt ezek ilyen kaszinózó helyek voltak,tehát a klubnak a kaszinó jellegü részét viselték,de hogy menynyire jellemző,hogy a vidéki szállodák nagy termekkel rendelkeztek,szinházztermekkel,hát ugye,de hát ugye nem a szinházüzemeltetésének a mai...

-...valóban ennek a nyomát ,még meg is lehet sok helyen találni...

-...tehát mindenegyes vidéki szállodában meg lehet találni.Ha például a szegedi Tisza Szállót nézi az ember,

amelynek megvan a hangverseny,vagy szinházterme,amelyet arra használnak,a debreceni Arany Bikát megnézi az ember,amelynek ott van az ugynevezett Bartók-terme, és igy sorra viheti az ember,vidéki nagyvárosokban ezt a szinháztermi funkciót,,akkor is valami reprezentativ, báli,szinházi,és egyéb rendezvényekre használták,még ott is ahol kőszinház volt,mint például Debrecen,vagy Szeged esetében.Ezek alkalmakkénti rendezvényekre, valamint neves,messziről jött művész fogadására,hogy nagyon messzire nyuljak,esetleg Liszt Ferenc fogadására voltak alkalmasak másra is,például a nagy városi bálakra.

-A 40-es évek végétől nagy kulturház avatási mozgalom bontakozott ki Magyarországon,de főként a már meglévő épületeket alakitották át erre a célra.A müvelődési otthonok tömeges épitése,csak a 60-as évek elején indult meg.Igy jellemzi a korszakot dr,Kornes Sándor a Kulturális Minisztérium főosztályvezetője.

-Különösen a termelőszövetkezetek szervezése után a müvelődési otthonok épitése nagyon jelentős ösztönzést kapott,és ebben a jelentős ösztönzésben szerepet játszott, az,hogy a termelőszövetkezetek összeakarták gyüjteni, tatságukat és egy nagyobb helyiségre volt ilyen célból szükség.

-Ebből következik gondolom,hogy elsősorban a falvakban épültek uj intézmények?

-a 60-65 közötti időszakban mintegy 590-600 intézmény létesült,amelynek a zöme 99 százaléka községi volt, ebben az időszakban az épületek tervezésével kapcsolatosan meghatározó jelleggel birt a tipus terveknek a felhasználása,Egyrészt azért,mert a kulturális kormányzat részéről is volt,egy olyan törekvés,hogy segitséget nyujtson az épületek terveinek kialakitásához,ehhez a legnagyobb segitség az volt,hogy olyan kész terveket adjon,amelyet már csak a helyszinen kell adaptálni,másrészt pedig az is előirás volt,hogy amennyiben tipus terv van egy adott kategóriában,azt köteles az épittető felhasználni.

-Müvelődésiház nagyságrendi kategóriák alakultak ki, 200-300-400 fős,esetenként a 600 fős müvelődési ház, de jellemző módon a terv azt jelentette,mindig,hogy nekkora nagy teremben a befogadóképesség.Tul általánositó szempontok uralkodtak,és gyakorlatilag mindenhová lényegében,kis változtatással,de ugyanazt az épületet épitették.

.És időben visszafele,tehát a szakmai szempontokat időben visszafele vette figyelembe, a dolog nem pedig előre.

-Hogy érted?

-Arról van szó,hogy utól kartuk érni magunkat,nem pedig megelőzni.Tehát fellépés történt nem egy egész lépés,megépiteni most már azt az intézményt, amely majd a jövőre megfelel.Nem az,hogy ne már eddig sem volt,eddig sem volt,már évek óta meg kellene épiteni a házikónkat,nem birjuk,na most végre összegyült a pénz,és megépitettük azt,amit tiz évvel ezelőtt, már esetleg rajzon volt.

-Ez is a mi mondjuk aztán a tipus tervek ellen szólt, a 70-es évek elején,amikor megjelentek az ugynevezett iránytervek.Az irányterveknek a megjelenése,azt jelentette,hogy most az irányterveket nem köteles,egy az egyben felhasználni a beruházó,de az iránytervek alapján,kialakithatja saját helyi viszonyoknak megfelelően, elképzeléseit,természetesen a mellé szolgáló tervező garnitura v l együtt,és aszerint tud épitkezni.Ennek is elég sok jó változata vol az akkori időszakban.De hozzá tennék valamit, a müveltségi otthonok kialakulásuktól kezdve,rendkivül gyorsan,érzékenyen kivánnak reagálni,a társadalomla bekövetkezett változásokra, a lakosság müveltségi igényének a módusulására.Ez önmagában véve egy óriási pozitiv dolog,a müveltségi otthonok részéről,de ugyanakkor látni kell,hogy az épület több évtizedre épül,és ez az igényeknek ezt a gyors változását,nem tudja nyomon követni.

Erdélyi Zoltán
építész

Trischler Ferenc Hunyadiak Petőfi
szobrainak építésze Erdélyi Zoltán

— : Körtéri munkák.
Művészet, 1978. július 45. lap.

Erdélyi Zoltán (PTV) építész

Mohács, bútorgyár

Magyar Építőművészet
1979/2 61.o.

Erdélyi Zoltán építész
(PTV)

Nagyszénás, Művelődési
Központ

Magyar Építőművészet
1979/2 61.o.

15

Erdélyi Zoltánné

Mendele Ferenc munkatársaként kérvitette el Tihany és Aszófő tanulmány-tervét.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem 1969–70. Budapest 1972 4081

Erdélyi Zoltán, építén

L: Soltész Lóuló

Mészkristolák

Magyar Építőművészet

Bn.1983

32

83/5

Erdélyi zoltán, épikén

L: Nagy Elemér

– hövetségi kórek

Boró 3

Magyar
Építőművészet Kp. 1983

83/2

Erdélyi Zoltán, építész

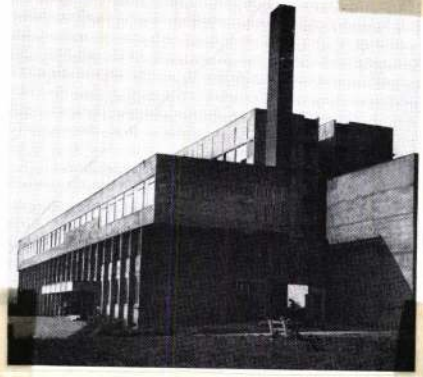

6 6. Erdélyi Zoltán: Gimnázium és tanulóotthon, Szekszárd 1969

Magyar Építőművészet, 1984. 1. 26-old.

dr. Erdélyi Zoltánné

Tihany müemléki területének végleges rendezési programtervát Mendele Ferenc készitette /munkatársak Anda Judit, dr.Erdélyi Zoltánné, Sisa Béla/. Felhasználták dr.Tóth Kálmán 1954-es városképi-müemléki vizsgálatának anyagát, Román András és Galambos Ferenc helyszini fel mérését és felhasználási javaslatát /1966/, Bajnay Zsolt idegenforgalmi-müemléki javaslatát, és "Tihany félsziget fejlesztési tanulmányát" /Báder Éva, 1969/.

Mendele Ferenc: A népi müemlékek védelmáról, helyreállitásáról.

50-57.l.

Magyar Épitőművészet, 1972.2.sz.

Erdélyi Zsófia

az alábbi tervpályázaton II. díjjal jutalmazott terv egyik szerzője.

dr.Reischl Antal: A budapesti Népliget rendezésének tervpályázata. 1970. - Magyar Ép.műv.1971.4.sz.2-4.l.

Erdélyi Zsuzsa [grafikus?]
[tipográfus?]

MDk

Az Első Magyar Betűöntőde
új típusú betűit rajzolja.

–: Új magyar betűtípusok

1. (

ESTI HIRLAP, Bp.: 1960. okt. 22.

P. Erdélyi Zsuzsa, grafikus

Berinlá Péter sírkövének
rekonstruált rajza:

(984. old.) Repr.

Dr. Nagybákay Péter: A törökverő Berinlá Péter
980 – 986.

XXX
21.

Élet és Tudomány, Bp. 1985. máj. 23.

MDK

Erdélyi_né Korányi Felicitas

plakettek:

Anyám, br.

Ernst Múz. M.Kisplaszt. és Graf.kiáll. 1954.szept.

22 l.

Erdélyiné Korányi Felicitas MDK

Franz Schubert,a halálozási évforduló emlékére, dombormü, bronz

Nánássyné, bronzplakett

Mücsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Erdélyiné Korányi Felicitas

Franz Schubert, a halálozási évforduló emlékére. Bronz dombormü. 29 cm.

Nánássyné. Bronzplakett. 19.1.

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat. 18.1.és 19.1.

Erdélyszky Zoltán

1922/23 – 1926/27 I.

Ferkápzomfoiskèvk

79. l.

ásatásokkal, az egyiptomi és etruszk művészettel ismertette meg a közönséget és mind újabb forrásokat tárt fel az ókori művészet tanulmányozásához. Emlékiratait Voltaire adta ki 1770-ben.

GAZIN *Jean Charles* (1841—1901),

ERDÉLYINÉ Verba Anna

MNemzet
1994. július 9. A.

Erdélyiné, Verba Anna az egyik festőművész a fővárosban. A ma már idős hölgy grafikát is adott Juditnak értékesítésre. A kép múltat idéző, valószínű a szülőfalut ábrázolja, címe Gémeskút. Két olajképe a Gulya és a Rőzseszedők nem kevésbé

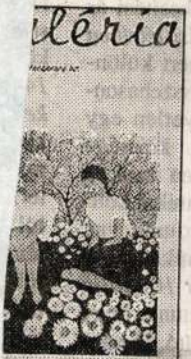

nélkülözhetetlenül vonzza a tekintetet.

ius 20-28-ig.

kor induló vonattal.
r a Déli pályaudvar jegypénztáránál.
között az iskola tornatermében.

a Déli pu.-ra
afüred
ó
gi

rci bácsi,Attila,Erzsike néni

hálózsákot

szabadidô ruhát,meleg pulóvert,
kat,több váltás fehérnemût,zokni-
,törülközôt,fürdôlepedôt(strandoláshoz)

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT 1935. október hó 19-én (szombaton) délután fél 6 órakor a Magyar Nemzeti Múzeum Baross-utcai előadótermében (VIII., Baross-utca 13.) tartandó

SZÉKELY BERTALAN-EMLÉKÜLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

Elnöki megnyitó.

Dr. SZENTIVÁNYI GYULA: Székely Bertalan emlékezete. (Vetített képekkel.)

Utána választmányi ülés.

Gerevich Tibor
elnök.

Vendégeket a Társulat szívesen lát.

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

NYOMTATVÁNY

Budapest

W. Erdélyszky Jolán MDK

/b/ festő

Szerepelt a z 1934 aug. 5-12 között tartott Miskolci Hét keretében a Léva, József Közművelődési Egyesület 40 éves jubileuma alkalmából rendezett kiállitáson.

Hajdu Béla: Borus idők - napsütések. XIX.

Északmagyarország 1964. jan 26.

Erdélyszky Jolán

Képekkel nekrajzel a Képzőmův.
Főiskola Székely Bertalan Bajtársi
Egyesület ének képkiállításán

Nemzeti Cijrág 1926 XII. 29

MDK

V.Erdélyszky Jolán

Jeges

Budai képzőművészek cent. kiáll. 1948. márc.

Erdenburg vára
Barcaság

l. Gaál II. 231 l

Erdeös László

(Győri Tervező V.)

Sopron, Orsolya tér 4. épülete.

Magyar Építőművészet 1968. 6. a. 52. l.

Erdős László

készitette a ~~[illegible]~~ soproni Szt. György u. egyik telkének ~~helyreállitásának~~ tervét. Az épület képét közli: fogligbeépitési

Horler Miklós: Műemlékvédelem és mai épitészet. Magyar Épitőművészet, 1972.2.sz. 26-33.1.

ERDEÖSS LÁSZLÓ, épitész

Handler Józsefnek Széchenyi tér 20.sz.,az egyszerüsitő historizmus egyik legkövetkezetesebb helyi emlékét az emelet ráépités megrosztotta eredeti egységes megjelené sétől.-Ezt a ráépitést Erdeöss tervezte 1855.ben. 200.o

WINKLER GÁBOR: Sopron 19.szazadi épitészeti emlékeinek védelméről 195.old

SOPRONI SZEMLE. Helytört.Folyóirat. XXVIIIV.évf. 1974. Sopron, 1974

Erdei János-György, Kőműves,

† 1767. Pozsony.

„Pressburger Zeitung"

1767, 41. sz.

— Már nem felelt meg, az utolsó pár évben süllyedt a hajó. De hát tizenhárom évet töltöttem a Tháliában és úgy éreztem, nem lenne illő akkor lépni le, amikor baj van. Most megtehettem.

— Színészként most jól érzi magát?

— Tökéletesen. Remélem, a következő évadom is jól alakul. Bár a gondjaim is szaporodnak: ha elkezdem próbálni azt a nagy szerepet, amiről most tárgyalok, nem tudom, hogyan tudok a televízióban is ott lenni? Kénytelen leszek lassítani.

— Mennyire kötelezte el magát a televíziónál?

— Külsős vagyok. Ha akarnak, hívnak. Ha én is akarom, elvállalom. Én már nem szeretnék sehová sem a munkakönyvemmel tartozni. Idáig egészen életemben tag voltam valahol.

— Szüksége volt a biztonságra?

— Inkább úgy mondanám, hogy nem volt szükségem arra a fajta szabadságra, amit most igénylek. Szeretném én eldönteni, hogy mit vállalok el, kivel és mit játszom.Ha szükség van rám, úgy is hívnak. Ha meg nincs, miért üljek ott egy színházban, kilencezer forintos fizetéssel? Mindig örülök annak, ami éppen van... Ha meg egyszer nem lesz semmi, boldog leszek, hogy végre eleget beszélgethetek majd a gyerekemmel.Bár erre most is nagyon vigyázok. Most megy majd iskolába, és ez meghatároz sok mindent.

— Ha már a családnál tartunk: az, hogy Verebes István a társa, befolyásolja-e az életét? Az érdeklődését, a döntéseit, az ízlését?

— Rettenetesen. Nagyon nagy hatással van rám, hála a jó istennek. Biztos vagyok benne, hogy nem kezdtem volna ennyi mindenbe, ha Pista nincs rám hatással. Az ő ezerféle érdeklődése elkezdett sodorni magával. Mellette jött meg az önbizalmam, ami korábban nagyon hiányzott. Ellazultam, sok mindenhez bátorságom lett, és az élet visszaigazol. Kizárólag neki köszönhetem. Ennél többet talán ember nem is nyújthat a társának. Pista mindent tud. Mindent előre megmond... Ha ezt csinálod, ez lesz a következménye — jósolja, és mindig, de mindig hajszálra be is jön...

— Úgy képzelem, hogy ő inkább inspirál, de nem egyengeti a felesége útját. Igaz?

— Abszolút! Ember nem hiszi el nekem, hogy a könyvemet Pista még kézirat formájában sem tudta elolvasni... Nem volt rá ideje. A többiben pedig nem is tudott volna segíteni. Hogyan? Betanultatni velem a kérdéseket...?! Képtelenség.

— Talán a rosszmájúak sem ilyesmire gondolnak. Hanem a lehetőségek megteremtésére. Verebes István el tudja intézni a feleségének...

— Ő még a saját ügyeiben is mérhetetlenül alkalmatlan rá, hogy bármit „ elintézzen". Elképzelései a tisztességről szinte már merevek. Most például nem hajlandó a TV2-nél dolgozni, nehogy azt higgye bárki, hogy neki köze van ahhoz, hogy engem ott foglalkoztatnak ....

VIRÁG F. ÉVA

Berlini levél

Senki többet? Harmadszor!

Egyetlen laza kézmozdulatra tízezreket ugrik a kikiáltási ár, és az aukciót irányító dr. Christoph Douglas gróf ébenfa kalapácsának koppanására százezer márkás értékek cserélnek gazdát... Csoda-e hát, ha lázas izgalom feszül a kétszázötven éves barokk palota márványtermében? A világhírű londoni aukciósház — a Shoteby's — a legrégebbinek számít ebben a szakmában, és lám, most az újraegyesült Berlin keleti felén is megtartotta első árverését május harmincadikán. A szenzáció így hát sokszoros volt a porosz főváros szívében, a Spree partján, a Palais am Festungsgraben frissen restaurált mennyezetfreskói, aranyozott stukkócirádái és hatalmas kristálycsillárjai alatt. A húszas évek német festészetét és szobrászatát átfogó válogatás száznál több remekműre terjedt ki. A germán expresszionizmus színe-virága sűrűsödik itt most néhány egymásbanyíló teremben, nem messze attól a rossz emlékű helyszíntől, ahol és amikor „elfajzott művészetként" bélyegezték meg mindezt az 1937-es, elrettentésül szánt berlini „ellentárlaton"... És csodálnivaló lépten-nyomon akad! Például egy tenyérnyi, szokványos postalapon — hátoldalán szabályos címzéssel, bélyeggel és pecséttel — a katalógus tízes pozíciója: Franz Marc tus- és tollrajza, a „Vörös és kék ló", 1913-ból. A parányi grafika kikiáltási ára mégis megérdemelten mozog százötvenezer és kétszázezer márka között.

És hosszasan sorolhatnám a puszta művészneveket — a szakmabélieknek csupa csemege —, Max Slevogtól és Lovis Corinth-tól Lyonel Feiningeren vagy Otto Dixen át Oskar Schlemmerig, illetve Karl Hoferig. Georg Grosz például a tőle megszokott, tipikus „Berlini utcaképpel" van jelen az 1928-as és 1929-es világválság esztendejéből. A télikabátban, fázósan sietők járókelők mögött egy szerelmesfilm fényreklámja villog, de riasztó kontrasztként felfedezheti a falon a figyelmes szemlélő a horogkeresztes plakátot is. A figurális kompozíciók mellett egyébként a képek a lehető legnagyobb változatosságot mutatják méretben, árfekvésben, témakörben egyaránt — a portrétól a csendéleten át a tájábrázolásig.

Ha erre fordítható pénzem lenne, én mindenképpen Emil Nolde mellett maradtam volna. Igaz, ezen belül elég nehezen tudtam volna eldönteni, hogy húsosan érzéki, mégis poétikusan elmélázó kettős portréi közül válasszak magamnak, vagy trópusi tobzódásban pompázó virágcsendéleteit csodálnám szívesebben naponta lakásom falán... Netán japánosan oldott és ködbe olvadó madár-körvonalainak dekorativitása szerezne meg-megújuló örömet, hogyha rápillantok? Mindenesetre hosszasan időztem a kilencvenévesen, 1956-ban elhunyt alkotó lángoló kolorittal megörökített pipacsai előtt, amelyeknek tűzvörös izzását a mögöttük felkéklő csillagfürtvirágok hűvös foltja tompítja... És mit ad Isten? Végül is ez lett az árverezés sztárja: A hétszázkilenc-százezres kikiáltási árról — fej-fej melletti, lóversenyszerűen izgalmas küzdelemben — tízezres tételekben szökött feljebb a mérce. Három telefonvégen „lógó" megbízott és egy, a teremben jelenlévő dáma kereken nyolcperces körpárbajt vívott egymással. Végül is 1,3 millió márkánál csapott le dr. Christoph Douglas gróf fekete ébenfa kalapácsa! És ahogy az az életben is lenni szokott: a sztárként tárolt — szó se róla, gyönyörű — Max Beckmann-kompozíció, a többértelmű, sejtelmesen bánatos Tűzlilliomok — csak kikiáltási áruk felét érték el, a „potom" félmilliót...

A kereken hatszáz főnyi résztvevő jelenlétében ezalatt ötvennégy mű cserélt gazdát az erre az alkalomra összehozott százhétből. Az általános becslés szerint ez kezdetnek nem rossz, de szakemberek véleménye szerint az igazán nagy pénzek még nem mozdultak meg a műkincspiac felé. Mégis biztatónak tartják egyáltalán azt, hogy az Öböl-válság után nem sokkal, a jelenlegi, eléggé instabil keletnémet gazdasági-társadalmi helyzetben az emberek máris ekkora érdeklődéssel fordulnak a műkereskedelem felé, és hajlandóak értékmegőrző, sőt, értéket megsokszorozó tőkebefektetésnek tekinteni azt.

WAGNER ISTVÁN

Andy Warhol Szentendrén

Alig múlt pár napja, hogy bezárta kapuit a Műcsarnokban a nagy tömegeket vonzó Andy Warhol kiállítás, amikor a szentendrei Műhely Galériában egy másik Warhol kiállítás megnyitására készültek. Csakhogy Szentendrén árusítással egybekötött esztétikai élvezetet ígér a Galéria vezetője, Erdész László.

— Ennek a galériának Szentendrei Műhely Galéria a neve. Milyen viszonya van a városhoz s a névadó szitaműhelyhez, amely ugyanebben a házban az emeleten működik?

— Pontosítanom kell: nem a szitaműhely miatt vagyunk Műhely Galéria, hanem azért, mert szellemi műhelyként tevékenykedünk. Ezért vásárolta meg a Művészeti Alap a teljes épületet a tanácstól, s ezért alakíttatta ki ezt a boltot a Képcsarnok Vállalattal.

— Tehát kezdetben képcsarnoki boltként működtek?

— Most is a Képcsarnok 29-es számú egysége vagyunk, csak éppen különleges státuszt kaptunk.

— Miben áll a különlegességük? És mikor kapták ezt, hiszen mindig is másképpen üzemeltek, mint bármely más egysége a Képcsarnoknak?

— Bizonyos szempontból valóban különböztünk a többi bolttól, de ez az új helyzet lényegében más. Egyébként tegnap egyeztünk meg benne, s azóta már másképpen vásárolhattam.

— Azóta már vásárolt?

— Igen. Ma délelőtt vettem egy nagyon szép Bálint Endre festményt. A különleges státusz egyik lényeges eleme ugyanis, hogy valódi galériásként kockáztathatok: szabadon szerezhetek be, a vállalat nem szól bele, hogy kit, mikor és mennyiért veszek, sőt, még abba sem, hogy kit, mikor és mennyiért adok el. Tehát míg az eddigiekben fix árréssel kellett dolgozni, mostantól valóban a piac dönthet: helyesen kalkuláltam-e, avagy ráfizetek. Ezt azonban a saját bérünkön érezzük meg: a második feltétel ugyanis az, hogy a dolgozók bére szigorúan a forgalomhoz igazodik. Ez indulóban azt jelenti, hogy ahhoz, hogy a tavalyi béreredményt elérjük, meg kell háromszorozni a forgalmat. Ma — amikor a világ minden táján a képkereskedelem visszaesik, s nálunk ebben az inflációs világban még nem ismerték fel a műtárgy kincsképző funkcióját (legalábbis a kortárs művészekkel kapcsolatosan), ez a feltétel nagyon kemény. De vállaljuk. Harmadrészt: kapok egy csekély forgótőkét, hogy készletezni tudjak.

— Elsősorban külföldi vagy belföldi vásárlói vannak?

— A vásárlók 80-90 százaléka külföldi. Most azt remélem, hogy a Warhol, Picasso, Miro, Christo művek inkább a hazai vagyonos réteg vásárlási szándékaival találkozik. A külföldieknek inkább a hazai művészek alkotásait akarom eladni.

— Milyen árakon kínálja a műtárgyakat?

— A bolt háromféle vásárlói igény kielégítésére van felkészülve. Áruljuk a nyomatokat, amelyek a korszerű művészetet viszik a kispénzűek otthonaiba. Párezer forintért például akár Barcsayt is. Ezután a néhány tízezer forintnyi értékű egyedi művek jönnek, a jövő és a jelen embereinek, akik úgy akarják dekorálni lakásukat, hogy az adott mű a díszítésen túl még a kor atmoszférájából is hordozzon valamit. Ez egyébként már befektetésnek sem rossz, hiszen mi értékgaranciát vállalunk: a nálunk vásárolt műveket bármikor visszavásároljuk. E műtípus felső ára pár százezer forint. S mostantól csúcsminőséget is árulunk: a nemzetközi nagymesterek műveit, természetesen milliós nagyságrendben. Reméljük, hogy rövidesen nálunk is a tőkereprezentációhoz tartozik majd a lakásban vagy irodában elhelyezett kitűnő kvalitású műtárgy.

CHIKÁN BÁLINT

Kegyelmi állapot

Záhony. „Kiváló határállomás". (Persze lehetne Hősi Város is.)Vadkelet. Szovjet katonák gusztálják a British Army feliratú farmereket. Kolbász, grillcsirke illata lengedez, keveredve az unyivermagból áradó pacsulival. A határ másik oldalán várni kell. Hasznos. Az ember az objektív időből lazán szokhat át az irracionálisba. Aki még nem járt a birodalomnak a tájékán se, jó, ha az elején szokik. Szökik. Vagy csodálkozik.

Mint jómagam. A logikán. A hepehupás utakat nem javítják, de megtanulnak benne közlekedni. Beregszászon például majd két méter hosszú, fél méter mély gödör, tele az előző napi esővízzel. Az autók be a gödörbe, ki a gödörből. A gödröt nem betemetni, hanem kijátszani kell. A temetési menet szerencsére kikerülte ezt az utcát. Elöl három pármán az elhunyt kitüntetései, utána nyolc fúvós , tizenkét katona, a gyászhintó, koporsó, keresztbe rajta piros obeliszk, tetején ötágú csillag. Két művirág koszorú, az özvegy, s a fúvósoknál kevesebb gyászoló rokonság. Nem sokkal utánuk esküvői menet. A menyasszonyi Ladán elöl nejlon menyasszonybaba, a kocsi tetején nagyranőtt jegygyűrűk, pezsgősüveg. Ablakon kikúszó szalagok és léggömbök. Frenetikus. Az Arany Pávában már megterítettek az esküvői vacsorához. Vagy ebédhez? Nem lehet tudni, ez megint idődimenzió. A zsinagógába (most kultúrház, leendő Magyar Színház) csak lábujjhegyen lehet bemnneni. Tízrubeles belépőjegyért az aktuális parafenomén tart előadást. A tanácsházán, Lenin fából előadva, Gorbacsov folt nélkül. Állítólag az egész Szojuzban foltalanítva van. Ez az abroszokról nem mondható el. Tulajdonképpen Nagyszőllősre mentem, ahol a Kárpátaljai Magyarok Kulturális Szövetsége emléktáblát avatott az onnan elhurcolt, s vissza nem tért zsidók emlékére. A szövetség szegény, mint a templom egere, szinte szégyenkezve fogadtam el a szívesen felkínált szállást, ennivalót. Ha nem menne hirdetésszámba, szívesen megadnám csekkszámlájukat.

Az avató ünnepség , az ökumenikus istentisztelet igazán szépre sikeredett, A huszti metsző, kaftánban és kalapban (mint egy hasszid mese hőse) lelkesülten gratulált a fiatal ferences pap gyönyörű prédikációjához. A Muzsikás együttes parádésan játszott, s az életben maradt nagyszőllősi zsidók egyike meghatottan mondta el, hogy még dédapja is Nagyszőllősön született. . .Ő maga Izraelben él, Natanyán, ahol a nagyszőllősiek csoportja-az itteni megemlékezéssel egy időben gondol halottaira. Szól a magyar himnusz, s a kaftános sahter szeméből potyog a könny.

VBÉ

ERDÉSZ László

Római levél

Bárok és kocsmapolitikusok

Rómában nincsenek kocsmák, csak bárok vannak.

Ami nálunk a büfé, a falatozó, a presszó, a kávézó együttesen, itt megközelítőleg az is a bár. A bárban szendvicset, sajtot, salátát, gyümölcsöt is vehetsz a „caffé espresso", a „cappuccino", a bor, a konyak, a sör, az üdítő mellé. A legolcsóbb bárok a hivatalokban, intézményekben vannak, például a Vatikáni Könyvtárban, ahol mi, filosz-ösztöndíjasok dolgozunk. Ifjúságom éveiben a Vatikán könyvtára csak üdítő- és kávéautomatát működtetett; jó egy évtizede, az akkor még narancsfás szép könyvtárudvar (az egykori „Cortile delli Merangoli") bástyatornyában nyitották meg a világ legszebb „munkahelyi büféjét", azaz bárját. A vatikáni bár legelső díszvendége maga a Szentatya volt: II. János Pál pápa. Látogatása emlékét aranykeretes, színes fotó őrzi a falon: két „barista" (bárfiú, kiszolgáló" fogadja a bárpultnál állva; egyikőjük, a magasabb, bajszos még ma is fürgén dolgozik. A feje fölötti üvegszekrényben a Vatikáni Labdarúgóbajnokság (!) trófeái: díszes serlegek, kupák. A barista focista lehetett valamelyik vatikáni csapatban. A vatikáni bár egy XVII. századi „fontana" (szökőkút) nyerstéglás belsejében székel. Ósállapotáról 1637-ben készült metszet ugyancsak kifüggesztett másolata tájékoztat. Öt homorú fülkéjében egykor öt kősas trónolt, öt vízsugarat lövellt egy medencébe, s négy oszlop emelte a lendületes fontana-kompozíció fölé a lezáró elemet, a szép loggiát.

Zrínyi Miklós 1636 tavaszán tisztelgett a költő-pápa, VIII. Orbán trónusánál, s ha állt akkor a fontana már, láthatta ő is. Ahogy idáig jutok soros római levelemmel, amit a Vatikáni Könyvtárban írok, már indulnék is a katalógusdobozokhoz, hogy utánanézzek a bárbeli fontana építéstörténetének.

De le kell intenem magamban a filológus „vad ebét", mert én az olasz bárok és a magyar kocsmák egybevetésével a magyar politikai élet újabb szótárából ismerős „kocsmapolitikához" szeretnék eljutni. A bár és a kocsma ugyanis jelkép. Amaz a toleráns, demokratikus eszmecsere lehetséges színhelye, emez a duhaj, felelőtlen, sértő és kirekesztő indulatoké. Természetesen az olasz bárban, vineriában, enotecában vagy az előttük elterülő téren is „az istenadta nép" politizál, éppúgy, mint otthon a fröccstócsás kocsmapultok mellett. Itt azonban nem vicsorgók, nem ordasak a vitatkozó arcok, az „audiatur et altera pars", a „hallgattassék meg a másik fél is" elve az irányadó. Róma népe a Forum Romanumon tanult meg véleményt nyilvánítani, érvelni, szavazatot szerezni (és eladni), ott tanulta a gyakorlati retorikát, s ma is a nyilvánosság fórumain: a tereken, a bárokban meg a modern tömegkommunikációs eszközök lehetőségeit megragadva politizál. A Magyar Rádió nyúlfarknyi sajtószemléihez képest égi magasság például a 3. olasz rádióműsor összesen egyórás sajtószemléje és arra épülő telefonos válaszszolgálata. Hetenként egy-egy tekintélyes újságíró szemlézi a napilapokat (a vidékieket is), majd pedig félórán át válaszol a legkülönfélébb kérdésekre. Levelem írásakor Maurizio De Lucához, velencei, padovai és trevisói lapok igazgatófőszerkesztőjéhez özönlöttek a kérdések, s ő az ötödik hete hulló olasz esőben is állta a sarat. Friss szenzációként azt kommentálta, hogy az olasz igazságügyminiszter meglátogatta a Rebibbia-börtönt, s ott beszélgetett a Vörös Brigádok egykori terroristavezérével, Renato Curcióval. Amikor De Luca szerkesztőt a terroristák egyik rendőráldozatának özvegye szorongatta kérdéseivel, neki is úgy válaszolt: dialógust folytatni a politikai terroristával, a gyilkossal is kötelesség.

A magyar miniszterelnök, amidőn egykor pártjának politikai előretöréséről nyilatkozott, hiárom veszélyforrásra — a dogmatizmusra, a doktrínérségre és az ún. „kocsmapolitikára" — hívta fel a figyelmet. Értelmes embernek — pártállásától függetlenül — ezzel egyet kell értenie. A kocsmapolitika (a kocsmapolitikus, a kocsmapolitizálás) ráadásul találó, szemléletes szóösszetétel. Újabb szótáraink azonban nem regisztrálják. Csak a „politizál" kissé rosszalló, „hozzáértés nélküli" értelmét emelik ki, illetve szocialista nyelvészeti optimizmussal körülírnak egy másik — inkább csak elképzelt — jelentést („érdeklődik a szocializmus építésével összefüggő politikai kérdések iránt, és pozitív módon állást foglal bennük"). Némi tájékozódás után mégis rálelek a kocsmapolitikusra, de nem a magyar, hanem a német szótárakban. Ami olaszul a „stratega de caffe" (a kávéházi stratéga), magyarul a „politikus csizmadia", az németül a „Bierbankpolitiker": a „kocsmai, malomalatti politikus", aki a söröspult mellett terjeszti dilettáns politikai felfogását, azaz elfogultságait. Helyben vagyunk! Ady is a „gémeskút, malomalja, fokos, sivatag, lárma, durva kezek" epitetonokkal átkozta a feudális magyar elmaradottságot. A kocsmapolitika kifejezés is erre a máig hurcolt örökségre céloz.

Akiket célba vesz — vannak közöttük egykori elvtársak s mai urak —, azok persze mindenkor s mindenhol fellelhetők. De nálunk mintha fölös számban tenyésznének. És nemcsak a kocsmapultok mellett.

A kocsmával, a kocsmapolitizálással szembeszegezett olasz bár és fórum példája: azaz a több igazi demokratizmus, a még szélesebb nyilvánosság és a politikában is érvényre jutó szakszerűség segíthetne rajtunk.

„A szakembernek is kell politizálnia" — olvasom a hatvanas évekbeli értelmező szótár pártos példamondatát. Fordítva, nyelvész urak! Ez így csak afféle kocsmapolitizálás lesz. Mert ne a szakember legyen politikus, hanem a politikus legyen szakember. A maga szakmájában: a politikában.

KOVÁCS SÁNDOR IVÁN

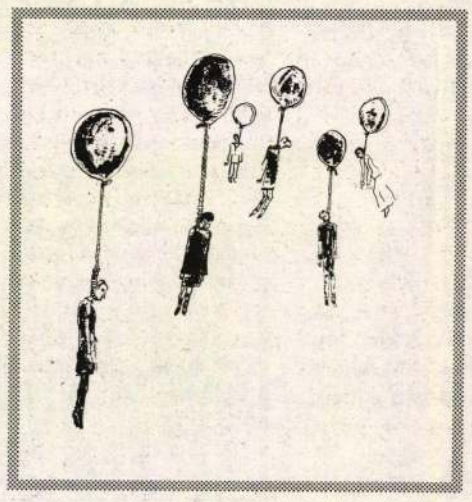

Filmjegyzet

Ki nevet a Trabin?

Valamelyik fesztiválbeszámolóban olvastam a Go, Trabi, go-ról. Nagy sikere volt, a fesztiválközönség halálra kacagta magát rajta. Isten éltesse őket, valahol Európa szerencsésebb felén. Ami minket illet, nekünk nincs sok okunk kacarászni. A Trabant, az nemcsak a keleti németekkel azonos — vagy ahogyan a filmen elegánsan aposztrofálják, a szászokkal — ; a Trabant, az mi is vagyunk. Ráadásul a Struutz család is mi vagyunk, szőröstől-bőröstől.

Ugyan, mit nevethetünk mi azon, hogy a középkorú házaspár tizenhét éves lányukkal, néhány márkával a zsebükben és egy ősöreg Trabanttal nekiáll világot látni? Bár mi ezt már néhány évvel korábban elkezdtük, attól még nem voltunk kevésbé szánalmas ágrólszakadtjai a turizmus világdivatjának.

Mi is kénytelenek voltunk útba ejteni a külföldi rokonokat, akik bennünket is lekezeltek. Mi is töltöttünk éjszakákat Trabantjainkban, legfeljebb, ha egy váratlan autójavítás elvitte az összes pénzünket, nem pótoltuk olyan szellemesen a hiányt, mint amiként Peter Timm filmjében tették.

Igaz, ehhez a mutatványhoz: percenként öt márkáért bérbe adni Trabantunkat, kell az a sohasem sejtett világhelyezet, amiben a Trabi jelképpé magasztosult. Egy jelképben körbepöfögni, az ugye, egészen más. Megéri az árát.

A mi Trabantjaink egészen egyszerűen csak bűzölgő, döcögő, nevetséges járgányoknak számítottak, és ha a mi túristamúltunkban jelképeztek valamit, hát elsősorban a saját leértékelt szerepünket.

A Go, Trabi, go (az NDK-ól elszármazó) alkotói állítják, hogy óvatosan kerültek minden olyen gesztust, ami megalázhatja, önérzetükben bánthatja a

Philippe Djian:

37°,2 reggel

Betty Blue

Egyik este, hét óra körül fejeztük be az öregek házának festését, éppen naplementekor. A faház szinte álomszerűen hatott a maga rózsaszínű spalettáival fehér alapon, a két öreg pedig összebújva lelkendezett. Betty meg én holtfáradtak voltunk. Leültünk egy-egy festékesdobozra, koccintottunk, és legurítottunk egy sört. Délután enyhe szél támadt és most kellemes volt az idő. Mindig jó érzés egy meló végére érni, bármilyen is legyen az, mi pedig tudtuk értékelni. A lábunkba költözött fáradtság, és fájdalom valami különös bódító itallá vált, mindenen nevetgéltünk.

Éppen grimaszolva kacsintgattunk egymásra a sör mellett, amikor megjelent a tulaj. Pofelhő kavargott a kocsija mögött. Pontosan előttünk állt meg. Alig kaptunk levegőt, főleg én. A fülem zúgni kezdett.

Kiszállt a kocsiból, és a nedves zsebkendőjével felénk indult. Túl széles mosollyal nézte Bettyt. A nap utolsó sugarai enyhén ibolyaszínűre festették a pasas bőrét. Néha meglehetősen könnyű felismerni a Pokol küldötteit.

— Nos — jegyezte meg —, úgy látom, itt minden tökéletes. És jól halad a munka...

— Igen, ahogy mondja! — válaszolta Betty.

— Rendben, rendben. Majd meglátjuk, tudják-e tartani az ütemet...

Kivert a hideg verejték. Felpattantam a dobozomról. Karon ragadtam a manuszt, és témát váltottam:

— Nahát igazán közelebbről is szemügyre vehetné, nézze csak meg ezt a munkát! Öt perc alatt megszárad, ez ám a festék!

— Te, várj cak egy kicsit — vágott közbe Betty. Mondott valamit, amit nem értettem...

— Minden rendben — nyugtattam. — Mindenki nagyon örül. Induljunk a lakókhoz...

— Mit értett azon, hogy TARTANI AZ ÜTEMET?!

— Ez csak egy kifejezés — magyaráztam. — Menjünk, igyunk egyet az öregeknél.

— Minden erőfeszítésem ellenére a tulaj Betty felé fordult. Akaratlanul elfintorodtam.

— Ne nyugtalankodjék, kisasszony! Nem vagyok olyan gonosz, mint amilyennek látszom. Nem kívánom meg maguktól, hogy mindezt egy percnyi pihenés nélkül csinálják meg.

— Mindezt? Mit jelentsen az a MINDEZ?

A pasas egy másodperc töredék részéig csodálkozni látszott, majd elmosolyodott.

— Hát... a többi faházról van szó, természetesen. Mi ebben az érthetetlen?

Moccanni sem tudtam, véres verejtéket izzadtam. Betty még mindig a festékesdobozon ült, alulról szemlélte a tulajt, és azt hittem, a torkának ugrik vagy tűzcsóvát okád rá.

— Mert maga azt képzeli, hogy az összes izét lemázolom, merő szórakozásból? — sziszegte. — Viccel?

— Maga szerint úgy nézek ki, mint aki viccel? — kérdezte a tulaj.

— Hát nem is tudom... Hadd gondolkozzam egy ki-

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 MÁR 22

Fejérmegyei Hírlap

Erdész László kerámiái

□ **Kerámia kiállítás.** Erdész László kerámiáiból nyílik ma kiállítás Dunaújvárosban, a Bartók Művelődési Központban. A kiállítás megnyitására a képzőművész baráti kör összejövetelének keretében kerül sor.

1021

ERDÉSZ JUDIT

emlitve

Székely András: Divat és hagyomány. Józsefvárosi Kiállitóterem

UJ TÜKÖR 1983. XX. évf. 28. sz. 4. o.

Erdész Judit , textiles

A Népmüvészet Ifju Mestere cimet
nyerte el.

Magyar Hirlap 1981/8/18/6

Erdész Judit, Bőrös

L. Mónus Sándor

8.

– A kitüntetettek névsora

Esti Hírlap, Bp. 1981 aug. 17

Erdész Judit, textiles

L. Mónus Tándor

7.

- : Kiváló népművelők és népművészek kitüntetése

Népszabadság Bp. 1981 aug. 18.

Módosulások és tűnődések

ERDÉSZ KÁROLY

Dunaújvárosi Hírlap, 1996. október 30.

A világban nagy formátumú folyamatok zajlanak. A következő században immár tízmilliárdnyian leszünk a glóbuszon. Nyersanyagunk fogy, környezetünk pusztul, pusztító fegyvereinket folyvást gyarapítjuk. Eközben Európában pangás van, a világgazdaság fő irányai másfelé mutatnak. Együtt zajlik most az építés-alkotás a tomboló rombolással. Talányos a jövő — mondta Albrecht Sándor *Erdész Károly* kiállításán, amelyet a Vörösmarty Teremben rendeztek.

Rend, harmónia, mérték kéne a világban, hogy jó otthonunk legyen, ahol az ősi erkölcsnek, a tisztes munkának és az adott szónak van becsülete! Ahol a jó szándékkal oldani tudjuk szorongásainkat. Erdész Károly éppen ezt a fölöttébb nemes célt fogalmazza meg képalkotásaiban. A tónusok formagazdagságát tárja elénk, színfelfedezésekre hív bennünket, szemlélődésre késztet. Rápillant a valóság egy pontjára, tűnékeny pillanatára, s mindezt a valóságtól eltérő formában láttatja velünk. Amint a tárlat címében ő maga fogalmazta: *módosulásokkal, tűnődésekkel*. Mert valamennyi részletet nem tud, nem is akar megmutatni és mert alkotói folyamatának legnagyobb

kérdése, hogy mi nyilvánítható, mi mondható lényegesnek? Jelzéseket ad, hangulatokat teremt, oldani akarja a csomót. Művészi üzenetével fékezni a rohanást — hangsúlyozta a kiállítás megnyitója.

Erdész Károly a szorgalmas alkotók közé tartozik. Gyermekkorától kezdve fényképez, 1989-től állít ki, ettől kezdve tagja a szakmában elismert veszprémi Bakony Fotóklubnak. Több rangos hazai és külföldi kiállításon vett részt képeivel. Legutóbb a Bakony-klub-kollekciójával Dublinban állították ki képeit, ugyanekkor Kecskeméten, a Magyar Fotográfiai Múzeum Moholy Nagy László emlékére rendezett centenáriumi pályázaton kapott diplomát képsorozatáért.

VÁLLALKOZÁSHOZ készpénzzel beszállnék. „Ősz 21198" jeligére a Dunaújvárosi Hírlap hirdetésfelvételébe. (21198/1K)

Felhívás

A Dunatel Rt. Ügyfélszolgálati Irodájának a helye és nyitvatartása megváltozik.

Az új cím:

Dunatel Rt. Ügyfélszolgálat Dunaújváros, Béke krt. 38/C-D (a volt Páva Üzletház helyén)

A Dunatel Rt. Ügyfélszolgálati Iroda költözés miatt november 1-jén és november 4-én zárva lesz.

Irodánk november 5-től lesz nyitva az új címen.
A nyitvatartási idő a következő lesz:
hétfő - péntek 7.00-16.30 óráig.
Örömmel várjuk ügyfeleinket az új irodánkban.

(21211/1H)

Legjobb hírverés

a Dunaújvárosi hírlap ***hirdetés!***

hirdetésfelvétel:

Bicskén egy csúcstechnológiájú hibrid-áramkörgyártást és elektronikus power modul gyártást építünk ki.
Jó esély

szakmunkások számára

Fiatal csapatunk további felépítéséhez keresünk férfi és női szakmunkásokat az alábbi képzettséggel.

Feladatkör:
az elektromos áramkör és power modul gyártásban használt modern gyártóautomaták és gyártóberendezések kezelése, karbantartása, szerelése.

Amit elvárunk Öntől:
megfelelő szakmai végzettséget,
szakmai tapasztalatot a termelésben,
készenlétet három műszakos munkavégzésre,
minőségért való felelősséget,
önálló munkát, német- és/vagy angol nyelvtudás előnyös, de nem feltétel.

Amit mi nyújtunk Önnek:
alapos betanítást a modern gyártási technológiába, (szükség esetén 4-12 hétig Münchenben), teljesítményalapú jövedelmet és jó fejlődési lehetőséget,
jó üzemi környezetet,
egy nagyvállallat biztonságát.

Amennyiben ajánlatunk megnyerte tetszését, kérjük küldje meg lényegretörő pályázatát (szakmai önéletrajz , fénykép, bizonyítványmásolatok) az alábbi címre:

ipari elektroműszerész,

Siemens Rt.,

PR: Media

Dr. ERDÉSZ KÁROLY - fotó.

1996. július 3., SZERDA LAPLO

A tárgyilagos fényképész

Dr. Erdész Károly fotói a sümegi múzeumban

A művésszel személyesen soha nem találkoztam. Ha igaz, hogy egy ember alkatát művei is meghatározzák, akkor a sümegi városi múzeumban most bemutatásra került fényképei szerint alkotójuk lehet magas vagy alacsony, testes vagy sovány, fiatal vagy koros, magamban mindenképp az „időt álló" művészek közé sorolom.

Erdész a műfaj majdnem minden ágába bekukkant. Kíváncsi természet – talán túlzottan is az. Tájképein, portréin, virágfotóin vagy az „ellesett" szociofelvételein minden részlet a maga helyén van, semmi sem kallódott el, senki sincs kifordítva önmagából, nincs megnyomorítva. Erdész ugyanazzal a tárgyilagossággal fényképez le egy naplementét, mint egy bomló virágszálat, egy női portrét, vagy a furá hangszerét szorongató dél-amerikai zenészt. Ebből adódik, hogy némelyik képe könnyed, gördülékeny, természetes; mások – a rögzített téma függvényében – az idealizált szépség hamiskás tükörképévé váltak. Háttér nélkül készült, beállított érzéki női portréi *(Fanni, Ifjúság, Dóri, Mosoly)* a legremekebb gyorskép és a régimódi műtermi arckép keresztezései, olyan termékek, melyek minden bizonnyal a legjobb oldaláról mutatják a megörökített modelleket. Biztos szemmel mozog a témában, hiszen el sem tudjuk képzelni, milyen keveseknek adatik meg az a szerencse, hogy külsejük „fotogén" legyen – vagyis, hogy kikészítés és előnyös megvilágítás nélkül is olyan jól – esetenként még jobban – mutasson a fényképen, mint az életben.

Virág- és tájfotói sem mentesek a téma „idealisztikus" jellegétől. A természet egynémely csodája mára szinte kizárólag a fényképészek prédája lett. Főleg ami a tájak szépségeit illeti, egy-két emberöltőnyi fotózás során megtanultuk: számunkra ma már nem a világ, hanem a fénykép a szépség mércéje, ehhez viszonyítunk, ennek alapján ítélünk. Fotóművészünk munkásságának ismerői a balatoni táj *(Alkonyat)* vagy egy bakonyi naplemente láttán joggal érzik úgy, hogy ez már-már túlságosan olyan, mint egy Erdész-féle fénykép. Ez akkor is igaz, ha tudjuk, a művész nem tesz mást, mint jó érzékkel és magas szakmai tudással emléktárggyá alakítja át a lencsevégre kívánkozó látványt.

Erdész igazi alkotói világát az ellesett pillanatok megörökítése jelenti. *Lengyelpiac, Újság és kenyér, s* legfőképp *Belenyugvás* című fotói a műfaj legjobb napjait idézik. Ez utóbbi felvételén a szánalmas külsejű öregember időtlen tekintete számomra a fénykép műfajának végső bölcsességét sugallja, amely valahogy így hangzik: ügyelni kell, mert ami látszik, az csak a felszín. Végig kell gondolni, meg kell fejteni azt, hogy mi rejtőzik mögötte, milyen lehet az a valóság, amely így fest, ilyen külsőt mutat.

Miklósi Sikes Csaba

ám s az én apám

tük munkásőrparancsnok, levitézlett pártaktivista stb.

Ezek az emberek káderlapjukon, választási plakátjaikon mindig mint munkások voltak feltünteve... Ám mikor a sors életükben először megadta volna a lehetőséget, hogy valóban tegyenek valamit a bérükért, a gondolattól is megrettentek! Következett az egyetlen lehetőség: a nyugdíj! Hiszen nem tudták elképzelni, mit is kezdjenek hivatali karosszék nélkül...

Ők azok, akikről a költő így írt: „Apját, anyját csak életrajzban áldja, / Mint szolgabíró vadászni jár, / Rég nem indulatban, / Csupán hangerőben proletár..."

Ők azok, akik negyvenévesen elmenekültek az akkor legendának tűnő 20–30 ezer forintos nyugdíjba. Ők azok, akik azóta elnökök, kft.-vezetők. Ők ott vannak mindenhol, minden lakhelyen, mindenki tudja, hol, de nem tesz senki semmit! Ők nem érzékenyek, amikor a nyugdíjasok eltartásáról van szó. Jelenlegi státusukból következően jelentős előnnyel tudnak vállalkozni, hiszen a tb-járulék, ami más számára kemény dió, nekik semmit sem jelent. Nem fizet a tb-nek, hanem jelentős „megérdemelt" nyugdíjat kap tőle havonta.

Mit lehet tenni? Nem sokat! Hinni kell! Hinni kell egy szebb, jobb jövőben, és akinek módja van, tenni és azért dolgozni, mert hit nélkül semmi sem megy. Végül a csüggedőknek ajánlom ismét a költő szavait:

„Hidd el, hogy akkor is tiéd / Ez az ország, ha friss tokájú / Zsírosok naponta tőled / Százszor is elorozzák!

Dombi Lajos,
Balatonfüred

ibor Pápán

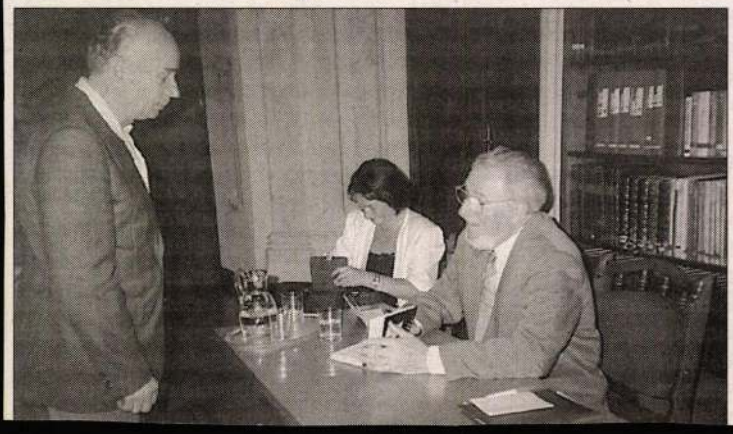

Erdész László

Az MMK aulájában mutatja be az Amatőr Műhely tárlatanyagát. — Grafikai lapokkal jelentkezett Vajda László, kerámiákkal Erdész László és ezen kívül játszó-tér makettel. (említve)

-k-: Az Amatőr Műhely az MMK-ban.
Dunaújvárosi Hírlap, 1977. ápr. 15.

Erdész László

Kerámiái szerepeltek a mártélyi képző-
művészeti tábor kiállításán, a Tornyai
János Múzeumban.

Csongrád Megyei Hírlap, 1971. dec. 7.

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Erdész László

POSTÁS DOLGOZÓ

1982 MÁJ

1021

Kedveltebb lett a grafika?

Tizenhat kiállító a Zilahy György Képzőművész Stúdió tárlatán

A Postás Művelődési Központ dísztermében május 3-án megnyílt a Zilahy György Képzőművész Stúdió évenként megismétlődő kiállítása. A kiállítást *Mezei Ottó* művészettörténész nyitotta meg a szép számú érdeklődő közönség előtt.

Ha képzeletben követünk egy igényes, de a körülményekben tájékozatlan látogatót, a díszterembe lépve a következő benyomásunk támad: A terem három oldalán elhelyezett 30 kép között kevés a festmény, több a grafika. Ez azonban nem jelent elszürkülést, mert a képeket nézve, egyiktől a másikhoz lépve megállapíthatjuk, hogy amit látunk, az őszintén, gondosan megmunkált mű, alkotója képzeletének megnyilvánulása, mentesen a képzőművészetben is eluralkodó divatirányzatoktól. Szembeötlő, hogy a 16 kiállító átlag 2—2 műve nem utal egy közösségre jellemző szellemi vagy technikai egyöntetűségre. Ahány alkotó, annyiféle kísérlet, felfogás.

Hiba ez? Nem. Ez a stúdió fő erénye. A vezető művésztanárok nem igyekeznek saját művészi elképzelésüket ráerőszakolni a tagokra, hanem — ellenkezőleg — azok egyéniségének kibontakozását segítik elő. Figyelmeztetnek a hibákra, tanácsot adnak, megteremtik a kibontakozás lehetőségét.

Erdész László: KABÁT

A kiállított grafikák egy része a stúdióban készült tanulmány, vagy kidolgozott rajz. Akik ezeket a műveket készítették, jórészt a Képzőművészeti Főiskolára készülnek. Középiskolások, vagy nemrég érettségizettek, és a felvételi vizsga előtt állnak. Az ellenkező végletet a nyugdíjas amatőrök képezik, akik már sok éve hűséges tagjai a stúdiónak. Műveik főleg festmények.

A kiállítás mégis egyöntetű, a képek nem „ütik" egymást. Ezt a képek elrendezése, egymáshoz viszonyított elhelyezése segíti elő.

A bemutatott anyag gondos mérlegelés után került a paravánokra. Először a két művésztanár: *Ferk Ilona* és *Toper András* válogatta a zsüri elé bocsátható műveket, majd az így kialakult keretből jelölte ki a szakértő bizottság a 30 képet.

A kiállítás ünnepélyes külső megjelenítését a PMK vezetősége és dolgozói segítették most is, mint minden alkalommal, a díszterem lehetőségeit kihasználva.

Összegezhetjük, hogy a kiállítás a kitűzött célt elérte, bepillantást engedve a stúdió tevékenységébe.

Végül mégis kikívánkozik egy tanács: jó lenne, ha a stúdió tagjai ünnepélyes seregszemlét látnának a jókor meghirdetett kiállításokban. Necsak a régi, meglevő munkáikat szedjék elő és adják be válogatás céljából — ezáltal bizonyos esetlegességgel számolva — hanem új, az eddigieknél jobbat akarva alkotott műveket mutassanak be. Ha így lesz, akkor nem 30, hanem 40 vagy 50 művel büszkélkedhet a stúdió.

Ligeti Miklós

SPORT

Futva, barangolva – térképpel

Május 1-2-án Gánton és környékén tartották meg a nemzetközi tájfutó bajnokságot. Hat országból 1400-an jöttek. A 27 kategóriás egyéni és a 11 kategóriás váltóversenyben a dán, a bolgár, a svájci és a magyar sportolók érték el a legjobb helyezéseket. A postás *Lendl Zita* és *Csőkör Irén* az 5-6. helyen végzett az egyéni elit kategóriában.

Ezt, az északi országokból elindult sportágat a szocialista országokban csak a második világháború után kezdték népszerűsíteni. 1949-ben, Csehszlovákiában rendeztek először tájékozódási futó-versenyt 2-3 fős csapatok részére. A versenyzőknek kellett a térképre berajzolniuk az ellenőrzőállomást, és a kötelező 7 kg súlyú zsákkal a hátukon indulni a következő állomáshelyekre. A 12-15 kilométeres távolságot a legrövidebb időn belül kellett megtenniük.

Napjainkban háromféle versenyforma létezik. Az északi verseny, a tájékozódási sífutóverseny és a pontbegyűjtő verseny. Mindhárom versenyformában váltóversenyeket is rendeznek. A világbajnokságot 1983-ban a dunántúli hegyekben rendezik meg. A versenyzőknek nagy térképismeretre lesz szükségük, hisz az erdőt bozótot, tarvágást és más fontos, a tájékozódáshoz szükséges adatot, csak segítőtársuktól a térképtől tudhatják meg.

A térképekről érdekességként csak annyit, hogy a versenyzők úgy cserélgetik egymással, mint a bélyeggyűjtők a bélyegeket. Hogy miért? Így ismerkednek meg más országok terepeivel, a pályakitűzők elveivel. A pályakitűzők egyébként sokat szidott emberek. Kezükben összpontosul a verseny hibátlan véghezvitele. Ha tévednek, egyszeriben semmissé válik a versenyző minden munkája. Hogy ez elő ne fordulhasson, be kell járniuk a pálya teljes hosszát, és az esetleges nyomdai hibákat azonnal kijavítják a térképen. Versenyre csakis ezután kerülhet sor. Hazánk egyik legjobb pályakitűzőjének és térképrajzolójának, *Sőtér Jánosnak* munkájával ismét találkozhatnak a világbajnokságon a külföldi versenyzők.

Mielőtt azonban a tájfutás szerelmeseiből versenyzők lesznek, meg kell tanulniuk a térképolvasást. Emellett még szükségük van persze jó fizikumra, sőt logikus gondolkodásra is. Mert megtalálni a legrövidebb utat, becsapni, lerázni az ellenfelet, — „agytorna" nélkül lehetetlen. *Maarácz Benedek* és *Korik András*, a Postás SE tájfutóinak edzői hetente két alkalommal viszik fel a szakosztály legjobbjait a Hármashatár-hegyre, hogy a hét többi három napján elsajátított elméleti, technikai és gyakorlati tudást eredeti környezetben gyakorolják.

A tájfutók 90-100 főből álló közössége az egyik legjobb versenyszakosztálya a Postás SE-nek. Az utánpótlást a XIV. kerületi úttörőházban nevelik. A tájfutó szakkör keretében megtanítják a gyerekeket az ismeretlenben való önálló közlekedésre, tájékozódásra s a sport szeretetére. A felnőttek az országos tájfutó rangsorban a 4. helyen, a budapestiben pedig a második helyen szerepelnek. Az idei országos bajnokságon mind a női, mind a férfi csapat váltóban esélyes jó helyezésre. A tájfutás olimpiai sporttá nem fejlődött, mégis sok áldozatot vállalnak érte.

Ha egyáltalán áldozatvállalás azoktól az emberektől, akik rajonganak érte, akik számára szinte csak ez a szép sportág létezik. Persze nem lesz mindenkiből tájfutó, de kiránduló, természetjáró bárkiből lehet. Egy igazi természetjáró nemcsak testi erejét teszi próbára, hanem ismerkedik a táj növény- és állatvilágával, gyönyörködik szépségében és kíváncsi arra is, hogyan élnek a környék lakói. Az első természetjárók tették ismertté a még be nem járt hegységeket, elkészítve az utakat, jelzéseket, menedékházakat a turisták számára.

A magyarországi gyalogos és vízitúrákra kiváló lehetőségeket nyújtanak szelíd, erdő borította középhegységeink, folyóink és tavaink. Budapest környéke és a Duna-kanyar, közepes magasságú hegyeivel rövid túrákra alkalmas terület. Az észak-magyarországi területek téli sportolásra alkalmasak. A Mátra, a Bükk ismert síterepei (Mátraháza, Mátrafüred, Galyatető, Kékestető, Bánkút) nemcsak a téli sportot kedvelők síparadicsomai, hanem a téli tájat kedvelők kellemes kiránduló és pihenőhelyei is.

A turisztika egyetlen mostohagyereke hosszú ideig a Nagyalföld volt. Ez első hallásra, semmi különöset nem rejt magában, hiszen a kirándulás, természetjárás szint

után

zágban

téren

(MTI külföldi képszolgálat)

Több település – főként az Alpokban és az ország középső részén – megközelíthetetlen közúton. A Róma és Nápoly közötti autópályán szombaton több órán át szünetelt a forgalom. Délen, Campaniában és főleg Nápolyban a közlekedésen kívül az ivóvízellátásban okozott gondokat a rendkívüli esőzés.

Az Alpokban az erős havazás miatt lezártak több hágót. A hó vastagsága már eléri a 60 centimétert.

ozat

ly Indiában

lévő tetemek oszlásnak indultak. A nagyon sokan csak fertőzött vízhez tte hírösszefoglalójában az *MTI*.

munkákat irányító felelősök arról k, hogy szinte minden prominens szükségesnek érzi, hogy megtea színhelyét, és a nevezetes szeázainak látogatása nagyon sok a mentéstől. Naraszimha *Rao* inéppen azzal indokolta eredetileg ezett látogatásának hétfőre hanem kívánja akadályozni a menat. A hétfői látogatás szervezése is sok erőt köt le.

A tojás eredeti

Dinoszauruszok Rómában

Megszállták a római főpávaudvart Steven *Spielberg* dioszauruszai, miután az őslényz Olaszországot is hatalmába ette az elmúlt hetekben.

Földrengések Kínában és Iránban

Erős földrengések voltak szombaton Kína nyugati határvidékén és Irán Kaszpi-tengeri körzetében. Áldozatokról és károkról egyelőre egyik helyről sem érkezett jelentés.

A kínai Hszincsiang tartományban észlelt két földmozgás ereje a Richter-skála szerint 6,6-os, illetve 5,5-ös volt, a Kaszpi-tenger partján fekvő Asztara városban pedig 4,4 fokos földrengést mértek.

Bombariadó Erfurtban

Kétszázötven kilós, második világháborús bombát találtak építőmunkások az erfurti óváros egyik udvarában. A környező lakásokat kiürítették, 4–5 ezer embert érintett az evakuálás – közölte szombaton a rendőrség. A lakók csak a hajnali órákban térhettek vissza otthonaikba, miután a bombát Nordhausenbe szállították felrobbantani, s a válságstáb lefújta a riadót.

Üres volt a tartályautó

Tragikus baleset Dunaföldvárnál

Öt jugoszláv állampolgár, közöttük két gyerek halt meg szombaton reggel a Dunaföldvár külterületén történt személygépkocsi és tartálykocsi karambolja során. *Gergelics* Zsóka, a Tolna Megyei Rendőr-főkapitányság sajtóreferense az *MTI*-nek elmondta: Előszállás felől, az alacsonyabb rendű útról érkező Peugeot 405 típusú kocsi vezetője a stoptábla és a sárgán villogó fényjelzés ellenére megállás nélkül hajtott fel a védett 6-os útra, s így a Szekszárd felől Dunaújváros felé közlekedő Scania típusú gázolajszállító kamion alá szaladt. A kocsiban ülők szörnyethaltak. Az áldozatokat és a kocsi roncsait a paksi, a dunaújvárosi, a székesfehérvári tűzoltók segítségével tudták csak a kamion alól kiszedni. A baleset közvetlenül a kereszteződés melletti Shell-kútnál történt, és csak az akadályozta meg a nagyobb katasztrófát, hogy a gázolajszállító kamion üres volt, másként beláthatatlan következményei lehettek volna az amúgy is súlyos balesetnek

Félcédulás választás?

Nem a választási törvény lesz az első s valószínűleg nem is az utolsó, amelyhez olyan módosító indítvány is érkezik, amelynek csak szerény esélye lehet az elfogadásra. Az olvasó maga is nehezen tudja olykor eldönteni ezekről a (l)ex katedra törvényjavaslatokról, hogy előterjesztőjük félig tréfásan, avagy egészen komolyan gondolja őket…

Bizonyára többet tud az átlagolvasónál a parlamenti működés kulisszatitkairól Boros László szocialista képviselő, aki azzal a feltűnést keltő ötlettel lepte meg képviselőtársait, hogy a választások előtt rendszeresíteni kell az elmeorvosi szakvéleményt. A 13 082 szám alatt iktatott önálló képviselői indítvány a törvényt módosítva előírná, hogy a képviselőjelölt az illetékes választási bizottságnak – személyi adatainak igazolása mellett – egy 30 napnál nem régebbi elmeorvosi szakvéleményt is köteles átadni.

Szó se róla: fellendülhet jövőre az elmeorvosok praxisa, hiszen a kormány javaslata szerint a pártlistákon megválasztható képviselők számának kétszerese helyett a háromszorosát lehet jelölni. S ha mindezt beszorozzuk a választáson bizonyára induló közel száz párttal, láthatjuk: sokakat érint közvetlenül a javaslat. Az a bolond, aki ma Magyarországon nem akar képviselő lenni?

Bodnár Lajos

Megnyílt az Erdész Galéria Szentendrén

Korniss ötezerért, Kassák hárommillióért

Magángaléria nyílt meg szombaton Szentendre szívében, a Bocskai utcában. A hangulatos kiállítóteremben három szintet alakíttattak ki az *Erdész Galéria* tulajdonosai, akik az igényes hazai közönség szolgálatát tűzték ki célul. Érdekessége a galériának, hogy a kiállított munkákat nem csak megvásárolni, hanem bérelni, sőt lízingelni is lehet. A hét végén megnyílt tárlat századunk képzőművészetéből ad válogatást, elsősorban az 1930 és 1992 között készült művekből. Az érdeklődők többek között *Kassák* Lajos, *Bortnyik* Sándor, *Moholy Nagy* László, *Scheiber* Hugó, *Kádár* Béla, *Anna* Margit, *Ámos* Imre, *Mátis Teutsch* János, *Bálint* Endre, *Korniss* Dezső, *Vajda* Lajos, *Barcsay* Jenő, *Szántó* Piroska, *Paizs* Péter, *Balogh* László, *Czóbel* Béla, *Hencze* Tamás, *Bakos* Ildikó, *Bartl* József, *ef Zámbó* István, *Müller* Árpád, *Borgó*, *Gross* Arnold, *Birkás* István, *Christo*, *Picasso*, *Matisse*, *Vasarely*, *Dali*, André *Kertész*, *Fehér* László, *Tzortzoglou* Georgios, *Rauschenberg*, *Nagy* Gábor, *Dienes* Gábor, *Vajda* Júlia, *Gerencsér* Attila és *Filep* Sándor munkái közül válogathatnak. Ötezer forintba kerül a legolcsóbb kép, egy *Korniss*-szitanyomat, hárommillióba a legdrágább, ez *Kassák* Lajos munkája.

Erdész László, a galéria művészeti igazgatója elmondta, hogy kiállítást terveznek orosz művészek munkáiból is: a tárlaton orosz köztörvényes bűnözők ikontetoválásait mutatnák be. Olyan kiállítást is tervbe vettek, amelyen együtt mutatnák be Korniss Dezső képeit és *Tandori* Dezsőnek e képekhez írott költeményeit.

A galéria a művek bemutatása és árusítása mellett többek között grafikai arculattervezésre, bankok és kastélyok berendezésére és művészeti tanácsadásra is vállalkozik. A kiállítótermet díszítő berendezési tárgyak között Erdész László által tervezett bútorok is találhatók.

L. D.

Busznak ütközött

Egy húszéves fiatalember halálát követelte az a baleset, amelynek során személygépkocsi és autóbusz ütközött szombaton délelőtt Lajosmizse külterületén. A Kecskeméti Városi Rendőrkapitányság ügyeletes tisztjétől kapott tájékoztatás szerint a balesetet a személygépkocsit vezető székesfehérvári fiatalember okozta, amikor Budapest felé haladva, autójával a záróvonalat átlépve a szembe jövő forgalom belső sávjába hajtott. Itt összeütközött egy német rendszámú Neoplan turistabusszal. A busz utasai közül senki sem sérült meg.

RÁDIÓMŰSOR

Ráckevei Anna (Kossuth, 21.05)

KOSSUTH

4.30 Reggeli krónika 8.10 Törvénykönyv 8.40 Napközben 11.05 Szonda 11.35 Levelek egy percben 12.00 Déli krónika 12.30 Ki nyer ma? 12.40 Falurádió 12.50 Külpolitikai figyelő 13.05 Nemzetközi vallási híradó 14.05 Klasszikusok mindenkinek 14.55 Első közlés 15.05 Nyitnikék 15.35 Üzenő 15.45 Rossini: A tolvaj szarka 16.00 Délutáni krónika 16.10 Mindennapi gazdaság 16.20 Zenefórum 17.05 Eco-mix 18.00 Esti krónika 19.05 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Szeretem 20.05 A népzene hagyományőrzői 20.30 Határok nélkül 21.05 Európa, 1968 21.34 Régi fúvósmuzsika 22.00 Késő esti krónika 22.30 Zsidók és antizsidók 23.05 Lemezmúzeum

PETŐFI

4.33 Hajnali kalendárium 6.03 Reggeli csúcs 7.40 Sportreggel 8.05 Popzene magyar újdonságokból 8.50 Apró-cseprő 9.10 Zeneszó 11.03 Családi persely 11.15 Sárga tengeralattjáró 12.00 Nótakalendárium 13.10 Hogy tetszik lenni? 14.00 Kettőtől ötig 17.05 Kölyökrádió 17.32 Ziccer 18.30 Kapaszkodó 19.05 Garázs 19.30 Archív anyagok 20.30 Sport 21.30 A dzsessz világa 23.03 Sporthíradó 23.10 Máról holnapra

BARTÓK

6.00 Muzsikáló reggel 9.05 Pódium 10.05 Dal a tűzpiros virágról 11.03 Zenei ábécé 11.40 Vass Lajos népzenei feldolgozásaiból 12.05 Hangverseny délidőben 14.05 Down to Earth 14.20 Galeri 14.58 Manon 16.05 Kóruspódium 16.30 Eszperantó híradó 17.00 Új Hangoló 17.50 A hét költője: Gergely Ágnes 18.05 Rádiós estek Óbudán 19.05 Az emberiség nagy kalandja 19.35 A Budapesti Filharmóniai Társaság Beethoven-hangversenye 21.45 Mascagni: Iris 22.50 Rádiószínház 0.05 Évszázadok muzsikájából

RÁDIÓ BRIDGE

7.30 Hírmagazin 8.00–8.30: Angol nyelvű műsor 9.00–10.00: Forintos percek (gazdasági magazin) 10.45–10.50: Apró. Az Expressz és a Rádió Bridge közös hirdetési műsora 11.30: Hírmagazin 14.45–14.51: Apró 16.00–17.00: Slágerlista 17.15–17.25: Ki nyel ma? 17.30: Hírmagazin 18.00–18.30: Kukker 18.45–18.51: Apró 20.00: Angol nyelvű műsor 20.30: Kép hanggal, hang képpel 21.30: Hírmagazin 22.00–23.00: Szegő András műsora 23.20: Willis Connover dzsesszműsora 24.00–5.00 Kvakvarak

JUVENTUS RÁDIÓ

6.00 Reggeli robogás, Eldorádió, aktualitások, információk, közben: 6.20 A nap nótája 7.50 Napi receptajánlat 8.00 Áru – börze – valuta – munka 8.50 Rendőrségi hírek 9.00 Színes hírek, zene közben 10.00 Mesterségem címere: a hanglemez 11.00 Juve Police, rendőrségi magazin 11.40 Magyar nóta 12.00 Rap 13.00 Poly Gram-kiadványok 14.00 Komputer-negyedóra 15.00 Tanulótanács 16.00 Sportágak bemutatója 17.00 Tinitop 18.00 Komolyzenei kalauz 19.00 A Falutévé reggeli adásának ismétlése. 20.00 Napi aktualitások, érdekességek 21.00 Juventus kávéház 22.00 Otthon, lakáskultúra 23.00–24.00 Zenei összeállítás.

Calypso rádió 873

Reviczky Gábor (Tv 1, 20.35)

TV 1

6.05 Falutévé 6.25 Határtól határig 6.35 Üzlet 6.45 Híradó 7.00–9.00 Nap-kelte 9.00–12.00 Napközi 9.30 Walt Disney bemutatja 11.30 Játék 12.00 Déli harangszó, Déli egyenleg 12.12 Financial Times 12.37 Képújság 16.00 Híradó 16.10 Én is hasonlítok 16.25 Hatalom és szenvedély 17.15 Kalendárium 1993 17.55 Jelképtár 18.00 Ők, tizenhárman 18.25 Rímfaragó 18.35 Szerencsekerék 19.07 Esti mese 19.17 „Engedjétek hozzám!..." 19.30 Híradó 20.05 24 óra 20.35 Vadon – magyar film 22.45 Columbo – amerikai bűnügyi tévéfilmsorozat

TV 2

13.30 Képújság 13.35 A Hét (ism.) 14.30 Parlamenti Napló 17.05 Elektor kalandor 17.10 Gyerekeknek 17.30 Könyvvilág 18.00 Dél-

A színházak műsora

Katona József Színház: A revizor (7) – ***Kamra:*** Suryakanta király... (8) – ***Madách Színház:*** Macskák (7) – ***Madách Kamara:*** Ölelj át! (7) – ***Pesti Színház:*** Egy hónap falun (I. bérl. 1. ea., 7) – ***Fővárosi Operett Színház:*** Őrült nők ketrece (7) – ***Független Színpad:*** Oidipus király (Arany J. Színház, 7) – ***József Attila Színház:*** Tévedések vígjátéka (7) – ***Radnóti Színház:*** A fösvény (7) – ***Vidám Színpad:*** Rocky Horror Show (7) – ***Egyetemi Színpad:*** Leckék és 40 Mandelbaum (éjjel 11) – ***Szkéné Színház:*** VIII. nemzetközi mozgásszínházi találkozó – ***Kolibri Színház:*** Brabanti Genovéva (de. 10) – ***Kolibri Fészek:*** Kukacmatyi (du. 3) – ***Főpolgármesteri Hivatal díszterme:*** Magyar kamaraest (fél 8)

TÁRSASÁGI HÍREK

A Zrínyi Ilona Leánygimnázium 1952-ben végzett 4/C-sek osztálytalálkozót tartanak 1993. októberében. Jelentkezés napközben: Regős. Telefon: 168-7386.

Száztizenöt művész 228 alkotását láthatják az érdeklődők a vasárnap megnyílt, és sorrendben immár a 40. vásárhelyi őszi tárlaton.

Analfab

Kilencvenmillió amerikai, gyakorlatilag a felnőtt lakosság fele, nem tud helyesen írni és olvasni – derül ki az amerikai oktatásügyi minisztérium jelentéséből. A tavaly elvégzett széles körű felmérések tanúsá-

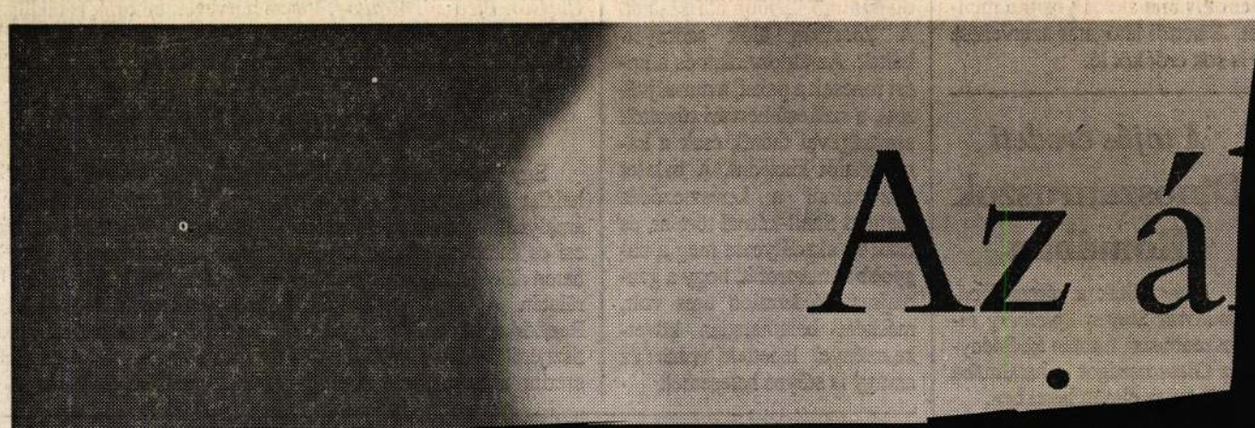

MDK

Erdész N. Ottó, graf.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

Némethy: Series parochiarum et P

Erdész Ottó

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 5. sz. 221. Az Iparművészek hatadszervezetének közleménye.

Erdész Ottó grafikus.

Magyar Nemzet.
1949. IV. 3., 4. old.
(:Kir.:)

Erdész Ottó, grafikus, 194o. végbizonyitványt nyert

Iparművészeti Isk. Évk. 188o-1941. Bp. 1942. 33 l.

Erdőkürt /Szabó/ 2

Belseje: A templom előrés
zattal, melyből jobbra fé
ra. A kórus fent három fé
hoz. Alul is három félkör
felelő iv vak. A hajót si
a Historia Domus emliti,
azonos szélességü szentél
ja el. Félgömbboltozattal
Berendezés: Főoltárkép: S
mény a falra helyezve. Ta
copfstilü.
Irodalom: Borovszky 35 l.
I. kötet, Vác, 1915, 185-

Ev.templom.
Története: Épült 1785-ben
Jellege: Későbarokk.
Külseje: Házak között kis

megírva Erdész Ottó

tovább 1949

Művészeti prémiumot kap több kiváló művészünk

Az iparművészeti szaktanács a Mezőgazdasági Kiállításon és Tenyészállatvásáron, továbbá a moszkvai kiállításon szereplő grafikai munkákért művészeti prémiumokat állapított meg *Káldor* László, *Gönczi* Tibor, *Erdész* Ottó, *Bán* Béla, *Ferencz* László, *Gábor* Pál, *Tar* István, *Kocsis* és *Kerényi*, *Kolozsi* György, *Ruzicskay* György, *Köpeczy-Boócz* István, *Varga* Oszkár, továbbá az Iparművészeti Főiskola kollektívája számára.

Magyar Nemzet 1949. ápr. 3.

Szabad Művészet 1949. 224. l.

91/

Ny

50.- P azar Ötv
get a vodostói
tanrálása körül
december hóra
Kassa, 1

1949 Erdész Ottó N.

AZ IPARMŰVÉSZETI SZAKTANÁCS prémiummal tüntette ki a mezőgazdasági kiállításon és tenyészállatvásáron, valamint a moszkvai kiállításon kitűnően szereplő magyar grafikusokat. Prémiumot kaptak: az Iparművészeti Főiskola kollektivája, Káldor László, Gönczi Tibor, Erdész Ottó, Bán Béla, Ferencz László, Gábor Pál, Tar István, Kocsis és Kerényi, Kolozsi György, Ruzicskai György, Köpeczi-Boócz István, Varga Oszkár.

Világ 1949. ápr. 3

Erdész Ottó, grafikus.

1934-tól a bpesti iparművészeti [illegible] tanult s 1940 [illegible] szerzett. Az [illegible] szaktanács a Mezőgazdasági kiállításon és Tenyészállatvásáron szerepelt

prémiumban [illegible] szerezett.

ynyta

omszázmyolcvan pengő-
a rodostói Rákóczi-ház
. restaurálásáért 1941.
elvettem,
41. december 1.

Pentiványi Endre
restaurátor

Erdey (?)

Kiállít

Ujság 1935. I. 22.

Erdey

grafikus

Magyar Ujságrajzoló Művészek Kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

8 órai Ujság 1931.XII.20.

H.D.K.

Erdey
grafikus

"A függöny két oldala"

Élet és Irodalom, 1964. január 4 – 12 sep

M.D.K.

Erdey
grafikus

Rajzai

Élt és frodalom, 1964. január 4 - 4 lap

Erdész Péter I. c.

alt. kurf.

Ferk'pzomfoisk'vk

1935-36. 69. l.

Müemlékek Országos Bizottsága,

B u d a

Vallás és

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

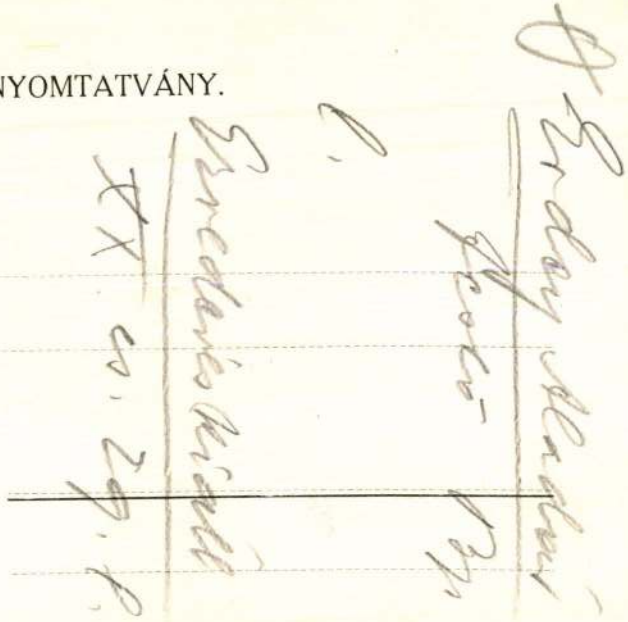

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Erdey szobrászmüvész

"Két kiállitás" cimmel ir Marco: a KÉVE tárlatáról s az ott résztvevő müvészekről. Erdeyt igen erős müvésznek tertja. "Groteszk, szelid szomoruságggal vegyült humorát" már az előző évi kollektiv kiállitásán is látni lehetett. Most, ugyanaz "a különös egy sikban látás, a betegesen finom szenzibilitás, ugyanaz a hajlandóság, valamely titokzatos szimbolika felé, s ugyanaz a finom ritmusérzék jellemzi müveit, mint önálló kiállitásán.

A HÉT, Bp. 1908. febr. 16. XIX. évf. 7. sz. 111-112. lap.

Erdey Béla

Azonos Erdey Bé-
lával?

— **Leleplezték Tóth Tihamér síremlékét.** Dr. Tóth Tihamér volt veszprémi püspök halálának harmadik évfordulója alkalmával, vasárnap felavatták a Kerepesi-uti temetőben lévő sirja felett azt a hatalmas művészi munkáju márványfeszületet, *Erdey Béla* szobrászművész művét, amelyet tanitványainak és tisztelőinek kegyelete állitott. *Marczell Mihály*, a Központi Papnevelő rektora papi segédlettel megáldotta a siremléket és utána beszédet mondott.

Pesti Hírlap
1942. május 12

KTATÓK VALLÁSOKTATÁSON KIVÜLI

ni, cserkész, levente, irodalmi

1.-1942. iskolai évben, illető-

1942. junius 1.-ig.

olgált : hányszor és hol.....

.....

.....

Ifjusági istentiszteletet vezetett

.....

.....

ortot vezetett hányszor és hol...

....

ett..... Keresztelt.....

ol és miről.....

.....

Félezer külföldi magyar gyerek boldog vakációra érkezett

Talán soha méltóbban és lélekemelőbben nem fejeztek be Gyermekhetet, mint most vasárnap, amikor *530 külföldre szakadt magyar gyermek lépte át Hegyeshalomnál a határt*, hogy a kormány és a főváros jóvoltából itthon töltse a nyarat.

Az aranyló vasárnap délben a hegyeshalmi határállomás izgatott várakozástól fűtődött át. Az állomáson a székesfőváros szociálpolitikai osztályának fél tucat gondozónője leste a Bécs felől jövő vonatot magyar Isten hozott-tal, nemzetiszínű zászlókkal és terített asztalokkal. Alig hogy feltűnt a távolban a gyorsvonat mozdonyának acélmelle, a szél magyar nótaszót csapott a pályaudvarra.

A befutó kocsik ablakából kipirult arcok, ragyogó gyerekszemek tekintettek le a várakozókra.

Aztán feltűnt a boldog kíváncsisággal szemlélődő gyerekek között *Biró* Jenő főkonzul, a bécsi magyar kolónia orvosa, dr. *Imre* Vince, a Bécsi Magyar Egylet alelnöke és dr. *Szekér* Jenő, az egykori császárvárosban élő magyarok lelkésze is, akik maguk vigyázták a nagyszámú gyereksereget.

A hegyeshalmi víg uzsonna után tovább száguldott a vonat Budapest felé, ahol a Keleti pályaudvaron a külügyminisztérium részéről *Barkóczy* György főkonzul, a székesfőváros képviseletében pedig dr. *Szebeny* József tanácsnok, a Vöröskereszt Egylet, a Magyarok Világszövetsége és a Gyermekvédő Líga kiküldöttei fogadták a gyerekcsoportot és kísérték őket nyomban székesfővárosi szállásaikra, a *vágutcai* szociális telepre, a *Toldy Ferencutcai* és a *Szapáryutcai* iskolákba, ahol otthont találnak arra a négy-öt napra, míg megtekintik a főváros nevezetességeit, hogy utána a Gyermekvédő Líga horányi telepére és a Balaton mellé induljanak.

A kicsinyek boldog szuszogással kapaszkodnak fel az autobuszokra.

A legidősebb tán 15 esztendős lehet közöttük, de akad háromesztendős csöppség is.

Javarészük munkáscsalád gyermeke és bár német iskolába járnak, pompás magyarsággal beszélnek valamennyien.

A *Hősök*-terére vonulnak *tisztelegni a magyar Ismeretlen Katona emléke előtt* és a megható csend után vidáman hajolnak össze a gyerekfejek, mikor az Állatkert felől az oroszlánok ordítását és az elefánt trombitálását hozza el a szél.

Ha szívük szerint történhetnék, nyomban meg sem állanának az Állatkertig,

azonban az autobusz nem ismer kitérőt és tovább robog a Vág-utca felé, ahol nagy bizottság fogadja a kedves vendégeket.

A telep ebédlőjében már tálalják a vacsorát a muskátlikkal feldíszített fehér abroszos asztalokra s a közös termekben hófehér ágyak várnak új gazdáikra. Eddig még nem történt semmi hiba. *Csak akkor húzódnak ferdére a szájacskák, amikor kiderül, hogy a fiúk a negyedik emeleten kapnak fekvőhelyet, a lányok pedig a harmadikon. A testvérek nem akarnak elszakodni egymástól* és sok csitításba, simogatásba kerül, míg végre megnyugszanak.

A 3 éves kis Marikának este 9 órakor jut eszébe, hogy édesanyja ott maradt valahol túl a messzeségben. Még a testvére sem tudja megvigasztalni.

Végre is a telep gondnoknője dajkálgatja el gondosan, szeretettel.

A nagyobbakat, akiket még nem csigázott el egészen a hosszú utazás fáradtsága, a cserkészek mulattatják, mókával, danolászással és a hazakerült magyarok mind beszédesebbek lesznek, lassan-lassan ők is belekapcsolódnak a nótázásba s *végül alig lehet őket az ágyba terelni*. De aztán gyorsan lepereg az esti ima és már csukódnak is álomra a szemecskék.

Az Ostmarkban pedig 500 magyar gyermek hozzátartozói gondolnak hazafelé, kicsinyeikre, számítgatván a napokat,

amikor majd a magyar nap tüzétől megedzett, örök hazájukat megismert apróságok elindulnak visszafelé,

azzal a ténnyel fiatal lelkükben, hogy Magyarország nem feledkezik meg távolbaszakadt véreiről.

Sz. Solymos Bea

Gyönyörű környezet
Tökéletes kényelem

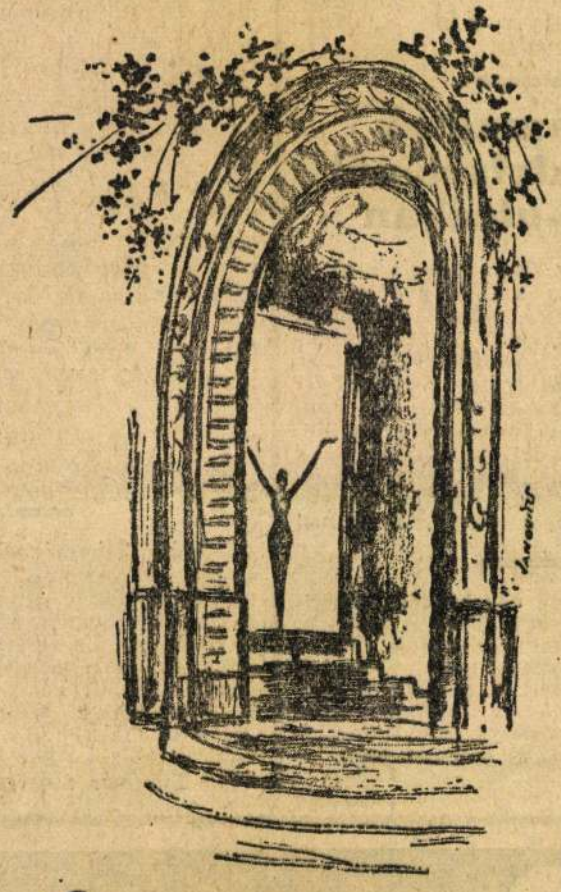

SZT. GELLÉRT
HULLÁMFÜRDŐ

Megkezdődött az Imrédy Béla—Kertész Róbert-sajtóper tárgyalása

A büntetőtörvényszék *Kovács* Miklós tanácsa az esküdtszéki nagyteremben nagy érdeklődés mellett ma délelőtt 10 órakor *megkezdte az Imrédy—Halász féle sajtóper ikerperének, az Imrédy—Kertész pernek főtárgyalását*. Az előzmények a következők:

Dr. Kertész Róbert, a 8 Órai Ujság főmunkatársa február 12.-én »A forró kása avagy savanyu szőlő« címen cikket irt,

melyben vitéz ómoroviczai *Imrédy* Béla ny. miniszterelnöknek a kormányzóhelyettesi javaslat képviselőházi tárgyalása során elmondott beszédével foglalkozott. *Imrédy Béla a cikk miatt sajtórágalmazás címén pert indított Kertész Róbert ellen.* A vádlott védelmét dr. *Halász* Lajos ügyvéd látja el. *Imrédy* Bélát dr. *Nagy* László országgyűlési képviselő képviseli.

A vádirat ismertetése után *Kovács* tanácselnök megkezdte a vádlott kihallgatását. *Kertész* Róbert kijelentette, hogy *nem érzi magát bűnösnek.*

— A kormányzóhelyettesi javaslat védelmében írtam cikkemet — mondta. — Közérdeket láttam szolgálni.

a jogfolytonosságot védtem Imrédy ellen.

A motívumok, amelyek cikkem megírására bírtak, a következők: Három hónapal ezelőtt nagyfontosságú törvényjavaslat előkészítését kezdték meg.

Ezután *Halász* Lajos védő terjesztette elő a bizonyítási indítványt. *Imrédy* alkotmányhűségére vonatkozólag kéri tanuként kihallgatni *Kornis* Gyulát, *Lányi* Mártont, *Marschall* Ferenc földművelésügyi államtitkárt, *Tóth* Andrást, *Payr* Hugót, *Szilágyi* Lajos felsőházi tagot, gróf *Bethlen* Istvánt, *Mikecz* Ödönt, *Bornemisza* Gézát, *Lázár* Andort és *Usetty* Bélát.

A volt miniszterek kihallgatását hivatalos titoktartásuk alól való felmentéssel azért kérem, — mondotta a védő — mert

Imrédy alkotmányellenes törekvései miatt éles összecsapásuk volt 1938-ban, az éjszakába nyúló decemberi minisztertanácsban.

Imrédy szószegésére nézve kérte *Bárdossy* László, *Radocsay* László, *Zsindely* Ferenc kihallgatását. Arra nézve, hogy Imrédy politikai kalandokba akarta belevinni az országot és tüntetett maga mellett, amikor leszavazták, kéri *Payr* Hugó kihallgatását.

Imrédy jogi képviselője az ellenbizonyítási indítvány előterjesztésére nyolcnapi haladékot kért és a törvényszék ennek helytadva, *a tárgyalást elnapolta.*

Több mint félmillió pengő a gyermeknapi gyüjtés eredménye

A kétnapos gyermeknapi gyüjtés nemvárt eredménnyel zárt. Az összegyüjtött pénzösszeg megszámolása után kitűnt, hogy *az urnák tartalma 542.927 pengő.* Ennyit még megközelítően sem sikerült gyüjteni az eddigi gyermeknapokon. Az adakozó közönség is sokkal szélesebb rétegű volt, mint azelőtt. Igen sok katona hullatta a maga adományát a perselyekbe s a német hadsereg Budapesten tartózkodó tagjai is a legnagyobb készséggel járultak hozzá a gyermeknapi gyüjtésekhez. A gyüjtés második napján kormányzónk és kormányzóhelyettesünk hitvese sorra látogatta a gyüjtőhelyeket, úgyszintén majdnem egész nap a várost járta *Albrecht* királyi herceg, *Katalin* hercegasszonnyal, valamint *Gabriella* királyi hedegnő is, aki különben a gyermeknapok egyik fővédnöke volt. A legmagasabb összeget dr. *Kállay* Miklósné, a miniszterelnök felesége gyüjtötte 86.805 pengővel, utána pedig dr. *Varga* Józsefné következik 76.471 pengővel. A miniszterek hitveseinek urnáiból szintén hatalmas összegek kerültek ki. Dr. *Reményi-Schneller* Lajosné hölgyeivel 40.984 pengőt, dr. vitéz *Keresztes-Fischer* Ferencné 34.328 pengőt, vitéz *Fa-tha* Károlyné a honvédség vezetőinek feleségeivel 33.181 pengőt, báró *Bánffy* Dánielné 24.705 pengőt, *Győrffy-Bengyel* Sándorné pedig 12.468 pengőt gyüjtött.

— **Jó-e a világítás?** Ez a kérdés a legnagyobb figyelmet érdemli meg, mert ha kifogástalan a világítás, irodában, üzletben, műhelyben és gyárban jobb, pontosabb a munka és több a termelés. A jól világított otthon szebb, barátságosabb. Jó világítással óvjuk a dolgozó-, a tanuló- és mindazoknak a szemét, akiknek mesterséges fényben kell foglalatoskodniok. A jó és gazdaságos világítás lényeges kérdéseiről a fővárosi Elektromos Mű tanulságos előadást tart e hó 12-én, kedden délelőtt 11 órakor Eskü-út 5. sz. alatti előadótermében. Belépődíj nincs.

— **A Hadirokkantak, Hadiözvegyek és Hadiárvák Országos Nemzeti Szövetségének VII. kerületi Csoportja** e hó 12-én este 7 órakor (VII., Wesselényi-utca 73) a Festők Ipartestülete Székházának dísztermében évi tisztújító közgyűlést tart.

A pápa jubileumának megünneplése Budapesten

XII. Pius püspökké szentelésének 25. éves jubileuma alkalmával a Bazilikában vasárnap délelőtt tartották meg az ünnepi hálaadó szentmisét. Megjelent nagybányai *Horthy* Miklósné, Angelo *Rotta* apostoli nuncius, *Radocsay* László igazságügyminiszter, vitéz *Szombathelyi* Ferenc, a honvéd vezérkar főnöke, gróf *Széchenyi* Bertalan, a felsőház elnöke, *Szinyei-Merse* Jenő, a képviselőház alelnöke, *Töreky* Géza, a Kúria elnöke, valamint az egyházi és világi intézmények képviselői. A hercegprímás ünnepi szentmisét mutatott be, közben szentbeszédet mondott, kifejtve, hogy a pápai jogfolyonosságot még forradalom útján sem lehet megszüntetni, mert *az egyházban tulajdonképpen nem is lehet forradalom.*

Vasárnap 9 órakor a Kapisztrán helyőrségi templomban is szentmise volt szentbeszéddel. A templom igazgatója, *Kertész* Gyula tábori esperes emelkedett szentbeszédben emlékezett meg *XII. Pius* pápáról, valamint hazánkhoz való viszonyáról.

— **Leleplezték Glattfelder püspök szobrát.** Vasárnap délelőtt a budai Szent Imre-kollégium kertjében *ünnepélyesen leleplezték a kollégium alapítójának, Glattfelder Gyula csanádi püspöknek a mellszobrát.* Az ünnepi beszédet *Tiefenthaler* József pápai kamarás, a kollégium igazgatója mondta, hangoztatva, hogy a katolikus nevelés a legteljesebb összhangban van a nemzeti szellemmel.

— **Befizetési lap a május 15.-i lejáratok megújítására.** Vidéki előfizetőink lappéldányaihoz, amennyiben az előfizetésük május 15.-én lejár, ma befizetési lapot mellékelünk. Kérjük előfizetőinket, hogy a megújításra szánt összeget mielőbb adják fel, nehogy a lap küldésében fennakadás legyen.

— **Nyolcvan éve született meg Magyarországon a világ első turistaalakulata.** Május 12.-én lesz nyolcvan éve, hogy Selmecbányán húsz taggal megalakult a *Szitnya*-klub, Európa és a világ első turistaalakulata. A klub 1882-ben »Szitnya-osztály« néven átalakult, majd a *Magyar Kárpát Egyesülethez*, később pedig a *Magyar Turista Egyesülethez* csatlakozott és az utóbbiba beolvadt. Erre a két egyesületre vár, hogy méltóképpen megünnepelje a turista-világviszonylatban is jelentőségteljes évfordulót.

— **Májustól kezdve az IBUSz képviseli Radványt.** Az IBUSz vigadótéri központi irodája május 1.-évél átvette a Radványi Kastély-szálló vezérképviseletét. Felhívjuk a közönség figyelmét, hogy szobafoglalások ügyében szíveskedjék az IBUSz főirodájához fordulni (bejárat a Vigadó-utcában). Telefon: 188—120.

Pesti közönség a derby-mérkőzésen

A vasárnapi derby-mérkőzésen történt, amely — tekintettel a jelentős sporteseményre — természetesen zsúfolt tribünök előtt zajlott le.

Közvetlenül a mérkőzés megkezdése előtt, amikor a nézőközönség már tömött sorokban töltött meg minden ülőhelyet, a pályának »terrasz« néven ismert részén egy úr jelent meg. Nyilván a mérkőzés valamelyik rendezője volt. Fölemelte a kezét s udvariasan intett, jelezve, hogy szólni kíván. A terraszon elült a zsibongás. Mire a beállott csendben az ismeretlen szónok a következőket mondotta:

— Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Arra kérem önöket, szíveskedjenek helyet biztosítani sebesült hős honvédeink részére, akik itt vannak és szeretnék végignézni a' mérkőzést...

Tovább nem is folytathatta.

A következő pillanatban a terrasz ülőhelyeinek közönsége *egy* emberként ugrott talpra. Mintha villamos áram szaladt volna végig a terraszon: egyszerre pattant fel helyéről mindenki s magától értetődő természetességgel, egyetlen szó nélkül hagyta el és adta át helyét a sebesült katonáknak. Rendben, csendben, szinte ünnepélyes némaságban ment végbe mindez. S alig pár perc alatt vagy *négyszáz* ülőhely kínálta magát készségesen bevonuló hős honvédeinknek, akik mintegy *százan* lehettek.

Mindenki észrevette és mindenki meghatottan nézte a derby-mérkőzésnek ezt a műsoron kívüli számát. Felragyogó szemmel és felmelegedő szívvel, mélységes megindultsággal. Arra gondolva, hogy lám — ez is van Pesten. Igen, ilyen pesti közönség is van. Ilyesmi is lehetséges itt, ahol pedig ádáz közelharcokat szoktak vívni egymással a villamosra-várakozók egy-egy »lógós« helyért, kíméletlenül tartva elfoglalt »pozíciójukat« a lépcsőn. Most, amikor a bűvös erejű »honvéd« szó elhangzott, mintha dróton rántották volna fel az egész közönséget: *megnégyszerezett* készséggel ajánlotta fel helyét sebesült hőseink számára mindenki.

Szép volt, gyönyörű volt s bármennyire magától értetődő volt, mégis megérdemli, hogy följegyezzük. Mert ez az őszinte hős-tisztelet is hozzátartozik a sokszor cinikusnak szidott pesti közönség természetrajzához — hála Istennek.

Kőrösi Csoma Sándor szülőfaluja országzászlót kapott Pestmegyétől

Tegnap délben díszes ünnepség keretében iktatták be az Ereklyés Országzászlónál azt az országzászlót, amelyet *Pest megye ajánlott fel Kőrösi Csoma Sándor szülőfalujának, Csomakőrös községnek.* Pest megye nevében *Pálházy* Endre főjegyző adta át az országzászlót, *Gáspár* Jenő, az Országos Magyar Sajtókamara igazgató-főtitkára pedig az EONB nevében ünnepi beszéd kíséretében beiktatta. Az egyesületek nevében *Stolpa* Józsefné, *Keöpe* Viktor, *Szacsvay* Andor, *Végh* Mihály, *Body* Tamásné és más kiküldöttek helyezték el szalagjaikat a zászlón.

Szeleczky Zita
a bűbájos magyar filmsztár
művészi filmje
Egy éjszaka Erdélyben
mától
PALACE

Teljesen átdolgozták a hadikölcsönvalorizációs törvényjavaslatot

A képviselőház legutóbbi ülésszakán — mint ismeretes — *Reményi-Schneller* Lajos pénzügyminiszter benyujtotta

az 1914—18. évi hadikölcsönök rendezéséről szóló törvényjavaslatot.

A Ház több napig tartó vita után *általánosságban elfogadta a törvényjavaslatot.*

A törvényjavaslat a házszabályoknak megfelelően *részletes tárgyalásra a pénzügyi és igazságügyi bizottsághoz került,* ahol a törvényjavaslat 2., 5., 7. és 10. §-ának új szövegét állapították meg. A módosítások lényegükben a következők:

A 2. § új szövegezése szerint hadikölcsönkötvényre alapuló

követelése átértékelésére igénye van biztosítási ügyletekkel foglalkozó egyesületeknek, önsegélyző egyesületnek, nyugdíjpénztárnak, ideértve a szabályzattal bíró nyugdíjalapokat

és más hasonló intézményeket, ha az első bekezdés a) vagy b) pontjában meghatározott egyéb előfeltételek fennállanak. *(Ez a két pont sorolja fel, hogy kiknek van joguk hadikölcsönköveteléseik átértékelésére.)*

Annak, aki igazolja, hogy a hadikölcsönkötvények birtoklását a forradalmak, az ország területének ellenséges megszállása, megcsonkítása, vagy más hasonló rendkívüli esemény következtében vesztette el és emiatt nem helyezte azokat letétbe, a pénzügyminiszter különösen méltánylást érdemlő esetben

a hadikölcsönkötvényeken alapuló követelése átértékelését megengedheti,

feltéve, ha az átértékelés törvényes előfeltételei egyébként megvannak.

Az 5. §-ban az alábbi változtatások vannak:

Az átértékelés a következőképpen történik:

a) Ha ugyanannak a jogosultnak tulajdonában álló összes

hadikölcsönkötvények névértéke az 1000 koronát meg nem haladja, a kötvényeket 1000 korona = 10 pengő értékarányban készpénzben kell beváltani.

A beváltás idejét és módját a pénzügyminiszter állapítja meg.

b) Ha ugyanannak a jogosultnak tulajdonában álló összes hadikölcsönkötvények névértéke 1000 koronánál nagyobb, de a

2000 koronát meg nem haladja, a kötvényekért 100 pengő névértékű 40 év alatt törlesztendő évi 3%-ot kamatozó államadóssági címletet kell kiszolgálni.

c) Ha ugyanannak a jogosultnak tulajdonában levő összes hadikölcsönkötvények névértéke 2000 koronánál nagyobb, de

a 25.000 koronát meg nem haladja, a kötvényeket 100 korona = 5 pengő értékarányban 40 év alatt törlesztendő évi 3%-ot kamatozó államadóssági címletekre kell kicserélni.

A kicserélésnél a 250 koronát el nem érő töredékösszeget *figyelmen kívül kell hagyni,* a 250 koronás és ezt meghaladó összeget pedig 500 koronával kell számításba venni.

d) Ha ugyannnak a jogosultnak a tulajdonában álló összes hadikölcsönkötvények *névértéke 25.000 koronánál nagyobb, a kötvényeket 100 korona = 5 pengő értékarányban 40 év alatt törlesztendő, évi 3 százalékkal kamatozó államadóssági címletekre kell kicserélni.* A kicserélésnél az 500 koronát el nem érő töredékösszeget figyelmen kívül kell hagyni.

Az egy-egy jogosult tulajdonában álló hadikölcsönkötvények névértékéből a 3200/1921. PM, vagy a 2570/1941. PM számú rendelet alapján bejelentés alá eső

kézizálog kölcsönkövetelést le kell vonni.

Az ilyen kölcsönügyletből kifolyóan a hitelező sem a zálogjog alapján, sem az esetleges személyes jog alapján jogokat nem érvényesíthet. A pénzügyminiszter a levonástól különös méltánylást érdemlő esetben részben vagy egészben eltekinthet, olyan kézizálog-kölcsönkövetelés tekintetében, amely utóbbi jogszabálynál fogva csehszlovák korona-, lei- vagy dinárkövetelésse alakult át, amennyiben az adós azt kiegyenlítette.

A kiszolgáltatásra kerülő új államadóssági címletek 25, 50, 100, 500 és 1000 pengős névértékben kerülnek kibocsátásra, kamatozásuk 1942. évi július hó 1.-én kezdődik és kamataik évenkint utólag esedékesek.

A 7. § új szövege: az 1100/1929. P. M. számú rendelet 38. §-ának rendelkezése szerint külön felosztási alapként kezelt hadikölcsönkötvények átértékelése során készpénzben történő beváltást illető új államadóssági címleteket csak azok igényelhetnek, akik az »élet- és járadékbiztosítás felosztási alap«-jából történt készpénzkiutalás fizetési utalvány szelvényét a pénzügyminiszter átlal megállapított határidőben beszolgáltatják.

A pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy az említett alapként kezelt hadikölcsönkötvények átértékelését és az alap felosztását — az 1928. évi XII. t.-c. 24. §-ában foglalt rendelkezéstől eltérően is — *rendeleti úton szabályozza.* Felhatalmazást kap az igazságügyminiszter, hogy a pénzügyminiszterrel egyetértően rendelettel szabályozza az említett felosztási alapból történt készpénzkiutalás fizetési utalvány szelvényeinek *bírói megsemmisítését.*

A 10. § új szövege: Az 1928. évi XXXIII. tc. 14. §-a, illetőleg az 1929. évi XXXV. tc. alapján

jogi személyek kizárásával csak azt a természetes személyt lehet támogatásban részesíteni, aki a jelen törvény hatálybalépése előtti három évben legalább egy izben ilyen támogatásban már részesült.

Támogatásban lehet részesíteni azt a belföldön lakó természetes személyt is, aki 1940 augusztus 30. napján a román királyság, illetve 1941 április 1-én az egykori jugoszláv királyság területén lakott és hadikölcsönkötvénye alapján támogatás iránt a törvény hatálybelépése előtt hatályban volt jogszabályoknak megfelelő kérelmet terjesztett elő. Támogatásban lehet részesíteni a hadikölcsönkötvény

eredeti jegyzőjének halála után ennek házastársát, kiskorú gyermekét, szülőjét, ha a hadikölcsönkötvény eredeti jegyzője az 1. vagy 2. bekezdésben foglaltak alapján a halált megelőző három évben legalább egy izben ilyen támogatásban már részesült.

A támogatásra vonatkozó részletes szabályokat a belügyminiszter a pénzügyminiszterrel egyetértve állapítja meg.

A képviselőház pénzügyi és igazságügyi bizottsága által ..... átdolgozott törvényjavaslatot *a Ház legközelebbi ülése tárgyalja.*

Megtámadtak egy tisztviselőnőt az Öv-utcában

Tucsek Erzsébet magántisztviselőnőt szombaton éjszaka, amikor a 67-es villamos Erzsébet királynéúti végállomásától hazafelé tartott az Istvánffy-utcába, *az Öv-utca sarkán ismeretlen fiatalember támadta meg, boxerrel leütötte és elrabolta retiküljét 208 pengővel.* Segítségért kiáltozott, mire többen futottak oda, de a rablótámadónak sikerült az éjszakában elmenekülnie. A sérült tisztviselőnőt mentők részesítették segélyben. A rendőrség keresi a támadót.

— **Rövidebb lesz a nők hálóinge Amerikában.** *Genfből* jelentik: Mint az amerikai haditermelési hivatal rendelete mondja, a *női fehérneműeket ezentúl egyszerűbben kell előállítani,* hogy ezzel is kíméljék a készleteket. Ezentúl a női hálóingek ujjai megrövidülnek, hasonlóképpen megrövidülnek hosszúságban is és eltünnek róluk a díszítő ráncok.

Búcsúzó honvédek

Harctérre induló katonákhoz beszélt Kállay Miklós, májusi délben, sugárzó napfényben. Honvédeink arcán ott tündökölt a legszebb magyar erény jele, *a hősi szellemé,* amelyet az ősök adtak át a mai nemzedéknek: ez a legnagyobb örökség, nemzetünk kincse, létünk titka, megmaradásunk biztosítéka és győzelmünk zálogа. Igen, a hősi magyar szellem ragyogásával találkozott Magyarország miniszterelnöke, midőn szembenézett a honvédekkel és tekintetükben csillogni látta *az átöröklött kincset,* amely tüzesélben fénylik a legdrágább gyémántnál. E kincshez szólt és azokhoz, akiknek férfias bátorsága, kemény helytállása, hazafiúi odaadása és hősi élete ezt a kincset jelenti mindannyiunk, az egész nemzet számára. Hozzájuk beszélt, a magyar katonákhoz, akik a messzi orosz tájakra indultak, hogy ott a távolban *bennünket védjenek,* mindnyájunkat, az ezeréves országot, a magyar hazát. Tőlük búcsúzott, akik kötelességüket teljesítik és ebben a kötelességteljesítésben a legszebb példát mutatják nekünk, mert mind-mind azt dobják bele a küzdelembe, ami legdrágább: az életüket. Harci rettenthetetlenség ült ki arcukra, az önfeláldozásra kész hősi elszántság tüze lángolt szemükben. »*Honvédek! Magyar katonák!* . . .« — hangzott az ünnepi csendben s a miniszterelnök búcsúzott tőlük és — *visszavárta őket.*

Visszavárta és mi is, az egész ország, visszavárjuk őket ugyanazzal a megingathatatlan hittel, amely Kállay Miklós szavaiból áradt feléjük: hisszük, hogy meg fogják állani helyüket, hisszük, hogy győzelemre viszik a magyar zászlót, hisszük ezt és kérjük a magyarok Istenét, hogy segítse őket vissza minél nagyobb számban, minél több győzelemmel és *kezükben minél több fegyverrel.*

Az igéret, melyet Magyarország miniszterelnöke tett nekik, mindnyájunké; ezt az igéretet naponta megújítjuk: *itthonmaradt hozzátartozóikról sohasem feledkezünk meg és gondoskodunk róluk.* Miként Kállay mondta nekik: arra fogunk törekedni, hogy azok, akik itthonmaradtak — remegő szívű anyák, nagyobb munkát vállaló hős feleségek és apjuk után sóvárgó gyermekek — ne sajnálják őket... Ne sajnálják őket, hanem legyenek *büszkék* rájuk, mert büszke öröm tudni, ha valaki, akit szeretünk, azok közé tartozik, akiket a nemzet szívére ölel, legméltóbbnak tart a megbecsülésre és legnagyobbjaihoz emel örök példaadásul a nemzedékek számára, amelyek majd utánunk jönnek, hogy boldogan éljenek a boldog magyar hazában...

— **Tóth Tihamérnak siremléket állítottak.** A Kerepesi temetőben vasárnap leplezték le a három éve meghalt veszprémi püspök, a nagy író és egyházi szónok, dr. *Tóth* Tihamér sírja felett *Erdey* Béla szobrászművész márványfeszületét. Előzőleg az Egyetemi-templomban a szentbeszéd keretében dr. *Erdey* Ferenc, a Központi Papnevelő Intézet lelki-igazgatója méltatta *Tóth* Tihamér áldozatos életét.

Erdey Béla

szobrász

— **Felavatták Tóth Tihamér síremlékét.** Vasárnap déli 12 órakor avatták fel a Kerepesi-temetőben Tóth Tihamér volt veszprémi püspök, a neves író és hitszónok hatalmas márványfeszületből álló síremlékét, Erdey Béla szobrászművész alkotását, amelyet az elhunyt főpap tanítványai és tisztelői állítottak fel. A síremlék megáldását Marczell Mihály egyetemi tanár, a központi papnevelőintézet rektora végezte.

Új Magyarság

1942. Máj. 12.

Szoboregyüttes a Szervita téren

A szervita rend Chenu Antal vezetésével 1726-ban gyűjtést indított, hogy Mária, a Boldogságos Szűz tiszteletére emlékoszlopot állítsanak fel a mai Szervita téren. Miután a szobor elkészítéséhez szükséges összeg összegyűlt, Paur János építőmestert (1692-1752) bízták meg az emlékmű építészeti részének elkészítésével. A szobrászati kivitelezést egyes kutatók szerint Rieder András, mások szerint Börger Antal (1676-1765) végezte.

A háromszögű, többtagozatú obeliszk párkányán Szent Anna, Szent Joachim és Szent József szobrai álltak. Oldalait Szűz Mária litániájából vett jelvények díszítették: Arany ház, Mennyei kapu és Hajnal csillag. A talapzat három oldalát Szűz Mária bemutatása, mennybemenetele és a loretói ház domborművei díszítették. Az oszlop tetején Szűz Mária alakja földgömbön állt. A szoboregyüttest 1729-ben állították fel. 1730-ban a szervita szerzetesek előtte avatták fel az invalidusok zászlóit. Az 1739. évi borzalmas pestisjárvány idején a templomukat bezárták, a téren álló Mária szobornál tartották a miséket.

A palánkot és a szobrot megrongáló ökrök miatt a szerviták kőkerítést emeltettek. Miután a szoborcsoportot többször is restaurálták, 1863-ban helyezték a mai helyére. A város háromszög alakú pázsittal és alacsony vasráccsal keríttette körül, és a költségén tartották rendben. Az emlékmű 1939-ben már annyira megkopott, hogy a székesfőváros újrafaragására pályázatot adott ki, a régi szobrot 1940-ben lebontották. A beérkezett pályaművek közül Erdey Dezső (1902-1957) szobrászművész tervét fogadták el, megbízták a kivitelezéssel. Erdey mintái alapján édesvízi mészkőből faragták ki, és a régi helyén 1942-ben állították fel. A háromszög alapú, homorú oldalfalakkal kialakított klasszicista stílusú talapzaton 8 méter magas mondolitkőből faragott oszlop, tetején áll a csillagkoszorús 2 méter magas Szűz Mária alakja. A talapzat konzolain Szent Anna, Szent Joachim és Szent József szobrai állnak. A domborműveket már az 1945-ös ostrom miatt nem tudta a művész elkészíteni. Szerencsére az emlékmű Pest ostromát szinte teljesen sértetlenül vészelte át.

Pilinyi Péter

Erdey Dezső

Mai Belváros 2004. szept. 10

játékát mutatják be, amelyben Szécsi Pál életének ed- *utca 10. Tel.: 311-2248, 354-3400 www.aranytiz.hu)*

A Polgári Szalon rendezvényei

„A polgári média helyzete és lehetőségei napjainkban" címmel tart előadást *Haeffler András*, a Vasárnapi Újság főszerkesztője szeptember 14-én, 18 órakor. * Hogy változhat az, amire eddig büszkék voltunk? - A magyar oktatáspolitika állapotáról beszél szeptember 21-én, 18 órakor *Pokorni Zoltán*, a Fidesz-Magyar Polgári Szövetség alelnöke. Az előadások állandó helyszíne, a Fidesz V. kerületi irodája *(Cukor utca 5.)*. Információ telefonon: 267-6343.

Új művészeti portál

Elsősorban a magyar festészettel kapcsolatos információkat találhatnak az érdeklődők a megújított www.kieselbach.hu internetes honlapon. Az ingyenes portál több mint 1200 művész 10 ezer képét tartalmazza, valamint több száz festményről, iskolákról és irányzatokról szóló tanulmány, cikk között böngészhetnek a látogatók.

dugóesetére

A jó háziasszony sütés-főzés előtt felméri konyhájában a helyzetet: található-e minden szükséges hozzávaló a kamrában, és van-e elegendő ideje főzési tudománya tökéletesítésére. A legtöbb autós nem hasonlítható a háztündérekhez, ugyanis a fővárosi közlekedés zsúfoltságától függetlenül előveszi járgányát, hogy aztán „végigszáguldhas- érdekében inkább egy órával korábban indul el otthonról, zsúfoltság esetén pedig a menekülő útvonalakat választja. A „beállt" utak ellen nem sokat tehetnek a járművezetők. Vagy házuk előtt hagyják autójukat és tömegközlekednek, vagy Budapesten élve hozzászoknak az ősztől kora nyárig tartó dugókhoz.

Szabó Adrienn

FOTÓK: NYÁRI GYULA

Erdey Dezső sobrak
lásd mény a 27. dobozban
Erdei Dezső mél

HÍREK

Mindenütt jó, de legjobb másutt

Ezt a monológot, lélegzetvétel nélkül, *egy elegáns hölgy* sugdosta a barátnője fülébe délelőtt, két komissziózás között a kis belvárosi cukrászdában, amely most divatosan espressónak nevezi magát.

— Te ismered Pétert, az uramat, aranyos ember, igazán boldogan élünk, hála Istennek, nincs vele semmi baj, de, sajnos, nem lehet vele vendégségbe járni. Ne ijedj meg, nem szokott más asszonyoknak udvarolni, nem is késik el, hogy az ember bosszankodjék miatta, nem is ül le nagyban kártyázni, hogy a szegény feleség agyonizgassa magát. Ő csak egyszerűen el van ragadtatva mindentől.

— Látom, hogy csodálkozol, hát majd meg fogom magyarázni. Tegnap este Máriáéknál voltunk vacsorán. Jó sáros időben érkeztünk, a szobalány elénk tólta a lábtörlőt az előszobában. Péter jobbról-balról odakente a cipőjét és szemrehányóan mondta: »Látod, drágám, ez a fajta lábtörlő a praktikus, nem amilyen nálunk van.«

— Kináltak vacsora előtt egy kis barackkal. Péter élvezettel hörpintette és rámszólt: »Szívem, kérdezd meg Máriát, honnan szerezték ezt a barackot!« Igy ment ez a vacsora minden fogásánál. Agyondicsért mindent és mindennek a receptjét elkérette velem. Az asszonyok már kezdtek röhögni rajtam. Na aztán, amikor bejött a kávé, a legszigorúbban megjegyezte, hogy miért lehet másutt ilyen remek kávét kapni, nem is szólva [illegible], mondván: »Bezzeg Mária tud cukrot szerezni«.

— És vacsora után mindent megbámult, a hamutartókat, a függönyöket, a poharakat, a desszerttányért, a bridzsblokkot, a magyaros kártyát, sőt még a Bizsu kutya frizurájától is el volt ragadtatva. Mert neki az az elve, de hogy mindenütt jó, de a legjobb másutt. Hazafelé jövet egész úton veszekedtünk, de én nem hagytam magam és bosszut is fogok állni ezért a csipkedésért. Persze nem Péteren bosszulom meg magam, hanem Márián, hogy annyira kitesz magáért. Jövő héten rendezek egy vacsorát, a legnagyszerűbb dolgokat tálalom fel, meghivom Máriáékat és már előre nevetek, hogy a férje mennyivel jobbnak talál majd mindent nálunk, mint a saját otthonában. (—)

— A kerepesti temetőben temetik el Pintér Jenőt. Téves híradás folytán olyan hírek jelentek meg, hogy *Pintér* Jenő ny. tankerületi királyi főigazgatót a farkasréti temetőben helyezik örök nyugalomra. A hír ebben a formájában téves, amennyiben az elhúnyt királyi főigazgató temetése vasárnap délelőtt tizenegy órakor a *kerepesi temető* halottasházából történik.

— Bodurián János örmény plébános ünneplése. A budapesti örmény-katolikus egyházközség nagy örömmel fogadta a fővárosba érkezett Bodurián János szépvizi plébánost, aki számos munkájában ismertette a külfölddel az örmény származású magyarok hazatért munkáját. Szombat este 9 órakor a Centrál kávéház magyar termében ünnepelték. Vasárnap délelőtt ½12-kor a Bazilika kápolnájában ünnepélyes szentmisét mutat be.

x A mi szűcsünk a Váci-uccai Palugyai.

— Leszakadt a tacomai függőhíd. Az amerikai Tacoma öböl fölött vezető függőhíd a szélviharban leszakadt. Ez volt a világ harmadik leghosszabb hídja.

A tej és tejtermékek háztartásunkban

címen tart előadást Dr. H Leissen Erzsébet dr. a Népművelési Bizottság Háztartási Telepén, a Gázművek, VI., Vilmos császár-út 3. sz. alatti bemutatótermében, november 13-án, szerdán délután 6—7-ig. Utána gyakorlati főzőbemutató. — November 14-én, csütörtökön délután 6—7-ig Étrendek vesebetegségeknél címen Dr. M. Mikes Margit dr. tart előadást. — Gyakorlati főzőbemutató. — Belépődíj esetenként 60 fillér

— Országzászlót avatott egy rután község. Turjapolena, a perecsenyi járás keleti sarkában fekvő kis kárpátaljai rutén község országzászlót avatott. A zászlót az állami iskola előtti kertben másfélméter magas gránittalapzaton állították fel.

— Fontos vízimunkát végeznek Szatymaz környékén. A szegedi és környéki árvízkárosultak, tekintettel az újabb talajvizekre, 36.000 pengő állami segélyösszeget kaptak. Ezenkívül a hódmezővásárhelyi munkásszázadot Szatymaz környékére vezényelték nagyfontosságú csatornázási és vízlevezető munkálatok végzésére.

Gróf Teleki Pálné a cserkészrepülők gépavatásán

A cserkészrepülők elhalasztott vitorlázógép avatását november 10-én, vasárnap délelőtt fél 12 órakor tartják meg a Hármashatárhegyen levő cserkészrepülőszín előtti térségen. Az első nagyteljesítményű gép patronai tisztségét gróf *Teleki* Pálné vállalta el, aki az ünnepi avatáson is részt vesz.

— Címadományozás. A kormányzó, nyugalomba helyezésük alkalmából *Szilárd* Kálmán, *Masztis* I. Sándor és *Perlaky* József postafőfelügyelőknek az igazgatói, *Sipos* Gábor postafelügyelőnek pedig a főfelügyelői címet adományozta.

Herceg Esterházy Pál újabb 30.000 pengőt adományozott orvosi célokra

Herceg *Esterházy* Pál az orvosi tudományos munka támogatására az 1941-ik évre újra 30.000 pengőt adományozott. Előzetesen 1938—1940-ig 160.000 pengőt juttatott erre a célra. Az adomány célja, hogy fiatal orvosok tudományos kutató munkáját lehetővé tegye.

A kérvények 1940 december 15-ig herceg *Esterházy* Pál titkári hivatalába, Budapest, I., *Tárnok* ucca 9. küldhetők be. A pályázat feltételeit az orvosi ujságok közlik.

— A volt szociáldemokrata pincéregyesület vagyonát kérik Miskolc nemzeti pincérei. *Miskolcról* jelentik: Szombatra virradóra a Nemzeti Munkaközpont miskolci pincéreinek csoportja népes gyűlést tartott. Elhatározták: kérni fogják a hatóságoktól, hogy *a feloszlatott Miskolci Szociáldemokrata Pincér Egyesület vagyonát* az egyetlen miskolci pincéregyesületnek, *a Nemzeti Munkaközpont pincércsoportjának* adják át.

Erdélyben rövidesen életbelép a polgári közigazgatás

A visszatért erdélyi részekre már régebben megindult az utasforgalom és a területnek az anyaországba való bekapcsolása utolsó fejezetéhez közeledik.

A katonai közigazgatás, amely az első honvéd előőrsök határátlépésének pillanatától látta el feladatait, hamarosan megszűnik és helyét a polgári közigazgatás veszi át. *Keresztes-Fischer* Ferenc belügyminiszter a napokban erdélyi körutat tett.

Visszatérve tájékoztatta gróf *Teleki* Pál miniszterelnököt és a kormány tagjait tapasztalatairól, az erdélyi képviselők pedig pénteken értekezletet tartottak. A tanácskozás eredményét szombat délelőtt a miniszterelnökségen ismertették. A *Sándor*-palotába gróf *Teleki* Pál miniszterelnök értekezletet hívott össze, amelyen megjelent *Keresztes-Fischer* Ferenc belügyminiszter, *Kölcsey* István, a kormánypárt alelnöke, gróf *Teleki* Ernő, *Albrecht* Dezső és *Pál* Gábor erdélyi képviselők.

Az értekezlet végül úgy határozott, hogy *a polgári közigazgatás a legrövidebb időn belül életbelép*, mégpedig nem lépcsőzetesen, ahogy eredetileg tervezték, hanem egyszerre, a hazatért országrész egész területén.

— November 30-án és december 1-én tartja az idei jótékony nőegyleti karácsonyi vásárt a Katolikus Nőegyletek Országos Szövetsége a fővárosi Vigadóban. Az érdeklődőknek készséggel áll rendelkezésre felvilágosításokkal a rendezőségi iroda: VIII., Szentkirályi ucca 7. Telefón: 144—956.

— Négyszázszázalékos haszonnal árusították a teát. *Forgó* Lajos mocsnádi vegyeskereskedő, felesége és sógornője *Gerencsér* Jenőné a 14 pengőért vásárolt teát elrejtették és 400 százalékos haszonnal árusították. Az uzsorabíróság *Forgót* egyhónapi fogházra, feleségét 15 napi és sógornőjét 10 napi fogházra ítélte. Az ítélet a kúria előtt jogerős lett.

Be kell jelenteni a használatban nem lévő vastárgyakat

A Budapesti Közlöny vasárnapi száma közli az iparügyi miniszternek a használatban nem lévő vastárgyak bejelentéséről szóló rendeletét. Be kell jelenteni a rendelet szerint a november 10-én birtokban lévő, egészben, vagy túlnyomórészben vasból készült szerkezetet, tartályt, csövet, járművet, járműpályát, gépet, alkatrészt, eszközt, amely legalább egy éve nincs használatban, amelyet javítás nélkül nem is lehet használatba venni.

A bejelentési kötelezettség kiterjed a gyárosokra, kereskedőkre, bánya- és kohóvállalatokra, közúti közhasználatú villamosművek fenntartóira, közforgalmú vasúti és hajózási vállalatokra, a MÁV kivételével; közhasználatú gépjárművállalatra, ha saját műhelye van; állami törvényhatósági községi üzemre, legalább 50 holdas gazdálkodóra. Akinek birtokában nincs *öt mázsa vastárgy*, annak nem kell bejelentést tenni. A bejelentést az ipari anyaggazdálkodás vas- és acélipari bizottsághoz (Budapest, Vigyázó Ferenc ucca 2.) kell küldeni ajánlott levélben.

— Villamos-főzőbemutatók a Belváros szívében! Az Elektromos művek Eskü út 5. szám alatt villamos-főzőbemutatókat rendszeresített. Délutáni előadás minden szerdán 17 órakor, délelőtti pedig minden hétfőn, csütörtökön és pénteken 10 órakor kezdődik. A részvétel díjtalan.

— Fagázgenerátoros autók bemutatója. A német autógyárak a kereskedelemügyi minisztérium kezdeményezésére és a német *Generator Staab* támogatásával a Magyar Közhasználatú Gépjármű Vállalatok Országos Egyesületének rendezésében fagázgenerátoros gépkocsikat mutatnak be a budapesti Tattersallban vasárnap délelőtt 10 órakor a hazai autós társadalomnak. Ugyanezek a kocsik kedden próbamenetet is tartanak *Esztergomig*. A hazai autós társadalom nagy kíváncsisággal várja a kocsik ismertetését, mert sokat remél tőlük.

— Felépült a hajléktalanok új menhelye a Kerepesi úton. A főváros a kerepesiúti hajléktalanok menhelyén 600 férőhelyes modern új pavillont építtetett. Most került tető alá a kerepesiúti menhely új pavillonja. A hajléktalanok kétemeletes új otthona *550.000 pengő költséggel* épült.

— Élelmiszerkorlátozások Finnországban. Finnországban a havi teafejadagot 50 grammban állapították meg. Korlátozták a zsírfogyasztást is. A vendéglők nem szolgálhatnak fel többé vajat.

— Mosca professzor előadása. Hétfőn kezdődik meg az Olasz Kultúrintézetben (Eskü út 6. I. em.) *a felső kultúrtanfolyam*, Rodolfo *Mosca*, a Pázmány Egyetem olasz művelődéstörténeti tanszéke tanárának bevezető előadásával a jelenkori olasz történelemről.

Hétfőn hirdetnek ítéletet a félmilliós valutabűnperben

A félmillió pengős valutasíbolás bűnügyének szombati tárgyalásán a perbeszéd és a védőbeszéd hangzottak el. *Schindler* Dezső ügyész *Fleischmann* René és *Ungár* József javára módosította a vádat, a többiek ellen fenntartotta az eredetileg emelt büntett vádját.

— Ebben az ügyben a magyar állam és annak minden polgára sértett és megfelelő büntetésnek van helye — fejezte be beszédét.

A védőbeszéd után az elnök a tárgyalást hétfőn délelőtt 9 órára napolta el, amikor ítélethozatalra is sor kerül.

— A Duce levele Soldos Béla főispánhoz. Gömör és Kishont vármegye közönsége Erdély felszabadulása alkalmából köszöntötte *Mussolinit*. A *Duce* a budapesti olasz követség útján meleghangú köszönőlevelet küldött *Soldos* Béla főispánnak.

— A Vitézi Szék közlése. Az Országos Vitézi Szék közli: A november 9-én megjelent napilapok a nyilas üggyel kapcsolatosan megemlítik vitéz *Végső* Károly nevét is. Az Országos Vitézi Szék megállapítja, hogy *Végső* Károly vitézi jogait 1939 május elseje óta felfüggesztették, tehát a vitézi cím használatára nem jogosult. *(MTI)*

— Földrengést észleltek Budapesten. Az Országos Földrengési Obszervatórium készülékei november 8-án 13 óra 2 perckor közeli földrengést jeleztek 550 kilométer távolságból. A földmozgás Budapesten nyolc percen át tartott.

— Felhívás a szlovákiai menekültekhez. A szlovákiai menekültek ügyeit intéző iroda felkéri azokat a magyarokat, akik 1938 november 1-eje óta állampolgárság hánya miatt vagy önként távoztak a mai Szlovákia területéről, vagy akiket bármely okból kiutasítottak onnét, hogy összeírásuk céljából november 24-én délután 3 órakor a Magyar Nemzeti Szövetség tanácstermében (V., Géza ucca 4. I. e.) jelenjenek meg.

— Összeütközött két repülőgép a levegőben. A riodejaneirói öböl felett összeütközött egy braziliai utasszállító óriásrepülőgép egy magánrepülőgéppel. A két gép a vízbe zuhant. A szerencsétlenségnek 25 halálos áldozata van.

— Rózsahegyi-Rosenzweig György meg akarta vesztegetni a főszolgabírót. *Rózsahegyi-Rosenzweig* György ajkai útépítési vállalkozó építési jogát ki akarta terjeszteni és a szükséges iratokat elküldte *Vadas* Rezső főszolgabíróhoz, akinek borítékban 50 pengőt mellékelt. *Vadas* jegyzőkönyvet vett fel a megvesztegetési kísérletről és feljelentést tett *Rózsahegyi-Rosenzweig* ellen. Rosenzweiget a pestvidéki törvényszék nem jogerősen 20 napi fogházra változtatható 200 pengő pénzbüntetésre ítélte és a megvesztegetésre szánt 50 pengőt elkobozta.

Cipőgyár mint cigarettapapírközpont

Miskolc, november 9. *(A Magyarország tudósítójának telefonjelentése.)* A pénzügyőrök már hosszabb ideje nyomoztak, hogy megállapítsák: honnan került forgalomba a városban a *csempészett tűzkő, a szacharin és a cigarettapapír*.

Most megállapították, hogy a cigarettapapirokat *Kohn* Dávid cipőgyáros hozta forgalomba. *Fürth* Jenő útján. A gyáros lakásán és műhelyében a rendőrség közbenjöttével a pénzügyőrök *10.000 cigarettapapírt foglaltak le*.

Kohn Dávid, akinek miskolci cipőgyárában százhusz munkás dolgozik, nemrégiben foglalkoztatta a hatóságokat: a miskolci városbíróság *munkaügyi kihágások* miatt elítélte.

— Nem zavar vizet, mondjuk a csendes, szelid emberre. Kevesen tudják, hogy ennek a gyakran használt közmondásunknak mi is rejtőzik a mélyén, honnan is származik. Azok előtt azonban, akik ismerik a magyar mitologia ősi elemeit, könnyen feltárul ennek a mondásnak belső értelme. Néphitünk azt tartja, hogy ártalmas a kútba, tóba követ vetni, mert szélvész támad. A vizek tündérei megneheztelnek. A tatai tavakról az a rege is fentmaradt, hogy a dobálót a felingerült tündérek gyakran be is rántották a tóba. Közmondásunkhoz ezek után nem kell bővebb magyarázat, a szeidszivü ember — nem zavar vizet — nem okoz bajt. Érdekes bizonyítékunk, hogy népünk ősi hite milyen aprólékos gonddal tisztelte a vizek rejtelmes szellemeit. A folyók nemcsak halat adtak nekik s szomjat oltó italt, de úgy tapasztalták s helyesen, hogy egyes források vize a betegeket is meggyógyítja. Érthető, ha kiváltotta a lelkekből a vizek tündéreinek misztikus meséjét. A tudomány ma a kémia titkait nagyrészt feltárta, azonban az egyes források csodálatos hatásának titkát mindmáig nem tudtuk teljesen megfejteni. Budai forrásvizeink, amelyek a Szent Gellért, Rudas-, Szent Imre fürdőinket táplálják, ilyen, az emberi szervezetre egészen rendkivüli hatásúak. Nemcsak rádiumtartalmuk, hanem egyéb rendkivüli finom összetételü vegyi alkatrészeik frissitik fel s regenerálják munkában elbágyadt szervezetünket. A tulajdonában levő forrásokat a székesfőváros maga kezeli és áldozatkész gondoskodással fáradozik azon, hogy a kezelésre ajánlott álló fürdőkben minél többen ápolhassák egészségüket, felüdithessék fáradt testüket, ahol kényelem, ragyogó tisztaság és főként a modern orvostudomány legkitünőbb felszerelése várja a gyógyulni és üdülni vágyó vendégeket.

10 pengő napi kereset

Szervezésnél, Erzsébet-körút öt

A BÖLCSŐHELY

Irta: Vass László

Szakadt az eső csúf fergeteges széllel, olyan idő volt, mikor az ember nem szívesen lép ki az uccára. Mégis, amint elérkezett az előadás órája, az egész *magyar Budapest* ott volt a Városi Színházban, hogy szemtől szembe láthassa és hallja legkedvesebb íróit, Erdély szellemi követeit. Érkezésüket húszéves legenda megszépítő romantikája előzte meg. Az elmult esztendőkben elég volt azt mondani, hogy »*erdélyi könyv*«, az olvasó mindjárt érezte-látta az erdélyi tájak viharvert hátterét, a csiki fenyvesek ózonát, a völgyek sejtelmes ködét és a hókucsmás csúcsok éles fehér fényét. Varázsereje van az erdélyi betűnek, megmagyarázhatatlan titka, akár a költő számára ennek a bűvös szónak, hogy: *Erdély* ... Ez a varázserő azóta se szűnt meg. Hódított tovább az egész országban, húsz év alatt meglepően új olvasóközönséget nevelt és elszakíthatatlan szálakat szőtt író és olvasó közé.

Most, az első személyes találkozás még inkább megerősítette ezt a termékenyítő kapcsolatot, de ugyanakkor rávilágított a megfejthetetlennek hitt titok nyitjára is, arra, hogy mi az oka tulajdonképpen az erdélyi irodalom komoly népszerűségének. *Nehéz körülmények között, idegen hatalom nyomása alatt kényszerült dolgozni az erdélyi író.* Az alkotás számára s egyben népe kezében is: önvédelmi fegyver volt. Mindez kétségtelenül erősen hatott az anyaországi olvasó képzeletére, valamint az is, hogy az erdélyi irodalom témaköre bizonyos mértékben szokatlan volt az itthoniak előtt. De ezenfelül éreztünk még valami mást is, egészen különös ízt és erőt, szuggesztíven ható személyi varázslatot, amit a budapesti írók műveiben alig találunk meg. Ennek a bűvös varázslatnak fejtette meg titkát most az erdélyi írók első kollektív budapesti szereplése.

Elsőnek báró *Kemény* János lépett a közönség elé s arról beszélt, hogyan lépte át szűkebb pátriája, Marosvécs a szabadság küszöbét. Szerény, közvetlen hangon elmondotta, mily boldog volt az első szabad napon, mikor megkönnyebbült szívvel kimehetett a vécsi öreg tölgyek alá, a Kuncz Aladár-emlékasztalhoz s ott elbeszélgetett: — *Így volt ez jó, ahogy csináltuk* ... — szólt hozzá a kedves, korán eltűnt barát szelleme. *Igen, így volt ez jó, s így csináljuk majd ezután is* ... — újította meg Vécs urа a helikoni fogadalmat. Utána *Tompa* László következett, Kuncz Aladár kedvenc poétája a küküllőparti magányos költő, s zengő áradással mondta el a híressé vált »Magányos fenyő« hitvallását, az erdélyi magyarok *karszti sorsának* ezt a döbbenetes erejű szimfóniáját: »Kibírtam én már sok telet, — Mig jöttek a jégtörő szelek, — S gallyaimon, mint húrokon, — Uj fuvalmak zenéltek! — Igy mulnak, ujulnak évek ... — Én az időkkel bátran szembenézek! ...« Senkiben nem él annyira elevenen az erdélyi vidékkel való kapcsolat, mint Tompa Lászlóban, akit idehaza érdemtelenül oly kevesen ismernek. A székelyudvarhelyi téli ég az ő igazi sátora, az »erdélyi tél« minden zordságával. A harmadik erdélyi író, *Molter* Károly könnyek közt kacagtató humorral, bölcs maliciával beszélt Marosvásárhely hódító urairól, akiknek még a bűnei se voltak nagyszerűek. Azután *Tamási* Áron nyitotta meg az ámuló Budapest előtt az erdélyi néplélek mélységét. Beszédes útra vitte a közönséget hazafelé, Farkaslakra, Ágnes testvére házába, ahol is bölcs vitába elegyedett egy kisgyermekkel. A beszélgetésnek pedig az a tanulsága, hogy nem kell félteni az erdélyieket, mert azok szívósan szembenéznek az idővel. Olyan bölcs ez a nép, hogy *a születésben nem a kezdetet s a halálban nem a befejezést látja, hanem csupán személyi változást* ...

Igy jöttek sorba a többiek: *Nyirő* József és a betegsége miatt távollevő *Reményik* Sándor versei, amelyek az emberi szenvedésről és örömről szólottak a zsoltárok tiszta, ősi hangján. Mikor vége volt az előadásnak, egy fiatal erdélyi képviselő szorongva aggódott az este *őszinte* sikere miatt. Félt, hogy a budapestieket nem nagyon érdekelhették a farkaslaki, székelyudvarhelyi, meg a nyikómenti dolgok. Nekünk az otthont fejezik ki ezek az írók, — mondotta — de mindez oly messzire van Budapesttől ...

Ime, a varázslat nyitja. Az erdélyi írók ezen az estén is az otthonról beszéltek, a *bölcsőhelyről*, mint egész húsz esztendőn keresztül. Száz év óta a magyar irodalom úgyszólván Budapesten él. Azelőtt minden magyar író otthon tanyázott, Csokonai Debrecenben, Berzsenyi a sömjéni dombok között, Kazinczy Széphalmon s Kölcsey Biharban bújt el. Mikor Petőfi az országos csatangolás után kiköt a Pilvaxban, már pezsgő irodalmi élet veszi körül. Az írók — valamennyien vidékiek — sátort vertek a fővárosban s lassan száz év alatt fölélték a szűkebb pátria minden szellemi örökségét. Az otthon, a bölcsőhely egyre messzibb lett tőlük.

A mult század végén már az a veszély fenyegette irodalmunkat, hogy a bölcsőhely elhagyásával együtt elszakad a néptől is, feladva a régi hagyományt. Érmindszent, Csécse és az »elsodort falu« hatalmas segítséget küld az új század elején a rokkanó magyar irodalomnak. Trianon után Erdély ismét hozzászoktatja a magyar írót igazi otthonához, a bölcsőhelyhez. *Teher alatt nőtt pálma vagyunk*, vallotta nemrég a marosvásárhelyi Molter Károly, a veszélyben gyermek lesz az ember, egy nép gyermeke, összefogódzik láncba, táncban és ritmusban felejti a fenyegető veszélyt. Azért teltebb, színesebb, vérpirosabb és elevenebb az erdélyi írás, mint a budapesti, mert az írók szüntelen ott éltek a szülőföldön, örökös, láthatatlan bilinccsel odaláncolva a tájhoz és a néphez. Az erdélyi író számára a bölcső egyben kópjafát is jelent ...

Próbálja ki Ön is!

Áztassa fájós lábait egy jó meleg *Szent Rókus* lábsós fürdőben, azonnal megszabadulnak meggyötört lábai a fájdalmaktól. A lábak felüdülnek, a tyúkszemek, bőrkeményedések annyira megpuhulnak, hogy kézzel eltávolíthatók. A duzzadások, feltörések, felpállások megszünnek, a láb izzadása nem kínozza többé.

Készíti a *Szent Rókus-laboratórium, Budapest*, XII., Németvölgyi-út 17. Mindenütt kapható. Ára: 28, 80, 140, 220 fillér.

Utánzásoktól óvakodjék!

November 16-án nyitja meg a kolozsvári gazdasági akadémiát gróf Teleki Mihály

Huszonkét esztendő multán a nagyhírű kolozsvári gazdasági akadémia újból megkezdi működését. Az erdélyi gazdatársadalom nagy örömmel és szeretettel fogadja ennek a felső mezőgazdasági iskolának megnyitását, amelyet vitéz Teleki Mihály gróf földművelésügyi miniszter november 16-án délelőtt 11 órakor ünnepélyes keretek között végez. A kolozsvári gazdasági akadémián a beiratások november 12-én fejeződnek be és az előadások, mind a három évfolyamon, 18-án kezdődnek meg.

A belügyminiszter visszaállítja Ugocsa megye egységét

Beregszász, november 9. Bereg és Ugocsa közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék törvényhatósági bizottsága *Siménfalvy* Árpád főispán elnökletével ülést tartott. A főispán bejelentette, hogy a belügyminiszter az eddig egyesített *Ugocsa megye egységét visszaállítja* és így a közigazgatásilag egyesített két vármegyének *Beregnek és Ugocsának, valószínűleg a mostani az utolsó együttes ülése.*

Bertók Béla református püspök örömét fejezte ki, hogy a történelmi Ugocsa megye feltámadhatott, ugyanekkor azonban utalt arra, hogy Bereg vármegye fájó szívvel gondolna Siménfalvy Árpád főispán elvesztésére. Javaslatára elhatározták, hogy feliratban kérik a miniszterelnököt Siménfalvy Árpádnak a beregi főispánságban való megerősítésére.

Nagyiday Ferenc törvényhatósági bizottsági tag javasolta, hogy a törvényhatósági bizottság kérje a kormánytól, hogy hat régi, ezidőszerint kárpátaljai közigazgatáshoz tartozó községet csatoljanak vissza Ugocsához. *Vozáry* Aladár indítványára hódoló táviratot intéztek *Horthy* Miklós, kormányzóhoz és jókívánataikat fejezték ki gróf *Teleki* Pál miniszterelnöknek, *Kánya* Kálmánnak és *Pataky* Tibor államtitkárnak.

A továbbiakban elhatározták, hogy Munkács és Beregszász városoknak magasabb lakbérosztályba sorozását kérik a kormánytól. *Fekésházy* Zoltán alispán bejelentette, hogy november 20-án megkezdődik a megye területén az *útépítés*, melyre 140.000 pengő összeget biztosított a belügyminisztérium.

Szociális munka Marosvásárhelyen

Marosvásárhely, november 9. A katonai parancsnokság étkeztetési akciót szervezett. Tegnap megkezdték az ebédkiosztást. Nemcsak a legszegényebbsorsú néposztály tagjai, hanem a román uralom alatt elszegényedett és kereset nélkül maradt iparosság és a középosztály tagjai is ellátásban részesülnek. Hétfőn kölcsönt osztanak ki azok között, akik újra meg akarják kezdeni iparukat, vagy üzletüket. Megnyilt a napközi otthon is, ahol a gyerekek tejet és kenyeret kapnak. A koldulást megtiltották. A szegényeket bérelt lakásokban és a szegényházban helyezik el. A munkanélküliség megszüntetése érdekében *nagyobb építkezés indul*, 120 kislakást építenek. A csizmadiákat, akik az új határvonallal elvesztették piacukat, állami megrendeléssel kárpótolják.

Kassán leleplezték a kormányzó első felvidéki szobrát

Kassa, november 9. *(A Reggeli Magyarország tudósítójának telefónjelentése)* A kassai postapalota csarnokában szombat délelőtt leleplezték *Horthy* Miklós kormányzó márvány mellszobrát. Nemcsak Kassán, de az egész Felvidéken is ez az első kormányzói szobor, amelyet nyilvános helyen állítanak fel. *Erdey* Dezső szobrászművész alkotása. Az ünnepségen megjelent a kereskedelmi miniszter képviseletében *Kuzmich* Gábor, a posta vezérigazgatója, vitéz *Szombathelyi* Ferenc hadtestparancsnok, *Madarász* István megyéspüspök, báji *Patay* Sámuel Abaujtorna megye, báró *Schell* Péter Kassa főispánja, valamennyi egyházi, polgári és katonai hatóság vezetője. *György* József postafőigazgató mondotta az ünnepi beszédet.

Ismét három nagy bérházat vásárolt az OTI

Az OTI igazgatósága elhatározta három nagyobb budapesti bérház megvásárlását az öregségi biztosítási járuléktartalékalap terhére. A megvásárolt ingatlanok a gróf Tisza István ucca 24, a Károly király út 11. és a Rumbach Sebestyén ucca 12. számú bérházak.

Elhatározták továbbá, hogy a főváros részére további egymillió pengő kölcsönt folyósítanak 5.5 százalékos kötvények ellenében a *Nemzeti Sportcsarnok* építésére.

Salgótarján város részére vízvezeték és csatornamű építésére 600.000 pengő kölcsönt szavaztak meg.

NYERT

ügye van, ha akvizíciós munkára jelentkezik, mert új akció keretében kezdők is

naponta nyolc pengőt keresnek.

BARTL

Berlini-tér nyolc.

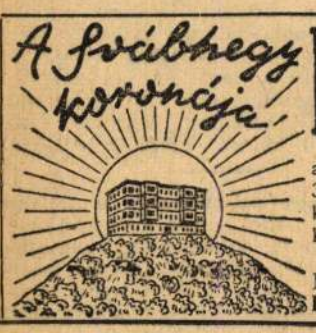

MELINDA TÁRSASÜDÜLŐHÁZ

a **Svábhegy központjában,** mégis **csendes** helyen, Melinda-út 30—32. szám alatt már **tető alatt van!** Fényes kivitel, minden kényelem. Értékálló, jövedelmező tőkebefektetés. Érdeklődés, lekötés: vasárnap délelőtt a helyszínen, hétköznap délután 3—7-ig Markó-utca 1/a. Telefon 112-815.

Még néhány egyszobás, egyszoba-hallos, kétszobás öröklakrész kapható fix áron! Kérjen díjtalan prospektust!

HÉT FIÚ A HADSEREGBEN

Százhetvennégy hónap szolgálatban

SZEKERES EDIT

Újszászon keressük a Szilágyi utcát. Sokan a vállukat húzzák, nem is hallottak ilyen nevű utcáról, egy-két helybéli útbaigazít, de ők is tévedhetnek... A segítség motorkerékpáron érkezik.

— Kit keresnek a Szilágyi utcában? — kérdezi „idegenvezetőnk".

— Szentpéteri Ferencnét, akinek hét fia van.

— Ne is mondja tovább. A kismamát tetszenek keresni. Azért mondom ezt, mert errefelé így ismerik Julika nénit.

A takaros porta körül nagy a csend, de remélhetőleg vannak itthon. A dörömbölésre egy szőke fiatalember nyit kaput.

— Szentpéteri János vagyok, jöjjenek beljebb, édesanyám itthon van — tessékel barátságosan a hűvös szobába. Alig, hogy leülünk, megérkezik Julika néni is.

— Hét fiúval és egy kislánnyal áldott meg az Isten — pityereg csendesen. — Nagyon szeretem a fiaimat, de vágytam egy kislányra is. Öt fiam már megszületett, amikor újra áldott állapotba kerültem. Na, mondtam, ennek már lánynak kell lenni. Elérkezett a szülés ideje, a bábaasszony mondja, hogy bizony, ez is fiú. Ez nem lehet igaz, mondom, nézze már meg jobban. Bizony tévedett, mert Julikám jött világra.

— Tervezték a sok gyereket?

— Kedves, nem voltunk mi úgy kitanítva, mint a mai fiatalok. Összekerültünk az én drága párommal '43-ban. Őneki és nekem is hat testvérem volt. Nagy családban éltünk, éppen ezért nem is fontolgattuk, hogy hány gyerekünk legyen. Az orvos mondta mindig, segítek én magának Szentpéteriné. De nem kértem az olyanféle segítségből. Megszülettek a gyerekeim, egészségesek voltak. Különös gondja volt rám a jó Istennek. Sajnos Ferikém, a legidősebb fiam 40 éves korában meghalt. A szíve vitte el...

— A párommal Jászkiséren az unokatestvérem lakodalmán ismerkedtem meg. Én Tápiószőllősön éltem, '43-ban esküdtünk meg. De előtte szegénykém 58 hónapig volt fogságban. Na, amikor összeházasodtunk Jászkisér mellett, Pusztakürtön tanyán kezdtük az életünket. Az a tanya *Tán Károlyé* volt, Horthy keresztapjáé. Újszászra úgy kerültünk, hogy elég sokat jártam errefelé, el is határoztam, ide jövök lakni. Hát ez 1960-ban sikerült, akkor vettük meg ezt a házat. Kipofozgattuk, rendbehoztuk, azóta élünk benne.

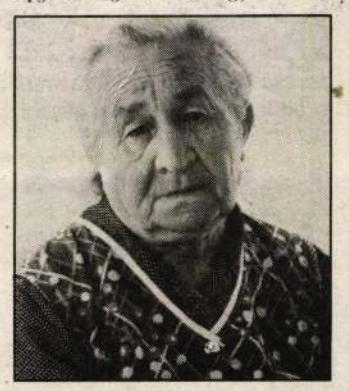

„ — Nem tudok sírás nélkül beszélni az uramról"

FOTÓ: NAGY LÁSZLÓ

— Az első kisfiam '45-ben született, aztán jöttek sorjában, '46, '47, '48, '49, '51, '53, '55-ben szaporodott a család. Bizony, nehéz esztendők voltak. Az uram a téeszben dolgozott, jószágok körül. Én a gyerekekkel, a ház körüli teendőkkel voltam elfoglalva. Mindig tartottunk állatot: tehenet, disznót, csirkét. Aztán kaptunk 900 négyszögöl földet, ahol búzát, kukoricát, cukorrépát, veteményeket termeltünk. Ott is elkélt a dolgos kéz. Mondtam sokszor a gyerekeimnek, csak parasztok ne legyetek, tanuljatok! Meg is fogadták a tanácsot, mert mindnek szakmája van.

— Nehéz volt a megélhetés. Mondjuk, az jó volt, hogy tejért nem kellett pénzt kiadni, mert tehenet mindig tartottunk. A kenyeret én sütöttem, a hét elején és a hét utolján. Egyszerre három „malomkereket" is toltam a talicskán a pékhez. Hála az Istennek, jó étvágyuk volt a gyerekeknek. Tudja, kedves, olyan voltam, mint egy cseléd. Dolgoztam, mert nem akartam azt, hogy az enyimeim valamiben is hiányt szenvedjenek. El se viseltem volna, ha megszólták volna őket, hogy nincs meg valamijük, mert hát sokan vannak... A párom is azon volt, hogy boldoguljanak a gyerekei. Emlékszem, amikor katonának mentek, útravalóul mindig azt mondta nekik, fiaim: viselkedjetek tisztességesen, szolgáljátok a hazát, ne hozzatok ránk szégyent! Persze ezt nem azért mondta, mintha bármelyik fiunk is rosz magaviseletű lett volna. A hét fiú százhetvennégy hónapig volt katona. Elgondolhatja, mennyire ideges voltam, amikor valamelyiket behívták. A távollét, a kiképzés... Az volt a jó, amikor eltávozást kaptak, és itthon voltak velünk.

Felnőttek az én aranyos gyerkeim, családjuk van. Tizenegy unokám és két tündéri dédunokám született. Nem élek egyedül, mert János fiam velem lakik. Számtalanszor mondtam már neki, hogy nősüljön már meg addig, amíg élek. De annyira anyás, hogy nem akar mozdulni, azt mondja, még nem találta meg az igazit. Pedig felette is halad az idő, 40 éves, nem várhat már sokáig. Szétszóródott a család. Ketten Budapesten laknak, Nagykátán, Szolnokon is lakik egy-egy gyerekem. De amikor ünnep van, még a kissámlin is ülnek. Akkor vagyok boldog, amikor együtt látom őket, bárcsak a férjem is megélhette volna ezt. Nem tudok sírás nélkül beszélni róla, olyan jó ember volt. Soha nem volt kocsmaszerető, csavargós. Mindig a családjának élt, igazán jó apjuk volt a gyerekeknek. Munkára, emberségre tanította őket. Büszke vagyok rá és a gyerekeimre is.

***

Augusztus 20-a alkalmából kitüntetik azokat az édesanyákat, akik több fiút „adtak az országnak". Szentpéteri Ferencné is tegnap vehette át a kitüntetést Szolnokon, hiszen hét fia szolgált a katonaságnál.

KÉSIK A KEGYELET

Mikor avatják újra Horthy István elrejtett domborművét?

TISZAI LAJOS

Lapunk április 17-i számában nagy örömmel számoltunk be arról, hogy *Szép Kiss Balázs*, a volt Gabonaforgalmi Vállalat szolnoki tárházának nyugalmazott műszaki vezetője tudatta szerkesztőségünkkel, hol van *Horthy István* kormányzóhelyettes, repülőfőhadnagy eltűntnek vélt domborműve.

Az *Erdey Dezső* szobrászművész készítette márvány domborművet 1943. április 18-án avatták fel a 2. számú szolnoki tárház falán,

Ez az amatőr felvétel 1943. április 18-án készült a később elrejtett domborműről

majd 1945 őszén onnan leszedették.

Szép Kiss Balázs gondoskodott arról, hogy a hősi halált halt szolnoki repülőtiszt carrarai márvány monumentjét értően, sértetlenül távolítsák el az épület faláról. Ezt követően Szép Kiss néhány megbízható munkatársával az építmény pincéjének egyik eldugott sarkában úgy rejtette el a domborművet, hogy kiselejtezett gépeket, használaton kívüli eszközöket rakott rá. A márvány faragott oldalát — biztonsági okokból — malter- és gipszhabarccsal öntötték le.

Az eredeti elképzelések szerint a kormányzóhelyettes halálának 51. évfordulóján, tehát az idén augusztus 20-án a reliefet újra el akarták helyezni az épület falán. Ez különböző okokból meghiúsult.

Kegyeletből vezérelve a dombormű megmentője felkérte szerkesztőségünket, forduljunk a város széles körű közvéleményéhez a restaurálás és a monument köztéri elhelyezése érdekében.

Mi magunk is úgy véljük, a hősi halált halt volt szolnoki vadászrepülő tisztelete azt kívánja, hogy a művészi értékű dombormű mielőbb megfelelő helyen szolgálja a pilóta és néhai bajtársai emlékét.

Horthy főhadnagy bevetésre indul Héja típusú gépével (felvétel 1942 augusztusának első napjaiban a keleti fronton)

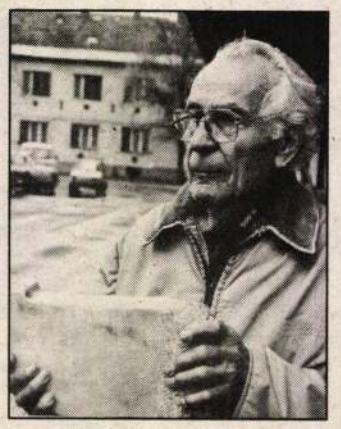

Szép Kiss Balázs, a relief megmentője a koszorútartót a lakásán rejtette el

Felszállási parancsra várva (archív felvétel 1942 júniusában a szolnoki repülőtéren)

Izraeli táncosok Jászberényben

GEDEI GÁBOR

Sokan meglepetéssel értesültek arról, hogy a hagyományos csángó fesztiválon izraeli táncosok is részt vesznek.

— Hogyan került Jászberénybe a távoli Rishon Le Zion művészeti csoportja? — kérdezte a Krónika a szervezőket.

Dr. Magyar Levente, a város polgármestere — aki közismert arról, hogy nagy jelentőséget tulajdonít a külföldi kulturális és gazdasági kapcsolatok létrehozásának, ápolásának — elmondta, hogy a Jászsági Népi Együttes volt tagja, *Sallai Sándor* kereste meg, felajánlva a lehetőséget egy izraeli művészeti együttes és egy jászberényi művészeti közösség közti kapcsolat megteremtésére. Miután a kapcsolat feltételei egyeztetésre kerültek, reális lehetőséget látott a város egy újabb kapcsolatának létrehozására. Az, hogy az izraeliek jászberényi tartózkodása egybeesett a Csángó Fesztivállal, a „véletlen műve". A „véletlen" pedig sokszor jár szerencsés, örvendetes vonzattal, mint például az együttes jászberényi vendégszereplése.

A város főterén felállított szabadtéri színpadon bemutatott önálló műsoruk valóban fergeteges sikert aratott. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a jászberényi közönség a műsor megismétlését kérte. A siker más országokban is elkísérte a táncegyüttest. Alakulásuk — 1975 — óta szinte az egész világot bejárták műsorukkal. Az együttes művészeti vezetőjét, *Mrs. Ilana Segev*et, valamint az izraeli város két képviselőjét, *Jacob Westschneider*t — és *Mrs. Yafa Eden*t, aki a csoport tolmácsaként is szerepelt — kérdezte a Krónika.

— Hogyan érik el azt a bámulatos fegyelmet, művészeti színvonalat, amellyel táncaikat megjelenítik?

— A legfontosabb az, hogy táncosaink évek óta együtt vannak, jó barátok. Természetesen a fegyelmet maximálisan megkövetelem tőlük, de jelentős mértékben ösztönzi őket a jelenlegihez hasonló utazások lehetősége, valamint az, hogy egyetlen keresetük a táncból származik.

— Milyen tapasztalatokat szereztek eddigi, rövid magyarországi tartózkodásuk alatt?

— Nagyon örülök neki, hogy itt lehetek. Ahogyan fogadtak minket, és amilyen szeretettel látnak, az csodálatos. Először vagyunk Magyarországon, és még ilyen néptáncfesztiválon sem voltunk még — felelte Ilana asszony. Westschneider úr, az izraeli delegáció vezetője is közbeszólt: — Egészen meg voltunk rendülve attól, ahogyan minket fogadtak. Az az igazság, hogy kezdetben nem is sejtettük, hogy mire jövünk. Kaptunk egy meghívást, és jöttünk, de nem tudtuk, hogy mire számíthatunk. Ez még nagyobbá tette csodálkozásunkat, és most nem is tudjuk, hogyan fejezhetnénk ki köszönetünket a meleg fogadtatásért — hangzott az udvarias válasz.

Mrs. Ilana Segev művészeti vezető és Jacob Westschneider a küldöttség vezetője

FOTÓ: SÁRKÖZI

— Tudtommal az önök városának, Rishon Le Zionnak van egy testvérvárosa az Egyesült Államokban. Elképzelhetőnek tartja, hogy Jászberénnyel is létrejöjjön egy hasonló kapcsolat?

— Örülök ennek a kérdésnek. A polgármester-helyettes úrral már beszélgettünk néhány dologról. A mi városunk „borváros", és minden októberben tartanak nálunk egy úgynevezett borünnepséget, ahova tervezzük a jászberényi táncosok meghívását. Nagyon szeretnénk, hogy jó kulturális kapcsolatok alakuljanak ki. Esett szó arról is, hogy a jászberényi és a Rishon Le Zion-i iskolások kölcsönösen ellátogathatnának egymáshoz. Amint visszamegyünk Izraelbe, elmondjuk polgármesterünknek, hogy mi történt, beszámolunk tapasztalatainkról, és nagyon reméljük, hogy ez a kapcsolat minél előbb létrejön.

— Ezek szerint láthatjuk még a tánccsoportot Jászberényben?

— Ha meghívnak, nagyon szívesen eljövünk.

ÁRAPÁLY

Töltés

KÖRMENDI LAJOS

Előfordul, hogy az ember úgy érzi, jó napja volt. Az egyik azért, mert jó üzletet kötött, a másik egy szép nő meghódítása okán, a harmadik talán csak azért, mert nyár van, süt a nap és béke van. Kedden én is úgy éreztem, jó napon van. Igaz, hogy utaztam, alig aludtam három óra hosszát éjszaka, fáradtan, nyűgösen próbáltam mindazt elvégezni, amit feltétlenül szükséges volt, abban a reményben, hogy ebéd után majd alszom egy kicsit. Ebből aztán nem lett semmi.. Vendégeim érkeztek. Egy tizenkilenc esztendős karcagi lány keresett meg, hogy megmutassa néhány munkáját. A hatalmas táskákat egy huszonkét éves fiú segített neki cipelni. A hordárról meg kell jegyeznem, hogy vizuális költészeti munkáiból még gimnazista korában kiállítottak például Mexikóban, s röviddel az érettségi után már külföldi folyóiratban is megjelent. Most azonban a lányról szeretnék beszélni, akit felvettek az Iparművészeti Főiskolára, textil szakra. Kapott már díjakat, ösztöndíjakat, évek óta szorgalmasan rajzol, mintázik, tűzzománcozik, sző, nemezel, ruhákat tervez, bőrműveskedik, kerámiázik, és ki tudja még, mi mindennel foglalkozik! Egy tehetséges, szépreményű ifjú ember mutatgatta szerényen és hallgatagon igen invenciózus és szép munkáit. Segítője, a fiú sem túl bőbeszédű, de amit akartam, azért megtudtam. Amikor elmentek, már felvillanyozódva töprengtem arról, hogy milyen sok nagy tehetséget termelt ki a Nagykunság és Karcag eddig is, most azonban úgy tűnik, különösen sok fiatal van, aki a fentiek névsorát a sajátjáéval gyarapíthatja. Mostanában hallottam, hogy két karcagit is felvettek a Színművészeti Főiskolára, ugyancsak kettőt a Képzőművészeti Főiskolára, iménti vendégemet pedig az Iparművészetire. Amikor korábbi fáradtságomat feledve, idáig jutottam, csöngettek. Egy huszonkét esztendős lány keresett meg, az egyik azok közül, aki ősztől a Képzőművészeti Főiskola hallgatója lesz. Elmondta, hogy befejezte a főiskolát, három szakot végzett, itthon telefestett egy harminc méter hosszú falat, ezen kívül festett két nagyméretű képet egy panzióba, rengeteget dolgozott, de most nagyon jól érzi ma[illegible] gát. Hamarosan kezdődik a másik főiskola, ahol festő szakon tanul m[illegible] s nem ellinkelni akarja azt az öt esztendőt, hanem keményen végig[illegible] gozni, elsajátítani a mesterséget, ha lehet, a festészeten kívül a fil[illegible] meg egyebeket, hiszen annyi érdekes dolog közül is az egyik l[illegible] kesebb a tehetség. Eljön, nem tesz semmit, csak hallgat vag[illegible] egyszerűen van, s ettől máris szikrázni kezd a levegő, elm[illegible] radtság, új ötletek, új gondolatok támadnak a mégoly fára[illegible] is, s ennyi már elég is ahhoz, hogy az ember úgy érezze[illegible] volt.

ERDEY Dezső orvos

SAJTÓTÁJÉKOZTATÓ A SZOLNOKI VÁROSHÁZÁN

Nyilatkozat az önálló szolnoki főiskoláról

folytatás az 1. oldalról

1993. szeptember 1-től Kereskedelmi és Gazdasági Főiskola néven fog szerepelni az összevont két intézmény, vagyis a Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi, valamint a Külkereskedelmi Főiskola. A hallgatók képzése kereskedelmi, vendéglátóipari és külgazdasági szakokon folyik, de új szakok kialakítását is tervezik. Jelenleg mintegy ezer hallgató tanul az új intézményben, de ezt a hallgatói létszámot az ezredfordulóra több mint kétszeresére kívánják növelni.

Várhegyi Attila a közös nyilatkozat kapcsán kiemelte, hogy a város önkormányzata magáénak vallja az új, önálló főiskolát, és bár állami intézményekről van szó, erejéhez mérten segíteni és támogatni fogja. Kifejtette, hogy reményei szerint az új főiskola szerves része lesz a város szellemi életének, és az egyik tudományos centrummá válhat. Az önkormányzat segíteni kívánja a letelepedni akaró szakembereket, és együttműködik a tantermi és kollégiumi gondok megoldásában.

Nemzetközi kapcsolatok létesítéséhez is felajánlotta a város már meglévő nemzetközi és testvérvárosi kapcsolatait. Az önkormányzat tisztában van a feladat nagyságával és nehézségeivel. Ezért arra kéri a polgárokat, a vállalkozásokat, a pénzintézeteket, hogy erejükhöz mérten támogassák az új, önálló főiskolát a város presztizsének növelése érdekében.

HONFOGLALÁS ÁRPÁD FÖLDJÉN

Országos megyegyűlés Ópusztaszeren

folytatás az 1. oldalról

Kőtörő Miklós, a Megyei Önkormányzatok Országos Szövetségének elnöke, aki a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat elnöke is, bevezetőjében a következőket emelte ki: „Pusztaszer példává emelése a magyar múlttal, történelemmel való azonosulást jelenti. Elfordulunk azonban a befelé néző, a maradiságot mértékké emelő hazafiságtól..., hisz Pusztaszer számunkra legfontosabb jelentése az ország építése. A mai megyék az ország újraépítéséből kívánják kivenni a részüket, a haladás elősegítésében szeretnék megmutatni, hogy valójában mekkora erőt is képviselnek."

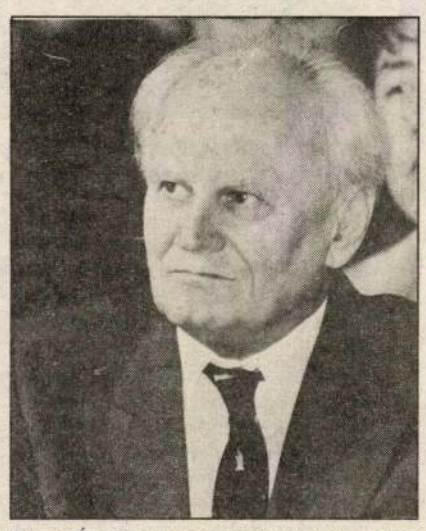

Göncz Árpád: Nem megyek el Horthy Miklós temetésére

Dr. Gyenesei István, a Somogy Megyei Önkormányzat elnöke ezek után felolvasta a közösen tett nyilatkozat szövegét.

A 19 megye közgyűlésének tagjai egyhangú felkiáltással elfogadták, majd a megyei közgyűlések elnökei ünnepélyesen aláírták azt.

Ezt követően *Göncz Árpád* köztársasági elnök lépett a mikrofonhoz. Ünnepi beszédében hangsúlyozta, hogy a szilárd és tartós önkormányzati rendszer össznemzeti érdek. Az sem vitatható, hogy ennek a rendszernek egyik pillére az a középszint, melyet napjainkban a megyék jelentenek.

A köztársasági elnök kiemelte, hogy az eltelt három év alatt bebizonyosodott, az önkormányzati törvény korrekcióra szorul. Egyértelműen rendezni kell a köztársasági megbízottak, megyei önkormányzatok viszonyát, a hatásköröket. Ez annál inkább is kívánatos, mert a közelmúlt magyar történelme is bizonyította, hogy a „mindent tudó" és a „csalhatatlan" központi állami akarat milyen veszélyeket rejteget.

Az elnök gondolatai egybevágnak a közös nyilatkozat szellemével is. Hangsúlyozta: „véget kell vetni a meddő egymásra mutogatásnak, mert egyre több a veszélyeztetett érték, amit együtt kell megmenteni. A megye él, azért megtartása a települések által is egyre inkább igényelt közös érdek."

Göncz Árpád kérdésünkre válaszolva kijelentette: „Nem megyek el Horthy Miklós újratemetésére. Nem azonosulhatunk egy olyan politikai személlyel, aki által képviselt politikai korszakot megtagadtuk. Ezért a temetésre nem megyek, nem mehetek el, de hozzáteszem, ha egyszer Kenderesen járok, leteszek egy szál virágot a sírjára, a bátor és tisztességes ember sírjára, akinek a politikájával nem tudok azonosulni, de tisztelem amit tett, és tudom, hogy tragikus élete volt."

Árpád fejedelem szobránál az első koszorút Göncz Árpád köztársasági elnök helyezte el. A Parlament nevében koszorúzott *Szűrös Mátyás*, a Parlament alelnöke, az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékbizottság elnöke, *dr. Eke Károly* országgyűlési képviselő, és *Kecskeméti János*, ópusztaszeri polgármester. A kormány nevében koszorút helyezett el *Józsa Fábián*, a Belügyminisztérium államtitkára és *dr. Farkas László*, címzetes államtitkár, köztársasági megbízott. A megyei közgyűlések nevében pedig mind a 19 megye önkormányzatának vezetője helyezte el tisztelgő koszorúját.

A koszorúzás után emléktáblát avattak és emlékfát ültettek el a magyar történelemben egyedülálló megyei önkormányzatok képviselői, és megtekintették a restaurálás alatt álló Feszty-körképet, valamint az emlékparkot.

Ópusztaszer következő nagy napján, augusztus 20-án a Szent István-i ünnepségen *Boros Péter* belügyminiszter mond ünnepi beszédet.

A megyék országos gyűlésének nyilatkozata

Mi, Magyarország megyéinek önkormányzati képviselői azért gyűltünk össze, hogy István király — őseink és hagyományaink tiszteletéről szóló — intelmeihez híven kifejezzük a megyerendszer közel 1000 éves létének folytonosságát. Együttlétünkkel és összefogásunkkal hitet teszünk a nemzetével azonos érdekeket hordozó, országalkotó vidék mellett, amely 19 önkormányzó, a fővárossal és egymással is együttműködő egységet alkot.

Immár véget kell vetni a meddő egymásra mutogatásnak. Az átalakulás ideje túl hosszú, egyre több a veszélyeztetett érték, amit együtt kell megmentenünk. Nem csak elviseljük, tiszteljük is a másikat, a másságot, hiszen kizárólag egymás javára épülhetünk. Nem csak útitársai, hanem segítői vagyunk és leszünk mindazoknak, akik cselekedni akarnak a jövőnkért. Az ország gondjai iránt érzett felelősség munkál bennünk, amikor a tenni akarókhoz fordulunk.

A magyar közgondolkodásba évszázadok óta beivódott a megyéhez kötődés, hiszen az ember számára meghatározó, hol született, nevelkedett, hol él. Ami pedig létezik, az természetes módon élni is akar. A megye él, ezért megtartása — a tegyen — települések által is egyre inkább igényelt — közös érdek. Bizonyosak vagyunk abban, hogy [illegible] és nem is lehet a településeket a megyéktől elkülönülő, azokat ellentétes megyei szándék. [illegible] nemzeti érdek a szilárd és tartós önkormányzati rendszer. Hatékonyságának nélkülözhetetlen feltétele a szabad társulás ösztönzése, a települési, a megyei és az államhatárokon átívelő együttműködés. A törvényhozás előtt olyan önkormányzati választási rendszer kidolgozásának próbája áll, amely a települési önállóság tiszteletben tartása mellett lehetőséget nyújt a területi érdekek kifejezésére. A történelmi hagyományok és az európai törekvések ismeretében hisszük, hogy terület- és térségfejlesztő szerepet csak választott középszintű testület tölthet be. Polgáraink és településeink szolgálatának, érdekeik védelmének lehetőségét igényeljük. Az állami- és önkormányzati igazgatás szétválasztását szabályozott kapcsolatokra építve óhajtjuk. Kölcsönös felismerés, hogy a megyei jogú városok részei a megyének. A közös szándékon és érdeken alapuló együttműködés az elkülönülés ellenszere.

Bátran remélhetjük: nemcsak Európa érték számunkra, de a képviseleti alapon szerveződő, demokratikus intézményként működő magyar megyék is lehetnek értékteremtők és közvetítők nemzetünk és Európa számára.

Ha erőnk és tehetségünk bennünket úgy segít, részt veszünk világunk, szűkebb-tágabb környezetünk lakhatóbbá tételében, hogy határon innen és túl vonzó arcát mutathassa Magyarország.

Ópusztaszer,

1993. augusztus 18.

MÚLTUNK JÖVŐJÉBŐL — A JELEN

Megyünk a szag után

M.H.L.

Jancsó Miklós világhírű filmrendező mint szabadelvű szakács, a népi kultúráért és jóllakottságért akció egyik résztvevője, éppen nagyon kavargat valamit

Mint már hírt adtunk róla, folyik egy fesztivál a Tisza mellett a Tisza mentén, melynek címe *Múltunk jövője*, a tartalma pedig „Szabadelvűek a népi kultúráért". A túra, melyet vállalkozó kedvű evezősök valóban is megtesznek, Szatmárcsekén kezdődött augusztus 15-én, és Szolnokon ér véget 21- én. A rendezvénysorozat fővédnöke *Göncz Árpád* író, a Magyar Köztársaság elnöke, főszervezője az SZDSZ, házigazdája tulajdonképpen (mint erről a helyszínen is meggyőződtünk), *Fodor Tamás* országgyűlési képviselő, aki szívélyesen invitálta lapunkat, illetve annak valamelyik munkatársát a részvételre. Természetesen elfogadtuk, és igyekszünk hitelesen tájékoztatni olvasóinkat is élményeinkről.

A parti körülbelül felénél tart, mind földrajzi, mind időbeli értelemben. (Általános összefoglalót a fesztivál befejezése után adunk.) Hétfőn Dombrádon „Tengerihántás" címmel tartottak egy úgynevezett irodalmi szalont a formáról. *Varga Lajos Márton* eredetileg beharangozott vendégei közül csupán Gyurkovics Tibor hiányzott (de nagyon), ott volt viszont *Balassa Péter, Csiki László* és *Szilágyi Ákos*, sokak szerint megfelelően „emelkedett" hangulatban.

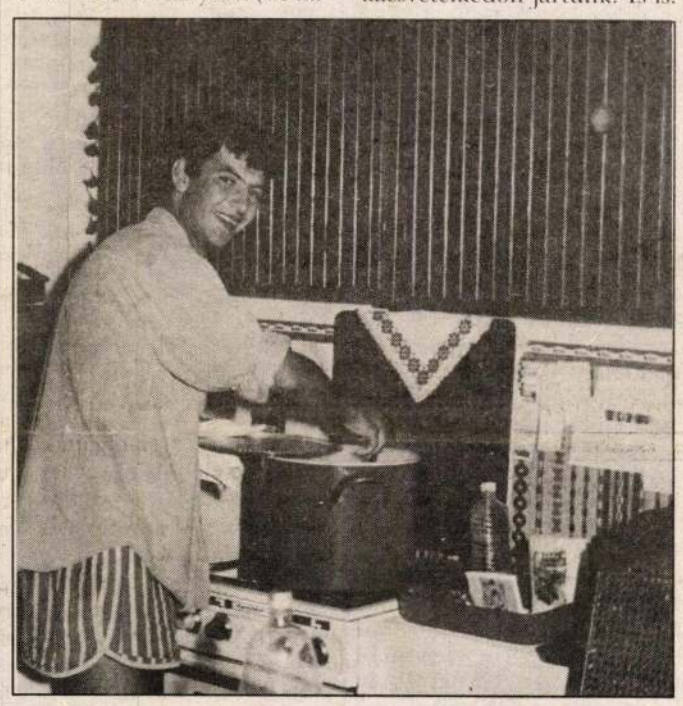

Tvrtko Vujity, „volt jugoszláviai haditudósítónk" tegnap még a fronton, holnap ugyanott, közben egy nap főzőcskézés Gávavencsellőn, szerinte békésebb körülmények között FOTÓ: NAGY LÁSZLÓ

Ínycsiklandozónak és szellemi étvágygerjesztőnek igazán a gávavencsellői Dessewffy-kastély parkjában kedd kora estére meghirdetett buli tűnt. „Egy tál dödölle, ettél belőle"-mottóval magyar, szlovák, román, cigány, szerb, horvát és bosnyák konyhák vetélkedője szerepelt a műsorban. Ott, a parkban derült ki, hogy a gasztronómiai kínálat — legalább is a népek „részvételét" illetően — gazdagabb: örmény, görög, arab, zsidó — és még ki tudja hány? — íz keveredett össze előbb a kondérokban-fazekakban-lábosokban, majd a tányérokban-gyomrokban is.

Persze, mindebből sokan azt hihetik, nemzetközi szakácsvetélkedőn jártunk. Is-is. Nemzetközi, ha felsorolom a kotyvasztók neveit, de egyikük sem „profi" szakács. Csupán ízelítőül, néhányan a konyhamesterek közül (ennivalóak voltak ők is): *Jancsó Miklós* és *Gothár Péter* filmrendezők; *Novák Ferenc* néprajzkutató, rendező, koreográfus; *Bretter Zoltán* és *Horváth Aladár* országgyűlési képviselők; *Sulyok Miklós* könyvkiadó és *Tvrtko Vujity* „haditudósító". Az „előétel" *Bródy János* „tálalta" kedvenc gitárjával. Jónéhányukkal exkluzív interjút is készítettem lapunk számára. (Egyelőre nem árulom el, hogy kikkel, hadd legyen meglepetés, a közeli napokban „tálaljuk" majd „fő eledelként".)

Nem szeretném túlságosan felcsigázni a kedélyeket (meg elindítani a nyálelválasztást), ezért csak azt helyezem kilátásba, hogy igyekszem a leghitelesebb források alapján körülírni (nem csupán konyhai receptként, hanem „politikai bensőségekkel" is) körülbelül azt, hogyan hozta össze „haditudósítónk" egyetlen tányérba a szerbet, a horvátot és a bosnyákot; hogy mitől lesz örmény-görög Novák Feri barátom babsalátája; hogy mi a titka Jancsó Miklós olasz sűrű zöldséglevesének; hogy miként fordulhatott elő: érdeklődő éhes (vagy kíváncsi) ember rengeteg volt, tulajdonképpen kaja is lett volna majdnem elég, de tányérlopás bűntényét és némi fizikai erőszakot kellett végrehajtani ahhoz, hogy az állampolgár csipegethessen valamit. Személyes élményeimből annyit „előrebocsátok", hogy nekem legjobban Bretter Zoli (volt és új honfitársamnak) juhtúrós puliszkája ízlett. Nincs itt semmi „szekértábor", egyszerűen csak ehhez jutottam hozzá, mivel ez a magyar „húsevők" táborát nemigen izgatta.

Tegnapra, a Tokaji Ferenc Gimnázium udvarára tervezték Novák Ferenc „beavató műsorát a néptánc titkaiba". Ma Tiszaújvárosban lesz nemzetközi néptáncfesztivál, majd — ha még bírja valaki — tábortűz melletti pirítás és éjszakai fürdőzés. Pénteken ér megyénkbe, Abádszalókra a rendezvénysorozat. Követjük...

ÁLLÓFOGADÁS, ELJEGYZÉS VÍZEN

A hajó továbbra is indul

folytatás az 1. oldalról

Százötven személyes a hajó, esetenként százan, száztízen állnak sorban indulás előtt a parton — nyugodtan mondhatom, a két hajó kihasználtsága hetven százalékos —, így rentábilissá vált működésünk. Ha ez így is marad, az csodálatos eredmény. Sajnos nagymértékben függünk a vízállástól, több menetrend szerint induló kiskörei járatunkat módosítanunk kellett, és csak Tiszakécskéig jutottunk el. Ha a vízállás 140, 150 cm, akkor már nem tudunk a zsilipekig elhajózni. Eleinte sérelmezték ezt utasaink, ám megkedvelték a kécskei járatunkat is. Az iskola beindulásáig meg is maradunk a megszokott rendszernél — szombaton menetrend szerint Tiszakécskéig visszük el utasainkat, vasárnap a városi szakaszon sétahajókázunk —, szeptembertől viszont iskolák, intézmények, csoportok jelentkezését várjuk, akiknek igény szerint egész napos kirándulást szervezhetünk Tiszakürtre az arborétumba, vízállástól függően a kiskörei zsiliphez. Az iskolásoknak 20 százalék kedvezményt tudunk biztosítani, ami azt jelenti, hogy ha négy osztályt összefognak a szervezők, csak 280 forintot kell a gyerekeknek fizetni egy egész napos kirándulásért.

Ezen a nyáron hetente átlagosan két alkalommal bérelték ki hajóinkat. Legjobb partnerünk a Tiszainform Iroda, valamint a szolnoki nyugdíjas klubok, ők rendszeresen visszatérő vendégeink. Előfordult, hogy helybeli kft.-k egész napra igénybe vették a hajót, érkeztek külföldi csoportok is, sőt már ismerős arcokkal is találkozom, akik már több hétvégét töltöttek velünk hol a családjukkal, hol ismerőseikkel, vagy barátaikkal. Sok horgász felszerelésével, kajakkal vagy kerékpárral együtt száll fel a hajóra, velünk felmennek a Tiszán, másnap kajakkal lereszkednek vagy visszabuszoznak.

Szegeden egyre inkább divattá válik, hogy hajón tartanak állófogadást, eljegyzést. Szeretnénk, hogyha a szolnokiak is felismernék ezt az érdekes lehetőséget.

Többen panaszkodtak már, hogy fülledt a levegő a hajó végében, ezért elhatároztuk, hogy jövőre átalakítjuk és szabaddá tesszük a hajó tatját. Szeretnék a hajóúttal emelni a város hangulatát, kellemes kikapcsolódást nyújtani pár óra erejéig, ezért a következő évi idényben is új útvonalat, új programokat tervezünk.

LUGOSI LUGO LÁSZLÓ

Az érem két oldala

Az első fotósérmet életemben alig öt évvel ezelőtt láttam. Korábban nem is tudtam ennek a műfajnak a létezéséről. A szóban forgó érem (Országos Művészeti és Fényképkiállítás, 1908); véletlenül éppen a szecesszió művészetének jegyeit hordozta, elragadó tárgy volt, nem volt nehéz megszeretni. Eleinte így is néztem a fotósérmekre: mint megannyi műtárgyra. Később aztán kiderült, hogy az érmek esztétikai jelentőségükön túl rengeteg információt is hordoznak korukról. Seregnyi adatot kapcsolhatunk hozzájuk, ha megkeressük a hozzájuk tartozó kiállítási katalógusokat, újságcikkeket, szakkönyveket és fotóalbumokat.

A fotósérmek olyan kézműves világról tudósítanak, amelyben a fénykép (még) nem csupán képes kiadványokban, újságokban, könyvekben vagy termékkatalógusokban kinyomtatható, illetve fotóművészeti galériákban kiállítható és árusítható (mű)tárgy volt, hanem tett, valódi műalkotás, amelyet fotópályazatokon és kiállításokon „az érdem jeléül" — miként ezt az érmek egy része gravírozott feliratban tudtunkra adja — érme adományozásával honoráltak.

Fotósérmet lehetett kapni kiállításon elért eredményért arany, ezüst, vagy bronz fokozatban. A fotóművészeti kiállításokon az érem mellé oklevelet is kapott a művész, valamint képe hátoldalát ellátták a kiállítást igazoló bélyegzővel vagy felragasztható címkével. Ezek a lenyomatok érdekesen egészítik ki a fotósérmek világát.

Lehetett fotósérmet kapni aztán egy-egy fotóklubban eltöltött idő után — *a 30 éves tagságért* —, vagy egy-egy évben bemutatott *teljesítményért.* Emlékérmet kaptak a fotókiállítások zsűrijeinek tagjai is. Ezeket az érmeket a *jury* gravírozás különbözteti meg a többitől.

Persze tudjuk, nem csupán a fényképészeti munkát és eredményt honorálták érmekkel, hanem a sport-, az ipari-, a repülős-, a zenei- vagy a művészeti teljesítményt is, vagy egyszerűen csak megemlékeztek velük egy-egy évfordulóról. Az éremkészítés és adományozás szokása egy, a mainál méltóságteljesebb korról tudósít, ami akkor kezd csak igazán érdekessé válni, ha a kezünkbe kerülő fotóséremről kiderül, hogy Ramhab Gyula *Magyar gyermek* (1936) című, magyaros stílusban készült fényképe nyomán mintázták (metszette Gács Lajos), amelyet az Egyesült Magyar Amatőrfényképezők Országos Szövetségének 1939-es, 6. Nemzetközi Művészi Fényképkiállításán kapott valaki.

Különösen érdekessé válnak a fotósérmek a magyar fotós közélet két kiemelkedő korszakában: a századfordulótól az első világháborúig terjedő időszakban, amikor megalakultak és jelentős számban tevékenykedtek az első magyar *amateur* fotóklubok (például a Photo Club Budapest), valamint a magyar stílus fénykorában, a harmincas és a negyvenes években, amikor számtalan fényképező klub működött az ország-

**A Ganz Fotoclub érme.
Tervezte Erdey Dezső (1902-1957).
Bronz, 60×60 mm.**

**A Magyar Amatőrfényképezők Országos Szövetségének
itt látható érme 1908-ban készült,
tervezője Vágó Dezső. Bronz, 39×62mm.**

Ez az érem Ramhab Gyula képe nyomán készült az EMAOSZ részére 1939-ben. Bronz, 75×56 mm.

ban, havonta 6—8 igen színvonalas fotós folyóirat jelent meg, a ma már jól csengő nevű amatőr és hivatásos fotósok (Dulovits, Ramhab, Balogh Rudolf, Haller F. G., Szőllősy stb.) legaktívabb és legsikeresebb korszakukat élték.

Talán itt kell megjegyezni, hogy bár több külföldi országban adtak ki fotósérmeket, és az éremművészet természetesen nemzetközi műfaj, mégis, a fotósérmek ilyen nagyszámú és ilyen magas művészi színvonalú kibocsátása mintha magyar sajátosság volna. Bár léteznek például amerikai érmek (éppen a Fotómúzeum gyűjteményében is), és bár az amszterdami Focus Fotószalon a harmincas-negyvenes években igen szép érmeket veretett évente megrendezett kiállításaihoz, és bár ismerünk német, valamint svájci érmeket is, külföldi fotótörténészek rendszeresen meglepődnek a magyar érmeket látván. Érdemes volna talán kis kötetbe gyűjteni és katalogizálni a magyar fotósérmeket, annál is inkább, mert az érmészetnek ezzel az ágával az általános éremkönyvek nemigen foglalkoznak.

Az érmek előlapján találjuk a művészi alkotást, a hátlap pedig kiegészítő információt hordoz öntött, gravírozott formában. Több olyan fotósérmet ismerünk, amelyet az előlap megtartásával a hátlapot évente, a következő kiállítás alkalmával újraöntöttek, amiből rekonstruálhatók a kiállítások sorozatainak időpontjai.

Az előlapok véseteinek művészi színvonala változó. A legszebb művészi érmek a már említett két korszakban készültek, talán nem véletlenül. A második világháború után az érmek művészi színvonala általában zuhan, egészen addig, míg a régen nyilván rituális szerepet is némileg betöltő fotósérmet már csupán egy szitanyomattal ellátott alumíniumlapka helyettesíti, nylontokba bújtatva. Ez nyilván összefüggésben van a fotó társadalmi helyzetének és a fotókiállítások szerepének megváltozásával.

Az érmek — és így a fotósérmek — alkotó művészeit az érembe vésett úgynevezett mesterjegy alapján azonosíthatjuk. Az azonosítást szakkönyv segíti (Gosztonyi—Mészáros: l. szakirodalom). A magyar fotósérmek alkotói közt olyan neveket találunk, mint **Beck Ö. Fülöp** (1873—1945), **Boldogfai Farkas Sándor** (1907—1970), **Vágó Dezső** (1882—1945), **Turáni Kovács Imre** (1910—1975), **Goldman György** (1904—1945), **Debreceny Tivadar** (1890—?), **Ligeti Erika** (1938) vagy **Renner Kálmán** (1927).

Az érmek általában bronzból készülnek, bár, mint az előbb említett esetben vagy akár a második világháború alatt silányabb fémekből, így alumíniumból is vertek érmet. A fotósérmek mérete változó, a legkisebb, mindössze 28 mm átmérőjű Daguerre-emlékéremtől egészen a 300 mm átmérőjű éremig terjed, melyet Rónai Dénesnek gravíroztak 1928-ban; ám a fotósérmek jó része elfér a tenyerünkben.

Ha a kibocsátás alkalmai szerint, illetve tipológiailag osztályozzuk a fotósérmeket, akkor négy kategóriát különböztethetünk meg:

— Vannak érmek, melyek egy-egy fotótörténeti esemény évfordulójának állítanak emléket. Ilyen a Daguerre-emlékérem 1937-ből vagy a legújabb magyar fotósérem, az 1991-ben kibocsátott Petzval-emlékérem.

— Léteznek fotóegyesületi érmek. Ezeket egy-egy klub, egyesület vagy szövetség adta ki, és többféle célra is használták őket. Hogy milyenre, arról a hátlap öntése vagy gravírozása árulkodik: kiállításra, *a színes vetítőest emlékére, 1941, Kankowszky Ervin elnök úrnak XXX. éves jubileumára* stb. Különösen lelkes éremkibocsátó volt a század elején a Photo Club Budapest, a két háború közti időben pedig a debreceni, a soproni, meg a szegedi fotóklub, a rendkívül élénk fotós közéletet élő Ganz-gyári klub, a második világháború után pedig például a győri fotóklub.

Erdey Ferenc Dezső

— Várkócs kapitány szobrát — Erdey Ferenc alkotását —, a Székesfehérvári Városszépítő és Védő Egyesület megbízásából felújították budapesti szakemberek, s a város XVI. századi várkapitányát ábrázoló szobor visszakerült talapzatára.

Magyar Hírlap 1986. III. 26

Erdey Dezső

alakjának a székesegyházra emelt tekintetével pedig kísérteties kapcsolatot teremtett a középkor és a barokk között, úgyhogy bizonyos távlatból úgy hat ez a szobor, mint egy kísértetjárás óráján kővé vált és ittmaradt szellem. Teljesértékű emlékmű, amely a tiszta művészet szuggesztív erejű eszközeivel visz bennünket az emlékezés világába s késztet hódolatra a nagy jótevő Kálmáncsai Domonkos, az egykorvaló és mégis jelenlevő püspök úr nemes alakja előtt.

Külön ki kell emelnünk még a szobor talpazatán Kálmáncsai címerének és a felírásnak tökéletes ízlésről tanuskodó dekoratív megoldását.

A székesegyház déli oldalán is van egy kis tér, melyet néhány ódonhangulatú épület zár körül, köztük egy a törökvilágból ittmaradt ház, ma Kiss Ferencnek, a Nemzeti Színház művészének barátságos hajléka. E ház előtt öreg ákácok árnyékában régi kút. Az akácok sötét lombozata előtt áll fehéren világítva, mint üde virág, Szent Imre hercegnek Lux Elektől származó szobra, amely a Kálmáncsai-szobor szigorú architektónikus elvek alapján meghatározott elhelyezésével szemben, de ugyancsak a környezet meghitt jellegéhez igazodva, szerény közvetlenséggel foglalja el helyét, az öreg házak családi körébe hozva fiatalságának viruló életét.

A város multját műalkotásokkal felelevenítő buzgólkodás a régi Budai-várkapu helyét annak a Varkocs Györgynek szobrával jelölte meg, aki Szolimán szultán ellen 1543-ban itt védte az erődöt. Hosszú, keskeny téglalap alakú vízmedence belső végén emelkedik ki a hős várkapitány bronzszobra, Erdey Dezső kitűnő alkotása, a régi várfal eredeti köveiből összeépített egyszerű talpazaton.

A sok gyenge, igaz hazafiúi érzéstől diktált, de irodalmi és retorikai elgondolásban elakadt mai háborús emlékmű után mily jól esik látni ezt az ugyancsak most készült,

fordító

Somogyi Antal: 19
Székesfehérvár. Művészet és város. Bpest, 1939.

de lapidáris egyszerűséggel beszélő emléket! Az acél rugalmas keménységével, szétvetett lábakkal, kezében buzogánnyal áll az egyszerű talpazaton a hős alakja, aki előtt úgy érezzük, hogy benne a magyar vitézség kapta meg maradandó művészi kifejezését, amely különbözik minden más nép hősi magatartásától és egészen a mienk. Benne van ebben a fölényes biztonságot sugárzó szoborban a magyar katona mozgásának könnyed, acélos lendülete, a kirobbanásig feszült hév és a kemény elszántság, minden hősködő páthosz nélkül.

A szobor életének a szellemesen egyszerű kompozíció a hordozója. A szobor frontális beállítottságúnak hat, de ez a frontális nézet tulajdonképpen átlós irányban egymást keresztező mozdulatoknak egyensúlyából áll elő. A kényen szétvetett lábak nem egyszerű terpeszállást foglalnak el, hanem a balláb kissé előre lép. A törzs és a mellkas a kilépő balláb irányába fordul s így a vállak vonala és a két kar elhelyezkedésének iránya a lépés irányát keresztezik. A balkéz csípőre van téve, a jobbkéz az ugyancsak csípőre támasztott buzogány fogantyúját markolja. A karok mozdulata tehát a törzshöz zárul, ellentétben a lábak szétágazó mozdulatával s így a szobor életét zárt rendszerben tömöríti. A fej jobboldalra fordul s így a néhány acélos formára egyszerűsített arc tekintete a jobbkéz irányába kapcsolódik. Hatása a kontraszt révén, amellyel a lépés és a törzs haladásának irányát keresztezi, hallatlanul felfokozódik. A hosszú kard a lábak mozdulatdinamikáját gazdagítja s egyben pompás térkitöltő.

Az egész szobor tehát tulajdonképpen az egymást keresztező mozdulatirányoknak szellemesen összefogott és harmoniába rögzített rendszeréből épül fel. A szerkezet acélpántjával lefogott belső feszültség a szobor ereje és értéke. Az alak tömören, összefogott jellemzéséhez nagyszerűen illik

a felirás: Tibi gloria, nobis exemplum: 20 tiéd a dicsőség, mienk a példa.

Erdey Dezső

szobrász

Szamos, Szatmárnémeti
Lap: .....
1943 JAN. 12.
Megjelent: .....

Még a nyár folyamán leleplezik Nagybányán Horthy István erdélyi püspök szobrát

30

(Nagybánya.) Mint ismeretes a Horthy családot történelmi szálak füzik Nagybányához. A Kormányzó Ur Őfőméltósága ötödizigleni őse, Horthy István, a nagytudásu erdélyi püspök Nagybányáról indult el a hirnév felé. Nagybánya városa ápolni óhajtva ezt a kapcsolatot, elhatározta, hogy szobrot emel Horthy Istvánnak.

A városi tanács Szabó Miklós dr. polgarmester vezetésével ugynevezett szoborbizottságot nevezett ki, amely a közelmultban tartotta meg első gyülését, amelyen a polgármester ismertette a terveket.

A terv szerint a szobrot a református templom és a Zazar hid között létesitendő parkban állitják fel. Ez lesz a legméltóbb hely, mivel az igy létesitett park a város egyik legszebb pontja lesz. A parkrendezés során lebontásra kerül nehány ház, s ezáltal előtünik az ősi Münz (pénzverde) épülete, valamint a régi várfal egyik része, ezek adnák a történelmi patináju hátteret a szobornak.

Maga a szobor bányavidéki márványból készülne. Erre vonatkozólag a próbakövet felküldték az illetékes vizsgálóba, ahol megállapitják, hogy alkalmas-e a célra, amenynyiben nem, ugy más márványból, vagy esetleg bronzból készül el a szobor.

Horthy István alakját Erdey Dezső szobrászmüvész fogja megmintázni, aki már több izben dolgozott a Kormányzó Urnak és igy már ismeri a jellegzetes családi vonásokat, ami igen nagy előnyt jelent a szobor sikeres megmintázásánál.

Elhatározás szerint a város magát a Kormányzó Ur Őfőméltóságát fogja hódolattal felkérni, hogy a nyár folyamán elkészülő szobrát ötödizigleni ősének maga leplezze le.

A szoborbizottság egyhangulag elfogadta Szabó Miklós dr. polgármester előterjesztését és felkérte a további munkák vezetésére, amelyből a bizottság tagjai is részt vesznek. Már az előzetes hirek hatása alatt a közönség egyrésze annak az óhajának adott kifejezést, hogy a felállitandó szobor költségeihez tehetsége szerint hozzá akar járulni. A közönségnek az áldozatkész hozzájárulása ilyen módon leveszi a teher egyrészét a város vállairól, ugyhogy a város nagyobb felkészültséggel foghat a környező városrendészeti tervek megvalósitásához.

519. CSEBI POGÁNY ISTVÁN: Szunditas. Vízf.
520. BÁNSZKY TAMÁS: Krasznahorka. Vízf.
521. BARANSKI E. LÁSZLÓ: Bánat. Vízf.
522. EMŐD AURÉL: Francavilla. Vízf.
523. BECK SCHWARZ ELZA: Budai részlet.
Színes rajz.
524. CSEBI POGÁNY ISTVÁN: Csendélet. Vízf.
525. EMŐD AURÉL: Olvasó férfi. Vízf.
526. RUZICSKAY GYÖRGY: Nyári délután. Pasztel.
527. KÁSSA GÁBOR: Férfiarckép. Vízf.
528. BÁNSZKY TAMÁS: Piac. Vízf.
529. BÁNRÉVY MAGDA: Illusztrációk T. E. Lawrence
„A bölcsesség hét pillére" című művéhez. Vízf.
530. SZATHMÁRY ISTVÁN: Mátyás király-emléklap.

M. D. K.

ERDEY Dezső szobrász

Munkácsy mellszobra Bp. Művészsétány

Végvári 1958. 245.

~~Erdélyi~~ Dezső

(Erdey?)

~~Nebrais~~

l.

Szabad Művészet

1951. 384. l.

A Művész-sétány

(Liszt Ferenc szobor)

Átvitel

ötlékkal 3360 –
" 2280 –
600 –
szerzy 6240 –
kereken 43.000 –
öszesen 420.000 –
díjakra osztandó: 30.000
szes szükséglet 450.000 –

endes évi dotációból
reállíthatók.
: házak kiépítése
a, ha ezen épületek
es lesz, addig pedig
nból fentarthatók.
s 3 án

Möllerutvány

műépítész.

Pátria nyomása. 27198.

Erdey Dezső
nobrán

wód
3

Fridrich Lajos: Budapest székesfőváros újabb közegészségügyi építkezései. Magyar Építőművészet. 1942. 276. l.

ban is megkezdődik a lovagi életeszmék lassú
elsö csiráit a nápolyi hadjáratban keressük,
és a király erősebb visszavonulásában látjuk.
s csak részben küzdötte végig saját csapatai-
sokat is. A zsoldos fizetésért és nem dicső-
lt a fontos, nem a lovagi cél. Életét és vérét
jellemzi ezt Werner esete, aki Lucera előtt
két esetben szokás megütközni, ha elkerül-
nnak. A zsoldos szellem realizmusa kétség-
llemében. De apró repedésen beszivárognak
eszme túlérett, hanyatlását csak a formák
állandó kapcsolata a francia, angol, avignoni
ssú bomlását. Ekkor fordul meg az Anjou-
m legendákat, lovagi tetteket énekelt, hanem
l, Mügeln Henrik, Suchenwirt Péter, akik a
A kancelláriák írószobáiban a humanista
sformákat keres, hogy a lovagság felbomlása
ában a mult egy-egy értékét, mint a lovagi
írnév keresését. Hozzájárult végül, hogy a

Erdey Dezső

szül. Istvánföldes /Torontál m./
1902 aug.23.

Szentgyörgyi növendék

való kereszlevelet, melyen a himlőo
utasítás is meg van. 2. *Jeney S*
(Nagyhalász): 1859-iki sárospatal
naptárt. 3. *Róth Ármin*, izr. ta
halász): kis tükör 1836-ból. 4. *S*
zeti Múzeum: 1913. évi jelentésé
csabai Múzeumi-Egyesület: Rell
A Békéscsabai Múzeum története,
és gyüjteményeinek leirása. 6. *Deb*
múzeuma: 1913. évi jelentését. 7.
Imre, múzeumigazgató (Budapest):
kezés Trefort Ágostonra czímű mű
Béla: Zádor György emlékezete é
Kazinczy Ferenczczel. 9. *E. M. K*
Sándor József: Megtámadtatásom
smind adalék az E. M. K. E. uj
kérdéséhez. 10. *Múzeumok és Kön*
ságos Főfelügyelősége: Értesítőjét
jelentését és az Alsófehérmegyei Tö
Régészeti Egyesület 1912. évi jel
Múzeumok és Könyvtárak Országo
1913. évi jelentését. 12. *Dr. Jo*
Nagy Géza: A szkythák. Ferenc
A bonyhai és szászfenesi éremlelete

szeti leleteket a találók bejelen-
birtokukba került tárgyakat a mú-
jándékozták. Egymásután kapták
t Újfehértó, Gégény, Tiszapolgár,
Buj, Kisvárda, Nagykálló helysé-
jd Gáváról, hogy a talált és be-
gyak alapján ásatást eszközöljenek.
ik szerint elsősorban az 1913. év
ennmaradt kenézlői honfoglaláskori
ábbkutatását tűzték ki.

ség meleg érdeklődése és a lele-
sége csak fokozta a munkakedvet;
zorgalommal igyekeztek végrehaj-
egesen kínálkozó ásatásokat, azon-
s 28-án kitört világháború a mun-
negbénította s így a megkezdett
ban kellett hagyni. Akadály volt
gyönge anyagi helyzete is. Az előző
70 K államsegély-maradvány volt
összes pénze, melyből nemhogy
rendezhettek volna, de még a be-
előhelyeken sem jelenhettek meg,
jékozódást szerezhessenek. A raka-
oglaláskori tárgyakat a Főfelügyelő-

törött cserépedényeket összeragasztgatták, valamennyit leltárkönyvbe vezették és elraktározták.

Bár sokat foglalkoztak a rozsdásodni kezdő tárgyakkal, a legnagyobb gondozás mellett is minduntalan előtünik a rozsda s rétegesen váladozva pusztulnak az értékes és pótolhatatlan vastárgyak. A Főfelügyelőség 7 db honfoglaláskori, 1 db la Tène-izlésű kardot, valamint a Kállóban talált bronzkori rézsisakot, a gávai diszített bronzkarperecz-töredéket és az ezekkel talált két érmet dr. Gasparetz Géza múzeumi segédőrrel galvanolyticus úton restauráltatta, konzerváltatta s így a rendkívül becses tárgyak fennmaradását biztosította.

Nem hagyta a múzeum vezetőségét érintetlenül az a ritka égitünemény sem, melyet Szabolcsmegyében május 24-én d. u. 6 óra tájban és július 17-én d. u. 7 óra tájban észleltek. Ez említett időkben meteorkőhullás volt közvetlen észlelők szerint ágyúdörgésszerű robbanással, melyet az égen látható óriási tűz-sáv előzött meg. Híre kel-

Erdey Derső, szobán

L: Pátkó Károly

Vadas József: Római szekta 13.

Élet és Irodalom, Bp. 1983 - júl. 15 XXVII/28

Erdey Dezső, szobrászművész

Az 1895 és 1910 között születettek között, Mészáros szobrásznemzedékében a forradalmár művész fehér holló volt. Pedig Grantner Jenőtől Erdey Dezsőig, Jálics Ernőtől Ohmann Béláig valamennyien plebejus élményeket hoztak magukkal a főiskolára, valamennyien anyagi nulláról indultak, gyerekkoruktól kezdve kenyeret kényszerültek keresni s így első kézből kaphattak leckét a munkásnyomorból.

P. Szücs Julianna: Mészáros László-emlékkiállítás a Nemzeti Galériában.

Népszabadság, 1980. szept. 21. 13. old.

ERDEY Dezső szobrászm

Konthy Gyula síremléke

FAZEKAS Árpád - SZEKRÉNYES András: Nyiregyháza temetői. Nyiregyháza : Sz-Sz-B.m. Temetkezési Váll., 1990

32-33.p. ill.

Erdey Dezső

lásd

Szabad Művészet

1952. 9. n. 437. l.

Nagy T

A városligeti
Művészdétány
portrétsorai

29038 sz.rendelettel utalvá
az 1906 évi 25691 sz,rendel
ből fenmaradt és az 1907 é
2560 K.68 f. pénzmaradványró
tatván, a jelzett összegekkel
rel mint bevétellel szembe
1239 K.81 f.pénzmaradvánnyal

Ez alkalommal tiszt
meltóztassék intézkedni ,hog
ban bevételként mindenkor a
a kiutalványozó rendelet szám
sék el ,mert az utalványozáss
vagy esetleges tulkiadás hel
ki.

Budapest,1909

Erdey Dezső

tanársegéd a Hobrá-
nat c. tárgynál.

Képzőm. fönk. évk

1925-27

25. l.

...mer Lajos s.k. miniszteri ...

...los másolat hiteléül:

...Tanácsos

...iszteri iroda s. tiszt.

megküldöm.

Budapest, 1930. október hó 10. n.

A miniszter rendeletéből:

Dr. Tihamér Lajos s.k.

miniszteri tanácsos.

A kiadvány hiteléül:

miniszteri iroda s.tiszt.

II (1942. O.M. Keramiai
Kiállitáson Elisznerő
oklevél

I (1939. részt vett a Nemzeti Hinház
kamara szinpadán előadott
Ember tragédiája scenikai
beállitásában.

ERDEY Dezső

KOVÁCS Péter: Fejezetek a magyar szobrászat közelmultjából. = Életünk, XXVIII. évf. 1990

880,

Erdey Dezső
hobrász

a Kéve művésztagja.

Kéve Könyve
1929. ~~VIII. K.~~ 5 9. l.

Plakettjei közül emli-
tésre méltók.

Tagja volt a Kéve
művészegyesületnek-

Pitti-palota VI. 216

Erdey Dezső

Hobrász -

Imádkozó rendőr. A budapesti rendőrség ajándéka Csiszárik János c. püspöknek.

Fenti műve - reprodukálva -

Nemzeti Magazin

1933. kép

U. 2387

Nagyságos

Szentiványi Kálmán

úrnak

Budapest

Szépművészeti Muzeum

Régészeti osztály

Erdey Dezső

Fin akt c. szobor-
mûve Repr.

Gerevich Tibor: Római
magyar mûvészek-
Magyar Mûvészek
1931. 201. l. 205 l.

fordít

Dupl

Erdey Dezsőnek a részletek finomságát hatásosan érvényesítő megmintázása a quattrocento szobrászainak példáján tökéletesedett. Felemelt karokkal érdekesen beállított karcsú fiúaktján a virtuózan kezelt részletek mellett feltűnik a fényvezetés finom játéka és a mozdulat könnyedsége. Egyike a római Akadémia műtermeiben készült legjobb szobroknak. Az Országos Testnevelési Tanácstól rendelt bronz birkózó vándordíjának lapos domborműveit a legjobb reliefstí-

lusban mintázta, mely a Kr. e. V. századi görög szobrászatnak Donatello műveiben feltámadt klasszikus reliefszabályait veszi tekintetbe.

Erdey Dezsö

nil. 1902 - Totvánföldé

Busto di Sua Altezza Serenissima Nicolò Horthy Reggente d'Ungheria, gesso.

Catalogo della XXI biennale. Venezia, 1938 - XVI. 310-l.

II.

KÖNYVEK

MDK

Erdey Dezső

hősi szobor pályázat, I. dij

Bonyodalom egy hősi szobor pályázata körül. Pesti Hirlap, 1934. ápr. 12. 9 l.

Erdey Dezső

szobrász

KMTÁRS művcsoptok
1931 feb-márc. kiáll.

II-46 V

I. Céhbeliek Társasága
II. Képzőműv. Egyes. tagja.

1932 feb.-márc. kiáll. 363 V

Erdei- nek írva
Téve-tag
1932/33. téli kiáll. 46, 47, 81, 90, 132 V

BUDAPEST
42 MAR 18 -7
BUDAPEST
942 MAR -8 -7
BUDAPEST
1942
MAI
9-11
Aa 741

Erdey Dezső

szül. 1902 aug 22 István-
földén ~~a~~ Torontál megye.
Képzőművészeti főiskolán
Radnainál, majd szent-
györgyinél tanult. Jelenleg
szentgyörgyi asszistense
az akadémián 1926-ban
állami ösztöndíjat Párisban
végzett tanulmányokat s ott
készítette Boxoló és Néger
tanulmányfej c. életnagyságu
gipsz szobrait.

Saját közlése
1926 VII. 23.

Érdi Cletek VII. 191

Erdey Dezső, szobrász

1943-1948. az Iparmüv.Főiskola tanára, 1948-1953. a Szépmüvészeti Muzeum restaurátora volt. Ekkor - betegsége miatt egy évig fizetéstelen szabadságra ment, azóta nyugdijban van. Ugyancsak betegsége miatt áttért a kisplasztikára és a ~~Képcsarnok számára~~ kis szobrokat mintáz. ~~kis szobrokat:~~ Csokonai, Munkácsy, Zrinyi, Erkel, Bartók, Jókai, Batsányi, Mikes Kelemen, Liszt Ferenc és Rákóczi szobrai készül-

DAMKÓ JÓZSEF, szobrász és éremművés
szül.

5

tek el 1954 végéig. - Utolsó nagyméretü müve a Stadion háromfigurás csoportozata volt. - Siremlékei vannak a Kerepesi temetőben, ~~és vidéki temetőkben.~~ Köztéri szobrai ~~Pesten~~ /Szervita-téri Madonna/, ~~Székesfehérvárt~~ /Varkocs/, ~~Szegeden~~ /Szt.Antal/ ~~és négy hadiemlék különböző községekben.~~

Y-nal irja a nevét.

-

z,
1872 okt.16. Németprónán.
isztrán Szt.János szobor a Várban;
.Erzsébet a Rózsák-terén; Szt.Antal
Bazilikában ; homlokzati dombormű és
szobor-csoportozat a József-telefon-
pont épületén ; Pulszky Ferenc, Ham-
József és Römer Flóris emlékmű a
Nemz.Muzeum kertjében ; Szt.Péter és
.Pál szobrai a bpesti Piarista-kápol-
ban ; Tisza-Návay emléktábla a Parla-

Erdey Dezső

Esti Ujság. 1939 ápr. 12

— **Veszprémben felállítják Szent Imre szobrát.** Veszprémből jelentik: A kultuszminiszter megbízásából *Say* Géza és *Györgyi* Dénes építésztanár Veszprémbe érkezett, ahol megbeszéléseket folytat *Mesterházy* Ferenc főispánnal, *Rosos* Károly polgármesterrel és *Bokrossy* Ferenc műszaki tanácsossal a város szépítészeti fejlesztéséről. Meglátogatták *Tóth* Tihamér dr. megyéspüspököt is és elhatározták, hogy a székesegyház mellett felállítják Szent Imre herceg szobrát, a Szent György kápolna helyén. A bronzszobor *Erdey* Dezső műve.

Racinet, Das polychrome Ornament kötve	78.—
Barret, Aquarellmalerei	—.72
Cheoreul, Farbenharmonie	1.80
Schwind, Schöne Melusine, középszerü kiadás	21.60
Ebers, Aegypten, 36 füzet à	1.20
Falke, Die Kunst im Hause, kötve	4.60
Hogarth's, Zeichnungen, 118 lap, kötve	75.—
Lützow, Kunst und Gewerbe aus der Wiener Weltausstellung mit 400 Holzschn.	21.50
Lübke, Grundr. der Kunstgeschichte, 2 köt.	10.80
Lübke, Gesch. der deutschen Renaissance 2 kötet	19.20
Lübke, Gesch. d. Arhitectur, kötve	14.10
Lübke, Gesch. d Plastik, kötve	13.50
Piloty, Shakespeares Romeo u. Julie	24.—
Rondelet, Die Kunst zu bauen, 5 kötet	30.—

Becs, Kohlmarkt 8. sz.

Régiségek, ásványok és érmek a le gasabb áron vétetnek!

FERENCZ JÓZS

KESERÜVIZ-FORRA

Buda, valamint a bel és külföld legtartalma s rü-vize, mely nemcsak azért elismert és hog

leghathatósabb minden keserü-viz k

hanem izletes is. **Minden más keserü-viznél fé t eljes sikerrel használhatni.**

Minden gyógytárban és füszerkereskedésb ható. Leirások, a gyógyitási sikerről szóló bi nyok ingyen kaphatók a **szállitási igazgatósá dapest** (váci-utca 18. szám.)

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában (Budapest, király-utca) kaphatók:

JAKOBI TH.

altesti bántalmak elleni

NÖVÉNY-LiKÖR,

300 frtot

fizetek annak, ki **dr. Hartung száj- és fog-vizi** *használása után is bármikor még fogfájást k vagy szájában szagot érez. Egy üvegcse használati utasitással 60 kr. Vidékre 1 frt kr; a postautalványnyal beküldött összeg u*

Erdey Dezső

Szent László
herendi porcellán
mutárta fanti
Repr

Europa, 1943. I évf.
4. sz. 261 l. kép

munkássága sok irányban előmo
tevékenységét és igy szintén
gálatában állott. Ezt az ügye
a kiállitáson nagybecsü vezet
nek átengedésével részt vett

Nagyméltóságu

Báró F O R S T

v.b.t.t. a Műemlékek ors

Leleplezték vitéz nagybányai Horthy István alumínium-melliszobrát a Mérnökkamarában

Vasárnap délelőtt ünnepélyes körülmények között leleplezték a Mérnöki Kamara székházában vitéz nagybányai *Horthy* István, a hősihalált halt kormányzóhelyettes aluminiumból készült mellszobrát, amely *Erdei* Dezső szobrászművész alkotása. Ugyanekkor tartották meg a kamarai székház felavatását is.

Az ünnepségen megjelent ifj. nagybányai vitéz *Horthy* Miklós rendkívüli követ és számosan a közélet kitűnőségei közül. A Mérnök Kamara elnöke: dr. *Vér* Tibor felsőházi tag felavató beszédében a kormányzóhelyettesről, mint a legnagyobb mérnök-áldozat hőséről, emlékezett meg.

— Vitéz nagybányai Horthy István neve összeforrt a magyar mérnök nevével, szelleme pedig az új magyar alkotó szellemiség szimbólumává vált.

Meggyilkolták a milánói fasiszta párttitkárt

Milánó, dec. 20.

(NST) A köztársasági fasisztapárt milánói titkárát, Aldo Rosega milicista ezredest fasisztaellenes merénylők meggyilkolták. Rosega lakása közelében villamosra akart szállni, amidőn két ember hátulról revolverlövéssel meggyilkolta. A párttitkár azonnal meghalt. A gyilkosok kerékpáron elmenekültek. Rosega ezredes 47 éves volt és mint önkéntes tiszt résztvett az afrikai, albániai, horvátországi és a nyugati hadjáratban.

Dr. Kopits Jenő aranydiplomája

December 21-én délben 12 órakor, a Bakay-klinika Baross-utca 23. szám alatti tantermében ünnepélyesen adják át az aranydiplomát dr. Kopits Jenő egészségügyi főtanácsos, egyetemi rendkívüli tanárnak, a Budapesti Királyi Orvos Egyesület orthopaediai szakosztálya megalapítójának.

— **Uj kormányfőtanácsos.** A Kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére zrinygrádi *Petainek* Józsefnek az Eliwest-Priteg Egyesült Magyar Magántelefon és Elektromos Ipar Rt. ügyvezető igazgatójának, közhasznú érdemes tevékenysége elismeréséül a m. kir. kormányfőtanácsosi címet adományozta.

Fotokópia. Fénymásolat. *Rád*, Andrássy-út 52 (Mussolini-térnél). Telefon: 116—640.

A Pantheon karácsonyi regényei!

DORMÁNDI LÁSZLÓ:

A tulsó parton

Egy francia kisváros társadalmának hajszálfinom, tökéletes rajza. Maradandó értékű, monumentális irodalmi alkotás.

2 kötet, 950 old. Füve: 32.—, kve 40.— P

MARC BERNARD:

Viharos gyermekkor

Az utolsó Goncourt-díjjal kitüntetett regény. Az ifjúkori nyomorúság és szerelem művészi megelevenítése.

Nagy francia könyvsiker.

352 oldal. Füzve: 10.—, kötve 14.— P

BERENDI MIKLÓSNÉ:

A Piombó-kép

Egy különös asszony különös szerelmének története, a béke, a világháború és az összeomlás tragikus hátterével.

400 oldal. Füzve: 14.—, kötve: 19.— P

A Kormányzó Ur az Országos Magyar Iparművészeti Társulat kiállításán

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

Vitéz nagybányai *Horthy* Miklós, Magyarország kormányzója, *Horváth* Dénes ezredes szárnysegéd társaságában december 19-én, vasárnap délelőtt megtekintette az Országos Magyar Iparművészeti Társulat „Művészet az Iparban 1943. Uveg és Fém" kiállítását a társulat Mária Valéria-u. 12. szám alatti kiállítási termeiben. A Kormányzó Ur hosszasan időzött a kiállításon, amely rendkívül megnyerte a tetszését. A jelenlevő kiállító iparművészeket és műiparosokat megszólításával tüntette ki. Távozásakor legmelegebb elismerését fejezte ki a Társulat és az Egyesület vezetőségének.

Roosevelt karácsonyi rádióbeszédében közöl részleteket a tárgyalásokról

Washington, dec. 20.

(Bud. Tud.) Roosevelt elnököt a Fehér Házba való visszaérkezésekor kormánytisztviselők és köztársasági, valamint demokrata képviselők élénken üdvözölték és szerencsekívánataikat fejezték ki Kairóban és Teheránban elért sikereiért. Az elnök közölte a kongresszusi vezetőkkel, hogy nincs módjában a kongresszusnak útjának eredményéről nyilatkozatot tennie, mielőtt január első napjaiban el nem mondja szokásos évi üzenetét az amerikai néphez. Mindazonáltal a kairói és teheráni értekezlet kérdésének szenteli karácsony estére tervbevett beszédének egy részét.

Roosevelt elnök Washingtonba való visszaérkezése után a Fehér Házban azonnal megkezdte a munkát. Fogadta a Szovjetunió, Nagybritannia, Kina, Törökország és Irán diplomáciai képviselőit. Ezenkívül — mint John Mac Cormick, a képviselőház demokrata frakciójának vezetője közölte — Roosevelt máris összehívta a kongresszusi vezetők értekezletét, hogy belpolitikai problémákat megvitassanak.

Roosevelt elnök a technika haladása folytán távolléte alatt a Fehér Ház ügyeit nagyrészt sajátmaga intézte. A rádió és a repülőgép módot nyujtott arra, hogy állandóan a legszorosabb érintkezésben álljon Washingtonnal. Minden második nap futárrepülőgép vitte a legsürgősebb üzeneteket Roosevelt és a Fehér Ház között. Amikor a körülmények szükségessé tették, még külön repülőgép is közlekedett. Igy például okmányokat küldtek aláírás végett a Közelkeletre. A Fehér Ház tisztviselői kijelentették, hogy Roosevelt sohasem volt távolabb Washingtontól négy napi útnál. Ezzel nyilván azt akarják kifejezni, hogy nem tartott tovább négy napnál, amíg valamely okmány Roosevelthez ért. Roosevelt öt heti távolléte alatt egész sor fontos törvényjavaslatot irt alá.

A szabadságtéri református egyház hangversenye

Rendkívül magas szinvonalú hangversenyt rendezett tegnap délelőtt a Szabadságtéri Református Egyház kamarazenekara. A hangverseny kimagasló száma Haydn: C-dur hegedűversenye volt, melyet a kamarazenekar kiséretével a feltűnő tehetségű *Bedő* Mária hegedűművésznő adott elő. *Bedő* Mária technikai felkészültsége, stílusérzéke, átfogó zenei intelligenciája formailag és tartalmilag kivételes élményt nyujtott. A zsúfolásig megtelt terem közönsége lelkesen ünnepelte *Bedő* Máriát. A hangverseny műsorán két ujdonság is szerepelt: Haydn „Visszhang" című szimfóniája, amelyet először játszottak Budapesten, és Bihari „Verbunkos" című műve *Major* Ervin átiratában. A rendkívül élvezetes matinénak ünnepelt karmestere, *Lajtha* László, minden elismerést megérdemel. A szabadságtéri református egyház kulturmunkájának jelntőségét ez a hangverseny is példázza.

Ujabb Beveridge-terv

Zürich, dec. 20.

(MTI) Londonból jelentik: Áprilisban William Beveridge ujabb tervét teszik közzé a tömeges munkanélküliség megelőzésének kérdésében. Beveridge maga kijelentette, hogy második terve nem lesz oly tömör, mint az első, „tartalma azonban ugyanolyan feltűnést fog kelteni."

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ

London bombázása

(NST) Vasárnapra virradóra ismét bombák estek Londonra és Délkelet-anglia néhány más helységére. A bombák károkat okoztak, de emberélet nem esett áldozatul, — mint vasárnap reggel Londonban közölték.

— **Kovai Lőrinc: Vadvíz.** Kovai első regényével (Földönfutók) nagy vihart váltott ki irodalmi köreinkben. Uj regénye még nagy izgalmat fog előidézni. Nagyváros és széles sikság megrázó regénye a „Vadvíz". A könyv kiállítása dicsévetreméltó. (Cserépfalvi kiadás.)

Márai Sándor és Kornis Gyula előadása

A *Parthenon* vasárnap délelőtt felolvasó ülést tartott. *Márai* Sándor az utolsó nagy római császárról: *Marcus Aureliusról* tartott előadást. Kifejtette, hogy a nagy császár a leglelkiismeretesebb uralkodó volt. Komolyan készült hivatására és mégis minden reggel arra kellett ébrednie, hogy a nagy gondolatok megvalósítását a tiszta ideák szellemében a csaták zajával és a halálos ítéleteket aláíró toll sercegésével kell felcserélnie.

Márai előadása után *Kornis* Gyula olvasott fel néhány oldalt most készülő kényvéből.

Huszonötéves a MOT

A Magyar Országos Tudósító decemberben tölti be fennállásának 25. esztendejét. *Balla* Jenő, az azóta elhunyt kitünő ujságíró alapította a hírlaptudósító könyomatos lapot azzal a céllal, hogy a Budapesti napisajtót rendőri híranyaggal lássa el. Később a belügyi kormányzat a főváros és az igazságügyi hatóságok félhivatalos tudósítója lett és ellátta a városháza és a törvényszék híranyagának feldolgozását is. Vállalta Pestvármegye hírszolgálatát, majd a vidéki napilapok, a rádió és a külföld hírszolgálására is vállalkozott. Az Országos Tudósító alapítása után három esztendővel a Magyar Távirati Iroda érdekkörébe került. A 25 esztendős MOT súlyában azóta megnövekedett; legnagyobb jelentőségét az uj világháborúban érte el, amikor a hírszolgálat megkötöttségekkel működik és a kimondott szó, még inkább a leírt betű különösen fontos.

A náthaláznak egy hét alatt 1148 halottja volt az angliai városokban

London, dec. 20.

(NST) A brit közegészségügyi minisztérium közlése szerint a december 5-től 11-ig terjedő héten 1148-an haltak meg náthalázban. Ez a statisztika csak Anglia és Wales nagyobb városait öleli fel, míg a kisebb helységek nem szerepelnek benne. Évek óta nem volt ilyen nagy a halálozási arány ebben az évszakban, — tette hozzá a minisztérium szószólója.

Sütőporokhoz

előnyös

Dr. ÖTKER

SZINHÁZ

Ma este a „Királynő csókja" bemutatója

Az előadás fél 6 órakor kezdődik

Egyhetes szünet után, ma este ismét felfut a függöny az *Operettszínház* színpadán és szinre kerül a *Radványi—Orbók—Fényes* szerzőhármas operettujdonsága: a „*Királynő csókja*". A darab bemutatóját szombaton, díszletezési nehézségek miatt, kénytelen volt elhalasztani a szinház. A kétnapos kényszerszünet azonban bizonyosan csak használt a darabnak, s az operett jeles együttese: *Karádi* Katalinnal, *Csikós* Rózsival, *Somogyi* Nusival, *Hajmássy* Miklóssal, ifj. *Latabár* Kálmánnal, *Kertész* Dezsővel és *Iványi* Zoltánnal az élen még csiszoltabb játékkal mutatkozhat be a közönségnek. A premiert díszes keretek között,, a régi nagy operettbemutatók fényes *theatre pare*-ire emlékeztető ünnepélyességgel kivánja megrendezni a szinház. Ami eltér a régi idők szokásaitól, az csak az előadás kezdete, amelyet most ½6 órára tűzött ki az Operettszinház.

„ARANYSZÁRNYAK" című új, történelmi tárgyú darabját szombaton felolvasta Herczeg Ferenc a Vígszínház igazgatósága előtt. Herczeg Ferenc mély benyomást gyakorolt hallgatóira, akik a felolvasás végén elragadtatottan gratuláltak az írónak. Az „Aranyszárnyak" Zrinyi Ilona történetéről szól. A darabnak mindössze hat szereplője van. A női főszerepet Lázár Mária játssza, Herczeg Ferenc személyes kívánságára. A férfi főszereprőI pedig, a Vígszínház most tárgyal a Nemzeti Szinház egyik prominens művészével. A darab bemutatóját még februárban meg akarják rendezni.

SZUHY EMIL, a fiatal rendező elkészült a „Fekete vihar" című népidráma forgatókönyvének megírásával. A munkája oly jól sikerült, hogy azonnal megbízást kapott egy másik forgatókönyv megírására. Gellért Vilmos „Novemberi hajnal" című regényét fogja dramatizálni.

SZOMBAT ESTE mutatta be a pécsi Nemzeti Szinház Nagy Kázmér—Németh Antal—Koltai Sándor érdekes meséjét, szines, hangulatos operettjét, melynek címe: „Violetta". A darab nagy sikert aratott és a pécsi Nemzeti Szinház e heti műsorán végig szerepel. Az operett együtteséből különösképp: Márffy Vera, Nagy Anci, Farkas Anni, Varga Jenő és Deák Ferenc kaptak sok tapsot.

AZ „ÁRMÁNY ÉS SZERELEM"-ből vizsgáztak tegnap a Szinművészeti Akadémia növendékei. Lehotay Árpád rendezőtanár irányitása mellett, jól gördülő előadásban, szép játékkal és kifogástalan szereptudással hozták színre a növendékek Schiller tragédiáját. A hölgyek közt: Kovács Teri, Papp Ilona és Balogh Judit, a férfiak közül pedig Stolpa András, Veszprémi László, Horváth Jenő, Pongrácz Imre és Péchy Sándor voltak a legjobbak.

Nagy siker a Komédia Orfeumban

Szokatlan, hogy az elsejei bemutató után, most ismét visszatérünk egy revü ismertetésére, de az a pompás műsor és jeles szereplőegyüttes, mely a *Komédia Orfeum* decemberi 12 képes sikerét jelenti, megérdemli, hogy ismét irjunk róla. Elsősorban is *Türk* Bertát kell megint megdicsérni, aki új műsorával fényt az estének. *Nádassy* László és *Lőrincz* Miklós egy-egy bohózata ezuttal még több nevetést jelent, mint amit a közönség megszokott a Komédiában. Igazi mulatság a „*Céklával díszítve*" című énekes revükép és a „*Jobbra ön, balra én*" táncos revükép, melyet *Hlatky* Edit és *Óváry* Tibor szteppelnek. Hamisitatlan kutyacirkusz *Christians* párisi kutyaparádéja és nemzetközi attrakció: a *Pusztay és Co.* akrobata kettős, valamint *Barry Bakker* tánckavalkádja. A szinészek közt *Barna* Anci, *Misoga* László, *Anday* Béla és *Fekete* Pál alakitanak a legnagyobb sikerrel.

A SZINHÁZAK MAI MŰSORA:

OPERAHÁZ: Nincs előadás. — NEMZETI: A kaméliás hölgy (kezd. 6). — NEMZETI KAMARA: Fatornyok (½7). — VIG: Warrenné mestersége (½7). — UJ MAGYAR: Az első (½7). — PESTI: Fecske és denevér (½7). — MADÁCH: Homokpad (½7). — MAGYAR MŰVELŐDÉS HÁZA: Déryné ifiasszony (ifj. előadás, ½3). — ANDRÁSSY: Josephine (½7). — FŐVÁROSI OPERETT: A királynő csókja (½6). — VIDÁM: Ballépés jobbra (½7). — ERZSÉBETVÁROSI: Tűzmadár (½5, 7). — JÓZSEFVÁROSI: Lehullott a rezgőnyárfa (½5, 7). — KISFALUDY SZINHÁZ: Tábornokné (½5, 7). — REVÜPALOTA: Őfelsége a pénz (½7). — NEMZETI BÁBSZINJÁTÉK: Toldi (½7). — KOMÉDIA ORFEUM: Szalonkák (½4, ½7). — ERDÉLYI BÁBSZINHÁZ (Rottenbiller-u. 14): Rózsapiroska és a Medve, Biri, Bandi (4, vas. d. e. 11, 2, 4).

KARÁCSONYRA Smart GARDÉNIA TOILETTEVÍZ

RÁDIÓ

DECEMBER 20, HÉTFŐ

15: Délutáni muzsika. — 15.30: Készül a karácsonyi mézeskalács. Közvetítés. — 16.20: Cigányzene. — 16.45: Időjelzés, hirek. — 17: A királynő bált ad. Három történelmi bál bemutatója. — Közben: Hanglemezek. — 17.45: A rádió hangversenydobogóján. — 18.25: Mulatság, fáradtság. Ignácz Rózsa beszél a háztartásról. — 18.40: Géczy Barnabás zenekarának műsorából. — 18.50: Hirek. — 19: Bűvös utazás országvilágon át. — 19.30: A Kassa Szalonzenekar műsora. — 20.10: Tóth Árpád anthológia. — 20.40: Dohnányi: D-moll szimfónia. — 21.40: Hirek. — 22.10: Hirek német, angol és francia nyelven. — 22.40: Szép melódiák. — 23.45: Hirek.

Rosita Serrano
nagy slágere: **La Paloma** (A galamb) világhírű mexikói spanyol dal a karácsonyi kottapiacra új köntösben jelent meg: **Bissz Róbert** művészi címlapjával. **Szécsi Ferenc** fordítása. Rózsavölgyi kiadás.

DECEMBER 21, KEDD

6: Uzen az otthon. — 6.25: Ébresztő. Torna. — 6.45: Reggeli zene. — 7: Hirek. Közlemények. — 8: Hirek német, román, szlovák, ruszin és szerb nyelven. — 8.35: Délelőtti muzsika. — 10: Hirek. — 10.15: Szórakoztató zene. — 11.10: Nemzetközi vizjelzőszolgálat. — 11.15: Kamarazene. — 11.40: Divattudósitás. — 12: Harangszó. Himnusz. — 12.10: Országos Postászenekar. — 12.40: Hirek. — 13.20: Időjelzés, vizállásjelentés. — 13.30: Honvédeink üzennek. — 14: A Légierők fúvószenekara. — 14.30: Hirek. Műsorismertetés. — 15: Magyar Revü Tánczenekar. — 15.30: Gyermekdélután. — 16.20: Ilniczky László szalonzenekara. — 16.45: Időjelzés, hirek. — 17: Gyermekekről — felnötteknek. — 17.50: Megujuló hadigondozás. Felolvasás. — 18.10: Valakinek muzsikálnak. Magyar nóták. — 18.50: Hirek. — 19: Petőfi aszódi ifjúsága. — 19.20: Mesterművek. — 20.20: A fehér Vénusz. Szabó Lőrinc elbeszélése. — 20.50: Egy óra könnyű zene. — 21.10: Akiket mindig szívesen hallgatunk. Toronyi Imre csevegése. — 21.40: Hirek. — 22.10: Hirek német, angol és francia nyelven. — 22.40: Kamaraegyüttes. — 23.10: Filmdalok. — 23.45: Hirek.

A Kormányzó Úr összetartásra buzdította az úszókat

A MUSz évzáró úszóversenye ünnepi külsőségek között folyt le tegnap este a fedett uszodában. Megjelent a versenyen vitéz nagybányai *Horthy* Miklós Magyarország kormányzója ifj. vitéz nagybányai *Horthy* Miklósnak, a MUSz elnökének a társaságában. A Kormányzó Ur érdeklődéssel nézte végig a versenyt, amelynek befejezése után a válogatott úszók felsorakoztak a díszpáholy előtt s a Kormányzó Ur rövid beszédben összetartásra buzdította a versenyzőket s felhivta figyelmüket a sport nagy jelentőségére. *Novák* Ilonkával, *Killermann* Klárival, *Somhegyi* Zsuzsival, *Tátossal, Szegedivel, Kőrösivel, Szatmárival, Némethtel, Végházival* és *Galambossal* külön is beszélgetett a Kormányzó Ur.

Maga a verseny igen jó eredményekkel végződött. A 300 m-es vegyes úszóbajnokságban *Végházi* (BBTE) 4 p 0.10.8 mp-re javította a saját 4 p 11 mp-es rekordját, a 200 m-es hölgy vegyes úszóbajnokságban pedig *Novák* Ilonka (MUE) 2 p 57 mp-es új rekorddal győzött. A régi 2 p 58.5 mp-es rekordot is ő tartotta. A 200 m-es mellúszásban *Németh* (Gamma) 2 p 43.6 mpes új rekordot ért el s ezzel megdöntötte egy hetes 2 p 43.8 mp-es rekordját. A 100 m-es hátúszásban *Galambos (UTE)* 1 p 12.6 mp-cel, a 100 m-es gyorsúszásban *Kőrösi* (UTE) 1 p 00.4 mp-cel győzött.

Valódi és magyar perzsák, erdélyi perzsák, torontáli szőnyegek, rongyszőnyegek eladása és vétele
Klein Odön
szőnyegüzletében, IV., Kecskeméti-utca 11. Telefon: 187-009.

MOZI

ADRIA (353-707): **Hamupipőke.** (¼4, ¼6, ¼8, v. 11, ½2-kor is) — **ANDRÁSSY** (124-124): **A négyarcú asszony.** (¼4, ¼6, ¼8, v. 11, ½2-kor is) — **ATRIUM** (153-034): **A béke angyala.** (¼4, ¼6, ¼8, sz., v. ½2-kor is) — **BARLANG** (422-722): **Csavargók.** (¼2, ¼4, ¼6, ¼8) — **BAROSS** (149-510): **A varieté csillagai.** (3, 5, 7, v. 11-kor is) — **BELEZNAY** (225-276): **Férfisors.** (10, ½12, ½2, ¼4, ¼6, ¼8) — **BELVÁROSI** (384-563): **A varieté csillagai.** (¼4, ¼5, ¼6, ¼7, ¼8, v. ½2, ½3-kor is) — **BELVÁROSI HIRADÓ** (181-244): **Az Elbától az Oderáig** (színes kulturfilm). **Tarka-barka filmmuzsika. Rajzos Híradó az Égei-tengerről. Magyar, UFA és Európa Híradók.** (Folyt. 10—21-ig). — **BETHLEN** (225-003): **Párduckisasszony.** (¼4, ¼6, ¼8, ü. ½2, v. 11 és ½2-kor is) — **BUDAI APOLLÓ** (351-500): **Münchhausen.** (¾3, 5, ¼8, v. ¾1-kor is) — **CAPITOL** (134-337): **Eltitkolt szerelem.** (¼2, ¼4, ¼6, ¼8, v., ü. 11-kor is) — **CORVIN** (138-988): **Kivirul az öreg szív.** (3, 5, ¼8) — **CSABA** (146-040): **Feleség.** (¼4, ¼6, ¼8, sz., v. ½2-kor is) — **DAMJANICH** (425-644): **Egy bolond százat csinál.** (¼4, ¼6, ¼8, v. 11, ½2-kor is) — **DEÁK** (125-952): **Rákóczi nótája.** (¼2, ¼4, ¼6, ¼8, v. 11-kor is) — **DUNA** (111-994): **Párduckisasszony.** (¼4, ¼6, ¼8, v. ½2-kor is) — **ERZSÉBET** (222-401): **Szélhámosnő voltam.** (11, ¼2, ¼4, ¼6, ¼8) — **FORUM** (189-543): **Boccaccio.** (¼4, ¼6, ¼8, v. ½2-kor is) — **GLÓRIA** (427-521): **Páris vadonában.** (¼4, ¼6, ¼8, v. ½2-kor is) — **HIRADÓ** (222-499): **Az órák birodalmában. A szél az ember igájában** (kulturfilmek). **Rajzos Híradó az Égei-tengerről. Magyar, UFA és Európa Híradók.** (Folyt. 9—21-ig) — **HOMEROS** (496-178): **Valborgéji kaland.** (¼4, ¼6, ¼8, v. ½2-kor is) — **IPOLY** (292-626): **Igazi férfiak.** (¼4, ¼6, ¼8, sz., v. ½2-kor is) — **JÓZSEFVÁROSI** (131-316): **Szakadék felett.** (¼4, ¼6, ¼8, v. ½2-kor is) — **KAMARA** (423-901): **Sziámi macska.** (½12, ½2, ¼4, ¼6, ¼8) — **KASZINÓ** (383-102): **Két csók között.** (¼4, ¼6, ¼8, sz. ½2, v. 11-kor is) — **KORONA** (telefon: 353-318): **Bercsényi-huszárok.** (¼4, ¼6, ¼8, v. ½2-kor is) — **KORZÓ** (182-818): **Gróf Monte Christo. I. rész — Az If-vár foglya.** (¼4, ¼6, ¼8, sz. ½2, v. 11-kor is) — **KULTÚR** (188-120): **Hamupipőke. Elvarázsolt kastély. A bűvös szék.** (¼4, ¼6, ¼8, vas. ½2-kor is) — **MESEVÁR** (114-502): **Majd a gyerekek.** (¼4, ¼6, ¼8, v. ½2-kor is) — **NEMZETI APOLLÓ** (222-002): **Hét férfi — egy asszony.** (¼4, ¼6, ¼8, sz. ½2, v. 11, ½2 is) — **NYUGAT** (121-022): **Varieté csillagai.** (¼4, ¼6, ¼8, sz. ½2, v. 11, ½2-kor is) — **OMNIA** (130-125): **Zenélő malom.** (¼4, ¼6, ¼8, sz. ½2, v. 11, ½2-kor is) — **OTTHON** (146-447): **A varieté csillagai.** (¾4, ¼6, ¼8, v. 11, ½2-kor is) — **PEST** (221-222): **Makrancos hölgy.** (¼12, ½2, ¾4, ¼6, ¼8) — **PETŐFI** (428-478): **Hamupipőke.** (¼4, ¼6, ¼8, vas. ½2-kor is) — **RÁDAY** (382-581): **Az áruló nyom.** (¼4, ¼6, ¼8, v. ½2-kor is) — **RÁDIUS** (122-098): **Kivirul az öreg szív.** (¼4, ¼6, ¼8, sz. ½2, v. 11-kor is) — **RÁKÓCZI** (426-326): **A pék felesége.** (11, 1, 3, 5, ¼8) — **SCALA** (114-411): **Zenélő malom.** (¼4, ¼6, ¼8, sz., v. ½2-kor is) — **SZÉKELY** (226-425): **Nápoly a csókok tüzében.** (11, ½2, ¼4, ¼6, ¼8) — **SZITTYA** (111-140): **Lajla.** (¼4, ¼6, ¼8, v. ½2-kor is) — **SZIVÁRVÁNY** (228-020): **Igazi férfiak.** (¼4, ¼6, ¼8, sz., v. ½2-kor is) — **TINÓDI** (225-602): **A négyarcú asszony.** (¼4, ¼6, ¼8, sz. ½2, v. 11, ½2-kor is) — **TISZA** (133-171): **Az 5-ös számú őrház.** (¼4, ¼6, ¼8, v. ½2-kor is) — **TOLDI** (224-443): **A varieté csillagai.** (10, ¾12. ½2, ¼4, ¼6, ¼8, v. 11, 1, 3, 5, ¼8) — **TURÁN** (120-003): **Igazi férfiak.** (11, ¼2, ¼4, ¼6, ¼8) — **UGOCSA** (154-422): **Ítél a dzsungel.** (Előadások kezdete hétköznap: ¼4, ¼6, ¼8, szomb. ½2, vas. 11, ½2-kor is) — **UJBUDA** (268-999): **Feleség.** (¼4, ¼6, ¼8, sz. ½2, v. 11-kor is) — **URÁNIA** (146-046): **Rákóczi nótája.** (3, 5, ¼8, v. 11-kor is)

Szakértő társat keresek
és ügyi összegére van iparigazolvány m. F. tőke a szakértelem és piacismeret, tőke nem feltétlenül szükséges. Ajánl. «Első alkalmazott» jeligére Bologh hirdetőbe, Szent István-krt. 9.

Sternberg
Kedves zenélő
Árjegyzék ingyen. Villamos hangraforgó rádióhoz 5
Karácsonyi zenealbum zongorára, harmonikára, 12 gyönyörű slágerszámmal P 8.—, 40 számmal P 20.
Azonnal átírom i pénzküldéssel rendeljen, hogy az árut ünnepre megkaphassa. Hétköznap 7 óráig nyitva.

SPORT

A Csepel FC nyerte az év utolsó bajnoki mérkőzését

Több mint tizezer néző előtt játszották Csepelen az év utolsó bajnoki mérkőzését, amelyben a *Csepel FC* és a *Ferencváros* volt az ellenfél. Heves iramú, változatos volt a küzdelem, amelyben a szerencsésebb csepeli csapat *4:3 (2:2)* arányban győzött. A 10. percben *Finta* góljával a Ferencváros vezetett, ám *Szabadkai* a 15. percben kiegyenlített. A következő percben *Sárosi* Béla tizenegyesből lőtt gólt, amelyre a csepeliek a 23. percben szintén tizenegyesből elért góllal válaszoltak. Ezután a Ferencváros támadott többet, de ebben a félidőben gól már nem esett. A szünet után a csepeliek nagy lendülettel támadtak s a 8. percben *Keszthelyi*, a 12. percben pedig *Marosvári* révén két gólt szereztek és 4:2-re vezettek. Ezután már a Ferencváros ragadta magához az irányitást, fölénybe került s amikor a 16. percben a bíró a csepeli *Rákosit* kiállította, a Csepel FC teljesen a kapujához szorult és védekezett. A ferencvárosi csatárok nem tudták széthúzni a tömör védelmet s csupán a 38. percben sikerült *Nagy II.*-nek 4:3-ra javitani az eredményt. A mérkőzéssel befejeződött az őszi labdarúgószezón s a bajnoki sorrend igy alakult:

1. NAC 24 p. (34:16). 2. Gamma 19 p. (28:20). 3. Kolozsvári AC 17 p. (28:25). 4. Csepel FC 16 p. (34:31). 5. Ferencváros 16 p. (35:22). 6. Ujpest 15 p. (45:32). 7. SBTC 15 p. (31:29). 8. Kispest 15 p. (38:36). 9. Vasas 14 p. (24:25). 10. Elektromos TE 14 p. (36:39). 11. SzVSE 14 p. (24:28). 12. DVSC 14 p. (21:37). 17. Szolnoki Máv. 13 p. (31:31). 14. UAC 13 p. (22:32). 15. Diósgyőri Mávag 12 p. (23:36). 16. Beszkárt 10 p. (27:42).

A NAC kiesett a Magyar Kupából

A Magyar Kupa mérkőzések számos meglepő eredményt hoztak. A legnagyobb meglepetés a *Nagyváradi AC* nagybányai veresége. A NAC-ot az *NSE* győzte le *2:3 0:3* arányban. A többi eredmény:

Gamma—Szentlőrinci AC 1:1 (1:0). A Gamma jutott tovább. — Törekvés—Ganz TE 7:2 (2:0). — VI. ker. SC—Elektromos TE 1:0 (0:0). — Ujpest—Kispest 4:1 (2:0). — Szegedi VSE—Szolnoki Máv. 2:1 (0:0). — Csillaghegyi MOVE—Urak 0:0. Az URAK jutottak tovább. — Székesfehérvári Máv. Előre—BVSC 1:0 (1:0). — SzVAK—UVAK 4:2 (2:1). —Vasas—SBTC 1:1 (1:0). Az SBTC jutott tovább. Szegedi AK—Debreceni VSC 1:1 (1:0).. A DVSC jutott tovább. — Szombathelyi FC—Beszkárt 2:1 (1:0). — Diósgyőri Mávag—Losonci AFC 3:0 (1:0). — Kolozsvári AC—Csabai AK 2:0 (1:0). — Ujvidéki AC—Nagykanizsai VSE 3:1 (2:1). — Dorogi AC—Váci SE 3:0 (2:0).

KARÁCSONYRA
különlegességeket ajándékozzon
Antik bútor, dísztárgyak, ezüstök, festmények, rendkívül olcsón
GRÓF KÖNIGSEGG JULIÁNÁL,
IV., Semmelweiss-utca 9.

AZ ÖKÖLVIVÓK Mátyás király versenyének döntőit tegnap bonyolították le. Az egyes súlycsoportokban Bogács (WMTK), Szumega (FTC), Fogarasi (Kistext), Vajda (BVSC), Marton (BTK), Torma II. (BTK), Csontos (FTC), Tamássi (BVSC) győzött.

A MAC nyerte Budapest vízipólóbajnokságát, miután az utolsó mérkőzésben 3:1 (0:1) arányban legyőzte az UTE csapatát. Második az FTC csapata, amely tegnap a BSE-t verte 4:1 (2:0) arányban.

A KORCSOLYÁZÓK Mátyás király emlékversenye jó sportot nyujtott. A junior női műkorcsolyázásban Kékesi Jolán győzött, a junior férfi versenyt pedig Tarkó János nyerte. A szenior hölgyverseny győztese Botond Györgyi 314.8 ponttal, 3 helyezési számmal. A szenior férfi versenyben Király Ede lett az [illegible] verseny eredmények: 1. Boér 1 p 54.3 mp. — 1500 m szeniorok: 1. Pajor 2 p 33.9 mp. — 5000 m szenioroknak: 1. Pajor 9 p 21.4 mp.

Erdey Dezső

Erdey Dezső munkája az
Birkózó vándordíjas című
mű.

P. Szűcs Julianna: Művészetpolitika porcelánban –
Művészet, 1980. szeptember – 40. lap.

Erdey Dezső

és László Péter „Stafétafutók" zimmi szobarcsoportja a XIV. Népstadionban.

Bezza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13354

8598

Erdey Dezső, szobrán

L. Mészáros L.

P. hűs j.: Tékozló hú – bűnbánat nélkül 13.

Népszabadság, Bp. 1980 szept. 21.

Erdey Dezső

„Vizhordó fiú" című szobra (1928) a XIV. Népstadion úton

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc szb.: Budapest Lexikon, Budapest 1935 I

8598

Erdey Dezső

műve 1942 óta az V. Martinelli téren fel-
állított Mária szobor.

Berza László, Bernát György, Erdei
Ferenc szb.: Budapest Lexikon, Buda-
pest 1973. 13351

7341

Erdey Dezső

Liszt Ferenc "zobra a margitsigeti mű-
vészétényon.

Berza László, Bernát György, Erdei Fe-
renc stb.: Budapest lexikon, Budapest 1973

13350

8150

Erdey Dezső

Orkonai Vitéz Miklós szobra a margitszigeti művészszéktemplom.

Benza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest 1973. 13350

8140

Erdey Dersö

Készítette 1932-be a mai Mária szobrot a Martinelli téren, a XVIII náradi eredeti hiv másolataként.

Barkoczi Péter: A Martinelli-tér.
Budapest, 1972.1o.sz.3o-34.1.

Erdey Dezső
nobain

Erdey Dezső volt a mestere
Radó Károlynak az Iparmű-
vészeti Főiskolán.

Horváth Béla: Kiállitási naptár.
Művészet, 1973. julius 46. oldal

Erdey Dersö szobrász
(1907-1956)

1

„Vizbordó fiú"
„Varkots kapitány emlékműve"
c. szobrai emlékve

Nápszava 1972 augusztus 12
10. old.

Erdey Dezső, nobrázg

Megemlíteff műve: a Vízhordó fiú.

Szikkai Júlia: Van Pesten egy liget... 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. ápr. 30.

ERDEY DEZSÖ, szobrasz

Az 1940.évben "Nyiregyházi Művészeti Hetek" címen kiállitást rendeztek.Valamennyi élvonalbeli festőnk és szobrászunk képviselve volt azon.-A május 4-től június 3-ig nyitva tartott kiállitáson 147 mü volt kiállitva. Körtük az övé is. 32.old

DIENES ISTVÁN: Művésztelep a nyiregyházi Sóstófürdőn 1931-34 25.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1970. V. 4.sz

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1978 JÚL — 8

KÉPES ÚJSÁG

Erdey Dezső
(1902-1957)

1021

Erdey Dezső (1902-1957): VÍZHORDÓ

egy családba

A JÓZSEFVÁROSI PLÉBÁNIATEMPLOM.

A Baross-utcában álló józsefvárosi plébániatemplom eredeti mintás terméspala fedése az évek folyamán erősen megrongálódott és részben elmállott. Így szükségessé vált az egész tetőhéj átfedése és ezzel kapcsolatban a bádogosmunkák megújítása.

A munkálatok 8000 pengőbe kerültek és átlag 3 tetőfedőt, 2 bádogost és 4 napszámost foglalkoztattak.

KEGYÚRI VONATKOZÁSÚ KISEBB RESTAURÁLÁSOK.

Az 1941. esztendő folyamán a kegyúri épületek fenntartási munkálatai közül fel kell említenünk a kőbányai plébánialak helyreállítását 4500 pengő és a Veronika-kápolna restaurálásának befejezéseként a központi fűtés munkáit 1300 pengő költséggel.

A fentieken kívül a kegyúri templomok tatarozására 1941. év folyamán 1400 munkanapon 19.000 pengőt költöttek, a kápolnákon 280 napon 3000 pengő, a plébánialakokon 1900 munkanapon 24.000 pengő értékű munkát végeztek el.

A SZERVITA-TÉRI ÚJ MÁRIA-OSZLOP.

A Szervita-téren a XVIII. század első harmadában felállított rokokó Mária-oszlop építészeti részei az időjárási viszontagságok behatása következtében erős pusztulásnak indultak, a szobrászati rész meg teljesen tönkrement. Az obeliszk tetején álló Mária-szobornak csak töredéke maradt meg, az alsó három szobrot pedig már a mult század vége felé kicserélték.

Erdey D

Mivel művészi okoknál fogva nem lett volna célszerű a jelen idők szobrászművészeitől a rokokó architekturába illeszkedő szobrok alkotásának megkövetelése, az emlékmű teljes megújítását határozták el. Ennek érdekében a polgármesteri XI. ügyosztály pályázatot is hirdetett, amelynek egyik célja az volt, hogy a térbe jól illeszkedő, a régi oszlop ikonográfiai programmjával azonos tárgyú emléket kapjanak. A pályázatot *Erdey* Dezső szobrászművész nyerte meg modernizált római barokk tervével.

Az emlékmű 55.000 pengőbe került és annak felállítási munkáit a polgármesteri XIII. ügyosztály kegyúri csoportja vezeti.

Az óbudai Szent Péter és Pál plébániatemplom.

AZ ÓBUDAI SZENT PÉTER ÉS PÁL PLÉBÁNIATEMPLOM.

A III. kerületi Lajos-utcában álló óbudai Szent Péter és Pál plébániatemplom karbantartási munkái során az 1941. évben a rendelkezésre álló 10.000 pengő hitelösszeg keretén belül a tető bádogos- és tetőfedőmunkáit végezték el és kifaragták a templom kőlábazatát is. A lábazat elhelyezésére eddig azért nem volt mód, mert előbb a szigetelés munkáját kell elvégezni.

A régi templom oldalfalaiban felhúzódó nedvesség megszüntetésére a főfalak teljes átfürészelését és szakszerű gondos szigetelését vette tervbe a magasépítési ügyosztály. Minthogy ennek a munkának az elvégzése együtt jár a belső építmények ideiglenes eltávolításával, természetesen nagyobb költségösszegre van szükség, a kivitelezést azonban ezenkívül az is hátráltatja, hogy jelenleg nem áll megfelelő szigetelőanyag rendelkezésre.

A templom karbahelyezési munkáin átlagban 2 bádogos, 2 tetőfedő, 5 napszámos és 12 kőfaragó dolgozott.

Erdey Dezső, szobrai

L: László Péter.

2.

-: László Péter

Esti Hírlap - Bp. 1978. ápr. 7.

Erdey Dezső

1937-1938-ban készült Erdey-
Varkocs György.

V. Kovalovszky Mária: Székesfehérvár, 1938.
Művészet, 1974. december – 16. lap.

MDK

Erdey Dezső szobrász

restaurálta a görög-római kiállitás anyagát

Moravcsik Gyula:Az Orsz.Szépmüvészeti Muzeum görög-római állandó kiállitása Csillag, 1955.IX.évf. augusztus.1728.l.

M.D.K.

Eracy Derső, szobrász

Csokonai Vitéz Mihályról készített mellszobra látható a városligeti művész-sétányon. Ő készítette Liszt Ferenc mellszobrát is.

Róna Tibor: Budapesti kirándulóhelyek

Bp. /1960./, Panoráma, /Magyarország irásban és képben 1.köt./ 252. old.

Erdey Dezső

Cifka P.: Monumentális szobrászatunk néhány problémájáról. Sz.M. 1954. ápr.sz. 61, 62 1. képpel

Erdey Dezső

nobrász

vrod

Gerő László

A Szervita-tér

Budapest. 1947.

65-l. 66 l.

Invito

L'Istituto Italiano di Cultura per l'Ungheria (Eskü-út 6) ha l'onore di invitarVi alla conferenza che il prof. Carlo Anti, rettore della R. Università di Padova, farà sul tema:

Nature morte nell'arte romana

(con proiezioni) giovedì 27 marzo alle ore 18 nella sede dell'Istituto.

Il Direttore
Dott. Aldo Bizzarri.

Köztudomású, hogy
HANGSZEREK
legjobb, legolcsóbb beszerzése
REMÉNYI
Budapest. VI/9 Király-u. 58/B
Kérje a díjmentes 9. sz. árjegyzéket

HIREK

Vasárnap

1940 november 10.

Róm. kat.: F. 26. A. András. Prot.: F. 25. Luther. A nap kel 6 óra 56, nyugszik 16 óra 31 perckor. A hold kel 14 óra 37, nyugszik 2 óra 14 perckor.

Hétfő

1940 november 11.

Róm. kat.: Márton pk. Prot.: Márton. A nap kel 6 óra 58, nyugszik 16 óra 30 perckor. A hold kel 15 óra 29, nyugszik 3 óra 12 perckor.

MILYEN IDŐ LESZ!

A Kárpátok medencéje felett leszálló légtömeg került uralomra és szép, derült időjárást hoz létre. Az ország keleti felében pénteken néhány helyen még volt kisebb eső, Uzsok vidékéről gyenge havazást is jelentettek. A szél pénteken még igen élénk volt, szombaton reggel azonban általában már lecsillapodott, csak a Mecsekből jelentettek még viharos szélerősséget. A hőmérséklet pénteken általában 8—11 fokig emelkedett, éjjel a talajmenti légrétegben sok helyen minusz 5 fok alá szállt le. Szombat délelőtt a hőmérséklet általában 6 fokig, a Kékestetőn ezer méter magasságban is 5 fokig emelkedett.

BUDAPESTEN

szombaton délben a hőmérséklet 8 fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 768 mm, gyengén süllyedő irányzatú.

Időjóslás vasárnapra: Mérsékelt szél, országszerte túlnyomóan derült idő. Holnap — kivált az ország nyugati felében — valószínűleg már kissé több felhő. Éjjeli fagy. A nappali hőmérséklet alig változik.

VIZÁLLÁS

A Duna Dunapenteléig apad, lejjebb árad, Oroszvárig alacsony, lejjebb közepes vízállású. A Tisza Vásárosnamény—Tokaj között apad, másutt árad, közepes vízállású.

Ismét megnyílik a kolozsvári gazdasági akadémia

Huszonkét esztendő multán a nagyhírű kolozsvári gazdasági akadémia újból megkezdi működését. Az erdélyi gazdatársadalom nagy örömmel és szeretettel fogadja ennek a felső mezőgazdasági iskolának megnyitását, amelyet vitéz *Teleki* Mihály gróf földmívelésügyi miniszter *november 16-án délelőtt 11 órakor ünnepélyes keretek között végez.* A kolozsvári gazdasági akadémián a beiratások november 12-én fejeződnek be és az előadások, mind a három évfolyamon, 18-án kezdődnek meg.

Adományok a Főméltóságú Asszony „Erdélyért" akciójára. A Főméltóságú Asszony legfőbb védnöksége alatt működő „Erdélyért" akció keretében lapunk olvasói a következő adományokat küldték be: Chenskó József Kispest 3, Tóth Pál Rákospalota 20, Jásk György 4.80, Papp István Méhes 1.50, Tóth Jánosné Szeged 1.60, Polgár Márton Tiszapüspöki 2, Török Mihály Mezőtúr 2, Varga Gábor Mezőtur 2, Fodor György Nagykanizsa 2, Lengyel Lajos Mezőtur 2, Benyó Antal Uri 1.50, Wenczel János Tibolddaróc 1, Janó József Ujszász 1, Paty Nagy József Budapest 2 pengőt.

Unitárius egyházi ülés Kolozsvárott. Kolozsvárról jelentik: Szerdán és csütörtökön délután az unitárius egyház képviselői tanácsülést tartottak. Az ülésen többek között megjelent dr. Józan Miklós püspöki helynök, dr. Mikó Ferenc, báró Dániel Gábor és Kelemen Béla. Az értekezleten időszerű kérdéseket tárgyaltak, elsősorban a duna—tiszamenti unitárius egyházkerület visszatérését az erdélyi anyaegyházba. Bejelentették az ülésen, hogy Varga Béla dr. püspök, valamint Elekes Domokos főgondnok lemondott tisztségéről Mindkét lemondást tudomásul vették és a püspöki teendők ellátásával dr. Kiss Elek főjegyzőt bízták meg. Elekes Domonkos dr.-t pedig felkérték, hogy ideiglenesen lássa még el teendőjét.

Felgyujtotta a kirabolt lakást a betörő. Debrecenből jelentik: A város határában, a Bihari-telepen betörő járt Szabó András lakásán. Miután az értékesebb holmikat elvitte, felgyujtotta a lakást, hogy a betörés nyomait eltüntesse. Az egyik szekrényben rakott tüzet, de a sürű füst eloltotta a lángokat és így derült ki, hogy betörés történt. A csendőrség megindította a nyomozást a tettes kézrekerítésére.

A természetes „Ferenc József" keserűvíz régóta kitünően bevált házi szer megrögzött székrekedésnél és annak mindenféle káros következményeinél; biztos, enyhe és gyorsan ható hashajtó, mely számos betegségnél az emésztést javítja és az étvágyat fokozza. Kérdezze meg orvosát!

A Darányi Ignác kisgazda-alapból nagyarányu hitelt folyósit a Hangya sertéshizlalásra a gazdáknak

A budapesti Hangya-központ a következő körlevelet küldte meg vidéki szövetkezeteinek:

Tekintetes Igazgatóság! A Darányi Ignác kisgazda-alapból már eddig is jelentős összegű hízlalási előlegeket folyósítottunk kisgazdáknak, valamint 100 holdon aluli birtokosoknak és bérlőknek. Eddig csupán marhahízlalásra adtunk 4% kamat mellett ebből az alapból előleget, mert a rendelkezésünkre álló összeg korlátozott volt.

Most sikerült a Darányi Ignác-alapot olyan összeggel kiegészíteni, hogy jövőben már nemcsak szarvasmarhák hízlalására folyósíthatunk előleget, hanem *a földmüvelésügyi minisztérium hathatós támogatásával sertések beállítását is elősegíthetjük.* Különösen fontos ez most, amikor az ország zsirellátása szempontjából mindenkinek hazafias kötelessége a sertéshízlalásban tőle telhetőleg résztvenni.

Az előleg folyósításának feltételei a következők:

Csak olyan 100 kat. holdon aluli birtokos gazdák és kisgazdák vehetik igénybe, akiknek anyagi bonitása a szokásos folyósítási feltételeknek megfelel.

Kizárólag zsírsertésekre adunk ebből az alapból hitelt és az előleg igénybevételével meghízlalt sertéseket a hízlalónak *feltétlenül a belföldi hizottsertés-szükséglet fedezésére kell lekötnie.* Utalunk itt a belföldi viszonylatban megállapított élősertés árakra, amelyek igen kis eltéréssel elérik a külföldi szállításra megállapított árakat. *Az alapból a beállított soványsertések értékének 80—100%-át folyósítjuk,* legfeljebb 6 hónapra és az igénybevett előleg után évi 4% kamatot s a bruttó eladási érték után 1½% lebonyolítási jutalékot és ½% kezelési költséget számítunk fel.

A hízlalás előrehaladásával különösen méltányos esetekben az előlegeket a ráhízlalt súly figyelembevételével a mindenkori érték 80%-ára kiegészítjük.

Hangsúlyozzuk, hogy ezeket a sertéseket csak szövetkezetünk útján szabad értékesíteni.

Marhahizlalásra az eddigi feltételek irányadók.

Arra kérjük a t. Igazgatóságot, igyekezzék minél szélesebb körben ismertetni ezt a közérdekű és a gazdák részére kiválóan előnyös akciónkat s reméljük, szép eredményeket fognak elérni, ezzel is népszerüsítve a szövetkezeti állatértékesítés munkáját.

Kérjük, hogy a hiteligénylő lapokat „Darányi-alap zsírsertés-hízlalás" megjelöléssel szíveskedjenek mielőbb beküldeni az előírt adatok pontos kitöltése mellett, nehogy a gyors lebonyolítás az adatkiegészítések miatt késedelmet szenvedjen.

Budapest, 1940 november hó.

Szövetkezeti üdvözlettel.

Mi ujság vidéken?

ROZSNYÓ. A város képviselőtestülete díszközgyülésen ünnepelte felszabadulásának második évfordulóját.

SÁRVÁR. A város képviselőtestülete ötvenezer pengő költséggel utcát köveztet ki.

SOPRON. Az útvámok eltörlésével kapcsolatban feleslegessé váltak a vámházak. Most a város a házakat szükséglakásokká alakította át.

ÓFEHÉRTÓ. Sári Piroska 1 éves kislány a földön lévő forró vízzel telt edénybe esett és súlyos égési sebeket szenvedett. Beszállították a nyiregyházi kórházba. A vizsgálat megindult.

PAKS. Hum Pál 19 éves vályogkitoló munkás munka közben térdét beleütötte a kordé vasába. Két napig még dolgozott, majd rosszul lett, beszállították a kórházba, ahol hamarosan meghalt. A vizsgálat megállapította, hogy vérmérgezés ölte meg.

NYIRLUGOS. Keresztes József földbirtokos karabéllyal a szájába lőtt és azonnal meghalt. Tettének oka ismeretlen.

NYIREGYHÁZA. Id. Szmolár András az állomáson kirakodás közben a vasuti kocsi és a kirakodó állvány közé szorult és súlyos sérüléseket szenvedett. Balesetét saját vigyázatlansága okozta.

KAPOSVÁR. Megirtuk már, hogy a városi trafikokat ismeretlen tettesek fosztogatják. A rendőrség nyomozása most sikerre vezetett és elfogták Kora József személyében az egyik tettest, aki beismerte, hogy a fosztogatásoknál társa Csicsek Jenő volt. Csicsek kézrekerítésére megindult az eljárás.

SZEGED. Csobolyi József napszámost az egyik kocsmában egy ismeretlen ember késsel megszúrta a lapockája alatt. A mentők első segélyben részesítették.

ALSÓRÁCEGRES. Keserü István gazdasági cseléd kéthónapos kislánya éjszaka ismeretlen körülmények között meghalt. A nyomozás megindult.

DUNASZENTGYÖRGY. Gödör István 65 éves gazdálkodó kukoricaszedés közben megszédült, elesett és eszméletlenül terült el. Mire az orvos odaérkezett, meghalt szívszélhüdés következtében.

BÉKÉSCSABA. Juhász István 18 éves gazdasági alkalmazott búzát vetett. Munka közben a lovak valamitől megijedtek és elkezdtek vágtatni. Juhász oly szerencsétlenül esett le, hogy a vetőgép keresztül ment rajta. Csonttörésen kívül belső sérüléseket is szenvedett.

KECSKEMÉT. Vitéz Gáspár Lajos autón hazafelé tartott és az éjszakai sötétségben beleszaladt egy előtte haladó kocsiról kiálló rúdba. A rúd nagy erővel vágódott Gáspár arcába és állán, szemén, orrán súlyos roncsolásokat okozott. Beszállították a kórházba, ahol azonnal megoperálták.

BÉKÉSCSABA. Zahorán Ilona bejelentette a rendőrségen, hogy a hetipiacon ismeretlen tettes ellopta kabátja zsebéből pénztárcáját, melyben 15 pengő volt.

SZEKSZÁRD. A törvényszék özv. Raffa Istvánnét, mert az egyik vásáron Bánky Lajosné zsebéből öt pengőt kilopott, 9 hónapi börtönre ítélte.

BADACSONY. Megindult a kikötő építésének előkészítő munkája. Háromszáz méter szélességben irtják a nádast. Az új kikötő a nyárra elkészül.

ANDORNAKTÁLYA. Balogh Géza 38 éves földmíves ittas állapotban zsebkésével megtámadta Szitai Sámuel gazdalegényt. Szitai védekezett és egy kővel Baloghot fejbeverte, aki sérüléseibe belehalt. Szitait letartóztatták.

Felavatták a Ráckevén épült uj házakat

Ráckevéről jelentik: Szombaton avatták fel lélekemelő ünnepség keretében az újonnan épült ráckevei házakat. Az ünnepségen vitéz *Bonczos* Miklós is jelen volt. *Vámosi* Lajos gazda mondott köszönetet a házak felépítéséért. Vitéz *Bonczos* Miklós államtitkár válaszában rámutatott arra, hogy *a társadalmi összefogással és segiteniakarással rövid idő alatt felépültek az elpusztult házak.* Az egész országban eddig *négyezer uj ház épült és kilencezer házat javitottak ki.* Ezután vitéz *Bonczos* Miklós államtitkár megtekintette az uj házakat.

Ötvenkét vádlottas kommunista ügy a győri törvényszék előtt. Győri tudósitónk jelenti: A győri törvényszék ötöstanácsa napokon át tárgyalta azt a kommunista ügyet, amelynek 52 vádlottja volt. A vádlottak mind felvidékiek, főleg Érsekujvár, Komárom, Léva környékiek. Zárt tárgyalás után hozta meg ítéletét a törvényszék. Az elnök nyilatkozott a sajtónak. Eszerint öt vádlott két évtől három és fél évig terjedő fegyházra, a többi vádlott pedig ennél kisebb büntetést kapott. Az ítéletek egy része nem jogerős.

Hetedszer öntötte el a Marcal a győrmegyei Mórichida határát. Győri tudósitónk jelenti: Felsődunántúl legszerencsétlenebb községe a győrmegyei Mórichida, amelyet az idén immár hetedszer önt el a Marcal szennyes vize. Most megint 15.000 hold került víz alá és a község lakói éjjel-nappal fent vannak, de semmit sem tehetnek az egyre emelkedő víz ellen, mivelhogy nincsen töltése a Marcalnak. A bakonyi hegyekből lezúdult nagymennyiségü eső árasztotta meg a Marcalt, amely tengerré változtatta a környéket. Mórichida határában az idén háromszor vetettek, de egyszer sem arattak, igy most a tél küszöbén érthető kétségbeeséssel néznek a jövő elé.

Pálinka helyett tintát ivott a betörő. Alsódomonyból jelentik: A községházára ismeretlen tettes behatolt, feltörte az asztalokat, szekrényeket és az iratokat szétszórta a földön. Eddigi megállapítás szerint semmit sem vitt el magával. Egy kis tévedésnek is áldozatul esett, mert az egyik szekrényben kutatás közben egy kis üveget talált, amelyről azt hitte, hogy pálinkás üveg, az üvegből ivott s csak akkor vette észre, hogy tintát iszik, amikor már egy pár kortyot lenyelt.

Kutyájának segitett kaparni, eltemette a homok. Kiskunhalasról jelentik: A kiskunhalasi határban, Felsőszállás pusztán egy homokdomb oldalába eltemetve találták meg Schaffer Mihály 15 éves pásztorfiút. Először azt hitték, gyilkosság történt, azonban a nyomozás megállapította, hogy a fiú, mialatt a buckák közt legeltetett, kutyájával gödrőt kapart a meredek homokdomb oldalába. A part leszakadt és a fiút eltemette. A kutya idejében kiugrott és ki akarta kaparni a homok alól kis gazdáját, de nem birta. A kis pásztor a homok alatt megfulladt. Másnap találták meg.

Földrengés. Az Országos Földrengési Obszervatórium készülékei november 8-án 13 óra 2 perckor közeli földrengést jeleztek 550 kilométer távolságból. A földmozgás Budapesten nyolc percen át tartott.

A TÖRÖKVERŐ

Történelmi regény Hunyadi Jánosról — Irta Darvas József

(53)

— Mondjad csak, Balázs pap, de igazán mondjad! Ki jártál annyi földeket, tanultál annyi tudományokat s jártál a hitnek is sokféle mesgyéin, mit gondolsz, mi bennünk az a nyughatatlanság, mi soha nem enged nyugosságot? Mert nemcsak benned vannak ilyen nyughatatlanságok, de bennem is, ha más színben is...

Balázs, aki az imént még csak a felsőbb, parancsoló kívánság kedvéért mondta elő az élete sorját, egykedvüen és majdnem lélektelenül, ettől a perzselő hangtól egészen megtárulkozott és már az őt is emésztő szomjúság epekedésével vetette magát a felelet után:

— Talán még nem tudjuk helyünket, nagyságos bán uram! Ki nem tudja igaz helyét a földi határok közein, az emberi rangosságnak létrájján, az emberi társak iránt való érzelemben és az isteni hitnek otthonában, az nem lelheti helyét a lelki nyugosságban sem... Ki tudhatja, melyik hiányosság bánt minket?

— Eh, ez csak aféle jól iskolázott papi beszéd! — mordult föl a bán türelmetlenül. — Igaz feleletet szánjál nekem, ne csak szavakban perlekedő semmitmondást. Igaz feleletet, mint az is, hogyha éjszaka megszalajtat a csúftevő természet, biztosan a kólika bánt, ha kehegsz-bahogsz naphosszat, hát a rossz nyavalya kaparja torkodat!

— Az enyém még igazabb felelet, bán uram, mert ha valakit megszalajtat éjszaka a csúftevő természet, az attól is lehet, hogy csak elcsapta a hasát fagyas hússal, vagy erjesztett mézzel... A kehegés-bahogás szülőanyja pedig hideg víznek ivása, szutóbogyó evése, büdöskövirágnak szagulása, meg még sok minden más is lehet... De ha valaki nem lel magában nyugosságot és van bátorsága végigvenni bánkódását, biztosan megtalálja magában a mondott hiányosságok valamelyikét...

A pap olyan őszinte komolysággal mondta ezt a vallomást, hogy Hunyadi is megjuhászkodott tőle és már igazán érdeklődő volt a hangja, mikor megkérdezte:

— Szóval még mindig nem találod helyedet az igaz hitnek otthonában?

A pap felelet helyett lehajtotta a fejét s hallgatott.

S hogy Hunyadi magábamerülten csak hallgatott, fölforrósodott hangon adta rá a kérlelést:

— Bár uram, hadjál engem visszamenni Kamenicóba! Hadjál engem visszamenni a régi plébániámba, régi nyájamnak őrzésire! Nem mondom, igen jó életem van itt nagyságod mellett és semmiben sincsen hiányosságom, mi testnek kedves és kívánságos. De hiányosságom van léleknek nyugodalmában. Érzem, azt itten sose nem lelem, hiába mondotta Jakab atya...

— Téged ideszerzett a te eretnekséged, innen nem mozdulhatsz — mondta Hunyadi elutasitóan.

— Nagyságos bán uraság, ne legyél velem szigorú, mint hütelen szolgával, még ha alkalmat adtam is rá. Előbb mondtad kigyelmed, hogy kigyelmedben is vannak nyugtalanságok, nemcsak bennem. S ha kigyelmedben is vannak nyugtalanságok, elérheted bán uram, hogy milyen rontást tesznek az enyémek bennem... Ne legyél velem kegyelmetlen!

Hunyadi csak most, a sodró szavak hatása alatt emelte föl tekintetét a pap arcára. Megrendült, mikor meglátta a mélyen besett szemek lázas lobogását, a besett arc sápadtságát, a kiütköző arccsontokon feszülő bőr beteges pirosságát — és egyetlen szempillantásba véve ezt az egész elégő fiatalságot, most vette csak észre, most, a sürgető-kérlelő szavak színén keresztül, hogy mennyire leromlott testileg ez az ember a nála töltött esztendő alatt. S újabb felelete hangját már ez a látomás színezte át.

— Hova mennél, te oktalan pap? — mondta neki szelíden és elcsittóan. — Hova mennél régi plébániádba, régi nyájadnak őrizésire mikor onnan magaddal viaskodva megszaladtál?. Gondolod, hogy lelnéd ottan nyugosságodat és gondolod, hogy lennél ottan hitelnek örvendő papja a híveknek?

(Folytatjuk.)

Az ötvenedik jubiláris tenyészállatvásárt rendezi jövőre az OMGE

A budapesti mezőgazdasági kiállítás és tenyészállatvásár rendezőbizottsága most tartotta ezévi első gyülését. Vitéz Teleki Béla gróf főispán elnöki megnyitójában közölte, hogy a földmüvelésügyi minisztérium és a főváros megértő áldozatkészséggel jelentősebb összeget fordít a kiállítási telep fejlesztésére.

Ezután a bizottság *Konkoly Thege* Sándor dr. OMGE főtitkár előterjesztései alapján úgy határozott, hogy megkezdi az előkészületeket a jövő évi kiállítás megrendezésére. Az idei kiállításnak minden előző évit meghaladó sikere ugyanis bébizonyította, hogy ennek a jól bevált intézménynek a rendkívüli viszonyok között fokozott a jelentősége. A jövő évi kiállítás az ötvenedik lesz az OMGE által rendezett mezőgazdasági kiállítások és tenyészállatvásárok sorában A rendezőség úgy határozott, hogy a rendkívüli viszonyokra való tekintettel a jubiláris kiállítás megrendezésénél nem annyira az ünnepi külsőségekre, mint inkább a belső tartalom és az oktató hatás, valamint a gazdasági hasznosság növelésére veti a súlyt és további fejlődés biztosításával igyekszik ezt a hasonló intézményeknél külföldön is kevés helyen elért jelentős évfordulót meg ünnepelni. A rendezőbizottság úgy határozott, hogy a jövő évi kiállítást is a szokásos kora tavaszi időszakban és pedig *március 29-től április 6-ig* tartja meg. A kiállítás gerince ez alkalommal is a vásárral kapcsolatos tenyészkiállítás lesz, amelyen való részvételre az érdekelt gazdák máris széleskörű előkészülete ket tettek.

A jelentkezés határidejét a tenyészállatok csoportjában január 6-án, a többi csoportoknál február 15-ben állapitották meg.

Kassán felavatták a kormányzó első felvidéki szobrát

Kassáról jelentik: Ünnepélyes külsőségek között leplezték le szombaton délelőtt a postapalotában a kormányzó első felvidéki mellszobrát. A szobor ruszkicai fehérmárványból készült és *Erdey* Dezső szobrászművész alkotása. Az ünnepség a Magyar Hiszekegy-gyel kezdődött, melyet a 23. honvédgyalogezred zenekara adott elő. Ezután *György* József dr. postafőigazgató mondott ünnepi beszédet és emlékezett meg a kormányzó úr húszéves országlásáról. Utána *Kuzmich* Gábor dr. államtitkár, postavezérigazgató néhány szó kíséretében megadta az engedélyt a szobor leleplezéséhez. Legyen ez a szobor — mondotta többek között, örökös figyelmeztetőnk és sugározza szét nekünk azt a nemes példát, hogyan kell szolgálnunk hazánkat.

Amikor a szoborról lehullott a lepel, a közönség percekig melegen ünnepelte a kormányzót. A zenekar a Himnuszt és a Rákóczi-indulót játszotta és ezzel az ünnepély véget ért. *(MTI)*

A háboruba való belépést sürgeti az amerikai sajtó egy része

Newyork, november 9.

(NST) **A választási harc befejezése óta az amerikai sajtó egyrésze nyiltan hirdeti az Egyesült Államok beavatkozásának szükségességét. A New York Post szerint Angliának nagy érdekei fűződnek ahhoz, hogy Amerika is résztvegyen a háborúban. Az angoloknak olyan nagymennyiségű hadianyagra van szükségük, hogy a gyártáshoz 24 órás munkaturnusokat kell rendszeresíteni, amit pedig Amerikában csak háború esetén lehetne valóra váltani. Anglia egymagában már nem folytathatja sokáig a háborút.**

Huszonhárommillió vizimunkákra

A pénzügyminiszter költségvetési beszédében bejelentette, hogy a kormány nagyszabású közmunkák megindításával munkaalkalmakat kíván nyujtani annak a munkásrétegnek, amely a gyengébb termés, illetőleg a katonai bevonulások miatt keresetét megfelelő módon biztositani nem tudta.

Jelentékeny összeggel támogatja a kormány a rendkívül csapadékos tavasz és nyár folyamán elöntött mélyebbfekvésü területeken megrekedt belvizek levezetését célzó munkálatokat *Szeged, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kecskemét vidékén.* Az állami segélyezés kiterjed a Dunántúl vízügyeinek rendezésére is, így a *Marcal,* a cuhai *Bakonyér,* a *Kisbalaton,* a *Kapos,* a pécsi *Feketevíz* és a *Nádorcsatorna* társulati munkálataira.

A Felső Tiszának a román megszállás alól visszatért balparti, *tiszabatári,* mindeddig nyilt árterét államsegéllyel most védőgáttal látják el. Jelentős támogatásban részesülnek a *borsod—hevesi* nyilt árter ármentesítését végző délborsodi ármentesítő társulat befejező munkálatai. A sok bajt okozó *Zagyva, Tarna,* a gyöngyösi *Nagypatak* és *Mérgespatak,* továbbá a *Nyitra, Garam, Rima* és *Hernad* már előkészített munkái is támogatást kaptak, de sorra kerülnek a *Körös* és *Sebeskörös* közti Felfogó Csatorna visszatért szakaszán sürgőssé vált munkálatok is.

A fentiekből látható a kormány kettős törekvése, hogy az inségesek helyzetén enyhítsen és egyben a részükre biztosított munkaalkalmakkal megoldja az idei árvíz nyomán felmerült vízügyi kérdéseket.

PIACOK ÉS ÁRAK

Nagy káposztavásár a csepeli piacon

Csallóközi zöldség érkezett

Szombaton *a hétvégi forgalom erős volt,* a felhozatal teljesen fedezte a szükségleteket. A tömegáru a piacon a fejeskáposzta, *amely egyre jobb minőségben érkezik a felvidéki állomásokról.* A káposztabőséget igyekszik kihasználni a piac: a savanyitók, népkonyhák, vendéglők és kórházak *fuvartételekben viszik el,* de sok káposztát igényelnek a piaci és a vásárcsarnoki árusok is. Az árubőség folytán *nem volt szilárdulás káposztában.* Jól fogyott még a vegyes zöldség is. Megjött a vásártelepre a *csallóközi zöldség Farkasd állomásról,* ahol már évtizedek óta terem meg a hosszú zöldség és a hosszú sárgarépa. A sóska és a paraj ára a hidegebb időre kis mértékben szilárdult. A gyümölcspiacon *csak a szőlő drágult,* a válogatott nemes almát 5 fillérrel olcsóbban kínálták. A baromfipiacon jól fogyott a hízott, vágott lúd és ruca. A tojáspiacon nincsen árváltozás.

ÁRAK NAGYBAN:

Burgonya

Gülbaba 11—11.10, nyári rózsa 11.50—11.60, őszi rózsa 10.70—10.80. Ella 9.45—9.50, sárga 9.40—9.50, étkezési Krüger 8.10—8.15, étkezési Woltmann 8.60—8.70, kifliburgonya 16—20 pengő métermázsánként, kirakva és mélegelve

Konyhakerti terményeK

Gyökérzöldség répa nélkül 24—30, levesbe való sárgarépa 12—15, főzeléknek való cukorsárgarépa 10—16, rövid karotta-répa 16—20 vegyes zöldség 18—22, zeller súlyra 35—40, kalarábé 100 drb 2—5, kalarábé súlyra 10—11, retek súlyra 16—20, cékla súlyra 10—20, leveles karfiol 20—32, tisztított 30—45, vöröshagyma: makói 22—34, más vidéki 20—30, fokhagyma: makói 65—85, más vidéki 60—70, fejeskáposzta 8—12, kelkáposzta 8—12, vörőskáposzta 18—26, saláta 100 fej 6—10, főzeléktök 12—16, sütőtök 14—16, tisztított paraj 15—30, gyökeres 15—32, sóska 15—30, hegyespaprika 30—50, tölteni való 40—90, csiperkegomba 260—360, torma 80—180 pengő.

Szárazfőzelék

Apró fehér bab 47—50, nagyszemű 54—58, tarka 54—56, feles borsó 80—96, lencse 60—70, kék mák 250—260 pengő.

Gyümölcs

Nemes alma 70—160, közönséges válogatott 50—90, közönséges kevert 40—50, nemes körte 180—220, közönséges 60—90, szőlő: nemes 200—240, másodrendű nemes 160—180, közönséges 120—130, borszőlő 120—160, fekete 70—95, héjas dió 120—130 pengő.

Tojás

Friss ládaáru 275—280, friss kosáráru 275—280, friss lámpázott 275—280, apró- és főzőtojás 260—265 fillér kilónként. Hütőházi 255—270, meszes 235—245 fillér kilónként.

Baromfi

Élő: tyúk 170—190, csirke rántani való 2—230, csirke sütni való 200—220, hízott ruca 190—210, hízott lúd 190—220, hízott pulyka 160—170 fillér kilónként. *Vágott:* tyúk 200—230, csirke rántani való 260—320, sütni való 200—260, hízott ruca 180—225, hízott lúd 190—225, hízott pulyka 160—180 fillér kilónként

Különfélék

Dióból 3.80—4.80 pengő kilónként. Aszaltszilva 100—160 fillér kilónként. Mézpiac 2.40 pengő kilónként.

Gabona- és magpiac

Hétvégi csend volt ma a gabonatőzsdén. Kisebb forgalom csak a szilárd irányzatú magpiacon volt, ahol a biborhere 8, a szőszősbükköny 7 pengővel drágult. Üzlettelen a kukoricapiac is, az árak alig változtak: tiszántúli csöves 14.50—14.55, uradalmi sárga lófogú 14.15—14.20, szokványáru 13.50—13.55 pengő.

Búza: 78 kg-os 23.55.
Rozs: 71 kg-os 19.55.
Árpa: Sörárpa, kiváló 26.50, sörárpa elsőrendű 25.50, sörárpa 24.50, 68 kg-os ipari 23, takarmány 65—66 kg-os 21, takarmány, közepminőségű 20.
Zab: 41 kg-os 21.80.
Kukorica: Uj 16.80.

Magvak és hüvelyesek

Köles: Fehér 36.50—38, vörös 36.50—38, egyéb 35.50—36.50.
Repce: Káposztarepce: 40—43.
Napraforgómag: 28.
Lenmag: 50.
Tökmag: 35.
Szójabab: 31.50.
Mák: Kék mák 245—246.
Borsó: Viktória 50.40, expressz 40.40.
Bab: Fehér gyöngy 43.40, fehér hosszúbab 46.40, hosszúbab (sopronkörnyéki) 48.40, fehér laposbab 46.40, laposbab (dunántúli) és szatmári) 48.40, fehér szokványbab: dunai 41.40, dunántúli 40.40, felsőmagyarországi 30.40, gömbölyű fürjbab 47.40, hosszú fürjbab 45.40, vegyes bab 36.40, barnabab 38.40, tarkabab 37.40.
Lencse: Nagyszemü 62.40, középszemű 50.40, kisszemű 40.40.
Lucernamag: Nyers, arankás 320—355.
Lóheremag: Nyers, arankás 195—215, ólomzárolt fehérbárcás 260—270.
Biborheremag: 140—150.
Muharmag: 43—47.
Bükköny: Tavaszi 38—41, szőszös 80—90.
Csillagfürt: Fehér, lapos 25.50—26.
Korpa: Finom búzakorpa 16.15—16.35.

Takarmányliszt: 8-as búzaliszt 18.30—19.50 (helyt Budapest zsákostul).

A budapesti lisztárjegyzőbizottság hivatalos árfolyamai. Búzaliszt: Dara 44.78—45.58, 0GG, 0G, 0F 43.78—44.38, EB, EB1 31.05—31.65, SB 24.05—24.65. Rozsliszt: EL 31.15.

Budapesti burgonyaárak. A Belföldi Burgonyakereskedelmi Egyesülés budapesti paritásban megállapított legmagasabb termelői árakat és pedig étkezési minőségben válogatott nyári rózsaburgonyáért métermázsánként 9, Gülbabáért 8.50 őszi rózsáért 8.20, Ella és sárgáért 7, Woltmannért 6.20, Krügerért 5.70, ipari Woltmannért 5.50, ipari Krügerért 5 pengőt fizet.

Egyenetlen az értéktőzsde

Nem volt szombaton egységes az értéktőzsde áralakulása. A változatlanul barátságos alapirányzat mellett kissé csökkent a forgalom és ennekfolytán egyes értékek árfolyama lemorzsolódott. A kötvénypiacon is kisebb volt a forgalom, az árak azonban jóltartottak. A hadikölcsönök piaca üzlettelen és lanyhuló.

A Magyar Nemzeti Bank bankjegyforgalma a november 7-i kimutatás szerint az október 31-i forgalommal szemben 51.2 millió pengővel csökkent. A váltóbenyujtások összege a váltóvisszaváltások összegét 19 millió pengővel haladta meg. A kézizálogra adott kölcsönöknél a folyósított kölcsönök összege 3.6 millió pengővel volt nagyobb a visszafizetések összegénél. Az államadósság törlesztésére 0.5 millió pengő folyt be. Az állami girószámlákon a befizetések 73.9 millió pengővel, az egyéb számlákon pedig 5.3 millió pengővel multák felül a kifizetéseket, úgyhogy a girokövetelések állománya összesen 79.2 millió pengővel növekedett. Az érckészlet 0.4 millió pengővel, a váltópénzkészlet 2 millió pengővel emelkedett. Az „Egyéb követelések" 11.2 millió pengővel, az „Egyéb tartozások" pedig 14.5 millió pengővel apadtak.

Lóverseny Megyeren

Kisérleti eladóverseny a vasárnapi program legérdekesebb futama

JELÖLTJEINK A VASÁRNAPI MEGYERI LÓVERSENYEKRE

I. Szives—Crataegus—Baka
II. Siber—Honvéd—gr. Pejacsevich-id.
III. Ringató Futóbolond—Albula
IV. Hanna II.—(Old Joe)—Ave Caesar—Virtus II.
V. Dampierre—Hiába—Gombolai-id.
VI. Pók II.—Gombolai-id.—Ceremoni
VII. Hargita—Pir—Hesp-idom.

Echo fia nyerte a Nemzetközi versenyt

SZOMBATI ÜGETŐVERSENYEK RÉSZLETES EREDMÉNYE

I. futam. 1. **Fergeteg W.** (4, Jónás F.), 2. Gondos (8, Wiesner). Im.: Üdvöske, Bell Hall, Duce, Üdülő. Tot.: 10:74, 31, 34. Befutó 10:657

II. futam. 1 **Álmos—Viki** (6, Csecsotka), 2. Eszter—Lekér (6, Baranyai). Im.: Cailler—Ujdonság, Arion—Nina, Adam the Harvester—Zepperl, Nikla—Sterling .Tot.: 10:71, 25, 28. Befutó 10:385.

III. 1. **Acat** (2, Nerhaft) és **Garáb** (3, Zwillinger T.) **holtversenyben,** 3. Erdőszépe (10, Baik). Im.: Ciano, Pamuki Barnalány, Arany, Amulett. Tot.: 10:15, 22, 13, 14, 18. Befutó. Acat—Garáb 10:43, Garáb—Acat 10:62.

IV. futam. 1. **Paprika** (5, Marschall), 2. Pamuki Harpia (2, Simkó), 3. Pique Dame (2½, Siró) Im: Nestor, Zsarnó, Czifra, Bimbi, Rozál, Előljáró Drégely, Ohio, Miss Magyarország, Leo, Edömér, Valuta. Tot.: 10:61, 17 17, 15. Befutó 10:191 és 106.

V. futam. 1. **Echo fia** (4, Treso), 2. Kuno (2, Kovács J.), 3 Demetra (3, Marschall) Im.: Junak, Bicskás, Galagonya, Ond, Lavock Williams, Jósnő. Tot.: 10:36, 12, 11, 14. Befutó 10:52 és 111.

VI. futam. 1. **Méric S.** (2½, Zwillinger T.), 2. Agyafurt (5, Kovács II.), 3. Csalafinta (7/10, Feiser) Im.: Dombrád, Simba, András, Bakafántos, Beki, Kelevéz. Tot.: 10:83, 18, 19, 13 Befutó 10:201 és 191.

VII. futam. 1. **Fontos** (pari, Maszár I.), 2 Elemér (3, Feiser), 3. Rozmaring (2½, Raymer). Im.: Sári bíró, Azdaja, Cirill F., Czinka Panna, Urilány. Tot.: 10:20, 12, 14, 12. Befutó 10:58 és 25.

VIII. futam. 1. **Fekete Barát** (3, Hévizi), 2. Contessa Luciana (16, Toplichar), 3. Gazsi (6:10, Feiser). I. m.: Engedelmes, Volga, Bakony Mir, Willy, Marczi, Búfelejtő, Éltes Tot.: 10:50, 14, 18, 12. Befutó 10:225 és 84.

IX. futam. 1. **Zala** (6, Treso), 2. Eszter (6, Marek), 3. Maya (5, Simkó). I. m: Csapodár, Bazsarózsa, Nelly, Emke, Lucifer, Balbo, Leander, Csibész, S. Pista, Pasa, Liselotte D., 10:36, 19, 21, 22 Befutó 10:152 és 112.

X. futam. 1. **Durák** (Jónás F.), 2. Légyott I. (Varga), 3. Apród (Kovács II.) I. m.: Elly, Pezsgő, Keringő, Néma, Tüzes, Dáma II. Ádáz, Weibi, Gárda-Kürtös, Bankrabló, Fajankó.

Kiadja a Kis Ujság Lapkiadó Kft.
Felelős szerkesztő:
DESSEWFFY GYULA
Szerkesztő. **BARANKOVICS ISTVÁN**
Felelős kiadó: **DR. NITSCHE ZOLTÁN**
Készült a könyvnyomtatás 500 évében
Globus Nyomdai Müintézet R.-T. nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.
Felelős vezető: ERDÉLYI GYÖRGY

HOL LESZ VÁSÁR?

Gyakran megtörténik, hogy valamelyik vásárt nem tartják meg. Ezért ajánlatos az illető vásárt tartó község előljáróságához fizetett válaszos kérdést intézni, megtartják-e a vásárt és lesz-e állatfelhajtás.

November 11, hétfő: Bácsbokod (Bács-Bodrog) oák., Budapest szív. oák., Bükkösd (Baranya) oák., Csorna (Sopron) oák., Györszentmárton (Győr—Moson—Pozsony) oák., Gyulakeszi (Zala) o..k., Jászkisér (Jász-N.-Sz.) ok., Kápolna (Heves) oák., Kétegyháza (Békés) oák., Kisterenye (Nógrád) oá., Kocsér (Pest) oák., Körmend (Vas) oák., Kunszentmárton (Jász-N.-Sz.) oák., Magyarszegi (Tolna) oák., Mohács (Baranya) oák., Mór (Fejér) oák., Mosonszentjános (Győr—Moson—Pozsony) oák., Nagyszakácsi (Somogy) oák., Romhány (Nógrád) oák., Sárosd (Fejér) oák., Solt (Pest) oá., Szikszó (Abaúj-Torna) oák., Tiszacsege (Hajdu) oák., Toponár (Somogy) oák., Tótszentmárton (Zala) oák., Várpalota (Veszprém) oák., Zalaszentgrót (Zala) oák.

November 12, kedd: Budapest szív. ok., Kisterenye (Nógrád) ok., Kölesd (Tolna) oá., Solt (Pest) ok., Zalaegerszeg (Zala) hák.

November 13, szerda: Ajka (Veszprém) oák., Bajna (Esztergom) oák., Budapest szív. oák., Hegyfalu (Vas) oák., Kölesd (Tolna) ok., Székesfehérvár (Fejér) oá.

November 14, csütörtök: Bajna (Esztergom) oák., Budapest szív. ok., Devecser (Veszprém) há., Diósgyőr (Borsod) hák. kisáll. felh.-ával, Gyoma (Békés) o. hasitottkörmü állatvásár, Hajdudorog (Hajdu) o..k., Kesthely (Zala) oák., Kisbér (Komárom) oák., Lajoskomárom (Veszprém) oák., Mezőkövesd (Borsod) há., Nyirbátor (Szabolcs) oák., Püspökladány (Hajdu) oák.

November 15. péntek: Aszód (Pest) o..k., Budapest szív. ok., Csenger (Szatmár) oák., Gyoma (Békés) o. lóvásár, Jánosháza (Vas) oák., Lőrinci (Nógrád) oá., Nagyrákos (Vas) oák., Pölöske (Zala) oák.

November 16, szombat: Budapest szív. ok., Cibakháza (J.sz-N.-Sz.) oák., Gyoma (Békés) ok., Lőrinci (Nógrád) ok., Makó (Csanád—Arad—Torontál) oá., Szegvár (Csongrád) oá.

November 17, vasárnap: Makó (Csanád—Arad—Torontál) ok., Szegvár (Csongrád) ok.

A RÁDIÓ MÜSORA

VASÁRNAP, NOVEMBER 10

(BUDAPEST I. 549.5 m.) 8: Ébresztő. Szózat. Hanglemezek. **8.45:** Hirek. **9:** Unitárius istentisztelet a Kohány-utcai templomból. Prédikál Barabás István lelkész. **10:** Egyházi ének és szentbeszéd a budavári Koronázó Főtemplomból. A szentbeszédet mise közben Kőrl-Horváth József dr. a budai Szent Imre-kollégium prefektusa mondja. **11.15:** Evangélikus istentisztelet a Deákteri templomból. Prédikál Scholz László gimnáziumi vallástanár. **12.20:** Időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés. **12.30:** A Székesfővárosi Zenekar. Vezényel Fridl Frigyes. Közben kb. 1: „Látogatás a marosvásárhelyi református vártemplomban." Beszél Dövényi Nagy Lajos. Hanglemezek. **1.45:** Hirek. **2:** Hanglemezek. **3:** „Mit csináljunk télen a gyümölcsfáinkkal." L'Eplattenier Imre tb. városi tanácsnok előadása. A Földmivelésügyi Minisztérium rádióelőadássorozata. **3.30:** Farkas Jenő cigányzenekara. Közben **4:** „A vargavára." (Kézdivásárhely.) Szilády Zoltán dr előadása. „Versek Erdélyről." Elmondja R. Simonffy Margit. Közművelődési előadássorozat. **5:** Hirek magyar, szlovák és ruszin nyelven. **5.15:** Honvédműsor. Részlet a német birodalmi rádió műsorából. A hadsereg kívánság-hangversenye. Hanglemezek. **6:** Uray Margit magyar nótákat zongorázik. **6.20:** „Levelesládám." Bajor Gizi előadása. **6.45:** Hanglemezek. **7:** Hirek magyar, német és román nyelven. **7.20:** Lóversenyeredménye. **7.30:** A Rádió Szalónzenekara. Vezényel Bertha István. Közreműködik Marjay Erzsébet — ének. Közben kb. **8:** Sporteredmények. **8.40:** Hirek és időjárásjelentés.

(BUDAPEST II. 834.5 m.) 11—12: Budapest Székesfőváros Vitézi Székének ünnepi hangversenye a vitézi nap alkalmából. Közvetítés a pesti Vigadó nagytermából. **12.05—12.25:** Leventerádiófélóra. **3.05—3.45:** Jazzszámok hanglemezről. **5:** Suki Tóni cigányzenekara. **6:** Hirek. **6.10:** Az Operaház előadásának ismertetése. **6.15:** Az Operaház november 9-i előadásának közvetitése. Hanglemezről. „Otello." Dalmű négy felvonásban, nyolc képben. Szövegét irta Boito Arrigo. Forditotta Radó Antal és Kardos István. Zenéjét szerezte Verdi. Vezényel Failoni Sergio. Rendezte Rékai András. A III. felvonás után **8:** Hirek német, olasz, angol és francia nyelven. **8.20:** Az Operaház előadásának IV. felvonása.

(KASSA 259.1 m.) 8—10: Azonos Budapest I. műsorával. (8.45-kor hirek.) **10:** Magyar művészlemezek. **10.15:** Evangélikus istentisztelet a kassai evangélikus templomból. Az egyházi beszédet Garam Lajos egri lelkész mondja. **11.15:** Hirek, heti beszámoló, műsorismertetés. **11.35:** „A repülőgép éneke." Költemények és hanglemezek. Összeállította Semetkay József. **12.05—12.35:** Levente-előra. Átvétel Budapest II.-ről. Kb. **12.35—8:** Azonos Budapest I. műsorával.

Gázlőzőtanfolyamok Budán. A Volt Iskolatársnek Szövetsége november hónapban a következő tanfolyamokat nyitja meg: 1. Kezdők részére november 13-tól minden szerdán és pénteken. Tananyag: az egyszerű polgári konyha ételeinek elkészítése, a gáztűzhely helyes és takarékos használatának ismertetése. 2. Haladók részére november 11-től minden hétfőn és csütörtökön. Tananyag: a finom francia konyha, hústalan napok, cukorral és zsírral való takarékosság. Tandij mindkét tanfolyamon anyagmegtérítéssel együtt 22.— pengő. 3. Háztartási alkalmazottak részére, kezdőknek november 12-től minden kedden, haladóknak november 13-tól minden szombaton. Tandij 10.— pengő. A tanfolyamok délután 5 órakor kezdődnek, hat hétig tartanak. Beiratkozás november 8-tól minden délelőtt 9—1-ig és délután 5—7-ig a II., Batthyány-utca 8. szám alatti polgári leányiskola irodájában.

ERDEY Dezső szobrán

...g egy lyukkal beljebb a nadrágszíjat

...s az 1. oldalról

...gzott, hogy a felmentés ...ban — mint ahogy a kép... ő jelezte — csak az önkor...nyzat joga, ám Szalóki ...iklós esetében egyoldalú le...mondásról volt szó. Ezért a polgármester egyéb munkáltatói jogkörével élve mentesítette az igazgatót a munkavégzés alól, a Szociálpolitikai és Vallásügyi Bizottság pedig jogszerűleg írt ki pályázatot a megüresedett igazgatói székre, melyre Szalóki is pályázhat, ha úgy gondolja. Ezt követően dr. Magyar Levente javaslatát hallgatták meg a képviselők az 1994. év előzetes gazdasági programjára. A polgármester a szennyvízkérdés megoldásán és a telefonfejlesztésen kívül mást nem tudott ígérni a következő évre. Arra kérte a városatyákat, hogy a minimális fejlesztéseken kívül ne hajszolják bele magukat semmibe. A bizottságok beszámolóit kisebb módosító indítványokkal elfogadta a testület. Érdekes gondolat volt a Közrend- és Közbiztonsági Bizottság részéről a belvárosi Táncsics Mihály utca forgalmi rendjének megváltoztatása. Eszerint hét végeken kitiltanák a gépjárműforgalmat, s a területet átengednék az ottani üzleteknek és szórakozóhelyeknek, természetesen takarítási kötelezettséggel.

Egy az oktatási, közművelődési intézmények átszervezésére vonatkozó javaslatra is sor került, s a Jászság Népi Együttes további működtetéséről döntés is született. A bizottság szerint az együttes kénytelen valami módon — jelen esetben közérdekű alapítványi formában — gondoskodni magáról a jövőben. Az önkormányzat sajnos nem adhat garanciát arra, hogy a támogatást mindig és megfelelő mértékben biztosítani tudja. Az alapítványi működés következtében azonban az együttes alkalmazottainak megszűnik a közalkalmazotti jogviszonya. Papp Imre, az együttes vezetője azt kérte, hogy addig ne döntsenek, amíg az anyagiak nincsenek biztosítva az alapítványhoz. Ez képviselői indítványként is megfogalmazódott, ám a testület a kérést elutasította, s egy órás vita után a bizottság előterjesztését e tekintetben elfogadták. A továbbiakban a Déryné Művelődési Központ, a Gyermekek Háza és az Ifjúsági Ház összevonására tett javaslatot vitatták meg. A képviselők részéről több megoldás hangzott el az összevonás módozataira. Többek között a csak szerkezeti változást jelentő összevonás, illetve feladatátcsoportosítással a Gyermekek Háza megszüntetésének gondolata is felmerült — elsősorban a költségmegtakarítás érdekében. Mivel nem alakult ki a döntéshozatalhoz szükséges egységes vélemény, az előterjesztés újratárgyalását a rendkívüli ülésre halasztották.

Haj helyett háj. **Az apróságok nagy örömére az ország legnagyobb vízkiszorítású énekesnői — Pa-dö-dö-ék — látogattak tegnap Szolnokra. Ez alkalomból a művelődési központ színpadán a tobzódó technika és a tökkelütöttség adott egymásnak randevút. A mázsányi kisasszonyok előszeretettel kevernek mindent mindennel, ám tegnap este az infantilizmust már-már tudományos magasságokba emelték. Legújabb (hatodik?, hetedik?) lemezükön Madonnát majmolják — ami kedves kis bohóckodás lehetne, ha nem volna olyan sértően sekélyes. Így csinálhat magából az elefánt is bolhát. De már megszokhatták: különben is ettől olyan kelendők. Azért mikor nem slágereket lopdosnak hanem rágyújtanak egy-egy mozgalmi nótára, vagy kupléra veszik a figurát, mosolyt operálnak néhány szülő szája szélére is.** (TÉCSI & ILLYÉS)

Újra lesz malom Jászladányban

GULYÁS OTTÓ

Több éves szünet után, idén elkezdődött a jászladányi malom körüli rendezési munka, mivel a malmot a gabonaipari vállalat megpályáztatta és az arra jelentkező *Koós László* és neje 50-50 százalékban lett tulajdonos. Jelenleg az épület állagmegóvásán dolgoznak, mivel az eléggé elhanyagolt állapotban volt. A malom belső szerkezeti statikai terve kész van, a technológiai terv elkészítése most van folyamatban. A tervek szerint havonta négy vagon búzát fog őrölni az üzem, de csak 1995 őszétől.

Az újdonsült tulajdonosok mindketten okleveles mezőgazdászok. Elmondásuk szerint azért ezt a malmot pályázták, mert itt van a legjobb gabonatermő vidék.

FOTÓ: CSABAI ISTVÁN

„MAGYARORSZÁG 2000" INGATLANALAP

Németországban jól bevált befektetési lehetőség

KÖVECSES FERENC

Mindenütt a világon, ahol a piacgazdaság ösztönzői szabadon, korlátozás nélkül működhetnek, sikeres vállalkozások bizonyítják, hogy kockázatuk ellenére jelentős anyagi eredményekkel járnak.

A néhány éve tapasztalható magyarországi fordulat a demokrácia kiépítése mellett a gazdaság kereteinek megújításával kivívta a külföld elismerését. Az elismerés és a fejlődés lehetősége vonzotta hazánkba a VIB AG Nürnberg Részvénytársaságot, melynek tevékenységi köre a vagyongyarapítás és vagyonkezelés, befektetések, elsősorban ingatlanok és azokhoz kapcsolódó jogok megszerzése, adásvétel, építmények létesítése, valamint belföldön és külföldön történő értékpapír-adásvétel útján.

Első lépésként fővárosi székhellyel megalapították az *NBI Nürnberg—Budapest Befektetési Rt.*-t, majd 1992. október 6-i közgyűlésükön döntöttek első befektetési ingatlanalapjuk létrehozásáról „Magyarország 2000" néven.

Erről az új, megyénkben még nem igen ismert befektetési lehetőségről tartott csütörtökön délután — egy hónapos országjáró körútjuk utolsó állomásán — Szolnokon, a Petőfi úti Ristorante da Michiele étteremben sajtótájékoztatót *dr. Harald Diehlmann* vezérigazgató és *Szabó János* igazgatósági tag, a Budapesti Lakásépítő Vállalat vezérigazgatója.

Szabó János igazgatósági tag és dr. Harald Diehlmann az NBI Nürnberg—Budapest Befektetési Rt. vezérigazgatója beszél a „Magyarország 2000" ingatlanalap lehetőségeiről FOTÓ: TARPAI ZOLTÁN

Az elmondottakból kitűnt, hogy a lehetőséggel a biztonságra törekvő ügyfelek igényeit akarják kielégíteni. Éppen ezért az alap futamideje tíz év. Tízezer forint névértékű befektetési jegyeket hoznak forgalomba, melyeket az Országos Takarékpénztár (OTP) Értékpapír Ügynökség Rt. mint leader forgalmaz egy jegyzési konzorcium tagjaként. Eddig mintegy 300 milliós magán- és körülbelül egymilliárdos közületi jegyzés történt, mellyel elégedettek, de további befektetőkre számítanak. Nagy kamatra, hozamra senki ne számítson — mondták —, a lényeg a biztonságban, és mivel ingatlanokról van szó, az infláció kivédésében van.

Konkrétan mire számíthat a befektető?

Egy példával élve: százezres befektetés esetén évi 15 százalékos hozamra és a tizedik év végén — amikor is az ingatlanok értékesítésével az alapnak föl kell számolnia önmagát — pénze négyszeresére, azaz négyszázezer forintra.

Az NBI Nürnberg—Budapest Befektetési Rt. kedvcsinálóként ügyfelei számára három Opel Vectrát sorsol ki, melyből már egy gazdára talált, a következőt hét végén a Halló vasárnap tévéműsorában, a harmadikat pedig decemberben sorsolják ki.

Az alap sikeréhez nem férhet kétség, ha legegyszerűbb feladatukat az inflációkövető, értékálló ingatlanok kiválasztását jól végzik.

Az üzletemberek sikerétől az egyszerű ember mit várhat?

Azt, hogy a pangó lakásépítési, építkezési kedv újra fellendül, hisz Németországban ezzel a pénzügyi módszerrel húzták fel a bérházak 80 százalékát.

NEM SZOCIÁLIS CÉLOKAT SZOLGÁL

Támogatás a termőfölddel rendelkező munkanélkülieknek

A mezőgazdaságban megváltozott tulajdonviszonyok következtében a termőföld a jövőben önálló munkahelyteremtő vállalkozás, egzisztenciateremtés kiindulópontja lehet, ha a vállalkozásindítás feltételeinek megteremtéséhez a foglalkoztatási alap és a mezőgazdaságban működő egyéb támogatások (reorganizációs kormányprogram, mezőgazdasági fejlesztési alap) egyidejűleg nyújtanak pénzügyi segítséget.

Ezt a célt szolgálja a kormány 152/1993. (X. 28.) számú rendelete a termőfölddel rendelkező munkanélküliek vállalkozóvá válásának támogatásáról.

E támogatási forma kiegészítő jellegű, azaz az igénylőnek a mezőgazdasági fejlesztési alap vagy a reorganizációs kormányprogram keretében eredményesen elbírált pályázattal kell rendelkeznie.

A rendeletben megfogalmazott program nem szociális célokat szolgál, életképes mezőgazdasági vállalkozások kialakítását kívánja elősegíteni, ezért feltételrendszere szigorú.

A támogatást az a munkanélküliként nyilvántartott személy kérheti aki munkanélküli járadékra jogosult, vagy akinek járadékra jogosultsága azért nem áll fenn, mert folyósításának időtartamát már kimerítette. Ez utóbbi pályázó pályázatát a reorganizációs kormányprogramhoz, vagy a mezőgazdasági fejlesztési alaphoz legkésőbb az 1994. február 28-ig nyújthatja be.

A támogatást igényelheti az, aki az alábbi feltételeknek együttesen megfelel:

a) A mezőgazdasági fejlesztési alapnál, vagy a reorganizációs alapnál benyújtott és 1993. november 5-ét követően hozott döntés alapján elfogadott pályázattal rendelkezik.

b) A termőföldtulajdonnal, vagy közös használatú termőföldterülettel, vagy legalább 7 éves haszonbérlettel rendelkezik, és főfoglalkozásként egyéni vagy társasvállalkozásba kezd.

c) Legalább a támogatás összegét elérő forgalomképes termőfölddel vagy más, nem lakás célját szolgáló ingatlantulajdonnal rendelkezik, mely a jelzálogbejegyzésre alkalmas és hozzá is járul ahhoz, hogy a támogatás idejéig (7 év), és nagyságrendjében a felajánlott ingatlanra a megyei munkaügyi központ javára jelzálogjogot jegyezzenek be.

A kérelem benyújtása: a támogatás iránti kérelmet a munkanélküli kérelmezőt nyilvántartó kirendeltséghez kell benyújtani, meghatározott formanyomtatványon.

Amennyiben az ügyfél alanya lehet a támogatásnak, úgy a konkrét kérelem benyújtásához csatolnia kell a mezőgazdasági fejlesztési alapra, illetve a reorganizációs alapra beadott és elfogadott pályázatot igazoló határozatot vagy szerződést, valamint a Reorg vagy MFA pénzét kezelő pénzintézettel megkötött hitelszerződés másolatát.

Fontos, hogy az ügyfél csak a kérelem benyújtását követően váltsa ki vállalkozói igazolványát, amit fentebb részletezett igazolásokkal együtt pótlólag csatolni kell a kérelemhez. (Az egyéb csatolandó iratok listája, valamint a kérelem formanyomtatványa és minden egyéb tájékoztatóanyag a megyei munkaügyi központ kirendeltségeinél rendelkezésre áll.)

A támogatás formája és mértéke:

— Egyszeri 200 000 forint összegű kamatmentes hitel, hároméves türelmi idővel, ezt követően negyedévenként négy év alatti visszafizetéssel.

A hitelhez a közreműködő pénzintézettel kötött megállapodás alapján a pénzintézeten keresztül lehet hozzájutni. A felvett kölcsön felhasználását, annak jogszerűségét igazolni kell. A vállalkozás folyamatos ellenőrzésére, azzal összefüggő adatok szolgáltatására a megyei munkaügyi központ is jogosult.

A mezőgazdasági fejlesztési alap pályázati feltételeire vonatkozóan a Földművelésügyi Minisztérium Megyei Földművelésügyi Hivatala ad felvilágosítást (5000 Szolnok, Kossuth L. u. 2.)

A reorganizációs alap pályázati feltételeiről pedig a közreműködő pénzintézetek adnak felvilágosítást.

A termőfölddel rendelkező munkanélküliek vállalkozóvá válásának támogatása tárgyában a megyei munkaügyi központ munkaerőpiaci programok osztálya, valamint a megyei kirendeltségek tájékoztatják az érdeklődőket.

Szolnok, 1993. november 24.

Miskó Istvánné
JNSZ Megyei Munkaügyi Központ igazgatója
Gombár Mihály
FM JNSZ Megyei Földművelésügyi Hivatal vezetője

Akkor sok a vadász, vagy kevés?

BESZÉLGETÉS AZ FM FŐOSZTÁLYVEZETŐJÉVEL

Medvék a „mérlegen" — munkában a trófeabíráló bizottság FOTÓ: TARPAI ZOLTÁN

PALÁGYI BÉLA

Abádszalók néhány napon át az ország vadászati fővárosává vált, a Nemzetközi Trófeabíráló Bizottság szakemberei súlyoztak itt kapitális ereklyéket, melyek nem csak az illető tájnak, de az egész országnak ismertséget — elismertséget hoznak. Erre a sportra dollármilliárdos üzletágak épülnek, turisztikai hálózatok szerveződnek, így hát vérremenően komoly „buli" egy-egy minősítő rendezvény. Az eseményen részt vett *Vajai László* a Földművelési Minisztérium Vadászati és Halászati Önálló Osztály vezetője, vele beszélgettünk hát a hazai vadászati élet legaktuálisabb kérdéseiről.

— A vadkárokat elszenvedők szerint Magyarországon nagyon sok vad van. A vadászok szerint viszont kevés. Az utóbbiak azzal érvelnek, hogy megszámlálhatatlanul sok puskát tartanak magánkézben, ezt látszik megerősíteni egy rendőrségi nyilatkozat, miszerint 120 ezerre tehető az engedélyezett vadászfegyverek száma. Hát akkor hogyan is állunk ezzel a „civil hadsereggel"?

— Az, hogy 120 ezer fegyver van engedélyezve, nem meglepetés számomra, mivel egy vadásznak több fegyvere is lehet — vélekedik Vajai László. — A vadászok száma az 1992-ben kiváltott vadászjegy alapján 42 600. Ebben benne vannak a társaságok tagjai és a bérkilövők. Vannak viszont olyan fegyvertulajdonosok, akik nem váltanak vadászjegyet, így nem is jogosultak vadászati tevékenységre. Az ő kiszűrésük folyamatban van, a fegyvertartási engedélyüket hamarosan bevonják.

— Ezzel tehát sikerül a vadászatot törvényes mederbe terelni?

— Nem. Nagyon sokan vannak olyanok, akiknek fegyvertartási engedélyük sincs, fegyverük viszont igen. Ők a klasszikus orvvadászok. Az ellenőrzés szigorítása — vadőrök, rendőrök együttesen járőröznek — már ezt a célt szolgálja. Ugyanígy próbálja útjukat állni számos más tervbe vett szigorítás is.

— A kiskeresetű emberek — nyugdíjasok, munkanélküliek — attól riadoznak, hogy a vadászati törvény nyomán mérhetetlenül drága lesz számukra a hússzerzésnek ez a módja — és akkor a szórakozásról most ne is beszéljünk. Valóban?

— A vadászat drágul, de nem a törvénytől, hanem a vadgazdálkodás elemeinek drágulásától. Attól, hogy emelkedik az energiaár, így a keltetők drágábban üzemelnek, a vadak etetése, a táplálékuk szállítása, a biztosítási díjak magasba szökkenése, mind-mind a vadászok ellen dolgozik. Egyszóval a külső piaci hatások miatt mind mélyebbre kell nyúlni a vadászöltöny zsebében. A költségnövekedést a társaságok eddig úgy mérsékelték, hogy kiárusították a vadállományukat külföldieknek. A magyar vadász számtalan élményről volt kénytelen lemondani a fennmaradása érdekében. Félő azonban, hogy ez a gazdasági kényszer a nagy vadak egész korosztályát tereli a külföldiek puskacsöve elé, ez pedig már jóvátehetetlen kárt tehet a nemzeti értékben!

— Tehát elképzelhető, hogy a gazdasági kényszer miatt sokan leteszik a fegyvert?

— Sajnos olyanok fognak kiesni a társaságokból, akik kemény fizikai munkával váltották meg a tagsági jogukat. Évtizedes társadalmi munkát végeztek, s ezáltal növelték a társaság vagyonát.

— Ha búcsúzni kényszerülnek, kaphatnak-e valamiféle végkielégítést?

— Ez mindössze közgyűlési döntést igényel, az egyesülési jogról szóló törvény ez ellen nem emel akadályt. Ha a társaság úgy határoz, hogy a megnevesített vagyonrészt kifizetik a távozónak, hát tegyék. Más kérdés, hogy miből.

— Gondolom, hogy az új tag belépési díjából. A törvénytervezetben történik-e hasonlókra utalás?

— Az, hogy a vadászati jog kit illessen meg, mindig is politikai döntés volt és az lesz most is. A jelenlegi politikai határozat az, hogy a földtulajdonhoz kötődjön a vadászati jog. A parlament terve szerint a javaslat a jövő év első felében kerül a képviselők elé vitára. A fogadtatása alighanem szélsőséges lesz, mert ellenkezni fog az elmúlt fél évszázad gyakorlatával. Elsődleges lesz benne a védelmi funkció. Megszabja a minimális területnagyságot, a haszonbérbeadás időtartamát, rendelkezik arról is, hogy ha a tulajdonos saját maga akarja hasznosítani a területet, miként teheti?

— Tehát a törvényben a fontossági sorrend: első a vad érdeke, második a tulajdonos számára a gazdálkodás lehetőségének a biztosítása és harmadik a vadász érdeke...

— Igen.

— Amikor hozzákezdtek a törvénytervezet kialakításához, milyen modellt céloztak meg?

— A tradíciónak megfelelően az osztrákokét és a németekét tartottuk szem előtt. Természetesen meghagytuk az elmúlt évtizedek hasznos hazai tapasztalatait is. Erre valaki azt mondhatná, hogy egy öszvér kerekedik ki belőle. Lehet, de néha egy öszvér jobban húz, mint egy tüzesvérű táltos.

— Utolsó kérdésem: sok tehát a magyar vadász, avagy kevés?

— Kevés. A hazai vadászerdők, -mezők kétszer ennyit is elbírnának.

— Köszönöm a beszélgetést.

ÚJRAÉLED A BARÁTSÁG

A győztesek Finnországba utazhatnak

SÁROSDY JUDIT

Akiknek alkalmuk van Finnországba utazni, azok között kétféle embert különböztethetünk meg; egy részük hazajövet azt mondja, hogy „ez egy szép utazás volt", sokukat azonban rabul ejt ennek a csodálatos országnak a tisztasága, az emberek természetközeli élete — tartja *dr. Csikász Sándorné*, akitől az egyre élénkülő finn—magyar kulturális kapcsolatokról érdeklődtünk, a Finnországról szóló verseny Szolnokon megtartott területi döntőjének kapcsán.

Mondanom se kell, hogy a Finnugor Baráti Kör az utóbbiakból áll.

— Milyen messzire nyúlnak vissza a finn—magyar kapcsolatok Szolnokon?

— Több kezdet is volt, legutóbb Páldi tanár úr karolta föl ezt a dolgot; elnökhelyettesként vezeti a Finnugor Kört. Időnként összejövünk, megnézünk egy-egy filmet Finnországról, nagyon hangulatosan sikerült a finn népzenei estünk. A könyvtárban megkapjuk a működésünkhöz szükséges támogatást, hisz az intézmény egyik dolgozója, *Mondok Ildikó* az összekötő kapocs.

A könyvtár nemcsak a baráti körnek ad otthont, hanem egy kis finnugor gyűjteménynek is, szeretnénk ezt kibővíteni egy idegen nyelvű részleggel, amely bemutatná különböző népek életét és kultúráját és ebben főszerepet kapnának a finnugor népek és Finnország. Ennek a magja már megvan a mostani gyűjteményben.

A könyvtár munkatársai rendezik a gyűjteményt FOTÓ: GAÁL GABRIELLA

— A területi döntővel kezdtük, de a győztesekről még nem esett szó.

— Vetélkedőt rendeztünk, amelynek területi döntője az elmúlt héten, 19-én zajlott Szolnokon. Mind az általános, mind a középiskolás versenyzők közül három-három bekerült az országos döntőbe, egy kivételével megyénkből. Általános iskolások közül a gödöllői Nagy Lilla az Erkel úti, a szolnoki Dombóvári Gábor a Kassai úti, és Törőcsik Dorina a tiszajenői általános iskola tanulója. A középiskolások közül pedig az öcsödi Molnár Lajos a szolnoki Tiszaparti Gimnázium, Kesztyűs Csaba a martfűi Cipőipari Szakközépiskola és a tószegi Lőkös Mónika a Ruhaipari Szakközépiskola tanulója.

A gyerekek nagyon lelkesek voltak, rengeteg ismerettel gazdagodtak. Azt gondolom, hogy nem lehet fölösleges dolog a világra nyitni. Az iskolák november 29-e és december 6-a között országszerte finn hetet tartanak, ennek keretében zajlik majd az országos döntő december 5-én. E versenynek első hat helyezettje jövőre Finnországba utazhat. Az idei vetélkedő egyéni teljesítményekre épült, ezen jövőre változtatni akarunk, hogy a lexikális tudáson kívül a csoportteljesítmény is szerepet játsszon. E vetélkedő időpontját február 28-ára, a Kalevala napjára tűztük ki, amely egyben a finn kultúra napja is.

ÁRAPÁL

Hajnali álom

KÖRMENDI LAJOS

Találkoztam egy ismerősömmel, aki meglehetősen levertnek látszott. Ez azért volt feltűnő, mert egyébként, alaptermészetét tekintve, ha nem is vidám, de legalább derűsnek nevezhető ember lenne, olyan, aki tudja élvezni az életet, meglátja a jelenségek és a szavak mögött felsejlő humort, s ha már észrevette, nevetéssel jelzi is a világnak felfedezését. Most azonban egészen más volt. Szomorúnak és enerváltnak tűnt. Először arra gyanakodtam, úgy járt mint oly sokan, elveszítette a munkahelyét. Aztán arra gondoltam, hogy beteg. Netán kirúgta a felesége. Ő egyre csak rázta a fejét: nem, nem, nem... Végül kinyögte: rosszat álmodott. Van munkahelye, ha nem is jól, de tűrhetően keres, az egészsége is rendben, legalábbis nem vett észre semmit, ami aggodalomra adna okot, ott él ahol eddig, a családjával, megértésben, nézeteltérésektől, tányércsapkodástól, kanálcsörgéstől mentes közegben, s a kedélye is jó volt még tegnap este is. De aztán jött egy álom. Nem rögtön elalvás után, nem az éjszaka kellős közepén, hiszen akkor talán nem is emlékezne rá, hanem hajnalban, amikor már elég éber ahhoz, hogy felébredjen egy ilyen nyomasztó álom hatására. Fel is ébredt, így az álom nem röppent el a semmibe esetleg csöppnyi mélabút hagyva maga után, hanem az ébredést követően azonnal rögzült, egy olyan nyugtalanító képsor maradt meg belőle élesen, amit újra és újra kénytelen volt végigpergetni maga előtt, hogy aztán egyre szomorúbban roskadjon magába az álombeli képek fölött meditálva. Azt álmodta, hogy a felesége kitette a szűrét. Hogy miért, azt nem tudja, erről nem szólt az álom. Az álombeli képsor arról szólt, hogy kilökték az ajtón, utánavágták néhány ruhadarabját is, ő pedig nem tudta, hova menjen. Hirtelen nem volt barát, nem volt ismerős. A vasútállomáson bóbiskolt seftelő lengyelek között, kimerülten, megviselten ment dolgozni, hibázott, kirúgták. Ezt álmodta. Ébredés után megrázta a fejét, sokáig mosakodott a hideg vízben, azt hitte, elsuhan az álom emléke, esetleg csak finoman permetezi borongóssá a kedélyt, ahogy a por lepi be szinte észrevétlenül a frissen letörölt bútort. De nem! Rájött, hogy az álom bármikor megtörténhet, törvény nem védi őt. A későn szerzett tulajdont, a házat, a nyaralót, mind a gyerekek nevére íratták, neki még formálisan sincs tulajdona. Az álma óta a televízióban látott hajléktalanok lebegnek a szeme előtt, akiket szintén kirúgott a feleségük, nincs hova menniük, vonszolják magukat ingyenkonyhától éjjeli menedékhelyig. Hát ez zaklatta fel. Ezért olyan levert. Persze, tudja, ez csak egy álom volt. Egyébként minden rendben. De az álmát nem meséli el a feleségének. Éppen ő adjon ötletet?

A PINCÉBEN REJTETTÉK EL

A szolnoki repüléstörténeti múzeumban helyezik el Horthy István domborművét

A 2. számú szolnoki gabonatárház felavatására az akkori tulajdonos, a NOSTRA Rt. *Horthy István* kormányzóhelyettest kérte fel. Az ünnepséget 1942 áprilisában tartották.

Ez az amatőr felvétel 1943. április 18-án készült

Ismert, hogy Horthy István néhány hónappal később — 1942. augusztus 20-án hajnalban repülőhalált halt. Emlékére avatták fel 1943. április 18-án az említett gabonatároló falán *Erdey Dezső* szobrászművész 150 cm x 120 cm-es carrarai márványból készült domborművét.

1945 őszén a reliefet leszedték az épület faláról. Sokáig azt hittük, hogy a művészileg is értékes alkotás megsemmisült. Ez év április 17-i lapszámunkban viszont örömmel számolhattunk be arról, hogy a volt szolnoki vadászpilóta domborműve a tárház pincéjében van. *Szép Kiss Balázs* az akkori műszaki vezető rejtette el. Cementes mészhabarcsot öntött a reliefre, egy félreeső helyen használatból kivont eszközök alá dugta el.

A tervek, ígéretek szerint a domborművet már a nyáron vissza akarták helyezni az épület falára, de a gabonaforgalmi vállalat bizonytalan helyzete miatt ez elmaradt.

A legújabb fejlemény a kegyeleti és művészi értéket jelentő dombormű ügyében, hogy a Magyar Veterán Repülők Egyesülete szolnoki szervezete a Szolnoki Repülőtiszti Főiskola repüléstörténeti múzeumában kívánja felállítani — restaurálása után — a domborművet.

A szándék egyezik a történeti hűséggel, hiszen Horthy főhadnagy szolnoki vadászrepülő volt, Szandán teljesített szolgálatot, Héja típusú gépével innen repült ki a keleti frontra.

Horthy Istvánról még életében kiszivárgott, hogy meggyőződéses antifasiszta volt, az elmúlt években megjelent emlékiratok, publikációk egyértelművé tették, hogy komoly tervei, megfontolt szándékai voltak az ország kül- és katonapolitikai helyzetének megváltoztatására.

Lezuhanása igen gyanús körülmények között történt, az, hogy mind ez idáig csak közvetett bizonyítékok vannak egy esetleges merényletre, nem zárja ki annak megtörténtét.

Szűkebben értelmezve — alakulata szerint — Horthy István a város hősi halottja, illő és kívánatos, hogy az emlékét őrző dombormű mielőbb megfelelő helyre kerüljön. A Magyar Veterán Repülők Egyesülete szolnoki szervezete tehát megtisztelő kötelességének tesz eleget a monument restaurálásával és elhelyezésével.

Erdey Dezső

g—ő: Zwei Maler und ein Bildhauer.

Pester Lloyd 1938. Jan. 1.

Mit ihrer inneren Kraft packen uns die Skulpturen Desider *Erdeys*. In seinen Jünglingsakten ist sie zur Erscheinung gebracht, in ihrer Bewegtheit und in der Formensicherheit und Ausdrucksklarheit seiner Büsten. Diese schlanken, schmächtigen Leiber haben plastische und leichte Beweglichkeit; sie führen sieghaft hinein in den Raum. Zuweilen haben sie Einschlag der Renaissance, wenn Standbein und Spielbein und Linienzug und Stellung wie von ihr bestimmt zu sein scheint. Aufrechtstehende oder vorwärtsschreitende Gestalten, in einer Nische ein kniender betender Engel, ein schönes Fluten der Gewandfalten. Festlich ist die monumentale Büste

Samstag, 1. Januar 1938

des Reichsverwesers und meisterhaft ein Frauenporträt aus terrakottarotem Gips, der schönsten weiblichen Bildnisbüsten eine seit langer Zeit.

g—ő.

IPÖK

EST

KÖRUT 31.

szemben)

35-614.

IPÖK

Erdey Dezső

Szent Benedek szobra fentitől a pannonhalmi ~~A~~ gimnázium délnyugati sarkán, s úgy látszik az ő műve a kőbe vésett őriási bencés címer is u. azon az épületen.

Mihályi Ernő
Művészi élet Pannonhalmán.
Pannonhalmi Szemle
1943. 278, 279. l.

96/570-1100
470 011

Nagyságos

Dr Genthon István

Egyetemi m. tanár a MOTS

Erdey Dezső

Vas. Ujs. az Ujmagyar
Képes mell. 1937. Máj. 2. lap

Erdey Dezső: „Szent Bernadett"

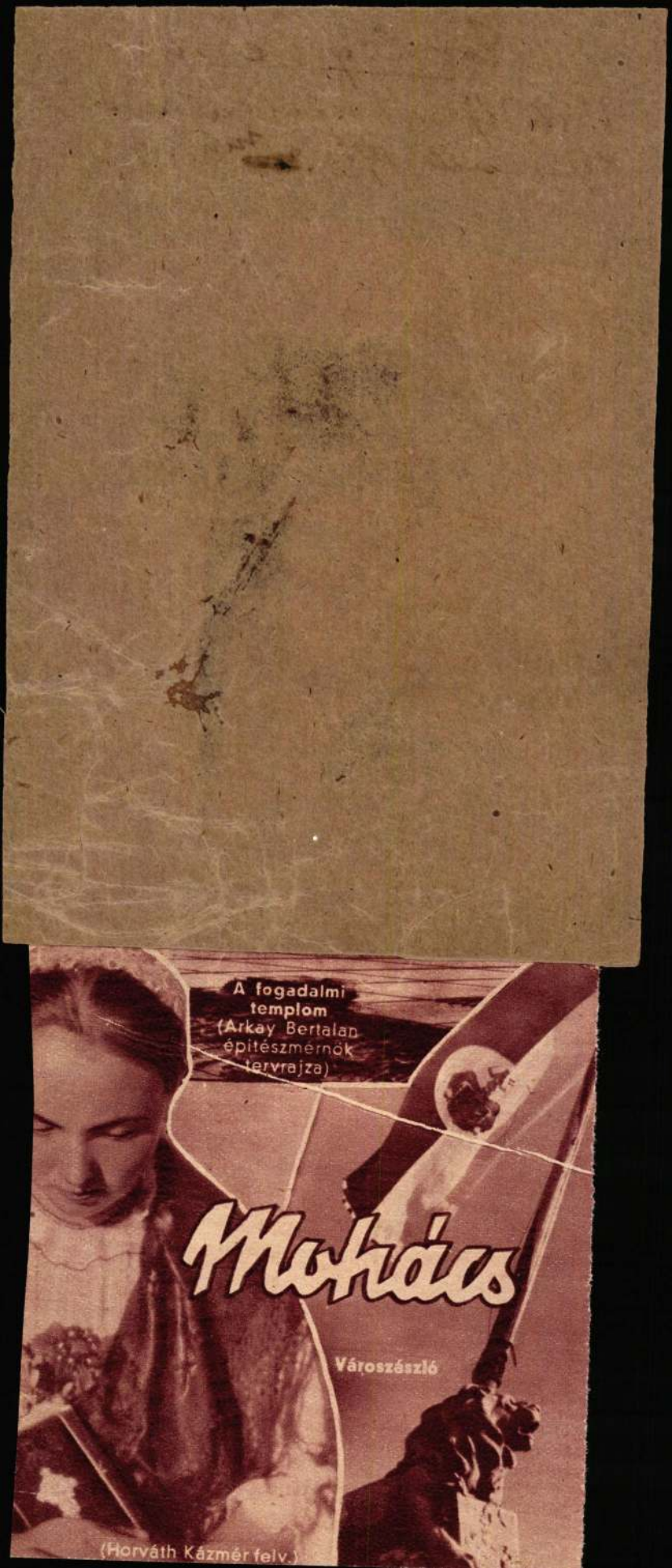
A fogadalmi templom
(Arkay Bertalan
építészmérnök
tervrajza)
Mohács
Városászló
(Horváth Kázmér felv.)

Erdey Dezső

Kéve 20-ik kiáll. 1929. febr.

Erdey Dezső:
Konthy család siremléke Nyiregyházán.

2

Erdey Dezső

Szent Imre c. szobra.

A magyar egyházművészeti kiállításról.

Repr.

Pásztortűz 1941. 138. l.

lép

X.

579

MDK

Erdey Dezső
Szent Imre herceg, ólom
Vizhordófiu, bronz

Szépmüvészet, 1941, 328 l.

Erdey Dezső
Osobrán

Szervita-téri Mária
szobor

Városgard
88. l.

1.–62. ll.

Kassa

a „Kazinczy-Kör" kiadása

1906

Erdey Dezső

nobrász

koll. kiáll. Ernst.

cód

Ujság. 1937. dec. 31.

(e. a.: Az ujesztendő
első művészeti kiálli
tára.)

Canada VI. 223.

Erdey Dezső

Nobrak

l. R.

Wolf Kent Imre

a képző - 14. l.

műv-ben

1930

33./ Knerr Imre : Ipari nevelés és

34./ Die Medaille in Österreich.

35./ Samu János és Sebestyén Andor

36./ Pigler Andor : Olasz freskócik

37./ A magar irodalmi és müvészeti

38./ Krasznay István : A Nyomdásaat

39./ Clementis László : A fémiparos

40./ Raffay László: A faipar. Két kö

41. Gárdonyi Géza : Kreszt
növeg Feszty Árpád

42. Lechner Jenő : Földu

43. Balogh Jolán : Ujabb
gyarország kultur
történ

~~Domanovszky Endre~~

~~Erdey Dezső~~

Hincz Gyula

dr. abb

= Koll. kiáll.

Ibl Erwin: Az Ernst-
Muzeum csoportkiállítása. Budapesti Hirlap
1938. dátum levágva

Krassó-Szö

Krassova, várrom.
Német-Facset, vár
Turnul, „Ovidius t
Valkó, csúcsíves te
Zsidóvár, várrom.

Erdey Dezső

cród

Felvidéki Újság

1940. nov. 10. (A kormány-
ró szobrának leleplezése
a Kassai postapalotában.)

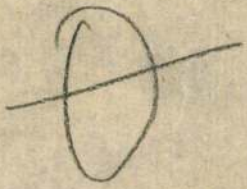

Erdey Dezső
nobrán

l.

Szendy K. Bpest
szeresf. közig. évk.
1942. Bp. 1943. 359. l.

átírve

tott elszámolás megvizsgált
ható ha a számadás 2 és 4 tét
bányák részvénytársaságnak é
cégnek kifizetett 1902 kor.
szóló nyugtákhoz a részletes
pótlólag bemutattatnak.

Budapest, 1911 évi juni

Erdey Dezső

Horthy Miklós
mellszobra repr.

Svájci magy kiáll.
Eat. 1944.

Könyv és Napilapnyomda
Nyomda és Könyvkiadó
— CSURGÓ —

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Erdei Dezső

Női arcmás c. nobra repr.

~~Műcs. Miáll, tól~~
Pipics 164. e.

Az olasz, francia és angol nyelvben már eléggé
ártas akadémikusoknak a szabad időben való to-
ábbképzésével dr. Mészáros János alesperes, Varga
ászló főtanár és Schulek Tibor ev. lelkész fáradsá-
ot nem kímélve, foglalkoztak.

Általában örömmel állapítható meg, hogy az
kadémikusok nagy előszeretettel tanultak nyelveket.
gyesek minden szabad idejüket ennek szentelték.
könyvtár olvasó-szobájában a legnagyobb keletje
külföldi idegen nyelvű folyóiratoknak volt.

A Leventekör elnöksége a nyelvtanulási kedv
lőmozdítása céljából külföldi folyóiratokban meg-
lent, általános érdeklődésre számítható cikkeknek
nagyarra fordítására szólította fel az akadémikuso-
at; a fordításból „Lapszemlé"-t szerkesztett, amelyet
okszorosítva az akadémikusok rendelkezésére bo-
sátott

Kézügyességi szakosztály: A szakosztály vala-
ennyi tagja elismerésre méltó módon, szorgalma-
an dolgozott. A szakosztály tagjai, művészi érzé-
ük fejlesztése szempontjából, tanárelnökök vezeté-
vel ismételten meglátogatták a Műcsarnok kiállí-
sait. Ebben az évben leginkább a famunka volt
z érdeklődés középpontjában. Készítettek fény-
épnagyító készüléket, dohányzó készletet faége-
éssel, faberakásos képeket, őrnaszád- és ponton-
észleg modellt. Ezenkívül a szakosztály tevéke-
yen vett részt a főcsoport ünnepségeihez, színielő-
dásokhoz, stb. szükséges díszletek, tervrajzok, hir-
etőlapok elkészítésében is.

Erdey Dezső

Madách - nobor terve

Repr.

Nagy Nyimagy

mnoché

134. l

93. t.

97. t

Ne és hebr. és

fest. 1941

Tav. Tárlat (Mint)

1952 máj-jun

Staféta (László Péterrel) gips.

III. M. képz. Mall. 1952 dec. 1953 márc

Liszt Ferenc, gips.

Nyári Tárlat 1954 jul.-aug Dust

Barzó Endre festőművi. gips.
Jancsi
Dudás Jenő festőm.
Ferérvári L.

V. M. képzm Mall. 1954 dec. 1955 jan

Bartók Béla, gips.

V. MAGYAR

Erdey Dezső

l.

Szendy K. Bpest
szeresf. körig. évk.
1942. Bp. 1943. 363. l.

átvive

hivni.

.

Kiváló tisztelettel.

Csányi Károly

Magy. Iparművészeti Muzeum igazgatóőre.

Erdey Dezső

vsobrán

koll. kiáll.

l.

Ernst Muzeum kiáll

1938. jan. 1–16.

Erdej Dezső

Szervita-téri
Madonna c.
szobra repr.

Magyar művé-
szetért Kiáll
1942
jun. 6–22

✓

630. NAGY DISZTÁL, fémfényü mázzal: két fával. Jelezve: *Clement Massier*, Francia, 1900 k. 12.—

631. NAGY DISZTÁL, fémfényü mázzal, liliomos és lepkés diszitéssel. Jelezve: *Clement Massier*. Francia, 1900 k. 20.—

632. NAGY DISZTÁL, fémfényü mázzal, stilizált mályvákkal. Jelezve: *Clement Massier*. Francia, 1900 k. 15.—

633. GEREZDES DISZTÁL, fajánsz, kék diszitéssel, közepén ülő alak. Délnémet, XVIII. sz. 25.—

634. DISZTÁL, Imári-porcellán, két virágos vázával. XVIII. sz. 25.—

635. DISZTÁL, porcellán, medaillonos kék-vörös-arany diszitéssel. Japán, XVIII. sz. 25.—

636. TÁL, kobaltkék és rozsdavörös virágos diszü porcellán. Átm. 27 cm. Kina, XVIII. sz. 15.—

637. TÁL, kék-vörös diszitésü porcellán, mikádó-cimerrel. Japán, XVIII. sz. 15.—

638. TÁL, kobaltkék és rozsdavörös virágos diszü porcellán. Kina, XVIII. sz Átm. 32 cm. 20.—

639. DISZTÁL, porcellán, kék-vörös-arany festéssel, közepén virágváza. Japán, XVIII. sz. 25.—

640. DISZTÁL, porcellán, Imári-diszü, sugarasan osztott peremmel. N. 294.

Erdey Dezső

1933 febr márc: kiáll.

V. 56.

VI. 37

Klebelsberg emlékkiáll Műcsarnok

ARCHAEOLOGISCHES INSTITUT D. KÖN. UNG. FRANZ JOSEPH-UNIVERSITÄT
Szeged (Ungarn), Baross Gábor-u. 2. III. 44—54. Telefon: 18/66.

166/1941-42

SZEGED 42 JAN. 24. 12. 3 C

M. KIR. HORTHY MIKLÓS TUD. EGYETEM RÉGISÉG-TUDOMÁNYI INTÉZETE

Műemlékek Országos Bizottsága

Tekintetes Elnökségének

Budapest IX,

Hőgyes Endre utca 10.

Hivatalból
Díjátalányozva

Erdey Dezső

l.

Szépmüvèszet

YbLE 1944. 98. l.

A mai m. fest. és szobr. kép

kiáll. Svájcban

Tartozik

Tétel

KELET

év, hó nap

Hivatkozás

[redacted] % *kamat*

Követel

LEJÁRAT év, hó	LEJÁRAT nap	Kamat nap	Kamatszám	ÖSSZEG pengő	ÖSSZEG f
1934. dec.	7.			29.600	—
1934. nov.	15.			6970	—
~~1934. nov.~~ jan	~~15.~~			5.400	—
1933. okt.	26			1.750	—
				43720	
				43.720	—

Folyószámla 158. — Rigler r.-t. Budapest

Erdey Dezső

Varkocs vaikapitány bronzszobra Székesfehérvárt

Repr.

Magyar Építőművészet

1942. 11. l.

kép

MĂRCUȘIU EMILNÉ
KÖNY- ÉS [illegible]
NASZÓD

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Erdey Dezső

l.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1937. 149. l.

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

30 nap **ÁPRILIS** 16. hét

13 Vasárnap		Húsvét vas. *Húsvét vas.*
14 Hétfő		Húsvét hétfő *Húsvét hétfő*
15 Kedd		Anasztázia *Atala*
16 Szerda		L. B. József *Lambert*
17 Csütörtök		Anicét *Anicét*
18 Péntek		Apollonius *Ilma*
19 Szombat		Emma *Kocsárd*

Erdey Dezső

vród

a

Magyar Építőművészet

1943. 46. l. (A

Szervita-téri Mária-

szobor, kejchkel.)

on kívül más tanárát nem is ismerjük
él beszél, felemlítve Csóthi Benedek
ános pécsi egyházmegyei kispapot,
pai oklevél László fia Lukács pécsi
mind a négy tanuló neve egy halálos-
t adó pápai bullában maradt fenn,
létszámát illetőleg, nem alkalmas.
a megy át tanulmányait befejezni,
pan Petrus de Wydera baccalaureust

nem ismerjük, mint ahogy helyét
a XV. század elején még fennállt.
m felállítására folyamodik, már nem.
apalota környékén kereste, ott, ahol
gú liliommal díszített címerpajzsos
k tartja, de a pajzs formája a XV.
már megszűnt. Valószínű, hogy az
városban állott.
ak az első magyar egyetemről, egy
men tartott szentbeszédek szövegét,
kolasztikus szellemébe, mely azonos

Erdey Dezső

l. Medvey L

Verető Bp
drobnai nyomtatásához

(100 l.
109)

1939

Gelich Rikhárd

Mint angol tís

Térdig, ül
ve. Jobb kezével, me
rojtos karfájára s
könyökö l. Előre fés
szeme kék s álla kib
paszománt piros és
sék kék bársonynyal
alja a, asztalra van

Olajfestés, v
Az 1848

Erdey Dezső
nekrológ

Cród
z
Mariay Ödön:
A jubiláló Győr.
Szépmüvészet
1943. 143. l.

MM

1926. 46. l. (A képzőm. Társ. alk.-kiáll.)

(ifjúsági díj)

1928. 64 8. l., (A képzőm. Fővár. kiáll. díjai)

(Rothermere-díj)

1929. 108. l (kép)

1931. 201. l (kép)

~~Erdey Dorsó~~

~~l.~~

~~Liber Bpszokai~~

dupl ~~379. l.~~

Erdey Dersö

zobrazit

mód

Petr Samtida

Konst i Ungern

160.1.

Képvel.

Malmö

1934

Erdey Dezső

nebrány

Lvod

1

Révai XXI. 299. l.

Szerkesztőség !

ágos Bizottsága által rendezett
usitott jóindulatára támaszkodva,
n tisztelt Szerkesztőséget, hogy
kozó és idemellékelt rövid hirde-
ában a közművelődési célravaló te-
tóztassék.
sém van megküldeni az előadásról
ncsak azzal a kéréssel, hogy an-
bi számban helyet adni méltóztas-

tel

VIII

Erdey Dezső

festőművész

l.

Szépmüvészet

1942. 266 l.

Az Orsz. Tanárképző Tanára

Erdey ~~Dezső~~ Dezső

szobrász MDK

"Warkocs György" -.-

Fitz, Székesfehérvár. 41.o.

~~Nyire[illegible] Mův Hebek~~

~~1940~~

H. M. mellszobra III

Grsz. M. keramikai kiáll

1942 (Yparm. Társ)
H. M. mellszobra IV
H M - fej alapzattal (Herend)
Szt László
Nagy Lajos
(~~elismerő oklevél~~)
gr Teleki Pál
gr Csáky Mórie

(elismerő oklevél)

dr. Szentiványi Gyula úr
részére

Budapest

XI. Lágymányosi-u. 10
II. 1.

Erdey Dezső

Szent Imre herceg

Pest, 1940 ápr. 4. kép

(Unic kiállítása.)

DALOM

olás terén.

val a legnagyobb könnyedséggel vihet
csomagot is, több kilogramm súlyig.
mellékelten befűzött csomagfogóval
lesz.
i, könnyü és az eddigi csomagolás
ybe, miáltal vevőit gyorsabban tudja
t meg!

Magyar

Erdey Dezső

szafrán

Erdey Dezső

l.

Szépmüvèszet

Sándor Hyrig 1942. 289. l

Ruzicska II.

Cers, M. keramikai kiáll.

T

Európa Lapterjesztő
vállalat

Budapest

Erdey Dezső

lásd

Képzőművészet

1940. 38. l.

Say Gy.:
Városaink
művészeti

Erdey Dezső

Varkocs György egész alakos álló szobra, repr.

Somogyi Antal:

Székesfehérvár. Művészet és város - Budapest, 1939.

19-20. l. és képek

Erdey Dersö

l.

Szendy K.: Budapest
orchesf. közig. cö-
könyve. 1942. Bp.
1943/88. l.

359 363

szolgálatot teljesítő és a mozgósítás folytán
~~teljesítő~~ alkalmazottakról, kik polgári illetmiselt elvesztén nyugszottak
beosztott

...g	Parancsnokság	Megjegyzés
...gény	I. népfeckelő gyalog-ezred pótzászlóalj	—

Erdélyi Dezső

nebrain

Székesfehérvári Warkocs-

nebor

l.

Székesfehérvári Szemle

1934. IV. I–II. n

g. l.

Nejjel

IRODALOM

ëMo.Müeml.II.k. 992.l.

JEGYZET

A M.Nemzeti Muzeumba, majd
a Szépmüv.Muz.-ba került!

M. Kaltúrtsov

1932

Vízhordó fiú III

Telefon - u. 64.

Erdey Dezső

Szobán

Szód

2 W.

Bán 236-237 l

246-247 l.

A m. postabélyegek

adattára.

1943

HELYSÉG

JÁK

VÁRMEGYE

Vas

SZAKCSOPORT

Szobrok

KOR

XIII

ŐRZÉSI HELYISÉG

templom.

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

A főkapuzat Krisztus és az ap

LEIRÁS (ANYAG, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

A három szögletű szobrai oszlopokkal elvá

FÉNYKÉP, RAJZ

MDK

Erdey Dezső szobrász

P-r: M.egyházművészeti kiáll. Magyarság, 1941, febr. 16. 12 l.

MDK

Erdey Dezső

Say Géza: Városaink művészeti kulturája.
Szépművészet, 1940. 38 l.

ERDEY DEZSŐ

SZÍNRŐL SZÍNRE

ból több mint negyedszázados emigrá

for Advanced Studies tagja, 19

versity vendégprofesszora, köz

londoni, mainzi, párizsi, utr

meken. 1965-ben tért vissza v

Buonarroti igazgatója lett.

ERDEY DEZSŐ /

Buzi Barnabás gipsz 62 cm

Zsennyei művésztelep kiállitása. Szombathely, 1956.

Erdey Dersö

...ezek a kiállitások nem ölelhetik fel a tárgyalt korszakok művészetének egészét, egy-egy mester minden jelentős alkotását... és így remek kiegészitések a korszak anyagából válogatott és bővitett egyéni emlékkiállitások, azutóbbi öt esztendőben Erdey Dersö, Nemes Lampérth, Csontváry, Ferenczy Béni és Noémi, Aba-Novák, Gulácsy Lajos, Nagy István, Kassák Lajos, Bokros-Bisman gyüjteményes bemutatása.

Bodri Ferenc: Képzőművészeti krónika.
Fehérvári mérleg.
Jelenkor XII. évf. 2. s. 1905. febr., 142. l.

Kóbor Elek

~~Antal Károly~~

~~Erdei Dezső~~

tovább

Kóbor Elek

Petri Lajos

Szomor László

Teles Ede

szobrászok

a szabadszerveret-
ben reakciósoknak
számítottak, mert meg-
akarták alapítani
a szobrászművészek
csoportját.

Szabadság 1947. máj. 13.

megvan

Erdey Dezső

nobrán

VII. Damjanich u. 28/a

MKSz 1947

Hajdu Muz (kultusz ór)

1938 jul - 1940 aug

H. M. mellszobre

1943 (k.a)

Vízhordó fiú, bz

tzt Imre, ólom

Malonkó (vízi) (vízi) VI. 277

~~Erdey Dezso~~

~~Laid~~

~~Medvey 109. l~~

átírve

Erdey Dezső

SZMPT-tól kitüntető

elismerés -

Mária megkoronáztatása.

16. Sienai festő a XIV. sz.-ból

Lyka K: Mào, krónika.
M M. 1929
115. l.

KCIKK
LMI VÁLLALAT

Erdey Dersö

wod

Bund Grabowieczky

schuch-

46, 47 l

A m. muvészi alkotásos

szemléltető

- ismertetése

1942

Erdey Dersö

Szervita-tér uj
Mária-onlop.
A pályazaton fenti
tervet fogadtárel.
A terv római barok
stilben készült.

Á
Halász-Körép Therézek 1941.

32, 33. 1. 4 1942

Keszpel-

63. l

NTAL BUDAPEST

OLY-UTCZA 3.

SZÁGI FÉNYKÉPÉSZETI
CHROMO-AUTOTYPIAI
ZOROSITÓ
TÉZETE

KITÜNTETÉSEK:
1896-IKI EZREDÉVES
ORSZÁGOS KIÁLLITÁS
MILLÉNIUMI NAGY ÉREM
KIVÁLÓ
VERSENYKÉPESSÉG,
UJ IPARÁG MEGHONOSITÁS
KITÜNŐ MUNKÁÉRT.

BUDAPEST, 1905 augusztus hó

ÁMLA

mlékek bizottságának

Budapest.

lici	81 □	12	9	72
lici, alapraje	124 □	6	7	44

Erdey Dezső

Geboren am 22. August 1902 zu Istránföldé. Studierte nach Absolvierung der Hochschule der bildenden Künste zu Budapest unter Meister Radnai und Szentgyörgyi, ein Jahr in Paris und dann am Collegium Hungaricum in Rom. E. befasst sich hauptsächlich mit Monumental-Plastik und verfertigt nur ausnahmsweise Plaketten.

14 nüvl,

HuPrmagyerem 198.l.

T. 4092.

legénységet látunk teljes felszere-
onyos puskában, kissé hátrább a szol-
legény köti le figyelmünket, mig a
halad. Felirata:

EN-CORPS

schwandtner.
g und Eigenthum der Kunsthandlung Alois

mér. a vk. 33.5 : 25.4 cm.
r: Die k.k. Oesterreich'sche Armée
stirung in Wien.

35.

Erdey Dezső

római ösztöndíj

Képzőm. Főisk. Évk

1930-31. 51. l.

Tisztelettel ké

ni méltóztassék.

Budapest, 1930 február 15.-

gos Bizottságának,

B u d a p e s t.

bizottság f. év. febr. 13.-án tar-
lyólag, van szerencsém tisztelettel
l helyreállitására és kiegészitésére
s költségvetésemből azon a cimen,
m fognak kővel burkoltatni, hanem
elő, a következő összegek takarit-

veinek faragásánál el- 6.800.--P.

ett helyenként erős
dhat tehát 20 m² á 80.- 1.600.-- "

- 1. -

M. D. U

ERDEY Dezső szobrász
1902 - 1957.

Barzó Edl fejnobor
Fázó fiú
Fehérváry László, fejnobor
Korsósleány
Leánytej, fejszobor
Leány ollóval

A M. N. Galéria állagjegyzéke I./a r.
./. Bp. 1959. 91-92. e.

— 2. —

K. D. K.

ERDEY Dezső Szobrász

Kiska (1936.).

Tányéros fiú

Vízhordó fiú

A M. N. Galéria állagjegyzéke I./a. r.

Bp. 1959. 93. e.

MDK

Erdey Dezsö,szobrász

Férfi fej,	gipsz
Parasztasszony vödörrel,	"
Távolba nézö,	"
Parasztasszony	"

A Műbarát kiállításai.
Magyar mesterek szines vázlatai. 1910.V.6. Kat.
Az Orsz.Szépmüv.Muz. anyagából.

MDK

Erdey Dezső sz obr.

V. Nemz. Képzőm. kiáll. 1939. Kassa
28 l.

MDK

Erdey Dezső

A művészi m.kerámia ünnepe. Magyarság, 1942.nov.7.

2 35. Paraszthász, földszintes, torná-

26 l./

MDK

Erdey Dezsö, szobrász.

Horthy Miklós Kormányzó mellszobra. Gipsz.

Nyíregyházi Műv. Heted. 1940. máj. 4.-tól jun. 3.-ig. Képzőműv. Kiáll. tárgymut. 6.l.

MDK

Erdey Dezső

Szt. Imre, ólom

V. Nemz. Képzőm. kiáll. 1939. Kassa
11 l.

MDK

Erdey Dezső keramikus

Ijjas A: O.M. Keramikai Kiáll.,Nemzeti Ujság, 1942, nov. 8. 15 l.

Szombathely

Köztársaság tér 7. Ház, egyemel

körül. Átalakitva.

/Szombathely V és MV Bp. 1951.

Erdey Dezső
szobrászművész
55 éves
(szívkoszorúérszűkület)
† 1954. V. 25
Farkasréti temető

Halotti főkönyv
1231 folyószám

MDK

Erdey Dezső

Vízhordó fiu, szobor

Képzőművészet 1927. 2.sz. 3o l.

Erdey Dezső MDK

Női fej, cement

Mücsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

Erdey Dezső

Kiákit

NV. 1942. XI. 8.

Erdey Dezső (1902–1957) nobőrön Emlékkiállítása volt az Ernst Museumban. A bp-i Kép. Főiskola elvégzése után Párizsba, majd Rómába ment mint a Coll. Hungaricum tagja. 1938-ban kiállítása volt az Ernst Museumban (Domanovszky és Hinds távrasságában) Szabadtéri nobőrei vannak Imotán, Zalaegerszegen és Tatabányán.

Vigilia, 1961, 10 n., ~~568~~ 625 old.

Ezdey Dezső -2-

Művei: Boknoló (1920-ocsárd), aulitva)
Négertej, Vízhordó fiu, Lint,
Csokonai, Zrinyi, Bacsányi,
Eskel, Jónes Attila, Bartók,
Varkota György, Szent Imre, Szt Antal
Szt Tamás, Szt Lánló

Vigilia, 1961, 10 sz., 625 old.

MDK

Erdey Dezső

-rp-: Az élő magyar keramika seregszemléje. Magyarország 1942. nov. 6.

M.D.K.

Erdey Dezső
festő

Emlékkiállítása nyílt

Flórek

Művészet, 1962. február — 41l.

mdk

Erdey Dezső

Az „ollós nő" feje (1957) szobor.

reprodukció

Alföld, 1961, 6. sz 109. l

mdk

Erdey Dezső

„Vízhordó fiú" c. szobra.

reprodukció

Képek a szegedi múzeumi honap kiállításáról

Tisztatáj 1962. 11. sz 4. l.

Erdey Dezső, szobrász

M DH

Az Ernst Múzeumban szept. 15-én nyílik az Erdey Dezső emlékkiállítás.

– : Vaszary, Rippl-Rónai, Aba-Novák emlékkiállítás 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. febr. 1.

Erdey Dezsö szobrász.

Béke és Szabadság.1952.34.sz.aug.24.15.1

Plasztika.

" Liszt Ferenc" Erdey Dezsö mellszobra.

Béke és Szabadság.1952.34.sz.aug.24.15,1

Erdey Dezső szobrász

Pesti Hirlap. 1926. márc. 2. 8

A kéve első vidéki reprezentatív kiállítása

~~Erdélyi~~ (Dezső szobrán

Erdei

Tér és Forma, 1929

II. évf. 323.

Árkay Bertalan: A római Mamar Akadémia

Plasztika.

"Bigézö fiu" Erdei Dezsö szobrász müve.

Uj Világ. 1951. 19. sz. május 10. 6. l.

MDK

Erdey Dezső
Szt.Imre herceg, ólom
Vizhordófiu, bronz

Szépmüvészet, 1941. 328 l.

Erdey Dezső

Szent Imre, barna
Varkocs kapitány,
barna
Kékesfehérvár
Repr.

Nagyjmagy 97. tábla

átírva

Erdei Ferió

Horthy Miklós Eor-
mányzó képmása,
bron

Repr.

Nagyjmagy 93. tábla

átírva

Erdey Dezső
szobrász

Vkminkiáll. 1943

Vizhordó fiú, bronz
Szent Imre, ólom.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Erdey Dezső

Varkocs György szeker-
fehérvári szobra, repr.

KMT iss. Magyar művé-
szetért. 1940–41.

Insult mit: „Magyar Miklósnak"

Horthy Miklósnak

Erdey Dezső

Szent Imre c. nobrá-
nak repr.

V. Nemzeti képröm. Ei áll.
Kat. 1939 Kassa.

ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT

Erdey Dezső

~~Műes. iáll, tól~~

Pipics 63. l.

TÉRITVÉNY.

A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.

Én alólirott elismerem, hogy a könyvtárból az itt czimzett könyvet kikölcsönöztem:

A könyv		A könyv jelzése és száma
szerzője	czime és része	

Budapesten, 19.....-ik évi ..... hó .....

Aláirás: .....

Lakás: .....

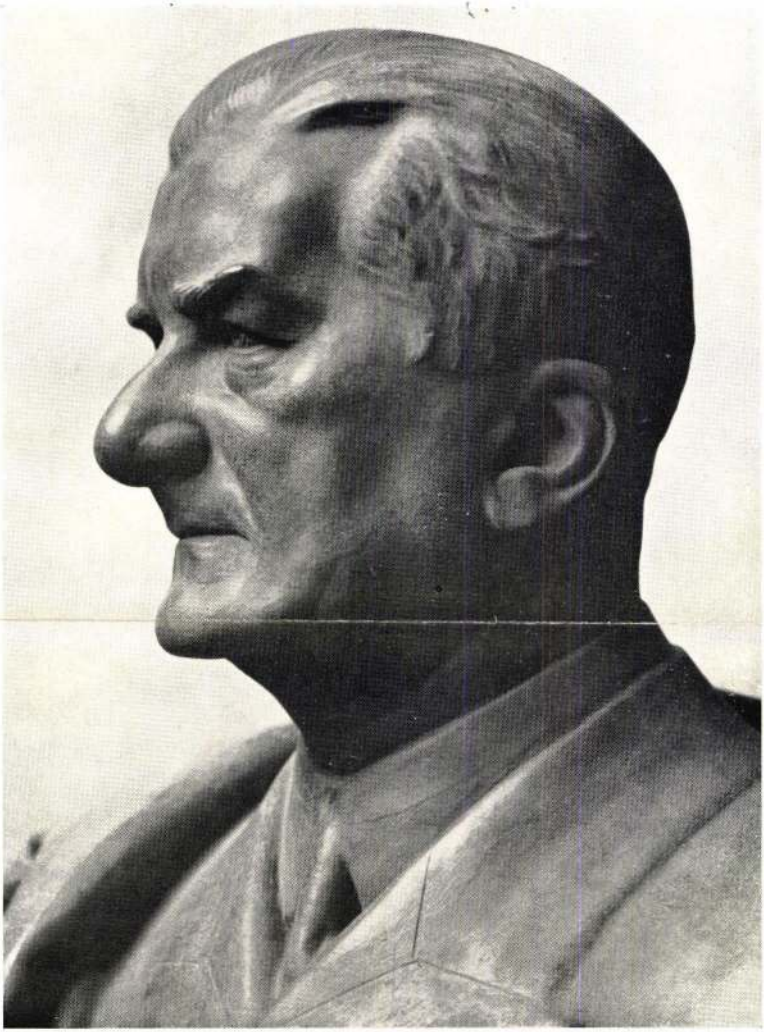

Büste des Reichsverwesers
VITÉZ MIKLÓS HORTHY VON NAGYBÁNYA
von D. Erdey

Csánky Ung. Malerei der Gegenwart
Katalog der Ausstellung in
Berlin Dresden Breslau Wien Graz 1942-43

Erdey Dezső

Sóliát volt!

Éjszakai kötekedők halálra szurkáltak két férfit

Szombaton éjszaka, záróra után *Németh Lajos* 27 éves műszaki rajzoló, *Kókai István* 29 éves műszaki tisztviselő és *Demjén András* 33 éves mérnök két nőismerősük társaságában *Kispestről* villamoson a főváros felé tartottak. Féltizenkét óra tájban át akartak szállni a Nagyvárad-téren. Alig léptek le a villamosról, *két siheder*, aki már a villamoson is beléjük akart kötni, megtámadta Kókai Istvánt. A társaság férfitagjai barátjuk segítségére siettek, mire a két suhanc kést rántott és *Németh Lajost ugy combon szurta, hogy elvágott ütőeréből sugárként szökött ki a vér.* Mire a mentők megérkeztek, már *elvérzett. A halott mellett találták összeszurkálva Kókait és Demjént is.* A mentők kórházba vitték őket.

Nem sokkal később ujabb szurkálás történt az Üllői-ut és Orczy-ut sarkán. Ugyancsak két siheder — akiknek személyleirása ráillett a *Nagyvárad-téri késelőkére,* — megtámadta *Mihályi Béla* és *Biliczi Mihály* magántisztviselőt. *Mihályit a vese tájékán szurták meg és csak az mentette meg életét, hogy ezüst cigarettatárcája felfogta a döfést.* A penge igy nem ért nemes testrészt. Barátja a lapockája alatt sérült meg. A mentők mindkettőjüket kórházba vitték.

Vitéz Szigethy-detektivcsoport tagjai bravuros gyorsasággal kinyomozták és elfogták a késelőket. Az Üllői-uti verekedés színhelyén ugyanis egy kalapot és egy micisapkát találtak és ezen a nyomon elindulva, még az éjszakai órákban kézrekeritették *Révész Ferenc* 24 éves és *Ökrös János* 19 éves lakatossegédeket. Tagadtak, de a motozáskor egyiküknél megtalálták a véres kést. Mivel elsötités idején követték el tettüket, valószinüen *rögtönitélő biróság elé kerülnek.*

Hat siheder ugyanezen az éjszakán a Bezerédy-utca 16. sz. ház előtt megtámadta Csomós István 36 éves zongorakészitőt és Bihari Mihály 35 éves kőművest. A társaságukban levő nőket akarták elhurcolni. A férfiak a nők védelmére keltek, mire a hat siheder összeszurkálta őket. *Csomós a helyszinen elvérzett, társát kórházba vitték.* A támadókat keresi a rendőrség.

Ezenkivül még két véres szurkálás történt szombaton és vasárnap este a fővárosban.

Legujabb

A cherzoni hidfő kiürítése

Berlin, dec. 20. (Német TI) A bolsevisták a cherzoni hidfő ellen december 19-én is több sikertelen támadást intéztek. Minthogy ez a hidfő a Dnyeper befogyása következtében céltalanná vált, az elmult éjszaka a német csapatok az ellenségtől észrevétlenül kiürítették. Az átkelési hadmozdulatok a széles folyón keresztül heves jégzajlás mellett is veszteség nélkül sikerültek.

Antal miniszter a nemzetiségi kérdésről

Antal miniszter részt vett a Magyar Élet Pártja ujvidéki és bácsbodrogvármegyei választmányának ülésén. A mai világhelyzetben — mondotta — két nagy központi probléma és feladat áll a magyarság előtt: a legmagasabbra fokozni az ország katonai erejét és megingathatatlanná tenni a belső front helytállását. Hosszasan foglalkozott a miniszter a nemzetiségi kérdéssel is.

A magyar nemzetiségi politika vezető principiumait nagy magyar politikai hagyományok kristályositották ki Szent István királyunk intelmeitől kezdve a száz év előtti reformkor ragyogó államférfiainak: az Eötvösöknek, a Széchenyieknek, a Deákoknak és az Andrássyaknak politikai géniuszában. Ez a nagyvonalu és emelkedett szellemü nemzetiségi politika csak akkor lehet eredményes, ha a másik oldal, a nemzetiségi honpolgárok is teljes mértékben magukévá teszik annak alapelvét: a jogok kölcsönös tiszteletét és a maguk minden gyakorlati magatartását is ehhez igazitják. A magyar [illegible] békeszeretetét, türelmét, nagylelkűségét ne a gyengeség, de ellenkezőleg, az erő megnyilatkozásának tekintsék (Nagy taps) s a maguk jósorsának biztositására ne a határokon tulra, de Buda várára tekintsenek (Nagy éljenzés és taps!), ahonnan az egyenlő jogoknak, a szabadságnak és az erkölcsi igazságnak a sugarai szétáradnak az egész országra — az ő otthonaikra is. Vonatkozik ez itt, a Délvidéken különösen a szerb nemzetiségü honpolgárokra, akikkel a mult háboru kitöréséig évszázadokon keresztül szinte zavartalan együttélésben voltunk. (Ugy van! Ugy van!)

Kérem az én szerb testvéreimet — jelentette ki a jelenlevők általános helyeslésétől kisérve emelt hangon a miniszter — nézzenek körül Európában, ahol szerbek élnek: van-e még egy hely, ahol a szerbek a nyugalomnak, a személyi és a vagyonbiztonságnak, a jogrendnek, a lelkiismereti és a vallásszabadságnak, a konszolidált polgári életnek és a civilizált nyugati életformának azt a magas és biztonságos szinvonalát élvezik, mint a magyar államhatalom jogara alatt *(Ugy van! Ugy van!).* Ha tárgyilagosak akarnak maradni, meg kell állapitaniok, hogy ez az ország ebben a tekintetben is valóságos oázis reájuk és az itt élő összes népek számára: a nyugalomnak, a békének, a biztonságos államrendnek és az európai életstilusnak az oázisa, amelynek áldásait a jogegyenlőség emelkedett szellemben élvezi nálunk mindenki nemzetiségre való tekintet nélkül. *(Ugy van! Ugy van!)* De ha a szerb nemzetiségi honpolgárok azt hinnék, hogy a kifejtett szempontok érvényesülése tekintetében mégis volnának felhoznivalóik, ugy erről — és ezt teljes határozottsággal mondom — nem mi, hanem egyesegyedül csak ők tehetnek *(Ugy van! Ugy van! Nagy taps!).* A jogrendnek, a közbiztonságnak, az állami tekintélynek és a békés, összhangzatos polgári munkának a megbontását ugyanis ez az államhatalom egyetlen oldalról sem türheti el. Mig tehát az egyik oldalon megtorolja azt, ha a törvények kereteit bárki is átlépi, a másik irányban ugyancsak fellép mindenki ellen, aki hatalmával jogtalanul visszaél és a reábizott imperiumot törvényellenesen gyakorolja. Ezt követeli a jogállam fogalma, amely fogalommal a magyar nemzet mindig a legszorosabban össze volt forrva s amely fogalom különösen a kis országok számára egyben az élet fogalmával egyértelmü. *(Ugy van! Nagy taps és éljenzés.)*

Antal miniszter a Délvidéki Magyar Közművelődési Szövetség nagyválasztmányi gyülésén is beszédet mondott. Gyujtsátok fel Bácska minden kis zugában és ott is, ahol akár csak egy magyar él is, a magyar lélek és a magyar szellem soha ki nem muló olajmécsesét — mondotta többi között —, hogy a magyar szellem, a magyar müvelődés, a magyar kultura hatalmas világitó fénycsóvájával sugározza ki mindenfelé *a magyarság soha meg nem törhető szellemi és erkölcsi fölényét.*

Véget ért a felsőházban a költségvetés általános vitája

A felsőház hétfőn folytatta a költségvetési vitát. **Szilágyi Lajos** honvédelmi kérdésekkel foglalkozott. A hadsereg és vezetői kizárólag hivatásuknak éljenek, tartsák szem előtt a szolgálati szabályzat parancsait. Az ország óriási áldozatot hoz, természetes tehát az a követelés, hogy az ember és anyag kimélésére mindent elkövessenek. Az eredmény arányos legyen az áldozatokkal. A felsőház minden tagja csatlakozik a képviselőházban elhangzott karácsonyi üdvözlethez. (Taps.)

Amint mulik az idő, a belső front jelentősége annál nagyobb lesz. A nyugalom esküdt ellensége minden igazságtalanság és részrehajlás. A protekciósok előretolása és korlátort képességü egyének megtürése vezetőpoziciókban alkalmas a nyugalom veszélyeztetésére. Szervezzék meg a hadi jótékonyságot. Tizenhatmillió folyt be a Főméltóságu Asszony akciójára, az összeg szétosztására az alispánok hivatottak. A kormány számolyon be az országgyülésnek, miért nem használták fel már eddig az ebből feanmaradt hat milliót és hogy fogják felhasználni.

Dekker Endre az orvosok nyugdijbiztositásáról szóló törvényjavaslat beterjesztését sürgette. A tüzharcosokhoz és a vitézekhez hasonlóan gondoskodjanak a nemzetvédelmi keresztesekről is. Köszönetet mondott a vasutasoknak és a postásoknak. Kérte a vidéki szinészet hathatósabb megsegitését.

Védekezni kell Kárpátalján az álprókátorok ellen

Kricsfalussy-Hrabár Endre válaszolva Kaas Albert felszólalására, hangsulyozta, hogy a Kárpátaljai Tudományos Társaság a rutén-magyar barátság ápolásának legnagyobb szószólója. Alig van [illegible]hópában állam, amely olyan jogot, szabadságot és egyenlőséget biztositana a nemzetiségeknek, mint Magyarország. Hogy a magyarság milyen megértő, ezt bizonyitja 97 ezer rutén iskolaköteles részére fenntartott számos elemi iskola, 12 polgári iskola, 3 rutén gimnázium és 3 rutén tanitó- és tanitónőképző. Csak rosszindulatu propaganda kicsinyelheti le a magyar nemzetiségi politikát. Kárpátalja népe ma is a miniszterelnök huszti beszédének hatása alatt áll. Az esetleges panaszok inkább a végrehajtás révén fordulnak elő, ezért kivánatos a hatósági emberek ruszin nyelvtudása. Ügyelni kell arra, hogy a jóindulatu ruszin népet félre ne vezessék álprókátorok, akik sokszor egyéni politikát üzve akarnak maguknak tőkét kovácsolni Kárpát-

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ

alján a nemzetiségi kérdésből. A rutén nép exisztenciális kérdése, hogy nyáron az Alföldre mehessen aratni.

Rupprecht Antal szerint a nagy- és középbirtokot a legrövidebb időn belül, amint anyag lesz, kötelezni kellene, hogy munkásaiknak megfelelő lakásokat épitsenek. A bolsevizmus elleni védekezés szükségéről beszélt még.

Mészáros István földmüves sürgette a falusi lakosság ellátását lábbelivel. Nyugtalanságot kelt, ha nem kapják meg azt, amit igértek. A jegyzők tulterheltségéről beszélt még, majd hangsulyozta, hogy a falusi lakosság hazaszeretete sohasem fog meginogni.

A mult háboru hadirokkantjai

Ertl János a hadirokkant üggyel foglalkozott. Az első világháboru hadirokkantjairól nem szabad megfeledkezni. Hj hadirokkant-törvényre van szükség. Állandó panasz a mostani hadirokkantak járadékának rendezetlensége. Az előléptetéseknél és állami juttatásoknál ne szoruljanak háttérbe a hadirokkantak. A hadirokkantak — a nemzet legegészségesebb rétege — megérdemelnek minden támogatást.

Kállay Endre szerint minden magyar ember a legnagyobb áldozatot is szivesen meghozza, csak lássa, hogy ennek értelme van. A rendeletek legyenek közérthetők és végrehajtásukat szigoruan ellenőrizni kell. A felekezeti béke a mai időkben különösen fontos. Azt fejtegette még, hogy a zsidótörvények meghozatalánál az önvédelem volt az irányadó.

Fürjes János volt az általános vita utolsó felszólalója. Aztán áttért a felsőház a költségvetés tárcánkénti tárgyalására. Ennek során a miniszterek válaszoltak a felszólalásokra.

Kedden befejezik a részletes tárgyalást és tárgyalják a 42-es felhatalmazási javaslatot, a tanyai törvényjavaslatot és néhány nemzetközi szerződést.

Braziliai csapatokat is harcbavetnek az európai hadszintereken

Rio de Janeiro, dec. 20. (Bud. Tud.) Stimson amerikai hadügyminiszter a napokban tett feltünő nyilatkozatában hangsulyozta, hogy az egyesült amerikai-braziliai védelmi bizottság közvetitésével terveket dolgoztak ki brazíliai csapatoknak a szövetséges haderő oldalán a tengerentul történő azonnali igénybevételéről.

Kairóba érkezett a jugoszláv kormányhoz kirendelt uj szovjet nagykövet

Kairó, dec. 20. (Bud. Tud.) Nikolaj Nevikov, az uj szovjetorosz nagykövet Kairóba érkezett és átnyujtotta megbizólevelét Péter jugoszláv királynak.

A PANTHEON karácsonyi regényei:

DORMÁNDI LÁSZLÓ:

A tulsó parton

Egy francia kisváros társadalmának hajszálfinom, tökéletes rajza. Maradandó értékü, monumentális irodalmi alkotás. Két kötet, 950 oldal. Ára füzve 32.—, kötve 40.— P

MARC BERNARD:

Viharos gyermekkor

Az utolsó Goncourt-dijjal kitüntetett regény. Az ifjukori nyomoruság és szerelem művészi megelevenitése. Nagy francia könyvsiker. 252 oldal. Ára füzve 10.—, kötve 14.— P

BEREND MIKLÓSNÉ:

A Piombó kép

Egy különös asszony különös szerelmének története, a béke, a világháboru és az összeomlás tragikus hátterével. 400 oldal. Ára füzve 14.—, kötve 19.— P

Márai Sándor és Kornis Gyula felolvasása a Parthenonban

A *Parthenon*, a *Klasszikus Müveltség Barátainak Egyesülete* vasárnap délben, az ujvárosháza közgyülési termében tartotta meg ezévi rendes közgyülésének második részét, amelyet — a szokásnak megfelelően — előadásoknak szentelt. A többszáz főnyi érdeklődő zsufolásig megtöltötte nemcsak a földszinti padsorokat, hanem az emeleti körüljárót is. Válogatott közönség volt; többek között ott láttuk *Anna királyi* hercegasszonyt, *Baranyai Lipótnét, Eckhardt Tibornét, dr. Hardy Kálmán* folyamőr-vezérkapitányt, *Quandt Richárdot, Voinovich Gézát* és a tudományos, közgazdasági és művészvilág számos kitünőségét.

Az elnöklő *Praznovszky Iván* bejelentette, hogy *Baranyai Lipót* betegsége miatt nem tarthatja meg elnöki megnyitóját, helyette *Kornis Gyula* olvas majd fel. Ezután melegen üdvözölte *Márai Sándort*, akinek neve — ugymond — fogalom a magyar irodalomban. A *Parthenon* tudja, mit jelent, hogy ezt a nevet is felhimezhette zászlajára.

Ezután *Márai Sándor* mutatta be remekbe készült, tömör tanulmányát *Marcus Aurelius*-ról, a nagy önismerőről. Nemcsak a Duna, Tisza és Garam partján harcoló, estéinkint titokban irogató, magányos császárról, az ember és istenség, ember és világ kapcsolatainak fáradhatatlan kutatójáról, egy uj stilus alkotójáról, s a tudtán kivüli keresztényről adott megrázó képet, hanem az akkori, két müveltség határvonalán álló, a késői *stoa* (a sztoikus bölcselet) és a korai kereszténység párharcában vergődő világról is. Következtetése: a jellem több mint minden emberi képesség, több mint a tehetség, több mint az értelem. Az olyan ritka jellem, mint Marcus Aurelius — akinek müve a *Malraux* által kijelölt *Robinson, Don Quijote* és Dosztojevszkij *A félkegyelmü*-je mellett az occidentális irodalom negyedik remeke —, megismeri az emberben az istenit, s igy az ilyen jellem *erősebb mint a sors.*

Kornis Gyula nagy érdeklődéssel várt készülő müvéből olvasott fel mélyenjáró részleteket. Korszakokon átivelő és koreszméket egybevető tudással tárta fel, hogyan változott át a Platon fogalmazta Panthela, a görög értelemben vett kultura — a megvalósitásra törekvő müvelődés, melynek eredménye a müveltség — Cicero közvetitésével a római Humanitas-szá s hogyan illesztette be Szent Ágoston ugyanezt a követelményt a keresztény szellemiségbe, megalapozva a modern értelemben vett kulturpolitikát. Platonnak az „eszményi államról" és a „tudomány diktatúrájáról" alkotott, merev nézeteit a gyakorlatias rómaiak, a renaissance racionalistái és a felvilágosodás pozitivistái lassankint a való élet dinamikus követelményeivel egyeztették össze. Igy alakult ki a mai társadalomban az a Platontól kapott tudat, hogy az állam célja a jog és a kultura lényeges eleme az igazság. S minthogy ez igy van, a mai kulturában *a magasabb rend erkölcsi tudata,* az erkölcsi értékek fejlesztésének követelménye a lényeg.

A közönség feszült figyelemmel hallgatta végig és lelkes ünneplésben részesitette a két kitünő előadót. A Parthenon ismét bebizonyitotta, hogy a mai nehéz viszonyok között is teljesiti hivatását.

— glá —

BERLINI a Visszhang

minden számát. A népszerű folyóiratban számos időszerű és utazási cikk, müvészet, sport, humor szórakoztatja a közönség minden rétegét

Megjelenik kéthetenként. Megrendelhető az IBUSZ-nál, V., Akadémia-u. 18. Egyes szám ára 44 fillér

Karácsonyra: bárkocsi, könyvállvány, Rádió asztalok

Sarcon

IRODALOM MŰ. 32.

Magyarország helyzete

Kállay Miklós miniszterelnök felsőházi beszédében föltárta Magyarország helyzetét és ezzel a legnagyobb szolgálatot tette nemzetének. A történelem folyamán minden nemzeti szerencsétlenségünk elsősorban abból származott, hogy az országnak nem volt módjában tisztán látni, megitélni helyzetét, feladatát, teendőit. Elég, ha e tekintetben a tatár veszedelemre, a mohácsi vészre, vagy az első világháboru végére emlékezünk.

Senki sem tagadhatja, hogy helyzetünk komoly. Oly erők suhogása hallatszik, melyek összetörhetnék mindazt, ami a magyar lelket élteti. Nem csupán fegyveres erőre gondolunk, Szilárdan hisszük, hogy fegyveres erő nem pusztithat el bennünket. A fegyveres erőn tul azonban van másik erő, mely most is támad és támadni fog még akkor is, mikor a fegyverek zaja már elhallgat. Nem csupán arra az erőre gondolunk, mely, talán meghagyja magukat az országokat, de szellemüket igyekszik megmásitani, hanem arra, mely magát országunk földjére akarja vetni s mely már most is harsonázza Magyarország háborus bűnösségét, hogy jogcimet keressen oktalan büntetéssel való fenyegetésre.

Világos lévén a helyzet előttünk, már most tiltakoznunk kell a háborus bűnösség vádja ellen. Mi nem vagyunk a háboru bűnösei. Nem vagyunk bűnösek a háborubalépésben, melyre a végzet kényszeritett bennünket, sem a háboru vitelében, mert mi — akkor, mikor ez a fogalom kihalóban van mindenütt —, csak a lovagias háborut ismertük és folytattuk. Az igazi magyar katona becsülete ma is olyan, mint a lovagkorban volt. De tiltakoznunk kell a módszer ellen is, mely meg akarja ismételni a békeszerződések körül való bujtogatást, uj kis-antant-félét, tehát uj háborus tűzfészket akar rakni Európában. Nem azért szenvedett annyit a világ, nem azért hozott annyi véres áldozatot, hogy megismétlődjék a békeszerződések kicsinyes bosszúállása s államférfiak ugyanolyan terméketlen elmével készitsék el számvetésüket Magyarország — s vele együtt Európa — rovására.

Tiltakozunk nemcsak a magunk, hanem az egész világ lelkiismerete és jövője érdekében, hogy az uj béke a kicsinyes zsákmányolás, jogtalan gazdagodás békéje legyen. Ma már mindenki érzi, hogy a világ jövője tulajdonképpen nem a háboru eldöltétől függ, hanem a béke minőségétől függ. A régi békekötések megmutatták, hogy nemcsak a háborut, a békét is el lehet veszniteni, még pedig vészes következményekkel.

Magyarországot, mint Kállay Miklós miniszterelnök beszédéből is világosan kitünik, a végzet állitotta a háboruba. És a végzet az, amivel nem lehet vitatkozni, amit nem lehet megmásitani. Mi nem kerestünk hóditást, nem kerestünk más nép pusztulása árán gyarapodást. Amivel trianoni területünk növekedett, az a miénk volt ezer év óta és e cimen volt is, és lesz is követelni valónk. Ez történelmi jogcimünkön alapul és azt éreznie kell mindenkinek, akinek van érzéke a tulajdon iránt, aki a jog fogalmát az idő fogalmától nem szakitja el. Mert ha a jogot kitépjük az időből, maga a jog is megszünik. És semmiféle háboru győztesei sem hihetik, hogy tartós rendszert lehet épiteni oly világban, melynek nem a jog és igazság a talapzata.

Magyarország álláspontja a világ uj rendezésénél az, hogy az erkölcs és a jog tiszteletének mélyebbnek kell lennie, mint valaha. Magyarország álláspontja az — mint ezt már hangoztattuk és mindig hangoztatni fogjuk —, hogy a háborunak a háboruval véget kell érnie. A háboru jogrombolása nem vihető át a békébe. A bosszú és igába hajtás lehet a háboru tartozéka, de nem lehet a békéé. Ha a béke nem jelent uj világot a háboruval szemben, akkor egyáltalán nem béke.

Ma már tovább kell látnunk a háborunál, a békére kell figyelmünket irányitani. A világ alaposan megszervezte a háborut, a békét is meg kell szerveznie. A háboru materiális erő, a béke pedig szellemi. De a béke következményei sulyosabbak, mint a háborué. Békekötésben és nem háboruban vesztettük el a történelmi Magyarország egységét. Tudnunk ell, hogy a béke számunkra — és mások számára is — veszedelmesebb lehet, mint a háboru. De joggal bizhatunk abban, hogy a szónak, az igének, az akaratnak, a léleknek meg lesz a kellő ereje, ha a béke, a jó béke akaratában egységesek, törhetetlenek tudunk lenni.

Trianon előtti helyzetünkben elmulasztottuk az alkalmat, hogy hazánk sorsát nemzetközileg megágyazzuk, földünket megvédelmezzük. Országunk szervezetét hagytuk összeroppanni, a fegyvert kihullni kezünkből.

De ime, az idő visszafordult.

A történelem nemzetünket szinte ugyanolyan probléma elé állitotta most, mint akkor. Megértjük-e ezt a veszedelmes hasonlóságot?

A miniszterelnök nyiltan tárta elénk a helyzetet. Ennek nem ismerésével, — amit a történelem amugy sem fogad el mentségképpen — most már nem védekezhetünk. A felelősség, amely mindnyájunk vállát terheli, igen nagy. Mit kell tennünk, hogy elkerüljük, nem annyira a háboru, mint a békekötés veszélyeit? Ellenkezőjét mindannak, amit az első világháboru végén tettünk. Egységesnek kell lennünk, mint egy gránittömbnek. Egységesnek az ország szervezetének, rendjének, katonai erejének, védelmének fenntartásában. Fel kell tárnunk, hangoztatnunk, hirdetnünk azokat az elveket, melyek a békekötést valóban békévé tehetik, hirdetnünk kell Magyarország értékeit, történeti jogait és a magához s csak a magához való ragaszkodását.

Ebben a magatartásban benne van az egész magyar nemzet és ebben a magatartásban nem kell magunkat kisebbrendünek éreznünk semmi más nemzetnél, mert önmagunkért küzdve nemcsak a magyarságért harcolunk, hanem a világ igazságáért és a világ békességéért.

Értékes tanácsot ajándékl

EMBER JELLEM ÍRÁS

Embermegismerés, írásértelmezés, lélektan — A karakterológia és grafológia elméleti és gyakorlati

TANKÖNYVE

Irta Ifj. dr. Balázs Dezső ügyvéd és dr. Hajnal Richárd idegorvos

Gyönyörű békebeli kiállításban! 612 írásmintával, több mint 6.80 oldalon 60.— P

KAPHATÓ: Novák Rudolf és Társa Tudományos Könykiadóvállalatnál Bp. Baross-u. 21. és MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN

Az ország egész területén tilos táncmulatságot, vagy táncestélyt rendezni

A belügyminiszter körrendeletet juttatott el a rendőrség budapesti és vidéki főkapitányának, valamennyi alispánnak és valamennyi közigazgatási kirendeltség vezetőjének.

A miniszter már a nyilvános helyiségek zárórájával kapcsolatban kiadott rendeletében az ország egész területén mindennemü táncmulatság, vagy táncestély engedélyezését megtiltotta. Csupán arra adott felhatalmazást a rendőrhatóságoknak, hogy kizárólag a farsang tartama alatt néhány szerényebb keretek között rendezendő mulatság, vagy est megtartását engedélyezhessék. A körrendelet szerint a belügyminiszter a jelenlegi viszonyok között az általános tilalom hatályát *a farsang tartamára is kiterjeszti*. A rendőrhatóságok tehát ezentul a farsang tartama alatt sem adhatnak nyilvános táncmulatság, illetve táncestély tartására jogositó engedélyt, még a legkivételesebb esetekben sem.

Régi előzékenységgel vár a Ön

herczegh - rádió

VI., Andrássy-ut 14. T. 113-710

Pesti Hirlap 1943. dec. 21

Az idők változnak

A BÚZA ÉRTÉKE ÖRÖK

Leleplezték a Kormányzóhelyettes mellszobrát a Mérnöki Kamarában

Vasárnap ünnepélyes választmányi ülés során lepleztek le *Horthy István* kormányzóhelyettes mellszobrát a Mérnöki Kamara székházában. Ezzel az ünnepséggel kapcsolták össze a kamarai székház felavatását is.

A szoborleleplezési ünnepségen megjelent ifj. *Horthy Miklós* rendkivüli követ, meghatalmazott miniszter is.

Dr. *Vér Tibor*, a mérnökkamara elnöke nyiotta meg az ülést és többek között a következőket mondta:

— A legnagyobb mérnökáldozat és a mérnöki áldozatkészség emlékezésére gyültünk ma egybe. A Kormányzóhelyettes Ur neve összeforrott a magyar mérnök nevével, szellemo pedig az uj magyar alkotó szellemiség szimbolumává vált. Ha magunkba szállva vizsgáljuk a bennünket ért megpróbáltatást, felvetődik a kérdés, nem a jó Isten erős figyelmeztetés követelte-e meg ezt az áldozatot s a magyar nemzettől. Nem figyelmeztetni akart-e benünket arra, hogy ne akkor lássuk meg nagyjainkban az igazi nagyságot, amikor eltávoztak körünkből. Talán kemény figyelmeztető akart lenni a jövőre, hogy az előben becsüljük már meg mindazt, amit a holtban elsiratni szoktunk. Gyászbaborult Kormányzó Urunk és főméltóságu családja iránt érzett mélységes hálánk, szeretetünk és hűségünk Kormányzóhelyettesünkhöz fűzött bajtársi kötelékek hosszu láncolata inditott bennünket arra, hogy ugy is, mint hősi halott Kormányzóhelyettesünknek, ugyis, mint mérnökkartársunknak emlékét méltóképpen örökitsük meg s idecállitsuk magyar fémbe öntött, hősi magyar alakját, hogy volt kartársai és a jövő mérnökgeneráció minden tagja ugy tekintsen fel rá, mint a legnagyobb áldozat szimbolumára, mely áldozatot a hős apa és hős fia hozott a nemzetért.

Ezeknél a szavaknál a szobrot borító nemzetiszinü lepel lehullott és láthatóvá vált a Kormányzóhelyettes aluminiumból készült mellszobra, a mely *Erdei Dezső* szobrászművész alkotása.

Az ünnepség után a megjelentek megtekintették a székház termeit és berendezését.

Dénes Gizella

BOLDOGASSZONY VÖLGYE

A Mecsek tájának és népének himnusza, egy nagy szerelem összeomlásának regénye a népszerű szerző nagyszabásu uj műve Füzve 17.80, kötve 23.60 P.

Kapható: Rozsnyai Károly könyv- és zeneműkiadónál, IV., MUZEUM-KÖRUT 15 és minden könyvkereskedésben

Karácsony Bethlehemben

Irta Heigl László

I.

Bethlehem! A szó varázsa megfogja az emberi szivet, megrezegteti az emlékezés hurjait. Bethlehem ősi héber szó, jelentése Kenyérháza, vagy Kenyeresház. Célzás igen nagy termékenységére. Most is, az ókorban is buza- és árpaföldek lankái vették körül és termékenységével kivált a Jeruzsálem környékén uralkodó kopárságból.

Szentföldi utinaplómat felütve, a Bethlehemben töltött karácsony gyermeki hangulata ragad meg.

Karácsony ünnepén millió és millió lélek száll el gondolatban a távol Keletre, millió és millió ajak ejti ki a bűvös, varázslatos palesztinai városka nevét.

Karácsony előestéjének napja van. A Szentváros, Jeruzsálem olyan ma már egész nap, mint egy felzaklatott, megbolygatott hangyaboly. Öröm hatja át a várost, ezt a szomoru helyet. De ma, a Gyermek születésének ünnepén, mintha mosoly vonulna át a gondszántotta arcokon. Ünneplőben van mindenki és már korán reggel megkezdődik a zarándoklás Bethlehembe. Ki gyalog, ki teveháton, ki szamáron vagy öszvéren.

A girbe-görbe utcákon át mindenki a Jaffa-kapuhoz siet, mert innét vezet az út Bethlehembe. Rendetlen összevisszaságban tódul már korán reggel ide a nép. Csak a szerzetesek és az angol katonaság zárt sorai mutatják a rendet. Idegenek autói itt állanak a kapun kivül, mert a zegzugos utcákon behajtani lehetetlen.

Mély meghatódottsággal pillantunk fel itt a még romjaiban is hatalmas fellegvárra. E helyen állott ugyanis Heródes király vára fényes palotájával. A hatalmas alapfalakat ma is csodálattal szemlélhetjük. Itt tudakozódtak a napkeleti bölcsek, Gáspár, Menyhért és Boldizsár a Gyermek után; „Hol vagyon, aki született a zsidók királya, mert láttuk csillagát napkeleten és eljöttünk imádni őt?" (Máté.) Ezek a királyok a Jordán völgyén át jöttek Jeruzsálembe, követvén a fényes csillagot.

Innét, a Sion hegyének magaslatáról jól be lehet látni a völgybe, hol a kitünő és jól gondozott bethlehemi út vezet. Már nyüzsög a sok ember, végeláthatatlan karavánként haladnak előre. Angol lovasrendőrök, arabok, beduinok, barátok, autók egymás hegyén-hátán. A máskor oly csendes völgy itt Jeruzsálem alatt olyan, mintha vásár volna. Soffőrünk gyorsan röpitene bennünket, de a rengeteg zarándok, szamár, teve utunkat állja. Micsoda mozgalmas most ez a máskor oly csendes országút!

Az idő kellemes, nem kell fázósan összehúzódnunk, itt decemberben is virulnak a pálmák, nyilnak a virágok.

Átmegyünk már a Hinnom-völgyén. Itt a Montefiore zsidó milliomos alapitotta kolóniák mellett haladunk el. Fiatal chalucok integetnek és chalaucák kiabálnak: „Hedád! Hedád!" (Éljen! Éljen!) Most a templáriusok telepe marad el, iskolák is vannak itt. A völgy felett, oldalt tőlünk emelkedik a Gonosztanács-hegye. Csúcsán egy barna rom fedezhető fel. Kaifás nyári lakának maradványai. Innét visszatekintve autónkból, teljes egészében magunk előtt áll Jeruzsálem déli oldala. Dávid vára, az Urvacsora-terme az övező háztömbökkel, a völgy feletti meredek sziklák festői látványt nyujtanak.

Történelmi helyen járunk. Itt a Szentjánoskenyér és az Óriásokvölgye táján küzdött Dávid a filiszteusokkal, itt győzte le Góliáthot. A római légiók, a keresztes vitézek, Napoleon franciái taposták ezt az utat.

Elmarad a Háromkirályok-tava is. A legenda szerint a bethlehemi csillag ebbe zuhant bele, miután küldetését befejezte.

Sajnálkozva vesszük a Mar Elyas nevü kolostor düledező állapotát, pedig az eredetét Illés prófétáig viszi vissza. Ide menekült Jezábel haragja elől és itt táplálta őt az angyal.

Feltünő, hogy itt már — ellentétben Jeruzsálem közvetlen környékével — milyen pompás, dús a vegetáció. Olaj- és ciprusfák, szikamor- és terebintusfák, sőt még pálmák is láthatók. Teljes tavasz van itt. Otthon tán ropog a hó a talp alatt, fagy, süvölt a szél, itt Bethlehemben gyermeki hangulat, tavasz van nemcsak szivünkben, hanem a természetben is.

A távolból feltünik már hegyoldalra épült fehér házaival Bethlehem, mely mintegy tiz kilométerre van Jeruzsálem Jaffa-kapujától. Egy kilométernyire Bethlehemtől, éppen ott, ahol az út kétfelé ágazik, van Ráchel sirja egy hatalmas terebinusfával szemben. Az útágazás innét Hebronba vezet. Itt már rengetegen vannak. Ez most nem pihenőhely, hanem azért vár itt oly nagy tömeg, mert itt lovasok fogadják a jeruzsálemi pátriárchát, ki a lovasokkal együtt vonul be Bethlehembe. Itt kezdődik a fantázia, azaz lovas-mutatvány, melylyel Palesztinában előkelő vendéget fogadni szokás.

A tarka-barka tömegen áttörve, nézzük meg jól a zsidó nép ősanyjának sirját. Jákób pátriárcha kedves nejének, József és Benjámin anyjának, Ráchelnek sirhelye van itt. A sir kupolájával éppen olyan, mint egy magyar búboskemence. Nagy tiszteletben áll még a mohamedánok előtt is, kiktől jó pénzért Montefiore vette meg a zsidók számára. Elul hónapban (ujév előtt) éjfélkor seregestül keresik fel a zsidó lányok Jeruzsálemből és hangosan imádkoznakRáchelhez.

Sok merengésre már nincsen időnk, sietünk be az előttünk lévő városba. Gyönyörü fehér házai fénylenek a napsütésben. Lankás domboldalain fejlett vegetáció. Él, virul, örül itt minden, nem a mélabú, hanem az öröm hatja át itt a szivet. Dávid király egykori városának ma 12.000 lakosa van. Majdnem teljesen keresztény város. Zsidó egyetlenegy sem lakik az egykori héber városban. Az itt letelepült zsidó kereskedők a szigoru bojkott miatt kénytelenek voltak elhagyni a várost. Szorgalmas, derék nép lakja, sokan vannak innét künn Amerikában. Az itteniek a Holt-tenger aszfaltjából készült emléktárgyakat, gyöngyöket készitenek. Ezekkel kereskednek. Nem nagyértéküek, de értékessé teszi e szent helyhez füződő kegyelet. Jómódot hozott a kegyelet erre a kis városra. Bethlehem—Kenyérháza a szó legszorosabb értelmében. A Bibliából tudjuk, hogy milyen pompás buzaföldek voltak itt. Itt, Bethlehem alatt szedegette Boáz földesúr földjén a bájos leányzó, Ruth is a kalászokat. Ez a történet a Szentirás legbájosabb idilljeinek egyike.

Rengeteg ember van itt is, amint autónk a város főutcáján balra fordul. Lovasrendőrök tartják fenn a rendet. Az utvonal lapos házainak teteje zsufolva emberekkel. Rengeteg a gyermek, anyaölben, kis székeken ülnek, ez szentjánoskenyeret majszol, az ott meg kókuszdiót. Kislányok érdekes viseletben, nyakukon láncon ezüstpénzek. Kisfiuk jönnek egyenruhában, a kisérő papok felvezetik őket a háztetőkre. Az autó itt már igen nehezen megy előre. Folyton kerülni kell. Utunk végcélja, a Születés helye már jól látszik. A magasan fekvő városból kiemelkedik egy kupolákkal megrakott hatalmas épülettömb lőréses falakkal. Nem is látszik templomnak, inkább valami középkori lovagvárnak. Téglái csupaszok, nincsenek bevakolva. Ez a Máriatemplom és a vele egybeépitett klastromoknak tömege.

Döcögünk a kövezeten, most már lehetetlen előre haladnunk, különben sem engedi már a rendőrség tovább az autókat. Óriási a torlódás Csoportosulás, gyermekek ujabb felvonulása. Meglepetve nézzük a nőket. Zavarba jönne itt minden festő, ha választani kellene. Nagyon szépek a bethlehemi nők és e mellett valami csodálatos bűbáj ömlik el arcukon. Megannyi Madonna! Ruhájukat derékban átkötik, fejükön patyolat-kendőt viselnek. Megdöbbentő a bethlehemi kisdedek babonás félelme az idegenektől. Menekülnek anyjuk keblére, mintha bántalomtól félnének.

Erdey Dezső

irod

Ujság 1940. nov. 10.

(A kormányzó nobrá-
nak leleplezése a
kassai postapalotában.)

ESZTERHÁZA

kastély

Gr. k: Eszterház. VV 1858, 131 l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Erdei Dezső

FEJÉRMEGYEI HÍRLAP

1969 FEB 24

— **Kiállítás** nyílik az István Király Múzeumban február 27-én, amelyen Erdei Dezső szobrászművész alkotásai kerülnek bemutatásra.

MDK

Erdey Dezső

Rónay K.: A Székesfőv. Képtár 1937/38. évi uj szerzeményei. Képes Krónika 1939. jun. 11.

MDK

Erdey Dezső

Tél a müvészetben./Bpest,194e/. 87.l.

Erdey Dezső, szobrász MDG

A művész szülővárosában, Szegeden, megrendezik emlékkiállítását.

—: Ma hallottuk 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. szept. 21.

MDK

Erdey Dezső szobrász

Uj szobrok, diszkutak és eml.táblák Bp.en. Pesti Hirlap, 1941, okt. 2. 4. l.

MDK

Erdey Dezső szobr.

Tormay Cs: A m.kiáll. Párisban. M.Iparművészet 1937. 149. l.

Gróf Teleki Pál miniszterelnök az „én-kultusz" megszüntetéséért

„A nemzet élete egy óriási átmeneti korszakban élő Európában nem veszélytelen utakat jár" — „Tizszeresen meg kell gondolni, mit igér, milyen programot ad valaki" — „Törvényeket nem szabad pillanatnyi politikai érdek szempontjából hozni"

A *Százszázalékosok Baráti Köre*, amely tulnyomóan a MÉP fővárosi szervezetének fiataljait, valamint a pártkereteken kivülállókat egyesiti magában, szombaton este a Magyar Élet Pártja helyiségében mintegy háromszázteritékes vacsorát rendezett. A vacsorán megjelent és felszólalt gróf *Teleki Pál* miniszterelnök is. Ott voltak *Zsindely Ferenc* és *Bonczos Miklós* államtitkárok, *Bárczay János*, a MÉP alelnöke, vitéz *Thuránszky László* miniszteri osztályfőnök, továbbá számosan az országgyülés tagjai közül.

A vacsora során dr. *Éliás Lajos* köszöntötte az egybegyültek nevében a miniszterelnököt, majd vitéz *Faragó Ede* országgyülési képviselő szólalt fel:

— Azért harcolunk, hogy százszázalékosan a magyar szellemiség, a szociális jövő s a magyar önzetlenség felé haladjon a társadalom. Amikor azt látjuk, hogy megtévedt emberek a szocializmus fehér gondolatkötöse mögé bujnak és mérges nyilaikat belélövöldözik a nemzet szivébe, akkor e vacsorának más jelentősége is van, mint baráti együttlét. Innen, a magyar öntudat együtteséből mondjuk mindenkinek, azoknak, akik felforgató kalandorságra készültek: ez a nemzet nem tűr el minden játékot. (Nagy taps.) Elérkezett a férfias kiállás ideje, nem lehet megengedni, hogy az ország egyesek kezében csak játékeszköz legyen, s nem lehet és nem is fogjuk megengedni, hogy minden tekintélyt sárba tiporjanak. Az általunk annyira tisztelt német és olasz nemzet azért erős, mert kétségtelenül nagyszerü vezetői vannak, de azért is, mert az egész nemzet osztatlanul áll mellettük. Nálunk is több önfegyelmet és türelmet kell tanusitani.

Végh Károly ismertette a százszázalékosok célkitüzéseit, majd *Csillingh Dezsőné* a nők nevében üdvözölte a miniszterelnököt

A miniszterelnök az én-kultusz ellen

Lelkes taps és feszült figyelem közben emelkedett szólásra gróf *Teleki Pál* miniszterelnök:

— Az „én-kultusz" a mult század hagyatéka — mondotta többek között. — Ha mi reformálni akarunk, ha uj Magyarországról álmodunk, az nem az intézkedésekben rejlik, hanem az én kultuszának megszüntetésében. Ha az emberek a kollektivitásban azt keresik, hogy abban mindenki jobban tudjon elhelyezkedni, mint a mindenkinek mindenkivel való harcának idején, az nem más, mint uj én-kultusz, de nem uj Magyarország. Ezért helyes az, amit ez a tábor maga elé tüzött: a lelkekben való megujhodás.

— A magyar alkotmány ama törvényeknek és szokásoknak a foglalata, amelyek a nemzet vérébe mentek át.

Az igazi kényszer a törvény végrehajtására csak bizonyos mértékig lehet a törvényes hatalom feladata: az igazi kényszer a társadalomnak, a nemzet akaratának kényszere minden egyessel szemben, aki nem tartja meg és nem alkalmazkodik hozzá. Természetesen azokról a törvényekről beszélek, amelyek a nemzet életének alapvetően fontosak. Ezek önmagukban fejeződnek ki és csak ugy érvényesek, ha azokat érezzük és végrehajtjuk a magunk erős nemzeti akaratából.

Tizszeresen meg kell gondolni az igéreteket

— Megtörténhetik, hogy a nemzet egy részének vagy egészének bizalma odaállit embereket, hogy politikával foglalkozzanak, ami nem más, mint az összes nemzeti munkaágak leszürése, összeegyeztetése. Az egyik hozza az ő sajátos foglalkozásának, élettapasztalatainak eredményeit, a másik, aki szélesebb látókörü, összefoghat több foglalkozást és le kell hogy szürje ezek eredményeit.

Ez a politikai tevékenység, nem pedig az, hogy egymást marcangoljuk és szónokoljunk. Ezt azért mondom, hogy kevesebbet beszéljünk és becsüljük meg azt, hogy a szó helyett tetteket látunk. Különösen, ha valaki az életet komolyan veszi olyankor, amikor a nemzet élete egy ma óriási átmeneti korszakban élő Európának közepén igazán nem veszélytelen utakat jár. Kétszeresen és tizszeresen meg kell gondolni, mit igér, milyen programot ad valaki.

— Csak akkor tud az ember jó és okos reformokat hozni, ha kellőleg átgondolja azokat. Igy van vele a nemzet is. Az utóbbi időben mindinkább kezd egy veszedelmes jelenség mutatkozni: a taposómalom. *Kezdjük ugyanazokat a törvényeket minden esztendőben ujra hozni.* **Ha pedig én egy törvényt három éven belül háromszor hozok ujra, az sokkal több időt, energiát, sokkal több idegmunkát, izgalmat,** harcot, nézetellentétet és mindenféle egyebet emészt fel, mintha egyszer ülünk le s komolyan, józanul, nem a pillanat hatása alatt foglalkozunk vele.

Törvényeket nem szabad politikai agitáció és pillanatnyi politikai érdek szempontjából hozni. Különösen nem nekünk magyaroknak, akik nem években és évtizedekben, de évszázadokban élünk és akiknek, mint kicsiny és a maga portáját mindenképpen különösen őrizni köteles nemzetnek, az a feladatunk, hogy messze késői nemzedékek, dédunokáink részére is sáfárkodjunk, hogy ez az ország szabadnak, erősnek maradjon meg.

— Sajnos, manapság egy másik jelenséget is látunk. Mi magyarok bátor nemzet vagyunk történelmi értelemben, de hiányzik belőlünk a hétköznap bátorsága. Ez lelki bátorság, amely nem a nekimenés, hanem *a kitartás bátorsága*. Egész Európában a nagy nemzetek is a legnagyobb szenvedéseken keresztül jutottak oda, ahol vannak, a megelégedettséghez.

„További nehézségek is lesznek"

— Itt van Németország példája: mit szenvedtek, nélkülöztek, dolgoztak az utolsó esztendőkben. *Vagy itt van a kis finn nemzet.* És nézzünk körül nálunk. Egy egy árucikk, egy-egy élelmicikk hiánya milyen felzúdulást kelt, jóllehet még mindig jobban élünk, mint Európa számos többi nemzete. Ezt nem azért mondom, hogy propagandát csináljak a nélkülözések mellett. Amit teszünk, az a bekövetkező nehézségek szabályozása.

A közel jövőben azt hiszem, további nehézségekkel fogunk szembenállni. Ezt kötelességem megmondani, mert világos, hogy mind jobban és jobban elzáródunk. Egy esztendő alatt egymásután szüköltek a kereskedelmi forgalom utjai és lassan-lassan elszigetelten fogunk állni.

— Át fogjuk szenvedni, bármi jöjjön is, mert mindig lesznek magyarok, akik az országot majd ujjáépitik. Ma az a feladatunk, hogy kitartsunk. *Egész Európa egy különös háboru állapotában él.* A háboru itt-ott fellángol, aztán elalszik és kigyullad máshol.

Nélkülözve és fegyelmezetten kell élnünk. Ezzel nemcsak a jövő nemzedékek javát alapozzuk meg, hanem azt is, hogy a háboru befejezése után erősebben fogunk állni.

— Nem tudhatjuk, meddig tart, de gyáva, aki nem birja. Gondoljunk arra, hogy a török időkben évszázadókig nélkülözött és küzdött a nemzet. Odajutottunk volna, hogy a mai nemzedék már két-három esztendőt sem birna ki? *Az erdélyiek kibirtak huszonegy évet.* Ezeket az érzéseket és eszméket kell belenevelnünk a magyar társadalomba.

A miniszterelnököt lelkesen ünnepelték beszéde befejezésekor. *Donáth György* képviselő és *Kosztanti István* beszélt még a vacsorán.

A HÁZSONGÁRDBAN

IRTA HEGEDÜS LORÁNT

Erdélyi ember tudja, hogy Kolozsvárott valaha, német időn Hasengartennek, Nyulak kertjének hivták a mi temetőnket, az emlékezés kertjét. Ebből lett a Házsongárd. Elzarándokoltam megint a dédjeim sirjához, hogy az emlékoszlopokra rátegyem a magam friss koszoruit. Most százéves ez a mi nyugvóhelyünk. Ötödik nemzedék vagyok egy hosszu-hosszu láncban, amely innét indult el a világba, a magyar világba.

A román uralomnak első dolga volt, hogy kivágta és elcipelte ősi fáinkat. Az utolsó akácfát a mult hetekben hurcolták magukkal a kivonuló csapatok. Mi még jobban jártunk, mint régi, százados szomszédaink. Ott bronzlap volt a sirkövön; azt nagy gonddal kivésték és elvitték.

Ugy elábrándoztam ott nagyszüleim és dédjeim között. A szél már teleszórta a rőt cserjék vörhenyes leveleivel a hosszu nagy kertet s az iszalag bolyhos pemetéje szállott a levegőben a sötétbehajló esteli órán. Köröskörül a sirok mind magyar neveket hirdetnek s megkopasztva is csodálatos meghatottságában áll ott a Házsongárd. Alig van olasz temető, amely mélyebb benyomást tenne az emlékező lelkekre, mint ez a kert egymáshoz szoritott oszlopos sirsoraival.

Visszatérő utamon, belébódulva igy a ködbeveszett multba s azokra gondolva, akiknek láthatatlanul kezét fogom, megéreztem valamit, amit soha el nem felejthetek. Bárki idegen velem jött volna végig a Majális-utcán, ugyanerre a csodálatos, egységes benyomásra döbbent volna rá: a több mint huszéves román uralomnak egyetlen fikarcnyi jele, egyetlen foszlány maradványa, egyetlen ittmaradt szava nincs sehol. Semmivé vált egy semmi: tudniillik a románoknak az a kisérlete, hogy Kolozsvárt s az erdélyi magyarságot eltapossa. Közvetlenül a Felvidék visszatérése után jártam Kassát, Rozsnyót. Kétségtelen, hogy a cseh uralom sebeket is hagyott, sőt néhol, egyes próbálkozásaival még élő intézményeket is elültetett. Kolozsváron mindennek semmi nyoma. Nincs ember, ki az utcán románul beszélne, nincs ember, aki egyetlenegy román utcanévre emlékeznék, nincs ember, akinek eszébe jutna, hogy itt egykor román katonák és román csendőrök jártak. Csodálatosabb semmivéfoszlást, mint ami a román uralmat Kolozsvárott érte, az egész történelem nem tud felmutatni. Lélekbuvárok elmélkedhetnek majd arról, hogy volt lehetséges az elfeledésnek ez a tömegjelensége. Amit a románok itt huszonkét éven át csináltak, az nincs benne a történelemben. Ugy kiesett a románságra való emlékezés minden magyar fejéből, mintha a tifuszos betegtől megkérdezik, hogy mi történt lázának megérkezése után. Senki sem csodálkozott azon, hogy mingyárt megtaláltuk a Jókai-utcát, a Hegedüs Sándor-utcát, pedig a románok leszedték a táblákat és senki által meg nem tanult, a történelemben soha elő nem fordult hőseiknek nevével aggattak tele egy várost, amelynek százezer lakosa volt. E százezer között nincs senki, akit egyetlen szál fűzne az árvizszerüen felbuggyant és megint lefolyt áradathoz. Egyszerü betörés volt, amelynek a történelem még nevet sem fog tudni adni, mert nincs története.

Most négy esztendeje, mikor román uralom alatt ide eljutottam, jól emlékszem, utolsó benyomásom az volt, hogy a Szent Mihály-templommal szemben levő erkélyemről megfigyelhettem a Főtéren egy kislányt, akinek ruháján piros-fehér-zöld szalag volt, egy román csendőr megragadott s a nyakánál fogva becipelte a rendőri őrszobába. Ugyancsak velem szemben a Főtér virágdiszei közül, miután a zöld füvet nem lehetett eltüntetni, városi munkások nagy buzgalommal tépték ki a piros és fehér virágokat. És ezek a piros-fehér-zöld szalagok, ezek a kitépett virágok sokkal, de sokkal tovább tudtak élni, mint az egész román hadsereg, az egész román közigazgatás, amely nekilátott, hogy kiirtsa a magyarságot és vele a kulturát Erdélyből.

Ez az a nagy tanulság, amit az őseim sirjánál, a kolozsvári Házsongárdban nagyon jól megtanultam.

Háztetőkön át menekült a tettenért betörő

A rendőrőrszem szombaton este észrevette, hogy a Klapka-utca 15-b. sz. ház nyitott ablakán egy ember mászott be. A betörő egy rádióval a kezében csakhamar vissza akart mászni, de a rendőr láttára eltünt a lakásban. A rendőr lezárta a lakás udvarra nyiló ajtaját, de alig sietett vissza az ablakhoz, észrevette, hogy a betörő a terraszról felszaladt a padlásra és szellőzőnyiláson át a tetőre bujt, ahol meghuzódott a kémény mellett. A rendőr utánasietett a padlásra, de nem tudott feljutni a háztetőre, mert a betörő ráült a szellőzőnyilás fedőlapjára.

Közben egy másik rendőr érkezett, aki megadásra szólitotta fel a betörőt, majd miután az ellenállt, a levegőbe lőtt. A betörő erre két másik háztetőn keresztül tovább menekült és a Röppentyü-utcában leugrott egy alacsonyabb háztetőről. Futásnak eredt és a Csángó-utcában felugrott egy szembejövő teherkocsi bakjára, lelökte onnan a kocsist és ostorával a lovak közé csapott. Ekkor már a rendőrön kivül egész csoport járókelő is üldözte és igy hamarosan el is fogták. A főkapitányságon kiderült, hogy a betörő *Tóth Vilmos* 19 éves kocsis. Őrizetbe vették.

A kormányzó első felvidéki szobrának felavatása Kassán

Kassán ünnepi külsőségek között leplezték le szombaton a postapalotában a kormányzó első felvidéki mellszobrát, amely ruszkicai fehérmárványból készült és *Erdey Dezső* művész alkotása. Az ünnepségen megjelentek dr. *Kuzmich Gábor* államtitkár postavezérigazgató, a kereskedelmi miniszter képviseletében, *Szombathelyi Ferenc* altábornagy, *Madarász István* megyéspüspök és még sok előkelőség.

A Magyar Hiszekegy után dr. *György József* postafőigazgató ünnepi beszédben megemlékezett a kormányzó huszéves országlásáról. Neki köszönhetjük, — mondotta többek között — hogy a magyar nép lelkéből eltünt a kétségbeesés, az elalélt nemzet ujra talpraállhatott, folytathatta munkáját és betölthetti hivatását. *Ő teremtette meg a nemzeti Magyarországot.* A magyar posta különös melegséggel ünnepel, mert Kassa felszabadult földjén haltak meg magyarságukért a cseh béklyó alatt a magyar postások. Dr. *Kuzmich Gábor* államtitkár, postavezérigazgató néhány szó kiséretében megadta az engedélyt a szobor leleplezéséhez. — Legyen ez a szobor — mondotta többek között — örökös figyelmeztetőnk és sugározza szét nekünk azt a nemes példát, hogyan kell szolgálnunk hazánkat.

Amikor a szoborról lehullott a lepel, *a közönség percekig melegen ünnepelte a kormányzót.* A Himnusz és a Rákóczi induló hangjai mellett ért véget az ünnepély.

Standard RADIO
Bemutatja
MARNITZ
VIII., József-körut 37—39. Részlet! Csere!
Készpénz részlet csere
Barta és Társa
Podmaniczky-utca 39. Rákóczi-ut 30.
Szakszerüen bemutatja:
HOFFMANN RADIÓ
V., Szent István körut 19. Telef.: 120—531.
MOGYORÓSSY hangszergyár
Budapest, Rákóczi-ut 71. sz.
Csere, részlet
Árjegyzék ingyen.
Belgráder
Főüzlet: Ráday-u. 11. Fiók: József-körut 34.
Használt készülékek: Ráday-utca 1.
Királyi Udvari Hangszergyár
Sternberg
Rákóczi-ut 60. Legjobb választék. Csere. Javitás. Kedvező fizetési feltételek.

A töltőtollak arisztokratája
Kapható minden jobb szaküzletben.
Egyedüli előállitója: H. Hebborn & Co., Fabrik für Füllhalter und Füllbleistifte, Heidelberg — H. (Deutschl.)

Jobbat sziv

kevesebbet költ

ha

Senator

papirba

sodor vagy tölt!

Grammatici certant

Jelen irásomnak szándékosan latin címet adtam. Mutatni akarom, hogy nem rémülök el az idegen szavaktól, ha helyükön vannak. A cim Horáciusz-idézet, ő mondja egy helyen, hogy: vajjon hogyan indult meg a szakaszos versforma költészete, arról még „vitáznak a nyelvtudósok". Ezt a két szót aztán jóval csipősebb értelemben szállóigévé váltotta a köztudat: a nyelvészek mindig marakodnak. Szállóige nem születik nélkül: a nyelvészeknek csakugyan megvan az a sajátságuk, hogy más szakmáju tudósoknál többet vitatkoznak. S ez természetes: éppen a nyelvészek mesterségében legingatagabbak a törvények s legtöbb a kivétel. Van is vita bőven, kivált mióta éppen ezeken a hasábokon elindult az a mozgalom, amely a magyar nyelv tisztaságának erősebb védelmét célozta. E vita legújabb fegyverténye Zolnai Béla egyetemi tanár „Dilettáns puristák" cimü nagyobb lélegzetü cikke a Magyar Szemlében. Erről kell beszélnem, de eleve megmondom, hogy nem vitairat, hanem hozzászólás formájában. Vagy nevezzük eszmecserének, amit mint személyesen is érintett fél irok, csak válasznak, vagy más harcias müfajnak ne nevezzük. Eszem ágában sincs hirlapi vitának fogni fel az ügyet. A cikkiró kiváló tudós, vele igy nyilvánosan eszmét cserélni csak hasznos lehet. Ő maga is hasznosnak és helyesnek tartja állandó felszinen tartani ezeket a kérdéseket.

Zolnay cikke erőteljesen megtámadja a nyelvművelő mozgalom jelen irányát. Túlzottnak tartja azt a hevet, amellyel a mozgalom az idegen szavakat üldözi, meddőnek tartja eddigi munkáját, s főként kifogásolja, hogy ebbe a munkába sok hozzá nem értő, mükedvelő, mondvacsinált nyelvész beszél bele. Utolsó vádja nem hosszabb taglalásra való, bajos dolog lenne emberenként lemérni, ki odavaló, ki nem. Ilyen vitával egész kötetet lehetne teleirni. A cikkiró szerint a Pellengér irója rosszul tud magyarul, szerintem igen jó nyelvérzéke van. De ez részletkérdés. Fontosabb kérdés a másik kettő.

En azt hiszem, hogy ezúttal is az az elég gyakori dolog történik, mikor ellenfelek nagy nekirugaszkodással vagdalkoznak s nem veszik észre, hogy álláspontjaik alig különböznek egymástól. A túlzott purizmus oktalan, mondja Zolnai Béla. A túlzott purizmus oktalan, mondja ezennel szerény tollam által a Pesti Hirlap. (Nota bene: csak a magunk portája nevében beszélek, e hozzászólás természetesen nem jelentheti az Akadémia Nyelvművelő Bizottságának vagy a Magyarosan cimü folyóiratnak álláspontját.) Senki nem akarhatja a magyar nyelvet az idegen eredetü szavaktól teljesen megtisztitani, mert ez kivihetetlen is lenne. Almáriom, kávé, ténta, asztal, piac, palacsinta, hóhér, mészáros és még néhány ezer ilyen magyar szó kiirtása pontosan olyan esztelenség lenne, mint Petőfiről azt mondani, hogy szlovák, Zrinyiről, hogy horvát. Azt azonban fenntartjuk, hogy fölösleges idegen szavakat használni vétek a nyelv tisztasága ellen. Ne mondjunk frizurát, ha hajviseletet mondhatunk. Zolnai cikke engem is megtisztel azzal, hogy tollhegyre vesz és regényeimből idegen szavakat idéz. Például azt, hogy „skandalum". Nem, ez nem idegen szó. Szerintem színes magyar szó, amelyben a jó fül megérzi a botránytól való ízes különbözést. Hogy a papája latin volt, nem érdekel. „Talián" is más, mint olasz. Az olasz egy nemzet egyszerü, tárgyilagos néven nevezése, a taliánban van még valami szeretetteljes évődés is. Azonfelül az „olasz" éppen olyan kevéssé magyar eredetü, mint a „talián". Ha azt használjuk magyarul, miért ne használhatnám ezt? Lehet való, hogy itt alig van min vitatkozni. Állitom, hogy az idegen szavak gyomlálásának fokozatában lehet köztünk árnyalati eltérés, de elvben ugyanazt mondjuk, amit Zolnai Béla. Eszünk ágában sincs a „patália" szót kiirtani és kénymagyart ültetni helyébe.

Ott azonban már kevésbé értünk egyet, ahol a nyelvtisztitó mozgalom eredménytelenségéről van szó. Hogy eredménynek tekinthetők-e a „rangrejtve", „közíró" szavak és társaik, az szerintem még nem dönthető el. Horáciuszt idézem megint: „Feltámadhat a holt szó olykor. S más, ami most él, elpusztulhat. A nyelvhasználat dönti el ezt, mert ő ura csak a jognak, normának a szó birodalmán." Majd húsz év mulva kérdezzük meg ujra (és nem ujból), hogy belement-e ezek használatába maga a nyelv. Azt hiszem, igen. De a mi mozgalmunk eredményének bizonyára Hegedüs Loránt sem csupán azt tekinti, hogy sikerült néhány talpraesett új szót kitalálnia. Ne feledjük el, hogy kis szótáraink is vannak már, amelyek az iparok, mesterségek szörnyüségesen idegen szókincsét magyarositják, elkallódott, szép, régi magyar szavakat támasztanak fel és meggyőződésem szerint igen hasznosak. De legnagyobb eredményünk, hogy közbeszéd tárgyává tettük a kérdést, a nagyközönség ráébredt nyelve fontosságára, ráébredt meglepő nyelvszeretetének tudatára, a magyar nyelv ápolásának vágya az egész országban nyilvánvaló, legjobb iróink és tudósaink foglalkoznak a kérdéssel. Mint Zoltai Béla. Ez az eredmény nem hogy tagadhatatlan, hanem feltünően szép.

Mi a dolgot nem hagyjuk abba. Aki belevágta valamibe a fejszéjét s nyomban sikert lát, még a szalmalángról hires közéletben is ragaszkodik szép munkájához. S tökéletesen egyetértünk Zolnai Béla cikkének sommázásával: magyarul irjunk és értelmesen gondolkozzunk. Még meg is merjük forditani: értelmesen irjunk és magyarul gondolkozzunk.

Harsányi Zsolt.

Anglia és Irország

Miért van szüksége Angliának az ir támaszpontokra?

London, nov. 9. (MTI) De Valera elutasító nyilatkozatával *nem látják elintézettnek* Londonban az ir tengeri támaszpontok kérdését. A lapok nagy része minden megjegyzés nélkül közli *De Valera* kijelentéseit. Londonban *visszautasitják* azt a felteyést, hogy Anglia erőszak alkalmazásával akarja visszaszerezni az Irországnak két évvel előtt átengedett kikötőket. Rámutatnak arra, hogy *De Valera* olyasmi ellen tiltakozott, ami *Londonnak nem volt szándékában.* Katonai szakértők rámutatnak arra, hogy az ir kikötők, különösen *Queenstown* milyen nagy szerepet játszottak már a világháboruban is a tengeralattjárók elleni küzdelemben. Ezeknek a kikötőknek a fontossága most *sokszorosan megnövekedett,* minthogy a német tengeralattjárók *sokkal közelebbről támadhatnak,* az angolok keleti kikötői pedig a légi támadásoknak is *erősebben vannak kitéve.* A kérdést az tette sürgősen esedékessé, hogy *az utóbbi hetek során két izben is ujabb maximumot ért el az angol kereskedelmi hajókban elszenvedett veszteség.* Az export-import ilyen nagymérvü veszélyeztetése ellen Angliának tehát *minden erejével küzdenie kell.* A hajósüllyesztések parancsolóan szükségessé teszik — irja a *Daily Telegraph* —, hogy *a lehető leggyorsabban lépések* történjenek a támaszpontok rendezésére.

Kifosztják és zaklatják a románok a kitelepülő bolgárokat

Szófia, nov. 9. (MTI) Illetékes körök megállapitják, hogy a krajovai egyezmény alapján Észak-Dobrudzsából Dél-Dobrudzsába költöző bolgár kivándorlókat a határ átlépésekor a román hatóságok zaklatják és bántalmazzák. A kivándorlók panaszkodnak, hogy holmijaikat elszedik, megmotozzák őket, még a nőket is mezitelenre vetkeztetik a vizsgálat alkalmával. A román hatóságok elszedik a kivándorlóktól hivatalos okmányaikat és a lefoglalt javakról kiállított utalványokat, ugy hogy nem tudják többé igazolni jogukat az egyezmény értelmében nekikjáró kártérítésre. A bolgár kormány tiltakozott a román kormánynál és kérte ez állapotok megszüntetését.

NAPOS OLDAL

Az üldözött

Akkoriban 1940-et irtak. 1940 októberét. Kivül a csendes, békés életü utcákon alig látszott valami változás. Autobuszok dübörögtek, fékek csikorogtak, járdaszaggató gépek és tejeskannákkal tömött társzekerek halk moraja olvadt a rádióhangszórók diszkrét üvöltésébe, — de az Üldözött ekkor már sejtette valamiképen, hogy ez a látszólagos csend, ez a szinte idillikus nyugalom, amely az utcákat megüli — csalóka káprázat csupán.

Hogy odahaza, a sötét és titokzatos falak mögött, a Lakásban, — feltartóztathatatlanul és könyörtelenül közeledik felé a Végzet. Mert ezen a héten, a közvetlen közelében, egyszerre három helyen ütötte már fel a fejét a Rém. Az első emeleten, Szobotkáéknál, cianoztak, a másodikon, Kisséknél, festettek és a negyediken, Wurmbaueréknál, egyidejüleg három szobában gyalulták fel a padlót.

1940-et irtak akkoriban, az Októberi Nagytakaritások Rémnapjain.

Az Üldözött már benn a hivatalban, a Fényfényesitő Rt. Exportosztályán érzett valamit a levegőben és kopaszodó homlokán sötét felhőkkel, enyhe kis pocakjában megmagyarázhatatlan belső remegéssel szignálta az aktákat egész délelőtt.

De erre azért mégse volt elkészülve.

Hogy odahaza, a Lakásban már be is következett légyen a tragédia és az előszobaajtót ne lehessen kinyitni.

Illetőleg nyitni lehetett, de nem nyilt. Csak két centiméternyire. A harmadik centiméteren már beleütközött valami váratlan, óriási és elháríthatatlan akadályba, amely ott tornyosult az ajtó mögött, baljóslatuan komor árnyékot vetve az előszobaajtó üvegfalára.

— Na, mi az, mi az? — kérdezte az Üldözött, a hirtelen rémülettől elvékonyodott hangon.

— A kredenc.

— Mi?

— Az ebédlőkredenc. Kitoltuk az előszobába. Gyere a konyhán keresztül, — mondta az Üldözött felesége, furcsán elváltozott, kongó hangon és ezt a hangot az Üldözött már ismerte. Ez a hang soha és sehol másutt nem tapasztalható, csakis és kizárólag olyan lakásokban, ahol a függönyöket, képeket leszaggatták, a butorokat átcsoportositották és minden szó ezerszeres erővel dübörög vissza a puszta falakról.

Az Üldözött megértette, hogy sorsa betelt. Néma megadással hajtotta le a fejét és belépett a konyhába. Meg se lepte, hogy a tüzhelyre rá volt téve a kanapé, lábbal felfelé és a tálalóra a falióra, hassal lefelé. Ennélfogva az Üldözött csak ennyit kérdezett:

— És hol ebédelünk?

— Talán a gyerekszobában. Ha készen lesznek addig.

— Mivel?

— A radirozással.

— Hát mit radiroznak ott?

— A falat.

— Ugy? — mormolta az Üldözött, riadt értetlenséggel, mert e pillanatban már semmin nem csodálkozott. Radirozzák a falat — rendben van. Ha azt mondták volna neki, hogy a fütőtesteket jégbehütik, az is rendben lett volna.

És megindult a gyerekszoba felé, egy mintegy harminc centiméternyi széles, kanyargós ösvényen, mely két hálószobaszekrény, egy élére állitott pingpong-asztal és a nagy állótükör által körülhatárolva, végül is két felmosócsöbörbe torkollott, amelyeket egyenkint át kellett ugrania.

Aznap délután a kávéházban aludt, egy pikkoló feketére borulva, este pedig odahaza, a földön, két menekült gyermeke között.

Az ágyakon ugyanis nem lehetett aludni, mert azok meg voltak teritve, vacsorához.

Reggelizni már kényelmesebben lehetett a spejzban, mert az akkorra már fel volt sikálva, de onnan viszont nem lehetett kimenni mindaddig, amig az előszoba fel nem száradt, mert be volt eresztve és senki nem akarta kiereszteni.

Közben az ebédlőbutort betolták a hálószobába, a hálószobát a konyhába, a gyerekekét az iskolába, az Üldözöttnek pedig azt mondták, hogy most legjobb lenne, ha nem jönne haza estig.

És az Üldözött nem ment haza. Vendéglőben ebédelt, mint valaha, bús legénykorában, aztán elolvasta a délutáni lapokat, majd ebből az időtöltésből is kifogyva, meglátogatta egy nagynénjét, akit már évek óta nem látott, sőt végül már annyira elgyengült, hogy majdnem benézett az adóhivatalba is, azt a kis hátralékot rendezendő, de szerencsére az adóhivatal délután be van zárva.

Ennélfogva az Üldözöttnek nem volt más választása: sétálni kezdett. És ment a hüvös, csatakos októberi homályban, feltürt gallérral, árván, egyre bizonytalanabb léptekkel, egyedül.

— Ugyse sétáltam a tavalyi nagytakaritás óta, — gondolta magában és fáradt egykedvüséggel haladt a Jánoshegy felé.

Nemsokára kis pontnak látszott az éjszakában.

Zágon István.

Alapitási év 1888.

PAPP GEDEON ÉS FIAI

FAISKOLÁI

NAGYKŐRÖS

Most rendeljen kedvezményes áraink on.

Be kell jelenteni a használatban nem levő vastárgyakat

A hivatalos lap vasárnapi száma közli az iparügyi miniszter rendeletét *a használatban nem lévő vastárgyak bejelentéséről.*

Bejelentésre kötelezettek: iparosok, ócskavaskereskedők, legalább öt alkalmazottat foglalkoztató más kereskedők, bánya- és kohóvállalatok, közhasználatu villamosmű fenntartója, közforgalmu vasuti és hajózási vállalatok a MÁV kivételével, közhasználatu gépjárművállalat fenntartója, ha saját javitóműhelye van, az állam, törvényhatóság vagy község által fenntartott vagy kezelt üzem és vállalat, az a mezőgazda, aki legalább ötven kat. holdon gazdálkodik.

Ezek a természetes és jogi személyek kötelesek bejelenteni az 1940 november 10-én birtokukban lévő, egészben, vagy tulnyomó részben vasból készült szerkezetet, tartályt, csövet, járóművet, járóműpályát, gépet, gépalkotórészt vagy eszközt, amely legalább egy év óta nincs használatban és olyan állapotban van, hogy javitás nélkül nem is lehet használni. Nem terjed ki a bejelentési kötelezettség arra, akinek a birtokában lévő felsorolt vastárgyak sulya az öt mázsát nem éri el. A bejelentést tizenöt nap alatt postán ajánlott levélben kell beküldeni az ipari anyaggazdálkodás vas- és acélipari bizottságához (Bp., gróf Vigyázó Ferenc-u. 2.)

A bejelentési kötelezettség alá eső vastárgyakat a vas- és acélipari bizottság engedélye nélkül csak annak szabad eladni, aki ócskavas vásárlására engedéllyel bir.

A Kormányzó jelenlétében felavatták Gömbös Gyula szobrát

Nagy ünnepélyességgel leplezték le vasárnap délelőtt a *Döbrentei-téren* vitéz jákfai *Gömbös* Gyula, Magyarország néhai nagy miniszterelnökének szobrát. Az ünnepségen megjelent *Horthy* Miklós kormányzó, akit *Kállay* Miklós miniszterelnök és *Radocsay* László igazságügyminiszter, a *Gömbös Gyula Társaság* elnöke fogadott. A kormányzó úr ellépett a díszszázad előtt és a Himnusz hangjai mellett elfoglalta helyét a szoborral szemben felállított díszsátorban.

A páholytól balra lévő széksorokban foglalt helyet a *miniszterelnök, a felsőház és a képviselőház elnöke, a kormány tagjai, az államtitkárok, a főváros vezetői* és más magas közhivatalok viselői. A páholy baloldalán, a diplomáciai testület élén, *Jagow* budapesti német követ és *Ferraris* követségi tanácsos, az olasz követ képviselője foglalt helyet, mellettük számos közéleti kitűnőség, *Bárdossy* László volt miniszterelnök, özvegy *Darányi* Kálmánné, valamint volt miniszterek és magasrangú katonatisztek. A *MÉP* nagyobb küldöttséggel képviseltette magát. Jelen volt igen sok felsőházi tag és képviselő. Kivonult a tűzharcosok díszszázada, a Nemzeti Munkaközpont díszalakulata, a Baross Szövetség küldöttsége, cserkészek, ifjúsági egyesületek és hazafias szervezetek küldöttségei és rendkívül nagyszámú érdeklődő közönség.

Az ünnepség kezdetén a *Döbrenteitér* fái alatt elhelyezett Budai Dalárda elénekelte a Himnuszt, majd *Tasnádi Nagy* András, a képviselőház elnöke fellépett a lepellel takart Gömbös-szobor jobbján felállított szónoki emelvényre és nagyhatású szoboravató beszédet mondott.

Ismertette *Gömbös* Gyula fiatalságát, rajongását a katonai pálya után és az eseményeket, amelyek az összeomlás után a politika területére sodorták. *Az 1931 utáni súlyos gazdasági válság kedvetlenséggel teli idejében vállalkozott az ország talpraállítására, erős hittel és vasakarattal* s a nemzet elé tárta »Nemzeti munkatervét«. A magyar nemzet megerősítése, felvirágoztatása, a nemzet minden tagja részére az elérhető legnagyobb erkölcsi és anyagi jólét biztosítása volt politikájának célja és biztosítani akarta a magyarság számára azt a szerepet, amely multjánál, földrajzi helyzeténél és történelmi elhivatottságánál fogva megilleti. Az egész országban hirdette az új igéket. *Milliók értették meg és fogadták szívükbe.*

A szónok kérésére a Kormányzó megadta a jelt és *a lepel lehullott Gömbös hatalmas hófehér márványszobráról, Pásztor* János alkotásáról. *Szendy* Károly polgármester átvette a főváros gondozásába a szobrot. Elsőnek *Horthy* Miklós kormányzó helyezett el hatalmas babérkoszorút a szobor talapzatán, majd elhelyezték a többi koszorút. Az ünnepség a Szózat eléneklésével ért véget.

SANTUNG, KULIKABÁT, ÓRIÁSRETIKÜL

Ezer szinben virit a nyári női divat

Benne vagyunk a nyárban, erre mutat a teljesen kialakult női divat is.

Mindenki könnyen megállapíthatja, hogy *az idén a santung vitte el a pálmát* a női ruhaanyagok versenyén. Santung a favorit, mig színben a *zöld*, a *natúr* és a *szürke* vezet. A legtöbb ruhát nyerssziínből készítenek, de hordják a fáradtrózsa és szürkéskék színeket is, az alma- és borsózöld mellett. A santung nagy divatja azonban korántsem jelenti azt, hogy az *empriméket* befellegzett volna. Sőt! Sohasem láttunk annyi tarkamintás selyemanyagot, mint az idén. A legújabb a tarkamintás selymeknél, hogy *kosztümöknek* dolgozzák fel azokat. Rövid ujjal készítik, zsabó-, gomb- vagy pántdisz húzza alá az egyes színek tónusát. Az elv az, hogy a ruha — *minél tarkább* legyen!

Az élénk színek *még a köpenydivatot is megreformálták.* Élénkvörös kabátot hordanak a nők, csontszínű santungruha fölé. Rendkívül divatosak az úgynevezett *»kulikabátok«*, amelyek háromnegyedesek, nagyon bőek és mindenkor az alattuk hordott ruha anyaga béleli őket. Mindenki megcsodálta azt a *kék imprimé nyári ruhát*, amelyhez egyik elegáns asszonyunk háromnegyedes csontszínű kulikabátot viselt, a divatnak megfelelően a ruha anyagából bélelve s a hajtókáján ugyanabból az anyagból készített hatalmas fantáziacsokorral.

A vászon- és santungruhákon rendkívül divatosak *a színes emblémák és monogramok.* Ezeket gyöngyből vagy perlé-pamutból hímezik és brosszerűen tűzik fel a ruhára. Rendszerint a széles és pasztellszínekben használatos puha antilópöv színével azonos a monogram, de ezt gyakran változtatják, két-három színből állítva össze, úgyhogy valóban színes díszt ad.

Kalapban vagy hajadonfőtt?

Úgy a délelőtti, mint a délutáni és esti ruhák rendkívül rövidek. Csak *a nagy estélyi* toalettek hosszúak és aztán természetesen pazar bőségűek.

A kalapok színes filéből készülnek, rendesen nagyszélűek és inkább angolos formájúak. Az imprimétoalettekhez bűbájos *virágtokokat viselnek a nők*, amelyhez a fátyol természetesen elmaradhatatlan. Különben is *a fátyol* egyre jobban »tartja magát«, csokorra kötve, vagy széles-bordűrösen hátközépig lógatva.

Tulajdonképpen azt lehetne mondani, hogy *Pesten győzött a kalapnélküli divat*, mert míg ez a kérdés tavaly csak felvetett probléma volt, az idén az első melegebb nap eldöntötte a nagy vitát: legtöbb nő kalap nélkül jár, legfeljebb a konzervatívabbak kézben viszik kalapjukat. A kiegyezés hívei színes *selyemrolnit* hordanak kalap helyett, ami azonban igazán csak szimbólum.

Cipő, harisnya, kesztyű

A mostani idők egyik nagy problémáját *a cipő* jelentené. De a nők divatja ezt a problémát is megoldotta. *Szandál a divat.* Telitalpú vagy a régebbi fazonok, egyszínű vagy kombinált színekből összefűzött, fatalpú, parafatalpú szandálban jár már mindenki. A szandálhoz, de a bőrcipőkhöz is egyaránt *az égetettbarna színű harisnya* a divat. Jó szín, mert egyformán »megy« mindenhez. Azonkívül, ha megérkezik a harisnyanélküliség divatja, nem kell hozzá más, csak jól lesült lábszár és az illúzió változatlanul teljes marad.

A kesztyű kombinált anyagokból készül, rendszerint a ruha színével harmonizál. Az antilopkesztyűk azonban mindenkor megegyeznek a retikül és a cipő vagy az öv alapszínével. *A retikülök* rendkívül nagy formájúak, akár húzottak, akár laposak, az a fontos, hogy minél nagyobbak legyenek. Elegáns asszonyok útineszesszernek beillő tasakokat és tarisznyákat hurcolnak magukkal, az utóbbiakat vállravetve viselik.

Hol a flanellnadrág?

Érdekes, hogy az idén — talán a komolyabb idők jeleként — *alig látni flanellnadrágos nőt.* Még nyaralóhelyeken is inkább shortot vagy nadrágszoknyát viselnek a divatdámák, ellentétben a mult évvel, amikor minden nő szívevágya volt egy szürke flanellnadrág.

A hajszínben minden divat az idén. Viszont *az arcszínben* a lesült barnapiros, ami egyúttal a jó egészség jele is.

(Z. P. A.)

A Kormányzóhelyettes hitvesének vasárnapja Szabadkán

Szabadka, június 21. Szabadka határtalan lelkesedéssel ünnepelte vitéz nagybányai *Horthy* Istvánnét, a kormányzóhelyettes hitvesét szabadkai kétnapos látogatása alatt. A *Főméltóságú Asszony* tiszteletére szombaton este a színházban díszelőadás volt. Előadás után *Reök* Andor főispán lakásán szűkkörű vacsorán vett részt. Vasárnap délelőtt ünnepi misén vett részt. Délelőtt megjelent a délvidéki *MANSz*-csoportok díszgyűlésén. Délben szűkkörű ebéden volt a főispánnál. Délután meglátogatta Palicsfürdőt és megtekintette a gyöngyösbokréta-ünnepséget. Ezután kíséretével együtt visszautazott Szabadkáról.

Halálos gázolás után továbbrobogott az autó

Leányfalu és *Tahi* között vasárnap hajnalban halálos szerencsétlenség történt. *Vig* János 34 éves galántai asztalos teherautóján egy ismerősével együtt árut szállított Budapestről. *Tahi* közelében a motor felmondta a szolgálatot. *Vig* leszállt, hogy a hibát kijavítsa. Eközben *egy Budapest felől robogó idegen rendszámú túraautó elgázolta.* Koponyaalapi törést és más súlyos zúzódásokat szenvedett. A csillaghegyi mentők érkeztek segítségére, de mielőtt bevihették volna az *Uj Szent János*-kórházba, meghalt. *A gázoló autó továbbrobogott.*

RIV

GÖRDÜLŐ CSAPÁGYAK VEZÉRKÉPVISELETE:

PIRKNER ÉS ZETTNER

BUDAPEST, IV, MÁRIA VALÉRIA-UTCA 1. SZ.

TELEFON: *186-894.

Kicserélik a régi budapesti szobrokat, mert megeszi őket a füst

Erdey Dezső alkotása kerül a lebontott Szervita-téri Mária-szobor helyére

A belvárosi járókelők néhány nap óta érdeklődéssel nézték, hogy bontják a *Szervita-téri* Mária-szobrot, amelyet 213 esztendővel ezelőtt emeltek. Szombaton délután hatalmas teherkocsi érkezett: már hozta is az új emlékmű fehér alapköveit. *Erdey* Dezső Mária-szobra kerül a régi helyére.

Nagy gondot okoz a fővárosnak, hogy *a budai és pesti szép barokk-emlékeket sorra ki kell cserélni, vagy renoválni.* Ok: ezek a régi emlékművek sóskúti homokkőből készültek és az utóbbi évtizedekben, a barnaszénfűtés bevezetése óta *rohamosan tönkrementek, mert a levegőbe kerülő kénhidrogén megeszi a gyengébb köveket.* Igy azután az emlékműveket *kemény haraszti mészkőből készült alkotásokkal kell pótolni.*

Az újraalkotási sorozatot a várbeli Szentháromság-szoborral kezdték, a *Szervita-téri* Mária-szoborral folytatták, most pedig sorrakerül a kőbányai Nereidák-kútja, a szentlélektéri Szentháromság-emlékmű, a *lajosutcai* Flórián-szobor s legszebb barokkemlékünk, a Flórián-téri Fogadalmi Oltár.

— **MEGKÖTÖTTÉK A MÁSODIK TÁVESKÜVŐT.** *Bognár* Teréz kötött házasságot Kaposvárról a harctéren levő *Szabó* János Árpád tizedessel.

— **SZERELMI BÁNAT ELLEN ASZPIRIN.** *Bránya* Mária 37 éves gyári munkásnő a *Szabolcs-utca* 13. számú házban szerelmi bánatában 50 darab aszpirinnel megmérgezte magát. A Rókusba vitték.

— **A MAGYAR MŰVÉSZEK KIVÁLÓSÁGÁT** méltatta *Volpi* gróf vasárnap a velencei nemzetközi művészeti kiállítás megnyitásán, amelyen megjelent az olasz uralkodó is. Megtekintette a magyar pavillont és tetszésének adott kifejezést.

— **FELROBBANT A HENTESAUTÓ.** *Kalocsai* István hentes áruszállító autója a *Kagyló*-utca 1. számú ház előtt felrobbant és kigyulladt. Tűzoltók oltották el. Állítólag *nagymennyiségű hentesáru égett el* az autóban.

Vilmorin: A mennyezetes ágy. (Fordította *Gyergyai* Albert és *Szávai* Nándor.) Ez a regény Páris legnagyobb tavaszi irodalmi sikere volt. A meui várban valahol Franciaországban, egy rab él s fogságát magaszerezte dallamokkal enyhíti. A börtönigazgató arra használja a rab zenei lángelméjét, hogy a saját neve alatt, saját használra és dicsőségére jelenteti meg a rab műveit. Minden fényesen sikerül, de egy szép napon a rab kiszabadul. Ebből a regényből forgatják most a következő évad legművészibb francia filmalkotását.

A Magyar Általános Hitelbank Kolozsvárott fiókot létesített, mely működését néhány napon belül megkezdi.

— **MEGTÁMADTA A RENDŐRT, AKI AZ ÉLETÉRE VIGYÁZOTT.** *Péter* János 32 éves kocsis ittasan botorkált a Nyugati-pályaudvar vágányainál. A rendőr, hogy *megóvja a szerencsétlenségtől*, odalépett hozzá. *Péter* vitatkozni kezdett vele és orrbavágta. Hatóság elleni erőszak címén letartóztatták.

— **HARMINC EMBER FAGYOTT MEG** Brazilia déli államaiban, amelyeket elöntött a sarki hideghullám.

— **CHILE nagykövete tiltakozó jegyzéket nyujtott át a Fehér Házban, mert az amerikai sajtó, élén a Washington Post, bírálta Chile külpolitikáját.**

— **A MAGYAR LEVENTÉK** szerepelnek a németek és olaszok után a legnagyobb sikerrel a weimari ünnepi ifjúsági olimpiászon.

— **A ROBOGÓ GYORSVONAT ALÁ** ugrott a kőbányai felső pályaudvaron egy ismeretlen fiatalember. A kerekek darabokra tépték.

— **A NYITOTT AJTÓ CSÁBITJA A BETÖRŐT!** *Gedei* Vendelné *Zsigmond királyútja* 46 számú házban levő lakásán, amikor *nyitvatartották az ajtót*, betörő járt. 5800 pengő értékű ruhaféléit és ékszert vitt el.

— **HUSVÁSÁRLÁSI ELLENŐRZŐ LAPOKAT** léptetnek életbe július 1-től Szolnokon. Igy akadályozzák meg az aránytalan vásárlókat, a zugforgalmat és a sorbaállást.

Nyaraljunk a Balatonnál és Hévizfürdőn

Zavartalan, kényelmes nyaralását, utazását, jó ellátását biztosítják a vendéglátó iparosok. Díjtalan felvilágosítás és szobafoglalás: BALATONI IRODA, VI., Andrássy-út 29. Telefonszám: 225-407

Intézkedés készül a keresztény cselédlányok alkalmazásának korlátozásáról

A fajvédelmi törvény végrehajtásának tapasztalatai alapján képviselők körében mozgalom indult, hogy zsidóknak tiltsák meg bizonyos korhatáron aluli keresztény cselédlányok alkalmazását.

Külföldön tettek ilyen intézkedéseket. Értesülésünk szerint illetékes hatóságok helyeslik ezt az elgondolást és meg akarják szüntetni azt a lehetőséget, hogy a fajvédelmi törvény által érintett zsidók visszaélhessenek a nekik kiszolgáltatott keresztény cselédlányok helyzetével. Már készül az intézkedés, amely a zsidóknak megtiltja bizonyos korhatár — valószínűleg 45 év — alatt keresztény cselédlányok alkalmazását.

Churchill ebben az esztendőben még mindenáron tartani akarja Közel-Keletet

Newyork, június 21. *(NST)* **Az Associated Press katonai munkatársa azon a nézeten van, hogy a tárgyalásokról kiszivárgott hírek szerint Churchill a pénteki nap folyamán a líbiai brit csapatok súlyos vereségének hatása alatt fokozottabb amerikai segítséget követelt, hogy ilyen körülmények között a szövetségesek ebben az esztendőben megtarthassák a Közel-Keletet, még akkor is, ha ezáltal a Szovjet által követelt második arcvonal felállítása a jövő esztendőre tolódna el.**

Hír szerint Churchill kijelentette volna, meggyőződése, hogy a szövetségesek minden körülmények között meg kell, hogy tartsák földközitengeri támaszpontjaikat, Egyiptomtól egészen a Kaukázusig, hogy ebben a térségben biztosíthassák az esetleges offenzivákhoz a szükséges támaszpontokat.

Az Ottawa Journal Churchill washingtoni látogatásával foglalkozva, megállapítja, hogy a brit miniszterelnöknek ez az újabb amerikai útja azt bizonyítja, hogy a háborús fejlemények a komolyság maximumát érték el. A lap londoni tudósítója azt írja, hogy a brit főváros politikai körében leplezetlen aggodalommal beszélnek az északafrikai front katasztrofális helyzetéről és a keleti arcvonal kritikus fejleményeiről.

Valószínűnek látszik, hogy Churchill ezúttal nem látogat Kanadába, Kanada azonban Leighton Mac Carthy kanadai követ által képviseltetni magát a megbeszéléseken.

Termés-szemle volt vasárnap a vitaminkertekben

Kedden lesz az első zöldségszüret a budapesti parkokban

Szakbizottság járta sorra vasárnap a korareggeli órákban *a pesti és budai konyhakerteket*, dr. *Kántor* Pál székesfővárosi fogalmazó vezetésével, hogy a főzelékfélék érését ellenőrizze. A *sétányokon*, a *Döbrentei*-téren, *Kossuth Lajos*-téren, *Szabadság*-téren s egyebütt megvalósított *nyolc vitaminmintakertben* gyönyörűen érnek a főzelékfélék. A szemle alapján a bizottság intézkedett, hogy *kedden reggel meg kell tartani az első zöldségszüretet*. A terményeket szerdán reggel kerülnek a *piacra*. Igy tehát *a szerdai napon Budapest elsőízben a saját termését fogja enni.*

Botond nyolc hosszal igen könnyen megnyerte a Magyar Derbyt

Ünnepnapja volt vasárnap délután a galopsportnak: az év legnagyobb tenyészversenyét, a Magyar Derbyt futották a pesti pályán.

Start előtt a klasszikus nagyversenyeken szokásos díszfelvonulást rendezték a mezőny indulói. Ezen a felvonuláson 12 ló vett részt, a 13. induló, Botond nem jelent meg, mert egyenesen a starthoz ment. A felvonuláson elől a kenderesi ménes lova, Görgény ment Csórival, utána Udvarhely, Mameluk és Tűzharcos.

A start után rövid ideig Claudius vezetett, utána Csóri, Vonzalom és Csutak nyomult. Udvarhely már a startnál vesztett. Az egyenesben Botond, Bohém és Tűzharcos tört fel. A célban *Botond igen könnyen, nyolc hosszal nyert Bohém és Tűzharcos ellen.* Csóri negyedik, Mameluk ötödik lett. Botond győzelméről elmondhatjuk, hogy ilyen könnyen még alig nyertek Derbyt.

Eredmények:

I. futam: 1. Rianás (Esch. 3), 2. Lim-lom (Alt, 1½), 3. Guba (Gill, 5). Futottak még: Baltic, Baron és Sütvény. Tot.: 10:47, 23, 16. Bef.: 145.

II. futam: 1. Madarász (Klimscha, 1½), 2. Mokány legény (Rózsa, 2), 3. Poseidon (Szokolai, 3). Futottak még: Tyuhaj, Szimuláns, Dubarry, Katinka, Fonó, Meteor, Aroma. Tot.: 10:22, 10, 11, 11. Bef.: 26, 45.

III. futam: 1. Palotás II. (Rózsa, 2). 2. Fullánk (Csuta, 10). 3. Mókám (Kolonics, 10). Futott még: Dumping, Ingrid, Primavera, Szép Heléna, Azile, Elég baj az, Stamina, Romeo, Romso. Tot.: 10:48, 25, 67, 32. Bef.: 762, 292.

IV. futam: 1. Botond (Keszthelyi, 2½), 2. Bohém (Klimscha, 2), 3. Tűzharcos (Weissbach, 6). Futott még: Mameluk, Vonzalom, Mabout, Ural, Udvarhely, Görgény, Csóri, Csutak, Uttörő, Claudius. Tot.: 10:23, 19, 15, 23. Bef.: 53, 195.

V. futam: 1. Soros (Klimscha, 3), 2. Hordár (Braun, 8), 3. Orbán (Keszthelyi, 10). Futottak még: Para Yokk, Basra, Tourbillon, Basalak, Keep smiling, Szekler, Adu, Dukla. Tot.: 10:33, 16, [illegible], 37. Bef.: 213, 203.

VI. futam: 1. Mina od Kostura II. (Horváth B., 1½), 2. Corona Coronas (Bocskai, 4), 3. Tyukódi (Kupai, 10). Futottak még: Pege, Fiumara, Bajadér, Liliomtipró, Móka. Tot.: 10:23, 12, 14, 12. Bef.: 129.

Remetz 46.82 métert dobott diszkosszal

A *Testvériség* pestvidéki egyesületi bajnoki versenyének legjobb eredményét *Remetz* (Csillaghegy) érte el, aki 46.82 méterrel nyerte a diszkoszvetést. 10 km-en *Kiss* (MRTSE) győzött 36 p 39.6 mp-es idővel. A pontversenyt a *Testvériség* nyerte 53 ponttal, 2. MRPSE 59 pont.

Szeged—Diósgyőr félidő 1:1

Szegeden mintegy 3000 néző előtt játszották le a *Szeged—Diósgyőr* NB-mérkőzést. Idényvégi, meglehetősen kiegyensúlyozott játék. A vezető gólt *Toldi* lőtte, amelyet *Fazekas* egyenlített ki.

Lampart—Elektromos félidő 0:0

Újpest—SzVSE félidő 3:1

A 3. percben *Zsengellér* lövi az első, a 9. percben *Szusza* a második gólt, *Kecskés* gólja után (13. p.) *Zsengellér* lövi a 3. gólt. Félidő: 3:1.

Az 1941—42. évi futballbajnokság utolsó fordulója

A most befejezett futballbajnokság méltán megérdemli *a »legizgalmasabb« futballbajnokság* jelzőt, mert úgyszólván minden fordulóban történtek olyan *meglepetések*, amelyek eltértek a papírformától.

Az utolsó fordulóból a *Kolozsvár—Ujvidék* mérkőzést már mult héten lejátszották 0:0 eredménnyel, szombatra előrehozták a *MAVAG—WMFC* mérkőzést.

A vasárnap megtartott mérkőzések közül messze kiemelkedett *a Hungária-út kettős mérkőzése a maga több mint 25.000 nézőjével.* Sajnos, a pálya vezetősége nem volt felkészülve ilyen nagy tömegre és ezért bizony *sokan nem kapták meg ülőhelyüket. A MOVE egyébként gyönyörűen rendbehozta a pályát* és bizonyosra lehet venni, hogy hamarosan kiküszöbölődnek a rendezési bajok.

Jelentéseink az utolsó futballfordulóról a következők:

Nagyvárad—Gamma 3:0 (2:0)

A hungáriaúti új MOVE-pályán több mint 20.000 néző előtt kezdték meg a Gamma—Nagyvárad mérkőzést. Az első negyedórában általában középen folyik a játék, de a támadó szellemű Nagyvárad fölénye már ekkor is észrevehető. Az első nagy lövést *Bodola* adja le, de *Havas* fogja.

A Gamma e támadásából *Horváth* kapu mellé lő. Az első negyedóra után szinte állandóan Nagyvárad támad. *Juhász* mint támadó középfedezet közvetlenül az öttagú csatársor mögött adogatja a labdákat. Az egyik gólhelyzet születik a másik után. *Sárvári* 5 lépésről kapu fölé lő, majd Tóth III. kirugását *Havas* vetődéssel fogja. Szöllősi kifutásából kapu mellé lő. Tóth III. keresztlabdáját Kovács II. lövi kapu fölé.

Utána ismét üres a Gamma kapuja. Kovács II. átemelését az utolsó pillanatban Nádas kivágja. *Szöllősi* kifutását *Havas* menti. Óriási kavarodás a következő pillanatban. Négyszer egymásután van gólhelyzet, de végül is sarokra mentenek. A Gammának nincs veszélyes ellentámadása, bár egyszer ő is ér el sarokrúgást: Kincses lövésszerű beadása azonban Solymosiról visszapattan, de Palatinus nem tudja elfogni.

A 35. percben *Tóth III.* Bodola labdájával szépen kifut, és *Havason átemeli a labdát.* A Nagyvárad továbbra is fölényben van és a 40. percben Tóth III. sarokrúgását *Kovács II.* gyönyörűen befejeli. Még Bodola—Tóth III.-nak van egy remek góltigérő támadása. Az utolsó percben Patkoló lefutását Domján Horváth elé fejeli, aki azonban mellélövi a labdát. *Félidő 2:0.*

Szünet után az első percben a Gamma támad, Kincses beadását azonban *Patkoló* kézzel üti kapura. Utána *Kincses* üresen öt lépésről kapu mellé lő. Csakhamar azonban folytatódnak a nagyváradi támadások és először *Kovács II.* lő kapura, az utolsó pillanatban azonban Nádas kapuvonalról ment. Bodola—Tóth III., támadása lesen akad meg, majd Nagyvárad is, a Gamma is két sarokrúgást ér el.

A kitörő Tóth III-at a 16 os vonalon belül gáncsolják, Kőhalmi bíró azonban nem ítél 11-est, ami miatt a Nagyváraddal rokonszenvező közönség erősen tüntet ellene. Kovács II-nek van két nagyon szép támadása: az egyikből Bodola föléfejel, a másikat sarokra mentik. *A Nagyvárad valóságos tűzijátékot rendez a Gamma kapuja előtt*, a közönség élénk tüntetése mellett, amely örül, hogy végre szép futballt lát.

Bodola nyiltszini tapsot kap egy remek lövéséért, bár fordulásból kapu mellé megy. *Tóth III.* szabadrúgását *Kovács II.* fölé lövi. *Kovács II.* a 37. percben szép összjáték után kitör és belövi a harmadik gólt. Sárvári támadása után Tóth III. kapu mellé lő. A Gamma ellentámadásaiból Kincses kétszer lő kapu mellé. Juhász szabadrúgása fölé megy és ezzel vége a játéknak.

A közönség meleg ünneplésben részesítette a Nagyvárad csapatát, amely bebizonyította, hogy a támadó magyar futball messze felette áll a védekező játéknak. Ez a nagyváradi csapat a mult héten a horvát válogatottat 3—4 góllal verte volna meg.

A Gamma szerencséje, hogy jó formában volt a Nagyváradnak pedig balszerencséje volt a kapu előtt, különben öt-hat gólon alul nem úszta volna meg. A Nagyváradban a legjobb volt Juhász mint támadó középfedezet, azután a *Bodola—Tóth III.* balszárny, Kovács II. a jobbszélen és Perényi, míg a Gammából senkit sem lehet különösebben kiemelni; talán még *Havas* mint kapus állta meg legjobban a helyét.

Ferencváros—Szolnok félidő 4:1

A hungáriaúti pálya főmérkőzésén *Lantos* bíró füttyjelére, 25.000 néző jelenlétében, *Szolnok kezd* nap ellen.

Az első percben már sarokrúgást ér el a *Ferencváros* a Szolnok ellen, amely eredménytelen. Három perc mulva ismét a Ferencváros támadja meg a Szolnok kapuját, azonban ez esetben igen könnyű helyzetben *Jakab a szolnoki kapu fölé emeli a labdát.* A 9. percben a Szolnok sarokrúgást ér el a Ferencváros ellen.

A kapu előtt igen meleg helyzet keletkezik. Végre a 10. percben a lefutó ferencvárosi támadásból *Kiszely labdához jut, Lukácsnak adja át és a kifutó szolnoki kapus mellett a hálóba lövi (1:0).* A 11. percben Kiszely újra lefut, azonban gól helyett csak sarokra szalad a labda, a sarokrugás félre megy. Egy perccel később a szolnoki támadásból *Kolláth* jut labdához. Lövése védhetetlennek látszik és csak a felső kapufa menti meg a Ferencváros hálóját a góltól.

A 13. percbpen *Lukács Kispétertől elszedi a labdát*, átadja a teljesen tisztán álló Kissnek, aki *három lépésről elvéti az üresen álló kaput.* A 19. percben ismét a Ferencváros támad. *Kiszely lefut*, tisztán marad, egy pillanatra habozik, azután védhetetlenül teljes erővel *belövi a Szolnok kapujába a labdát (2:0).*

A gól után Szolnok támad. *Laboro elveszi Nagy II-től* a labdát, lerohan és *a kifutó Csikós mellett a hálóba vágja* (2:1). A 23. percben a ferencvárosi támadásból *Kiszely labdához jut*, a szolnoki kapu előtt *átadja Lukácsnak, aki védhetetlenül befejeli a harmadik gólt* (3:1).

Szolnok mindenáron egyenlíteni akar és állandóan támad. Támadásait azonban részben a belszerencse, részben pedig a ferencvárosi védelem meghiusítja. A 32. percben *Kiszely igen jó labdához jut*, de 15 méterről alig valamivel *a kapu mellé lövi.*

Két perccel később *Füstös tör át* a szolnokiak védelmén. A kapu elé kerül. A szolnoki kapus, Horváth ráfut a labdára, de mielőtt még elérhetné, *Füstös belövi az üresen álló szolnoki kapuba* (4:1).

Igy az első félidő eredménye *4:1 maradt a Ferencváros javára.*

WMFC—MÁVAG 6:2 (3:0)

Szombaton játszotta le a két csapat utolsó NB mérkőzését *az üllői úti pályán*, mintegy 2000 néző előtt. A *bajnokcsapat végig fölényben volt és már 5:0 arányban vezetett*, amikor a MÁVAG-ból Bánfit kiállították. A *MAVAG*, amely már előbb is sokat támadott, de eredménytelenül, érdekes módon, *csonka csapattal ért el két gólt*, amelyre a WMFC még eggyel válaszolt. Góllövők: *Pintér, Váradi, Pintér, Marosvári, Szabadkai*, majd *Kisuczki* és *Szatmári* (11-es) góljai után ismét Marosvári.

A BBTE nyerte a hölgytenisz csapatbajnokságot

A hölgytenisz csapatbajnokság utolsó fordulóján a *BBTE* 5:1 arányban legyőzte a *BSE*-t, míg a *BEAC* a *MAC*-cal 3:3 arányban döntetlenül mérkőzött. Bajnok ezzel a *BBTE* lett. Kiesési mérkőzés a II. osztályban: FTC—Gamma 4:2.

A szerkesztésért felelős:
DR. SZVATKÓ PÁL
főszerkesztő

Felelős kiadó:
vitéz HORVÁTH JÁNOS

KIADJA A MAGYARORSZÁG NAPILAP R.-T.

Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Lapengedély száma 3292/942. M. E. III.
Belügyminisztériumi terjesztési engedély szám: 208.947/942 VII. a.

Előfizetési díj egy évre 5 pengő

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. Felelős: Kárpáti Antal igazgató.

Erdey Dezső

„Szécheny" mellszobra – herendi porcelán.

dr. Sikota Győző: Herendi porcelántt. Műszaki Kiad. 1970.

ERDEY DEZSŐ

Női fej. Patinázott gipsz.

Téli kiállitás képes tárgymutatója. Műcsarnok 1937.

ERDEI DEZSŐ

Iván. Patinázott gipsz.
Miska. " "
nagybányai vitéz Horthy Miklós.Gipsz.

Téli kiállitás képes tárgymutatója. Műcsarnok
1937.

MDK

Erdey Dezső szobrászművész

Horthy Miklós kormányzónak bronz mellszobra, Erdey Dezső szobrászművész munkaja az 1939.évi newyorki világkiallitáson a magyar pavillonban.

Cikk: Magyarország a Newyorki Vilagkiallitáson.

Magyar Iparművészet, 1939. 151-153.lap

MDK

Erdey Dezső

A newyorki világkiallitas magyar pavillonjában az előcsarnok diszfala a Kormanyzó mellszobrával, Érdey Dezső műve. Repr.

Magyar Iparművészet, 1939. 157.lap

MDK

Erdey Dezső

Képkiállitások. Magyarország. Esti lap. 1940. máj. 15.

MDK

Erdey Dezsö, szobrászm.

portrait szobrászata gazdagitja a kiállitást.

Dénes Tibor: ? Műcsarnok. Kiállitás.
Képzőművészet. 1934. 116.1.

Erdey Dezső

Imotán a lakóháza) körös

szobra van

Kij Rezső: Kézőmű vészeti örjárat
Dunaujvárosban
Jelenkor, 1964, 12 n. 1161

MDK

Erdey Dezső

A Kormányzóról készitett művészi porcellan szobra a Kassán rend.iparművészeti kiáll.-on.

Délibáb,1943.máj.22.21.sz.XVII.évf.

MDK

Erdey Dezső

Buzi Barna portréja gipsz 62 cm

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállítás.Műcsarnok
1955.Kat. 41.1.

Erdey Dezső szobrász M.D.K.

Néhány kisebb müve került a Galériába

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1960-1961-es évben 159.1.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei IV. sz. Bp. 196

MDK

Erdey Dezső

Tárlatok. Képzőművészet 1931. márc. 61.l.

Erley Dezsö, szobrász. MDK

a szobrászok termét kiváló elhelyezésével gazdagabbá tet

/Gy./:A szobrászok terme.

A Műcsarnok reprezentativ kiállitása.
Képzömüvészet.1932. 48.sz. 63.l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., [illegible] út 41

szövarch.51.9.ó

Erdey Dezső.

A szervitatéri Máriaszobor-meghivásos pályázat 1941.

Ispánki József életrajza.
feldolgozta:Kopp Jenő.195o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.51.7.ó

Erdey Dezső.

Veszprém-i Szt István emlékmü pályázat.1938.

Ispánki József életrajza.
feldolgozta:Kopp Jenő.15o.

MDK

Erdey Dezső

Leány akt

Képzőművészet 1928. 8-9. sz. 84.l.

MDK

Erdey Dezső

A "Képve" Művészegyesület tisztikara és tagjai.
Kéve XX. kiáll. 1929.

MDK

Erdey Dezső

Három fejen kivül a kormanyzó mellszobrat mutatta be, a Műcsarnok 1937.évi téli kiallitasán.

Pipics Zoltan dr.: Téli tarlat a műcsarnokban.

Uj Magyarság,1937.jan.24. 21.l.

MDK

Erdey Dezső

Leányakt, gipsz

KMT 1928. tav. kiáll. kat. 17.l.

MDK

Erdey Dezső

érmek:

Férfi profil, br.

Aquinói Szt. Tamás, br.

Férfifej, br.

Kontyos öregasszony, br.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG

1960. 44-45 l.

M.D.K.

Erdey Dezső, szobrász

Városligetben álló „Vízhordó" c. szobráról közöl szép, foltszerű fénykép-felvételt a lap:

BUDAPEST, Bp. 1967. V.évf. 10. sz. 47. old.

Erdey Dezső

szobrász

KÉVE kiállítása - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel.

Magyarország
1939.II.10.

Erdey Dersö

„Vizhordó lány" c. aluminium szobra az inotai lelőtelepen látható. Készült 1956-ban, 170 cm. magas. Korsós lányt ábrázol. (L. N. Pénzes Éva: Erdey Dersö, Művészet, 1961, 10 sz. 39 l.)

Szíj Dersö, Műemlékek a műalrotásban Várgalotán, Bp. 1965.

XXXVI kép
105 l.

Erdey Dezső
tanbrász

Kéve művészcsoport kiállítása - nemzeti tanbrakon - egy síremlék klasszikus alakjával szerepel. -

Pati Horlan
1929 11.10

Erdey Mihó
szakrán

Kéve művészcsoport kiállítása – nemzeti szalonban – sirenzlékével szerepel.

Pesti Napló

1929 II 10

Erdey Dezső
szobrán

Kéve kiállítása – nemzeti szalonban –
szobrával szerepel. –

Az Est
1929 11.10

Erdey Dezső
szobrász

Kére művészcsoport bizottása. nemzeti szalonban. szobrával szerepel. –

nemzeti újság
1929 XI 10

MDK

Erdey Dezső

Vázlatok a Korsót vivő lány c. szoborhoz. XII. Tollr.

Vázlatok a Korsót vivő lány c. szoborhoz. XIII. Tollr.

Erdey D. emlékkiáll. Ernst Muz. Budapest, 1961.

Erdey Dezső

Rajna György kiigazitja a Budapest 1970. 10.számában megjelent egyik "Mozaik" téves adatait.

1. A Martinelli-téri Mária-szobrot Schoen Arnold szerint nem Rieder András, hanem Hörger Antal készitette.

2. Ez a szobor nem azonos a ma is álló szoborral, melyet Erdey Dezső készitett 1942-ben, az 1939-ben lebontott, erősen málló-pusztuló régi szobor helyett.

Budapest, 1971. 2.sz. 46. 1.

MDK

Erdey Dezső

Szervita-téri Madonnaszobra készülőben.

A cikket irta dr. Molnár Ernő

Magy. Épitőművészet, 1941.12.sz. 395.lap

Negatív

Zilahy István Hegedűnné

Erdey Dezső: (Staféta-futók)

Szobor

Fénykép

Magar Foto: FÁ 21216/34 Hegedűné

Erdey Dezső: Liszt Ferenc

Gipsz

1952. XII. 16.

Neg. van

Fényképész

Béke és Sz. Hegedüsné

Erdey Dezső: Liszt Ferenc

Kobor

1952.

Erdey Dezső
rezkrász.

Kére kiállítása. nemzeti Szabadban –
nemes és talentumos rezkrával szerepel. –

Magyarság
1929 11.10

Erdey Dezső
szobrász

Kéve Művészegyesület kiállítása – nemzeti szalonban. Kiválik nemes túlfogású, szép harmóniája sivamlike. –

Budapesti Hirlap

1929 11. 10

Erdey Dezső

festőművész

KÉVE Művészegyesület kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1929.11.5.

Erdey Dezső

festőművész

KÉVE Művészegyesület kiállítása - Nemzeti Szalonban képével sze epel.

U j s á g
1929.II.5.

Erdey Pezső

festőművész

KÖVE Művészegyesület kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Magyarság
1989.II.5.

Erdey Dezső

szobrász

KÉVE Művészegyesület kiállitása - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel. Szerencsés szobra igen szépen megkomponált, klasszikus ihlétű munka, a fiatal művész lehiggadó tehetségének értékes próbája.

Ujság
1929.II.10.

Erdey Dezső

szobrász

KÉVE Művészegyesület kiállítása - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel. Sirenalab

Esti Kurir
1920.11.10.

MDK

Erdey Dezsö, szobrászm.

középkorias monumentalitásu

"Szent Imre" szobra zavartalan stilusu.

B.A.: Uj Müvészek Egyesülete a Szalonban.

Nemz.Szal. - Magyar Nemzet. 1940.ápr.3. 4.l.

MDK

Erdey Dezső, szobrászm.

a Rökk Szilárd-dij nyertese, itt a Tavaszi Tárlaton

"Boxoló"

"Vizhordó" c. szobrai a legjobb darabok közé tartoznak. Ő a tárlat " felfedezése". Most a dijazás egy fiatal tehetséget emelt ki.

V. Kéve. -Tavaszi Tárlat.
Képzőművészet. ? I.évf. 1.sz. 1o.l.

ERDEY DEZSŐ

Liszt Ferenc. Gipsz 50x75 cm.

III. Magyar Képzőművészeti kiáll. kat. Műcsarnok 1952. dec-1953. márc.

Erdey Dezső

Állatszobrait porcelánba öntöttél a XX sz. kezdetén.

Holnai Lánló, Herendi porcelánszobrok. Vesiprém

6 l.

H.D.K

Erdey Dezső
szobrász

Marton László mestere volt.

D. Fehér Zsuzsa: Marton László sól
Művészet, 1967 november - 43 kep

Erdey Dezső szobrász

M.N.G.

Művével gyarapodott a Galéria állománya

Tányéros fiú

Korsós lány

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A M. Nemzeti Galéria az 1957-58-as évben. 198.l.
A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI II. Bp. 1960.

Erdey Dersö szobrász

3 fejszobra, és a „terményző" mellszobra nehezed a hűcsarnok téli tárlatán

(emlitve)

Uj Magyarság 1937 I. 24

Erdey Dezső

„Miska" c. szobormüvét a
fővárosi vásárló bizottság
megvételre javasolta a
műcsarnok téli tárlatán
(emlitve)

Budapesti Hirlap 1937 II. 28

Erdey Dezső MDK

Szervitatéri Madonna, aluminium

Műcsarnok 1942 [redacted]

A magyar művészetért c.kiáll.

MDK

Erdey Dezső

Balassi Bálint u-i jelzőtábla, gipsz

Felszabadult Bp művészete N.Gal. 1960

MDK

Erdey Dezső

Csokonai Vitéz Mihály, mészkő

Felszabadult Bp művészete N.Gal. 1960

Erdey Dezső

Miháltz Pállal, Barcsay Jenővel, Imreh Zsigmonddal, Medveczky Jenővel, Jálics Ernővel, Strobl Alajos epreskerti mütermének nedves, egészségtelen gipszrakhaiában lakott.

Devényi Iván: Miháltz Pál

Látóhatár 1971/1-2 159 old.

Erdey Dezső szobrász

9-jszfejekkel nezejnel a
műsaznok tél. tárlatán

Pesti Hirlap 1937 I. 24

Erdey Dezső
grafikái

MDK

Részt vett a tárlaton.

Pogány Ö. Gábor: A Sárospataki Galéria
Művészet, 1968. július – 22 lap

M.D.K.

Erdey Dezső, festő

Kovács Péter a ~~Székes~~ Fejér megyei ~~N~~ Hirlap 19.-ik számában 1963, márc. 3. "Erdey Dezső emlékkiállitása" cimmel cikket irt. 148.o.

Jelentés a Fejér Megyei Múzeumok 1963-64.évi tevékenységéről. 129.o.

István Király Múz. Közleményei. Alba Regia. István Király Múz. Évkönyve. VI.-VII. 1965-66. Székesfehérvár. 1966

M.D.K.

Erdey Dezső, festő

A Székesfehérvári Múz.a Baráti Kör tagjainak tárlatvezetői tanfolyamán Kovács Péter Erdey kiállitását vezette. 148.o.

Jelentés a Fejér Megyei Múzeumok 1963-64.évi tevékenységéről.129.o.

Perjés Judit: A Fejér megyei Múzeumok Baráti Köre. 148

István Király Múz. Közleményei. Alba Regia. István Király Múz. Évkönyve. VI.-VII. 1965-66. Székesfehérvár, 1966

M.D.K.

Erdey Dezső, festő

A Székesfehérvári Múz.-ban Emlékkiállítása 1963 febr.27-márc.30. 144.o.

Jelentés a Fejérmegyei Múzeumok 1963-64.évi tevékenységéről. 129.o.
Kovács Péter: Időszaki Kiállítások. 144.o.

István Király Múz.Közleményei. Alba Regia. István Király Múz.Évkönyve. VI.-VII. k 1965-66. Székesfehérvár,1966

MDK

Erdey Dezső

Bámészkodó fiu, br.

Aquinoi Tamás, gipsz

Erdey D. emlékkiáll. Ernst Múz. Budapest, 1961.

MDK

Erdey Dezső

Miska, fa

Kislány fej, fa

Dudás Jenő, f.gipsz

Erdey D. emlékkiáll. Ernst Muz. Budapest, 1961.

MDK

Erdey Dezső

Siremlékterv III.,agyag

Női fej, ólom, repr.

Guggoló fiu, ólom, repr.

Erdey D. emlékkiáll. Ernst Muz. Budapest, 1961.

MDK

Erdey Dezső

Ivó fiu, f. gipsz

Siremlékterv I.,gipsz

Siremlékterv II.,gipsz

Erdey D. emlékkiáll. Ernst Muz. Budapest, 1961.

MDK

Erdey Dezső

Ágnes, fa

Fehérváry László, gipsz

Vizöntő fiu, f.gipsz

Erdey D. emlékkiáll. Ernst Muz. Budapest, 1961.

MDK

Erdey Dezső

Szent Antal. Vázlat. Agyag

Szent László lovasszobor,br.,repr.

Ló. Vázlat. Gipsz

Erdey D. emlékkiáll. Ernst Muz. Budapest, 1961.

Erdey Dezső szobrász M.D.r.

/ 1902-1956/

Lampis Antal: A képzőművészetek története 767.1
A Kultura Világa kp. 1963.

MDK

Erdey Dezs ö, szobrászm.

nemesen egyszerüsitett Szent Imre szobrának
modelljét láttuk.

/-t-/: Nemzeti képzömüvészeti kiállitás Kassán.
A kassai MAV palotában.
Pesti Napló.1939.okt.29. 6.1.

Erdey Dezső

~ mellszobrai herendi porcelánból

dr. Sikota Szőző: Herendi porcelán 73-
Műszaki Kiadó 1970-

Erdey Dezső

székesfehérvári kiállításának irodalmát közli

F.L.: Irodalom a műemlékvédelem hez és a múzeumi mun
kához Székesfehérvárt /1956-1965./
Műemlék védelem, 1970. 3.sz. 191-192.l.

Erdey Dezső szobrász

B.D.K.

Műve az uj szerzemények között

5 érem

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A MNG az 1959-es évben 200.l

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI III. Bp. 1961.

Erdey Dezső szobrász

M.D.K.

Műve a MNG új szerzeményei között

Ollós lány

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A MNG az 1959-es évben 200

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI III. Bp. 1961.

Erdey Dezső (Istvánfölde, 1902. aug. 22. -- Bp., 1957. máj. 25.): szobrász. A Képzőművészeti Főiskolán 1920-tól 1928-ig Radnai Béla és Szentgyörgyi István növendéke, ill. tanársegédje volt. 1922-től kiállitó müvész. A Városligetben felállitott Vizhordó fiu c. szobrával 1924-ben, Narcissus, Női akt gyertyával c. munkáival pedig 1926-ban dijat nyert. 1925-ben ösztöndijjal Párizsban, 1928--29-ben Rómában tanult. 1943-tól 1948-ig az Iparmüvészeti Főisk. tanára, 1948--53 között a Szépmüvészeti Múz. restaurátora volt. Realista szobrait magyszerü technikai felkészültség jellemzi. Portrékat (Csokonai, Munkácsy, Zrinyi, Erkel, Bartók stb.), siremlékeket, köztéri szobrokat, épületplasztikákat készitett. Liszt- és Csokonai-mellképe a Müvészsétányon került felállitásra. Utolsó nagy müve a László P.-rel közösen mintázott Futók (Népstadion). 1961-ben emlékkiállitása volt az Ernst Múzeumban.

Erdey Dezső szobrász

Magyar Életrajzi Lexikon

Erdey Dezső

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NAPLÓ

1968 JUN 23

— EMLÉKKIÁLLÍTÁS nyílik a Bakonyi Múzeumban Erdey Dezső szobrászművész alkotásaiból június 22 és augusztus 15 között a Magyar Nemzeti Galéria és a Bakonyi Múzeum rendezésében.

7/1021

-ötven férőhelyes szabadtar-
sos nevelő volt itt is. De télen

Erdey Beps"

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NAPLÓ

1963 JUN 19

— ERDEY DEZSŐ EMLÉKKIÁLLÍTÁS nyílik június 22-én Veszprémben a Magyar Nemzeti Galéria és a Bakonyi Múzeum rendezésében. A nemrég elhúnyt európai hírű szobrászművész alkotása többek között a veszprémi várban helyreállított Szent Imre-szobor is. Az emlékkiállítás a művész életművének legszebb alkotásait mutatja be.

EMIL EWESS a Wil-

levél aláírói között van
sztantyin Fegyin, Mihail Sol
Alekszandr Tvardovszkij, N
laj Tyihonov és sok más sz
író és költő. A szovjet írók,
az SZKP Központi

Erdey Dezső

Tanulmány 1962
Nő. 3

ERDEY DEZSŐ: VÍZHORDÓ FIÚ

ta...

— Szólj neki te... Azt az ezüstnitrát nem jó a nap két embernek ment a

— A gyengeborjús tejtől

A lány kibomlott haját kendő alá. Sáros, vastag dültek, ahogy hozzáért a

— Véded?

Mintha csak a szél nyom be, arrébb moccant egy k

— Mindennap frisset h zit, hogy ne kelljen ezüstn

A szél lebegtette a ke Megfogta a brigádvezető, dolatnyit magafelé húzta.

— Fiatal, motorja van..

— A nádpallót megmond

— Mást nem?

— Azt is, hogy szombaton za...

— Értünk nem szólsz?

— Reggelre visszajönnék

— Motorral hazavihet...

A kendőt kihúzta az uj hátralépett.

— Biciklivel megyek...

— Messzire van!

— Kilencre hazaérek...

— Várnak?

Nevetett, de kacagása ne vább, csak az első akácfái kérge ledobta magáról a k velek közé.

— Anyám, meg a kicsik.

— Visszafordult a brigád

M.D.K.

Erdey Dezső

A kerámia kiállitásról a lap bemutatja Horthy Miklós portréjának repr.-ját, amely herendi porcellánból készült.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. nov. 13-19
V. évf. 46. sz.

Erdey Dezső MDK

Széchényi szobor, aluminium

Mücsarnok 1940/41 A magyar müvészetért c. kiáll.

Erdey Dezső MDK

Varkocs György, repr.

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

Erdey Derső

„Miska" c. szobrát - melyet
Téli Tárlaton nezepel -
a fővárosi vásárló
bizottság megvételre, javasolta
(emelhre)

Magyarság 1937 II. 28

Erdély Dénes.

Szentgyörgyi István tanítványa.

A Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán szobor-művével szerepel.

Ujság, 1928. május. 20.

Erdey Dezső

szobrász

Céhbeliek kiállitása - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel.

Függetlenség
1934.I.14.

Erdey Dessö

Csoportkiállításon szerepelt a Magyar Kulturnövetség helyiségében.

PH. 1932. XI. 20.

M.D.K.

Erdey Dezső, szobrász (1902 - 1956)

sok irányba ágazó s mindig új problémákat felvető működésével hozzájárult a modern magyar plasztika gazdagításához.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina 354. old.

MDK

Erdey szobrász

a római Coll. Hung. tagja

Nemzetk. velencei kiáll. Képzőművészet 1930.
31.sz. 145.l.

Erdey Dezső

MDK

Buzi Barna portréja, gipsz

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Erdey Dezső

szobrász

Klebelsberg emlékkiállitás - Mücsarnokban - szoborral szerepel.

Pesti Hirlap
1933.II 12.

Erdey Dezső MDK

Csokonai, gipsz

Lendvaymé, gipsz

Erdei László Kossuth-dijas vegyész prof.gipsz

Mücsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Erdey Dezső

szobrász

Céhbeliek jubiláris kiállitása - Nemzeti Szalonban-
szoborral szerepel.

Esti Kurir
1934.1.17.

Erdey Dezső

festőművész

Céhbeliek kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. /klasszicizáló férfi akt és jó portréfejek/

Budapesti Hirlap
1934.1.14.

Lovdey Dezső"

festőművész

Magy. Nemzet 83. VI. 19.

Erdey Dezső

szobrász

Céhbeliek jubiláris kiállitása - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel.

Jó szoborfej.

Pesti Hirlap
1934.I.14.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

Képzőművészeti Főiskolát végzett/1921-28/. Az Iparművészeti Főiskolán a természet utáni mintázás tanára.
ÉRMEI, PLAKETTJEI:- 1948.-DR OZEYDA POMMERSHEIM FERENC
1938-1948 L:1938-1948/ férfi arckép jobbra. Kör.
150 mm. egyold. öntött, bronz. 10/170/.

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezső szobrászművész érmei és plakettjei/1902-1957/. 10/170/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------- XV. 1959. 11.sz. Bp.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

Képzőművészeti Főiskolát végzett/1921-28/. Az Iparművészeti Főiskolán a természet utáni mintázás tanára.
ÉRMEI, PLAKETTJEI:. - 1949. - PROF SCHMIDT LAJOS 1941-1949, férfi arckép balra. Kör 170 mm egyold. öntött, bronz. 11/171/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezső szobrászművész érmei és plakettjei/1902-1957/. 10/170/. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------- XV. 1959. 11. sz. Bp.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

A Képzőművészeti Főiskolát végezte /19[illegible]1-28/. Az Iparművészeti Főiskola tanára volt, a természet utáni mintázást tanította.

ÉRMEI, PLAKETTJEI:- 1931.-GANZ FOTOCLUB, ülő női akt jobbra fényképezőgéppel háttérben gyár 2 kéménnyel. Négyzet 60+60 mm. egyold. vert horgany és bronz. 10/170/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezső szobrászművész érmei és plakettjei /1902-1957/ 10/170/. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből. ------- XV. 1959. 11. sz. Bp.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

Képzőművészeti Főiskolát végzett /1921-28/. Az Iparművészeti Főiskolán tanár, a természet utáni mintázást tanította.

ÉRMEI, PLAKETTJEI:.- 1947.-Aquinoi Szent Tamás, kövér férfi arcképe balra sapkában, felirat nélkül. Kör 100 mm. egyold. öntött, bronz. 10/170/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezső szobrászművész érmei és plakettjei /1902-1957/ 10/170/. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------- XV. 1959. 11. sz. Bp.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

A Képzőművészeti Főiskolát végezte /1921-28/. Az Iparművészeti Főiskolán a természet utáni mintázást tanította.

ÉRMEI, PLAKETTJEI: 1948.-DR CZEYDA POMMERSHEIM FERENC 1938-1948, férfi arckép jobbra. Kör. egyold. öntött, bronz. 10 /170/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezső szobrászművész érmei és plakettjei /1902-1957/ 10 /170/. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------- XV. 1959. 11. sz. pp.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

Képzőművészeti Főiskolát végzett/1921-28/. Az Iparművészeti Főiskolán a természet utáni meintázás tanára.

ÉRMEI, PLAKETTJEI:.-1954.-Fabró József, festőművész tanár, művészhajú férfi arcképe balra, felirat nélkül. Kör 80 mm. egyold. öntött, bronz. 11/171/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezső szobrászművész érmei és plakettjei/1902-1957/ 10/170/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------- XV. 1959. 11.sz. Bp.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

Képzőművészeti Főiskolát végzett/1921-28/. Az Iparművészeti Főiskolán a természet utáni mintázás tanára.
ÉRMEI, PLAKETTJEI:.-1964.- Dudás Jenő festőművész tanár férfi arckép jobbra felirat nélkül.
Kör 95 mm. Egyold. öntött, bronz.
11/171/.old.

SZIRMAY ISTVÁN: Erdey Dezső szobrászművész érmei és plakettjei/1908-1967/ 10/170/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------- XV. 1969. 11.sz. Bp.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

A Képzőművészeti Főiskolát végezte /1921-28/. Az Iparművészeti Főiskolán a természet utáni mintázást tanította.

ÉRMEI, PLAKETTJEI:.- 1947-A művész édesanyja, idős nő arcképe balra, felirat nélkül. Kör 85 mm. egyold. öntött, bronz. 10/170/.o

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezső szobrászművész érmei és plakettjei /1902-1957/. 10/170/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- V XV. 1959. 11.sz. Bp.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

Képzőművészeti Főiskolát végezte /1921-1928/. Az Iparművészeti Főiskola tanára volt, a természet utáni mintázást tanitotta.
VIZHORDÓ FIU cimü szobrát már főiskolás korában a
éé---------- Székesfőváros megvette és a Városligetben felállittatta. 10/170/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezső szobrászmüvész érmei és plakettjei /1902-1957/. 10/170/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- V XV. 1959. 11.sz. Bp.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

Képzőművészeti Főiskolát végzett /1921-1928/. Az Iparművészeti Főiskolán tanitott, a természet utáni mintázást tanitotta.

Egyik utolsó nagy munkája a: BAKUGRÓK, Tatabánya-Ujvároson. 10/170/.old

---

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezső szobrászművész érmei és plakettjei /1902-1957/. 10/170/.old.

AZ ÉRME, Kozlemények az éremgyüjtés köréből.
------- V KV. 1959. 11.sz. Bp.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

Képzőművészeti Főiskolát végzett/1821-1928/. Az Iparművészeti Főiskola tanára volt, a természet utáni mintázást tanitotta.

Egyik utolsó nagy munkája volt a: KORSÓS LEÁNY, Inota lakótelepén. 10/170/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezső szobrászművész érmei és plakettjei/1902-1957/. 10/170/.old.

AZ ÉRME, Kozlemények az éremgyűjtés köréből.
------- V. XV. 1959. 11.sz. Bp.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

A Képzőművészeti Főiskolát végezte /1921-1928/. Az Iparművészeti ~~Múz~~ Főiskola tanára volt, a természet utáni mintázást tanitotta.
Egyik utolsó nagy munkája volt az: OLLÓT TARTÓ NŐ, Zalaegerszegen. 10/170/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezső szobrászművész érmei és plaketjei /1901-1957/. 10/170/.old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------- V. KV. 1959. 11.sz. Bp.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

A Képzőművészeti Főiskolát végezte/1921-28/.Az Iparművészeti Főiskola tanára volt, a természet utáni mintázást tanitotta.
ÉRMEI, PLAKETTJEI:.-1929.-BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÖZSÉGI TAKARÉKTÉNZTAR TISZTVISELŐINEK SPORTEGYESÜLETE, kovert bronz és ezüst. 10/170/.old

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezyő szobrászmüvész érmei és plakettjei/1902-1957/.10/170/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
XV. 1959. 11.sz. Bp.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

A Képzőművészeti Főiskolát, végezte /1921-28/. Az Iparmüvészeti Főiskola tanára volt, a természet utáni mintázást tanitotta.

ÉRMEI, PLAKETTJEI: 1940.-Festőállvány előtt térdelő szerzetes balra, mélyitett alapon felirat nélkül /Fra Angelico festőmüv. 14. sz. /Háromszög 145x145 mm. egyold öntött, bronz. 10/170/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezyő szobrászmüvész érmei és plakettjei /1902-1957/. 10/170/. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XV. 1959. 11. sz. Bp.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

Képzőművészeti Főiskolát végzett/1921-28/. Az Iparművészeti Főistolán tanár volt, a természet utáni mintázást tanitotta.

ÉRMEI, PLAKETTJEI: -1940-. A művész felesége. Női arckép balra, felirat nélkül. Oval, 80+65 mm. egyold. öntött, bronz. 10/170/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezső szobrászművész érmei és plakettjei/1902-1957/. 10/170/. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XV. 1959. 11. sz. Bp.

ERDEY DEZSŐ, szobrász

Képzőművészeti Főiskolát végzett/1921-28/. Az Iparművészeti Főistolán tanár volt, a természet utáni mintázást tanitotta.

ÉRMEI, PLAKETTJEI:.-1942.-Pilótaruhás fiatal férfi arcképe balra. Álló téglány 120+85 mm. egyold. öntött, bronz. 10/170/.old.

SZIGETI IVÁN: Erdey Dezső szobrászművész érmei és plakettjei/1902-1957/.10/170/.old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XV. 1959. 1.sz. 4p.

ERDEY DEZSŐ, szobrász, 1902-1957

Radnai Miklós, majd Szentgyörgyi István Tanitványa a Képzőművészeti Főiskolán/1921-1928/. Az Iparművészeti Főiskolán tanár volt, a természet utáni mintázást tanitotta/1943-1949/.-Felesége műtermében állandó kiállitást rendezett be/Bp. Semmelweis-u. 2. IV/. 10/170/. old.

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezső szobrászművész érmei és plakettjei/1902-1957/. 10/170/. old.

Az ÉRKM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------ AV. 1959. 1. sz. Bp.

Erdey Dezső

mMDK

Liszt Ferenc, gipsz

Műcsarnok 1952/53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

Erdei Dezső

MDK

Staféta, gipsz

Műcsarnok 1952 Tavaszi Tárlat

MDK

Erdey Dezső nobrán

Narcissus. Repr.: 140.

A magyar akt kiállitás albuma. Öme-áll. Lyka-Majovszky-Petrovics. Bp. 1926. 140, 159-160,

ERDEY DEZSŐ, szobrász

Képzőművészeti Főiskolát végzet /1921-28/. az Iparművészeti F[illegible] t[illegible], a természet utáni mintázást tanította.

ÉRMEI, PLAKETTJEI:.-1946.-Jakab László, férfi arckép balra, felirat nélkül. Kör 75 mm. egyold. [illegible], bronz. 10/170/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Erdey Dezső szobrászművész érmei és plakettjei /1902-1957/. 10/170/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
-------- XV. 1959. 11.sz. Bp.

Erdey Dezső

Magyar hét Varsóban

A magyar képzőművészeti kiállitás óriási sikerü megnyitása

Varsó, április 22.

Szombaton, április 22-én nyilt meg Varsóban Magyarország kormányzója és *Moscicki* lengyel köztársasági elnök védnöksége alatt a nagy gonddal rendezett magyar képzőművészeti kiállitás a varsói műcsarnokban.

A lengyel sajtó már napok óta hirdette a kiállitás megnyitását, amely iránt a lengyel közönség körében igen nagy érdeklődés nyilvánult meg. A kiállitással kapcsolatban egyéb magyarvonatkozásu művészi és társadalmi események is zajlanak le a lengyel fővárosban. Ennek következtében a lengyel sajtó ezekről az eseményekről szóló jelentését jellemzően a „*Magyar hét Varsóban*" cimmel látja el.

Szombaton déli 12 órakor történt meg a magyar kiállitás ünnepélyes megnyitása. A kiállitást *Moscicki* lengyel köztársasági elnök személyesen nyitotta meg. A megnyitáson résztvettek a lengyel hatóságok, a lengyel arisztokrácia, a művészi világ és a sajtó legkitünőbb képviselői. A hivatalosan megjelentek között a lengyel külügyminisztériumot képviselte gróf *Szembek* államtitkár, gróf *Lubienski* politikai osztályfőnök, a köztársasági elnök kiséretében *Lepkowski* Szaniszló volt budapesti lengyel követ, a köztársasági elnök polgári kabinetirodájának főnöke *Schalli* tábornok, *Swientoslawski* kultuszminiszter. A kiállitás alkalmából Varsóban tartózkodó magyar küldöttség részéről jelen volt *Ugron* Gábor volt belügyminiszter, mint a magyarországi irodalmi és művészeti bizottság elnöke, *Jaisoviczky* Károly kultuszminisztériumi államtitkár, *Say* Géza kultuszminisztériumi osztálytanácsos, *Gerevich* Tibor.

A köztársaság elnöke több mint egy óra hosszat időzött a kiállitáson. A kiséretében lévő előkelőségek szintén nagy elragadtatással nyilatkoztak a látottakról és egyhanguan megállapitották, hogy a magyar kiállitás tulszárnyalja a Varsóban a multban rendezett külföldi kiállitásokat.

A kiállitás magas szinvonala szembetünő bizonyitéka a magyar-lengyel barátságnak. Ilyen gazdag és ilyen nagyértékü anyaggal még egyetlen hasonló külföldi kiállitás sem szárnyalhatta tul a mostani magyar kiállitást.

A kiállitás első terme a magyar Szépművészeti Muzeum XIX. századbeli nagy mestereinek legértékesebb kincseit mutatja be. *Horthy* Miklós kormányzónak *Erdey* Dezső vésőjétől származó pompás szoborképmása körül *Szinyei-Merse* Pál, *Benczur* Gyula, *Munkácsi* Mihály, *Pál* László, *Lotz* Károly és *Székely* Bertalan legszebb művei függnek a falon.

A második és harmadik terem a mai magyar művészet keresztmetszetét mutatja be a különböző irányzatok válogatott darabjain keresztül. A magyar közönségre megindító hatással volt a napokban elhunyt *Vaszary* János művei alatt elhelyezett gyászfátyolos babérág.

Az utolsó termek a magyar népművészet és iparművészet legszebb munkáit mutatják be. Igen nagy sikert aratott a magyar alkalmazott iparművészet eredeti

mint egy óra hosszat tartott.

*

GRÓF TELEKI PÁL miniszterelnök kormányzói kihallgatása után megkezdte *tájékozódó tanácskozásait kormánya tagjaival és a belpolitikai élet vezetőivel.* A miniszterelnök távollétében zajlottak le — mint ismeretes — azok a belpolitikai események, amelyek a zsidótörvényjavaslattal kapcsolatban az országgyülés két Házának véleménykülönbségéből keletkeztek. Délben *Tasnádi Nagy* András igazságügyminiszter és *Antal* István igazságügyi államtitkár jelent meg a miniszterelnöknél és beszámoltak az eseményekről.

*

A FELSŐHÁZ vezető tagjai ezalatt szombaton délelőtt gróf *Széchenyi* Bertalan-

sitásával kapcsolatban kimondanák: *azoknak a személyeknek földbirtoka, akiket ez a rendelkezés érint, földbirtokpolitikai célokra igénybevehető, ezek a személyek továbbá a jövőben földbirtokot nem szerezhetnek.* Felmerült még az a terv is, hogy *az egész módositó inditványt iktassák a javaslat második szakaszába,* de mivel a házszabályok értelmében *a második szakaszhoz már nem lehet inditványokat tenni és a szakaszt már nem lehet módositani,* a második paragrafus után *egy uj harmadik paragrafust* szurnának be ezeknek a szempontoknak figyelembe vételével.

*

AZ EGYEZTETŐ BIZOTTSÁG, a tervek szerint, szerdán befejezi tanácskozását. A felsőház és a képviselőház plénuma *csütörtökön* formális ülésen dönt a to-

bor, a kiállitás kormánybiztosa, *Aba-Novák Vilmos* festőművész, a Képzőművészeti Főiskola tanára jelent meg. Képviseltette magát a kiállitáson a varsói diplomáciai kar is. Megjelentek *Valentino* olasz nagykövet, *Franasovici* román nagykövet, a svéd, bolgár, norvég, finn, észt, görög követek, a német nagykövetség ügyvivője, aki a távollevő német nagykövetet képviselte, valamint a német és olasz katonai attassé is. Jelen volt a kiállitás megnyitásán *Hóry* András varsói magyar követ és meghatalmazott miniszter a követség teljes tisztikarával egyetemben. Igen nagy számban vettek részt az ünnepélyen a magyar kolónia tagjai is.

Pontosan 12 órakor érkezett meg a kiállitás diszhelyére *Moscicki* Ignác köztársasági elnök, akit a bejáratnál *Hóry* András magyar követ, a varsói műcsarnok elnöke, *Brzezinski* Szaniszló és *Gerevich* Tibor egyetemi tanár, a kiállitás magyar kormánybiztosa üdvözölt.

A köztársasági elnök *Gerevich* professzor szakavatott vezetése mellett nagy érdeklődéssel szemlélte meg a magyar kiállitást és nagy tetszéssel nyilatkozott annak páratlanul gazdag reprezentativ anyagáról. Külön kiemelte a köztársaság elnöke, hogy a retrospektiv magyar anyag a modern művekkel együttesen maradéktalanul magyar levegőt áraszt.

bemutatása, amely a külföldi kiállitások során nemcsak a varsói közönség számára jelent meglepetést, hanem a magyar kiállitásrendezés történetében is uttörő. Ugyanis az iparművészeti tárgyak rendezésével nemcsak a muzeális értékü dolgokat mutatja be a kiállitás, de a modern műveket az élet körébe illesztve alkalmazza. Igy kerül zavartalan összhangban egymás mellé a festészet, szobrászat, az arany- és ezüstművesség, az üvegipar és a kerámia, a textil- és népművészeti kincsek pompás összhatásban. A kiállitás legutolsó helyiségében az egyházművészeti tárgyakat állitotta össze egy kápolna összhangjában a rendezőség.

A lengyel közönség elragadtatással nyilatkozott a kiállitás rendkivüli változatosságáról és pompás tárgyairól. Igen nagy sikert aratott a gazdag grafikai anyag is, valamint az a külön a varsói kiállitásra készült monumentális *Aba-Novák* kompozició, amely a lengyel-magyar barátságot jelképező hatalmas ötszárnyu falképbe foglalja össze a lengyel-magyar történelmi sorsközösséget a mai napig. Ez a mű valósággal a magyar-lengyel történelem egy darabja.

A kiállitás megnyitási ünnepsége után a Bristol-szálló pompás különtermében *Swientoslawski* lengyel kultuszminiszter rendezett bankettet a magyar előkelőségek számára a lengyel előkelőségek részvételével. A banketten a kultuszminiszter vendégeként megjelent *Hóry* András varsói magyar követ, *Macziszewski* Severin, a kultuszminiszter helyettese, *Ugron* Gábor volt miniszter, *Jalsoviczky* Károly államtitkár, *Kobylanski*, a külügyminisztérium politikai osztályának igazgatója, a magyar küldöttség és a varsói magyar követség valamennyi tagja, valamint a lengyel kultuszminisztérium, a tudományos és művészi világ vezető egyéniségei.

Swientoslawski kultuszminiszter pohárköszöntőt mondott *Horthy Miklós* kormányzóra és éltette a lengyel-magyar kulturális kapcsolatokat. *Jalsoviczky* Károly államitkár válaszában tolmácsolta *Hóman* Bálint kultuszminiszter üdvözletét és meleg szavakkal köszönte meg a szives fogadtatást. Ezután rámutatott arra, hogy a varsói magyar képzőművészeti kiállitás a magyar-lengyel kulturális egyezmény megvalósításának egyik fontos mozzanata. Kiemelte, hogy a kulturális egyezmény keretén belül nemcsak a főiskolai hallgatók és tanárok, hanem a magyar és lengyel képzőművészek cseréjére is szükség van.

Szombaton este *Hóry* András varsói magyar követ estebédet adott a lengyel és magyar előkelőségek tiszteletére. Az estebéd után a magyar követnél estély volt, amelyen több mint négyszázan jelentek meg a varsói társadalom, a tudományos és művészi élet, a hivatalos körök, a diplomácia és a sajtó részéről.

A kiállitás rendezésével kapcsolatosan a magyar művészi események sorában csütörtökön reprezentativ hangverseny lesz, amelyen *Kállay* Miklós, a Petőfi Társaság alelnöke, a kiváló iró, Báthory István életéről irt művéből franciá nyelven részleteket olvas fel. A műsorban szerepel *Zathureczky* Ede hegedűművész, *Palló* Imre, az operaház tagja és *Csiby* József zongoraművész.

A következő hét folyamán *Gerevich* Tibor egyetemi tanár rádióelőadást tart a mai kor magyar művészetéről.

Április 23-án a varsói Petőfi Sándor egyesület táncestélyt rendez, május 6-án pedig a varsói magyar művészeti események sorát méltóképpen zárja be *Dohnányi* Ernő zongoraművész, a Zeneművészeti Főiskola igazgatója filharmóniai hangversenye, amelynek során a kiváló magyar művész nemcsak saját műveit adja elő zongorán, hanem vezényelni is fog.

gyömrői, központi, monori, nagykátai pomázi, ráckevei és váci járásai, Budafok, Kispest, Pestszenterzsébet, Pestszentlőrinc, Rákospalota, Szentendre, Ujpest és Vác megyei városok, Jásznagykun-Szolnok megyéből a jászsági alsó és felső járás, valamint Jászberény. Az ujonnan megállapitott gépjárműterület lakosainak az uj igazolványok kiadását a budapesti főkapitányságtól kell kérniök két példányban kiállitott jelentkezési lapon. A jelentkezési lapok Budapesten a Veres Pálné-utcai közigazgatási rendőrségen, vidéken pedig a rendőrkapitányságoknál kaphatók. *A jelentkezési lapokat május 1. és junius 30. között kell beadni,* mellékelni kell hozzájuk három fényképet, olyan okmányt amelyből a személyi adatok pontosan megállapithatók, a legutóbbi bejelentőlap szelvényét és két pengő befizetését elismerő postatakarékpénztári csekket.

A főkapitányi hirdetmény szerint nagyobb üzemek, hivatalok, vállalatok és klubok kérhetik annak engedélyezését, hogy autósigazolvánnyal rendelkező alkalmazottaik, illetve tagjaik jelentkezési lapjait összegyüjtve kisérő jegyzékkel egyszerre terjeszthessék be a közigazgatási osztályhoz.

Ugyancsak szombaton jelent meg az a főkapitányi hirdetmény, amely elrendeli *a visszacsatolt felvidékről származó autók megvizsgálását,* magyar forgalmi engedéllyel, igazolólappal és rendszámmal való ellátását. Az ehhez szükséges jelentkezési lapokat igényelni, ugyancsak a főkapitányság közigazgatási osztályán, benyujtani pedig kedden és pén-

122.863—1939. szám.
VIII. 2. ügyosztály.

Haszonbérbeadási hirdetmény

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium (Budapest, V., Báthory-utca 12, III. 20.

melyeknek *a paritás alapján* kell összeülniök. Ez azt jelenti, hogy miután a képviselőház bizottságának *159 tagja* van, ugyanennyi tagból kell állnia a felsőház bizottságának is. Mivel pedig a felsőház bizottságai *197 tagból* állanak, *38 tagot* kihagynak belőlük. Ez ugy történik, hogy az egyesitett bizottságokból *159 tagot választanak.*

*

A ZSIDÓTÖRVÉNYJAVASLAT

tárgyalásának *menetrendje* a következőképpen alakul: *Hétfőn* az országgyülés két Házának elnöke tanácskozásra ül össze és megállapitják a további eljárás módozatait. *Kedden* kerül sor a felsőház egyeztető bizottságának megalakitására, ugyanakkor ülést tart a képviselőház zsidóbizottsága is a további teendők megbeszélése végett. Az *egyeztető bizottság szerdán tart ülést* és a terv az, hogy délelőtt és esetleg délutáni tanácskozáson létrehozzák a megállapodást

*

A KÉPVISELŐHÁZ

közjogi bizottságának elnöke, *Péchy* László az egyeztető

szóló 1939. évi I. törvénycikk 141. §-a alapján alakitott harminchattagu országos bizottság *április 25-én* kedden, délután egy órakor a képviselőház miniszterelnöki szobájának tanácstermébe ülést tart. Tárgy: 1. A *harminchattagu országos bizottság két elnökének, két helyettes a elnökének, két jegyzőjének és két előadójána megválasztása.* 2. A m. kir. miniszteriu 2640—1939. M. E. számu rendelete a találmányokra vonatkozóan az 1939. évi II. törvénycikkben megszabott engedélyezési eljárás tárgyában.

*

A KORMÁNY TAGJAI

gróf *Teleki* Pá miniszterelnök elnöklésével szombato délután négy órakor minisztertanácso tartottak. A minisztertanácson gró *Csáky* István külügyminiszter tájékoz tatta a kormány tagjait a római látogatás alkalmával folytatott megbeszélésekről. A minisztertanács délután hat órakor ért véget.

*

MEGHIVÓT

Erdei Dezső

„Vízhordó fiu" c. művét 1927-ben a Mücsarnokban mutatták be, majd a Városligetben állitották fel; Tipusa életkép jellegű.

Gádor E.: Budapest sobrai, Budapest, 1955. 141.

MDK

Erdey Dezső

Pillérre támaszkodó férfi akt. Vörös-fekete kréta

Jobb karjával pillérre támaszkodó,bal kezében lándzsát tartó férfi akt. Vörös-fekete kréta. I.

Erdey D. emlékkiáll. Ernst Muz. Budapest,1961.

MDK

Erdey Dezső

Támaszkodó férfi akt. I. V. kréta

Támaszkodó férfi akt. II. Vörös kréta

Támaszkodó férfi akt. III. Vörös kréta

Erdey D. emlékkiáll. Ernst Muz. Budapest,1961.

M.D.K.

Erdey Dezsö szobrász

Kiállitás müveiböl emlékkiállitás

Szeged, 1962.

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A MNG. az 1962-1963-as évben

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp.1965

165. l.

M.D.K.

Erdey Dezsö

Kiállitás müveiből emlékkiálliáts

Veszprém, 1963

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A MNG az 1962-1963-as évben

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Sp1965.

165. l.

MDK

Erdey Dezső

M. Nemz. Galéria, vezető 1965.

M.D.K.

Erdey Dezső, szobrászművész

Emlékkiállitás. 1963 VI 21-től VIII.21-ig. A Magyar Nemzeti Galériával közösen. Veszprémben

Éri István: Beszámoló a Veszprém megyei Múzeumi Igazgatóság 1963.év munkájáról. 27.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 2. Veszprém 1964

Erdey Desző

Szerepelt a velencei magyar kiállításon.

MN 1939. V. 2.

MDK

Erdey György, szobrászm.

szigoruan felépitett középkori vitézt mutat be Szent Imre páncélos szobrában.

" A kiállitás müvészeinél tiszteletreméltó az a törekvés, h. /h. mindenki valami egyénit, ujat akar adni, de nagy mesterük Vaszary János szelleméhez hiven sohasem követnek el szertelen kilengéseket., s mindi megmaradnak a grande arte szinvonalán."

R. Szörédi Ilona: Az uj müvészek egyesületének kiáll. -a. Uj Magyarság. 1940. márc. 31. 15.1.

Erdey György

Erdey György alkotta Székesfehérvárott a Varkocs György által ábrázoló plasztikát.

V. Kovalovszky Márton: Székesfehérvár, 1938.

Művészet, 1974. december - 16. lap.

ERDEY DEZSŐ

Város néző

„Non omnis moriar”

„Nem fogok egészen meghalni” - hirdeti a felirat *Konthy Gyula,* egykori nyíregyházi, városi tisztiorvos síremlékén az Északi temetőben. Az idézet alatt egy félig térdeplő nő szobra emlékeztet a gyászra és a fájdalomra, mégis egyfajta örökkévalóságot sugallva. A törékeny, bájos nőalak évtizedek óta dacol a tovaröppenő telekkel és nyarakkal úgy, hogy szépségén mit sem fogott az idő.

Különös, hogy a város egyik méltán legszebbnek tartott szobra éppen a temetőben látható. Igaz, nem mindennapi a története sem.

Konthy Gyula, Nyíregyháza gazdag és művelt tisztiorvosa készíttette saját leendő síremlékére. A munkát *Erdey Dezső* (1902-1957), a jónevű budapesti szobrászművész vállalta, aki híres volt arról, hogy igen nagy gondot fordított az architektúra és a szobor kapcsolatára. A Konthy síremlék nőalakja fölfelé néző arcában lehunyt szemekkel, tétova, céltalan mozdulattal fejéhez emelt karjaival a lelki szenvedés kifejeződése. Ez az alkotás a művész egyik legkiemelkedőbb munkája.

Vajon ki lehetett a múzsa, akiről Erdey Dezső a szobrot mintázta..? Az akkori fiatal nő mára már nagymama korba lépett - ha él még egyáltalán. Ám hajlékony alakja, fájdalomtól megtört, örök fiatal arca hirdeti az Északi temetőben az egykori nyíregyházi tisztiorvos, a rég porladó művész és a maga dicsőségére: „Non omnis moriar - nem fogok egészen meghalni...”

Ám az élet - kis híján - más sorsot szánt neki. Éppen harmincöt esztendeje, hogy a szenvedés földi angyala leszállt talapzatáról - kis híján végérvényesen! - hogy Budapest közönsége is megcsodálhassa *Erdey Dezső* emlékkiállításán. Ekkor az örökös a szobrot eladta, s csak *Kalocsay István* városi főmérnök közbenjárásának köszönhető, hogy visszakerült oda, ahová tartozik: Konthy Gyula síremlékére...

(Fotó: Orosz Katalin)

NYÍREGYHÁZI NAPLÓ 1997 okt 4

- A Törzs u. és Lobogó utca által határolt közterületen kialakított:

1. 22201/61 6x52 312 14 1.248.000,-
2. 22201/62 6x52 312 14 1.248.000,-
3. 22201/63 6x52 312 14 1.248.000,-
4. 22201/64 6x52 312 14 1.248.000,-
5. 22201/65 6x52 312 14 1.248.000,-
6. 22201/66 6x52 312 14 1.248.000,-

- A Fazekas János tér 20-22 számú épület mögötti parkolóban kialakított:

7. 22201/68 7x21 147 7 588.000,-
8. 22201/69 7x19 133 6 532.000,-

- A Szalag utcai parkoló területén kialakított:

9. 22200/137 6x45 270 14 1.080.000,-
10. 22200/138 6x32 192 10 768.000,-

- A Semmelweis utca északi oldalán lévő:

11. 22200/134 garázstelek 382 16
üzlettelek 98 2
belső udvar 170

Összesen: **650 - 18 - 1.757.000,-**

A pályáztatás tömbönként, a helyrajziszám, garázsszám és a terület megjelölésével történik.

A pályázaton építőközösségek meghatalmazott közös képviselőjük útján vehetnek részt, a tagok és azok személyi adatainak megjelölésével.

Abban az esetben, ha egy tömbre egy építőközösség pályázik, az eladás az induló áron történik. Több pályázat esetén versenytárgyalás lebonyolítására kerül sor, és a tulajdonjogot a legmagasabb árajánlatot tevő építőközösség nyeri el.

A garázstömbtelkek az építőközösség tagjainak osztatlan közös tulajdonába kerül.

A pályázat beadásának feltétele, hogy a pályázók bánatpénz címén az induló vételár - tömbtelkekenként - 10%-át az eladó részére befizetik, és a befizetést igazoló csekkszelvény másolatot pályázatukhoz mellékelik.

A nyertes pályázó által befizetett bánatpénz a vételárba beszámításra kerül, a többi pályázó esetében pedig a versenytárgyalás megtartását követően visszafizetésre kerül.

A garázstelkek beépítése az érvényben lévő részletes rendezési terv és a vonatkozó építésügyi jogszabályoknak megfelelően, úszótelkes formában történhet, 2 éves beépítési kötelezettséggel, és ennek biztosítására visszavásárlási jogunk fenntartásával.

A szükséges tereprendezés, út és közműépítések költségei az építőközösségeket terhelik.

A pályázat benyújtása a Városháza "A" épület I. emelet 117. számú irodájában 1997. október 10-én (péntek) 12.00 óráig történhet.

A versenytárgyalás időpontja: 1997. október 14-én (kedd) 9.00 órától fél óránként

A pályátatot kiíró fenntartja azt a jogot, hogy a pályázatot indoklás nélkül érvénytelennek nyilvánítsa,

A részletes pályázati feltételek iránt érdeklődni a Polgármesteri Hivatal Vagyon- és Vállakozási Irodáján lehet. (telefon: 310-197, 414-155/196)

Pályáztatásról tájékoztatót ad a lakossági fórumon Bartha László önkormányzati képviselő 1997. október 2-án (csütörtök) 17.30 órakor a Móra Ferenc Általános Iskola ebédlőjében.

ramjával, vezetésével.

3.) A pályázatnak tartalmaznia kell:

PÁLYÁZATI FELH

A Szabolcs-Szatmár-Be Közalapítvány Kurató

olyan tehetség gondozó programok támogatására, amelyek közoktatási intézményben tanulói jogviszonnyal rendelkező fiatalok tehetségének fejlesztését célozzák meg.

Pályázhat intézmény, magánszemély, egyesület, amennyiben a program viteléhez megfelelő igazolt jogosítvánnyal, illetve végzettséggel rendelkezik és székhelye (lakása) Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyében volt már a pályázat benyújtását megelőző évben is.

A pályázathoz csatolni kell:

1. Az intézményt (magánszemélyt, egyesületet) bemutató ismertetést.

2. A részletesen kidolgozott tehetséggondozó programot a program időtartamának és a be-

Erdey Dessö

Szerepelt a művészszapartok műcsarnoki kiállí-
tásán.

BH. 1931. II. 22.

Erdey Desső

Szerepelt a művésszapartok műcsarnoki kiállításán.

P. H. 1931. II. 21.

Erdey Dezső szobrász.

Kiáhítása nyílik holnap az Ernst Múzeumban, melyen régebbi művei is vagyonnak „Vízhordó fiu", „Tányéstartó fiu", „Miska" (emlitve)

Lipság 1937 XII. 31

M.D.K.

Erdey Dezső szobrász

Művei a kiállitáson

Perneczky Géza: Magyar szobrászat 1920-1945
Kiállitás Székesfehérváron
Magyar Nemzet 1966. márc. 25. 4.l.

Erdey Dezső rajzai

Kiállítása nyílt az Ernst Múzeumban

Magyarság 1938 I. 1.

MDK

Erdey Dezsö, szobrászm.

bemutatott müvét keveseljük ahhoz, h. müveszetét képviselje.

Rónay Kármér

A Székesfv. Képt. ~~1939~~ 1937/38. évi uj szerzeménye: Képes Krónika. 1939. 24. sz. 63-64. l.

Erdey Dezső MDK

Horthy Miklós, gipsz

Műcsarnok 1940 Tavaszi tárlat

Erdey Dezső.

Szentgyörgyi műemléke

Szobor-alkotása szerepel a Képzőművészeti Főiskola kiállításán, a Műcsarnokban.

Nemzeti Ujság, 1928. Máj. 20.

Erdey Dezső (1902-1957)

kiállitott műve:

Tányéros fiú, 1932 Bronz, 45,5 cm

MNG Ltsz.: 5875-N

Magyar szobrászat 1920-1945. Kiállitás, Székesfehérvár. Kat. bev.: Kovács Péter, K. Kovalovszky Márta. Székesfehérvár, 1966. 34 l., 7 t. /A huszadik század magyar művészete./

14. l.

1.

Erdey Dezső (1902-1957)

foglalkozott régi mesterek kísérletéivel, technikai, mintázási fortélyaival és entétikával.

Munkamenetét mutatják tervrajzai, vázlatai.

Erdey Dezső emlékkiállitása. Bp. 1961 /Ernst Muzeum/. Kat. bev. Pogány Ö. Gábor. Bp. 1961. 25 l., 7 t.

5-6. l.

137.

Erdey Dezső

Korsót vivő lány. (repr.)

Erdey Dezső emlékkiállitása. Bp. 1961. Ernst Muzeum. K_t. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1961. 25 l., 7 t.

címlap

Ereley Dezso"

A bpesti Népstadion bejáratához vezető "Ifjúság útjának két oldalán felállítandó" szobrászművek egyik alkotója.

E. Gádor - G. O. Fogány: Ungarische
Bilderkunst, Bpest, 1955. 131.

Erdey Derső

emlitve

Pogány Ö. Gábor A Magyar Nemzeti Galéria (Vezető) 45. e.
Budapest 1965

Erdey Depő

(1902-57) Balassi Bálint utcai jelző-
tábla 1954, gipsz, 80cm.,
Csokonai Vitéz Mihály, 1953, Mészkő, 103cm.-

A felszabadult Budapest művészete.

Budapest, 1960 181

Kiállítás-katalógus.

Erdey Dezső

szöbrászmüvész MDK

emlékkiállitása a Nemzeti Galéria rendezésében.

"Vizhordó Fiu"

I.F.:Két kiállitás megnyitójával kezdődött Szegeden a muzeumi hónap.

Délmagyarország. 1962. okt. 5.

MDK

Erdey Dezsö, szobrász

a Budapest Szervita-teren a templomban Szüz mária szobrát mintázta .

Az országos egyházmüvészeti tanács.
Szépmüvészet 1942. 266.1.

MDK

Erdey Dezsö, szobrász

Szent Antal kutja szobrászati részét alkotta. A szegedi Fogadalmi templom egyik tornyának falába helyezik el.

Városszépités vidéken. -Magyar Iparmüvészet. 1941. 1.sz.

MDk

Erdélyi Dezső, szobrász művész

(A budapesti példányon: Erdey Dezső)

Emlékkiállítása nyílt meg a székesfehérvári István Király Múzeumban.

—: Rövidet

6.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. márc. 2. [Vidéki]

Erdey Dezső, szobrász MDK

[A vidéki példányon: Erdélyi Dezső]

Emlékkiállítása nyílt meg a székesfehérvári István Király Múzeumban.

—: Röviden 6. l.

NÉPSZABADSÁG

, Bp. 1963. márc. 2.

Erdey Dezső
szobrász

M.D.K.

A Martinelli téri emlékoszlop,
Csokonai és Liszt portrei, Bartók
mellszobra az ő nevéhez fűződik.
~~A [illegible] plexiginel~~

H.G.: Az újra felfedezett szobrász.
Nők Lapja, 1961. szept 23.

M.D.K.

Erdey Dezső
nobrász

Vízhordó fiú" a Vázosligetben,
„Tányéros fiú" a Salgótarjáni-úti
fürdőben, a néhesfehérvári Warkoto
nobor", a veszprémi Smore "Királyfi
c. nobra

H.G.: Az ufra felfedezett nobrász
Nőh Lapja, 1961. sept. 23.

Erdey Dezső
szobrász

A. D. K.

„Vízhordó fiú", „Néger portré",
„Fáró fiú", „Gyértyavivő lány",
„Térdelő nő" c. művei — Portréi ról.

N. Penzes Éva: Erdey Dezső.
Művészet, 1961. október - 39 l.

Erdey Dezső
Arohan

M.D.4.

Jancsi
Dudás Jenő
Szarár Ernesa
Ollós nő
} repro

N. Perzes Éva: Erdey Dezső
Művészet, 1961. október – 391.

MDK

Erdélyi Dezső
szobrász

emlékkiállítása az Ernst Múzeumban

Mozaik
Nyíregyháza 89 erf. 203 m. 1961 aug 27

Erdey Dezső MDK

Repr:

Vizhordó fiu.

THALY TIBOR: A 200 éves Városliget. Bp. 1958.

89. lap előtt.

Erdey D-ezsö, szobrászm. mDK

54. Varkocs G-yörgy. Szobormü. Repr.
/ Régi magyar vitéz. Alló alak. / XII. t.

KMTárs. Magyar müvészetért. 1940. 41. 1.

Erdey Dezső

(1902–1957). Korsót vivő lány-akt szobra Inotán, az új lakótelepen.

aulitve.

Selenkor, 1965 2. szám, 156. l

Erdei Dezső

szobrász

M.D.K.

Herendi szobrai:

Arany János	mellszobra	170 mm	fehér
Szécsényi István	"	210 "	"
F. Rákóczi Ferenc	"	220 "	"
Mátyás király	"	200 "	"

É.M. Árjegyzék. Herendi porcelán szobrok és domborművek. Bp. 1959. 36. old. és 37. old.

Erdey Dezső, szobrán (2) MDK

Korábbi alkotásai között sok a bibliai tárgyú. (Szent Imre, Szent László, Szervita emlékoszlop stb.) Műveinek jelentős csoportját adják portréi (barátairól, gyermekekről, nőkről, nemzeti nagyjainkról — Csokonai; Liszt; Bartókról stb —). Síremlékei, emlékművei, Derkovits egyik metszetén alapuló Dózsa György egyként mutatják nagyságát

Péter Imre: Erdey Dezső műveinek emlékkiállítása az Ernst Múzeumban 8. l

Bp. 1961. szept. 9.

NÉPSZABADSÁG

Erdey Dezső, szobrász

(1902 = 1957)

A főiskolán Szentgyörgyi mestertől tanult.
A Kiállításon szobrai és grafikái szerepelnek:
A Zalaegerszegi Ruhagyár részére készült
Ollós nője, a Víchordó fiú, a Salgótarjáni
üti fürdőben látható Tányéros fiú, a Bakugróik,
az inotai erőmű lakótelepén felállított
Korsós lány.

Korsós lány (részlet) Repr

Péter Imre: Erdey Dezső műveinek emlékkiállítása 8. l
az Ernst Múzeumban
NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. szept. 9.

Erdey Dezső, szobrász

Mok

A négy évvel ezelőtt elhúnyt szobrászművész műveitől emlékkiállítás nyílt aug. 26-án az Ernst Múzeumban.

Vízhordó fiú c. bronzszobra.

Repro

– Erdey Dezső műveinek emlékkiállítása az Ernst Múzeumban 7.l

Bp. 1961. aug. 27.

NÉPSZABADSÁG

MDK

Erdey Dezső

Férfiarcmás, gipsz

Horthy Jub. kiáll. Műcs. 1939. dec. 13. 1.

MDK

Erdey Dezső

Szent Imre, ólom

Magy. Művészetért kiáll. r.Műcs. 1940. febr.

25. 1.

Erdey Dezső
nobrán

M.D.K.

A művén feleségének portréja
Vizhordó fiú } repro

H.G.: Az újra felfedett nobrán
Nők Lapja, 1961. szept. 23.

MDK

Erdey Dezsö, kerámikus

munkáját külön ki kell emelni, a magyar történelem nagyjait mintázta meg.

R.Szörédi Ilona: A kultuszminiszter nyitotta meg a keramikai kiállitást.
Uj Magyarság. 1942.nov. 7. 6.1.

le. ' . V.

ERDEY Dezső szobrász

A Magyar Nemzeti Galéria
emlékkiállítását rendező művész-
ből

Magyar Nemzet 1961. márc. 2. 6. l.

Erdey Dezső, szobrász

17 Ok

A Nemzeti Galéria Erdey Dezső emlékkiállítást rendez.
E célból kölcsönkéri a magántulajdonban lévő Erdey-műveket.

— : Hír

8. 1

NÉPSZABADSÁG. Gy. 1961. március 8.

Erdey Dezsö, szobrász MDK

Szentgyörgyi tanitványa.

(e.a.j)

A Képzömüv. Föisk. növ. kiáll. - Müvs. Ujság. 1928 máj.2o. 22.1.

MDK

Erdey Dezső

vitéz nagybányai Horthy Miklós, gipsz.

Tavaszi Tárlat 1940 ápr.-máj. 9.1.
Mücs.

M.D.K.

Erdey Dezső, szobrász

Tányéros fiu és Korsós leány c. kisplasztikáit említi

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1957-58-as években,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 120. old.

MDK

Erdey Dezsö, szobrász

Miska. Szobor, gipsz. Jelz. "Erdey D. 936".

Nemz. Szal. Müv. Egy. -Székfv. Kpt. és Tört. Muz. új szerzeményei. 1937/38. 1939. máj.-jun. Kat.

M.D.K.

Erdey Dezső, szobrász

nevét azzal kapcsolatban említi a szerző, hogy Erdey volt az, aki egy Velencéből származó XIV. századi Mária szobor restaurálását 1951-1952-ben elkezdte, a két fejet lecmelte, a többi lehullt darabokat rendezte és az alájuk helyezett papírlapokra feljegyezte a helyet ahonnét azok leváltak.

Halmágyi István: Egy pusztuló szobor megmentése. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1958. 12, sz. 109. old.
Képek a restaurálás folyamatáról: 41.-43. old.
24.-28. ábrák

MDK

Erdey Dezsö, szobrász

A Kormányzó kitünö mellszobra.

OZ.: A Vall. és Közok. Min. vásárlásaiból kiáll. az
O.M.Sz.Muz.-ban
Szépmüvészet. 1941. 206.1.

8.12.

Sz. D. K

ERDEY Dezső szobrai 2

Mikes-szobra

/ gábor/ Mikes -kiállitás aPetőfi Irodalmi Muzeumban
Magyar Nemzet 1962. február 21.4.1.

MDK

Erdey Dezsö, szobrász

Kormányzó Ur Öföméltósága mellszobra.

A Vall. és Közokt. Min. vásárlásai. 1938 jul.1.-aug.1.
Kat. 2o.1.

MDK

Erdey Dezső

1923-ban ösztöndijat kapott

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

Erdey Dezsëq, szobrász MDK

/Herendi porc.gy./

Horthy-fej alapzattal. /1942/

OMIP.Társ.Bp.-Orsz.M.K.Pr.Kiáll. 1942. Kat. 14.1.

mdk

Erdey Dezső szobrászművész

emlékkiállítása. „Hunyadi", „Néger fej", „Korsot vivő leány". (felvételek)

H. 9. Erdey Dezső: emlékkiállítása
Ország-Világ 1961, 37. sz. 11. l

MDK

Erdey Dezső

szobor

Megnyitották Kassán az ... iparm. tárlatot.
Új Magyarság. 1943. máj. 11.

mdk

Erdey Dezső szobrász

„Mikes Kelemen" (bronz)

reprodukció

-y- Mikes Kelemen emlékkiállítás: Petőfi Irodalmi Múzeum.

Népművelés, 1962, 4. sz. Kétsóborító 2.

Erdey Dezső, szobrász 7 DK

1936-ban felállított s ideiglenesen eltávolított Szent Imre szobrát a lejárati lépcső indítása mellé helyezik el.

-A veszprémi Szent György egyház és konzerválása

137–143

Műemlékvédelem, bp. 1960. 3. szám IV. ért.

le. D. K.

ERDEY Dezső szobrairól

Emlékkiállítása az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1961. szept. 10. 9. o.

MDK

Erdey Dezsö, szobrász

Csokonai. Gipsz.

Lendvayné. "

Futók. László Péterrel közös müve.
Aluminium szoborcsoport. 270 cm.
Erdey László Kossuth-dijas vegy.prof . 64 cm.

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.ja n.-febr. Kat. 18.l.

Erdey Dezső MDK

" Vizhordó Fiu"

THALY TIBOR: A 200 éves Városliget. Bp. 1958.

133.1.

MDK

Erdey Dezsö, ip.müv.

/Herend. Porcellánművészet./

Arany János.
Mátyás király.

OMIP.Társ. Bp.-Művészet az iparban. 1943. Üveg- és Fémkiáll. Ka/t. 20.
21.1.

MDK

Erdey Dezsö, szobrász, ip.-müv.

/Herendi porc.gy./

Szt.László. /1942/
Nagy Lajos. /1942/

OMIP.Társ.Bp.-Orsz.M.Ker.Kiáll. 1942. Kat. 16.1.

Erdey Dezsö, szobr.-ip.müv.

/ Nemzeti porc.gy./

Gr.Teleki Pál /1942/

Gr. Eszterházy Móric./1942/

Ip.Tört.Ip.-Orsz.M.Ker.Kiáll.1942. Kat. 17.1.

MDK

Erdey Dezsö, szobrász.

/Herend/

vitéz nagy bányai Horthy Miklós életnagyságu mellszobra.

A Vall.- és Közokt. Min. müvészeti elismerö oklevelét nyerte.

OMIP.Társ.Bp.-Orsz.M.Ker.Kiáll. 1942. Kat. 12.1.

Erdey Dezsö, ip.müv. MD K

kerámia vagy porcellán müvekkel szerepel.
A herendi porc.müvészek közé is tartozik.

Schalk-ház. Kassa. /?/: A kassai ipsmüvészeti kiáll.
Népszava. 1943.május.9. 10.1.

M.

MDK.

Erdey Dezso szobrasz

"Buzi BArna portreja " / gipsz/

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Mücsarnok,1955. 41.1.

MDK

Erdey Dezső

Szt. Imre, szobor

Molnár E: Egyházművészeti kiáll. Magyar Iparművészet, 1941. 3.sz. 30.l.

MDK

Erdey Dezső, szobrász

Fehérvári: A nyíregyházi műv. hetek.
Szépművészet, 1940. 22. l.

MDK

Erdey Dezső

Horthy Miklós, ~~fxxkm~~.mellszobor

Fehérvári: A nyiregyházi müv. hetek.
Szépmüvészet, 1940. 22. l.

MDK.

Erdely Dezső
Nobrász

Korsót vívő lány című műve
+ repro — „Korsós fiú" c. műve.

Kozetha Sándor: Képzőművészeti alkotások Szotán
Művészet, 1960. október. — 15 lap.

MDK

Erdey Dezső, szobrász

12o. Szervitatéri Madonna. Aluminiumból.

Bp.Műcs.-"A Magyar Művészetért". Képzőm.Kiáll. 1942. jun6.-22. Kat. 8.l.

MDK

Erdey Dezső szobrász

Németh L: IV.Magy.Képzőm.kiáll. Szabad Nép, 1954. jan. 18.

MDK

Erdey Dezső

r: Első O.M. Keramikai Kiáll. Pest, 1942,

nov. 6. 4 l.

MDK

Erdey Dezső

Tér és Forma, 1937. 217 l. A Szentföldi Muz. kiáll.

MDK

Erdey Dezső szobrász

művésztag

Kéve XX. kiáll. N.Szal. 1929. febr.

1.

MDK

Erdey Dezső

Konthy család siremléke Nyiregyházán
Szobor, gipsz

Kévá XL. kiáll. N. Szal. 1929. febr.
19 1.

MDK

Erdey Dezső szobrász

Vásárlások

fehérvári: Nyiregyházi müv. hetek. Szépmüvészet, 194o. 1.sz. 22 l.

MDK

Erdey Dezső

xp: Az élő magy.keramika. Magyarország, 1942, nov. 6. 7 l.

Erdey Dezső

Liszt Ferenc, gipsz

III.M.Képzőművészeti Kiállitás 1952.dec.-
1953. március, katalogusa, 17 lap

MDK

Erdey Dezső

Üveg és fémipari kiáll. Uj Magyarság, 1943. nov.7.
13 l.

MDK

Erdey Dezső szobrász

Kállai Ernő: Kassai Nemz. Kiáll. Jelenkor,
1939. dec. 1. 5.sz. 12 l.

M.D.K.

Erdey Dezső

„Szent Antal kút"

repro

Bálint Sándor: Szeged városa, 1959. Bp.

132l

M.D.K

Erdey Dezső
szobrász

Szent Antal kútja + repro.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959.

134 l.

MDK

Erdey Dezső szobrász

Nagy Zoltán: A művészi vázlat jelentősége.
Műbarát-füzetek, Bp. 1940.

MDK

Erdey Dezső

Csokonai-szobor

Dutka ~: 4. Magy. Képzőmüv. kiáll. szobrai.
Magy. Nemzet, 1954, jan. lo. 7 l.
1954

ó, épült 187o körül, átalakitva 1892-

MDK

Erdey Dezső

Dutka M: 4. Magy.Képzőmüv.kiáll. szobrai.
Magy.Nemzet, 1954. jan. 10. 7 l.

otikus részletei maradtak meg, sértetlen
ge. Benne menedékház, 1945 óta romokban.
szló 1495-ben tartózkodott, a Rozgonyi
. 1551-ben a török elfoglalta 1597-ben
2-ben Komárom vármegye 4oo forinton
Móric tulajdona.

elmi műemlékei: AK, XXII-1899, 735-1431,
i várépítészete. Bp. 1955, 235-236 l, képek-

Erdey Dezső
szobrász

M.D.K

Szécsfehérvárott van felállítva
Varkocs szobra..

Kovács Gyula: Magyar szobrászat 1920-1945
Művészet, 1966. szeptember – 30 lap

Erdey Dessö

Warkocs Gyöngyöl zénilett
szobrot

v. Fitz J., Csánár h., Papp J.,
Szeles/chérvás, Bp. 1966.

52.

Erdey Dezső

Vidult

N. U. 932 XII. 20.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

n: . . . . . .

. . . . . .

Erdey Dezső MDK

Férfiarcmás, gipsz

Mücsarnok 1939 dec.-1940 január

Erdey Dezső

Kiállít

8 ó. U. 932. XII. 18.

Milyen kitüntetéseket kapott: . . . . . .

Mikor és hol volt külföldi tanulmányuto

Erdey Dezső szobrász M.D.K.

Művei a kiállitáson

Perneczky Géza: Nagy ar szobrászat 1920ól1945
Kiállitás Székesfehérváron

Magyar Nemzet 1966. márc. 25. 4.l.

Brady Deans assistant

M.D.K.

Erdey Dezső
szobrász

M.D.K.

Szekesfehérvaron állitottak fel a
Warkots György várkapitány
szobrát. — Épület plasztikai.
„Bahugrók" c. szobra. „Korsót
vivő lány", „Ollós nő" c. művei
Ön Ernst Museumban van kiállitása.

N. Penzes Éva: Erdey Dezső.
Művészet, 1961. október – 39 l.

Erdey Dezső MDK

Varkocs György székesfehérvári várkapitány, aluminium

Műcsarnok 1940/41 A magyar művészetért c.kiáll

Erdey Dezső (1902-1957) 10.

kiállított nohai:

19. Tányéros fiú. 1932. Bronz, 45,5 cm. Jelzés a talapzaton: Erdey D. MNG. ltsz.: 58.75-N.

20. Warkots György, 1932. Gipsz, 190 cm. Jelzés nélkül. A műnén hagyatéka.

Erdey Dezső emlékkiállitása. Bp. 1961. Ernst Muzeum. Kat. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1961. 25 l., 7 t.

11. l.

133.

Erdey Dezső

Vízhordó fiú. (repr.)
Warkotsch György (repr.)
Szent László (repr.)
Tányéros fiú (repr.)

Erdey Dezső emlékkiállítása. Bp. 1961. Ernst Museum. Kat. bev.: Pogány Ö. Gábor. Bp. 1961. 25 l., 7 t.

1-4. kép.

Erdey Dezső nolrán M.D.U.

Warkocs Gyöngyi nolrának alkotója
(Székesfehérvár)

Fitz Jenő: Séta a régi Székesfehérvárt. Székesfehérvár 1956, 10

Erdei Dezső: Korsós lány.

Mit kell tud
igazolvány

i Moszkvában
csolatokról

pitja, hogy *a nyugatnémet kormány kész tárgyalni a Szovjetunióval a német—szovjet kapcsolatok rendezéséről, a konzuli jogkörre vonatkozó szerződés megkötéséről, a kereskedelmi forgalom fejlődéséről és a hazatelepítés végrehajtásáról. Bonn Moszkvát javasolja a tárgyalások helyéül, és kész küldöttséget indítani Moszkvába.*

Erdey Dezső

Bajza József mell-
szobra a Nemzeti Szín-
ház előcsarnokában
felavatták. Leplez-
ték 1938-ban.

Krassó-Szöré

Krassova, várrom.
Német-Facset, várro
Turnul, „Ovidius tor
Valkó, csúcsíves tem
Zsidóvár, várrom.

Erdey

Kiállít

M. 932. XII. 18.

Kér

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . Hely: . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállításai: . . . . . .

Mely kiállításokon vett részt: . . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatás

Erdey Dezső
festő

M.D.K.

Mint fiatal festő nagy szegény-
ségben élt és az Epreshert gipsz-
raktárában töltötte az éjszakálat.

Pataky Dénes: Mihaltz Pál
Művészet, 1969 ápszlis - 22 lap

Erdey Dezső szobrászmüvész

Erdey Dezső szobrát Bajza Józsefről, a Nemzeti Szinház igazgatójáról, a szinház előcsarnokában leplezték le.

Lux Elek a Nemzeti Szinház megalapitójáról, Földváry Gáborról készitett szobrot.

Mindkét müvész szobormüvét bemutatja a lap. Repr.

Délibáb, Bp. 1938. szept. 17. XII. évf. 38. sz. 17. lap.

MDK

Erdey Dezső

Az ember tragédiája, szobormüvek

Müvészeti Hetek, Ungvár. 1941. Nemzeti Szinház vendégjátéka.

MDK

Erdey Dezső

Az ember tragédiája, szobrok

Esti Kurir, 1939. máj. 16. 14 l.

Erdey Dezső

Bpest. Vízhordó Stefá-
nia-út

(Serbo-Pacher)

Liberi Bpest zobrai

349

és ezelőtáblai

1934

ERDEY Dezső szobrár

Horthy nalva beolvanka

CS.LENGYEL Beatrix: Az Országgyülési Muzeum (1923-1949).=
Folia Historica, 14. 1989 138 p.

Erdey Dezső

Petrovics Elek: Visszapillantás hat év magyar szobrászatára
Budapesti Szemle. 1929. 301. l. febr.

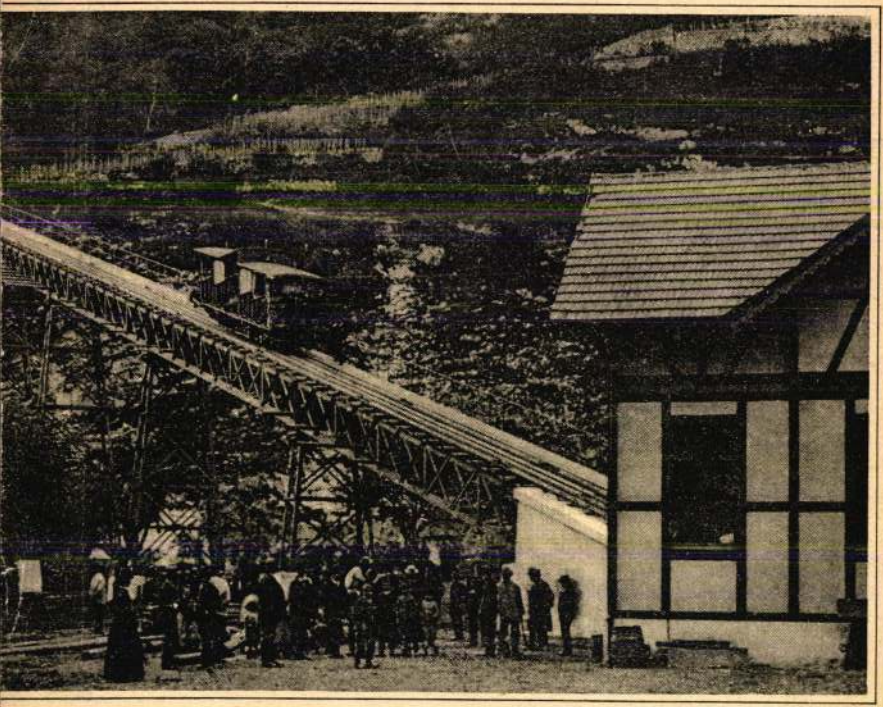

Biel-Magglingen (untere Station).

M.D. 1

Erdey Dezső
szobrász

Tersánszky Jenő ist Erdeynek a
Városligetben felállított szobrá-
ról a „Kammás fiú"-ról

Dévényi Iván: Tersánszky Jenő és a képzőművészet
Művészet, 1968. junius – 20 kap.

Erdey Dezső nobrán

A vázsligetben lévő
Kannás fiu i. nobrázel
Tersánszky írt a Nyugatban

Vigilia, 1963, 10 sz., 633 old.

Erdey Dezső

MDK

szobrász

Képzőművészet 1928. 83-84.o.

M. Mūv-ért

Erdey D

1940 febr (r. kiner)
tit Imre II ólom

1940-41 (kiner)
Széchenyi
Varkocs György III. } alūmin.

1942 jun (ko)
Szervita-téri Madonna
alūmin.

~~Erb Arnold~~

~~Jesto~~

~~c. Hold n. 15.~~

~~Mücsarnok~~

~~1924. őszi kiáll~~ ✓

duplum

190

II. Besz

Köj

Erdey Dezső

Hobrány

Kiállítva: 1) Fin art.

2) Birkozó vándordíj, bronz. Az OTT tulajdona.

Gerrómai ösztdunivérek

evich T:A

M. Yut

első kiállítása. N. Szal.

1931 kiáj-

[illegible]

34.5 cm.

437. Németorsza

A XVI-ik szá

Férfi képe.

484

Derékon alól, kissé
hosszú nyakú boros
tett baljának kere
döke s szeme barna,
röt. Ingének fodro
gén gyöngyök van
vid újjai hasítottak,
Kabátja kilátszik.

vannak

4

~~szer~~
~~szer alacsó~~ Követ

8

MDK

Erdey Dezső
festőművész

Emlékkiállítása a Magyar Nemzeti
Galériában lesz megrendezve.

Mozaik
Népszava 89. évf. 54. sz. 1961. márc. 4.

M Dk

Erdey Dezső, szobrász

Aug. 27-én nyílik meg a közelmúltban elhúnyt szobrászművész emlék-kiállítása az Ernst Múzeumban. 105 szobrát s vázlatát s 140 rajzát mutatják be.

Korsót vivő lány c. szobra: Repr.

2. l

„Korsót vivő lány"

ESTI HIRLAP, bp. 1961. aug. 27.

D Ok

Erdey Dezső, [szobrász]

A Magyar Nemzeti Galéria vidéken is rendez kiállításokat. Debrecenbe az Erdey Dezső emlékkiállítást vitte el.

–: A Magyar Nemzeti Galéria évvégi terveiből 10. p

Ap. 1961. okt. 14.

NÉPSZABADSÁG

Erdey Dezső, szobrász

MDK

A budapesti szobrászművész emlékkiállítását nov. 12-én nyitották meg a debreceni múzeumban.

–: A hajdúsági festőművének tárlata

8.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. nov. 14. [Vidéki]

Erdey Dezső, szobrán 7 04

Az Ernst Múzeumban emlékkiállítása nyílik meg aug. 26-án.

-: Hír 8.

bn. 1961. aug. 25.

NÉPSZABADSÁG

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Erdey Dezső

NAPLÓ

1963 JUN 29

1021

Öt hónap alatt 100000 látogató megyénk múzeumaiban

— Készülődés a nyári idegenforgalomra —

AZ ÉV ELEJE ÓTA FOLYIK TÖBB MÚZEUMBAN A TATAROZÁS, bővítés munkája. Ennek eredményeként nemsokára új „köntösben" fogadja látogatóit a balatonfüredi Jókai Emlékmúzeum. Hosszú évek huzavonája után megszépül és új nádfedést kap a badacsonyi Szegedy Rózaház. Pápán, a kastély dísztermeiben helyet kapott múzeum egyes termeinek teljes belső kiképzését állítják vissza, mint az ide tervezett állandó iparművészeti kiállítás megrendezésének elengedhetetlen részét. — Veszprémben a múzeum állandó régészeti és néprajzi kállításának teljes felújítása készül el az őszre. Ehhez új raktárakat s más átépítéseket kellett végezni, hasonló munkálatok kezdődtek Keszthelyen is, ide 1964-ben kerül teljesen új állandó kiállítás.

A MEGYE MÚZEUMAINAK PROPAGANDÁJÁRA éveken keresztül nem fordítottunk gondot. Ezt a mulasztás hivatott felszámolni többek között 9 új plakát, továbbá a múzeumaink látnivalóit ismertető kiadvány, amely illusztráltan, magyar és német nyelven jelenik meg. Ugyancsak kétnyelvű, gazdag fényképanyaggal ellátott a Tihanyi Múzeum állandó kiállításának ismertetője. Az év elején jelent meg a veszprémi múzeum egyik érdekes és értékes látványosságának, a Bakonyi Háznak rajzos-fényképes ismertetése, majd a Batsányi évforduló kapcsán a Megyei Könyvtárral közösen jelentettük meg a Batsányit és feleségét ábrázoló egykorú festményekről, továbbá a költő irodalmi működéséről szóló kiadványt. Még ebben az évben további 3—4 ismeretterjesztő kiadvány ad tájékoztatást múzeumaink kiemelkedő értékű, állandó kiállításokon bemutatott műtárgyairól. Többek között a balácai mozaikokról és freskókról, továbbá a nagydémi római házioltár bronzszobrocskáiról és a sümegi kovabánya leleteiről.

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSAINK RENDEZÉSÉNÉL is tekintetbe vettük, hogy a nagyszámú utazó, kiránduló újra meg újra élményt nyújtó látnivalókat szemlélhessen múzeumainkban. Igy a leglátogatottabb múzeum, a Tihanyi Múzeum június eleje óta két valóban reprezentatív időszaki kállítással várja a látogatókat. A Bakonyi Múzeum és az Iparművészeti Múzeum legszebb tárgyaiból „Iparművészeti kincsek a XV.—XVIII. századból" címmel a főépületben, a Népművészeti Házban a Bakonyi Múzeum a Néprajzi Múzeummal közösen „A Dunántúl népművészete" címen rendezett kiállítást. Most nyílik Keszthelyen a Nemzeti Galéria és a Balatoni Múzeum anyagából „A Balaton a képzőművészetben" című reprezentatív kiállításunk, melynek keretében külön teremben mutatjuk be. Egry József alkotásait, ezzel vetve meg az állandó Egry-kiállítás alapját. Veszprémben Erdey Dezső szobrászművész emlékkiállítása lesz a nyári program legjelentősebb bemutatója, a Nemzeti Galéria rendezésében. Sümegen a vár történetét és régészeti kutatását s a környék geológiai múltját ismertető kiállításrészekkel gazdagodik a múzeum, míg Zalavárott újjárendezték és anyagában is bővített formában nyílik meg a helytörténeti múzeum.

TALÁN NEM ÉRDEKTELEN néhány szóval a veszprémi várban rendezett kiállításokról szólanunk. A Vármúzeum kiállítását teljesen felújítottuk. A székesegyház századeleji építésekor előkerült értékes román-, gótikus és reneszánszkori kőfaragványokat kőtárban mutatjuk be. Ugyanakkor az évtizedek óta raktárban porosodott értékes barokk-kori kovácsoltvas ajtók, freskótöredékek és faszobrok idézik a barokk-székesegyház hajdani állapotát. A Szent György-kápolna folyamatos bővítése, szépítése idén sem szünetelt. A városi tanács áldozatkészségéből restaurált Szent Imre-szobor (Erdey Dezső igen értékes alkotása) is ide került vissza. A Gizella-kápolna májustól kezdve szintén megtekinthető, ide most készül a kápolnát, különösen pedig a XIII. századi freskói jelentőségét ismertető kiállításunk.

Természetesen, mint korábban, idén sem felejtkezünk el arról, hogy múzeumainknak nemcsak az idegenek gyönyörködtetése, tájékoztatása, hanem a megyei lakosság művelődési igényeinek kielégítése is feladata. Időszaki kiállításaink másik, nem is kis csoportja ezt a célt elégítette ki. Keszthelyen 5, Veszprémben 9, Pápán 7 időszaki kiállítást nyitottunk meg az év első öt hónapjában, míg Tapolcán a Batsányi kiállítás megrendezésével segítettük szebbé és tartalmasabbá tenni az itteni emlékünnepséget.

IGAZGATÓSÁGUNK KEZELÉSÉBEN 10 MÚZEUM VAN, ezek május végéig kereken százezer látogatót fogadtak. Közülük természetesen Tihanyt keresték fel a legtöbben (20 000), azonban igen örvendetes, hogy a veszprémi vár kiállításait alig valamivel kevesebben, számszerint 19 000-en tekintették meg, csaknem kétszer annyian, ahányan tavaly, egész évben. Igy végre a veszprémi idegenforgalom adottságait, múzeumi tekintetben, tehát az ismeretterjesztés szolgálatában is gyümölcsöztetni tudtuk. Veszprém „anyamúzeuma" továbbá a keszthelyi múzeum is látogatottabb a tavalyinál, Pápán, Sümegen pedig egészen hihetetlen arányokat öltött a közönség érdeklődése

Éri István
megyei múzeumi főigazgató

Világ proletárjai, egyesüljetek!

NAPLÓ

AZ MSZMP VESZPRÉM MEGYEI BIZOTTSÁGA ÉS A MEGYEI TANÁCS LAPJA

XIX. évfolyam — 150. szám. ÁRA 60 FILLÉR Szombat, 1963. június 29.

Sikerrel befejeződött a KGST témaértekezlete

A Nehézvegyipari Kutató Intézet veszprémi székházában tegnap sikeresen befejeződött a KGST Vegyipari Állandó Bizottságának négynapos téma értekezlete. A növényvédőszer kutatás további feladatait egyeztették országaikban folyó kutatásaikkal az értekezlet résztvevői. A neves szakemberek tapasztalataik kicserélése után közös megállapodásra jutottak és ezt tegnap az értekezlet témazáró jegyzőkönyvében aláírásaikkal rögzítették. A tanácskozás résztvevői mielőtt elhagyták volna a megyét, látogatást tettek a fűzfőgyártelepi Nitrokémia Ipartelepen és megtekintették a növényvédőszer gyártó üzemeket.

Egyre több az üzlet, de még kevés a tanterem

Városi tanácsülés Pápán

(Tudósítónktól)

A Pápai Városi Tanács tegnap ülést tartott, melyen részt vett *Pongrácz Zoltán* elvtárs, a megyei tanács végrehajtó bizottságának tagja, a tervosztály vezetője is. A tanácsülés beszámolója *részletes tájékoztatást nyújtott a város helyzetéről, s a kommunális, kereskedelmi, egészségügyi és kulturális ellátottságáról.* Élesen vetette fel a beszámoló a különböző kommunális problémákat és tájékoztatta a tanácstagokat az elkövetkezendő időszak ezzel kapcsolatos terveiről. *A kereskedelmi ellátottságról megállapította a beszámoló* — amit a város dolgozói is tapasztalhatnak — hogy *jónak mondható.* Igen komoly fejlődést ért el kereskedelmi

matosan lehet csak megszüntetni. Kulturális téren legfájóbb pontja a város dolgozóinak az *iskolai tanterem hiánya.* Évről-évre emelkedik az általános- és középiskolások száma, de *a tantermek számában nem tapasztalható emelkedés.*

A beszámolóval kapcsolatos vita során felszólalt Pongrácz elvtárs is, aki részletesen *tájékoztatta a tanácstagokat a megyei tanács végrehajtó bizottsága intézkedéseiről, melyeket a város fejlődése és a lakosság ellátása érdekében tett és tenni fog a jövőben is.*

A tanácsülés több határozatot hozott a lakosság ellátásának további javítása érdekében. Ezután a tanács megtárgyalta *a pápai termelőszövetkezet első félévi eredményeiről szóló jelentést,* majd tájékoztatta a végrehajtó bizottság a tanácstagokat a termálfürdő és fedett uszoda tervezéséről, építési gondjairól.

Mayer László

Mai számunkban:

vasút fejlesztésére

őrzési bizottság ülése

Az iparvágányok fenntartása sem kielégítő Az e célra biztosított hitelkeret felhasználás körülbelül 60 százalékos.

Ezek a hiányosságok általában a kocsik teljes raksúlykihasználását gátolják.

A felújítások hitelkeretét a vizsgált szervek — a veszprémi, pápai és tapolcai pályafenntartási főnökségek — általában túlteljesítették.

Az első napirendi pont vitája után

a NEB megyei elnöke jelentést tett a sümegi járási és a devecseri járási — ajka városi népi ellenőrzési bizottságoknál tartott brigádvizsgálatok tapasztalatairól.

Ezután ismertette az 1963. harmadik negyedévi operatív munkatervet, majd vegyes ügyekkel foglalkozott a bizottság ülése.

A NÉPSZABADSÁG KULTURÁLIS MELLÉKLETE

Közélet és irodalom

Több mint fél esztendeje, hogy az Élet és Irodalom hasábjain megjelent Szabolcsi Miklós cikke *Közéleti költészetünk kérdéseiről*. Gondolatmenetének középpontja az a megállapítás, hogy *„1960-ban és 1961 elején lapjaink, folyóirataink, köteteink azt mutatják, hogy költészetünk egészéből a politikai líra, a közéleti költészet visszaszorulóban van."* Helyes volt a diagnózis, helyes volt a kritika vétója a lírai privatizálódás folyamata ellen. Aki figyelemmel kíséri napi- és hetilapjainkat, folyóirataink, láthatja, hogy e tekintetben némi javulás mutatkozik a legutóbbi hónapokban.

A fél éve elhangzott figyelmeztetés hatályát bizvást kiterjeszthetjük prózairodalmunk egyik-másik szektorára is: jó néhány novellistánk vehetné fel a versenyt magány-kultusz dolgában a megbírált lírikusokkal. Az idei nyarat az egzisztencializmus hazai hatása ellen írott cikkek olvasásával kezdtük; nem akarjuk itt elismételni mindazt, amit ezekből az eszmefuttatásokból novellairodalmunk fogyatékosságairól megtudtunk. Líráról-prózáról szólva a helyesen meglátott lényeg az, hogy irodalmunkban nem kielégítő a közéleti érdeklődés hőfoka, kiváltképp a fiatalabbak között tapasztaljuk gyakran a lírai és prózai privatizálás hajlamait.

A káros jelenségek néven nevezését követte a gyógymódok meghatározásának szándéka. Hogyan tovább? A sok helyes és megszívlelendő tanács között írói beszélgetéseken, értekezleteken megfogalmazódott az a fontos gondolat is, hogy az irodalom közéleti erejének növelését szolgálná az írói publicisztika, az irodalmi riportok mennyiségi és minőségi gyarapodása. Dolgozzék az író napilapnál vagy napilaptól függetlenül, de vállaljon riportutakat, járja az országot, s tapasztalatairól számoljon be riportokban olvasóinak. Ne habozzék az író tollat ragadni akkor sem, ha világtörténelmi események rázzák meg közéletünket: az írói publicisztikának hagyományai is, távlatai is rendkívül nagyok.

Mindezt azért bocsátottuk előre, hogy további gondolatmenetünk kiindulópontja világos legyen: a riporttól és a publicisztikától nem féltjük az irodalom rangját, s a jó írói publicisztikától és riporttól nem féltjük a napilapok „újságszerűségét". De ellenkezés támad bennünk akkor, ha az íróknak olyan nyomatékkal javasolják a riportot és a publicisztikát az elernyedt közéleti érdeklődés megpezsdítésére, mint valami biztosan ható csodaszert. Nem vagyunk mechanikus értelmezői az életbeli folyamatoknak. Tudjuk, hogy nemcsak az eleven közéleti érdeklődés szülhet jó riportokat és publicisztikai írásokat, hanem okos szerkesztői megbízások nyomán is születhetnek jó írói riportok, munka közben is felpezsdülhet a mélyebb sodrású érdeklődés a közügyek iránt. De az a felfogás, mely szerint a művészi alkotásokban megcsappant közéleti izgalmat helyettesítheti, akár csak átmenetileg is, az írói riportmunka és írói publicisztika: legfeljebb tüneti kezelése a problémáknak, s nem gyökeres megoldás.

Az az író, akinek szépirodalmi alkotásaiban korunk valósága izzik, alkalomadtán — nyilván — természetes írói mozdulattal vált át a riport, a publicisztika műfajára. Van olyan mondanivalója is az életet hatékonyan élő művésznek, amit legmegfelelőbben ezekben a formákban tud kifejezni. A közéleti érdeklődésű író szépirodalmi művei *mellett* tehát érthető, indokolt, egészséges jelenség az írói riport és publicisztika. Sőt! Az is elképzelhető, hogy egyik-másik belletrista valamilyen alkotói válság belső viharait vészeli át a riport és publicisztika tények és alapigazságok direkt kimondását követelő műfajaiban. Mindez lehetséges, mindezt nem tartjuk természetellenesnek. De egészségtelennek tartjuk azt, ha a szépirodalmi alkotásokból hiányzó közéleti érdeklődés *helyett* az író riportban és publicisztikában áldoz a közélet oltárán. Részleges eredmények, persze, így is születhetnek. De ez a folyamat alapjaiban eltorzult, kétes hitelű és — végső soron — kétes eredményű. Egyetlen író sem lehet olyan nagy úr, hogy szépirodalmi alkotásaiban a magány, a társadalmonkívüliség dekadens eszményeit szolgálja, alkalomadtán pedig riportban, publicisztikában igazolja magát a közélet előtt.

Ez a kép persze túlzott, karikírozó, s nem annyira a meglevő helyzetet tükrözi, mint inkább azt a lehetséges helyzetet, amely akkor következnék be, ha szépirodalmunk közéleti elkötelezettségének gondjait nem a lírában, novellában, regényben akarnánk megoldani, illetve megoldva látni, hanem ezeken a műfajokon *kívül*. Ha az írói riport és publicisztika igénye nem párosul a szépirodalmon belüli közéleti problémaérzék fokozására irányuló inspirációval, akkor a legjobb szándék ellenére is célját téveszti.

A feladat tehát az, hogy érvekkel, vitákkal, eszmecserékkel eloszlassuk azokat a téves nézeteket, aggodalmakat, gátlásokat, amelyek kiváltképp fiatalabb íróink körében falat emelnek a közélet és az alkotói műhelyek közé. Ehhez azonban tisztáznunk kell azt is, mit értünk a szépirodalom, a művészet közéleti elkötelezettségén? Nyolc-tíz évvel ezelőtt eléggé általános volt az a türelmetlen követelés, amely a szépirodalomtól a politika közvetlen, gyors kifejezését kívánta. Ez az igény a közéleti érdeklődés hőfokát a politikai eseményekre való közvetlen, „direkt" írói válaszokkal mérte. Nem lehet tagadni, hogy vannak írói alkatok, amelyeknek éppen a gyors válaszadás a lételeme, s ez a képességük kialakította a megfelelő művészi formákat is. Talán nem is szükséges világirodalmi példákkal igazolni ezt az állításunkat: gondoljunk csak a XIX. vagy XX. századi európai költészetre! Az élet eseményeire gyorsan, közvetlenül reagáló írói típust tehát mindenképpen meg kell védenünk az esztétizáló finnyásság, az arisztokratikus polgári művészetszemlélet ellenében. Azonban látnunk kell azt is, hogy e típus türelmetlen és szektás *abszolutizálása* a művészi tükrözés sajátosságainak lebecsüléséhez, s ezen keresztül a sajátos művészi hatásnak, formálóerőnek a redukálásához vezet. Külön tanulmány tárgya lehetne annak bizonyítása, hogyan fonódtak össze az irodalom szerepének értelmezésében, s ennek következtében a sajátos művészi hatás lebecsülésében egyes szektás és revizionista nézetek, s az ezeknek megfelelő alkotói gyakorlat.

Arról aligha lehet vitázni, hogy vannak helyzetek és feladatok, amelyek elementáris erővel követelik a gyors írói választ. Általában azonban irodalom és közélet ideális kapcsolata nem akkor valósul meg, ha a szépíró riporterré és publicistává alakul át, ha úgy lép ki a közélet fórumára, hogy cserbenhagyja az irodalom mezejét, hanem akkor, ha a közéleti érdeklődés a szépirodalmi alkotásokat melegíti át. Akinek pedig alkata, igénye engedi és kívánja, emellett írhat, írjon is riportot, publicisztikát.

Mindebből logikusan következik, hogy a művészet közéleti elkötelezettségén nem csak a közélet eseményeinek gyors követését értjük, tehát nem csupán ilyen aktuális jelentéssel használjuk ezt a kifejezést. Az irodalom a közéletet fejezi ki, ha a művek gondolati és érzelmi középpontjába a kor reális problémái kerülnek, ha az ábrázolt alakok a kor jegyeit viselik magukon, ha az életbeli jelenségeket nem a maguk társadalmi gyökérzetétől elszakítva mutatja fel az író, hanem abban a bonyolult, tehát rendkívül gazdag szövevényben, amit az emberi kapcsolatok szerteágazó s mégis összetartó szálai jelentenek.

Sok olyan irodalmi műfajt ismerünk — elsősorban a nagyobblélegzetű regényt —, amely a megírás és megjelenés idejét tekintve nem versenyképes az egymást gyorsan váltó eseményekkel. A költő írhat verset a feszültségnek arról a fokáról, amely pillanatnyilag jellemzi a berlini helyzetet. De mire a regényíró befejezné művét, amelynek tárgya a mai berlini helyzet, talán már régen megoldódott a „berlini kérdés". Azt jelenti ez, hogy az író mondjon le ezeknek az eseményeknek az ábrázolásáról? Vagy várja ki mindig a feszültségek feloldódását? Nem! Írjon, akár világpolitikailag vagy belpolitikailag „féligkész" folyamatokról is, de ne azzal a szándékkal, hogy a napisajtóval versenyezzen a problémák közvetlen, gyors és konkrét megoldásában. Írjon azzal a művészi igénnyel, amely a változó eseményekben is érzékeli a kor mélyebb lüktetését, a kor fősodrását, s amelynek valóban esztétikus kifejezése akkor is hatással lesz az olvasókra, ha a mű megjelenésekor az élet már megoldotta a műben ábrázolt konkrét problémákat.

Gondolom, mire a magyar mezőgazdaság szocialista fordulatának elmúlt két esztendejéről művészileg egyenértékű regényt olvashatunk, szövetkezeteink már egy viszonylagos konszolidáltság állapotában fognak birkózni az előttük álló újabb feladatokkal. De abban a magasabb fejlődési szakaszban egyáltalán nem lesz közömbös egy olyan regény fogadtatása, amely méltó erővel szól a négy vagy hat év előtti küzdelmek egyéni és társadalmi izgalmáról. A művész, ha megérti a kor igazi problémáit és képes azokat ihletetten ábrázolni, akkor is a közéletet alakítja alkotásával, ha tárgyi-tematikai értelemben nem naptárilag igazodik a mához, hanem szemléletileg, emberi felelősségtudatával, közösségi lelkiismeretével. A mű akkor is közéleti jellegű, ha a köz életének politikai metszetét tükrözi, de akkor is, ha a művészi metszet a kor erkölcsi, érzelmi, intellektuális stb. képét fejezi ki.

Az itt a döntő, hogy az író — költő, próza- vagy drámaíró — belülről, szerves növéssel nőjön bele a közösségi öntudatú ember méreteibe, természetes igénnyel mozogjon a világban, a közösség tagjaként. A jó külső hatások besugárzása nyomán engedje önmagában felnőni azt a „vezért", aki „bensőmből vezérel" — meglátni az időben a kort, az emberben a társadalmat, s a társadalomban az embert. Vagy ha úgy tetszik: az életben a köz életét. Ez a belső érés lendítheti fel tartósan és igazán irodalmunk közéleti érdeklődését; ez lehet az igazi ellenszere a privatizálás, az apolitikusság felé vonzó tévesztéknek, a dekadens művészi irányok csábításainak, a legutóbbi évtized tapasztalatait cinikusan összegező nihilizmusnak. Ez a belső érés — a szocialista öntudatosodás! — döbbenti majd rá a közélettől ma még távolálló írókat arra, hogy a tér, amelyet számukra a kor kijelölt, sokkal tágasabb, mint amit ők betöltenek, hogy nem a lehetőségek hiányzanak az írói alkotáshoz, hanem a közösségtől elforduló író képtelen élni a lehetőségekkel. Mi az öntudatosodásnak, emberi és művészi érésnek ezt az igényét *nem szembeállítjuk* az írói riport és publicisztika követelésével, hanem *mellé* és *elé:* az adott probléma gyökeres, tehát tartós megoldását enélkül elképzelhetetlennek tartjuk.

Pándi Pál

Erdey Dezső műveinek emlékkiállítása az Ernst Múzeumban

Erdey Dezső egyik szép bronzszobra, a Vízhordó fiú.

Erdey Dezső, a négy évvel ezelőtt elhunyt szobrászművész műveinek emlékkiállítása szombaton nyílt meg az Ernst Múzeumban. A megnyitón részt vett a művész özvegye, és politikai, művészeti és társadalmi életünk több neves személyisége.

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész méltatta a fiatalon elhunyt szobrászművész életét és alkotásait.

Erdey Dezső munkásságában sokféle törekvés, merész ötlet, kutatóhajlam érvényesült, anélkül, hogy valaha is műfaji, stiláris kalandokba bocsátkozott volna. Különösen miniatűr arcmásai tűnnek ki a jellemzőerő finomságával a mintázókészség lendületességével.

Pályája folyamán sokat foglalkozott a régi nagy mesterek kísérleteivel, technikai és mintázásbeli fortélyaik megismerésével, minden idők szobrászainak esztétikai és szakmai örökségével. Nagy tudatossággal érlelte ki egyes műveit; nem bízott semmit se a véletlenre, sem a rutinra. Tehetségének sokoldalúságát a kiállított nagyobb méretű szobrok éppúgy meggyőzően tükrözik, mint a felsorakoztatott kisplasztikák, rajzok és érmék.

Keszthelyi Zoltán:

REGGELI PÁRÁK

Reggeli párák, bokrok szövevénye!
Tenger az ég és tengerkék a föld.
Megkönnyebülve úszom ki a fényre.
Gazdag vagyok, kincstáram csupa zöld.
Zöld és arany és égő rózsa hull rám,
Aki elsőnek kezdem a napot,
A tó tükrére látok: könnyű hullám
Kiált felém, azt mondja: „Itt vagyok!"

Mint kamaszfiú kiáltok mutálva:
„Sietek, várj meg, viszem tutajom,
Vezess gyöngéden Bergengóciába,
Hol gyémántparton ül egy hajadon,
Szeméből gyújtó szerelem sugárzik,
Bársonysima keblén kis amulett."
Így készülődöm s nyárfamagasságig
Repül velem a szárnyas hevület.

Galambok búgnak, galambnemzedékek
Hajlonganak az ereszek előtt,
Fel-felsikolt egy isteni karének,
Mely titkos múltból merít új erőt
És ugyanazt a szólamot ismétli,
Kamaszkorom szorongó dallamát,
S a kalandleső, alig-alig férfi
Törtet a párás part bokrain át.

Most ébred bennem a nyár furulyája,
Sok évtized őrizte mélabú,
Szülőföldem színével eggyéválva,
Látlak szerelmi gondban, volt fiú,
Hívlak, biztatlak tapasztalat-bölcsen:
Húzd ki magad, légy bátor, vakmerő,
Reggeli párás szerencse segítsen,
Ha pőrelábú lány bukkan elő!

Férfikorom határán meg-megállok,
Mikor elsőnek kezdem a napot
S a tóparton ringó derekú lányok
Szájára egy kamasz-csók lecsapott.

Beszélgetés a Jókai Színház új vezetőivel terveikről, „színészpárti" elképzeléseikről, rendezői törekvésekről

A Jókai Színház új igazgatót kapott *Keres Emil* színművész és előadóművész személyében, aki *Kazimir Károly* művészeti vezetővel karöltve alakítja ki a színház művészi arculatát. Az új évadról beszélgetünk a színház ifjú vezetőivel.

— Jár-e személyi változásokkal az új vezetés? — kérdezzük.

Többen megkérdezték már: kik mennek el a társulattól és kik jönnek a helyükbe. Nos, *Nógrádi Róbert* a jövőben színházunknál fog rendezni — semmiféle más személyi változást nincs szándékunkban végrehajtani. Talán azért, mert a jelenlegi társulat összetételét ideálisnak tartjuk? Ezt, sajnos, nem mondhatjuk el. De az a tervünk, hogy megpróbáljuk mindenkiből felszínre hozni a maximális emberi és művészi értékeket.

— Minden színház, ha új vezetőket kap, új elgondolások jegyében kezdi el a munkáját. Mit akar a színház?

Ez a színház néhány évvel ezelőtt utopisztikusan szép célt tűzött maga elé. Otthonává akart válni a magyar drámának; s csak mai szerzők új műveit játszotta. Mi ezt a törekvést nemesnek tartjuk, azonban az elmúlt évek reális tapasztalatai alapján ezt az örökséget így teljes egészében nem tudjuk átvenni. Színházunk kapuja továbbra is nyitva áll a magyar írók előtt, és ha egy szezonban öt bemutatásra alkalmas darabot kapunk, akkor nem fogunk késlekedni a bemutatásukkal. Ha azonban a darabok nem jók, nem ütik meg a kívánt mértéket, akkor — mint ahogy a többi színház is teszi — bátran válogatunk a világirodalom legjobb alkotásai közül. Tehát: csak színvonalas magyar drámát mutatunk be, olyan magyar drámát, amely értékes gondolatokat tolmácsol.

— Az a hír járja, hogy új nevet kap a színház. Igaz ez?

Jókai Mór emlékét tiszteljük, hagyatékát nagyra becsüljük, azonban más színháznevet melengetünk magunkban. A színház nevét — ha majd eljön az ideje — *Thália 61-re* szeretnénk megváltoztatni. Hevesi Sándor hagyományai és korunk törekvései tükröződnének ebben az elnevezésben.

— Mit játszanak majd az új évadban?

Műsorelképzeléseinket az idő rövidsége miatt még nem rögzítettük véglegesen. Első bemutatóként *Pagogyin Arisztokraták* című vígjátékának előadását tervezzük. (Először 1935-ben mutatták be Moszkvában, majd 1954-ben ugyancsak ott Ohlopkov felújította és azóta is nagy sikerrel játsszák.) *Gosztonyi János József Attila* című készülő drámája már jelenlegi formájában is igen biztató. *Brecht Állítsátok meg Arturo Uit!* című művénél aktuálisabbat — most, a nyugatnémet militarizmus újraéledése idején — aligha lehetne műsorra tűzni. Nagy várakozással tekintünk *Kellér Dezső* vígjátéka elé, amely ízig-vérig mai problémát vet fel. *Maeterlinck* Kék madár című játéka közismert. *Vas István* kitűnő fordításában mutatjuk be. Ezek a darabok, úgy érezzük, segíthetnek egy kísérletező jellegű színház kialakításában.

— Hallottuk, a színészgárda tudatos művészeti nevelését tervezik. Hogyan képzelik ezt el — stúdiót létesítenek a technikai továbbképzésre, vagy amolyan belső, rendezői pedagógia tölti be ezt a szerepet?

Nem csinálunk stúdiót. Nagyobb feladatokkal bízzuk meg tagjainkat, bátrabb szereposztásokkal segítjük elő művészi fejlődésüket, s a rendezői munka közben állandóan szem előtt tartjuk művészi fejlődésüket. Azt is tervezzük, hogy színházunk egy-egy művészének önálló estet irathatunk kedvenc szerepeiből, megfelelő irodalmi előkészítéssel és erre alkalmas partnerekkel. Fiatalabb művészeinknek is lehetőséget adhatnánk önálló, fiatal költőkkel, muzsikusokkal társult estek létrehozására. Ez mind „színészpárti" elképzelés.

— Kazimir Károly vígszínházbeli rendezései sajátos stílust képviseltek. A Jókai Színházban is követni fogja-e eddigi rendezői törekvéseit?

A technika korában élünk, egész életünket átszövi a mechanizmus. A technikát nem lehet kihagyni a színházból, arra azonban vigyázni kell, hogy ne nyomja agyon a művet és ne semlegesítse a színészt. Álmom a szintetikus színház, ahol gombnyomásra alakul át a nézőtér — esetleg körszínházzá —, és alakul ki a műnek megfelelő színpad. Az ilyen megoldás minden mást háttérbe szorít — a festett díszleteket, a felesleges külsőségeket — és marad a mű, marad a színész: akinek az egyénisége uralkodik a színpadon. A színészi játékban ez a színháztípus a jó értelemben vett eszköztelenséget igényli, az emberábrázolás mélységét, az igazságra való törekvést, száműzve a hamis teátrálitást, igényli a szerepben való maximális elmélyülést.

Sztanyiszlavszkij a színpad és a nézőtér között negyedik falat képzelt el; a közönség mintha kulcslyukon keresztül figyelné a játékot. Ez is egyfajtájú színházi felfogás Ma már eljutottunk oda, hogy Sztanyiszlavszkij nagyszerű hagyatéka mellett felhasználjuk más irányzatok stílusjegyeit is, mert ezzel a szocialista-realista színház palettája csak színesebbé válik. A szovjet Vosztok—2 űrhajó huszonöt óra alatt tizenhétszer kerülte meg a Földet. Földünk „összezsugorodott", fogalmainkat felül kell vizsgálni. Felül kell vizsgálni a színház fogalmát is, amely örök, de amely mégis minden korban újjászületik. Mi is szeretnénk hozzájárulni valamivel korunk színházának újjászületéséhez.

M. G. P.

NEM JÓ EZ ÍGY!

A Film Színház Muzsika legutóbbi számának szerény könyvismertetései között rövid tájékoztatást olvashattunk Ady Endre irodalmi vonatkozású cikkeinek gyűjteményéről. A cikkben — egyebek között — ez áll: „Végigolvasva ezt a nagyszerű könyvet, aligha mondhatunk róla mást, mint amit ő mondott Petőfiről: a problémák, amikkel viaskodott, nemcsak irodalmi problémák, hanem történelmiek is, nemcsak a századelő problémái voltak, de máig gyűrűznek, ma is időszerűek. És ma sem adhatunk ezekre igazabb és okosabb választ, mint amit ő adott: az idő nem másította Ady igazságát, csak hangsúlyosabbá, megcáfolhatatlanabbá tette." Először is: a cikk írója nem azt mondja, nem is mondhatja azt Adyról, amit Ady mondott Petőfiről. Mégis egy ilyen modoros fordulattal él, ami aztán megbosszulja magát, hiszen Ady semmiképpen sem írhatott arról, hogy Petőfi problémái „nemcsak a századelő problémái voltak". No de hagyján, ez inkább csak ügyetlenség.

Károsabb az egyszerű stiláris ügyetlenségnél a szerző ama másik állítása, hogy az Ady által megválaszolt problémákra „ma sem adhatunk... igazabb és okosabb választ". Nincs hajlamunk az ideológiai szőrszálhasogatásra, nem is csinálunk ebből a rossz mondatból ideológiai „ügyet". De érdemes figyelmeztetni arra, hogy egy-egy közhely, szólam, frázis gyakran zár magába logikai vagy egyéb képtelenséget, s a frázisjelleg leszoktat bennünket a frázis szövegének ellenőrzéséről. Ha a cikk írója figyelmesen végiggondolja az említett mondatot, tüstént láthatja, hogy a mondat téves, hiszen Ady helyes válaszai közül, amelyeket kora kérdéseire adott, sokat megerősített vagy kiigazított, vagy kiteljesített az idő, de voltak Adynak téves válaszai is, még irodalmi ítéletei között is akad egynéhány, amely csak érdekes és fontos, mert Ady ítélete, ám nem mindenben helytálló. Például Arany Jánosról vallott nézeteivel sem értünk mindenben egyet, de lehetne sorolni más példákat is; nem is szólva a politikai kérdésekről — hiszen Ady még nem volt marxista. A probléma lényege egyébként abban a gondolatban fogalmazódott meg, amelyet Ady írt le Petőfiről — anélkül, hogy kisebbítette volna Petőfi igazi nagyságát: „Petőfi szavánál van szükség jobb szóra. — Mindent meglátóra, mindent felrúgóra".

Matyó népművészeti kiállítás Mezőkövesden

A hímzéseiről, a „szűcsös mintájú" varrottasokról világszerte ismert mezőkövesdi matyóasszonyok 1951-ben alakították meg a Matyó Háziipari és Népművészeti Szövetkezetet, amelynek ma már 1200 tagja van. A matyó háziipari szövetkezet a világ 20 országába szállít hímzett blúzokat, dísztárgyakat.

A szövetkezet fennállásának 10. évfordulója alkalmából szombaton kiállítás nyílt meg a község új iskolájában. A kiállításon az exportra készülő blúzokon, leánykaruhákon kívül bemutatják a matyó mintákkal díszített díványpárnákat, terítőket, szentistváni és tardi hímzéseket, matyó mintákkal hímzett asztali készleteket. Érdekesek a Nagy József népművész által készített bőrmunkák, matyó rózsákkal díszített papucsok is.

A kiállításon bemutatják a többi üzemág, a szövőrészleg, a kötőrészleg, valamint a kosárfonók munkáját is.

URBÁN ERNŐ:

HÁRMAN A STÉGEN

Hárman ülünk a stégen: barátom s vendégem, Miklós, a festő, jómagam és Stiglitzky bácsi. Miklós pingál, csak amúgy félkézzel, pipaszó mellett, mint aki maga se hiszi, hogy a Balaton, a földreszállt ég s a bókoló bugás nádfalak harmóniáját csak valamelyest is papírra tudja lopni. Stiglitzky bácsi és jómagam viszont horgászunk. Márhogy az öreg, ő igen, ő horgászik: három műanyag úszót is hajszál pontosan a nádfal tövébe „lőtt", de én? Én legfeljebb csak pecázok, kontárkodok apró, kenyérgyurmás keszeghorgommal.

A szót Miklós viszi Szörnyen politikus természet s most éppen azt taglalja, hogy van-e s ha igen, milyen gyakorlati értelme van a Hold s a legközelebbi bolygók meghódításának?

Ekkor mondja, ekkor szólal meg a különben ijesztően hallgatag Stiglitzky bácsi:

— Űrhajózás? — dünnyögi. — Az is valami? Jöjjenek ide, fogjanak pontyot, az igen, az valami lesz, azok a híres rakétakonstruktőrök és asztronauták.

Hűha! Néz egy nagyot Miklós. Ez a jámbor, légynek se vétő Stiglitzky bácsi epés, sőt: vitriolos is tud lenni?

Vitriolos? Ugyan kérem! Csupán csak rab, az ichtocentrikus világnézet rabja, amit úgy kell érteni, hogy ponttyal fekszik, ponttyal kel, még elalvás előtt is a nád tövén táncoló úszó kísérti, pedig könyvelő lenne s közel a hetvenhez az egyik pesti kátéesz bevételét és kiadását tartja azsúrban. De jaj, most hat esztendeje, amikor először üdült itt a kátéesz jóvoltából, akkora mázlija volt, úgy rámosolygott a vakszerencse, hogy azóta is kábult, azóta se tudta az akkor megélt, bornál is mámorítóbb perceket elfelejteni.

Pontyot fogott, szerinte hat, a valóságban három és fél kilósat s azóta más ember. Azóta egész esztendőn át arra készül, azért mozgat meg fűt-fát, hogy éppen pontyszezon jöttén: augusztus végén—szeptember elején vehesse igénybe a kátéesz balatoni üdülőjének vendégszeretetét.

És felszerelést is micsoda pompásat szerzett! A prémiumok és különmunkák hány és hány piros hasúját ölte bele a kisebb és nagyobb üvegbotokba, az éjjel is látható, abszolút érzékeny varázsúszókba, a grantáltan biztos s még a legfanyalgóbb halakat is kapásra ingerlő csoda-csalikról nem is szólva.

De mire jó mindez, micsoda pocsékolása pénznek, energiának és édesbús, szivet lankasztó ábrándozásnak, ha ponty azóta se került a horgára, pedig az ebéd- s a vacsoraidőt leszámítva szakadatlanul a stégen, gondosan csalizott s precízen kivetett horgai mellett tanyáz?!

Hanem most megmocorog, felnyomja magát ügyes kis vadászülőkéjéről. Úgy látszik: elzsibbadt, megmacskásodott a lába s néhány rúgózással óhajtja lagymatag vérkeringését felpezsdíteni. De nem, a rúgózás ezúttal elmarad. Ellenben aprócska, ősz piros bikkmakk-emberkénk a botjai után nyúl s mindhárom horgát bevonja, pedig az alkonynak épp csak a küszöbén vagyunk s ha harap, majd csak ezután kezd igazán harapni a hal.

Meg is kérdezem, mert oda vagyok a csodálkozástól:

— Nocsak? Vége a műszaknak? Már hazafelé, Stiglitzky bácsi?

— Bah! Dehogyis hazafelé! — méltatlankodik az öreg. — Csak amott, a másik oldalon próbálok szerencsét. Híre se halnak, döglött hely ez itt, kérem.

S el is hurcolkodik, viszi a három botot, az öblös kiemelő hálót, a rúgós mérleget, a vadászülőkét és hatalmas, degeszre tömött hátizsákját, hogy készségeinek csak a jelentősebb darabjait említsem, pedig ránézvést eszményi helyen horgászott, s hol jegyen hal, ha nem itt: e kisded, nádfalba vágott lagunácskában?

Aminthogy van is.

Alig ülök be az öreg helyére bitorlónak s alig vetem ki a horgomat, már el is kapja s már irány a nád; vágtat is vele egy jó negyedkilós veresszárnyú keszeg. Aztán még egy, még egy és még egy; Miklós, aki az ecsetjét is földhöz vágta és segédemnek állt be felbuzdultában, alig győzi a horogról akasztást s a szákba eregetést.

— Né! Van itt hal! — rikkantja. — Hamar ide egy bottal, magának is jut, Stiglitzky bácsi!

Erre az öreg megfordul ugyan, a gyorsan nehezedő szákot is megnézi, de arcára megvetés ül ki s száját biggyesztve mondja:

— Phö! Hal! Az nem hal, kérem.

— Hát? — bámul rá Miklós.

— Szemét! — mondja mérhetetlen undorral az öreg, s fordul is el, s váltig mozdulatlan úszóit bámulja.

— Szemét? Ez? — kap le horgomról egy újabb, tenyérnyi széles veresszárnyút Miklós, s mert imádja a sűrűn írdalt, paprikás lisztben pátyolt, olajban kisütött keszeget, kezdené is a vitát, de leintem, hogy hagyja, ne háborgassa az öreget, oka van annak, hogy zabos.

— Oka? — értetlenkedik Miklós.

— Miféle oka? Irigy az öreg és kész!

Ráhagyom, hogy jó, legyen irigy az öreg, pedig tudván tudom, hogy más bántja, más mereszti a bú s a megbántottság eleven szobrává. Nem rám — az időre dühös, hogy oly gyorsan s oly eredménytelenül repült el. Még egy nap, egyetlen kurta nap és holnap este viszi is haza a gyors. Haza: a számlák, a belégek és a bizonylatok kifogyhatatlan paksamétái közé, egy újabb hosszú, végtelen hosszú esztendőre, s ő Budapesten, a pontyok a Balatonban: ugyan megéri-e, lesz-e még módja s egészsége hozzá, hogy jövő ilyenkor találkozzanak?

Közben szél támad, csiklandó s platy-platy; a vizet visszakézből pofozgató déli szél. Az ég opálos lesz, szemben a lagunácska pedig mind rücskösebb s mind homályosabb, mintha vízébe mézzel vegyített tejet csurgatnának. S nézd csak, nézd: a nádfal meginog, valami döngeti! A mindenségit! Csak nem ponty, nem egy „igazi" hal tévedt a veresszárnyú keszegek „döglött hely"-nek minősített birodalmába?

Mitagadás — begerjedek, izgalom fog el. Kenyérgyurmát cserélek, siettemben nem is borsónyit, de szinte egresnyit bugyolálok a horgomra. Aztán hopp: szállj, repülj úszó, de lehetőleg a nádfal tövébe, ott jár a ponty, ott lafatyolja tótágast állva a csalinak hintett homokos kenyeret.

És halljunk csudát: alig repül a kívánt helyre s alig kezd peckesen állni, már emelkedik és fekszik is el az úszó. Illetve elfeküdnék, ha abban a pillanatban, amikor felajzott idegeim azt parancsolják, hogy most, most vágj be, mafla, nem tűnne el villámgyors bukkanással a mélyben.

— Mégse ponty! Dévér! — fut át a fejemen s már kiáltok is Miklós, s a kiemelő háló után, mert érzem, hogy megvan, s látom, hogy karikába görbíti a könnyű keszegező botot. De nem, nem a dévér — a ponty!

Az ám — a ponty! Igaz, hogy kicsi, testvérek közt is csak alig egy kilós, de ponty! Már előttem, már a hálóban, majd a stég deszkáján van. Miklós kurjongat, táncol, Stiglitzky bácsi viszont először barnásveres lesz, mint az érettre szívott gyökérpipa, aztán üvegesen fehér, mint az aludttej és szederjes szájjal, egész valójában megrendülve suttogja:

— Nincs isten...

Hajnalban arra ébredek, hogy muzsikál az ereszcsatorna, stram-stram: indulót ver a tetőn a csendes, szőlőt hizlaló eső. Miklós horkol, két ajtót is meg-megrezget a torkában működő körfűrész. Teheti, horkolhat, ólomsipkát húzott, láthatatlan most Tihany és szerte a gyümölcsösökben mind elnémultak még a legharsányabb, legkiabálóbb színek is. Hát az öreg? Stiglitzky bácsi? Ugyan, mit érezhet, az indulatnak micsoda kénköves kotyvalékai fortyoghatnak benne, amiért ime: utolsó napi hitének, s reményének mécsét, ó jaj, az eső oltja ki?!

Valami azonban azt súgja, hogy mit ez a kis eső, még ha jéggel vegyesen esne, akkor se tudná lemondássá lohasztani az öreg szenvedélyét. Gyerünk hát: vállra egy kimustrált, őszeresnek-se-kell esőkabátot, zsebbe a feketekávés termoszt s kézbe a horgászbotot. Hátha a stégen gubbaszt, csak azért is kitart az öreg, s agyonázva, kedve kornyadtan vígasz,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Erdey Dezső

DÉLMAGYARORSZÁG

1962 NOV 1

1021

Erdey Dezső hagyatéki kiállítása

Erdey Dezső szobrászművész nem érhette már meg munkáinak első szegedi kiállítását, amelyet a Móra Ferenc Múzeum rendezett emlékére a Horváth Mihály utcai képtárban. Erdey ugyan nem Szegeden született, de itt töltötte gyermekkorát. A szegedi tanyavilágban szerzett drámai erejű élményei visszatükröződnek későbbi alkotásaiban. Vízhordó fiú című beszédes szobrában, a munkába görnyedt gyermek alakjában például felismerjük a művész élményeit. Egykor ő maga is cseléd volt a szegedi tanyák egyikén.

Erdey Szegeden 1919-ben Gergely Sándor szabadiskolájában kezdte tanulmányait, majd Budapesten a Képzőművészeti Főiskolán folytatta. Nemsokára Párizsba kapott ösztöndíjat, majd Olaszországba ment tanulmányútra. A képzőművészetnek e két központja, a modern irányzatok és a régi művészetek tanulmányozása új lendületet adott munkájához. Kifürkészte az építészet és a szobrászat együttes hatásának törvényszerűségeit, s innen ered műveinek épületplasztikai kulturáltsága, mély kifejező ereje. Számos munkája közül bizonyítja ezt a szegedi Dóm oldalfalán elhelyezett Szent Antal kútszobra is.

Szinte minden anyaggal mesterien tudott bánni. Kő, bronz, fa ellenállhatatlanul alakult a keze alatt. Így születtek meg a kedves, karakteres fejecskék is. Ezek közé tartozik a kiállítás legszebb darabja, a Jancsi című portré is.

Életének utolsó fellángolásával alkotta az Inotai Erőmű lakótelepén felállított Korsót vivő lány és a Zalaegerszegi Ruhagyár előtt álló Ollós nő című kompozíciót. Mindkét mű plasztikusan tükrözi Erdey útját a portrétól az alak kibontakoztatásáig, s jellemzi mesterségbeli tudását, nemes hangvételét és egyenletes fejlődését. Gazdag életművét igyekeztek lehetőleg teljességgel bemutatni a kiállítás rendezői, s fényképekkel illusztrálják azokat a műveket is, amelyek közterekben állnak, vagy épületek díszeiként élnek tovább.

Vízhordó fiú

L. F.

Csikorgó hang a zenében

Érdekesen, gondolatokat ébresztően értékelte a Délrost egyik párton kívüli dolgozója az üzemi küldöttválasztó párttaggyűlés vitáját. »Olyan emberek cserélték ki véleményüket — mondotta —, akik jól megértik egymást a napi munkában, s nemcsak magukért élnek, lételemük a másokért, a közösségért végzett munka, a cselekvő felelősségvállalás. Akármelyikük szólt is eredményeinkről, hibáinkról, úgy mondták el véleményüket, hogy *mi*, s ezen mindannyiunkat értették. Azt hiszem, ez jó dolog — nekem legalábbis nagyon tetszett...« Mindjárt hozzátettem szavaihoz, hogy nekem is. A felszólalók — párttagok és pártonkívüliek — valóban szocialista felelősségtudattal vitáztak vállalatuk, az alapszervezet, s a maguk ügyes-bajos dolgairól, a termelés kérdéseiről.

Az egyik legértékesebb emberi tulajdonság az a felelősségérzet, amely a munka társadalmi jelentőségének felismeréséből, a közösség szolgálatának öröméből fakad és tevékeny munkára serkent. A Délrostnál némelyeket, mint például a Tyitesz szocialista brigád tagkikészítés technológiáját, a mostoha munkakörülményeket.

A Délrostnál és más üzemeknél, vállalatoknál ez a felelősség. felemeli az embereket, fokozza önbecsülésüket, s tartalmasabbá teszi életüket. Öröm volt hallani a küldöttválasztó párttaggyűléseken, értekezleteken, hogy a mindennapi termelőmunkában elért sikerek nem csökkentették a józan ítélőképességet, nem kapott köztük lábra az önelégültség. Látni lehetett, hogy szívvel-lélekkel benne élnek a pártéletben, mélyen magukba szívják a párt mostani erős morálját, egyszerűségét és becsületességét. Ezért nem is vesztik el a szerénységet, nem tévesztik el a mércét, s nincs talaja köztük az önelégültségnek.

A felszólalások nagy része már nemcsak termelési mutatószámokban érti a szocializmus lüktetését, hanem az emberi kapcsolatok megváltozásában is. Nemcsak pártunk munkája ragadja meg őket, amelyet a jelenért és a jövőért fejt ki, hanem a munka stílusa is. Éppen ezért nem csoda, hogy ezek az emberek kemény szóval ítélték el, ha önelégültséget, elbizakodottságot, vagy bürokratizmust tapasztaltak.

hoz, sérti az ilyen hang. Sérti, mert nálunk az üzemi vezetők és dolgozók viszonyában nem »kenyéradó« és »munkavállaló« viszonyáról van szó.

Nem kell mindjárt kiélezni a dolgot, vethetné közbe bárki, hiszen csak nyelvbotlásról lehet szó. Valóban lehet, s ha így igaz, kár vesztegetni rá a szót. De ha a vezető önmagának tulajdonítja az eredményt, s valamely párttitkár azt gondolja, hogy a sikerek az ő személyes érdemei, dolgozótársai tevékenységét becsüli le, s ezzel falat von maga köré, sőt a köré a politika köré is, amelyet képvisel. Egyetlen vezető sem gondolkozhat így, hiszen a szocializmus építésének óriási feladatai csak a legteljesebb együttműködéssel oldhatók meg, amely együttműködésben mindenkinek maximálisat kell nyújtani a maga kisebb-nagyobb posztján.

A vezetői magatartás normái között egyik legfontosabb a szerénység. Ez nemcsak abban nyilvánul meg, hogy nem hangsúlyozza útonútfélen érdemeit, hanem azt sem engedi, hogy beosztottai szajkózzák ezeket. S nem érezteti, sőt ha munkatársaival beszélget, el tudja feledtetni, hogy ő a vezető. E vezetői erényeknek abból

M.D.K.

Erdey Dezső
festő

Szegeden Erdey Dezső alkotásai-
ból kiállítást rendeztek.

— : Hírek
Művészet, 1963. február — 46 lap

Erdey Dezső

ERDEY DEZSŐ szobrászművész emlékkiállítását Veszprémben, a Csikász Galériában megnyitották. A Kölcsey könyvesbolt előtti téren felavatták a Gyertyavivő lány című szobrát; itt Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész mondott avatóbeszédet.

Népszabadság, 1987. V. 30

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

FEJÉRMEGYEI HIRLAP

Erdey Dezső

1963 MÁR - 3

/1021

Erdey Dezső emlékkiállítása

Szerdán délután nyílt meg az István Király Múzeumban Erdey Dezső szobrászművész emlékkiállítása. A nyitó szavakat Áron Nagy Lajos Munkácsy-díjas festőművész mondotta el. A megjelent, mintegy száz főnyi közönség számára egyaránt szép élmény volt a kiállítás maga és a bevezető előadás is. A szobrok és a hozzájuk készült vázlatok között senki nem lepődött meg azon, hogy Áron Nagy barátként beszélt az elhúnyt művészről, pedig személyesen nem ismerték egymást. Hangját a művek tették meghatódottá, s a művekből sugárzó meleg emberség kovácsolta a kiállításra sok felől összegyűlt embereket is együtt gondolkodó, együtt érző közösséggé.

A képzőművészeti műfajok közül talán a szobrászatot legnehezebb közel hozni a nézőkhöz. A közterek szobrait a járókelők szinte alig veszik észre. Megszokták őket már, mint a kövezetet, vagy a falakat. Egy-egy köztéri szobor érdekessége addig tart, míg elmúlnak a leleplezéssel járó izgalmak. Akkor mindenki elmondja a maga nézeteit a vastag bokákról, a túlzott arányokról, — a legritkább eset, hogy dícsérjék az új művet, — aztán lassan megfeledkeznek róla. Erdey Dezső emlékkiállítása éppen ezért különös jelentőségű. Kiállított vázlatai és kisplasztikái — úgy gondolom — sokat fognak segíteni abban, hogy a fehérvári közönség megszeresse a szobrászat műfaját és érteni tanulja a szobor épülésének belső törvényeit, felismerni szépségeit. A Warkocs-szobor kis mintája és a hozzá készült rajzok pedig új életre fogják kelteni a művésznek városunkban 1932-ben felállított nagybronzát.

A kiállított 22 szobor csaknem három évtized munkájának keresztmetszetét adja. Az 1931-ben készült Vízhordó fiú és az 1957-es Ollós nő között a mintázás részleteiben hatalmas különbségek vannak, de összeköti őket a szobor belső felépítésének, térbeli megjelenítésének Erdey által mindig tiszteletben tartott íratlan törvénye, a művész mondanivalójának tömör kifejtése.

Ebben az időben keletkezett a fehérvári Varkocs emlékmű is. Az alig életnagyságú figura súlyos páncélzatában, kényelmesen áll ma is a „vártán". Valódi emlékszobor, amely szimbolikus tartalma ellenére sem válik érzelgőssé, mentes az ilyen művekre sajnos, nagyon is jellemző álpátosztól. A fejtartás, a jobb kézben tartott buzogány, a kard nem csupán az ábrázoláshoz szükséges „kellékek", hanem a kompozíció elengedhetetlen eszközei. A Warkocs szobrot nem is ezek a külsődleges jegyek, hanem a megformálásnak, a tömeges szobrászi megjelenítésnek alig észrevehető belső vonásai teszik szimbolikus jellegűvé, a művét örökértékűvé.

Míg a 30-as években a klasszikus szépség, a belső tartás és erő dominált Erdey szobraiban, a 40-es évek az anyag és technika talán kevésbé ismert adottságainak, a térbeli megjelenés, a tartalommal való telítésének elvontabb kísérleteivel telnek. A Női fej (1946), Guggoló fiú (1947) tömör ólomtömbjei és a Bámészkodó fiú (1947) fellazított felületű bronza, a művészi mondanivalónak szigorúan csak a lényeget közlő példái. Elvonatkoztat a valóságtól, absztrahál —, de csak azért, hogy valami lényegest minél közvetlenebbül, minél erőteljesebben és félreérthetetlenebbül mondhasson el.

És ekkor már csak alig 10 év van hátra a művész életéből. 1902-ben született, 1957-ben halt meg. A 40-es évek végén még fiatal ember, aki azonban mégis az érett művészek, a befejeződéshez közeledő életművek igyekezetével törekszik eddigi munkáinak szintézisére, eredményeinek összefoglalására. A Korsót vivő lány (1955) a felület kezelésében a 30-as évek alkotásai felé mutat, de a kiegyensúlyozott, mértani keretben felépült kompozíció, a szigorúság mögött lüktető mozgás és élet a 40-es évek eredményeit is őrzi. A kiállítást az 1957-ben készült Ollós nő alakja zárja. Izgatott mintázású felülete, a magasra emelt olló jelképes jelentősége a művész korai halálával még erősebb szimbolikus jelentőséget nyert. Az Ollós nő Erdeynek nemcsak az utolsó műve, hanem talán a legjelentősebb is. A nagyméretű kompozícióból itt csak egy fej van most kiállítva. De a kis vázlat és a hatalmas fej együtt méltóképpen mutatják a szobrász kiteljesedését, egy életmű szinte egyetlen szoborban mutatkozó nagy szintézisét, amelyben egymást erősítve jelentkezik egyszerre az archaikus görög művek sejtelmes szépsége, a klasszikusok egyszerű monumentalitása és a modern szobrászat szigorú építményes rendje.

Kovács Péter

Az utolsó hógolyó

Kékestetőn, a tizenhetes asztalnál villámgyorsan bekanalazták a levest, hogy legyen idejük egy kis taktikai megbeszélésre a második fogás előtt. Nyugtalanul topogtak az asztal alatt, mintha a hóról visszapattogó millió sugár a lábukat szurkálná. Lelkesen magyarázták a kiszolgálónőnek, hogy ma feltétlenül nekik kell előbb az ebéd, különben a tizenötösök foglalják el a jobb helyet a délutáni hócsatában.

— Idácska! Ne álljon szóba velük! — kapacitálták a tizenötösök a kislányt.

— Azt mondja, veletek elrontaná a napját — jött a vigasztalás a tizenhetes sarkáról.

Magával ragadott mindenkit a hó csábítása, kicsit megereszkedett a déli naptól, szinte kínálta magát, formálják engedelmes testét összetartó hógolyókba. Türelmesen ragyogott a napzáporban, teleszórta tréfás tisztasággal az üvegfalu ebédlőt, kimosta a tompa kétségbeesést a köhögős emberek szeméből, lopott a helyébe ragyogást — nehogy elüssön fényük a falak csempézésétől.

— Ha tudnák, hogy élek itt — dörmögte az öreg paraszt, aki fogatos volt egy nagykőrösi tsz-ben, és örökké a lovairól mesélt — meggebednének a tiszteletttől és kikiáltanának a falu grófjának a szomszédban. Pláne úgy megyek haza, hogy semmi bajomat nem érzem! Pedig csak egy ötvenest vertem el eddig, azt is a parádi kiránduláson, a borozóban.

Igaz is — hagyta rá a pesti mentős —. Úgy kiszolgálnak, mint valami gazdag külföldit egy luxusszállóban, csak itt az Ida még azt is tudja minden héten, hogy mennyit híztam.

— Maguk csinálják majd a hógolyókat — szólt rájuk az asztal végéről a barna fiatalember, aki szegedi vegyészből küzdötte le magát a tizenötös asztal kapitányáig. — Mert betegek.

— Beteg az öreg... na majdnem káromkodtam — jött a replika Nagykőrös irányából.

— Nem is küldtek volna ide anélkül! — nevetett a diák, aki tegnap nyerte meg a férfi célbadobó bajnokságot, ahol is a második emeleti erkélyről kellett betalálni az udvari szemétkosárba.

— Jó, de már meggyógyultam — feleselt az öreg. Tulajdonképpen mindenbe beleegyezett, csak azt nem bírta ki, hogy az utolsó szó másé legyen. Úgy sétált az udvaron, mint egy király és nagyon szeretett lenézni a hegyről, amikor fent ragyogott a nap, Gyöngyös felett meg lassú hullámú tengerként ingott a köd. Szenvedélyesen etette a maradékokkal a mókusokat meg a cinkéket, és amikor éjjel sokat havazott, kölcsönkért egy botot a portáró és lepiszkálta a görnyedő fenyőkről a havat, nehogy letörjenek az ágak.

— Gyerekek, menjünk ki egyszerre — szólt át a tizenhetesektől a százados, aki mindig szerette a tiszta játékot és utálta a tisztességtelen előnyöket.

— Fej, vagy írás a helyre — ajánlotta a vegyész.

— Jó, csak idegen dobja fel! — kötötték ki a tizenhetesek.

A tizenötösöket először beszorították a strand felé vezető mélyútba, ahol derékig állt a hó. A diák oldalt húzódott, mindig megfigyelte, mikor lendíti valaki dobásra a karját és kísérteties pontossággal ledobta a sapkát a fejéről. Már-már menekültek a tizenötösök, az ellenség elsöprő erejű pergőtűzet zúdított nemcsak rájuk, hanem felettük a fákra is, ahonnan egész hóhegyek indultak lefelé a jól célzott dobások nyomán. A szanatórium fele beállt közönségnek, a viharos biztatások egy Fradi-meccsnek is becsületére váltak volna.

— Hajrá Dunaújváros! — ordította valaki. A tizenötösök első sorában felkapta a fejét egy kislány. Úgy nézett ki, mint egy szőke törpe, pontosan dobott és elszántan tartotta a helyét. És nagyon kényes volt a városa becsületére. Kezébe kapott egy pár hógolyót és nekirohant az ellenfélnek. A diák utolérte egy hosszú ugrással, tódultak már a tizenötösök a két hóemberré vált megsegítésére, a százados a tizenhetestől tartotta helyét egy darabig, de amikor már a közönség se bírt magával és berohant a pályára, az összetűzésben feladta a reménytelen harcot.

Az erkélyen a doktornő üldögélt. Éppen férjhezmenésre készülődött, és az arcát olyan fintorrai fordította a napnak, mintha annak kötelessége lenne őt megbarnítani az esküvőjére. Amikor lent kitört az éljenzés, ingerülten felkelt és bement, az ajtóban magasra tupírozott hajáról lesöpört néhány hópelyhet.

Lent az események lelkes megbeszélését elrontotta a nővér a délutáni pihenővel, minden ellenvetést leforrázott azzal, hogy aki tíz percmúlva nincs az ágyban, annak vele gyűlik meg a baja. A lépcsőházban is szétugrasztotta a társaságot, ahol megálltak megbeszélni a halaszthatatlan tennivalókat a holnapi viszszavágóval kapcsolatban.

A diák is jól elkésett, kapkodva szedte le magáról a ruhát, hogy az ellenőrzés ágyban találja. Rá sem ért semmit összerakni, amikor nyílt is a külső ajtó, gyorsan kinyujtózkodott és igyekezett bamba képet vágni, mint aki most ébredezik félálmából. Ismerőse a főorvos jött be, félretolta a ruhákat a széken, leült.

— Idefigyelj! — kezdte komoran, — Nekem telefonáltak, hogy úgy hógolyózol mint egy taknyos kölyök. Megmondtam, húzd meg magad, maholnap már végzel az egyetemmel, felnőtt ember vagy.

A diák arcáról eltűnt minden udvariasság, a szemében hideg és ellenséges tűz fénylett fel.

Legalább azt mondhatta volna, hogy hógolyózzál úgy, hogy ne lássák — gondolta. Összeszorította a fogát, szempilláit lejebb engedte. Érezte, amint múlik a rajongása Kékestetőért.

— Hát ehhez tartsd magad — fejezte be a főorvos. Az ajtóból még visszafordult:

— Akármit csinálsz, rám száll vissza. És ilyenkor, férjhezmenés előtt minden nő ingerlékenyebb — próbálta egy kicsit felmelegíteni a beszélgetést.

— Hát ő volt — gondolta a diák, és megszületett benne az igazságtalanság keserűsége. Befordult a falnak és megpróbálta elaltatni magában az erőszakosan ébredező honvágyat.

*

Másnap ebédelni sem ment le. Rágta magát, nem tudta eldönteni, igaza van-e, vagy sem? A többiek megint hógolyóztak, a tizenötösök két embert állíthattak be helyette, mégis szorították őket nagyon. Hiányoztak az ő pontos dobásai. Elsétált mögöttük, egy-két újonc megeresztett néhány hógolyót felé, észre sem vette, amint elzúgtak a füle mellett: belebámult a végtelen fehérségbe, de a hó nem tükrözött vissza semmit.

A tizenhetesek már rohamozni akartak, amikor a diák eltűnt az épület sarka mögött.

— Nem érdekes így, hagyjuk! — intette le őket a százados. Az utolsó hógolyót mégegyszer megszorította — legyen keményebb — felvágta a napozóra, pont bele a szőke, tupírozott, lakkozott hajkoronába: a tulajdonosa úgy ugrott fel, mintha a földkerekség roppant volna össze, a százados meg háromig számolni-se-tudón kotorászott a zsebében valami után. Nem szerette a tisztességtelen előnyöket.

Baráth Miklós

Június 15. és július 5-e között rendezik meg Szófiában a fiatal operaénekesek második nemzetközi versenyét

1961 tavaszán rendezték meg Szófiában a fiatal operaénekesek első nemzetközi versenyét, amelyen 25 országból 65 fiatal operaénekes vett részt. Az első nemzetközi verseny nagy sikerére való tekintettel a bolgár művelődésügyi minisztérium elhatározta, hogy Szófiában minden két évben rendeznek hasonló nemzetközi versenyt.

A fiatal operaénekesek második szófiai nemzetközi versenyére ez év június 15 és július 5-e között kerül sor, amelynek előkészületei már megkezdődtek. A verseny feltételei szerint a szófiai versenyen minden operaénekes részt vehet a világ minden tájáról 33 éves korig. A fiatal bolgár operaénekesek már megkezdték a versenyre való felkészülésüket. 34 operaénekes jelentkezett a versenyre az ország különböző operaházaiból. A 34 jelentkezésből az előzetes versenyek alapján 11 énekes jut el majd a nemzetközi versenyre.

A második verseny zsürijébe, akárcsak az elsőre, neves operaművészeket, karmestereket és zeneszerzőket hívtak meg. A zsüribe való meghívást eddig elfogadta Valerija Barszova szovjet operaénekesnő, Toti dal Monte és sokan mások. Elfogadta a meghívást Komor Vilmos, a budapesti Operaház vezető karmestere is.

A fiatal operaénekesek második nemzetközi versenyén a két-két első, második és harmadik díjazáson kívül első ízben ítélik majd oda a „Szófiai nagydíjat" az aranygyűrűvel.

Gyibay M

Az állami gazdaság

nagylegelőjén öreg juhász őrzi a nyájat. Van hetven éves is. Gyibay Menyhért a tisztességes neve, de ő magát Menyhártnak mondja. Itt született a hajdúdorogi alvégen a múlt század végén, s itt gyerekeskedett, nevelkedett a nagylegelőn. Innen járta ki a három elemit a dorogi iskolában, és itt nőtt ki az első beretvára érett szakálla. Innen vitték el 14-ben első világháborúba és ide tért vissza, haza, egy fejlövéssel és lábábas-mellében gránátszilánkokkal. Azóta ki se lépett a községből. Vagyis, nehogy hazugságba essünk, úgy öt esztendeje a feleségét kísérte át a hajdunánási tüdővizsgálóba. Gyalog mentek, mert Nánás 5 kilométer ide. De se azelőtt, se azóta nem volt kint a községből. Soha.

Hetven esztendő pedig nem kis idő. De még ilyen szárazságot. A legelőt mintha felperzselték volna. Távolabb, a kis mocsár kiszáradva. A szikkadt kopárságot kedvelő trücsök se hegedül napok óta. Még az is esőre áhítozik. Balra van a gazdaság búzavetése. Jó 200 hold. A szára rövid és vékony, erőtlen, de némelyik részén már hányja is a fejit. Még ilyen tavaszt. Még ilyen má-

hó körül sehol egy [illegible] egy kis hűvösség. Bent valamelyest kibirhatóbb. Hűvösnek elég hűvös, csak nem járja a levegő. Az ember majd megfullad. Hiába jó széles a bejáró nyílása, de bevág rajta a nap. Rekkenő hőség. Nem jól van ez így. Micsoda tavasz! Az embernek még az élettől is elmegy a kedve. Pedig a fizetés így is, úgy is megvan a juhásznak, ha terem, ha nem. Dehát mégis... Azért vetünk, hogy arassunk.

És még éppen az este kedve volt előállni az SZB titkárnak azzal a társasutazással. Na, fizetheti a költség felét a szakszervezet, másik felét a gazdaság. Hiába hívták össze azt a gyűlést. Jelentkezzen rá a gyetvai bíró.

Az ég megdördül. *Egy szer, kétszer. Aztán mind közelebb durran. Végül csattog már. A birkák a kos köré bújnak félelmükben. Szorosan,*

Erdey Dezső

A kiállítás szobrásza *Erdey* Dezső gondos, jólmegfigyelt portrékat, emlékműmodeleket és több ismert művét állította ki. **dr. d. m.**

Magyarország. 1938, jan. 1.

d. m. (Az Ernst-múzeum nyévi kiállítása.)

hantok fölé . . .

Hivatalos üldözés. — Hogyan élnek a párisi művészek? — A tojástánc és a tejkúra. — Apró szélhámosok. — Művésziskolák. — A vadállatok terme. — Munkácsytól az ifjú Baschig. — A bérbeadott talentum.

Az akkreditált frázist, amely szerint Páris a művészet Mekkája, rég megtalpalták azzal, hogy ez a csábítón szép város a legfantasztikusabb nyomor fészke is a mieink számára. Nagyon kevés akad köztük, aki már arriveé s egy ilyen kiváló piktor harsogta a következőket:

— Gyalázatosság, amit nálunk művészeti politikának neveznek. De olyan is az aratása. Proletárokat tenyésztettek, igen, és — panamistákat. Már néhány éve egyre ritkábban jönnek Párisba a művészek. S ennek oka egyrészt az, hogy a vezető körök valósággal üldözni kezdték az „ultramodern" irányt, amely Gauguin óta Deraine-on és Matisse-on át fordulópontra jutott. Jóformán csak azok időztek itt művészeti tanulmány céljából, akik a maguk anyagi erejéből vállalkozhatnak egy ilyen párisi útra. Különben az eddigi kormánytámogatások annyira silányak voltak, hogy a szegény fiúk Párisba érkeztük után pár nappal már éhezni kezdtek. Sulyosította helyzetüket hogy nem ismerték se a nyelvet, se a szokásokat. Egy-egy ösztöndíj *százötven koronára is alászállt,* amely legfölebb arra elég, hogy Párisig jussanak s egy hónapra kifizessék a műterem-bérlet összegét. Má

Erdey Dezső

A két művész, akikről eddig szóltunk, a látott világ igen erős áttételével, átirásával dolgozott, akárcsak a zenének azok a mesterei, akik a földszagu népdal motivumaiból nagy zeneműveket alakitottak. A harmadik kiállító művész, *Erdey Dezső* alapjában elkülönödik tőlük, nem éppen tehetség, de utirány dolgában. Szobrászról lévén szó, sem a festő, sem a gobelinművész szempontjai nem lehettek rá nézve irányadók. *Erdeynek* egy sor kisméretü bronzszobra s a Stefánia-uton elhelyezett nagyobb *Vizhordó fiu* c. szobra finom és biztos mintázásokkal, erőteljes statikájukkal rávallanak arra az eltökéltségre, hogy álmok helyett (amelyeket ritkán bir el a bronz anyagiassága) reális valóságokat adjon. Képmásai, szép egyszerüsitéssel és a mintázás izlésességével bizonyára sok hivet szereznek neki.

Lyka Károly.

Festő, rajzoló és gobelin-művész az Ernst-Múzeumban. Pesti Hirlap 1938. jan. 1.

Koppantó románcos dúrrel. 17 cm. XIX. 22.

Erdey Dezső

Cród

Szomory Dezső: Három művész az Ernst-Múzeumban. Az Est 1938. jan. 4.

A harmadik művész, szobrászművész, ugyancsak dús munkával: *Erdey* Dezső Termékeny és erőteljes egyéniség, olyan szuggesztív hatással, hogy egy-egy műve, ha egyszer látta az ember, felejthetetlen marad. Rendkívül tehetséges s kifejező plasztikái között a *Vízhordó fiú*, a *Gyertyát tartó leány* már híresek. Az ember megérzi bennök az *alkotás* jellegét. Van itt egy büsztje egy orvosról, — nem is kell, hogy mondja, hogy ez egy híres orvos. Az ember kitalálja, — úgy megvan ez írva! Ritkán láttam ennél élőbbet s hatalmasabbat.

A v
ának m
lasztójog
A javaslat
nem a becs
diadala, h
hogy nyílt
legitim elő
az indulás
gyűlési két
szik keres
választókr

Erdey Dezső

Erdey Dezső plasztikai tudása egyre tisztább és nyugodtabb formákkal oldja meg a maga kitűzött feladatait s ha néha elragadja is hajlandósága a részletezés felé — mindig egységes és zavartalan effektusokat ad. Három kisebb fiú-figurája, *Vízhordó*-ja és egy leányalakja adják legteljesebb eredményeit, egy nobilis szobrász érett munkáit.

B. L.

B. L. Csoportkiállítás
az Ernst-Múzeumban.
Magyar Hírlap
1938. jan. 1.

Erdey Dezső

B. A. Az Ernst-Museum vegyes csoportkiállítása.

Magyarság

1938. jan. 1.

Erdey Dezső legörvendetesebb tehetségü szobrászművészeink közül való. A lezajlott forradalmuk után szigoruan zárt, de nem hideg formákat éreztet, körvonal sik és tér teljes egységét. Még klasszicizáló *Nárcisza* és *Siremlék-figurája* is csupa meleg életet sugároztat. A póztalan és hidegség nélküli ujklasszicizmus képviselőjének tartjuk, szemben a fölöslegesen modorosan archaizálókkal. *Gyertyát tartó leánya*, közismert *Vizhordó fiu*-ja, bájos fiuszobrai a kedvelt *Miska*-fej'g mind megindító szépségek.

A BACS-BODROGH VÁRMEGYEI TÖRTÉNELMI TÁRSULAT TULAJDONA.

☛ **Az 1899. évre kifizetett és e helyen nem nyugtázott tagsági díjak nyugtatványozása az 1900. évi első füzet borítékán fog eszközöltetni.** ☚

Erdey Dezső

MDK

Leányarcmás, gipsz

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Erdey Dezső MDK

Boxoló, gipsz

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Erdey Dezső MDK

Leányakt, repr.

Mücsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Erdey Dezső MDK

Leányakt, gipsz

Mücsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Erdey Dezső.

szobrászati osztály növendéke.

A Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán, – a Műcsarnokban, – aktjai és vízhordó fiút ábrázoló bronza szerepel. (említve.) E bronzszobra a Városliget egyik sétányán van felállítva.

Budapesti Hirlap, 1928. Máj. 20.

MDK

Erdey Dezső szobrászművész

1929-ben a "KÉVE" Művészegyesület művésztagja.

Nemzeti Szalon, Kéve XX.kiáll. 1929. 3.1.

MDK

Erdey Dezsö, szobrászm.

a Római Collegium Hungaricum-csoportjából.
Ilyen nemzetközi kiállitáson való részvételt elismerés illeti.

/gy./:A velencwi nemzetközi kiállitás.
Képzömüvészet. 1930. 32.sz. 165.l.

MDK

Erdey Dezső

Fiu akt, gipsz

Birkózó vándordij, bronz

Római Magy. Int. ösztöndijas művészeinek
1. kiáll. N.Szal. 1931. máj.
12 1.

Erdey Dezső

Résztvett a római ösztöndijas művészek kiáll.-án.

B.H.931.V.24.

Erdey Dezső

Alkotásával részt vett a római Magyar Intézet első kiáll.-án a Nemzeti Szalonban.

P.N.931.V.24.

Erdey Dezső

Alkotásával részt vett a római Magyar Intézet első kiáll.-án a Nemzeti Szalonban.

Ujság, 931.V.24.

Erdey Dezső

a "Birkozó" c. szobra, a római ösztöndijas művészek kiállitásán.

P.H.931.V.27.

Erdey Dezső MDK

Fiuakt, gipsz

Mücsarnok 1931 Müvészcsoportok kiállitása

Erdey Dezső

Ujság 1931. II 21. 11

KÉPZŐMÜVÉSZET

Müvészcsoportok kiállitása a Mücsarnokban

A Képzőmüvészeti Társulat egyszer egy esztendőben más müvészcsoportokat is bebocsát a Mücsarnokba, mint a Képzőmüvészek Egyesületét. A főváros szerződéssel kötelezte erre a társulatot, érdem tehát nincs ebben az előzékenységben. A főváros ott hibázta el a dolgot, mikor egyebekben a társulat bölcs belátására és nagylelküségére bizta a Mücsarnok kiállitásainak rendezését. Az a belátás az évek folyamán nem bizonyult sem bölcsnek, sem belátónak, a nagylelküség pedig ma is olyan ismeretlen erény a Mücsarnokban, mint valaha. A különböző müvészcsoportok nem mind siettek a vendéglátás kedvezményével élni. Akik eljöttek, azoknak egy-egy teremnyi kiállitó-helyiséggel kellett beérniök, holott a Képzőmüvészek Egyesületének az egész esztendő folyamán a teljes Mücsarnok rendelkezésére van.

A több müvészcsoport természetesen többi müvészt is jelent, a sok müvész pedig nagy tarkaságot s főként érték tekintetében nagy egyenetlenséget. Valami irányitó elvet felfedezni az anyag összegyüjtésében és elrendezésében lehetetlenség. A képeknek és szobroknak ekkora tömege, ilyen elrendezésben vásár és nem kiállitás.

Az egyetlen örvendetes jelenség — már előljáróban sietünk rámutatni — egy csoportnyi uj szobrásztehetségnek feltünése. Legtöbbje már szerepelt itt-ott, de igy együtt az egyesek jelentősége is jobban láthatóvá válik. Minden jel szerint olyan szobrásznemzedék van eljövendőben, mely végre méltó lesz a nála idősebb nemzedék festő-tehetségeinek szinvonalához. Ime a nevek: Erdey Dezső, Varga Oszkár, Grandtner Jenő, Mészáros László, rumi Rajky István. Az ismertebbek közül: Csorba Géza, Cser Károly és Kövesházy Kalmár Elza. Melléttük elég jól megállják helyüket: Kóbor Elek, Sóváry János (24.), Nemes György, Farkas Béla (33.). Szép elképzelésüek Moiret Ödön szines keramikái és tisztes mértéküek Petri Lajos, Farkas Zoltán dr., Sidló Ferenc és Kisfaludi Stróbl Zsigmond munkái.

A Képzőmüvészek Egyesületének termein sokat javitottak néhány más csoportbeli müvésznek festményei. Magyar-Mannheimer Gusztáv két tájképe például messze kimagaslik az első teremben. Jó munkák még itt Barkász Lajos (6.), Boruth Andor, Kunwald Cézár (12.), Horváth Béla (19.), Vidovszky Béla (21. és 26.), továbbá Brüll Aladár (39.) festményei.

A második nagytermet a „Céhbeliek" kiállitása foglalja el. Nagy Sándor pazar fantáziáju kompozicióí mellett itt Szlányi Lajos, Wellmann Róbert, Zádor István, Glatz Oszkár és Déry Béla képei a legjobbak.

A harmadik terem szomoru, együttesében Náray Aurél az egyetlen egyéniség, olyan müvész, aki akkor is érdekes, mikor a maga mértékének alatta marad. Krisztus-képe uj változat a müvész Krisztus-kompozicióinak sorában, csak kár, hogy tulságosan vázlatos.

A Kupeczky-Társaság kiállitása (V. terem) dilettánsi szinvonalu. Sehogysem illik beléje Basilides Sándor érdekes müvészegyénisége. Mellette még csak Keéri Kovács Elemér és Sárközy Elemér képei kelthetnek figyelmet.

A Benczur-Társaság (VI. terem) anyagából Udvary Pál (6.), Heintz Henrik (7.), Burghardt Rezső (20.), Udvary Géza (27.) festményeit, továbbá Margó Ede és Lányi Dezső (9.) szobrait emlitjük meg.

A VII. és VIII. terem megint a Képzőmüvészek Egyesületéé és vendégeié. Éber Sándor, Czene János és Sárdy Brutus (33.) festményei érdemelnek itt figyelmet.

A IX. termet az UME (Uj Müvészek Egyesülete) foglalja el. Ugyanennek a csoportnak jóval teljesebb kiállitását nemrég láttuk a Nemzeti Szalonban. Itt Krocsák Emil, Wosinski József, Emőd Aurél és Bene Géza (25.) a legjobbak.

A „Kut" (Képzőmüvészek Uj Társasága) székel a X. teremben. A kvalitás itt is nagyon egyenetlen. Az értékesebb képek festői Barzó Endre, Lehel Mária, Baresay Jenő, Derkovits Gyula, Szobotka Imre, Czigány Dezső (37.) és mokri Mészáros Dezső.

A Cennini-Társaság kiállitása (XI. terem) vajmi soványra sikerült ezuttal. Belőle csak Diósy Antal és Halápy Ede egy-egy vizfestményét tudjuk megemliteni. A többi grafikai terem anyagából pedig Hessky Iván, Ruff András, az öreg Dörre Tivadar, Sima Dezső, Szablyáné Lohwag Ernesztin és E. Karinthy Ada munkáit.

A XII-ik termen szótlanul megyünk végig s megállunk a XIII-ik teremben. Ott a Képzőmüvésznők Egyesülete fészkel. A legjobb képek festői: Beck Schwarz Elza (1.), Schütz Julia (7.), Porter Paula, T. Mansfeld Nóra, Müller Ágosta (21.), Tobis Ilona, Páris Erzsi (29.), Müller Méla (33.) és balatongyöröki Nógrády Magda.

(e. a.)

mestere üdvözölte táviratban.

(Tiltakozás az Autobuszüzemnek a BSzKRT-b való beolvasztása ellen.) Az Autobuszüzem igazgatósága pénteken délelőtt *Hochenburger* Antal elnöklésével ülésezett a városházán. Napirend előtt *Magyar Miklós élesen kikelt a BSzKRt-nak az ellen az óhaja ellen, hogy az autobuszüzemet a villamosvasutvállalatba olvasszák be.* Szerinte a beolvasztás *törvényellenes* volna. Többek hozzászólása után öttagu albizottságot küldtek ki, amely megszövegezi a BSzKRt beadványára adandó választ. Ami az autobuszüzem nagy deficitjét illeti, erre vonatkozóan megállapitották, hogy a vonalak szaporitásával és a meglévő relációk megfelelőbb kihasználásával ez a deficit csökkenni fog. El határozták, hogy *jutalmat adnak azoknak az autobuszkalauzoknak és ellenőröknek, akiknek működése ellen a mult évben semmi panasz nem volt.* Több kisebb vonalmódositásról is tárgyaltak, majd a januári autobuszüzemi statisztikából megállapitották, hogy az év első hónapjában 1,760.556 utas utazott az autobuszokon.

(Az óbudaiak sürgetik a hid épitését.) Népes küldöttség jelent meg csütörtökön délben *Bud* János kereskedelmi miniszternél. A küldöttséget *Kocsán* Károly bizottsági tag vezette. Részt vettek abban Óbuda különböző társadalmi egyesületeinek képviselői, továbbá *Botzenhardt* János dr. és *Kuncze* Lajos dr. bizottsági tagok. A küldöttség szónoka *Kocsán* Károly volt, aki előadta Óbuda kivánságát *a tervezett Hungária hiddal kapcsolatban.* Ismertette Buda eme legnagyobb városrészének helyzetét, a fejlődésében való elmaradásának okait, melyek között első helyen áll *a több mint két évtized előtt beigért hidépités.* Kéri, hogy ezt a hidat kezdjék előbb épiteni és a munkálatokat azonnal kezdjék meg. Óbuda sorsa össze van kötve a Hungária-hiddal, létkérdése a hid mielőbbi megépitése. Bud miniszter azt válaszolta, hogy rendkivül fontosnak tartja a hidak megépitését és már előkészitették annak terveit. A hidra vonatkozó pályatervek elkészültek és most tárgyalnak a fedezetről a fővárossal. *Mindkét hidat egyszerre fogják megépiteni.* Reméli, hogy pár hónap alatt a fedezeti tárgyalások sikeresen befejeződnek és a hidak épitése megkezdődik. A küldöttség megnyugvással fogadta a miniszter válaszát.

MAGY. KIR. OPERAHÁZ

Bérletszünet.

Angerer Margit és **Walli Frigyes** vendégfellépésével

LOHENGRIN

Dalmű 3 felv. Szövegét és zenéjét irta: **Wagner R.** Forditotta: **Lányi Viktor.** Az előadást vezényli **Berg Ottó.** Rend. **Szemere Árpád.**

I. Henrik	Kálmán Oszkár
Lohengrin	Wolff Frigyes
Brabanti Elza	Angerer Margit
Gottfried	Bordy Bella
Telramund Fridrik	Palló Imre
Ortrud	Haselbeck Olga
A király hirdetője	Farkas Sándor
1-ső lovag	Somogyi Dezső
2-ik „	Nápolyi Imre
3-ik „	Ádám Győző
4-ik „	Visó Márk

Kezdete 7½ órakor, vége 11 óra után.

MAGYAR SZINHÁZ

LÁMPALÁZ

Egy szerelmes éjszaka története sok muzsikával, tánccal és mókával, 3 felv. irták: Stella Adorján és Harmath Imre, zenéjét szerzette Rozsnyay Sándor. Rendező Bródy István. Karmester Rozsnyay Sándor.

Germaine	Honthy Hanna
Lucien	ifj. Latabár Árpád
Duclos	Vándory Gusztáv
Duclosné	Zala Karola
Remusat	Szabó Gyula
Adrien	Berczy Géza
Paul	Latabár Kálmán
Simone	Orosz Vilma
Beaumont	Rubinyi Tibor
Babette	Palotás Irén

NEMZETI

A BÉCSI M

Vigjáték 3 felvon novellájából ir

Pomóthy Krisztina	
Pomóthy Agoston	
Pomóthy László	
Margit	
Abaházy Ábel	
Auernhammer	
Karolina, leánya	
Valihora, plébános	
A komisszárius	
István	
Mari	
Ispán	
Mózsi	
A kerülő	
Mátyás, majoros	

Kezdete

FŐV OPERET

KAT

Operett 3 fel. I
Forditotta és a
Harmath Imre.
szerzette. Rende
Vezényel:

Katóka	
Pintyőke	
Katalin	
Agost	
György	
Dumi	
Márton	

Kezdete

Uj Sz

MDK

Erdey Dezső

Római Magy. Akad. ösztöndijasa.

Olasz fiu, gipsz

Klebelsberg emlékkiáll. tárgym. 1933.
25 l.

Erdey Dezső

MDK

Olasz fiu, gipsz

Mücsarnok 1933.Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

Erdey Dezső

MDK

Birkózók, bronz

Műcsarnok 1933. Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

Erdey Dezső MDK

Szent Bernadette, gipsz

Női tanulmányfej, gipsz

Mücsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Erdey Dezső

Keresztes Gábormé, gipsz

Műcsarnok 1937 IV.Nemzeti Képzőm. Kiáll.

MD K

Erdey Dezsö, szobrász.

Szent Bernadette. Gipsz.
Nöi tanulmányfej. "

OMKT.-Mücsarnok. IV.Nemzeti Képzömüv. Kiáll.
Bp. 1937.ápr.29.- jun.2o. K at. 11.1.

MD K

Erdey Dezsö, szobrász

Keresztes Gábormé. Gipsz.

OMKT.-Mücsarnok. IV. Nemzeti Képzömüv. Kiáll.
Bp.1937.ápr.29.-jun.20. Kat. 9.c.

Erdey Dezső

MDK

Női fej, repr.

Műcsarnok 1937 Téli kiállítás

Erdey Dezső

MDK

Iván, gipsz

Miska, gipsz

Műcsarnok 1937 Téli kiállitás

Erdey Dezső

MDK

Horthy Miklós, gipsz

Műcsarnok 1937 Téli Kiállitás

Erdey Dezső MDK

Női fej, gipsz

Mücsarnok 1937 Téli kiállitás

MDK

Erdey Dezső

Lyka K: Jegyzetek a Mücs. téli kiállitásához. Pesti Hirlap, 1937. jan. 24.

Erdey Dezső MDK

Szent Bernadette, repr.

Mücsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Erdey Dezső vsobrázy

Munkácsamok Bajza u. 23

1925–26. akt Eiall. 75. ✓

Kevetag

1927. tav. Eiall. 220, 394, 402, 419 ✓

1928. tav. Eiall. 304 ✓

Benkő Kálmán díj

Rökk Hilárd díj.

Hületési ér az ünlezeti

Eiadványban

Zólyomradványi templom III. 84.

Erdey Dezső

Írod

Művészet

1938. 14. n. 17. l.

(Hincz G., Domanovszky
E. és E. D. az
Ernst Mur-ban)

Erdey Lajos

„Narcissus" c. művéta húsarnak

akt kiállításán a szobrászati

ifjúsági díjjal tüntették ki.

(emlitve)

Magyarság 1925 XII. 16.

ERDEI 1. *Dezső*, szobrász, * Istvánfölde (Torontál m.) 1902 aug. 22. A bpesti képzőműv. főiskolán tanult Radnai Bélánál, majd Szentgyörgyi Istvánnál. 1926. Párizsban végzett tanulmányokat s itt készítette Boxoló és Négerfej c. szobrait. 1926. a Benkő Kálmán-díjat, 1927. Vízhordó fiú c. szoborművével (Városliget) a Rökk Szilárd-díjat nyerte. 1928—30. éveket mint a Collegium Hungaricum tagja Rómában töltötte. A Kéve tagja.

E. G. I. 2891

T. 6141.

egy előkelő úr Magyarország tér-
ett az ország czimere és több mér-
orette támaszkodik egy foliánsra,
ink kilátást. Felirata:

nia.

9 : 8.4 cm.
ngariae geographicum, Posoni 1777.

Erdey Dezső

Erdey Dezső szobrászművész, VII.
Damjanich-u. 28/a. 422-074

Bptávb 1940 szept.
u 1942. jan.

Bpest
Lenke tér 7

Erdey Dezső; szobrász; sz. 1902. aug.

22. Istvánföldén (Torontal m.) Az bpesti képzőművészeti főiskolában 1920–28. Radnai Béla, majd Szentgyörgyi István növendéke ~~volt~~ i az utóbbinak 1925–27 ösztöndíjas tanársegéde volt. † 1928. római ösztöndíjat kapott s az 1929–30 éveket mint a Collegium Hungaricum tagja Rómában töltötte.

† 1925. állami ösztöndíjtal Párizsban végzett tanulmányokat. ~~1926. a Benkő Kálmán díjat~~, 1924 Vizhordó fiu c. szobornú vével a Rökk Szilárd díjat nyerte.

† A szegedi gimnázium ban érettségizet.

† Nőakt gyapot tyával c. szobra a Rothermere-

Narcissus c. szobra 1926. a Műcsarnok akt kiállításán az ufjusagi díjat nyerte. † főváros

1938. januárjában ~~gyá~~ gyűjt-
kiállítása volt az Ernst Mu-
zeumban: 1939. részt vett
a bpesti Nemzeti Szinház
kamara szinpadán előa-
dott Madách: Az ember
tragédiája scenikai beál-
lításában – 1940. Fájdal-
mas szűz c. szobrára meg-
kapta a Vaszary Kolozsdi-
jat, 1942. az Orsz. M. Ipar-
művészeti Társulat M.
Keramiai kiállításán
elismerő oklevelet, s a
Társulat hassai kiállítá-
7 19.43. sán 7 ezüstérmet.

Erdey Dezső MDK

1921-ben ösztöndijat kapott

Képzőm.Főisk. Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

Erdey Dezső
nohrán

M.DK.

Gergely Sándor lanitoánya
volt Erdey Dezső

Szelesi Zoltán: Emlékezzünk Julián Gyulával az elfelejtett Gergely Sándorról.

Művészet, 1962. augusztus — 14 lap.

Erdey Dezső MDK

1923-ban megkapta a Ferenczy István féle
5ooo koronás szobrászati dijat

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

Erdey Dezső MDK

1924-ben ösztöndijat kapott

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23224. 24-25.
Bp. 1926.

Erdey Dersö

m ifjusági dij nyertese (nobránati) a 1925-i Art Riall. on. (kincsarnok rendezésében) 23 l.

Lyka Károly, Festészetünk a két világháború között. Bp. 1956.

MDK

Erdey Dezsö,

Kitüntetö elismerésben részesült.

Nemz.Szal. 333.kiáll.-a. 1925.Máre.15-29. Kat.
A Szinyei M.P.Tára. által dijazott müvészek kiáll.-a.

Erdey Dezső MDK

1925-ben ösztöndijat kapott

Képzőm. Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

MDK

Erdey Dezső

Kitüntető elismerést nyert

N.Sml. 333.kiáll. Díjazott művészek. 1925, május. 1.

MDK

Erdey Dezső

1926. áll. ösztöndijat kapott.

Képzőm. Főisk. Évk. 1925-27. 86 l.

MDK

Erdey Dezső

300 pengős Lord Rothermere-dij.

Képzőm. Főisk. Évk. 1927-28. 12, 13 l.

Erdey Dezső.

szolvásznűrész

A Ferenc József jubileumi alapítvány második pályázatára bejelentette részvétét.

Magyarság, 1927. Nov. 20.

MDK

Erdey Dezső

római ösztöndijat kapott a Coll. Hung.-ban való teljes ellátással.

Képzm. Főisk. Évk. 1929-3o. 41 l.

Erdey Dezső szobrász

Kiállítása nyílt az Ernst
Múzeumban (Domanovszkyval
és Hincz. Gy-val közösen)

Új Magyarság 1938 I. 5

Erdey Dezső, szobrasz

Az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola tanárai,tanársegédek,/segédtanárok/,-Erdey Dezső,-1943-1944.-Szobrasz s. szakosztály vezetője 53.old.

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/ oktatási rendszere és formái 37.old

Müv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Erdey Dezső

Erdey Dezső (1902–1957): szobrász. Párizsban és Rómában tanult, 1943 és 1948 között az Iparművészeti Főiskola tanára, 1948-tól 1953-ig a Szépművészeti Múzeum restaurátora volt. Köztéren felállított szobrok mellett portrét, kisplasztikát és érmet is készített. Realista felfogásra valló műveit jó technikai felkészültség jellemzi.

Mikolyfi Ernő: Művészet, barátaim
Bp. Corvina 1977

MDK

Erdey Dezső

tanársegédi teendőkkel megbízott hallgató

Képzőm. Főisk. Évk. 1927-28. 19 l.

Erdey Derső

Ströbl Alajos műtermének gipsz
zaktárában lakott Mihaltz Pál, Bar-
csay, Medveczky Jenő, Jálics Ernő
és Erdey Derső

Dévényi Iván: Mihaltz Pál.
Művészet, 1974. augusztus - 18 lap.

Erdey Dezső

1920/21 - 1924/25, 1926/27, 1927/28

Ferkèpzomfoiskèvk

1932-33. 79. l.

és uriatiusok hard[illegible] freskók Róma, Pal. de Conservatori). Ó készítette a

Erdey Dezső

Mill. Istvánföldén 1902 aug
22. Rk. Gimn. gdts.
1920/21. I–II. elsőéves mu-
vésznők. Radnai Béla

Flora III. 183.

Erdey Dezső

Műcsarnok tavaszi tár-
latán Vaszary Kolos
dy Fájdalmas szűz
c. szobornűvére

Uj Magyarság 1940
máj. 19

Dupl

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

JANUÁR–FEBRUÁR

31 nap — 5. hét

29 Vasárnap	
30 Hétfő	
31 Kedd	
1 Szerda	
2 Csütörtök	Gy.-sz. B.-Asszony
3 Péntek	
4 Szombat	

Erdey Dezső

másodfokon a földmüvelésügyi miniszter. Az E. hatáskörét, valamint elveit az 1935. évi IV. t. c. állapítja meg.

Erdészeti Lapok, az *Országos Erdészeti Egyesület* közlönye, erdő- és földbirtokosok, erdészeti ügyekkel foglalkozók és erdőtisztek számára. Az erdőmérnöki kar tudományos havi folyóirata. Megindította 1862-ben *Wagner* Károly és *Divald* Adolf.

Erdészeti szakképzés. Magyarországon az erdőmérnököket a M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem jelenleg Sopronban székelő Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karának Erdőmérnöki Osztálya képezi ki. Az erdőgazdasági segédszolgálatra szóló alsófokú szakképzést a kétéves tanfolyamú esztergomi és szeged—királyhalomi „M. kir. alerdész-szakiskolák" nyujtják.

Erdey *Dezső,* szobrász, *1902. Budapesten, Párizsban és Rómában tanult; 1925-ben tünt fel *Narcissus* c. szobrával. *Vízhordó fiú* c. szobrát a főváros vette meg és a Városligetben állította fel.

Erdey *Ferenc,* kat. teológus, filozófiai író, *1895. 1931-ben a budapesti tudományegyetem teológiai karán magántanár, 1936-ban egyetemi rendkívüli tanár lett. Főleg a középkori bölcselet történetével foglalkozik.

Erdey-Grúz *Tibor (Egerbegyi),* vegyész, egyetemi magántanár, *1902. Fizikai-kémiai kutatásokkal foglalkozik magyarul és németül megjelent értekezéseiben. Könyvei: *Az atomokról és az anyag szerkezetéről* (1930), *Fizikai-kémiai praktikum (Proszt Jánossal,* 1934), *Alacsony hőmérsékletek előállítása és jelentősége* (1937). E lexikon munkatársa.

Érdliget, l. *Érd.*

Erdmann *Benno,* német filozófiai író, *1851, †1921. A filozófiatörténet és a logika művelője. Kantból kiindulva igyekezett a logikát tovább fejleszteni. Főművei: *Logik* és *Kants Kritizismus.* Kant művei kritikai kiadásának egyik szerkesztője.

Erdmann *Johann Eduard,* német filozófus, *1805, †1892. Hegel követői közé tartozott. Művei: *Leib u. Seele, Grundriss der Psychologie, Geschichte der Philosophie* (2 kötet).

Erdő, általában olyan földterület, amelyet vadon termő faállomány borít. Az ember által meg nem bolygatott E. neve *őserdő,* ilyen Európában már kevés van, a jelenlegi E.-k túlnyomó része az *E.-gazdaság* (l. o.) módszereivel telepített, fenntartott és kihasznált faállomány. Ezek rendesen a földadó-kataszterben v. az *Erdők törzskönyvében* vannak nyilvántartva. Ide tartoznak még a folyóvizek, patakok, csatornák mentén és töltések közé fogott vizek hullámterében fekvő, facsoportokkal benőtt területrészek is, melyek fenntartása a meder és a partok védelme érdekében szükséges. A gazdálkodás módja szerint van *szál-E., sarj-E., közép-E.* és *legelőgazdaságra berendezett E.* Az E.-k haszna igen sokféle. Az építkezésekhez faanyagot, a különféle ipari célokra szerfát, azonkívül tűzifát szolgáltatnak és az erdők mellékhaszonvételeivel is (pl. az erdei fű, lomb, alom, makkoltatás, erdei gyümölcsök, cserzőanyagok, tőzeg, kő- és földbányák, halászat, vadászat stb.) nagy jövedelmet adnak. Emellett az éghajlati, vízrajzi és közegészségügyi viszonyokra kedvezően hatnak; az árvizeket mérséklik, a levegőt üdévé teszik stb. Az emberiség szaporodásával az E.-k mindinkább fogynak, mert egyre több szántóra és legelőre van szükség. Ezért és mert az ipar az E.-k fáját napról-napra jobban igénybe veszi, újabb időkben a müvelt államok *E.-törvény*nyel (l. o.) igyekszenek az E.-k kipusztítását megakadályozni.

Magyarországon 1912-ben 8,884.033 ha E. volt, az ország területének 27·34%-a. 1935-ben 1,100.031 ha E.-területünk volt (11·8%); ebből a Dunántúlra 595.779 ha, az Alföldre 186.043, Északra 318.209 ha jutott. Megjegyzendő, hogy e kataszteri nyilvántartással szemben az erdészeti hatóságok szerint 1935-ben az ország E.-területe 1,173.532 ha-t tett ki.

1935-ben természetes úton erdősítettek 11.139, mesterséges úton 14.465 ha-t. Az állományokat alkotó főbb fafajok: tölgy, csertölgy, bükk, gyertyán, ákác, nyár, nyir, éger, lucfenyő, jegenyefenyő, vörösfenyő, erdeifenyő, feketefenyő. Ezeken kívül előfordulnak még mináunk: a kőris, juhar, szil, hárs, éger, fűz stb. és a különféle cserjék. Erdeink 38·9%-a tölgyes, 55·1%-a más lombos, 6%-a fenyves.

Az E.-k megoszlása birtokosok szerint: magántulajdon 44·9% állami 5·2%, községi és törvényhatósági 5·5%, alapítványi 2·7%, egyházi 13·8%, hitbizományi 14·4·%, közbirtokossági 12·2%, rt.-i 1·3%.

Néhány nagyobb erdőterülettel bíró ország
(A Népszövetség adatai alapján).

Ország	Erdőterület 1934 ben (1000 hektár)
Algír	3.627
Argentina	50.000
Ausztrália*)	22.690
Ausztria	3.140
Brit India	36.044
Chile*)	5.549
Csehszlovákia	4.590
Északamerikai Egy. Államok**)	200.677
Finnország	30.916
Franciaország	10.559
Francia Marokkó	2.600
Jugoszlávia	7.720
Lengyelország	8.322
Lettország	1.659
Litvánia	1.029
Magyarország	1.100
Mexikó***)	25.855
Németország	12.790
Norvégia	7.500
Olaszország	4.955
Oroszország****)	949.284
Románia	6.448
Svédország	22.243
Törökország	8.816
Tunisz	1.016
Ujzéland	1.647

*) 1929. **) 1930 Alaska nélkül. *** 1933. ****) 1931.

Uj Idők Lex IX. k.

gyar kulturális intézmény. 1885. ápr. 12.-én alakult, Sándor József kezdeményezésére. Célja az erdélyi magyarság védelme és erősítése volt. Néhány évtized alatt tagjainak száma elérte a 20.000-et. Célja érdekében társadalmi úton nagy tevékenységet fejtett ki. 268 magyar nyelvű iskolát és 77 kisdedóvót szervezett és tartott fenn. Felállította az algyógyi székely földmívesiskolát, 148 községben segélyezte 1898-ig a magyar felekezetek szegény papjait, 214 népkönyvtárt, 100-nál több dalegyletet alapított. A világháború után működése sokáig szünetelt, csak 1935-ben indult meg újra munkája, mikor alapszabályát jóváhagyták. Elnöke (1938) *Béldi* Kálmán gr., főtitkára *Sándor* József, magyarpárti szenátor.

Érdemetlenség, magánjogi szempontból jogok megszüntetésére alkalmas ok. Az öröklésre érdemetlen, s így az öröklésből kiesik az, aki az örökhagyó életére tört, őt végintézkedés tételében megakadályozta v. ilyenre kényszerítette, végrendeletét meghamisította, megsemmisítette, elsikkasztotta stb. Az özvegyi jogra érdemetlen az az asszony, aki férjét vétkesen elhagyta, még ha a házasságot nem is bontották fel. Utólagos É. okából szűnik meg az özvegyi jog, ha a nő az özvegység ideje alatt olyan magaviseletet tanusít, amelynél fogva férje életében sem követelhetne tartást.

Érdemjegyek *(osztályzatok),* a tanulók iskolai magatartásának, szorgalmának, előmenetelének és az írásbeli dolgozatok külső alakjának jellemzésére szolgáló számok, ill. értékelő kifejezések. Tantárgyonkint a bizonyítványban (értesítő könyvecskében) is feltüntetik. Iskolanemek szerint részben különbözők, de nálunk nagyjában e két határérték között mozognak: kitűnő v. jeles (1), elégtelen (4 v. 5). Külföldön más rendszerek is vannak; reform-iskolákban É. helyett a tanulók többoldalú jellemzésével kísérleteznek, Amerikában pontozással.

Érdemkereszt, l. *Katonai érdemkereszt* és *Magyar érdemrend.*

Érdemrend v. *rendjel,* kitüntetés, melyet az államfő érdemek jutalmazására a nemesség, udvari, hivatali és más címek mellett adományoz. Az É. láthatólag viselhető kitüntetés, sőt viselése meghatározott ünnepélyes alkalmakkor kötelező is lehet; rendszerint érem alakú és szalagon hordják, de sokszor, kicsinyített formában, a gomblyukban is viselhető. Vannak polgári és katonai É.-ek; némely É.-et csak belföldieknek, a legtöbbet mind magyar, mind külföldi állampolgárnak lehet adományozni. A legtöbb É.-nek több osztálya, fokozata van, melyeket az érdem nagysága és a kitüntetett személy rangja v. foglalkozása szerint váltakozva adományoznak. Az É.-eknek alapszabályaik, szabályzataik vannak, melyeket az államfő az alapítás alkalmával állapít meg; e szabályzatban az É. fokozatai, az adományozás feltételei és módja pontosan meg vannak állapítva. Némely É.-del megállapított cím, esetleg ellátás is jár; számos É.-ért a kitüntetettnek, felmentés hiányában, megállapított díjat kell fizetnie. Az É. adományozása az államfő által legfelsőbb kézirattal és miniszteri ellenjegyzés mellett történik; az államfő ad külföldi É. viselésére is engedélyt. A királyok által adományozott É.-ek egy része nem magyar eredetű volt (pl. Lipót-rend); Magyarország Kormányzója az *Érdemkereszt és érdemérem* nevű kitüntetést (l. *Magyar érdemrend*) alapította és adományozza.

Érdengeleg *(Dindeşti),* szilágymegyei község, Tr. óta Romániához tartozik. (1930) 1652 lak.

Érdeslevelüek, *Borraginaceae,* a forrtszirmú növények népes családja. A legtöbb idetartozó növény serteszőrös, fűnemű; a virágzat legtöbbször kunkor. A virág rendszerint sugarasan részarányos. A termés 2—4 résztermésre hulló makkocska. Ide tartozik pl. a tüdőfű, kígyószisz, ebnyelv, nefelejcs, vértő stb.

Erdészet, az őstermelésnek egyik ágazata, mely a föld termőerejét építkezési, ipari célokra és a tüzelésre alkalmas faanyagok termelése céljából fás növények tenyésztése útján használja ki. Feladata: az erdők védelme, fenntartása, kezelésének szakszerű ellátása és ezek mellett a talajerő javítása; továbbá a homokos, futóhomokos, kopár, vízmosásos és szikes területek fásítása, s általában az erdőfenntartás biztosítása. L. még *Erdőgazdaság.*

Erdészeti Egyesület. Az erdészet érdekeit az E.-ek vannak hivatva képviselni. A legrégibb ilynemű képviselet az *Országos Erdészeti Egyesület,* mely 1866 óta szolgálja a magyar erdőgazdaság ügyét. Közlönye az *Erdészeti Lapok* (l. o.). Az Országos E.-en kívül még 3 vidéki E. van.

Erdészeti Kísérletek, a földművelésügyi miniszter fennhatósága alatt álló *M. Kir. Erdészeti Kutató Intézet* folyóirata. Megindította *Vadas* Jenő 1899-ben.

Erdészeti közigazgatás, az az állami tevékenység, amely az erdőgazdálkodást közérdekből irányítja és ellenőrzi. Az erdőgazdálkodás hatósági irányítását az erdészet különleges természete és nagy közgazdasági, valamint klimatológiai jelentősége teszi szükségessé; ezek megkövetelik, hogy az erdők kezelése és kitermelése ne a tulajdonos belátása, hanem az erdészeti hatóságok előírása szerint történjék. Az E.-t Magyarországon a földművelésügyi miniszter felügyelete alatt a nagyobb földrajzi tájankint szervezett erdőigazgatóságok és az ezeknek alárendelt, vármegyénkint felállított erdőfelügyelőségek intézik. Ezektől megkülönböztendő az erdőrendészeti hatóság, ez elsőfokon a törvényhatóság közigazgatási bizottságának gazdasági albizottsága,

Erdey Ibolya (11 éves)

„Jancsi búcsúja" (repr.)

Szakolczay Lajos: Gyermekirodalom az újságokban.

Élet és Irodalom, 1973. máj. 19.

Ø Erdeg István

hadimérnök

l.

Balogh Erdélyisen

29.45/57 l.

Szenes Fülöp. Hogy is kezdjem.